

Length
g. B.
L. G.
22.7.26

C

Lz. 130034

lurens

Fol. 43 879

fol. 239

M. Nathanael Tilius.

H. Markgraf.

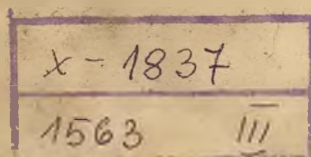
Te tua laus toto CVRÆE, manebit in orbe,

Silesia quod scriptis gesta notata tuis. (Vide solum y. tuc.
Hemans. pag. 161.)

Calvisy Chronol. ad ann. Ch. 1556. Ludovicus Germanus Rex
per Sorabos exercitum ducit, eosq. sibi jungit: inde Dalmatas
aggreditur (fuerunt fortasse Silesii) eosq. sibi tributarios facit
ex Annal. Fuld.

Joach. Curens natus est d. 22. Oct. 1532. et mortuus d. 21. Jan. 1574. Extat de
Obitu ejus Narratio Joh. Ferinarii, edita Lionitii 1601. 4to.

Veneranda Dignitatis
Viro,
Domino SALOMONI SPERER,
Pastori apud Braunenses.
multis Meritis insigni,
Amico veteri ac charissimo,
Historia Patria Scientissimo et amantissimo,
Annales hosce diu desideratos,
Affectus sui atq; Observantia
Jesseram,
mittit et donat
Amoris uti singularis, ita jucundissimi
memor
G. G. Haßmann.

1407. 500.

GENTIS SILESIAE ANNALES

COMPLECTENTES HISTO-
RIAM DE ORIGINE, PROPAGATIONE ET MIGRATIONIBVS
gentis, & recitationem præcipuorum euentuum, qui in Eccle-
sia & Republica vsq; ad necem *LVDOVICI* Hun-
gariæ & Bohemiæ regis acciderunt.

C O N T E X T U

EX ANTIQVITATE SACRA ET ETHNICA, ET
ex scriptis recentioribus :

A

IOACHIMO CVREO FREISTADIENSI,
PHILOSOPHO ET MEDICO IN INCLYTA
vrbe Glogouiensi.

*ha Martin
Weinberg*

Cum Priuilegio Cæsareo amplissimo ad annos X.

WITEBERGÆ M. D. LXXI.

*Ant. G. Na
virtut.
MDLXXVI*

Auspicijs D. MAXIMILI
gusti, inuicti, pñ, pacifici,

ANI II. Imperatoris Au-
felicis, patriæ Patris.

SVB VMBRA ALARVM
TVARVM.

O DOMINVM CLEMEN-
TEM ET BONVM.

AD INVICTISS. ET POTENTISS. ROMANORVM IMPERATOREM D. MAXIMILIANVM II. AVGVSTVM, HUNGariæ, Boëmiæ &c. Regem, Austriæ Archiducem &c. Silesiæ Principem & dominum clementissimum, Procerum, subiectissima reuerentia scriptum,

PSAM NATVRÆ VOCEM INGENIOSUS & felix Poëta hoc dulci carmine expressit:
Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Allicit, immemores nec finit esse sui.

Afficimur enim naturali & suavi desiderio, erga loca illa, quæ nos nascentes exceperunt, & ubi auras vitales hausimus. Illi ipsi etiam parietes, cunæ & cubilia bonæ menti dulcia sunt, quæ fuerunt prima vitæ nostræ hospitia.

Ideo vir laude sapientiæ præcipuè celebris Vlysses apud veterem Poëtam non modo asperam & sterilem suam Ithacam, magnæ aliarum regionum vbertati antefert: Verum etiam in præcipua felicitate sua optat fumum de patrijs posse videre focis. Nec vero usu & familiaritate solum ille amor accenditur, sed ipse sapiens naturæ conditor, has blandas flammæ, mollesq; sècundas animis hominum impressit, vt eos excitent ad considerationem magnarum rerum, & amorem illorum bonorum, quæ ipse vult in vita præcipuè aspici & conseruari.

Omnibus hominibus non monstrosè effèris, exilium insuauè est, quod, vt Princeps Thebanus apud Euripidem inquit, μείζον ἐστὶ κατὸν ἔργον ἢ λόγῳ. Orbitas enim ipsa calamitosa est, & longa tela plerunq; magnorum malorum exilia comitatur, vt quidem Spartani in Elegia sua castrensi sonuerunt: Curat nemo vagos & ledere nemo veretur, Non exul curæ ducitur esse DEO. Illam ipsam acerbitem & infelicitatem ubi consideramus, aut experimur: vult Deus, vt animum nostrum subeat recordatio de primo generis humani exilio in primis infelici & luctuoso.

Verè natura hominum orba fuit post lapsum. Homo enim mersus in peccatum & mortem Deum rectorem excusserat. Viciissim igitur Deus hominem à se auulsum deseruit, desijtq; eum luce suæ sapientiæ, iusticiæ, & vitæ implere. Ex statu etiam immortalitatis & beatitudinis, ex Paradiso in solitudinem ad magnas vitæ ærumnas extruditur. Et adhuc quidem tota posteritas exulat. Ipsa vero præcipuè Ecclesia exul est, quæ multis calamitatibus in hac vita premitur, & raro defensionem politicam adipiscitur. Atq; insigniora eiusdem Ecclesiæ membra, sæpissimè tristitia sustinent exilia. Simul vero inter ipsarum tantarum miseriarum sensum, de sanatione & restitutione nostri cogitandum est.

Admiranda sapientia & ex immensa bonitate, ipse Filius Dei factus est deprecator pro genere humano, & assumpta massa nostræ naturæ humanæ, sponte factus est exul, gustavit huius vitæ calamitates, sustinuit pœnam pro genere humano, ut nobis patriam æternam & beatam redderet. Istæ igitur molles flammæ sint commonefactiones de cœlesti patria, unde est origo animarum, ubi nostrum est πολίτευμα, Eam sciamus esse amandam & expetendam. Hunc portum omnes electi in hoc ærumnoso vitæ exilio fide & pia spe sunt complexi. Cupio αἰαλόφν, inquit Apostolus, & esse cum Christo.

Vt fessus & mæstus viator, cæca de nocte in solitudine ignota vagans & errans, auide auroram, lucem, dulce hospitium, quietem & suavem suorum conspectum expetit: Ita sancti in huius vitæ tenebris, & tristi exilio, cupide æternam illam patriam suspiciunt, ubi deposito hoc sordium, peccatorum & caliginis onere, luce & conspectu Dei & beatorum fruentur, & rursus suos, quos præmiserunt in illas felices mansiones, suauiter complectentur.

Sed quia Deus in hac vita voce Euangelij sibi colligit Ecclesiam & æternæ vitæ exordia, in istis ipsis miseris tugurijs vult inchoari, simul illum amorem vult esse stimulum, ut singuli vera ornamenta patriæ maiori cum cura tueantur, inter quæ deinde certi & distincti gradus sunt considerandi.

Primus & præcipuus, est veræ Ecclesiæ societas. Illa enim vera & nativa est patria. Singuli igitur non fumum tantum in patria optemus & spectemus, ut ille Ethnicus politicus, Sed demus operam suo quisq; loco, ut & publice & priuatim Sol iusticiæ Filius Dei nobis oriatur & luceat, accendens in nobis illius vitæ initia, quæ in altera cœlesti statu perficietur. Non igitur tantum latifundia, solum, muros, parietes, sed multo magis veram Religionem custodiamus, eamq; puram & sinceram tanquam præcipuum thesaurum & nobilissimam patrimonij partem posteritati conseruamus.

Ad hunc primum scopum, cætera vitæ bona sunt omnino referenda. Ipsa Imperia & Respub: Deus vult esse hospitia & muros Ecclesiarū. Tota etiam educatio, Oeconomiarum & Politiarum gubernatio, ad hoc summum bonum, ad piam Ecclesiarum constitutionem pertinent. Et quia cœlestis doctrinæ propagatio sine studijs & literis fieri non potest, ut quidem semper erudita fuit vera Ecclesia, intelligamus hoc capite simul diligentiam discendi artes vitæ necessarias, & amorem doctrinarum, & bonarum literarum comprehendendi, atq; cuilibet suo loco commendari.

Secundus gradus inter patriæ ornamenta est, Reipub: Legum & Politici status consideratio. Magnum decus & insigne bonum est, habere patriam, in qua iusta est forma gubernationis, ubi Politica disciplina honestè regitur. Sapienter Plato disputat, dissimiles esse voces & sonos singularum Politiarum, ut quidem nunc Tyrannidis Turcicæ & aliorum crude-

crudelium & impiorum Imperiorum, barbari & asperi sunt sonitus, tandem optime definiens causam hanc, inquit, ἡ τῆς πόλεως ἀνὶ πάντων πολιτῶν τῶν αὐτῆς Φύσεως Φρονὴ πρὸς τὴν θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τῇ Φωνῇ πρὸς περὶ αὐτῆς ἀποδοῦναι. Illa demum Respub: quæ consentientem vocem ad Deum & homines sonat, & consentaneas actiones voci illi edit, floret & servatur.

Rectè quidem Plato. Voluntas enim Dei est, ut in toto genere humano semper immota norma gubernationis sit, Decalogus rectè intellectus, Et vult Deus, Magistratum esse vocem & custodem æternæ suæ legis, in veræ Religionis plantatione, Ecclesiarum defensione, & in civilis vitæ officijs. Eruditum etiam est Elogium Pindaricum, quod breuiter præcipuas virtutes politicas nominat: ἐν ταύτῃ εὐνομία καὶ ἀσφάλεια καὶ ἀρετὴ καὶ ἀνδρεία καὶ ἀνδραγαθία καὶ ἀνδραγαθία καὶ ἀνδραγαθία καὶ ἀνδραγαθία. In ea vrbe Lex habitat, & Sorores eius, Iusticia fundamentum urbium, & concors Pax filia Themidis, quæ sunt custodes opum, & volunt iniuriam arcere, matrem fastus.

Tertio loco aspiciendæ sunt Oeconomica gubernationes. Ingens ornamentum est Oeconomia rectè constituta, in qua fœdera coniugiorum sanctè & castè servantur, ubi nutritio, educatio & institutio sobolis, mandatis DEI & naturæ respondet. Et cum pars Iusticiæ sit, servare valetudini, etiam illa diligentia, nutrix Sedulitatis, & frugalitatis, laude digna est, quæ est, quæ & luxum, aut immodicas profusiones, simulq; sordes & squa- lores similes barbariei Amaxobiorum totam rem familiarem in plaustis vehentium, fugit, & in rebus ad victum, ad habitationem, ad vestitum pertinentibus, delectum, mundiciem, & elegantiam naturæ conuenientem amat & servat. Grata etiam mente celebranda est Dei bonitas, fecundantis terram, agros, flumina, & venas metallicas, & tribuentis ista munera nutritionis, sine quibus cætera bona haberi & retineri non possunt. Ista quidem sunt præcipua ornamenta, propter quæ singuli ciues virtute & pietate præditi, patriæ amorem & observantiam debent.

Sed non satis est tantum præsentis temporis statum aspexisse, verum cura digna est homine, retro spectare antecedentia tempora, & maiorum virtutem considerare. Præcipua enim pars pietatis erga patriam, pertinet ad Gratitude, est cognoscere historiam, & res gestas apud maiores. Grata memoria retinenda est antiquitatis & progenitorum, à quibus non solum origo est stirpis, Sed qui fuerunt διδασκαλοί, à quibus illa ornamenta. Religionis, Legum & disciplinæ accepimus, & quorum recordatione obligamur, ut similia bona ad posteritatem transmittamus.

Præterea cum homines aut regulis aut exemplis iudicent, & tempora ipsa optima sint exempla, cum idem euentus tantum mutatis nominibus

in vita recurrant, ut inquit Thucydides, historia prudentiæ & virtutis magistra est. Vehementius autem mouent, & vtilius erudiunt exempla domestica maiorum & cognatorum, Et ingens dulcedo est homini honesto, maiorum virtutem & splendorem intueri. Singularem quidem consilio Dei in omnibus gentibus excultis laudata forma Religionis & status politici sunt excitatæ aliquæ heroicæ familiæ egregijs donis ad constitutionem Ecclesiarum & Imperiorum ornatae.

Et quamuis proh dolor, verum est, etiam heroicam sapientiam & virtutem facile amitti, vbi humana anima à Deo amplius non regitur, sicut exempla Alexandri, Themistoclis, Saulis & multorum aliorum satis ostendunt: Tamen certum est, diuinitus hominum gradus esse distinctos, propagantur etiam ut Physici docent, aliqua virtutum semina & igniculi in posteritatem, & aliquantisper aliqui ex posteris in heroicis familijs donis excellunt. Rectè dixit Poëta: Fortes creatur fortibus & bonis. Sapienter etiam scripsit Pindarus: Φυὰ τὸ θνητῶν ἀνθρώπων ἐκ πατέρων πατρὶν λήμα. Generosi parentum animi natura in filijs excellunt. Sed potior causa est, quod Deus ipse excellentes familias seruat, & aliquos ex posteritate præstantibus donis ornat.

In historia igitur patriæ cognoscendæ & celebrandæ sunt familiæ, quæ à Deo reliquis sunt prælatæ, & donatæ sunt sapientia, virtutibus & successibus diuinis. Et quia in narrationibus historicis duplicia exempla occurrunt, alia de Misericordia, alia de ira Dei testificantia: Oremus Deum, ut ipse nos regat, & nos faciat vasa Misericordiæ, & organa nostris animabus & alijs salutaria, non autem fiamus Vasa iræ, patriæ & generis humani pestes, sicut multis præstantibus viris accidit.

Edidit Thucydides historiam grauissimè & sapientissimè scriptam, quam omnium ætatum eruditi, & præsertim sapientes politici, admirati sunt, & tamen in illa ipsa vix vnus vir bonus inter gubernatores Nicias describitur. Reliqui, ut Pausanias dixit, fuerunt parricidæ patriæ, quod quidem vocabulum est longè tristissimum. Ut ille fortis Imperator, milites suos præliaturos, alloquitur & monet, ut singuli putent in se momentum totius rei collocatum esse, ita quidem omnes ciues honestos: erga propriam patriam affectos esse oportet, & decet singulos operas & officia omnia ad salutem & tranquillitatem patriæ conseruandam conferre. Inuenimus igitur singuli patriam, primum quidem & præcipue vera animi pietate, & ardentibus apud Deum precibus. Nisi enim Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. Deinde singuli suo loco, patriæ tanquam dulcissimæ matri pareant, & magna cura ornamenta patriæ studeant tueri, & cogitent, tali se fœdere obligatos, ut eadem bona, religionis, linguarum, artium, ciuili disciplina cum ipso patrimonio posteritati tradant.

Apud

Apud Xenophontem optimus Rex Archidamus, ita suos Spartanos pugnatu-
 ros affatur: Nunc, inquit, ciues simus strenui, & animosi,
 ἀποδῶμεν τοῖς ἑπαιγετοῦσιν τὴν πατρίδα. Quæ vox quidem verè heroica,
 in quacungq; gente omnium animis debet esse infixæ. Debetur patriæ
 reuerentia, debetur obedientia, accedat etiam diligentia in vitandis ciuili-
 um dissensionum & motuum occasionibus. Nemo laxet frenos iniustis cu-
 piditatibus ambitionis, odiorum, curiositatis, ijsquæ incensus patriæ tran-
 quillitatem turbet. Imò cogitetur simul eidem deberi ὑπομονὴν tolerantem
 quasdam offensiones & iniurias, & easdem paci publicæ condonantem.
 Vt quidem in omnibus prudentibus scriptis, de hac ipsa virtute & φιλοσο-
 γία, plurima extant præcepta. Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem.
 Non deserite congregationem vestram, voce diuina mandatum est. Et
 nunc quidem vnicum tantum insigne dictum ex Platone ascribo.

Μητέρος τε καὶ πατρὸς ἡ τῶν ἄλλων πατρῶν ἀπάντων ἡμιώτερόν ἐστι πάτερ, καὶ
 σεμνότερον ἔστι ἀγιώτερον ἢ ἐν μέζονι μοῖρα, ἡ παρὰ θεοῖς, ἡ παρὰ ἀνθρώποις τοῖς νῦν
 ἔχουσιν, ἔστι θεοῦ δέ, ἔστι μᾶλλον ὑπεκὸν καὶ ὑπερὸν πατρίδα χαλεπώτερον ἢ πατέρα.
 Patriæ maior debetur honos, q̃ vel matri vel patri, & omnibus parentibus,
 Illis enim omnibus præstantior & sanctior est, & in maiori habetur autori-
 tate, apud DEOS & homines sapientes. Maiori etiam reuerentia colitur, ma-
 gis etiam cedere & blandiri oportet patriæ morosæ & iracundæ, quàm patri.

Eiusmodi quidem pietatis, & gratitudinis cultum etiam nostræ gen-
 tis Silesiæ ciues dulcissimæ patriæ nostræ debent. Nam ea Dei beneficio,
 illa ornamenta, quæ nominauimus, feliciter adepta est, eaquæ à singulis di-
 ligenter aspici & plurimi fieri æquisimum est. Vidi autem historiam
 nostræ gentis, quæ vera & natina pictura est patriæ, hætenus desidera-
 ri, cuius quidem neglectiois hanc reperiō causam, quod certæ annotatio-
 nes vetustiorum temporum in his locis scriptæ non sint. Nam cum isti
 populi serio doctrinam Christianam acceperint, non patuit in hæc loca adi-
 tus viris doctis, qui Annales potuissent constituere, & si quæ olim con-
 scripta sunt monumenta, ea illæ creberrimæ migrationes, mutationes &
 vastationes plane absorbuerunt.

Suscepi igitur in me laborem istum, & amore patriæ & Reipub:
 ex antiquitate & annotationibus recentioribus, Annales, quales potui,
 contexui, eosque, cum ad hanc operam hortatores assiduos habeam viros
 dignitate & sapientia præstantes, nunc Deo iuuante edo. Sub M. T.
 C. Verò felicibus auspicijs prodeunt isti breues commentarij Impera-
 tor Auguste, quia M. T. Vt quidem clementissimo & exopta-
 tissimo Domino Silesiæ, eiusdem historia iure optimo debetur. Semper
 quidem heroici Monarchæ & Principes lectione historiarum & cogni-
 tione temporum & euentuum delectati sunt. Mens enim humana præ-
 sertim generosa, cum sit condita ad immortalitatem, auide considerat an-
 tiquitatis statum. Et ratiocinationes ab exemplis sumit, alunt & augent
 prudentiam.

EPISTOLA DEDICATORIA.

D. Maximilianus quidem I. ita studiosus historiarum fuisse perhibetur, ut etiam commentarios rerum suarum dictare solitus sit. Et D. Carolum Quintum Imperatorem laudatissimum, cum alias historias sapienter scriptas, tum ipsum etiam volumen Thucydidis diligenter in ipsa senectâ legisse audivimus. D. etiam Ferdinandus, beatissimæ memoriæ, & dilexit studia historica, & magnis sumtibus viles historicos in lucem & usum hominum produxit.

Accipe igitur Imperator Auguste, serena fronte, & clementer hoc tenuè scriptum, quod per me M. T. C. communis exhibet patria, Quæ quidem pro eximia Φιλοσοφία & sollicitudine atq; affectione paterna M. T. humilima cum demissione agit gratias, & sese deinceps etiam pietati & benignitati Augustæ tuæ commendat. Tribuat æternus & propitius Deus C. M. T. longa & fœlicia vitæ spacia, gubernationem piam, tranquillam, letam & florentem, faciatq; ut M. T. C. diutissime, ut talis in illa Gigantæa statua, Imperium orbis Christiani fulciat, sustentet & seruet, donec æternum Regnum in cælo inchoabitur.

Glogouia in vrbe Elyfiorum XXVI. Maj, quo ante annos 38. D. Ferdinandus Imp. celebrauit Sacrum Nuptiale cum laudatissima sua sponsa Anna Vladislai Regis Hungariæ & Bohemiæ filia. Anno 1570.

M. T. C.

humill: seruus

IOACHIMVS CVREVS.

AD ÆQVVM ET CAN- DIDVM LECTOREM.

VLTH APVD SAPIENTES SCRIP-
tores leguntur querelæ de iniustis ca-
lumnijs & maledicentia. κακὰ ῥήματα δὲ ἀνθρώπων, inquit vetus Poëta, Maledicentia
est lugubris morsus. Et admodum tristis
& querula vox extat in libris Sacris: Ca-
lumnia conturbat sapientem, & frangit
robur cordis eius. Maxime autem ista vl-
tima mūdi senectæ, quæ quasi effœta est &
minus veras virtutes gignit, prona est ad calumnias, & multos qui-
dem, vt olim de Archilocho dictum est, saginat maledicentia. Ideo
etiam bona & scœlicia ingenia metu Sycophantarum debilitantur,
vt magis sese abdant, minusq; se patefaciant, aut in lucem prodire
velint. Præcipuè vero omnibus ætatibus scriptiones historicæ
expositæ fuerunt calumnijs, & iniquissimis etiam imperitorum iu-
dicijs, quod ideo accidit, quia de euentibus maxima pars homi-
num iudicare solet, non ex vera ratione, sed ex affectibus. Dome-
sticis vitijs & erratis blandimur ex naturali quadam φιλαυτία, odio
vero causæ vel partis aduersæ etiam recte facta deprauantur lini-
stra interpretatione.

Ego itaq; cum necessarijs de causis hos Commentarios faciam
publicos, publicè me etiam munire & excusare volui, contra iniqua
aliquorum iudicia. Et principio de consilio & voluntate mea vere
affirmo, me non voluisse vlla narratione aliquem ordinem hone-
storum hominum in vita sauciare, aut contumelia afficere. Non
enim illo Satyrico aut Momico genere scribendi, quod nunc apud
multos est plausibile, delector, sed cupio seruire bonis mentibus,
quibus inquisitio de veteri statu patriæ nostræ grata est. Leges hi-
storiciæ me non transiisse arbitror. Etsi vero interdum narrationi-
bus, præsertim insignioribus subiicio Epiphonemata Ethnica, ta-
men hoc iure in reprehensionem cadere non potest.

Nam cum ex sententia optimorum autorum, historia sit pars
Philosophiæ Ethicæ, & ornetur hoc amplissimo Elogio, quod sit
magistra & speculum vitæ, certè exempla ad Regulas accommo-
dare necesse est. Infirma enim est ratiocinatio ab exemplis petita,
nisi fundamentis doctrinæ moralis, quæ docet de virtutibus, su-
stentetur, & ad certam normam reuocetur, vt quidem prudenter
Iurisconsultus dixit: Non exemplis sed legibus iudicandum est.
Sua natura igitur iudicat historia de exemplis & euentibus, vt
Physica de substantia & causis rerum conditarum. Modestè tamen
me

me libertate illa historica vsum esse opinor, certè inprimis dixi, petulanter neminem lædere volui.

Gliscit nunc controuersia de Religione omnium acerrima. Ego vero liberè profiteor, me esse ciuem veræ & sinceræ Ecclesiæ DEI, quæ retinet & amplectitur veritatem monstratam in scriptis Prophetis & Apostolicis, cuiusq; summa expressa est in confessione illa, quæ olim potentissimo Cæsari Carolo V. Augustas fuit exhibita. Ideo vbi incidunt narrationes de statu, mutationibus, & disputationibus in Religione, scribo quid acciderit, & verè recunde meam sententiam significo. Neq; enim historicus illum præcipuum neruum humanæ societatis in historia præterire potest. Et ludere Pyrrhonio more in tali causa pium non est. Seuere enim dictum est: Nolite errare, Deus non irridetur. Mihi autem satis est, si perseuero in Thesi, ordinem nullum in vita volo deformare, singuli in sese descendant & inquirant. Quare me veniam ab illis, qui sapientia & moderatione excellunt, & quibus ordo hierarchicus carus est, impetraturum confido.

Discedo interdum à narrationibus scriptorum Polonicorum, cum videam, res illas aliter & probabilius recitatas esse à Germanis. Et manifestum est, non solum negligentiam fuisse veterum historicorum in istis populis magnam, sed eos etiam sæpe nimium affectibus indulisse. Neq; vero aliquis suspicabitur, me odio gentis illa immutasse, quia ego gentem Polonicam ortam à nobilissima & antiquissima stirpe Heneta maxime veneror, & videmus eam continua serie à prima antiquitate nunquam fuisse effcetam, sed semper peperisse ingenia excellentia sapientia, prudentia politica, sagacitate & artibus bellicis. Et huic Regno, quod tot seculis à ceruicibus nostris arma Scythica & Moscouitica arcet, tota Europa debet gratiam, & inprimis Silesia, quæ colonia & filia est huius Regni, atq; cum eo multis officijs & arctissimis vinculis coniunctissima.

Mihi etiam priuatim cum multis præstantibus viris in hac gente dulcis & sincera intercedit amicitia. Sed vt nulla Imperia sunt sine erratis & miserijs: ita in hoc etiam Regno fuerunt dissimiles gubernatores, & dissimiles etiam euenerunt Euentus, quod tamen gloriæ & auctoritati publicæ nihil detrahit. Historia vero requirit fidelem commemorationem rerum quæ acciderunt. Ex vetustioribus autoribus, quos secutus sim, ostendet ipsius scripti contextus. Recentes annotationes habui ad manus etiam non paucas, scriptas in præcipuis vrbibus, collegijs & cœnobijs.

Multa debemus viro industrio & doctissimo Francisco Faabro, qui diligenter inquisiuit, veteres historias, sed si quem hæc lectio iuuabit, is sciat, se præcipuè debere gratiam viro sapientia, doctrina,

AD LECTOREM.

doctrina, & magna dignitate præstantissimo D. Sigefrido Rie-
bischio Vratislauiensi, Inuictissimi Imperat. Maximiliani II. per
Pannoniam consiliario. Is enim, cum in hoc studium incubuisset
multos annos, & iam delineationem historiæ à primis exordijs
prudenter instituisset, postea mira sagacitate & sedulitate omnia
vetera monumenta, quæcunq; extant in Prouincia apud Principes,
vrbes, monasteria & collegia, inquisiuit, & mihi omnia communi-
cauit liberalissime, & monuit de rebus necessarijs sapienter & as-
manter.

Huius igitur memoriam grata posteritas, si quæ nostro hoc
labore fruetur, retinebit. Nunc oro omnes viros bonos, vt in le-
gendo adhibeant candorem, & si quibus nota sunt vberiora, vt ea
ad ornandam patriam proferant. Ego, si Deus mihi vitam pro-
rogauerit, & ad has operas otium & tranquillitatem con-
cesserit, etiam Germanicam editionem instituiam.

Bene & feliciter vale, Candide
Lector,

INDEX COPIOSVS ET VTILIS RERVM MEMORABILIVM, QVÆ IN HOC ANNALIVM LIBRO comprehenduntur.

A

A brahamus Bucholcerus	74	Alexander VI. Pontifex tuba ciuiliū bello=	
Abrahamus Baro Donauiensis ducit exer=	342	rum	220
citum in Hungariam	182	Alexandri Pontificis memorabilis interitus	221
Acephalum agmen in Pannonia	184	Alexander Rex Poloniae	222
Adalberti corpus Gnesna auehitur in Bohemi=		Alexander Poloniae Rex moritur	225
am	38	Alphonsus Calabriae Princeps Hydruntum Tur=	
Adalbertus Episcopus Pragensis & Martyr	34	cis cripit	203
Adamas nobilis Caroli Burgundici	197	Alphonsus Vastius Dux Caroli Quinti Impera=	
Adamus Cureus	391	toris	247
Adelheidis neptis Friderici Barbarossæ despon=		Ambrosius Moibanus docet Vratislauiæ	249
detur Mieslao Poloniae Principi	54		280
Adrianus Traiectensis creatur Pontifex	243	Amurathes Tyrannus Turcicus peruenit ad Re=	
Adrianus Pontifex ueneno tollitur	245	gnium	133
Adrianus fuit præceptor Caroli Quinti	ibid.	Amurathes frustra obsedit Belgradum	137
Adrianus fuit ineptus ad gubernationem	244	Amurathi denunciatur bellum à Vladislao Re=	
Adriano erecti sunt arcus triumphales in Belgi=		ge Hungariæ	ibid.
co inuerecundi	244	Amurathes petit pacem à Vladislao	138
Adulteria mulierum Polonicarum	41	Amurathes durissimis conditionibus impetrat	
Ægyptus punita est propter blasphemias in		pacem à Vladislao	ibid.
Christum	237	Amurathes redit in Europam	140
Æneæ Sylui ingenium uarium	135	Amurathes est adeptus Victorinam cruentam	
Æneæ Sylui epiphonema, de interitu Ladislai			142
Regis	160	Amurathis uox in prælio Varnense	143
Æneas Syluius Pontifex dictus Pius Senensis		Anabaptistica colluuius fuit exclusa à Vratis=	
	163	tislauiæ	281
Ærumnæ & exilia, cuius rei nos commoneface=		Anabaptistarum & Enthusiastarum origo	370
re debeant	16.20	Anabaptistarum historia ex Morauia	371
Æschylus laudat Scythas uel Henetos	18	Anabaptistarum Magistri	ibidem
Actius Romanus usus auxilij Henetorū & Got=		Andreas Grittus recipit Patauium	227
torum fudit Attilam	24	Angelos esse custodes Imperiorum & ordinis in	
Agnes domina Suidnicensis & laurensis	106	Regnis	232
Alani dicti ab Elan	17	Anna laurensis coniunx Caroli moritur	100
Albis ubi oriatur	5	Anna coniunx Vladislai in puerperio extingui=	
Albertus Austriæ exarchus peruenit, ad Imperi=		tur	224
um & alia Regna	129	Anna Regina Ferdinandi coniunx fuit quindecim	
Albertus Caesar Hungariæ & Bohemiæ Rex,		cies puerpera	256
Archidux Austriæ, Princeps Silesiæ	129	Anna filia Henrici Decimi nubit Rosenbergio	
Albertus Caesar uenit Vratislauiam	132	Bohemo	316
Albertus Caesar moritur in Pannonia	133	Annæ filie Vladislai natalis	222
Albertus Brandenburgicus gerit bellum cum Po=		Annæ Reginiæ uirtutes	ibidem
lonis	133. 241. 278	Annus calidissimus & siccissimus	216
Albertus Bauariæ Dux non uult recipere obla=		Annales Silesiæ quid præcipue exponant	27
tum sibi Regnum Bohemiæ	134	Annalium Silesiæ partitio	2
Albertus Brandenburgicus Dux exercitus contra		Annales Silesiæ quo consilio autor conscripse=	
Carolū Burgundicum	191	rit	ibid.
Albertus Saxonicus paciscitur inducias cum Ma=		Annales Polonici nimis contemtim loquuntur de	
thia	205	Germania	98
Alberti Caesaris lapsus	133	Annalium altera pars	260
Alearum ludus prohibetur à Capistrano	149	Annonæ uilitas	311
Alexandri Scanderbassæ uirtus	145	Annonæ Caritas & pestilentia in Ducatu Glo=	
		gouicensi	336

INDEX.

ANNOTATIONES præcipuarum mutationum & euentuum, qui acciderunt ciuitatibus Ducatus Glogouiensis in Silesia inferiori	299
Antenor ducit Henetos ad littus maris Adriatici	12
Antiochus Hierax deducit Germanos in sedes Henetorum	12
Antiquitas fuit studiosa Astronomiæ	260
Apologus de Vrso	192
Apostolorum discipuli docuerunt in Germania	29
Appellationes ueteres mirè deprauatas esse	4
Apum ingentia examina uiuere in regionibus Arctoïis	10
Arctoæ gentes quando & qua occasione in hanc terræ plagam immigrarint	8
Arctoarum gentium origo ex libris sacris	10
Arctoarum gentium distinctio	7
Arctoæ gentes distinctæ apud Herodotum quæ extant	10
Arctoæ gentes habitarunt in Oriente	ibid.
Arctoarum gentium ueteres sedes	12
Arctoarum gentium triplex lingua Teutonica, Heneta, & ab his diuersa Scythica	12
Arctoarum gentium migrationes ex oriente in Europam	12.269
Argyropylos Romæ proficitur Græcam Linguam	243
Arij fuerunt Medi ulteriores	11
Arij proximi Carpatho	6
Arij apud Herodotum habitarunt ad mare Caspium	10
Ariorum habitus	ibidem
Arnolphus Cæsar domat Morauos	28
Arrij uirus attraxit & confirmauit potentiam Turcicam	257
Arrianarum uirus renouatur	372
Aristocratia in Polonia	27
Arthritis morbus ῥευματις & Glogouiæ	290
Ascanij sunt Tuiscones	8
Ascanij fuerunt religiosi	11
Ascania palus ad urbem Niceam	8
Ascania ubi olim fuerit	11
Asiæ incolæ qui fuerint ante Persica tempora	12
ἄσOPYIA Monachorum nullo modo est laudanda	75
Atheniensiam decretum impium	33
Atticæ urbis mos in sepeliendis corporibus cæcorum in prælijs pro patria	1
Attila regnauit in Silesia	23.265
Attilæ senecia	23
Attila inuadit Italiam	24
Attila extinguitur	ibidem
Attilæ filij uicti sunt à Gotthis	ibid.
Auaritiæ inexplebilis exemplum in sacerdote	42

Auarorum sedes quæ fuerit antiquitus	27
Auriensis arx sola relinquitur Conrado Albo Olsnicensi, occupato Ducatu à Mathia Rege	357
Austriaca familia est talus in Gigantea statua Danielis	in præfat: & 259
Autoris consilium de edendis Annalibus	2

B

Baiazetes Turcorum Cæsar capitur à Tamerlane Scythia	117
Baiazetes paciscitur inducias cum Mathia	206
Baiazetes Tyrannus Turcicus fit exemplum humanæ instabilitatis	116
Baiazetes delet Classem Venetorum	220
Baiazetes necatur ueneno	330
Baiazetes capta Methone magnam exercet crudelitatem & tyrannidem	221
Babylonicorum agrorum quanta sit ubertas	265
Balthasar Saganensis, uir militaris aliquandiu sustinet obsidionem	317
Balthasar Saganensis necatur à seuo fratre Ioanne	317
Balthasar Saganensis militat in Prussia	153
Balthasar Saganensis constituitur Dux copiarum in Bohemos	171
Balthasar Promitius fuit Episcopus salutaris Silesiæ	281. 282
Barbara coniunx Sigismundi Cæsaris traditur custodia	129
Balthasar Legatus Pontificius scuit in Principes	199
Barbara regina Poloniæ moritur	235
Barbara Brandeburgica promittitur Vladislao Rege	325
Barbara Brandeburgica deferitur à Vladislao Regi	326
Barbara Brandeburgica nata annos decem celebrat nuptias	324
Barones qui sint status Prouinciæ	263
Bartholomæus Monsterbergensis profligatur à Vratislauenisibus	231
Bartholomæus Monsterbergensis hostis Vratislauenisium	281
Bartholomæus Monsterbergensis migrat Freistadium	338
Bartholomæus Monsterbergensis perit in Danubio	234
Basilea quibus planetis subiaceat	282
Basiliensis Synodus	127
Basiliensis Synodus formulam cautionis exhibit Bohemis	127
Battus Dux Scytharum uastantium Europam	68
Beatrix	

INDEX.

Beatrix coniunx Matthiæ Regis excelluit erudi- tione	195	Bohemica & Polonica bella inchoantur sub Bo- leslao primo	35
Beatrix uidua Vladislauum attrahit	212	Bohemi atrociter uastant Poloniam	38
Beatrix decipitur & Neapoli in exilio mori- tur	213	Bohemici Regni magnificentia	121
Belgradum olim Taurinum fuit dictum	137	Bohemi retrahuntur ex Polonia à Cesare Con- rado	39
Belgradum occupatur à Solymanno	242	Bohemiæ Princeps usurpat nomen Regium	55
Bellum Cimbricum in Italia	19	Bohemiæ Reges qui ex ordine imperarunt Sile- sia	265
Bellum ciuile & luctuosum inter filios Henrici Barbati	60	Bohemi præfidiarij Glogouie ibidem sunt gra- ues hospites	342.343
Bellum Prutenicum inter Polonos & ordinem Teutonicum quando cœperit	93	Boleslaus primus dictus Acer, primus Poloniæ Rex	33
Bellorum euentus quales esse soleant	171	Boleslai Primi bella	35
Bellum Bauaricum	223	Boleslaus Primus uicit Moschos	ibidem
Bellum Venetum sedatum est conditionibus ini- quis Carolo Quinto	239	Boleslaus Primus uastauit Germaniam	35. 302
Bellum Suidnicense	104	Boleslaus Primus occupauit Budiſſinam & Mi- ſenam urbes	35
Bellum famelicum in Prussia	120	Boleslaus Primus uicit Boruffos	36
Bellum Huſſiticum	122.277	Boleslai Primi iusticia & pietas	ibid.
Bellum Polonicum	131.319	Boleslaus primus fuit Heroicus Rex	36
Bellum ad Rhenum	168	Boleslaus Secundus	40
Bellum sacrum contra Turcam mors Pontificis interrupit	170	Boleslaus curuus multa oppida & arces condi- dit in Silesia	296
Bellum Marchicum	323	Boleslaus Secundus iugulauit D. Stanislaum E- piscopum	41
Bellum Gurenſe	330	Boleslaus Secundus perijt exul	42
Bellum Glogouienſe	205.337	Boleslaus Tertius distortus	44
Bellorum euentus quales pleriq; ſint	171	Boleslaus Tertius fuit ſœlix bellator	ibid.
Belgradenſis uictoria in Hungaria	154	Boleslai Tertij bellum cum Henrico Quinto Cesare	45
Bertholdus Dux Meraniæ uocatur ad Imperi- um	73	Boleslaus proditorie percufforem ſubornat Suantopulto Bohemorum Regi	46
S. Bernhardus autor & ſuaſor expeditionis in Aſiam	53	Boleslaus inuadit Bohemiam armis	48
Bessarabia occupatur à Baiazete Turcico	204	Boleslaus Tertius magno prælio uincit Henri- cum	47
ex Bibliotheca collecta ſtudio Matthiæ Regis produnt libri utiles	208	Boleslaus Tertius reconciliatur Cesari	48
Bidorgis Ptolemæi eſt Vratiſlaui	269	Boleslaus Tertius petit pacem à Lothario Cæ- ſare	50
Bidorgis uastatur	270	Boleslaus Tertius ſapiſſimè & ſœliciter acie conſluxit	ibidem
Biturix Lygius conditor ueteris Vratiſlauiæ	269	Boleslai Tertij Vaticinium de fortuna ſuorum filiorum	50
Byturigis etymon	ibid.	Boleslaus Tertius extinguitur animi mœrore	49
Bohemia ſeptennium regitur à puella Valaſca	27	Boleslaus Quartus Criſpus	52
Bohemiæ Princeps capitur & ſit tributarius Romani Imperij	29	Boleslaus Criſpus uenit in odium apud ſuam gentem	56
Bohemi concitantur in Polonos ab Henrico Quarto Imperatore	43	Boleslaus Procerus dimicat ex prouocatione in Italia	55
Bohemis integer uſus ſacræ cœnæ permitti- tur	128	Boleslaus Procerus oppugnatur à filio Episco- po	58
Bohemiæ Regnum poſt mortem Ladislai à mul- tis appetitur	171	Boleslai Proceri mors & eiſdem Epitaphium	ibidem
Bohemiæ Regnum tanquam pomum Eridos à Pontifice proijcitur inter Monarchas	173	Boleslai Proceri liberi	ibidem
Bohemica gens quo nomine gratiam debeat ciui- tati Vratiſlauienſi	275	Boleslaus Pudicus ducit uxorem Cunigundam	66
Bohemiæ Princeps occupat totam Sileſiam	393		
Boleslaus à Henrico Bauaro ad ſeruanda pacta adigitur	36		

INDEX.

C	
C oelibatus Sacerdotum coepit in Polonia	58
Cœlibatus Sacerdotum denuo stabilitur	272
Cæsar Borgias, Alexandri Papæ filius homo sce-	
leratus	220
Cæsaris Borgiæ exitus	221
Cæsarea curia & consilium in urbe Vratisla-	
uiensi	264
Calix ministerialis in Ecclesia Vratislaviensi	60
Callimachus Florentinus præceptor Iohannis	
Alberti	217
Capha urbs occupatur à Mahometo	194
Campson Rex extinguitur	237
Canini campi denominatio	47
Carambeius Amurathis propinquus & Dux	
exercitus capitur	137
Carmanorum Rex uincitur à Mahometo Tur-	
cico	147
Caidanus Dux copiarum Scythicarum uastan-	
tium regiones Europæas	68
Camencium munitur à Bohemis	44
Carolus Magnus repressit Polonos	28
Carolus erexit Marchias contra Polonos	ibid.
Carolo Magno Poloni fuerunt tributarij	ibid.
Carolus Magnus religionem Christianam pro-	
pagavit in Saxonia	30
Carolus Magnus quando sit mortuus	73
Carolus Burgundiæ Dux inhiat Germaniæ	191
Carolus Aufriacus creatur Cæsar	240
Carolus	

INDEX.

Carolus coronatur Aquisgrani	241	Casimiri Regis disceptatio cum Legato Pontificis	167
Carolus Burgundicus, est studiosus Persici splendoris	184	Casimirus Georgium superauit splendore	315
Carolus Burgundicus incidit in Melancholiam	197	Casimirus filius Regis Poloniae infelicititer inuadit Hungariam	182
Carolus Burgundicus rursus superatur ab Heluetijs	ibid.	Casimiri exercitus quem duxit in Silesiam.	187
Carolus Burgundicus ad Nanceium uincitur & occiditur	ibid.	Casimirus & filius infelicititer obsident Vratisslauiam	188
Caroli Burgundici miserabilis interitus	196	Casimiri exercitus sine disciplina militari	ibid.
Carolus Marchio Badensis capitur bello à Fridericò Palatino	169	Casimiri & Mathiae congressus ad Vratisslauiam	189
Carolus Caesar exornauit Bohemiam & Vratisslauiam	108	Casimiri, Mathiae & Vladislai Regum congressus	ibidem
Carolus Caesar misit literas familiares ad Senatū Vratisslauiensem	ibid.	Casimirus ex Silesia redit in Poloniam	191
Carolus Caesar Rempub: Glogouiae constituit	ibidem	Casimirus Polonicus moritur	214
Carolo Cesare imperante floruit Silesia	109	Casimirus Teschimensis punit magistratum Glogouiensem	328
Carolus Caesar facit nuptias Cracouiae	110	Casimirus Poloniae Rex inuitat Germanos in suum regnum	109
Carolus Caesar agit conuentum Vormatiae.	242	Casimirus Rex lenis agit conuentus in suo Regno	185
Caroli Caesaris copiae occupant Ducatum Mediolanensem	243	Casimirus à suis subditis contemnitur & ludibrio habetur	166
Carolus Caesar edificauit templum S. Dorotheae Vratisslauiæ	276	Casimirus parat bellum in Silesiam	186
Carolus Monsterbergensis constituitur gubernator Silesiae	245	Casimirus per ironiam fuit inuitatus ad nuptias Mathiae	159
Carolus Quartus Imperator Rex Bohemiae, Princeps Silesiae, dominus Vratisslauiæ & Glogouiae	105	Casimirus Poloniae & Vladislaus Bohemiae Reges excommunicantur à Legato Pontificio Balthasare de Piscia	199
Carolus Quartus Caesar ducit Annam Iaurensem	106	Casimirus Loctici filius turbat pacem inuitam cum Bohemis contra pacta	309
Carolo Cesari nascitur filius Venceslaus ex Anna Iaurensi	ibid.	Caspar Sliccius non uult interesse condemnationi Iohannis Hussi	120
Carolus Quartus ingreditur Vratisslauiam	106	Caspar Nosticius ductor exercitus in Polonos.	320
Carolus Quartus euexit urbes	277	Catalogus Episcoporum Silesiae	375
Caroli Quarti uirtutes & mors	111	Cattus fluuius Silesiae uehit arenam auream	267
Caroli Quarti liberi	ibid.	Causa uera odiorum & bellorum inter Polonos & Principes Silesiae	95
Carolus Quartus autor aureae Bullae	ibid.	Celticum bellum in Italia	19
Carolus Neapolitanus uocatur ad Regnum Hungariae	114	Celtae qui olim fuerint dicti	ibidem
Carolosteinum obsidetur ab Hussiticis	124	Cereuisia Silesiae	267
Carolus Quintus accusauit incuriam adolescentiae suae in discendo	243	Cereuisia Glogouiensis	290
Carolus Quintus modestè se gessit post uictoriam Ticinensem	247	Cereuisia Vratisslauiensis	267
Carolus Quintus incautè proposuit conditiones Francisco captiuo	248	Cetericus Silesius fuit spectator mortis Ludouici	253
Carpathi montis accolae	6	Choenix dimensum diurnum serui quanto precio olim emtum sit	296
Casimirus monachus	38	Christianam doctrinam esse uerissimam & certissimam	8
Casimirus ingreditur monasterium	ibid.	Christina coniunx Vladislai accusatur tanquam fax belli ciuilis	51
Casimirus ex Monasterio renouatur ad regnum	39	Christina cum parujs liberis eijcitur in exilium	52
Casimirus ethnarcha condit leges in Polonia.	57	Christianorum Regum odia & ambitiones excuerunt gladios Turcicos	170.183
Casimirus Secundus euexit Iudaeos	110	Christianorum Regum & Principum conuentus quales esse soleant	236
Casimirus Secundus Rex Poloniae moritur	ibid.	Aaa iij	Christo=
Casimirus Tertius accipit Regnum Poloniae	145		
Casimiri Tertij Regis egestas	183		
Casimirus uenit Glogouiam	315		

INDEX.

Christophorus Lursius relegatur ex ciuitate Glogouensi	342	Conradus Albus capitur à filio suo Conrado Albo & mulctatur Ducatu	146
Christophorus Nimcius Capitaneus Ducatus Glogouienfis	358	Conradus Cæsar Polonis infert bellum	53
Chronicorum libri, à Philippo & D. Peucero conscripti, commendantur	4	Conradus Primus Glogouienfis moritur	57
Christophorus Niger Latro audacissimus laqueo necatur	231	Conradus filius Henrici Barbati extinguitur lapsu	61
Cimbariæ matris Friderici Tertij Imperatoris ingens robur	120	Conradus Masauienfis bellum infert Henrico Barbato Ethnarchæ Poloniæ	64
Cimbri sunt Germani apud Herodotum	9. 10	Conradus Episcopus Vratislauienfis cedit dignitate sua	144
Cimbri & Heneti habuerunt promiscuas sedes	10	Conradi Secundi Glogouienfis nuptiæ	80
Cimbrorum prima profectio ad Tauricam Chersonesum	13	Conradus munit Pridomiam	ibidem
Cimbricum bellum	19	Conradus Secundus occupat Glogouiam	ibid.
Cimbrorum uel Germanorum miserabilis strages	19. 20	Conradus Secundus Glogouienfis accedit ad secundas nuptias	83
Cimmerij Homeri sunt Cimbri	9	Conradus mulctatur propter dotem uxoris mortuæ	ibid.
Cimmerij sunt à Gomer	11	Conradus Glogouienfis oppugnat Henricum V. Vratislauiensem	87
Cimmeriorum historia apud Herodotum	9	Conradi Glogouienfis crudelitas in nepotem	87
Circassorum Regio ubi sit	237	Conradus Glogouienfis reconciliator	89
Circumgestatio panis Theatrica quo tempore instituta sit	82	Conradi Secundi Glogouienfis exitus	ibid.
Clemens Episcopus Smogrenfis	37	Conradi Stinauiensis simplicitas	91
Clemens Primus	377	Conradus Stinauiensis ex carcere liberatur à sua nobilitate	91
Clemens extirpauit idolomaniam	ibid.	Conradus Primus Princeps Glogouienfis	304
Clemens Septimus oppugnatur à Pompeio Cornelio	245	Conradus Henrici Barbati filius extinguitur in Venatione	304
Clemens præfectus Glogouienfis fortiter sese gerit in prælio Tartarico	304	Conradus Secundus occupat Crofnam & muniuit Pridomiam	305
Clizdorffia munitur à Conrado Glogouienfi	89	Conrado attribuitur Glogouia	ibid.
Cöbena	299	Conradus abduxit Boleslaum fratrem captum	ibid.
Cœlibatus Sacerdotum stabilitur in Polonia	61	Conradus exornat Glogouiam	ibid.
Cœlibatus Sacerdotum instituitur in Silesia	272	Conradi crudelitas in nepotem ex fratre	307
Collegia Canoniorum fuerunt scholæ	31	Conradi mors	ibidem
Collegium S. Crucis erigitur Vratislauiæ ab Henrico Probo	274	Conradus Gibbosus Stinauiensis	ibidem
Collegij Vratislauienfis intestina dissidia	388	Conradus Primus Senior	385
Colomannus Hungariæ Rex uiolat milites Godefridi Bilionei	45	Conradus Episcopus Vratislauienfis amauit Ceremonias	ibid.
Columbi Genuensis res gestæ	216	Consalvus Hispanus foeliciter medetur morbo Gallico	217
Cometa nuncius mortis Boleslai Poloni apparuit	37	Consalvus Regnum Neapolitanum redigit in potestatem Hispanorum	220
Cometa uisus est ardere tempore Casimiri Regis Poloniæ	40	Conscientiæ tranquillitas summum bonum	49
Cometa proxime anteceßit circumgestionem panis consecrati	82	Constantienfis concilij exordium	120
Cometæ conspicitur, significans & denuncians cladem Bohemiæ	166	Constantinopolis expugnatur	147
Cometæ denuo conspiciuntur	182	Contubensis arx occupatur à Principe Iohanne	336
Cometa arsit	181. 221	Coributhus frater Vladislai Iagellonis inuadit Bohemiam	124
Concilium Pisanum & Mediolanense contra Iulium	229	Coributhus euocatur ex Bohemia	125
Conradus Albus Olsnicenfis eicitur ex suo Ducatu	357	Corpora humana maxime immutari ab aëre circumstante	282
Conradus Cæsar minatur bellum Polonis	52	Costensis ditio occupatur à Vladislao Lothico	100
Conradus Albus coniungit se cum Latronibus Bohemicis & Polonicis	143	Costense territorium amittitur	309
		Costensis ditio olim fuit adiuncta Ducatui Glogouienfi	305
			Coributhus

INDEX.

Corbustum remanet in potestate Marchionis Brandenburgensis	167
Cotbusiense territorium uastatur à Iohanne Pri- busiense	329
Cracus Rex condidit Cracouiam	27
Cracouiensis Academia defendit concilium con- tra Pontificem	135
Cracouiæ antiqua iura sua Locticus Rex adi- mit	93
Cretensis Archiepiscopus non bene rem gerit in Silesia & Polonia	165
Cretensis Archiepiscopus offendit Polonos	169
Creutzberga frustra obsidetur à Principibus & Ciuitatibus aliquot Silesiæ	127
Crosnæ nomen quid significet	291
Crosna & Zulichia sunt auulsa à Ducatu Glo- gouiensi	263
Crosna uenit in potestatem Henrici Probi	306
Crosna occupatur à Marchione	325
Crosnenses deuastant agrum Freistadiensem	326
Crosnæ miserabilis conflagratio	335
Cruciferorum ordo quando & qua occasione coeperit	61
Cruciferorum ordo migrat ad Borussos	63
Cruciferorum Magister interficitur in prælio Tartarico	71
Cruciferi strenuè arcunt Borussos & seruant Poloniam	82
Cruciferi superant Casimirum Regem	152
Cruciferi transigunt cum Casimiro Rege	171
Cruciferorum seditio in Hungaria	232
Culmensis ager attribuitur ordini Teutonico	63
Cunigundæ mors & fabellæ de ipsa	58
Curzbachij liberi Barones	263
Cuzena arx munitur Conrado à Glogouiensi	89
Cyprianus Primus	382

D

D aij apud Herodotum	9
Danorum Ecclesiæ constituuntur	23
Daniel Timon scriba Glogouiensis male accipi- tur à Capitaneo	358
Danubij fontes ubi sint	5
Decimæ sunt concessæ Episcopis in Polonia	32
Delphinus Gallicus inuadit Heluetiam, & cæ- ditur	143
Dies nefasti Regibus Bohemiæ	105
Diodorus siculus de migrationibus populorum	13
Dominicanorum Cœnobium extruitur Glogo- uie	305
Doni Dei agnoscenda & celebranda esse grato animo	2

Donauiensibus Baronibus adimitur Hernstadien- sis ditio	357
Draculæ Valachi colloquium cum Vladislao Varnense	140
Drusus Augusti Cæsaris Prinignus Germaniam uastat	20
Ducatus Glogouiensis	285
Duellum in urbe Glogouiense	320

E

E cclésiæ Germanicæ laudatæ ab Irenæo	30
Ecclesiæ nomen Mathias semper est ueneran- tus	208
Ecclesiæ & studia in Silesia	267
Ecclesiæ in Silesia paulatim sunt inquinatæ su- perstitionibus	385
Eclipsis Solis horribilis	121
Egidius Cardinalis Tusculanus constituit Eccle- sias in Polonia	30
Electionis mos in Ecclesia	377
Electionis mos mutatur in Ecclesia	378
Elisabetha filia Sigismundi Cæsaris, uxor Alberti Imperatoris	129
Elisabethæ Thuringiæ stirps & Parentes	73
Elisabetha Thuringica refertur in Catalogum Sanctorum	164
Elisabetha uidua Alberti extinguitur	136
Elisabetha Poloniæ Regina noluit Mathiam ge- nerum	189
Elisabetha coniunx Friderici Lignicensis mori- tur	238
Elysiorum & Ilingorum sedes	6
Elysij sunt ab Elisa filio Iauan	12
Elysij campi nominati nouæ sedes Germanorum	15
Elysiorum seu Lygiorum ueterum res gestæ	18
Elysiorum pietas celebrata à Tacito	300
Elysij campi unde sic dicti	15
Elysa fuit doctor pietatis	12
Encania Poloniæ & Silesiæ	31
Episcopatus nouem constituti in Polonia	31
Episcoporum labores qui fuerint olim	ibid.
Episcoporum superbia & alia uitia reprehèn- duntur à Mathia Rege	208. 209
Episcoporum Hungariæ, florente regno, quan- tus fuerit fastus	250
Episcopi interfecti in prælio Varnensi	142
Επιτίμια imposita Polonis à Romano Ponti- fice	39
Erasmi iudicium de doctrina Lutheri	241
Erasmus Benedictus doctus scholæ Freistadi- ensis	268. 374
Erasmus fuit præceptor Ferdinandi Cæsaris	255

Erenfridi Comitis Palatini filia nubit Mieslao Regi Poloniae	34
Ernestus Tschamerus liberat captiuos ciues Glogouenses, iam interficiendos	362
Ernestus Elector Saxoniae iurat in uerba Mattheae	187
Ernestus Tschamerus reconciliatur Regi Mattheae	358
Ethnarchae Poloniae	42
Ethnicorum conciones quales fuerint	286
Euangelij lux quo tempore & occasione in Patu obruta & extincta fuerit	31
Europa oculis sublatis intuetur Filium Dei	238
Europae nunc fatalem impendere mutationem & ruinae	34
Exempla uirtutum esse imitanda	3
Exemplum Principis pie migrantis ex hac uita etiam sub tristi caligine Papisticarum superstitionum	103
Exemplum summae & detestandae leuitatis in Principe	95
Exemplum puniti horribilis parricidij	88
Exemplum inusitatae crudelitatis	88. 233. 306
Exemplum humane infirmitatis in Boleslao Secundo Poloniae Rege	42
Exemplum loci scurrilis	51
Exemplum Versus: οὐδ' εἰς ἀνδρῶν παρ' ἀδίκων τίσιρ' οὐκ ἀποτίσις	218
Exempla poenarum & uastationum cur saepe considerari debeant	25
Exemplum dicti: Vae qui spoliatis: quia spoliaberis	82. 142
Exemplum punitae tyrannidis & tragicorum peccatorum	28
Exemplum auaritia inexplabilis in sacerdote.	42
Exemplum continentiae in Virgine Sacra	98
Exemplum iustitiae in Boleslao Rege Poloniae	36
Exemplum famis horribilis in Silesia	266
Exemplum horribilis furoris & seditionis	277
Exemplum diuinitus seruatae suppellectilis, conflagrante templo Crosnensi	335
Expositio strips & uitae Beatae Hedwigis	72
Εὐλαστῆς seu uiri Religiosi qui fuerint in Actis cap. 2.	15

F

Fabianus Schöneichius, eques auratus potens consilij & opibus	263
Fames horribilis in Polonia	33. 266
Fames horribilis in Silesia	94. 266
	129. 308
Fames praedicta ab Agabo	266
Fatalium poenarum imago	67
Ferdinandus Hispaniae & Neapolis Rex mortuus	236
Fames horribilis in Polonia	33

FERDINANDVS I. Romanorum Imperator, Hungariae & Bohemiae Rex, Archidux Austriae, Princeps Silesiae	254
Ferdinandus Primus est expertus praesentiae Dei	255
Ferdinandi Natalis	ibid.
Ferdinandi studia & praeceptores	ibid.
Ferdinandus Erasmus semper nominauit Praeceptorem	ibid.
Ferdinandus fuit peritus Mathematicum	255
Ferdinandus studiosè coluit fratrem Carolum	256
Ferdinandi Castitas coniugalis	ibid.
Ferdinandus coronatur Pragae	256
Ferdinandus primum ingreditur Vratislauiam, ibidem	
Ferdinandi copiae Iohannem Veidanum ex Hungariam eiciunt	256
Ferdinandum Deus texit contra potentiam Turcicam	257
Ferdinandi bonitas, industria & reliquae uirtutes	ibid.
Ferdinandus non oppressit Ecclesias in Silesia	257
Ferdinandus fuit similis Theodosio	257
Ferdinandus fuit amans pacis	258
Ferdinandus fuit tolerans laborum	ibid.
Ferdinandi temperantia	ibid.
Ferdinandi affabilitas	ibid.
Ferdinandi ingeniosa apophtegmata	ibid.
Ferdinandus floruit in Senectute	ibid.
Ferdinandi exitus placidissimus	259
Ferdinandi Caesaris elogium de Repub: Vratislauensi	284
Ferdinandus Rex Hispaniae auus Caroli Quinti moritur	236
Ferdināndus Austriae Dux celebrat Nuptias Lincolnijs	241
Ferdinandi Caesaris conuiuia qualia fuerint	258
Ferdinandus Caesar ter fuit Vratislauiae	281
Ferdinandus Caesar recuperat Ducatum Sagenensem à Mauricio Electore	317
Ferdinandus Piscarius Dux Caroli Quinti occubat Mediolanensem Ducatum	243. 245. 246
Ferdinandi Piscarij mors & mores ac fortuna	249
Festum transfigurationis CHRISTI instituitur	155
Filij Henrici Secundi Pij Silesiae Principes	77
Filij Conradi Glogouensis	322
Filij Iohannis Saganensis	323
Flagelliferorum Secta	107
Florentina seditio	202
Franciscus Galliae Rex praelio fundit Heluetios ad Mediolanum	235
Franciscus Rex Galliae & Carolus Hispanus iunguntur sedere	239
Franciscus Gallus & Henricus Anglus congruentur	241

Franz

INDEX.

Franciscus Gallus capitur	247	Freistadiensis Reipub: laus	ibidem
Francisci Galli capti nox	ibid.	Freistadiensis Schola	268
Francisci Regis morbus in carcere	248	Friderici Barbarossæ expeditio in Polonos	54
Franciscus Rex turbatis conditionibus pacis Cæ-		Fridericus Barbarossa recipit in gratiam Prin-	
sarem bello aggreditur	248	cipes Poloniæ supplices	ibidem
Francisci Fabri carmen de uigilantia Sigismundi		Fridericus Barbarossa cõculcatur à Pontifice.	57
Regis	368	Fridericus Cæsar oppugnatur à ciuibus Vien-	
Francisci pereni Episcopi præsagium de clade		nensibus	168
Mogattensi	252	Fridericus Cæsar transigit cum Mathia	173
Franciscus Primus	381	Friderici Cæsaris pietas	175
Franciscus Hagecus Dux belli apud Vratislauia-		Fridericus Cæsar auertit se ab amicitia Mathiæ	
enses	181		179
Franciscus Hagecus moritur, & sepelitur in Al-		Fridericus Cæsar respicit ad amicitiam Ma-	
ba Regali	195	thiæ	183
Francisci Launaldi Pietas	313	Friderici Cæsaris & Caroli Burgundici con-	
Francosurtenensis & Vitebergensis Academia-		gressus	184
rum initia	224	Fridericus Cæsar soluit obsidionem Nouesia-	
Francosteinum Silesiæ oppidum obsidione cingi-		nam	191
tur à Carolo Bohemorum Rege	102	Fridericus Cæsar derisit Ludonicum Vndeci-	
Francosteinum occupatur à Ducibus Georgij		mum Galliæ Regem	191
Podiebracij	172	Fridericus Cæsar infelicitèr laceßit arma Ma-	
Francostemenfis arx occupatur & diruitur à		thiæ	196
Vratislauiensibus	174	Fridericus Cæsar transigit cum Mathia	198
Francosteinum exuritùr à Vladislao Bohemiæ		Friderici Cæsaris animi æqualitas	205
Rege	188	Friderici Cæsaris mors	215
Francosteinum occupatur à Ducibus Mathiæ		Fridericus Secundus iniuste accusatur à Polo-	
Regis	355	nis propter pacta inter Ordinem & Regem	
Fraustadium occupatur à Rege Poloniæ	103	Poloniæ	64
Fraustadium amittitur	309	Fridericus Cæsar coronatur à Pontifice Roma-	
Fraustadium defenditur contra Iohannem Pribu-		no	146
siensem	319	Fridericus Cæsar conciliat filio suo Maximiliano	
Fraustadiensis ditio olim pertinuit ad Ducatum		nuptias Mariæ Burgundicæ	191
Glogouiensem	305	Fridericus Cæsar conuentus agit Ratisbonæ,	
Fraustadium defenditur contra Henricum Ra-		Mathiamq; grauitèr offendit	182
poldum	311	Fridericus Cæsar fuit Sagacissimus ingenio	215
Freistadium uel Eleutheropolis	292	Fridericus Elector Brandenburgensis soluit obsi-	
Freistadij commoda	ibidem	dionem Francosteini	125 (216)
Freistadij situs	ibidem	Fridericus Cardinalis moritur ex morbo Gallico	
Freistadij constitutio	ibidem	Fridericus Lignicensis repellit Bohemos profe-	
Freistadio familiaris morbus	293	cturos ad Iohannem Glogouiensem	340
Freistadij magnitudo	ibidem	Friderici Electoris sapientia	240
Freistadienses Mansionarij	ibidem	Friderici Electoris colloquium cum Erasmo	241
Freistadiense forum	ibidem	Friderici Electoris Saxonie consilium de rusti-	
Freistadij ætas	293.295	cana seditione	249
Freistadiensis aeris constitutio qualis sit	293	Friderici Electoris Saxonie mors	248
Freistadiensis Character unde	294	Fridericus Lignicensis indicit bellum Vratislau-	
Freistadij appellatio	ibidem	uensibus	227
Freistadij nomen Polonicum	ibidem	Fridericus Lignicensis ducit sororem Sigismun-	
Freistadiū habet hortos amœnos & fertiles.	293	di Regis	235
Freistadium quo tempore creuerit	295	Fridericus Lignicensis diligenter agit de pace	
Freistadiensium ciuium opes	ibidem	inter Iohannem & Mathiam	342
Freistadiensis arx obsidetur à Iohanne	326	Fridericus Misnensis cedit ex Prussia	223
Freistadiensis arcis obsidio soluitur	327	Fridericus Primus post magnos motus recipit	
Freistadium attribuitur Bartholemæo Monstèr-		Lignicum	148
bergenfi	368	Fridericus Primus collocatur in Ducatum Li-	
Freistadiū incēditur à militibus præsidiarijs	352	gnicensem à Mathia	177
Freistadium deditur Mathiæ Regi	355	Fridericus Primus Lignicensis moritur	343
Freistadiensis Ecclesiæ initium	370	Fridericus Tertius Cæsar denuo adit Romā	174
Freistadiensis Ecclesiæ fœlicitas	373	Friderici Tertij Imperatoris mater	120
		Fulco	

Fulco Episcopus Cracouiensis turbat Poloniam 58
 Fundatio Monasterij Vincentini Vratislaviae 49
 Furstensteinum expugnatur à Mathia Rege Hungariae 192

G

GAbreta sylua 5
 Gabrielis Veronensis monachi fortuna 190
 Gabriel Scherdingensis magister Anabaptistarum in Moravia 371
 Galatia Regio unde nomen acceperit 12
 Galenus custos ualitudinis Imperatoris M. Antonini 21
 Gallica lingua fuit Heneta: Gothica uero Germanica 6
 Galli unde dicti sint 16
 Gallici morbi origo 215
 Gallici morbi appellationes 216
 Gallici morbi forma ibid.
 Gallici morbi remedia 217
 Gasto Fosseius Imperator nepos Ludouici Gallie Regis 229
 Gasto interficitur uictor 238
 Gedanum magnas consequitur immunitates à Polono 151
 Gemes Mahometi filius fit supplex Christianis & male tractatur 205
 Genuenses uenditores & proditores salutis Europae 140
 Georgius Bohemiae Rex, quem Silesia ferme non agnouit pro Rege 161
 Georgius Brandeburgicus tegit Vratislavienses 244
 Georgius Brandeburgicus tenuit ditiones alias quas Silesiae 263
 Georgius Bregensis moritur 243
 Georgius Fronspergius & Marcus Sittius Germani ductores Caesaris 246
 Georgius Monsterbergensis profligatur à Ducatu Suidnicensi 339
 Georgius Monsterbergensis & Opicius Coloprofugiunt Glogouiam 353
 Georgius Monsterbergensis fuit Glogouiae tempore obsidionis 344
 Georgius Podiebracius contendit cum Rege Ladislao & uincit 157
 Georgij Podiebracij sermo de Religione Vratislaviae 152
 Georgius Podiebracius constituitur gubernator Bohemiae 134. 147
 Georgius Podiebracius fuit uir sapiens & elegantissimus 278
 Georgij Podiebracij Bohemiae Regis felicitas & successus 172
 Georgius Schillingius consul Glogouiensis necatur à seditiosis subditis 314

Georgius Petzeltus Freistadiensis placat Episcopum Vratislaviensem 373
 Georgij Podiebracij sapientia, humanitas & patientia 163
 Georgius Brandeburgensis adiungitur Regi Ludouico 260
 Georgius Podiebracius amauit Vratislaviam 279
 Georgius Rex repudiatur à Silesijs 167
 Georgius Rex reconciliatur Friderico Caesari 164
 Georgius Rex palam religionem suam profiteatur 167
 Georgij Regis mors & mores 180
 Georgio Regi suboneratur percussor 178
 Georgius renunciatur Rex Bohemiae 161
 Georgius reconciliatur Pontifici 163
 Georgius iurauit in Religionem Catholicam, ibidem
 Georgius à tota ferme Silesia agnoscitur pro Rege 165
 Georgius & Casimirus Reges congregiuntur Glogouiae 167
 Georgius & Casimirus Poloniae Rex iunguntur foedere ibidem
 Georgius Steinius ab Ordinibus Silesiae exigit pecuniam 206
 Georgius Stenius renunciat Iohannem Dominum Ducatus Glogouiensis 335
 Georgius Sepusiensis perit in flumine quodam 253
 Georgius Steinius uenit Glogouiam cum mandatis Mathiae Regis 335
 Georgius Steinius adipiscitur Steinauiam & Rudnam 357
 Georgius Steinius eijcitur ex Silesia 359
 D. Georgij templum erectum ex manubijs hostium 311
 S. Georgij templum in suburbio frustra tentatur à Regijs 453
 Gertrudis Reginae Hungariae interitus 60
 Germani apud Herodotum 9
 Germana fuit fatalis imperio Romano 22
 Germani inde dicti 9
 Germanorum nouae sedes dictae sunt campi Elysi 15
 Germanorum ueterum disciplina laudata à Tacito 18
 Germani quibus characteribus in scribendo usi sint ibidem
 Germanorum strages miserabilis 19. 20
 Germania horribilibus motibus concutitur 29
 Germania superior cito accepit Semen Euangelij 29
 Germanicae Ecclesiae laudatae ab Ireneo 30
 Germaniae reddita fuit pax à Ferdinando Caesare 258
 Germani religionem populorum orientalium importarunt in haec loca 15

Germani

INDEX.

Germani & Heneti promiscuè habitauerunt	16	Glogouienses pellunt & reiiciunt Polonos uas-	
Germanorum ueterum religio	18	stantes ipsorum agros	132
Germanorum numina	286	Glogouiensis Ducatus amisit multas ditiones	299
Germanicæ scripturæ initium	311	Glogouiensis Ducatus ueteres incolæ	300
Getæ ubi olim habitauerunt	10	Glogouiensis Ducatus ueteres incolæ emigra-	
Getarum Rex Lysimachus captum dimisit	14	runt cum Longobardis	301
Getarum magnam olim fuisse potentiam	10	Gloglouiensis Ducatus fortuna sub regno Scla-	
Glogouiæ exordia	33	uonico	302
Glogouiæ descriptio	286	Glogouiæ obsidio	303. 343
Glogouia oppugnatur ab Henrico Quinto	46	Glogouia in alteram ripam translata	ibid.
Glogouia sustinet impetus Henrici Quinti ibid.		Glogouia incensa à suo Principe	ibidem
Glogouiæ urbis prima mentio	45	Glogouiensis præfecti uirtus in prælio Tartar-	
Glogouia fuit cara Polonis	46	rico	304
Glogouiæ restitutio	48	Glogouiensis Ducatus tempore Conradi Se-	
Glogouiensis Præfectus acriter tuetur Principem suum	71. 304	cundi	305
Glogouia excolitur à Conrado & Salome	83	Glogouia traducitur in potestatem Bohemiæ	
Glogouiensis ditionis uastatio	92	Regis	309
Glogouia uenit in potestatem Iohannis Regis Bohemiæ	97	Glogouia à Carolo Cesare diuiditur	310
Glogouiensis Ducatus	261	Glogouia aucta immunitatibus à Carolo Cesare	310
Glogouiensis Ducatus miserabilis status	203	Glogouia liberat Principem captiuum	ibidem
Glogouia Ioachimi Curei Freistadiensis	260	Glogouiæ fuit incendium	312
Glogouiensis Ducatus	285	Glogouia conflagrauit	239. 312
Glogouia antiquissima ciuitas in hoc Ducatu	286	Glogouia rursus perit incendio	312
Glogouia instauratur ex ruinis Lugiduni	287	Glogouiensis Paræci pia liberalitas	313
Glogouiæ instauratio	ibidem	Glogouiensis Consul interficitur in seditione	314
Glogouiæ ueteris situs	288	Glogouienses ciuitates emunt nouum cultum à	
Glogouiæ etymon	ibidem	Legato Pontificio	315
Glogouia in alteram ripam translata	289	Glogouia nouas instituit nundinas	318
Glogouiense collegium fundatur	289. 380	Glogouiensis templi ruina	ibidem
Glogouia oppressa à collegio	ibidem	Glogouiensis Ducatus uocatur in disceptationem	323
Glogouia exornatur à Conrado	ibidem	Glogouia excommunicatur ab Episcopo	324
Glogouiæ magnitudo	290	Glogouiensis Ducatus iurat in uerba Vladislai	325
Glogouiæ commoditates	ibidem	Glogouiensis arx traditur Iohanni	333
Glogouiæ salubritas	ibidem	Glogouia tandem redit ad imperium unius Domini	335
Glogouiensis Ducatus quæ oppida complectatur	286	Glogouia incenditur à Polonis	54
Glogouia est urbs antiqua	287	Glogouia libenter sese subiecit Iohanni Bohemorum Regi	96
Glogouiam migrant Germani inuitati à Conrado Glogouiensi	289	Glogouia restituitur & exornatur à Boleslao Crispo	289
Glogouia accipit leges & iura Germanica	83. 289	Glogouia fuit oppressa à suis Sacerdotibus	303
Glogouiensis ditio multum creuit sub Conrado Secundo	89	Glogouia accipit ius à Carolo Quarto in syluis Bythomiensibus	310
Glogouiæ status fuit felix & florens sub Sigismundo Duce	222	Glogouiensis arx oppugnatur à Iohanne	332
Glogouia metu aduentantis Imperatoris exuritur à proprio domino	289. 303	Glogouiensis obsidionis initium	342
Glogouia quando primum coeperit	302	Glogouienses spectant ad deditionem	348
Glogouia quibus uentis sit exposita	292	Glogouiensis arx munitur	336
Glogouiensis Ducatus fortuna iniqua	304	Glogouiæ suburbia exuruntur à Iohanne	342
Glogouiensis cereuisia est succulenta & fumosa	291	Glogouia obfessa aluit multos sacerdotes	344
Glogouiæ familiares morbi	ibidem	Glogouia habuit mites hostes	347
Glogouiæ ædificia	ibidem	Glogouiensium Senatorum scriptum in carcere	349
Glogouiensis templi turris	ibidem	Glogouienses Senatores in turri arcis extinguuntur	351
Glogouiensis urbis portæ	292	Glogouia	

INDEX.

Hedwigia

INDEX.

Hedwigis incidit in seculum infelix	75	Henricus Bauarus Regem Bohemiæ ad officium	
Hedwigis propter stipulas non fuit reiecta à Deo		compellit	36
ibidem		Henrici Quinti Imperatoris expeditio in Polo-	
Hedwigis calamitates ingentes	76	niam	45
Hedwigis robur & constantia	ibid.	Henrici Quinti mors	49
Hedwigis decessio	77	Henricus Barbatus dux Silesiæ	59
Hedwigis apotheosis	ibid.	Henricus Barbatus Princeps Silesiæ postea eti-	
Hedwigis posteritas adhuc superstes	ibid.	am Poloniæ Ethnarcha	59
Hedwigis filia Regis Hungariæ coronatur in re-		Henricus parcit publicæ tranquillitati	62
ginam Poloniæ	114	Henricus Barbatus ciuinitus tegitur	ibid.
Hedwigis Regina Poloniæ moritur	117	Henricus Barbatus renunciatur Ethnarcha Po-	
Hegij Dauentriensis scripta taxarunt abusus in		loniæ	63
religione	214	Henricus Barbatus capitur & dimittitur	64
Heinemannus Dubensis præficitur urbi Glogo-		Henricus Barbatus occupat Poloniam maiorem	
uiæ	97	ibidem	
Heinrichouiensis & Camenzensis Monasterio-		Henricus Barbatus constituit Rempubicam	65
rum fundatio	382	Henricus Barbatus moritur	ibid.
Helucones & Manimi incolæ Poloniæ maio-		Henricus à Salza primus Magister ordinis in	
ris	6	Prussia	63
Helucones unde sic dicti	17	Henrici Barbatij filij excitant bellum Ciuile	
Heluetij infeliciter adoruntur Gallos prælio			60
	235	Henrici Barbatij nepotes ex sorore	64
Heluetij sunt Quadi	17	Henrici Barbatij titulus	65
Heluetij sunt ex Helueconibus	ibid.	Henricus Barbatus frequentissimè habitauit	
Heluetiorum pugna ad Basilicam	143	Vratislauiæ	273
Heluetiorum mores cum natura Silesiorum con-		Henricus Dominicus senator Vratislauiensis af-	
gruant	17	ficitur capitali supplicio	213
Heluetiorum inopia	196	Henricus Monsterbergensis acerbè depopulatur	
Heluetij potiuntur ingenti thesauro Caroli Bur-		Silesiam	178. 179. 136
gundici	197	Henricus Monsterbergensis fuit adeptus Duca-	
Heluetiorum bellum cum Maximiliano	220	tum Olsnicensem & Volaniensem	220
Heluetij Gallos pellunt ex Italia	230	Henricus Monsterbergensis uenit Glogouiam	
Heluetij fundunt maximum exercitum Gallo-			338
rum	231	Henricus Monsterbergensis ualuit gratia & au-	
Henetorum Ecclesiæ quando sint constitutæ		toritate apud Vladislaum Bohemiæ Regem	
	3	ibidem	
Heneti uel Paphlagonæ apud Homerum	8	Henricus Episcopus Vratislauiensis homo pro-	
Heneti sunt Sarmatæ	ibid.	digus	93
Heneta gens coniungit se cum Cimbris	12	Henricus Passer	323
Heneti sunt nominati Galli	18	Henricus Passer totum Ducatum Glogouiensem	
Heneti traducti in potestatem Principum Ger-		adipiscitur	311
manorum	37	Henrici Passeris mors & filij eius	ibid.
Heneti occupant ueteres sedes Germanorum		Henricus Rapoldus Glogouiensis profligat Po-	
	26	lonos	114
Henetorum appellationes	16	Henricus Rapoldus superat Polonos	311
Henetorum alij Septentrionales alij Australes		Henricus Saganensis pater Henrici Ferrei	309
	17	Henricus Secundus Pius Silesiæ & Poloniæ ma-	
Henetorum ueterum patria ubi olim fuerit	19	ioris Princeps	66
Henetorum potentia quando & qua occasione		Henricus Pius opponit se Tartaris	69
creuerit	26	Henricus Pius pene opprimitur ruina	ibid.
Heneta lingua propagata in Silesiam per Polo-		Henricus Pius instruit acies	70
nos	7	Henricus Pius confliigit cum Tartaris	ibid.
Heneta gens ualet ingenio	150	Henricus Pius pro patria occumbit	71
Heneti successerunt in sedes uacuas Marcoman-		Henrici Pij sepultura	ibid.
orum & Sueuorum	300	Henrici Pij liberi	72. 77
Henricus Auceps repressit Sclauos	29	Henricus Pius uocat Germanos in Silesiam	273
Henricus Auceps constituit multas Marchias		Henricus Primus Episcopus Vratislauiensis	
contra Sclauos	ibidem		383

Henricus Tertius Vratislauensis moritur	82	Henricus Tertius Fidelis, Princeps Glogouie	90
Henricus Tertius Glogouiensis uocatur ad regnum Poloniae	91	Henrico Sexto Vratislauensi ditio Glocensis datur ad tempora uitae	96
Henricus Tertius Glogouiensis moritur	92.308	Henrici Vltimi copiae uincuntur à Bohemis	316
Henricus Tertius Glogouiensis addidit nouam formam Ducatui Glogouensis	307	Henrici Vltimi mors & testamentum	321
Henrici Tertij Glogouiensis titulus	308	Henrichouensis & Camensis monasteriorum fundatio	382
Henrici Tertij Glogouiensis filij diuidunt patrimonium	ibid.	Hermundurorum sedes	5
Henricus Tertius Glogouiensis capitur ab Henrico Probo	306	Hermiones Plinij	ibid.
Henricus erexit Epitaphium suis liberis	ibid.	Hernstadiensis ager adimitur Baronibus Donauensibus à Mathia	357
Henricus Quartus Probus Vratislauensis filius Henrici Tertij	83	Herodoti dictum: Neminem bene monentibus obtemperare	158
Henricus Probus recipit ditionem Glocensem	85	Hieronymus Episcopus Vratislauensis	40.378
Henricus Probus capit & mulctat cognatos Principes	ibidem	Hieronymus Episcopus migrat Vratislauiam	378
Henricus Probus reconciliatur Episcopo	86	Hieronymi Lasci consilium perdidit Hungariam	236
Henricus Probus dimicat de Cracouiensi Ducatu	ibid.	Hieronymus Sauanorola comburitur florentiae	219
Henricus Probus decedit	87	Hieronymus Sauanorola temere se immiscuit negocijs Reipub.	219
Henrici Probi testamentum prabet causam tum multis bellicis	ibid.	Hieronymus Kisuetterus Cancellarius in aula illustrissimi Ducis Saxoniae Electoris	392
Henricus Quartus Saganensis post mortem Primsislai fratris etiam Glogouiensis	107	Hildebrandus Pontifex Germaniae & Poloniae fuit fatalis pestis	42
Henricus Monsterbergensis & Glocensis fuit Princeps salutaris	262	Hispani Sclopetarij sternunt equitatum Gallorum cum	247
Henricus Quintus Ferreus Saganensis & Glogouensis	ibid.	Historia de reliquijs Gothorum in Taurica Chersoneso	14
Henricus Ferreus superauit Bibersteinium Sorauensem	310	Historia Tartarica	66
Henricus Ferreus contemnitur in senecta	310	Historiam praelij Ticinensis	246
Henricus Ferreus moritur	310	Historia quid praecipue deceat	99
Henrici Ferrei Glogouiensis res gestae	112	Historia cladis Varnensis	156
Henrici Ferrei filij	ibid.	Historia mortis Ladislai Hungariae & Bohemiae Regis	159
Henrici tres impuberes	310	Historia de pacificatione perfecta ab Electore Saxoniae & Brandeburgico	190
Henricorum trium diuisio	ibid.	Historiae in Chronicis Polonicis sunt mutilae	3
Henrici Quinti Vratislauensis mors & liberi	88	Historici Germanici à Polonis dissentiunt	47
Henricus Quintus Obasus Princeps Vratislauensis & Lignicensis	93	Homerus quo tempore uixerit	8
Henricus Quintus Vratislauensis proditione capitur & crudelem in modum excrucietur	88.274	Horas suas quomodo Soleant numerare Silesij & Itali	174
Henricus Sextus Vratislauensis motus scelere fratris coniungit se cum Bohemis	96	Humana omnia esse fragilia	158
Henricus Sextus Vratislauensis moriens relinquit suam ditionem Bohemiae Regi	101	Hungarorum appellatio unde sit	24
Henricus Septimus Caesar tollitur ueneno	94	Hungaria accepit religionem Christianam	32
Henricus Decimus Princeps potens & sapiens	130.312	Hungariae regnum turbatur à Socru Sigismundi	114
Henricus Decimus recipit Georgium Regem	314	Hungariae Regnum fatales sustinet clades	249
Henrici Decimi foedus cum Bibersteinij	312	Hungaria cur à tot Gentibus sit appetita	63
Henrici Decimi mors & Elogium	316	Hungarorum studium erga Hunniadas	162
Henricus Vltimus ducit Barbaram Brandeburgicam	317	Hungaricarum calamitatum quando sit factum initium	241
		in Hungaria quot fuerint Episcopatus	208
		Hungari & Poloni acerbissime dissident	184
		Hungari stulta superbia irritant Turcos	242
		Hungari sub Mathia fuerunt exercitati in bellis Turcicis	203

INDEX.

Hungarorum & Bohemorum disceptatio Vra-	Hydrargyrum adhibitum fuit ad Medicationem
tislauiæ 228	morbi Gallici 217
Hungarorum fugientium ex prælio Mogatiensi	Hyems intempestiua 109
pavor 253	Hyperborei sunt Germani 14
Hunnorum truculentia & immanitas 23	Hyperborei habitarunt ad Istrum 15
Hunni & Auari occupant Pannoniam 24	Hyperborei apud Hecataeum ibid.
Hunni adoriuntur Poloniam 27	
Huniades defendit Vladislaum Varnensem 134	
Huniadis genus 135	
Huniades reprimat Turcos 136	
Huniades magnam stragem Turcorum edidit 137	
Huniades Carambeium Ducem Turcorum pro-	
fligatum capit ibidem	
Huniades frustra reuocat Vladislaum prælian-	
tem 141	
Huniades colligit reliquias ex prælio Varnensi	
142	
Huniades captus à Dracula 144	
Huniades rursus reprimat Turcos ibidem	
Huniades ab ordinibus regni renunciatur pro-	
rex Hungariæ ibidem	
Huniades interficit Draculam Valachum ibid.	
Huniades superatur à Turcis 145	
Huniades capitur à Despotæ ibidem	
Huniades uincit Turcos ibidem	
Huniades perpetuo fuit in excubijs pro orbe	
Christiano contra Turcos 145	
Huniadis autor pacis inter Vladislaum Hunga-	
riæ Regem & Amurathem Turcicum 138	
Huniades instruit aciem in prælio Varnensi	
141	
Huniades fuit murus orbis Christiani contra ir-	
ruentem uim Turcicam 144.154	
Huniades reconciliatur Friderico Cæsari 145	
Huniadis filius Ladislaus maior natu truncatur	
capite ibidem	
Huniades renunciatur Comes Bistirciensis à La-	
dislao Posthumo 147	
Huniades effugit insidias Ciliani 153	
Huniades pie moritur 155	
Huniadis Filij coniiciuntur in Carcerem 156	
Hussancanus uastat Asiam minorem 183	
Hussancanus Rex Persicus uincit Mahometum	
185	
Husitiorum motuum exordia prima 121	
Husitici uastant Silesiam 125	
Husitici muniunt se contra Pontificios & Si-	
gismundum Cæsarem 123	
Husitica agmina ex multis & diuersis populis	
fuerunt conflata 277	
Husiticarum deprædationum quando factum	
fit initium 312	
Husitici magnum exercitum Germanorum pro-	
fligant 126	
Husitici euertuntur domesticis dissensionibus	
128	
Husiticorum rabies in Silesia 124.125.131	
	Iacobus Salzensis noluit opprimere ueritatem
	& doctrinam Euangelij repurgatam 280
	Iacobus Salzensis fuit uir sapiens & eloquens
	369.370
	Iacobus Salzensis Episcopus Vratislauenfis
	241
	Iacobus Salzensis fuit Capitaneus Glogouiensis
	389
	Iacobus Salzensis Episcopus moritur ibid.
	Iacobus Salzensis & Balthasar Promicius fue-
	runt Episcopi salutare Silesiæ 282
	Iacobus Scotie Rex interficitur in prælio ab
	Anglis 232
	Iacobus Hutterus Magister Anabaptistarum
	371
	Iagello Lithuanus ducit Hedwigin Reginam
	115
	Iagello Baptizatur & nominatur Vladislaus
	ibidem
	Iagellonis familia ibidem
	Iatza arx Bosniæ capitur à Mahometo 169
	Iatza recipitur à Mathia Hungaro 170
	Ianizeri delecti ex Henetis 169
	Iaroslauus primus Princeps Silesiæ 382
	Iaroslauus Episcopus fuit impius in suum patrem
	ibidem
	Imislaus uel Heimo Episcopus Vratislauenfis
	389
	Imislaus fundauit collegium Glogouiense ibid.
	Iaurensis Ducatus 261
	Idolatria attrahit pœnas publicas 365
	Ieiunium Septuagesimæ quando olim cœperit
	273
	Ieiunia ueteris Silesiæ 79
	Ignis Sacri cultus unde ceperit 11
	Imperij Germanici fundamentum & neruus qui
	fit 111
	Illyricæ gentes primæ inter Henetos acceperunt
	doctrinam Christi 30
	Infantis uox uatidica 84
	Ingeuones Plinij qui fuerint 16
	Interitus Senatorum Glogouiensium 349
	Interregnum 133
	Ioachimus à Berg Imperialis Consiliarius 90
	Ioachimi Curei familia 232
	Iocus prolatus à nobili Polono letaliter uulne-
	rato in prælio contra Cruciferos 99
	B b b ij Ioci

INDEX.

Ioci scurrilis exemplum	51	Iohannes Duglossus copiosissimus inter histori-	
Iodocus Rosenbergius autor est Silesijs, ut agno-		cos Polonicos	3
scant Georgium Podiebracium pro Rege		Iohannes Episcopus Havelburgensis capitur à	
	163	Iohanne	326
Iodocus Marchio Moraviae liberat Venceslaum		Iohannes Gigas Pastor Ecclesiae Freistadiensis	
Bohemiae Regem ex carcere	116		373
Iodocus Primus	386	Iohannes Grisca Bohemus	335
Iodocus Episcopus fuit autor Pacis	ibidem	Iohannes Catianerus cedit copias Veidani	256
Iohannes Baptista religiosè cultus est à Silesijs		Iohannes Capistranus praeliatur Belgradi in	
	40	Hungaria	154
Iohannes Primus Episcopus Vratislaviensis	379	Iohannis Marchionis Brandeburgici eloquentia	
Iohannes Secundus	380	& uirtus eximia	190
Iohannes Tertius	383	Iohannes Turso constituitur praeses provinciae	
Iohannes Quartus dictus Rotus Episcopus Sile-		Glogouiensis	226
siae	387	Iohannes Dobergastius fuit Glogouia tempore	
Iohannis Quarti egregia doctrina	ibid.	obsidionis	344
Iohannes Quartus quaedam correxit in abusibus		Iohannes Glogouiensis ex urbe exijt Iudeos	
Ecclesiae	387		334
Iohannes Quintus dictus Turso Cracouiensis		Iohannes Glogouiensis transit cum Marchione	
Episcopus Vratislaviensis	388	ne	335
Iohannes Moschus Primus excutit iugum Tara-		Iohannes Glogouiensis parat nuptias filiabus	
taricum	67	suis	338
Iohannes Albertus uenit Posnaniam, & splendi-		D. Iohannes Aurifaber Vratislaviensis gener	
de salutatur à Legatis multorum Regum &		D. Hessi Gubernator Ecclesiae Vratislaviensis	
Principum	215		393
Iohannes Albertus frustra inuadit Hungariam		Iohannes Haunoldus autor est constituendae A-	
	213	cademiae Vratislaviae	223, 280
Iohannes Albertus renunciatur Poloniae Rex		Iohannes Haunoldus praefectus Vratislaviensis	
	214	Senator sapiens	224
Iohannes Albertus infelicitè inuadit Valachi-		Iohannes Hessius emendat ritus Ecclesiasticos	
am	217	Vratislaviae	249
Iohannes Albertus Poloniae Rex moritur	221	Iohannes Hessus fuit eloquens	281
Iohannes Albertus efficitur Dominus Ducatus		Iohannes Hessus erexit ampla Nosocomia Vra-	
Glogouiensis	359	tislauiæ	284
Iohannes Biberstenius Sorauiensis infelicitè ge-		Iohannes Hessus & Ambrosius Moibanus in-	
rit bellum	92	stauratores Ecclesiarum in urbe Vratisla-	
Iohannes Boccatus descripsit pestilentiam illam		uiensi	280
uniuersalem, quæ grassata est anno 1349.		Iohannes Hessus taxat superstitiones Pontifi-	
pene in toto orbe habitato	107	cum	115
Iohannes Cardinalis mittit copias uoluntarias in		Iohannes Hussus afficitur supplicio	129
Hungariam	154	Iohannis Hussi uox fatidica & precatio eius-	
Iohannis Cardinalis praesagium de Mathia	162	dem	121
Iohannes Cantienensis celebris Theologus Craco-		Iohannes Hussus praedixit tempus repurgationis	
uiensis	185	doctrinae	238
Iohannes Capistranus hypocrita	148	Iohannes Marchio frustra conatur soluere obsi-	
Iohannes Capistranus plantauit monachos in Si-		dionem arcis Freistadiensis	
lesia	149	Iohanni Tursoni succedit Iacobus à Salza in Epi-	
Iohannes Capistranus atrociter sauit in Iudeos		scopatu	389
	ibidem	D. Iohannes Crato ualitudinis Caesareae custos	
Iohannes Capistranus proficiscitur in Poloniam			392
	150	Iohannes Morebergius, Inspector Ecclesiarum	
Iohannes Capistranus moritur in Hungaria	155	& Scholarum Vratislaviae moritur	391
Iohannis Capistrani conciones	149	Iohannes Luceburgensis Rex Bohemiae Silesi-	
Iohannis Capistrani ambitio	155	am in suam traducit potestatem	95
Iohannis Capnionis uita	243	Iohannes Monsterbergensis Princeps cadit in	
Iohannes de Temporibus armiger Caroli Magni		praelio	126
uixit 372 annos	53	Iohannes Pannonius Episcopus Varadiensis fa-	
Iohannes Dobergastius Freistadiensis	320	miliaris Mathiae Regis	202, 214
		Iohanne s	

INDEX.

Iohannes Pribusienſis inuadit Poloniam maiorē	186	Iohannis Saganenſis ſcelera & mors	313. 360
Iohannes Pribuſienſis lapſus fuit in ignem	ibidem	Iohannes Tranſſylvanus proſtigatur à Turcis	235
Iohannes Pribuſienſis proſtigat fratrem Balthaſarem	315	Iohanes Marchio fruſtra conatur ſoluere obſidionem arcis Freſtadienſis	326
Iohannes Pribuſienſis retunditur ab Henrico Decimo	ibidem	Iohannes Varadienſis fuit præditus egregia animi dexterritate	356
Iohannes Pribuſienſis eiſcit & necat fratrem ſuum	316	Iohannes Varadienſis Epicoſus Principes Saxonicos & Marchicos reconciliat Mathiæ Regi	356
Iohannes Pribuſienſis Ducatum ſuum uendidit Principibus Saxonie	317	Iohannes Varadienſis Epicoſus ingreditur regionem	214
Iohannes Polacius præfectus Ducatus Glogoui-enſis homo iniuſtus & Tyrannicus	215	Iohannes Varadienſis Epicoſus excluditur Glogouia	331
Iohannes Polacius inſolliciter rem gerit contra Moſchos	221	Iohannes Varadienſis Monachus uenit Glogouiam	360
Iohannes Turſo Epicoſus Vratiſlauienſis moritur	241	Iohannes Veidanus à quibuſdam acclamatur Hungariæ Rex	245
Iohannes Vucidanus aſpirat ad regnum Hungariæ	249	Iohannes Veidanus non uenit in Caſtra Regis Ludouici	252
Iohannis Bugenbagij Sermo de Propoſitionibus Lutheri contra impia uota Monaſtica	245	Iohannis Veidani crudelitas	233
Iohannem Regem quid commendauerit Sileſijs	275	Iohannis Ziſcherobur & ſucceſſus	122
Iohannes Bohemiæ Rex uatſtat Poloniam minorem	309	Iohannes deuatſtat Poloniam maiorem	319
Iohannes Rechenbergius adipiſcitur Freſtadium	369	Iohannes occupat Zulichium & Suibuſium	327
Iohannes Creconitius exagitatus à Iohanne Glogoui-enſi corripitur Phrenitide	339	Iohannes occupat arcem Beutonicium	ibidem
Iohannes Primus Bohemiæ Rex, Princeps Sileſiæ, Dominus Vratiſlauiæ & Glogouiæ	98	Iohannes ad Francofurtum proſpere dimicat	ibidem
Iohannes Bohemiæ Rex potitur Sileſia	276	Iohannes occupat Belicium oppidum Marchiæ	328
Iohannes Rex Bohemiæ ornauit ciuitates	96	Iohannis exercitus in Caſtris ad Croſnam proſtigatur à Marchione	329
Iohannes Rex eiſcit Epicoſum cum ſua factione	101	Iohannes exhaurit ſuos ſubditos grauibus exactionibus	ibidem
Iohannis Regis patientia erga Nancerum Epicoſum	ibidem	Iohannes ſeuit in ſuum Conſiliarium	330
Iohannis Regis interitus	104	Iohannes Veidanus cupit renunciari gubernatori Hungariæ	237
Iohannes Turſo collega Epicoſi Vratiſlauienſis	222	Iohannes occupat armis Ducatum Glogoui-enſem	325
Iohannes Rechenbergius eques Freſtadienſis floret in aula Sigismundi	226	Iohannes munit ſe contra Regem Mathiam	331
Iohannes Rechenbergius uictor in ludis equiſtribus	231	Iohannes non patitur ſe ſlecti ad pacem	332
Iohannes Piſbeccius eques Freſtadienſis floret in aula Poloniæ Regis Sigismundi	226	Iohannes ſacerdotes Glogouiæ poſtulat pecuniam	333
Iohannes Rotus fuit ſapiens Epicoſus	203	Iohannes Hauguicius ingreditur Glogouiam	354
Iohannes Rotus Epicoſus Vratiſlauienſis corripit ritus Eccleſiaſticos	214	Iohannes Polacius iniuſtus & ſeuus, conſtituitur Capitanus Ducatus Glogoui-enſis	359
Iohannes Rotus habuit magna certamina cum ſuis collegijs	ibid.	Iohannes Polacius ſerit & fouet odiorum ſemina inter ordines Ducatus Glogoui-enſis	360
Iohannis Roti Epitaphium	224	Iohannes Polacius acerbè oderat Glogouiam ob fidem præſtitam Regi Mathiæ	364
Iohanni Saganenſi traditur Ducatus Glogoui-enſis à Mathiæ	324	Iohannes oppugnat arcem Glogoui-enſem	331
Iohannes Saganenſem Ducatum uendit Saxonie Principibus	317	Iohannes proiſcit ſtercora in arcem Glogoui-enſem	332
		Iohannes concutit grauiter ſuos ſubditos	334

INDEX.

Iohannes recipitur in gratiam à Mathia Rege	335
Iohannes Senatum Glogouiensem insinuat scditionis	339
Iohannes munit Glogouiam ad tolerandam obsidionem	340
Iohannes munit Glogouiam præsidio Bohemico	341
Iohannes atrociter sæuit in Senatum & magistratum Glogouiensem	ibid.
Iohannes eijcitur ex Polonia	366
Iohannes cogit Sacerdotes suos ad peragenda sacra	367
Iohannis scurrilitas cum legeret nouum Senatum	342
Iohannis scurrilitas in colloquio publico	343
Iohanni indicitur bellum ab ordinibus Silesiæ	ibidem
Iohannes adducit Glogouiam milites austriacos	344
Iohannes improspere dimicat cum Tetauro	ibidem
Iohannes deserit Glogouiam	345
Iohannis copie auxiliares dilabuntur	347
Iohannes uagatur exul	354
Iohannes Ducatum Glogouiensem resignat in manus Regis Mathiæ	356
Iohannes Polacis euertit Glogouiam	360
Iohannes Coruinus amittit Ducatum Glogouiensium	358
Iohannes Glogouiensis tyrannice & perfidiosè perdidit Freistadium	352
Isabecus Magister equitatus Europæi apud Turcum late uastat Europam	182
Isidorus Cardinalis Kiouiensis proficiscitur Constantinopolim ad defendendam urbem, contra Mahometum	147
Isocratis dictum de bellorum euentibus	171
Israëlita fuerunt ductores Cimbrorum	14
Italia nostra ætate horribili fame fuit oppressa	266
Italica Classis segnicies perdidit Vladislaum Regem	140
Italia abalienatur ab Imperio	117
Iubileus celebratur in Silesia	248
Iudæi cur in totum mundum sint dispersi	14
Iudæus quidam capitur à Bernhardo Suidnicensi & mulctatur à Boleslao Brigenfi	95
Iudæi miserabiliter tractantur Lignicij	149
Iudæi fuerunt mixti Germanis	14
Iudæi non sunt recipiendi à Magistratu	150
Iudæi exusti Glogouie	312
Iudæorum Synagoga Glogouie euertitur à militibus Iohannis	314
Iulianus Cardinalis infelix mouet bellum in Bohemos	127
Iulianus Cardinalis Pontifex & Græci turbant pacem Turcicam	139

Iulianus Cardinalis perit post cladem Varmensensem	142
Iulius Pontifex reconciliatur Venetis	229
Iuramentorum Religio est neruus humanæ societatis	199

K

Kiouia urbs ubi sita sit	26
Kiouia urbis delitiæ	40
Kiouia olim fuit patria Polonorum	35
Kobena uenit in potestatem Nobilis domini à Donau	91

L

Ladislaus Posthumus nascitur	134
Ladislao imponitur corona in cunis	ibid.
Ladislaus Posthumus una cum Corona Regni Hungariæ mittitur ad Fridericum Cæsarem	134
Ladislaus puer Romæ coram Pontifice perorat	145
Ladislaus Posthumus Hungariæ & Bohemiæ Rex, Archidux Austriæ, Princeps Silesiæ	148
Ladislaus dimittitur à Cæsare Friderico	ibid.
Ladislaus Pragæ accipit coronam	148
Ladislaus Strigoniensis Episcopus abundans pecunia cadit in prelio Mogatiensi	253
Ladislaus renunciatur Rex Bohemiæ	134
Ladislaus Rex ingreditur Vratislauiam	152
Ladislaus misit Belgradum	153
Ladislaus Rex reconciliatur filiis Huniadi	156
Ladislaus Rex uenit Pragam	158
Ladislaus Rex extinguitur	314
Ladislaus Huniades officitur supplicio	155
Ladislai Regis sermo deinceps Cilianus	ibid.
Ladislai præceptor ceniscitur in carcerem quod uoluerat ipsum subducere ex aula Cæsaris	146
Ladislai soror nubit Casimiro Regi	150
Ladislai Regis error	157
Ladislai Regis sponsalia	ibidem
Ladislai sponsa frustra accersitur	158
Ladislao creatur periculum à Legatis Pontificis	ibidem
Ladislaus Rex puer expirat	160
Ladislai morituri sermo ad Georgium	159
Ladislai sepultura	161
Landeshuta occupatur à Iohanne Bohemorum Rege	106
Laurentius Episcopus contraxit letalem morbum ex odere rosarum	65
Lauren-	

INDEX.

Edurentius Primus	382	Lithuanica gentis Religio	113
Lechus & Zechus Ductores Sclauorum	26	Lithuani coluerunt ignem sacrum	15
Lechi regnum placidum	27	Locticus Poloniæ Rex criminatur Germanos a-	
Legati Pontificij ueniunt Vratislauiam	273	traciter	99
Legio nigra sequitur Mathiam Regem in Sile-		Locticus fuit inuisus omnibus Silesijs	275
siam	187	Lecustarum agmina Silesiam & Poloniam im-	
Legio Christiana precibus suis impetrauit plu-		plent	195
uiam	21	Longobardi fugerunt regnum Sarmatarum	
Lemouij ueterum quomodo hodie nominentur	7		25
Leodium urbs solo æquatur à Carolo Burgun-		Longobardi inuadunt Pannoniam superiorem	
dico	174		301
Leo Episcopus exorat Attilam ut parcat urbi		Longobardorum regnum in Italia	25
Romæ	24	Longobardorum commendatio	301
Leo Pontifex tollitur ueneno	243	Longobardorum sedes ubi fuerint antiquitus	
Leonhardus Hassenheimerus Austriacus Dux Si-			25
lesiorum	136	Lubensis Respub: crescit sub Casare Conrado	
Leonhardus Hassenheimerus plectitur capite	144	Saliquo	37
Leonhardus Primus	378	Lubecensis Respub: capit multas naues	229
Leonhardus Episcopus migrat Bicinam	ibid.	Lubena appellatio unde fit	7
Leo Pontifex putatur Turcos immisisse Hun-		Lubena inflammatur à prædombus Hussiticis	
garis	243		127
Lepra seu Elephantiasis quando in Italiam im-		Lubena est urbs antiqua	286
portata sit	216	Lucilius instruxit Bibliothecam in schola Sile-	
Lescus Albus oppugnatur à Silesijs	58	sia	378
Lescus Albus offendit nobilitatem Poloniam ca-		Lucilius Primus	378
stigatione seueriori	62	Lucius Casar in apparatu belli Germanici mo-	
Lescus Niger Cracouiensis moritur	86	ritur	21
Leubusienfis cœnobij exordium	40.286	Lucretiæ filiæ Alexandri Pontificis horribile	
Leubense monasterium accipit nouos monachos		Epitaphium	221
	57	Lugidunum apud Herodotum	286
Lex Mosaica cur fuerit promulgata	15	Ludouicus Caroli filius gerit bella cum Polonis	
Libusium oppidum capitur ab Henrico Quin-		& Bohemis	28
to	45.288	Ludouicus Balbus excæcat Principem Sclauia	
Lichenes & Elephantiasis morbi translati in		cum	28
Italiam	215	Ludouicus Rex Vngarus Orphanus contemni-	
Lignicij appellatio unde fit	7	tur à suis	237
Lignicium & Lubena instaurantur	57	Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex socer Si-	
Lignicium uicit Vratislauiam	273	gismundi Casaris	113
Lignicium incenditur	71	Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex, Poloniæ	
Lignicium est urbs uetusta	286	regnum tradit genero Sigismundo	ibid.
Lignicensis Ducatus hodie est in potestate Hen-		Ludouicus Pragæ coronatur	226
rici filij Friderici Tertij	262	Ludouicus Hungariæ & Bohemiæ Rex, Prin-	
Lignicensis Senatus trucidatur	148	ceps Silesiæ	236
Lignicenses exoluerunt as alienum sui Princi-		Ludouicus & Ferdinandus celebrant nuptias	
pis	100		241
Lignicensis Ducatus	261	Ludouicus Rex non impetrauit auxilia à Ger-	
Lignicensis ager habuit Venas auri	103.	mania	250
Lignicensium Principum stirps	262	Ludouicus frustra à patruo Sigismundo collo-	
Lignicensium Principum; laudata nobilitas		quium exposcit	251
	77	Ludouicus fuit proditus à suis	252
Lignicium perdidit Boleslaus Caluus	274	Ludouicus collocatur in primam aciem	ibid.
Lignicium creuit interea dum Glogouia fuit		Ludouicus Rex suffocatur in aquis	253
oppressa à suis Sacerdotibus	289	Ludouici Regis natalis	224
Lipsia urbis nomen quid significet	288	Ludouici Regis tutores	250
Ligurini Poëta encomion de Longobardis		Ludouici Regis interitus	249
	301	Ludouici copiæ exiguæ	251
		Ludouici uox ante prælium	252
		B b b iij Ludouici	

INDEX.

Ludouici sepultura	254
Ludouico Regi omnia euenerunt præter natu- ram	224
Lugiduni etymologia	287
Luij populi qui fuerint Ptolemæo & Strabo- ni	6
Lusatia sepe mutauit dominos	55
Lusatia inferior recipitur à Georgio Rege	167
Lusatia brevis descriptio	264
Lutetia quibus Planetis subiaceat	282
Lutherus orditur instaurationem doctrinæ sa- cræ	238
Lutherus inchoatam semel telam magna animi constantia pertexit	239
Lutherus taxat indulgentias	ibidem
Lutherus Augustæ sistitur Caietano Cardina- li	239
Lutheri Confessio in Conuentu Vuormatiensi	242
Lutherus proscribitur à Cæsare & ducitur in Pathmon	243
Lutherus confundit Eccium Lipsiæ	370
Lygij habuerunt peculiarem cultum	15
Lygiorum appellatio comprehendit Silesios	6
Lygij qui fuerint	16

M

M Achinarum bellicarum ingens uiolentia	230
Magdalena filia Caroli Septimi Regis Gallia promittitur Ladislao Regi Hungariæ &c.	157
Magistratum segnitie & negligentia excitatur & confirmatur licentia & inobedientia in subditis	122
Magnus Primus Episcopus Silesiæ	380
Magog uocabulum quid significet	11
Mahometus incipit regnare	145
Mahometus Turcus accipit uulnus	154
Mahometus occupat Lesbon & Bosna Re- gnum	169
Mahometus inhiat Vualachie, Hungariæ & Poloniæ	193
Mahometus cupit constituere Monarchiam	201
Mahometus latè uastat Prouincias Christiano- rum	182
Mahometus cedit Mathiæ uenienti	186
Mahometus frustra oppugnat Rhodum	202
Mahometi exercitus occupant Hydruntum A- pulie urbem	ibidem
Mahomethus Tyrannus Turcicus extinguitur	ibidem
Maiores nostros inquirere æquum est	11

Malsanij liberi Barones	265
Manaluchi quales homines fuerint	237
Manimi ab Almanis	17
Manfionarij Glogouienses	313
Marcomanni sunt Morau	5
Marcomannorum regnum quando coeperit	300
Marcomanni gesserunt bellum ingens cum Au- reliano Cæsare	22
Marcomanni unde sic dicti,	5
Marchia Noua detrahitur Polonis à Marchio- nibus	88
Marchia Austriaca à quo & qua occasione sit constituta	28
Marchiæ Misnensis & Brandeburgensis quan- do & à quo sint constitutæ & erectæ	29
Marchia & dignitas Electoratus donatur Fride- rico Burggraui Noribergensi à Sigismun- do Imperatore	121
Marchiones ex ruina regni Polonici amplifica- runt suas ditiones	264
Marchiæ ueteris ubertas	265
de Marchia noua acerrimæ fuerunt dimica- tiones, ideoq; aliquoties fuit crudeliter de- uastata	298
Marchiæ Misnensis, Brandeburgica, & Lusa- tica, quando sint constitutæ	302
Marcus Patriarcha & Cardinalis Aquilegien- sis ablegatur in Poloniam	183
Margaris Maximiliani filia repudiatur à Ca- rolo Octauo	203
Margarita Cilienfis sapienter respondet Iohana- ni petenti arcem	331
Margarita Cilienfis Glogouia migrat Guram	333
Margarita Cilienfis fuit sapiens foemina	314
Margarita Cilienfis moritur	335
Margarita Maximiliani filia dimittitur à Caro- lo Octauo Rege Gallia	240
Maria Burgundica qualem dotem Maximilia- no attulerit	239
Maria Burgundica extinguitur	203
Mariæburgum deditur per prodicionem	160
Maria Hungarica nubis Sigismundo	114
Marius delet numerosissimum Cimbrorum ex- ercitum	19
Maroboduus autor regni Marcomannici	21
Moritur in exilio	ibidem
Martha mulier Iudaica prædicit Mario uicto- riam	19
Martinus Arnoldus Glogouia capitur	360
Martinus Arnoldus Glogouia necatur	364
Martinus Dobergastius Freistadiensis	320
Martini Heluigiij diligentia laudatur	260
Marsigni uel Marfi	6
Masilia urbs quando sit condita	13
Masilia fuit laudata propter studium doctrinæ & sapientiam Græcam importatam in Gal- liam	233

Massouia

INDEX.

<i>Massouia unde sic dicta</i>	38	<i>Mathias festiuè castigat impudentem Poëtam</i>	ibidem
<i>Mathias Huniades seruatur in custodia</i>	157	<i>Mathias & Vladislaus quibus conditionibus</i>	201
<i>Mathias Huniades ex carcere uocatur ad Regnum</i>	161	<i>transfegerint</i>	201
<i>Mathias Huniades Hungariæ & Bohemiæ Rex Princeps Silesiæ</i>	176	<i>Mathias deuicit quinq; Bassas Turcicos</i>	ibid.
<i>Mathias ducit filiam Georgij</i>	162	<i>Mathias semper litigabat cum uicinis</i>	203
<i>Mathiæ indoles</i>	ibidem	<i>Mathias occupat Viennam</i>	204
<i>Mathias sedat seditiones in Hungaria</i>	164	<i>Mathias occupat nouam ciuitatem</i>	205
<i>Mathias infert bellum Friderico Imperatori</i>	166	<i>Mathiæ Ductores affligunt multos ordines Silesiæ</i>	ibid.
<i>Mathias recuperat Bosniæ Regnum</i>	169	<i>Mathiæ Sermo ad Legatum Baiazeris</i>	206
<i>Mathias uincitur & uulneratur in bello Valachico</i>	172	<i>Mathias reconciliatur Principibus Saxoniarum & Marchiæ</i>	206
<i>Mathias infert bellum Georgio</i>	172	<i>Mathias meditatur bellum in Poloniam</i>	206
<i>Mathias grauiter affligit Georgium</i>	175	<i>Mathias irascitur Vratislauiæ</i>	ibid.
<i>Mathiæ & Georgij Regum congressus</i>	ibid.	<i>Mathias Rex mittit equites Pannonios in Silesiam</i>	329
<i>Mathiæ Regis ingenuitas</i>	176	<i>Mathias Rex conatur eripere Iohanni Ducatum Glogouiensem</i>	331
<i>Mathias fuit peritus latinæ linguæ</i>	162	<i>Mathias irascitur Iohanni</i>	334
<i>Mathiæ Regis liberalitas</i>	179	<i>Mathias meditatur bellum in Poloniæ Regno</i>	356
<i>Mathias habuit plures eosq; potentissimos hostes</i>	180	<i>Mathias diuinitus fuit excitatus ad reprimendum Mahometum Turcicum</i>	207
<i>Mathias uisitat Austriam usque ad Bauariam</i>	189	<i>Mathias Rex mittit exercitum in Silesiam aduersus Iohannem</i>	340
<i>Mathias renunciatur Rex Bohemiæ</i>	177	<i>Mathias moritur ex Apoplexia Viennæ</i>	206
<i>Mathias uenit Vratislauiam</i>	ibidem	<i>Mathiæ Regis uirtutes</i>	207
<i>Mathiæ Regis ingenium apertum</i>	178	<i>Mathiæ responsum ad Legatum Mahometi</i>	208
<i>Mathias respuit titulum Imperatoris in bello Turcico</i>	180	<i>Mathias peccauit Iracundia</i>	ibidem
<i>Mathias multat Episcopos sui regni</i>	183	<i>Mathias amauit studia</i>	ibidem
<i>Mathias uisitat Poloniam</i>	185	<i>Mathias detestabatur auaritiam & uitia Episcoporum</i>	208
<i>Mathias denuo uenit Vratislauiam cum exercitu</i>	187	<i>Mathias fuit peritus diuinationum Physicarum</i>	209
<i>Mathiæ sermo ad Episcopum Vratislauiensem</i>	ibidem	<i>Mathias dilexit Regionem montanum</i>	ibid.
<i>Mathiæ castra ad Vratislauiam</i>	188	<i>Mathiæ conuiuia fuerunt honesta</i>	ibid.
<i>Mathiæ uox de exercitu Regum hostium</i>	ibid.	<i>Mathiæ Regis iudicium de fustio Alphonsi Regis Neapolitani</i>	210
<i>Mathiæ Ductores uisitant Poloniæ oras</i>	189	<i>Mathias oderat Calumnias</i>	ibidem
<i>Mathias exercitum Polonorum pascit</i>	ibid.	<i>Mathias quale Symbolum usurpauerit</i>	211
<i>Mathias paciscitur inducias cum Regibus</i>	ibid.	<i>Mathias recuperat Regnum Prosiæ, quod Mahometus Regi Stephano ui eripuerat</i>	169.
<i>Mathias multat Principes Silesiæ</i>	192		170
<i>Mathias Olsuicensem Ducatum ad se transfert</i>	193	<i>Mathiæ ingenium apertum</i>	178
<i>Mathiæ promittitur coniugium Beatricis filie Ferdinandi Regis Neapolitanorum</i>	193	<i>Mathias profligatur ab Henrico Monsterbergensi</i>	178
<i>Mathias offendit Silesios</i>	ibidem	<i>Mathias fuit carus uiris doctis suæ ætatis</i>	211
<i>Mathias Sabaciam arcem eripit Mahometo</i>	194	<i>Mathiæ figura & temperamentum</i>	212
<i>Mathiæ singulare symptoma accidit in oppugnatione arcis Sabaciæ</i>	ibidem	<i>Mathias non fuit gratus urbi Vratislauiensi</i>	279
<i>Mathias Rex celebrat nuptias</i>	195	<i>Mathiæ Regis Consiliarij intercipiuntur in Silesia</i>	328
<i>Mathias accipit sumtus in bellum Turcicum ex Italia</i>	196	<i>Mathias ornauit Glogouiam</i>	358
<i>Mathiæ conferuntur insignia regni Bohemiæ à Cesare Friderico</i>	198	<i>Mathiæ Regi Glogouiæ peraguntur exequiæ</i>	ibidem
<i>Mathias Rex fuit peritus latinæ linguæ</i>	199	<i>Mathiæ Regis iudicium de gente Silesia</i>	392
<i>Mathias in disceptatione de pace appositè respondet legatis Casimiri Regis</i>	198	<i>Mathias capit Victorinum Regis Bohemiæ filium</i>	178
<i>Mathiæ & Vladislai Regum congressus in urbe Olomucensi</i>	200		Matres

INDEX.

Matresfamilias Silesiæ	268	Meraniæ Ducatus ubi fuerit	73
Mauricius Dux Saxonie diuinitus protegitur	63	Mesericiū oppidum capitur à Silesijs & Hun-	
Maximilianus creatur Cæsar	205	garis	189.320
Maximilianus detinetur à Bruggensibus	205	Methensis Episcopus bello capitur à Friderico	
Maximilianus Cæsar recuperat Austriam	212	Palatino Rheno	169
Maximilianus occupat Albam Regalem	ibid.	Methodius Apostolus Morauorum	30
Maximiliano promittitur successio in regno		Methone capta à Baiazete	221
Hungariæ	213	Michaël Glincius uincit Tartaros	224
Maximiliano despondetur Maria Burgundica		Michaëlis Glincij historia	225
per literas	191	Michaël Silagio auunculus Mathiæ Regis Hun-	
Maximilianus occupat Veronam, Vicentiam,		garie	161
Brixiam, Patauium	227	Mieslesia arx Episcopi Vratislauenfis, occupatur	
Maximiliani Cæsaris Sermo de seipso & Iulio		à Iohanne Bohemorum Rege	101
Pontifice,	229	Mieslaus Cæcus recipit uisum	29
Maximilianus conatur reconciliare Moschos		Mieslaus Primus Princeps Christianus in gente	
cum Polonis	236	Sarmatica	29
Maximilianus Cæsar familiam Austriacam ad		Mieslaus & Poloni accipiunt fidem Christi	30
summum gradum dignitatis & honorum		Mieslai Primi bella & mors	33
euexit	239	Mieslaus Secundus Rex Poloniæ	37
Maximiliani responsum datum Legatis Venetis		Mieslaus Secundus imbecillis Rex	ibid.
bellum ipsi denunciantibus	240	Mieslaus Senex Ethnarcha	56
Maximilianus parat bellum in Vladislaum	224	Mieslaus Mesouienfis discerpitur à muribus	66
Maximilianus expetit amicitiam Moschi	231	Misena urbs, occupatur à Boleslao Rege Polo-	
Maximilianus Cæsar & Henricus Angliæ Rex		norum	35
superant prælio Ludouicum Galliæ Regem		Misnia unde nomen acceperit	5
	232	Misse præbuerunt causam ad multa mala	313
Maximilianus liberat Moschos captiuos	234	Mogatiense prælium	252
Maximiliani Cæsaris & Regum Hungariæ atq;		Monachorum diuersa examina unde prodierint	
Poloniæ conuentus	234		43
Maximiliani & Sigismundi salutatio	235	Monachi liberantur ex monasterijs	245
Maximilianus iniuit pacta de successione cum		Monarchie Romanæ quæ gens fatalis fuerit	22
Regibus	ibidem	Monasterium Henrichouienfe erigitur	61
Maximilianus deliberat de bello Turcico	239	Monasteriorum Glogouienfium fundatio	290
Maximiliano eripitur sponsa à Gallo	240	Monasterium Bernhardinorum extructum à	
Maximiliani Cæsaris mors & eius uirtutes		Margarita Ciliense	315
	239	Monasterium Bernhardinorum ad arcem Glo-	
Maximilianus Secundus ingreditur Vratisla-		gouiensem destruitur	341
uiam	152	Monsterberga occupatur à Ducibus Vratisla-	
Maximi Tyrij apophtegma de aulis	48	uiensium	173
Mechelburgenfes Duces crescunt potentia sub		Monsterbergensis Ducatus peruenit in potesta-	
Conrado Saltuo	37	tem Regum Bohemiæ	106
Mechtildis Saxonie Ducis filia inuitat Nobili-		Monsterbergensis Ducatus	261
tatem Germanicam in Silesiam	90	Monsterbergensium Principum origo	168
Mechtildis Henrici Tertij Glogouienfis coniunx		Monsterbergensium Principum stirps	262.168
foemina sapiens	92	Monsterberga occupatur à Ducibus Mathiæ	
Mechtildis exornauit Freistadium	294	Regis	355
Mecænas dat Augusto Cæsari salutare consili-		Monetæ argenteæ usus coepit in Polonia	90
um	275	Moneta Vratislauenfis sancitur	321
Mechouius celebris Astrologus	234	Monetæ mutatio in Ducatu Glogouienfi	318
Medi unde sint & eorum sedes	11	Montes Riphæi Silesiæ	5
Mediolanensis Ducatus recipitur à Carolo		Monumentorum ueterum in Silesia magnam esse	
Quinto	243	penuriam	3
Melchior Dreßimarchius absoluitur	362	Morau & Bohemi inserti Ecclesiæ	30
Melchior Löbelius uastat Poloniam maiorem		Morauia accipit novos colonos	26
	189	Morauia fit Prouincia Bohemici regni	43
Melancholie morbus, est πᾶσι heroicum	310	Morauia fuit nidus & commune receptaculum	
Mercimonia Silesiæ	268	Anabaptistarum	370
		Moschi cumulant Idola & superstitionem	33
			Moschi

INDEX.

Moschi latissime depopulantur Poloniam	38
Moschi apud Apollonium	9
Moschi & Paphlagonēs apud Herodotum	10
Moschi à Mesech	11
Moschi inseruntur Ecclesie Græcorum	32
Moschi profligant Polonos	50
Moschi uastant Lithuaniam	221
Moschus, uocabulum, unde sit	11
Musica omnibus ætatibus in sacris est adhibita	214
Myri apud Homerum	9
Myri & Paphlagonēs apud Herodotum	ibid.
Myri fuerunt Lydi	12

N

Nancerus Primus	384
Nancerus fuit Episcopus nimis asper	ibid.
Nanceri Episcopi importunitas	101
Nancerus moritur in exilio	102
Naharuari incolæ Masouie	7
Narciscorum sedes	5
Nauarrus capitur à Gallis	230
Naxianzenus Olympius præses laudatus à Gregorio Episcopo	393
Neapolitanum bellum motum à Carolo Octauo Gallie Rege	215
Neustadium	299
Neustadium conflatur	320
Neustadium occupatur à militibus Iohannis Glogouensis	329
Nicolaus Dreißimarchius conciliat Margaritam cum Iohanne	333
Nicolaus Salinensis ducit exercitum in Hungariam contra Veidanum	256
Nicolaus Princeps Opoliensis Nissa plectitur capite	218
Nicolaus Opoliensis turpiter uixit	218
Nicolai Quinti Pontificis thesaurus	153
Nicolaus Schombergius Legatus Pontificis ad regnum Hungarie	297
Nicolaus Schombergius offendit Maximilianum Cæsarem	238
Nicolaus Episcopus Madrusiensis male rem gerit in Aula Regis Mathie	210
Nicolaus Agricola ciuis Glogouensis plectitur capite	362
Nicolaus Storch, Magister Monetarij, Anabaptista	370
Nicopolensis clades	116
Nissa fluxit sanguine	83
Nissa peruenit ad Episcopatum Vratislauensem	58.263
Nissa defenditur contra Hussitas	125
Nissenis ager uastatur à Vladislao Polonie Rege	132
Nissenis ducatus	261

Noa quam terræ regionem post diluuium occupauerit	8
Nobilitatis equestris officia	263
Noëma pulcrum quod Mathias Rex iubet nunciari Casimiro Polonico	199
Nomina sunt fatalia	288
Noricum apud Homerum	9
Norhualli Boreales Vandali	17
Nowesium qua occasione obsessum sit à Carolo Burgundico	191
Nowoforum oppidum incenditur	79
Nowoforum occupatur à Bohemis	165
Nowigrodum urbs amplissima capitur à Moscho	201
Nox natalis Domini celebris propter glaciem	222

Nuncensis ager oppignoratur Bernhardo Suidanensi pro captiuo Iudæo	95
Noua terra seu America quando & à quo primū sit inuenta	216

O

Odera fluuius unde nomen acceperit	5
Oeconomie Silesie	268
Olauia recipitur à Vratislauenfibus	126
Olshnicensem Ducatum Mathias Rex ad se pertrahit	192
Olshna urbs Silesie occupatur à prædonibus	115
Olshnicensis Ducatus	261
Olshnicensis ditio iurat, in uerba Mathie	139
Olshnicensis ditio quando uenerit in manus Principum Monsterbergensium	262
Opicius Colo uir turbulentus	327.351
Opicius Colo accendit bellum Glogouense	338
Opicius Colo Glogouie scilicet pro arbitrio	344
Opicius Colo cum contumelia excluditur Glogouia	356
Opoliensium Principum origo	80
Opoliensis Ducatus	261
Opolienses Principes negant auxilia Iohanni Glogouensi	340
Ordo Teutonicus Marianorum quando, & qua occasione cœperit	61
Item quo tempore in Prussiam immigrarit	ibid.
Ordo Teutonicus Polonie optimam operam nauauit, sed malam gratiam retulit	82.298
Otto Primus quando Imperium Romanum gubernarit	3
Otto Secundus discit literas in collegio Hildesheimensi	31
Otto Tertius Imperator proficiscitur Gnesnam	33
Otto Tertius ornauit Boleslaum dignitate Regia	34
Otto Tertius instituit ordinem Electorum in Germania	ibidem
Otto	Otto

Otto Canellarius Henrici Sexti, Apostolus Po- meranorum	73	Philippi piæ cogitationes de Israëlitis ductori- bus Gottorum & Henetarum	14
Otmachania Silesiæ quando sit munita	91	Pirchameri Norimbergensis historia de reliquijs Gottorum in Taurica Chersineso	ibid.
Otmachania per fraudem occupatur ab Husi- tis	126	Piaſtus ciuis Cruſuicenfis autor ſtirpis Regiæ in Polonia	28
Otmachouiense Collegium quando & à quo ſit erectum	385	Pilsna tentatur à Ducibus Vladislai Regis Bohe- miæ	158
P		Piſcarij fortiſſimi Ducis obitus	249
Palatini Poloniæ	27	Pius Senenſis Pontifex	163
Palatinus Rheni cœpit multos Principes	169	Pius Pontifex damnauit Caſimirum	166
Pannoniæ ſtatus qualis nunc ſit	67	Pius Senenſis donat Vratiſlauiæ Iubileum	ibid.
Pannonica lingua affinis græcæ	6	Pius Senenſis denuo perſequitur Georgium Re- gem	169
Pannoniæ ſtatus qualis fuerit poſt necem Regis Ludouici	254	Pius Senenſis moritur	170
Partes Annalium	2	Pius Senenſis excitat funeſtum bellum ad Rhe- num	168
Partus monſtroſe fecundus	83	Plutarchus de bello Cimbrico crudeliſimo	19
Patriam amare eſt uirtus	1.3.292	Polacus ſeuit in ciues Glogouienſes	362
Patriæ ſitus eſt cognoscendus	260	Polcouicium	299
Patriæ euentus ſunt dulces	261	Polcouicium oppidum conflagrat	314
Patriæ debetur gratitudo	285	Polycrates Samius recuperauit Smaragdum pro- iectum in mare	211
Paulus Diaconus autor Paralipomenon Eutro- pij	22	Polonica gentis ſedes quæ fuerint antiquitus	25
Paulus Secundus concitat bellum in Bohemiam	170	Poloniam adoriuntur Hungari	27
Paulus Tomoræus Monachus bellator	251	Poloni coniungunt ſe cum Hungariſ aduerſus Germanos	28
Pax quibus de cauſis ſit colenda	355	Poloni quando acceperint religionem Chriſtia- nam	29
Pecorum mira uilitas	113	Poloni nobiles ſunt impatientes caſtigati- onum	38
Penuria ueterum monumentorum	3	Poloni quæ de cauſa capita ſua radant	39
Periodi fatales regnorum	32.115	Poloni proſtigantur à Moſchis	50
Perſæ non coluerunt Simulachra	15	Polonica gens Ordini Teutonico multis nomini- bus gratiam debet	82
Perſicæ Monarchiæ initium aſperum	12	Polonia denuo creat Regem	88
Peruſius eques Lichenes in Italiam primus in- tulit	215	Poloniæ regnum ab Episcopis eſt euerſum	95
Peſtilentia uniuerſalis	107	Polonia uaſtatur à Iohanne Bohemorum Rege	98
Peſtilentia grauis	311	Poloni ſæpè rumpunt ſœdera & pacta inita cum Cruciferis	100.104
Peſtilentiæ contagia unde afferantur in Sileſi- am	315	Polonici ſcriptores fuerunt iniqui Mathiæ	211
Petri Dani ingenium	49	Poloni cæduntur à Stephano Valachiæ	217
Petrus Danus miſerabiliter mutilatur	52	Poloni capti à Stephano uenduntur in Turciam	218
Petri Dani mors & mores	ibid.	Polonici oratores ualde offendunt Sigismundum Cæſarem	123
Petrus Polacus latro nobilis capitur à copijs Suid- nicenſium & Vratiſlauienſium	128	Poloni dicti à Camporum planicie	26
Petri Dani hiſtoria	272	Polonia duriter fuit afflicta exulante Caſimiro	38
Petrus Danus exornauit Vratiſlauiam	303	Polonica Reipub. ſtatus miſerabilis	87
Petrus Primus	379	Poloniæ Regnum euerſum eſt à Romano Ponti- fice	42
Petrus Glogouienſis tyrannicè tractatur à Pola- co Præfecto Glogouienſi	363	Poloniæ regnum turbatur eiectio Sigismundo	114
Petrus Primus fuit familiaris Stanislao Cracoui- enſi	379	Poloniæ & Bohemiæ Reges congregiuntur Vra- tiſlauiæ	118
Petrus Secundus dictus Nouack	385	Poloni in Bohemia funduntur	132
Philippus Imperator interficitur ab Ottone Vi- telsbachio	73	Polonorum caſtra inuaſit incendium ad Vra- tiſlauiam	189
Philippus Burgundiæ Princeps capitur in pu- gna ad Nicopolin	116	Polonica	
Philippi iudicium de ingenijs Sileſiorum	264		

INDEX.

Polonica gubernatio similis fuit olim seruituti	275
Poloni nolunt conferre pecuniam ad structuram templi D. Petri Romæ	227
Poloni sternunt Tartaros	231
Poloniæ regnum fit tributarium Romano Imperio	34
Polocensis ditio occupatur à Moscho	57
πολυπραγμοσύνη semper fuit infelix	93.
	136. 172. 338. 196
Pomerania uenit in potestatem Marchionum Brandenburgensium	57
Pomerani fuerunt perpetui hostes Polonorum	303
Pompilius Princeps Polonorum disceptus à muribus	28
Pontifex Romanus facit sibi regnum Poloniæ tributarium	39
Posnania capitur à Bohemorum Principe Bistisla	38
Pontificiorum quæstorum magna fuit impudentia olim	238
Pontifex Romanus inflamat bellum in Polonia	64
Pontificum spiritus quanti olim fuerint	167
Pontifex conatur traducere in suam potestatem regnum Hungariæ	238
Precia rerum ferme manent eadem in mundo	26
Pretislaus Primus	384
Pragensis Academia migrat Lipsiam	116
Pragensis seditio aduersus Vladislaum	204
Pragensis seditio in Vladislaum & Ludouicum	226
Praga Metropolis Bohemiæ capitur à Henrico Tertio	39
Pragam olim non fuisse minorem Florentia	108
Pragensis Senatus trucidatur à Seditiosis Hussitis	122. 204
Praga obsidione cingitur à Sigismundo Imperatore	124
Praga splendide fuit exornata à Carolo Quarto Cesare	277
Primislaus Posthumus Princeps Poloniæ Maioris tandem quoque Poloniæ Rex, nascitur	81
Primislaus Princeps Poloniæ Maioris Pius & iustus moritur	81
Primislaus Princeps Poloniæ Rex trucidatur	88
Primislaus Poloniæ Rex iugulat suam coniungem	ibid.
Primislaus Glogouiensis non discedit à Polonis	97
Primislai Glogouiensis industria & sortitudo	308
Primislaus Glogouiensis moritur	97

Primislaus Princeps Scholasticus Glogouiensis moritur	328
Primislaus Sprottensis extinguitur	306
Primislaui	299
Principes Glogouienses	90. 92. 107.
	112. 118. 130
Principum Lignicensium & Bregensium origo	28
Principes Lignicenses	105. 109. 118. 130
Principum Silesiæ Origo unde sit	55
Principes Vratislauienses & Lignicenses	93
Principes Saganenses	131
Principes Suidnicenses	90. 14
Principes Silesiæ & Masouiæ excluduntur à Regno Poloniæ	115
Principes Silesiæ Olsnicenses & Stinauienses	130
Principes Suidnicenses	104
Promicij liberi Barones	263
Prosper Columna Dux Caroli Quinti	243
Prostha pagus exurit	346
Prothasius Episcopus Olomucensis ablegatur ad Casimirum Polonum	173
Prusiæ ueteres incolæ	36
Prusica gens discedit à suo magistratu	151
Prutenici belli semina	150
Prutenis donantur magnæ immunitates à Rege Poloniæ	151
Prusiæ auellitur ab Imperio Romano	171
Psalmi querela de Moschis & Turcis	11

Q

Quadorum sedes	5
Quadi unde dicti	17
Quadi ex Silesia progressi sunt in Heluetiam & Galliam	269
Quadi non cesserunt Romanis	22
Quadi oppugnarunt Valentianum	ibid.
Quadorum & Marcomannorum uirtutes & uires	22
Quadragesimæ Ieiunium mutatur	273
Queissæ fluij fontes ubi sint	261

R

Rascij ueniunt ad Glogoutam	345
Ratiborienses Principes mulctat Mathias Hungariæ Rex	192
Rasciæ aliquot oppida recipiuntur à Mathia Rege	170
Rascianorum captiuorum à Turcis magna cæterua liberatur à Mathia	169
Ratiboriensis Ducatus ubi sit	261

Ccc

Ratibo-

INDEX.

Saxonica

INDEX.

Saxonica gens flectitur ad agnitionem Dei à		Sigismundus Creatus Cæsar	119
Carolo Magno	30	Sigismundus Cæsar Burggrauum Noricum col-	
Sæuitiæ inhumanæ exemplum	233	locat in Marchiam	121
Sbigneus mouet bellum contra patrem	43	Sigismundus Cæsar amittit Mariam coniugem	116
Sbigneus denuo exulat	45	Sigismundus excutitur ex Polonia	113
Sbigneus reuocatus ab exilio domi necatur à		Sigismundus Cæsar defertur Venetias	116
fratre	48	Sigismundus Cæsar capitur	117
Sbigneus Cardinalis moritur	153	Sigismundi Cæsaris secunda coniunx	ibid.
Schencius Marchicus necuit suis dominis	324	Sigismundus Imperator Hungariæ & Bohemiæ	
Sclauorum Imperium in Silesia quando cœperit		Rex, Princeps Silesiæ	122
& quandiu durauerit	25	Sigismundus Cæsar uenit Vratislauiam	123
Sclauus dicitur à nobilitate	18	Sigismundus Cæsar offendit Polonos	ibid.
Sclauī delentur in Misia & ad mare Balthicum		Sigismundus Cæsar infert bellum Bohemiæ	124
	53		
Sclauī Jero acceperunt religionem Christi-		Sigismundus Cæsar abalienat Vitoldum à fratre	
nam	29	Vladislao	126
Sclauorum regnum ab initio fuit inops	301	Sigismundus Cæsar proficiscitur Romam	128
Sclauonici regni Periodus	302	Sigismundus Cæsar plectit ciues seditiosos Vra-	
scriptionis & literarum usum perexiguum		tislauiæ	123
fuisse apud Maiores nostros	18	Sigismundus Cæsar potitur regno Bohemiæ &	
Scythæ fuerunt diuersi à Cymbris	10	moritur	129
Scythæ à Magog	11	Sigismundus migrat Glogouiam	222
Secechus superbus aulicus	43	Sigismundus Glogouia uocatur ad regnum Po-	
Secechus eijcitur in exilium	44	loniæ	225
Seditiosorum supplicia in urbe Vratislauiensi		Sigismundus Poloniæ Rex dilexit Glogouiam	368
	227		
Selenus multos concutit in Lusatia inferiore		Sigismundus erexit grandia uestigalia	225
	330	Sigismundus ducit Barbaram Transsylvaniam	231
Selenus Bohemus uenit in Silesiam missus à Ma-			
thia contra Iohannem	329	Sigismundus ad Borysthenem Moschos fundit	234
Selimus per parricidium inuadit regnum	230		
Selimus qua de causa Legatos Hungaricos deti-		Sigismundus Freistadiensis moritur	314
nuerit	242	Sigismundus Cæsar grauiter cæditur à Calepino	
Selimus aspernatur conuentus Christianorū	236	Turco	119
Selimus parat bellum in regna Christianorum	239	Sigismundus conatur sibi clam cōciliare Zischam	
		Husitarum ductorem	125
Selimus deleto regno Mamaluchorum occupat		Sigismundus Cæsar infelicitè rem gerit contra	
Ægyptum	236	Turcos	123. 126
Selimus gessit asperissima bella	ibid.	Sigismundus Casimiri Poloniæ Regis filius à	
Selimus in Thracia extinguitur lue	240	fratre resignatur Dux Glogouiensis &	
Selimi uictoriæ in Syria & Ægypto	236	Tropaiensis	219
Selimi parricidia horribilia	231	Sigismundus Tartaris numerat stipendia, ut	
Selimi pugna acerrima cum Persis	234	Moschos bello urgeant	232
Semouitus Princeps Schlauorum felix	28	Sigismundo Regi Poloniæ optimè monenti non	
Scna Italiæ condita à Senonibus	19	obtemperatur ab Hungaris	242
Senones à pietate & cultu Sacro dicti	4	Sigynæ Herodoti qui sint	287
Senonum sedes quæ fuerit antiquitus	ibid.	Silesia alia superior alia inferior	264
Serui in Comædijs	6	Silesiæ etymon	55
Siccitas aeris inusitata	183	Silesiæ delineatio	261
Siciliæ ubertas	265	Silesiæ longitudo & latitudo	ibid.
Syginæ sunt Vandali	16	Silesiæ positus ad cœlum	264
Sigfridus Promicius præfectus Ducatus Glogo-		Silesiæ ubertas	1.4.265. 266
uiensis	317	Silesiæ studia & Ecclesiæ	267
Sigismundi ab Herberstein sententia de uetu-		Silesiæ Ducatus	261
sta Polonorum sede, & nominis etymolo-		Silesiæ tabula Chorographica	2
gia	26	Silesiæ fines describuntur	309
Sigismundus Marchio Brandeburgensis eligitur		Silesiorum ingenia	264
in Regem Poloniæ	113		

INDEX.

Silesia qua occasione assiduis bellis & miserijs fit concussa	35	Silesia est exposita uentis Aquilonaribus & Occidentalibus	264
Silesia inferior diripitur à Bohemis	43	Silesia fuit immunis à furoribus Rusticorum	281
Silesia diuiditur inter filios Vladislai	55. 78	Silesiæ urbes pleræq; sunt recentes	286
Silesia uastatur & affligitur fame & peste	61	Silesia fit socia regni Bohemici	265
Silesia implicatur bello ciuili & funesto	78	Silesia sub regno Sarmatico coacta fuit accipere leges & linguam Sclauonicam	285
Silesiæ status fuit felix Imperante Carolo Cas- re	109	Silesia quoq; fuit sub seruitute Attilæ	301
Silesiæ status miserrimus tempore irruptionum Husiticarum	131	Silesia olim ante regni Sarmatici initia pulcre fuit exulta	302
Silesia ægre fert electionem Georgij Podiebra- cij	162	Sarmatica gens adducitur ad agnitionem Chri- sti	29
Silesia grauiter fuit afflicta à militibus Regis Mathiæ	187	Silesia accipit primos suos Principes	304
Silesiorum diligentia & sedulitas	268	Silesia misere fuit concussa furijs suorum Prin- cipum	305
Silesia adiudicatur Bohemiæ ab Ottone Tertio Imperatore	270	Silesia fuit exulta ab Urbano Episcopo Smo- grensi	377
Silesia distribuitur inter filios Vladislai	272	Silesia à Rodolpho Legato Pontificis accenditur in Bohemos	171
Silesia quibus causis impulsæ associauerit se regno Bohemiæ	274. 275	Silesia studio pietatis & honesta disciplina ex- cellit	1
Silesia unde sit dicta	55	Scholarum & collegia quo consilio olim sint con- stituta	31
Silesiæ calamitates ingentes	94	Silesia floruit sub Imperio Ferdinandi	391
Silesiæ uiri aliquot clari propter doctrinam	390	Silesia abundat multitudine hominum	267
Silesiæ nobilitas huc migravit ex Germaniæ Pro- uincijs	59. 89	Silesia amat munditiam in uictu	268
Silesiæ & Germaniæ ueteres urbes quales esse soleant	287	Silesij ad Hannouiam profligant auxilia Iohannis Glogouienfis	546
Silesiæ motus sub Venceslao Cæsare	115	Silesia fuit neglecta ab historicis	2
Silesiæ & Poloniæ inimicitia	131	Silesia inserta Ecclesiæ Christi	2. 3
Silesiæ populus trucidatur in finibus Bohemiæ	174	Silesia traditur Bohemis ab Imperatore Henrico Tertio	39
Silesia bene fuit sub Ferdinando Rege	255	Silesiæ ueteris uestigia in nominibus	7
Silesiæ præfectus generalis	264	Silesiæ ueteris descriptio ex Tacito & alijs au- toribus	4
Silesia redditur Polonis	40	Silesiæ Ducatus magna ex parte peruenerunt in potestatem regum Bohemicorum	265
Silesia grauiter uastata à Bohemis	49. 51	Silesiam esse matrem benignam	265
Silesia accepit colonos ex Germania	56	Silesiæ oppida sunt populosa	267
Silesia affligitur à latrocinijs	143	Silesia genuit Principes præstantes	3
Silesij & Poloni profliguntur à Borusis	56	Silesiæ ornamenta	1
Silesiorum & Polonorum distractio & earum origo & causa	95. 131	Silesiæ gentis prima origo	3. 7
Silesia fuit regio Poloniæ	3. 265	Sittauia mulctatur pecunia ab Henrico Mon- sterbergensi	178
Silesia incenditur à Legato Pontificio in Bohe- mos	171	Sixtus Pontifex cumulat Iubileos	195
Silesia iurare solet in uerba Regis præsentis	150	Smogrensis Episcopatus	31
Silesia accipit munus à Pontifice	79	Smolencensis ducatus traditur Moscho	225
Silesia redacta in formam prouinciæ regni Bo- hemie	95	Solymanus succedit Selimo Patri	240
Silesia grauiter afflicta à militibus	193	Solymanus occupat Rhodum	244
Silesia est infecta latrocinijs	219	Solymanus occupat Belgradum	242
Silesia accipit novos Magistratus mortuo Rege Mathia	213	Solymanus occupat Budam	253
Silesia auulsa à Polonia ex fatalibus causis	308	Solymanus detestatur furores Episcoporum in- terfectorum	ibidem
Silesiæ status miserabilis tempore interregni	133	Solymanus præ se fert dolorem propter necem Ludouici	ibid.
		Solymanus ex arce Budensi abstulit ueteres sta- tuas	254
			Solymanus

INDEX.

Solymanus quater regnante Ferdinando uenit in Hungariam	257
Solymanus ab obsidione Viennæ à Deo repulsus est	257
Sorabiæ appellatio unde sit	7.26
Soraborum sedes ubi sit	26
Spirensis Episcopus bello capitur à Friderico Palatino Rheni	169
Sprea fluuius quomodo olim dictus fuerit	5
Sprotta	296
Sprotta deditur Mathiæ Regi	355
Sprotta perit incendio	318
Sprotte oppidi ætas	296
Sprotte situs & constitutio	297
Sprottensis arcis antiquitas	296
Sprottensis arx deditur Ducibus Mathiæ Regis	355
Sprotte oppidi nomen quid significet	296
Stanislaus Episcopi Cracouiensis historia	41
Stanislaus resuscitat mortuum	ibid.
Stanislaus Apotheosis	80
Statuum Tribunal in urbe Vratislaviensi	264
Stephanus de migrationibus Lygiorum	13
Stephanus Bosniæ Rex trucidatur	169
Stephanus Valachus profligat ingentes copias Mahometi	193
Stephanus Valachus eripit insignem prædam Mahometo	194
Stephanus Valachus rursus Tartaros & Turcos reprimat	195
Stephano Valacho eripitur Bessarabia à Baiazete	204
Stephanus Valachus iurat in uerba Casimiri Regis Poloniæ	ibid.
Stephanus Valachus deluditur stratagemate à Casimiro Rege	204
Stephanus Valachus profligat exercitum Polonorum	218
Stephanus Valachus magna agmina Polonorum abduxit in seruitutem	218
Stephanus Valachus moritur	223
Stephani Valachi res gestæ in Tartaros	178.
	179
Stephanus Bathorus Princeps copiarum Mathiæ Regis	202
Stephanus Palatinus Transsylvaniæ à Mathia euectus ad magnam dignitatem	224
Stephanus Sepusiensis cum Friderico Lignicensi uastat Poloniam	320
Stefichori dictum de Cycadis sonantibus scelera Tyrannorum	337
Stimaui occupatur & incenditur à Casimiro Polono	309
Stimaui peruenit in potestatem Principum Olsnicensium	312
Stirps Ducum Glogouiensium	321
Strabo de Sueuis	4
Strabo de migrationibus Henetorum	12

Strabonis testimonium de promiscua habitatione Germanorum & Henetorum	16
Stratagemate quomodo sit receptum Landshutum	104
Suantopulti gubernatoris Pomeraniæ facinus sceleratum	62
Suantopultus Princeps Bohemorum interficitur in tentorio Henrici	46.303
Sudetes montes diuidunt Bohemiam à Silesia	261
Sudetes montes unde sic dicantur	5
Sueuiæ etymologia	4
Sueuiæ ueteris limites	ibid.
Sueuis fluuius & Sudetes montes à Sueuis	5
Sueui migrarunt in Rhetiam	ibid.
Sueui progressi uersus occidentem	20
Sueui militarunt contra Iulium Cæsarem	ibid.
Sueui oppugnarunt Harminium	ibid.
Sueuorum distinctæ gentes	4
Sueuis Prædo nobilis in Silesia	219. 222
Sueuorum insigne Cæsarem ad humeros usque demittere	ibid.
Sueuis mons quomodo uocetur hodie	ibid.
Suibusium oppidum	298
Suibusij appellatio unde sit	7
Suibusium adiudicatur Silesiæ	309
Suibusium deditur Regi Mathiæ	355
Suibusij etymon & Situs	286.298
Suibusij fuit uaria fortuna	298
Suibusenses profligant Polonos	313
Suidnicia obsidetur à Iohanne Rege	104
Suidnicia & Vratislania opponunt se Hussitis	126
Suidnicensis ditio accipit graues hospites	356
Suidnicenses ciues afficiuntur supplicio Vratislaniæ	244
Suidnicensis Ducatus	261
Suidnicij etymon	286
Superstitiones quo tempore plurimum creuerint	31
Syginæ apud Herodotum	10
Syginæ sunt Vandali	ibid.

T

T Abula chorographica Silesiæ	2
Tacitus laudauit disciplinam ueterum Germanorum	18
Tacitus quos populos appellatione Sueuorum complectatur	4
Tamerlanes Seytha capit Baiazetem Turcicum tyrannum	117
Tartari magi & incantatores	71
Tartarorum excursiones	67
Tartarorum irruptiones in Poloniam	68
Tartarorum irruptio sæuissima	ibid.
Ccc iij Tartarorum	

I N D E X.

leptus latus. 164.

INDEX.

Vandalorum appellatio unde sit deriuata	17	Vene Metallica Silesia	287
Vandali sunt Germani & Heneti misti	16	Venetos & Henetas eosdem esse	8
Vandali inuadunt Galliam, Hispaniam, & capiunt Romam	300	Veneta Respub. Friderico Cesari exhibet honores exquisitissimos	174
Vandalica, Gothica & Longobardica gentes sunt infectae labe dogmatis Arriani culpa Imperatorum Græcorum	30	Venata nobilitas in uillis suis deprehenditur & i abducitur à Turcis	220
Vandalorum crudelitas in proprias Ecclesias	35	Veneti amittunt multas munitas & præstantes urbes	221
Vandalici regni initia	23	Veneti Maximiliano imperante, grauiter afflicti sunt	240
Vandali peruagata Gallia & Hispania irruunt in Africam	23	Vernici Consulis Cracouiensis splendor magnificus	110
Varnense prælium	141	Veneti uincuntur ad Abduam flumen	227
Varnense prælium: antecessit omen infaustum	141.	Veneti amittunt plurimas urbes	ibid.
Varnense prælium secutum memorabile factum	142	Veneti recipiunt multas urbes	ibid.
Varnensis clados fuit poena uiolatae fidei	142	Veneta urbs terretur Machinis bellicis	232
Vartenberga	299. 313	Venetus Princeps una cum Mathia Rege, Philippo Burgundiae Duce & Pio Pontifice profitentur militiam sacram	170
Veiuoda nominantur septem Principes Palatini in Polonia	27	Viadrus fluxit sanguine	83
Venceslaus Romanorum & Bohemiae Rex, Silesiae Princeps	111	Viadrus est limes Germaniae	261
Venceslaus Lignicensis perfidiose egit cum fratre Ludouico	105	Viadri inundationem sequitur pestilentia	217
Venceslaus Caesar fuit ignauus Princeps	111	Vicegradum arx exaedificata & adornata à Mathia	198
Venceslai Lignicensis perfidia punitur diuinitus	106	Vicentinum prælium	233
Venceslaus Caesar multat sacerdotes Vratislauienses	112	Victorinus Georgij Regis filius captus à Mathia	178. 316
Venceslaus Caesar irascitur peccatis sacerdotum	115	Victorinus Georgij Podiebracij filius euadit incolumis ex munitione arctè obfessa à Mathia	174
Venceslaus Sanctus interficitur à fratre Boleslao Duce Bohemorum	30	Vienna deditur Mathiae Regi Hungariae	204
Venceslaus Caesar capitur	116	Viennenses ciues oppugnant Fridericum Caesarem	168
Venceslaus Caesar amouetur ab Imperio	117	Viennensis Ducatus ex transactione attribuitur Maximiliano Friderici Caesaris filio	ibidem
Venceslaus Caesar denuo capitur	ibid.	Villhelmo Austriae Principi eripitur coniunx Heduigis	114
Venceslaus Caesar distribuit in Silesia Ducatus nouis Principibus	119	Villhelmus Curtzbachius praeses consilij Caesaris, uir praestans sapientia & uirtute	263
Venceslai Caesaris mors	122	Vina Silesiae	267
Venceslaus Bohemus inuadit regnum Poloniae	87	Vincentinum Monasterium Vratislauiæ erectum à Petro Dano	272
Venceslaus Lignicensis	109	Vindelicia quando à Sueuis sit occupata	5
Venceslaus Primus	385	Virbnaenses Domini condunt monasterium Suidniciae	62
Venceslaus Stimauiensis moritur	320	Virginum coenobia sunt utili consilio instituta	291
Venceslao Bohemiae Regi imponitur Corona Poloniae	90	Virginum coenobium in oppido Sprotta	297
Venceslaus Iunior Bohemiae Rex interficitur Olomuzij ex insidijs	91	Viridomarus Dux Celtarum interficitur à Marcello consule Rom.	19
Venceslaus Bohemiae Rex in odium uenit apud Episcopos, quod parum fortiter aduersatus est Hussitis	115	Vistulae fontes ubi sint	261
Venceslaus Caesar captiuus Praga abducitur Vienne à Sigismundo fratre	117	Vitebergensis Academiae initium	224
Venceslao ignauo torpesciente feruent motus Hussitici	121	Vitus Primus Episcopus Silesiae	843
Venda filia Craci uirago	27	Vladislaus amens Princeps Lignicensis	94
Vende seu Heneti in littore Balthico & ad Albim opprimuntur à Germanis	35	Vladislaus Archiepiscopus imperat Vratislauiæ & moritur	83
		Vladislaus Bohemicus imbecillis Rex	219. 226
		Ccc iiij	Vladis-

INDEX.

Vladislaus Bohemicus coronatur in regem Hungarie	212	Vladislaus capit Varnam	140
Vladislaus Glogouiensis infert bellum Vratislauiæ	144	Vladislaus Varnensis in principio pugne fuit superior	141
Vladislaus Glogouiensis ad Vratislaviam lethale vulnus accipit	65	Vladislaus Varnensis frustra reuocatur ab Hungariade	141
Vladislaus Iagello profligat ordinem in Prussia	119	Vladislaus Varnensis interficitur	ibid.
Vladislaus Iagello proficiscitur Budam	120	Vladislai Varnensis prima expeditio in Turcos	137
Vladislai Iagellonis consilia non procedunt	124	Vladislai Varnensis altera expeditio in Turcos	139
Vladislai Iagellonis mors & mores	128	Vladislai Varnensis ætas & ingenium	143
Vladislaus Iagello suscipit seditiosos pulsos ex Bohemia	128	Vladislaus Hungarie & Bohemiæ Rex, Silesiæ Princeps, auus maternus Maximiliani Secundi Romanorum Imperatoris	212
Vladislai Loctici crudelitas	98	Vladislaus Casimiri filius eligitur in Regem Bohemiæ contra Mathiam	177
Vladislaus Locticus aspirat ad regnum Poloniae	88	Vladislaus Henrici Pij filius discit Patauij	72
Vladislaus Locticus profligat Principes Silesios	86	Vladislaus eligitur in Episcopum Salzburgensem	ibid.
Vladislaus Locticus fax disidij inter Polonos & Silesios	89	Vladislaus uocatur ad regnum Bohemiæ	181
Vladislaus Locticus exulat	90	Vladislaus peruenit in Bohemiam	ibid.
Vladislaus Locticus potitur regno Poloniae	93	Vladislao imponitur corona Regni Bohemiæ	ibidem
Vladislaus Locticus abalienauit Silesios à Polonia	ibid.	Vladislaus accipit insignia regni Bohemiæ à Frederico Cesare	
Vladislaus Locticus euadit habitu Monachi	87	Vladislaus cum exercitu uenit in Silesiam	188
Vladislaus Locticus incipit oppugnare Cruciferos	98	Vladislaus ornat Silesiam amplo Priuilegio	218
Vladislaus Locticus profligat Cruciferos	99	Vladislaus cedit fratri Alexandro de regno	222
Vladislaus Locticus denuo inuadit Silesiam	100	Vladislaus repudiata Beatrice ducit Annam Gallicam	ibid.
Vladislaus Locticus Heinricho detrahit Poloniam	208	Vladislaus Prage fuit in periculo uitæ	204
Vladislai Loctici Crudelitas	98	Vladislaus cum liberis ingreditur Vratislaviam	228
Vladislaus Primus Poloniae ethnarcha	42	Vladislaus Rex Hungariæ & Bohemiæ mortur	236
Vladislaus Secundus Ethnarcha Princeps Silesiæ	51	Vladislaus Rex fuit similis Arcadio Cesari	ibidem
Vladislaus Secundus ducit Christianam filiam Henrici Quinti	94	Vladislaus Rex ingreditur Vratislaviam cum filio Ludouico & Anna uxore	280
Vladislaus Secundus diris deuocetur ab Archiepiscopo	52	Vladislaus recipit Albam Regalem pecunia Beatricis	213
Vladislaus Secundus moritur in exilio cum coniuge	55	Vladislaus Beatrici malam gratiam refert	213
Vladislai Secundi filij	ibid.	Vladislaus contemnitur à sua nobilitate & proceribus	228
Vladislai filij partiuntur inter se Silesiam	ibid.	Vladislaus Masouiæ Princeps cur dictus sit Locticus	86
Vladislaus Poloniae Rex turbat Regnum Hungarie	116	Vladislaus Locticus Poloniae Rex fuit stabellum turbarum in regno Hungarico	116
Vladislaus Varnensis accipit regnum Poloniae	131	Vladislaus Opoliensis spoliavit ditiores Polonorum mercatores	116
Vladislaus Varnensis oppugnat Albertum Casarem	132	Vladislaus Locticus denuo sollicitat Hungaros ad defectionem à Sigismundo Rege	117
Vladislaus Varnensis uastat Silesiam	ibid.	Vladislaus Locticus ducit Annam filiam Comitis Cilie	ibid.
Vladislaus Varnensis occupat regnum Hungariæ	134	Vladislaus Locticus Prussiam foede & crudeliter uastat	119
Vladislaus Varnensis uictor domum regreditur	138	Vladislaus Locticus gerit bellum famelicum	120
Vladislaus Varnensis habuit infirmum exercitum	139		

INDEX.

Vladislao Lothico promittitur Cecilia uidua		Vratislauiam multum creuit sub Henrico Quarto	
Venceslai ignauus	124	to	274
Vladislao regnante fuit foelix mercatura in Silesia	279	Vratislauiensis Episcopus capitur & multatur	81
Vladislai Regis natura	236	Vratislauiensis ciuitatis suburbia diripiuntur & inflammantur ab Hussitis	125
Vlricus Cilie comes ex aula eiicitur	147	Vratislauiensis Ducatus est Vmbilicus Silesiae	261
Vlricus Cilianus reuocatur in aulam	153	Vratislauiensis Senatus imitatur consilium Medice	275
Vlricus Cilie comes cum ordinibus Hungariae infert bellum Caesari ob detentionem Ladislai Posthumi	146	Vratislauiense collegium fauit Polonis	276
Vlricus Cilianus interficitur Belgradi	156	Vratislauiam nulli cedit splendore & elegantia structurae ex ciuitatibus Germanicis	279
Vlricus Cilianus Hunyadi struit insidias	153	Vratislauienses & Gorlicenses tollunt latrocinia	ibid.
Vlricus Comes Vuirtembergensis capitur à Friderico Palatino Rheni	169	Vratislauiensis aer aliquo modo respondet acri Longobardico	282
Volsstadia locus praelij cum Tartaris	69	Vratislauiam honorifico encomio ornata à Ferdinando Caesare	284
Voitlandia olim dicta fuit Merania	73	Vratislauiam mundities in uictu exquisito	285
Vratislaus Bohemiae Princeps ornatur dignitate regia illiq; adiudicatur Silesia	43	Vratislauiam creuit interea dum Glogouia fuit oppressa à suo collegio	289
Vratislauiam capitur à Bohemis	38	Vratislauiam & Namslauia eximitur obedientiae Georgij Podiebracij à Pio Senensi Pontifice	169
Vratislauiam excolitur à Casimiro Poloniae Rege	40	Vratislauienses amittunt multas & insignes machinas bellicas	172
Vratislauiam quando nomen acceperit	ibid.	Vratislauiam iurat in uerba Mathiae Regis	177
Vratislauiam Silesiae caput	268	Vratislauiam post uastationes Scythicas instauratur	79
Vratislauiam concutitur motibus seditionis	119	Vratislauiam creuit opibus	274
Vratislauiam & Suidnicia urbes defendunt Silesiam	126	Vratislauiam facit inclinationem ordinum ad regnum Bohemiae	274.275
Vratislauiam opponit se Georgio	164	Vratislauiam denuo perit incendio	276
Vratislauiam tempore obsidionis nunquam clausit portas	188	Vratislauiam magna ornamenta accepit à Carolo Quarto	ibid.
Vratislauiam impetrat ius Emporij à Vladislao	228	Vratislauiam defendit Silesiam contra latrones Hussiticos	278
Vratislauiam instaurata ex ruinis Bidorgis	270	Vratislauiam attraxit Mathiam	279
Vratislauiam instaurata & denominata à Principe Bohemico	ibid.	Vratislauiam amauit moderationem in disputacionibus religionis	281
Vratislauiam perit incendio	273	Vratislauiam impetrauit ut religioni daretur pax à Ferdinando Rege	ibid.
Vratislauiam accipit formam nouae urbis	ibid.	Vratislauiam habuit sapientem Senatum	279
Vratislauiam rursus conflagratur.	274	Vratislauiam & Glogouiae urbium Silesiae exordia	33
Vratislauiam defendit exules contra Principem	44	Vratislauiam nocuit Emporium usurpatum	228
Vratislauiam reconciliatur Episcopo	102	Vratislauiam creatur periculum apud Ludouicum propter emendationem doctrinae	244
Vratislauiam fuit cara Carolo Caesari	103	Vratislauiam sacerdotes ducunt uxores	245
Vratislauiam defendit exules contra calumniatores res aulicos	271	Vratislauiam emendantur Ecclesiae	249.280
Vratislauiam multis seculis fuit magistra pictatis in Silesia	269	Vratislauiam situs	268
Vratislauiam offertur Episcopo	36. 274	Vratislauiam ornamenta	283
Vratislauiensis Ducatus uastatur à Lothico	89	Vratislauiam Princeps Boleslaus Procerus	272
Vratislauiensis ciuitas hortatur Principem suum ut se subiiciat Regi Bohemiae	96	Vratislauiam arx sustinet impetus Tartarorum	273
Vratislauiam excommunicatur	112.120	Vratislauiam trimestris obsidio	ibid.
Vratislauiam periculum fuit de seditione propter Mathiam Hungariae Regem admissum	178	Vratislauiam structura noua & egregia	276
Vratislauiensis cereuisia habet laudem probitatibus	267	Vratislauiam	
Vratislauiense Collegium erectum à Casimiro Monacho	271		
Vratislauiam accipit ius ciuitatum Germanicarum sub Henrico Tertio	273		

I N D E X.

Urbanus instituit scholam Smogrensem 377
Vrbes ueteres quales fuerint, & in quibus locis
condita 286

X

XEnophontis dictum de bello Peloponne-
siaco 171

Z

Z echus occupauit Bohemiam	26
Zifcha creatur Dux multitudinis mortuo	
Venceslao	122
Zifchæ robur & successus felicissimi	122, 125
Zifcha euertit imagines & statuas	124
Zifcha manum prædatoriam mittit ad uastan-	
dam Lusatiam	122
Zifchæ mors & mores	125
Zifchæ apophtegma	ibid.
Zifcha nullo pacto uult pati Regem alienigen-	
nam	124
Zifcha fortiter sustinet Impetus Cæsaris &	
Principum uicinorum magno animo	125
Zifcha obsidet Caroloſteinum	124
Zifcha agnoscit Sigismundum Cæsarem pro Re-	
ge Bohemico	123
Zifcha condit urbem Thabor nominatam	ibid.
Zifcha defendit Pragam obsessam à Sigismundo	
Cæsare	124
Zulichium peruenit in manus Marchionum	
Brandeburgensium	263
Zottenberga donatur Boleslao Suidnicensi	88
Zyroslaus Episcopus Silesiæ	579
Zyroslaus instituit Cereemonias Ecclesiæ Craco-	
uiensis	ibid.
Zyroslaus Secundus	381

Zyroslaus Secundus
2abelphif familia
ဇွန် နိဗ္ဗာန် ဝိဝိဇ္ဇာ

nobilis interit. 336

FINIS.

ANNALES GENTIS ELYSIÆ.

*V*MANISSIMAE VRBIS ATTICAE Patriam amā
re est uirtus.
fuit consuetudo, vt publico & honorifico
funere efferrentur illi, qui ex ciuitate in
prælijs pro patria occubuerant: vbi post
exequias à præcipuæ dignitatis senatore,
in cœtu populi accurata laudabantur ora-
tione: qua & mortuis suis habebatur ho-
nos, viuētes ad virtutem accendebantur,
& propinquis defunctorum luctus verbis
& re ipsa eximebatur. Nam liberi impuberes interfectorum publi-
ca impensa ad maturam vsq; ætatem alebantur.

Recitat vero historicus grauissimus ac sapientissimus Thucy-
dides orationē eiusmodi funebrem sub nomine Periclis, quam olim
oratores eius ætatis secuti sunt. Verum quia, ex perpetua quadam
consuetudine Thucydidea, in eam quasi omnia, quæ prudentissimè
& acutissimè cogitari poterant, infarcta sunt: ita vt ea rerum maxi-
marum densitas formam orationis obscurēt, & contextum verbo-
rum efficiat quasi confragosum & insuauem: Plato ciuis sapiens &
amans suæ patriæ proposuit formam meliorē ac suauiore: quam
quidem Socrates, suo consilio, mulieri sapienti & ingeniosæ Aspa-
siae attribuit. Ibi inter reliqua dicitur, merito terram Atticam à suis
ciuibus esse amandam & colendam præ alijs, quod ipsa, ex consen-
sienti testimonio vetustatis, & præstantissimam naturam inter om-
nes, nempe hominem, progenuerit, & pro conseruatione eiusdem
duplex nutrimentum liberaliter producat: res quidem ex terra na-
tas pro cibo corporis: pro animæ vero alimento honestas leges re-
ligionis, & ciuilis disciplinæ: quæ inter bona huius vitæ sunt sum-
ma & nobilissima.

Hanc sapientissimi Platonis orationem vere honestam cum
legerem, cogitabam etiam Silesiæ nostræ suos ciues & alumnos, nō
minorem animi gratitudinem & obseruantiam, quàm Athenienses
suæ Atticæ, debere. Nam & hæc nostra prouincia, quæ magnitudi-
ne Atticam fortassis plus quam duplo superat, est, vt ille suam Itha-
cam celebrat, ἀγαθὴ καὶ εὐεργετική, nutritrix fœcunda & benefica homi-
num: quibus in utroq; sexu, Dei beneficio, nec ad figuram & de-
cus corporis, nec ad bonitatem ingeniorum quid deest: & quæ, be-
nedicente Deo, res nascentes ex terra magna vbertate in plerisq; lo-
cis fundit, quæ alicubi venas auri, argenti, plumbi & ferri gignit:
res etiam ad vestitum, non modo suarum, sed multarum aliarum
gentium, conficiendum largissimè suppeditat: & præterea multis
seculis exculta est disciplina honestiore, quàm alij populi efferi &
inhumani: & inprimis studio pietatis nunc annos 600, excelluit, &
A nostra

nostra ætate in multis locis fouet Ecclesias & Scholas religiosa beneficentia constitutas, in quibus sonat vox cœlestis doctrinæ, & homines ad veram Dei agnitionem & inuocationem flectuntur: Ita vt hac in parte, eaq; præcipua, ipsas etiam Athenas, & alias orbis regiones Idolorum cultu inquinatas, longè superet.

Hæc Dei dona decet nos agnoscere, & grato animo celebrare, eaq; nos ad pietatem & virtutem maiorum nostrorum imitandam exuscitent, vt hæc patriæ nostræ ornamenta tueamur & augeamus, & cogitemus, nos in hac mortali & ærumnosa patria aditum quærere oportere ad veræ patriæ possessionem, vbi cessante culina, corpora nostra erunt augustiora, ad gloriam corporis ipsius Filij Dei immutata, & animæ nobiliori cibo, quam est Platonius, conspectu & perfusione diuinæ lucis, iusticiæ & æternæ beatitudines pascuntur.

Autoris confilium.

Ego igitur vt meo loco amorem & officia mea patriæ ostenderem, quam vero & dulci amore complector, etsi occupatus alijs laboribus & molestijs multis, mediocri cura antiquitatem nostræ gentis ex varijs ijsq; dissimilibus monumentis inquisiui: vt aliquæ historiæ veteres nostris hominibus fierent notiores & stirps nostræ gentis, quasi ex Cimmerijs tenebris eruta, aliquo pacto innotesceret.

Partitio Annalium.

Distribuo autem Annales in duas partes, ex quibus prior recitat natales, migrationes & mutationes nostræ gentis: deinde historiam præcipuorum euentuum, qui in his populis, præsertim ab annis 600. posteaquam Silesia religionem Christi accepit, acciderunt: Altera continet breuem delineationem & Silesiæ, qualis nunc est, & vrbs ipsius metropolitanæ, inclytæ Vratislaviæ: præterea chorographiam particularem illius partis, quæ nominatur Ducatus Glogouiensis, & annotationem rerum memorabilium, quæ istis vrbibus contigerunt. Non expectabunt vero lectores, in hoc breui scripto particulares descriptiones omnium vrbium & locorum huius regionis. Nam iste labor requirit minus occupatum, & cum iam edita sit pictura, poterit ea inspicere. Sed breuem historiam condendo, quæ originem nostræ gentis, & res præclare & memorabiliter apud maiores nostros gestas, monstret: quod ipsum bonis mentibus & patriæ amantibus gratum futurum non dubito. Nam pius est, patriæ scribere facta, labor.

Tabula chorographica Silesiæ.

Silesia fuit neglecta ab historicis.

Fuit autem hæc inquisitio mihi satis laboriosa & ardua, cum non modo in illa annalium, & in ipsa scriptionis, quæ non ante multa secula apud nos cœpit, neglectione: verum etiam demum in ipsorum scriptorum, interdum incuria, interdum quadam maleuolentiâ, iustum corpus historiæ contexere mihi difficile fuerit. Meminimus virum pietate & doctrina præstantem Philippum Melanthonem sæpe conqueri solitum de gentis nostræ Germanicæ infœlicitate, cui nec sapientia nec heroica defuit fortuna: Et tamen res gestæ Imperatorum

peratorum præstantium consilio & virtute, ex incititia scriptorum aut omiffæ aut deformatæ sunt. Ita, cum nostra Silesia genuerit principes aliquos excellentes pietate, iusticia & fortitudine, quales fuerunt Boleslaus procerus, eiusdem filius Henricus Barbatus, nepos Henricus pius, & quidam alij: tamen adeo negligenter res illorum annotatæ sunt, vt auido & diligenti lectori nulla ex parte satisfiat.

Monumentorum veterum tanta est penuria, vt periti rerum Silesiarum scribant, non monstrari posse alias literas vetustiores in Silesia, quàm quæ editæ sunt à Friderico I. Cæsare, anno Christi 1200. exceptis paucis monasteriorum foundationibus, ex quibus Vicentina vetustissima tempus hoc annos 60. antecedit. In paginis vero, scriptis à sacerdotibus Polonis, breues reperiuntur narrationes de Silesia, & quidem vix 200. annorum. Fermè enim Silesiæ mentionem facere incipiunt sub eam ætatem, quando filijs Vladislai, ope Friderici Barbarossæ, à principibus patruis attributa est Silesia. Tandem vero, vbi Silesia desertis Polonis coniunxit se cum regno Bohemiæ, illi quidem mutili historici eam ex suis chronicis quasi relegant, nec amplius, nisi quasi aliud agentes, de ea scribunt: ab eo etiam tempore, alia scripta, complectentia certam seriem rerum gestarum, non sunt edita.

Historiæ Silesiæ in chronicis Polonicis sunt mutilæ.

Copiosissimus autem inter omnes scriptores Polonos est Iohannes Duglossus, qui floruit ante annos 100. nec dum historia ipsius typis expressa est, ex qua posteriores suas descripserunt Epitomas. Ego præstiti quantum potui: & si qui, inuitati hac mea opera, plura aut meliora edent, illis vnà mecum omnes boni & patriæ amantes gratiam habebunt. Interea cogitent boni vetus illud: *αὐτὴ μὴ παρὴν κρείσσον, τὰ ἐξ ἡμῶν ἐρηπύειν*, & grati amplectantur istas micæ, ex varijs sordibus collectas.

Iohannes Duglossus copiosissimus inter historicos Polonos.

Certè debemus hoc patriæ, & pñs manibus maiorum nostrorum, vt dona Dei, quibus eos Deus in hac vita ornauit, celebremus: exempla virtutum in ipsis imitemur, eaq; non minus diligenter, quàm hæreditates & possessiones, in nos transferamus.

ORIGO VETERIS GENTIS

Elysiæ repetita ex scriptis Biblicis & antiquitate ethnica.

ORdior narrationem ab hac nota Hypothesi. Constat ex annotationibus certis, Silesiam doctrinam Christi recepisse sub annum nati Saluatoris 965. tunc cum imperium Romanum & Germanicum adhuc gubernaret Otto primus princeps vere heroicus, qui Ecclesias Christi apud Henetos, Danos & vicinos populos pia cura & liberalitate constituit: Et parebat tunc hæc regio Principi Poloniæ: Ita enim tota gens tunc nominabatur. Ab ea quidem

Silesia inserta Ecclesiæ Christi.

A ij ætate

ætate incipiunt historiæ veteres nostri populi. Nam ante illud seculum nullus usus fuit scriptiois & literarum in his locis, aut certe is multo ante in illa barbarie desierat.

Sed cum ætas ea valde recens sit, nec dubium esse possit, longè antè prouinciā hanc, in qua non est magna aëris & soli inclementia, cultam fuisse, quærere oportet, quales eam populi tenuerint. Et cum non extet descriptio melior, quam est Taciti apud antiquos, auctoritati ipsius plurimum tribuo. Ipsius igitur verba examinabimus. Neque tamen nostri est instituti totius Germaniæ veteris inquirere historiam, sed de Silesia potissimum verba sumus facturi. Si quis autem expetit integram descriptionem, eum remittimus ad scripta optimi nostri Philippi, qui in hac etiam parte verè fuit Germaniæ lumen: deinde ad Chronicon Clarissimi D. Peuceri, qui & vestigia sancti sui patris imitatus est foelicissimè, & quædam plenius exposuit.

Apud Tacitum generalis appellatio, complectens multos populos, est Sueuorum. Hos constituit quadruplices. Sunt enim alij Septentrionales, vt Senones, & vicini populi ad littus maris Balthici: Alij Australes, vbi sunt Hermunduri, Narisci, Marcomanni, Quadi: Alij Orientales, Pannoniæ & Sarmatiæ finitimi, vt Lygij, Arii, Heluecones, Manimi, Elysi, Naharuali: Quidam autem sunt littorales & maritimi, vt Gothones, Rugij, Lemouij, Suiones, Aestij & Sitones. Hoc pacto limites Sueuiæ veteris fuerunt Albis, mons Carpathus, qui olim Sueuus dictus est, & continuo tractu ad orientem excurrit, & mare Sarmaticum vel Balthicum. Assentitur autem etiam Strabo, qui scribit, Sueuorum gentem esse maximam.

Vnde autem nomen ipsum deductum sit dubitari potest. Existimant aliqui, gentem sic dictam à Principe: Sed tamen nondum ita liquebit etymologia: & Berofo, qui texuit fabulam non historiam, parum est fidei. Non dubium autem est, multas esse appellationes apud veteres sæpe vnius gentis, quas scriptores Græci vel Romani, tanquam ignotas, mirè deprauarunt: sicut inprimis hoc familiare est Iulio Cæsari, & Ptolemæo. Cognata igitur nomina sunt Sueui, Suedi, Suiones, Sidini vel Sitones, Syebi, quos Ptolemæus collocat ad mare Caspium. In insulis aquilonaribus adhuc hodie extant nomina Suedorum & Nortuedorum: vnde credibile est, ex veteri lingua gentem ita appellatam esse à situ versus Austrum: sicut aliam à plaga aquilonari.

Narrat Tacitus, peculiare insigne esse Sueuorum omnium, etiam ad senectam vsq; cæsariem ad humeros vsq; alere & demittere: quod quidem obseruatum esse seculo superiori, adhuc meminerunt seniores. Tribuit vero genti tantam pietatem, vt Senones qui tenuerunt eam partem, vbi nunc sunt oppida veteris Marchiæ, dictam esse putet *ἁγία ἡ πόλις*, hoc est, à cultu diuino. Progressæ sunt

*Silesiæ veteris
descriptio ex
Tacito & alijs
antoribus.*

*Sueuorum di-
stinctæ gētes.*

*Sueuiæ veteris
limites.*

*Strabo de
Sueuis.*

Sueuiæ etymologia.

Senones à pietate & cultu sacro.

sunt autem istæ gentes Sueuicæ ante ætatem Iulij in Rhetiam & Vindeliciam loca Germaniæ magis Occidentalia, vbi hæsit appellatio huius populi. Ideo Strabo Sueuos ad fontes Danubiij collocat. Ab huius gentis nomine fluuius Sueuus dictus est, qui nunc Sprea nominatur: & fortassis ipsi montes etiam Sudetes, qui fuerunt limes Sueuorum ad occidentem. Nam apparet, nomen hoc esse ab Austro. Plinius appellatione generali Hermionum, hoc est, militum, scribit comprehendi Sueuos, Hermunduros, Cattos & Cheruscos: & manifestum est, præcipuum robur militiæ fuisse inter has gentes, quibus Augusti ætate dominatus est Harminius. Et nominat Plinius flumen nostrum Viadrum eo in loco Guttalum, quæ vox sine dubio est à Gotthis. Lingua Heneta eum fluuium deinde nominauit Oderam, quod, teste Duglossio, est à rapiendo vel spoliando, quod inundationibus crebris latè vicinos campos vastet.

Sueui migrarunt in Rhetiam.

Sueuus fluuius hunc tamen l. adrum esse cet. set Nix. polur. in th' son'a lo. Aior. pag. 212.

Hermiones Plinij. Guttalus Plinij est Viadrum uel Odera.

Obseruetur igitur, veteres, præsertim autem Tacitum, populos Silesiæ generali appellatione Sueuorum censuisse: eosdem Plinius nominauit Hermiones, hoc est, Germanos. Nunc accuratius incolas ipsos inuestigemus ex Tacito. Hermunduros & Nariscos scribit vicinos esse Marcomannis & Quadis. Sedes Hermundurorum nota est, quia expressè scribit, Albim oriri in Hermunduris. Sunt autem fontes Albis in illis iugis montium, qui hodie nominantur Gigantæi, aut potius Riphæi, & absunt paucis miliaribus à finibus Silesiæ, quales nunc sunt.

Montes Rhiphei Silesiæ.

Tenebant verò olim Hermunduri trigonum illum inter Albim & Salam, à fontibus Albis fermè vsq; ad confluentem, qui hodie appellatur Misnia, à veteribus Mysis, qui vnà cum Henetis tandem immigrarunt. Nariscos Ptolemæus appellat Variscos, quos dicit habitasse ad montes Sudetes versus Austrum, eosq; vicinos esse Marcomannis scribit Tacitus. Manet autem hodie appellatio Marcomannorum, qui sunt Moraui, sic dicti, quod fuerunt in limite Pannoniarum. Marck enim veteri voce limitem significat.

Hermundurorum sedes.

Marcomanni sunt Moraui.

Narisci igitur erunt illi populi, qui nunc vocantur Voitlandi, & pars aliqua Bauariæ superioris. Hos tres enim populos, Tacitus dicit esse frontem Germaniæ, & porrigi ad Danubium vsq;. Ptolemæus Marcomannos distinctos esse à Nariscis inquit interiectu syluæ Gabretæ, quod nomen aliqui putant esse Germanicum, die hohe Breite / hoc est, montana planities: qualis est ad Noricum, cui nomen Nariscorum est vicinum.

Nariscorum sedes.

Gabreta sylua.

Quadi collocantur, vt sint magis Orientales, quàm isti, ita vt versus Occidentem vicinos habeant Marcomannos, ad Orientem & Aquilonem Lygios, ad Austrum Pannonios: & occuparunt hac ratione bonam partem Moraviæ, Silesiæ illius, quæ nunc dicitur superior: vbi sunt ducatus Teschinentis, Ratiboriensis, Opoliensis, oppida Episcopi Vratislaviensis, tractum ad radices

Quadorum sedes.

Carpathi montis accolae.

Marfigni uel Marfi.

montium Sudetum: Deinde fermè Poloniam minorem vniuersam. A tergo horum, id est, versus Orientem, ad radices Carpathi montis, collocant Tacitus & Ptolemæus alias gentes, quas volunt esse ignobiliores Germanis, quamuis illis sint Sueui intermixti. Nominant Marfignos, qui forte sunt Marfi, quorum meminit Plutarchus in Sylla, etsi posteriores, ad Arctum inter Cimbro Marfos numerarunt. Variæ enim fuerunt gentium harum migrationes.

Gallica lingua fuit Heneta, Gotthica Germanica. Pannonica lingua affinis Græcæ.

Dicunt vocabulum significare loca palustria & humilia, quæ lia solent esse in vallibus montium, postea sunt Gotthini, haud dubio Gotthi, Osi, Burij: ex quibus Marfignos & Burios dicit loqui lingua Germanica, Gotthos gallica, quam ego interpretor fuisse Henetam. Nam ita video loqui etiam alios ex vetustis scriptoribus, Ofos Pannonica, quæ fortassis tunc aliqua ex parte fuit Græca.

Transsylvani sunt reliquæ Gotthorum.

Existimo autem secundum descriptionem Taciti, istas gentes confedisse ad radices Carpathi versus orientem. Nam partem Aquilonarem paulò post commemorat: & crediderim illos ipsos Gotthinos non procul abfuisse à Transsylvania, ubi adhuc hodie sunt reliquæ Gotthorum, hoc est, Germanorum. Ideo Tacitus significat, istos habitare in montibus, facit eos metallicos, sicut adhuc hodie in istis iugis montium sunt venæ metallicæ. Burios etiam & vicinòs, non fuisse ignotos Græcis manifestum est inde, quod in Comœdijs serui nominantur Burriæ: quod aliqui dicunt esse quasi Brugos, aut Bituriges, & factum esse à Phrygibus. Et ab illis gentibus Gotthicis, vicinis Græcorum sunt nomina seruorum, Getæ, Dauī, Mysidis: Hos autem populos facit vectigales partim Quadis partim vero Sarmatis, hoc est, Scythis & Henetis versus Orientem. Postea ultra montem Sueuum vel Carpathum, in illam latissimam planiciem, usq; ad montes Bohemicos, vel fontes Albis, & ad Aquilonem ad ipsa penè usq; ostia vistulæ, collocat præcipue Lygios: quæ appellatio quasi est generalis, conueniens pluribus, illisq; potentibus populis, Ptolemæus & Strabo vocant eos Luios.

Lygiorum appellatio comprehendit Silesios.

Numerat vero Tacitus hos, Arios, Heluecones, Manimos Elysios & Naharualos. Inter hæc vocabula penè terribilia procul dubio latent maiores nostri veteres Silesij. Sed hic etiam, qui optime coniecit, vates est optimus. Fermè enim cum gentibus istis nomina etiam interierunt: Conabimur tamen explicare pleraq; probabilibus innixi coniecturis.

Arij proximi Carpatho.

Heluecones et Manimi incolæ Poloniæ maioris.

Elygiorum & Ilmgorum sedes.

Primam gentem inter Lygios nominat Arios, qui videntur proximi fuisse Carpatho in prima ora Poloniæ maioris, ut nunc sunt vocabula. Deinde in illa planicie camporum Poloniæ maioris videtur collocare Heluecones & Manimos, ad ripam usq; Viadri aquilonarem. Ultra Viadrum ad montes Bohemos usq; statuit Elysios, sicut & Ptolemæus. Post Senones, id est, post Marchiam

Bran,

Brandeburgensem statuit Illingos, qui & ipsi sunt Elysi, vbi nunc videlicet est Silesia media, inferior, vtracq; Lusatia, ad Sueuum fluuium vsq; & amnem Elistrum. Versus Septentrionem verò & Occidentem constituit Naharualos, in eam regionem, vt arbitror, vbi nunc est Masouia, ad ipsam vsq; Lithuaniam. Deinde vltra Lygios ad ostia Vistulæ, vbi nunc est pars Pomeraniæ & Prussiæ, locat Gothones, qui sunt Gotthi, à quibus est appellatio sinus Codani, vbi nunc est Dantiscum. Deinde in ipso littore Oceani sunt Rugi, pars Pomeraniæ & Prussiæ, item Lemouij, qui sunt Liunionenses. Postea numerat Suiones, Suedos & ab altera parte versus ortum & Aquilonem multos populos, Henetos & Teutonas mixtos, Prucinos, Venedos, Fennos, Bastarnas sparsos per illa spaciosa loca Liunioniæ vltioris, Finlandiæ, Russiæ vel Moschouiæ, Lithuaniae ad ipsam vsque Tauricam Chersonesum, qui tamen, teste Tacito, in naturam Sarmatarum vel Scytharum degenerant.

Naharuali incolæ Masouiae.

Gotthones fuerunt in ripa Vistulae a Julionari.

Arctorum gentium distinctio.

Inuenimus igitur, incolas veteris Silesiæ fuisse Quados, deinde Lygios, præcipue verò Elysi, & fortassis aliqua ex parte ad ripam Oderæ Manimos. Difficile verò est diuinare, vtrum aliqua restent vestigia vel indicia veterum appellationum in hac regione, inter tantas & tam varias harum gentium migrationes & mutationes. Vrbes fuisse in his locis magnas & frequentes, quales nunc sunt, non est credibile. Nam ab omnibus scriptoribus traditur, populos istos sua ferme in plaustis circumtulisse, paratos ad profectioes quotidianas. Deinde etsi quædam loca, vbi religionis & commerciorum causa fuerint conuentus celebriores, sua habuerunt nomina: tamen illa tandem amissa sunt, vbi Polonia vnà cum Imperio etiam linguam suam in hæc loca propagauit, atq; ita vetustissimorum locorum appellationes in hac terra sunt Henetæ. Interea tamen credibile est, aliqua vetera nomina esse conseruata, eaque tunc, cum vrbes conderentur, in vsum esse reuocata. Grata enim solet esse recordatio vetustatis.

Silesia ueteris incolæ.

Silesia ueteris vestigia in nominibus.

Heneta lingua propagata in Silesiam per Polones.

Non sunt autem alienæ appellationes istæ à veteribus nominibus, Lignicium, Libusium, Luebena à Lygijs vel Lugijs: Suiniz, Suibusium à Suionibus vel Sueuis: Quariz à Quadis: Manina à Manimis. Deinde Sorabia à Sorabis vel Seruijs: Sagana à Sacis, & si quæ aliæ possunt inueniri allusiones: non enim quærimus demonstrationes in talibus, sed præcipua æstimatio sumitur à cognato sono. Post hanc veterum ciuium Silesiæ indicationem, inquirenda est origo horum populorum, & Etymologiæ nominum. Stultum vero est, si quis arbitretur, paucos homines post diluuium in hos gelidos & asperos mundi angulos sese abdidiisse, & inter hæc frigora gentes has esse natas & propagatas.

Silesia ueteris vestigia in nominibus.

Primi generis humani parentes in regionem Orientalem amoenissimam & blandissimam collocati sunt, & post diluuium senex Noa, propter memoriam veteris Ecclesiæ, amauit illam primam generis humani patriam, eamq̃ cum filijs & nepotibus suis excoluit: quam, etsi in illa aquarum inundatione & illuue magna facta fuerat mutatio, ex spacijs dierum & umbris in Gnomone obseruare potuit.

Deinde, posteaquam in Babylone Deus multitudinem, instituentem nouos cultus, & humana præsidia sine mandato Dei, sermone confuso dissipauit, paulatim posteri Noæ in vicinis regionibus sedes quæsiuerunt: nec dubium est, primo tempore repletas esse terras clementiores & orienti viciniore, demum autem crescente multitudine populorum, & inualecente tyrannide Monarchiarum, multas gentes noua loca quæsiuisse, & aliqua agmina in hæc climata Borealia commigrasse. Neq̃ ex solis coniecturis ista ratio cinamur, sed indicant hoc scriptores magnæ autoritatis, vt paulò post referemus.

Gētes Arctoe
numeratæ à
scriptoribus
ueteribus.

Natales verò nostrarum gentium ubi quærimus, ad scripta diuina nos potissimum respicere oportet. Et est hoc vnum ex præcipuis testimonijs conuincantibus, solius Ecclesiæ doctrinam esse veritatis immotæ & indubitatæ, quod nulla alia volumina veriorem monstrant gentium originem, quam scriptura sacra. Prius verò ex scriptoribus antiquis Græcis excerpemus nomina gentium nostrarum Septentrionalium, & vetustas ipsarum sedes indicabimus, deinde earundem originem & primos parentes ex libris sacris quæremus.

Heneti uel Paphlagonæ
apud Homerum.

In Homero, omnis literaturæ, vt olim dictum, parente antiquissimo, qui vixit ætate Esaïæ Prophetæ, numerantur quinque populi Septentrionales: sed ex illis plerique tunc adhuc habitabant in Asia. Primum facit mentio Henetorum vel Paphlagonum, qui sedes suas habuerunt in littore ponti Euxini. Sic enim inquit:

παφλαγόνων δ' ἡγεῖτο πολυμήδης ὁ Λάσιον κῆρ
ἐξ ἐνετῶν ὅθεν ἡμιόνων γένος ἀρξοπέδεων.

Heneti sunt
Sarmatæ.

Tribuit Poëta genti Henetæ robur militare, & vt Strabo hunc versum exponit, eximiam peritiam rei equestris, & narrat etiam, Dionysium superiorem ab Henetis ad Adriam solitum esse petere generosam sobolem equorum. Sunt autem eadem Heneti & Venedi: & Ptolemæus inquit, maximam partem Sarmatarum esse Henetos. Deinde sunt in Homero Ascanij, de quibus inquit:

φύγκυς αὖ φύγκας ἦγε καὶ Ἀσκάριος Ἰπειδῆς τῇλ' ἐξ Ἀσκανίης.

Ascanij sunt
Tuiscones.

Ascanius, proculdubio, est ab Ascanes filio Gomer, vt postea dicemus, & communis est opinio, Hebræorum Tuiscones esse dictos quasi ab Ascanes. Et fuit in illa regione Phrygiæ, adhuc Romanis temporibus, ad urbem Niceam palus Ascania. Notum est etiam

etiam adhuc quædam loca in Germania nomen illud retinere, & crebra in Romanis historijs fit mentio Teutonum.

Tertio sunt apud Homerum Myſi, quibus, ſicut obſeruauit etiam Strabo, tres magnas virtutes tribuit, Fortitudinem, Temperantiam & Iuſticiam. Nominat enim eos *δικαιοτάτους ἀνδράπων*. Statuunt verò eruditi, Myſos hodie tenere trigonum illum, vbi olim habitabant Hermunduri. Mentionem etiam facit Homerus Cimmericorum, qui ſunt Cimbri. Eos collocat in remotiſſimas partes Oceani verſus Arcturum: quia iam tunc fortè audiuerat de Chersoneso Cimbrica, aut certè de Cimbris habitantibus ad paludē Mæotidem.

Myſi apud
Homerum.

Cimmerij Ho-
mero ſunt
Cimbri.

Deinde apud Homerum vſitatum epitheton eſt, *νώρου χάλκεον*, quod etiam veteres, vt Strabo, & alij interpretati ſunt de ære Norico. Quia iam tunc in Norico præſtantes fuerunt ferri fodinæ. In carmine Argonautico Apollonijs etiam de Henetis dicitur: *παφλαγῶν τῶσι δὲ ἐνέτηι ἐμβασίλῳ*. Et ſcribitur ibi, Paphlagonas eos dictos eſſe poſterioribus temporibus à Paphlago Phinei filio. In eodem Poëta ad littus Euxini ſtatuuntur Moſchi, & *μοσχυῶνται*.

Noricū apud
Homerum.

Heneti apud
Apollonium.

Addit autem commentator, *μόσχωι* ſunt lignæ caſæ, & genti iam tunc feritatem inſignem tribuit. Sed inter veteres non eſt alius, à quo iuuari poſſimus melius, quam Herodotus, qui accuratè in ſua hiſtoria ſeriem & ſedes præcipuarum gentium diſtinxit, & incipit narrationem ſuam ab eo fermè tempore, vbi hiſtoria ſacra deſinit. Sunt in Herodoto narrationes de Cimbris, quos dicit eiectos fuiſſe ex ſedibus ſuis à Scytis nomadibus, & tranſiſſe in Aſiam minorem: Deinde tamen eoſdem à Croeſo fuiſſe reiectos.

Cimmeriorum
hiſtoria apud
Herodotum.

Inter Perſas numerat Germanos, eoſq; dicit fuiſſe agricolas, poſtea Daios, Sacas. Nomen Germani aliqui exiſtimarunt eſſe vocem Romanam, & inquit Strabo, eoſ ſic à Romanis fuiſſe appellatos, quod prorsus eſſent fratres Gallorum, hoc eſt, feri & agreſtes. Verum illud fuiſſe in vſu, longè antequam populi ad Rhenum Romanis innotuerunt, tum hæc Herodoti, tum etiam aliæ narrationes oſtendunt.

Germani apud
Herodotum.

Germani unde
dicti.

Deriuant aliqui hoc ex ſono noſtræ linguæ, vt ſit Hermenner, ſicut Hermiones, aut Garmhan: ſed concinnum eſt, quod tradidit Philippus, vocabulum eſſe ex ortu Hebræo, & ſignificare miſeros exules. Non autem iſtis gentibus cultum & linguam Hebræam fuiſſe ignotam, paulò poſt oſtendemus. Daij deinde ſunt Dani, & aiunt vocem iſtam à ſapientia vel ſcientia eſſe factam. Sacæ putantur eſſe Saxones, & vocabulum ſignificat Sacerdotem, ſeu vatem: vnde ſunt nomina Saga, item noſtrum Segen. Addit autē Herodotus, Sacas à Perſis habitos fuiſſe pro Scytis. Quia iſtæ gentes ad mare Caſpium ſedes ſuas habuerunt, vbi crebro factæ ſunt mutationes.

Daij apud
Herodotum.

Sacrum apud
Herodotum
etymologia
& ſedes.

Præterea nominat Myſos & Paphlagonas, quos facit vicinos Phrygum & Lydorum, ſicut etiam cæteri. Inter Paphlagonas verò, verſus Colchidē, ſtatuit Lygios, qui meo iudicio ſunt Sileſij veteres.

Myſi & Paphlagonas
apud Hero-
dotum.

Dicie

Arij apud He-
rodotum ha-
bitarunt ad
mare Casspi-
um.
Ariorum ha-
bitus.

Dicit etiam, Medos olim appellatos fuisse Arios, hæsisse po-
stea hanc vocem in illis populis, qui etiam non procul à mari
Caspio habitarunt, & fuerunt vicini Bactrianorum, Sogdianorum
& Carmanorum, quæ gentes adhuc hodie aduersus Turcos fortis-
simè præliantur. Describit arma & habitum eiusmodi Ariorum,
qualis adhuc hodie fermè est nobilitatis Polonicæ. Supra autem
dictum est, Arios fuisse incolas Poloniæ maioris.

Sarmatæ apud
Herodotum.

Sauromatas vel Sarmatas Herodotus numerat inter Scytas.
Mentionem etiam facit Getarum, qui iam ea ætate habitabant prope
Thraciam, ad Tauricam Chersonesum, & vicinis in locis. Me-
morabile autem est, quod dicit, audiuisse se à Thracibus, hoc est, à
Gotthis, ad ripam Aquilonarem Istri vsq; ad Henetos Adriaticos
habitare gentem quandam præualidam, quæ nominatur Syginæ:
vocabulum autem lingua Lygiorum significare mercatorem. Lon-
gius vero ad Arctum esse solitudines incultas, vbi ingentia ex-
amina apum viuunt. Hoc tamen ipsi verisimile non videtur. Quia
existimat illud enorme frigus huic præsertim insecto exanguî fu-
turum intolerabile. Sed res ipsa ostendit, apes, animal ad laborem
natum, maximè delectari illa dierum Solsticialium in regionibus
Arctoïs longitudine, inq; ijs degere agminibus frequentissimis,
neq; tamen in illis suis cauernulis à frigore enecari.

Arctoæ gen-
tes distinctæ
apud Hero-
dotum.
Cimbri sunt
Germani apud
Herodotum.
Cimbri & He-
neti habuerunt
promiscuas se-
des.

Moschi & Mossynæci collocantur in illud littus Euxini,
sicut apud Apollonium, & alibi: Ita apud Herodotum fermè tri-
plex classis reperitur gentium, quarum in plaga Arctoa apud
Tacitum, & alios fit mentio. Aliæ sunt Cimbricæ, quæ compre-
hendunt omnes populos Germanicos, aliæ Henetæ, quæ tamen
& olim in Asia, & postea in Europa promiscuas sedes habuerunt
cum Teutonico populo, aliæ Scyticæ.

Scytæ fuerunt
diuersi à Cim-
bris.

Moschi &
Paphlagonæ
apud Xeno-
phontem.
Thraciæ re-
gnum apud
Thucydidem.

Xenophon in historia redditus Græcorum post interfectum
Cyrum iuniorem, in eodem littore Euxini nominat Moschos &
Mossynæcos, & vituperat eos propter crudelitatem & barbariem.
Mentionem etiam facit in eodem littore Paphlagonum. Thu-
cydides in sua historia grauissima tantum meminit Getarum,
qui tamen ex Asia ad ripam Istri migrauerant prope Thraces &
Odrysios, vbi regnum condiderant, cuius tantam ait fuisse po-
tentiam, vt Rex Geticus quotannis ex redditibus ordinarijs acce-
perit ad 24000. Coronatorum.

Arctoæ gen-
tes habitarunt
in oriente.

Arctoarum
gentium ori-
go ex libris
sacris.

Posteaquam igitur plerosq; ex populis Arctoïs inuenimus
olim in Asia ad orientem suas habuisse sedes, restat inuestigemus,
quæ fuerit prima illorum origo, & qua ratione eos in hæc loca
ad Boream migrasse existimemus. Si quis vero nostram hanc
diligentiam tanquam supersticiosam, & nimis dubiam ridebit aut
aspernabitur, illi respondebimus, quod apud Platonem Socrates
in sua apologia ad iudices opponit: εἰδὲ ἡμεῖς ἐκ δρυὸς ἢ πέτρης περὶ κρημνῶν,
ἀλλ' ἐξ αὐθιγῶν: Neq; vero nos ex quercu aut scopulis, sed ex homi-
nibus

nibus nati sumus. Quare nos etiam maiores nostros inquirere, & ad primos generis humani propagatores respicere æquum est.

Etsi vero in appellationibus nepotum Noæ, à quibus origo est populorum, dissimiles sunt ratiocinationes, quarum aliqua ex libris Prophetis habent certitudinem, aliqua probabiliter nituntur coniectura: tamen multa ex illis iudicari possunt.

A filio Iaphet, Gomer, orti sunt Cymmerij, qui postea dicti sunt Cimbri, & ipsum vocabulum significat finitorem. Fuit prima sedes Cimbrorum in littore Euxini Aquilonari, à Colchide usque ad paludem Mæotidem, ubi fuit Bosphorus Cimmerius: & sunt qui affirmant, etiam hodie in Colchide usum linguæ Teutonicæ nondum desisse. Illi Cimmerij tandem aucta hominum in mundo frequentia urgebantur à Scytis, qui à Ponto ad Aquilonem incertis vagabantur sedibus ad Caucasum usque: & video à veteribus Scytas illos nominatos *νόμαδας*. Putantur vero orti esse à Magog filio Iaphet, vocabulum significat de tecto, hoc est, populum vagabundum, cui in plaustis sunt culinae, cubilia & stabula, ab his orti sunt populi Turcici & Tartari.

Cimmerij sunt à Gomer.

Scyta à Magog.

A Madai sunt Medi, quod ideo indico, quia Arii, qui nunc merantur à Tacito inter Lygios, scribuntur fuisse Medi, & Strabo perspicue ait, eos habitasse ad littus maris Caspii. Gentem græcam à Iauan, quem ipsi nominant Iouem, habere originem certum est.

Arii fuerunt Medi ulteriores. Græci sunt à Iauan uel Ioue.

A Mesech sunt Moschi, vox est ab extendendis arcibus. Omnes scriptores huic genti ascribunt crudelitatem & feritatem magnam, & nota est querela Psalmi: Heu mihi quod exulo in Mesech & Cedar, id est, inter Moschos & Arabes. Nam cum distantia longissima non sit à Cappadocia, ubi olim fuit sedes Moschorum, in Syriam, potuit ea gens nota esse Iudæis, & significatum est, Ecclesiam ultimis mundi temporibus afflictum iri à Moschis, & Turcis, qui ab Arabibus attracti sunt.

Moschi à Mesech. Psalmi querela de Moschis & Turcis.

Ex filiis deinde Gomer est Ascanes, unde ferme omnes Hebraei genitos esse scribunt Tuiscones, id est, Teutones. Etymologia vocabuli religiosa est, Significat enim custodem, vel sacerdotem ignis. Fuit autem cultus ignis apud vetustatem ferme primus, ortus à sacrificiis patrum, quæ incendebantur coelitus, unde, cum lychni accensi ab illo igne asseruarentur, posteritas ritum illum mutauit in superstitionem, & idolum, quod constanter retinuerunt Persæ.

Ascanij fuerunt religiosi.

Ignis sacri cultus unde coeperit.

Ascania vero, ut supra ex Homero retulimus, fuit propè Phrygiam & Paphlagoniam in Asia minori. Est & alius inter filios Gomer, Riphath, unde ortos esse scribunt populos Septentrionales, habitantes ad montes Riphæos, & appellati sunt alio nomine Sarmatæ. Memoria vero dignum est, quod scribit Iosephus, Riphæos esse Paphlagonas & Henetos. Consentit enim cum Ptolemaeo, qui dicit, maximam partem Sarmatarum esse Henetos.

Riphei à Riphath, & sunt Sarmatæ.

Riphei fuerunt Heneti.

Ex Asia igitur in regiones illas Arctoas Russiae & Moscorum progressi sunt.

Elysi sunt ab Elysa filio Iauan. Inter filios Iauan est Elisa, à quo sunt ex testimonio multorum Aeoles in Asia minori. Valde autem cognatum est hoc nomen Elysijs & Lygijs, & Lygi ab Herodoto in eandem Asiam minorem non longè à Paphlagonia collocantur. Inde igitur gentem nostram deduco.

Elysa fuit doctor pietatis. Pia verò isthæc est appellatio, quia significat salutem Domini, fortassis quia & ipse Elisa fuit doctor monstrans suis nepotibus salutem, & bona cœlestia. Ultimo loco inter filios Sem est Gether, à quo deducuntur Getæ vel Gotthi. Vocabulum significat militem. Etiam Gotthi sedes suas olim in Asia habuerunt. Mysos fuisse ex posteritate Lydorum, scribit Herodotus: Quod si verum est, Myfi sunt à Ludim filio Mizraim, à quo sunt orti Aegyptij.

Arctoarum gentium veteres sedes. Hæ sunt fermè appellationes nostrorum populorum, quæ reperiuntur apud veteres. Nam de nominibus recentioribus postea dicemus. Habitarunt igitur in Asia minori, ante tempora Persica, simul Myfi, Ascanij, Lygij & Heneti. Et rursus paulò amplius ad Orientem & Aquilonem ad mare Caspium usq; & in aliqua parte Armeniæ Moschi, Cimbri, Germani, Danj, Sacæ, Arij, Syebi, & ultra hos Scytæ.

Arctoarum gentium triplex lingua, Teutonica, Heneta & ab his diuersa Schytica. Constat autem harum gentium fuisse distinctas linguas, & de Scytis quidem certum est, eos sermone, moribus & omni viuendi ratione à populis his mitioribus, & humanioribus fuisse segregatos. Recitat Strabo, veteres scripsisse, olim in illo littore Asiæ minoris fuisse usum duplicis linguæ, quarum altera fuit Paphlagonica vel Heneta, altera proculdubio Cimbrica vel Teutonica. Ideo etiam postea Antiochus Hierax, reliquias de exercitu Celtarum & Germanorum, qui duce Brenno Græciam & Asiam inuaserant, deduxit in veteres sedes Henetorum, tanquam ad Gentes cognatas moribus & lingua, & dicta est terra illa Galatia.

Arctoarum gentium migrationes ex oriente in Europam. Sicut igitur à principio promiscuas habuerunt sedes: ita simul etiam gentes hæ coniunctæ ex suis sedibus antiquis commigrarunt. Etsi verò de tempore istarum migrationum non constat, nec vno anno ista acciderunt, tamen consentaneum est, circa initium Monarchiæ Persicæ, post captum Crœsum, magna agmina istorum populorum Asiam reliquisse, cum ductores Cyri crudeliter grassarentur, & fierent initia sæuæ tyrannidis.

Strabo de migrationibus Henetorum. Narrat historia, tantam fuisse illorum bellorum asperitatem, ut magna hominum multitudo, viri cum vxoribus, & paruis natis in naues conscenderent, & sese sponte nauibus merfis in aquis suffocarent, ut manus irati militis effugerent. Strabo scribit, bis diuersis temporibus Henetos sedes nouas quæsiuisse: primum quidem duce Antenore transisse eos ad littus maris Adriatici: secundo vero euocatos eos fuisse à Cimbris, cum quibus se coniunxerint, & in

& in Europam fuerint transgressi: quæ narratio vero maximè est consentanea.

Nam cum Cimbri in illo littore commodissime possent per navigationes & itinera terrestria situm regionum Borealiū explorare, credibile est populos illos, lingua & moribus cognatos, & oppressos noua tyrannide bellorum, fuisse edoctos de spaciōsissimis illis campis ad Aquilonem, qui aut erant deserti, aut sine vllis sedibus fixis percurrerantur à Scythis.

Testatur similiter Diodorus Siculus, gentes progressas ex Paphlagonia & Media, latissima spacia ad Septentrionem occupasse repulsis Scythis, eosdem deinde Scythas, vbi limites imperij Persici nudatos præsidij istarum gentium inuasissent, vicisse & interfecisse Cyrum. Diodorus Sicilia de migrationibus populorum.

Crebra autem tunc acciderunt multorum populorum in Asia exilia. Nam & magna agmina ex Ionia navigationibus in oram maris Gallici delata sunt, vbi conditis vrbibus, & præsertim Massilia, in illud littus, eruditionem & sapientiam græcam importarunt. Eadem ætate, teste Stephano, ex Tharso, vrbe & portu Ciliciæ, magni coetus ex ipsdem nostris Lygijs, secuti lōnes, littora maris Gallici versus Italiam compleuerunt, & tam regioni, quam mari suum nomen indiderunt: qui populi quidem toto vitæ ordine diu à vicinis fuerunt diuersi. Credibile vero est, inuitatos eos fuisse à Tyrrhenis, qui aliquanto ante collecti ex Lydijs in Italia confederant. Stephanus de migrationibus Lygiorum.

Sub illam igitur ætatem gentes Henetæ, Ascaniæ, Lygiæ ex Asia minore commotæ, Cimbros secutæ sunt, cum quibus, ex cognatione linguæ & morum, coniunxerunt se multi populi ad mare Caspium, Germani, Arij, Daij, Sacæ, & alij, quos Ptolemæus nūmerat. Gothicæ uel Cimbricæ gentes uicerunt Scythas.

Apparet enim ingentia horum fuisse agmina, non solum quod amplissimas regiones compleuerunt, verum etiam quod gentem Scythicam, quæ multitudine & robore tunc inprimis antecellebat, vicerunt & repulerunt. Paulatim tamen, vt credo, plures populi, cognitis successibus priorum, & amplitudine locorum, secuti sunt: sicut nunc videmus subinde colonias ex Hispanijs, & vicinis insulis, in orbem recens inuentum, emitti: progressiones etiam illas non subito in remotissima loca, sed paulatim factas esse opinabile est. Ideo primum ad Tauricam chersonesum, ad paludem Mæotidem, & ad ostia multorum fluminum, quæ ibi sese in Euxinum infundunt, confederunt: vnde & ibi mansit appellatio Bosphori Cimmerij, & certum est, in illa vicinia diu habitasse gentem Gothicam. Cimbrorum prima propositio ad Tauricam Chersonesum.

Fuit in Taurica chersoneso celebris vrbs, quam scriptores multi non rectè nominarunt Theodosiam, cum apud Demosthe-

B

nem

Theudasia
vrbs Tauricæ
Chersonesi.

Historia de reliquijs Gotthorū in Taurica Chersoneso.

nem vocetur Teudasia, id est, *Deutschhausen*/quam ætate aurore tenuerunt Genuenses, donec immanis ille tyrannus Mahometus, qui Constantinopolin cœpit, etiam hos populos deuorauit. Sunt tamen qui constanter affirmant, adhuc hodie reliquias gentis Gotthicæ superesse, quæ nostra vrantur lingua, & recitare solebat D. Philippus sermonem D. Pirchameri Noribergensis, qui narrauit, mercatores Noribergenses, nauigaturos cum Venetis in Cretam & Cyprum, tempestate in littus maris Aegæi, non procul à Bosphoro Thratio, eiectos: ibi cum ignari hominum & locorum, oberrarent, conspectum fuisse ab illis adolescentem, qui currum ducebat, & auditum fuisse procul ipsius cantum: cum autem accederet propius, agnouisse se eum verba Germanica sonare. Tum verò pauidi, rati spectro aliquo se terreri, serò tandem eum compellant sua lingua, cuias esset. Ille, manu ostensis vicinis montibus, respondit, non procul inde suam abesse patriam, in eaq̃ habitare suam gentem, quæ esset Gotthica, nec in illa valle sese rerum necessariorum copia egere, salem tantummodo aliunde peti, quem inclinante Autumno, antequam per hybernos menses itinera niuibz intercluduntur, soleant importare.

Getarum rex Lyfimachum captum dimisit.

Gotthi in Pannonia oppressi sunt ab Hunnis &

Attila Scythæ.

Israëlitæ fuerunt ductores Cimbrorum.

Illi ipsi etiam veteres Germani ex Transsylvania, quos aliqui fabulosè fingunt eò traductos à Carolo magno, cum is in loca ea nunquam peruenerit, reliquiæ Gotthorum sunt, qui sub regno Macedonum, & antè latè in totis illis regionibus dominabantur, vt supra ex Thucydide annotauimus: & Rex Getarum Lyfimachum vnum ex celeberrimis Alexandri ductoribus cepit, & honorificè eum donatum domum remisit. Tandem illæ ipsæ gentes Gotthicæ & Henetæ, latius progressæ, Pannoniam, & Germaniæ etiam partem compleuerunt: Oppressi sunt deinde ab Hunnis & ab Attila.

Vir præstans pietate erga Deum & patriam, Philippus commemorabat, cogitare se, gentes illas Asiaticas ductores itinerum habuisse Israëlitæ. Nam post dispersionem decem tribuum, plurimi Israëlitæ in Asiam minorem migrarunt, & his gentibus, de quibus locuti sumus, se immiscuerunt, quod singulari Dei consilio & bonitate accidit, vt hoc modo multi etiam ex Ethnicis de vera agnitione Dei erudirentur.

Iudæi fuerunt mixti Germanis.

Hyperborci sunt Germani.

Ideo Herdotus scribit, in Colchide, vbi olim Cimbri habitauerunt, se reperisse Circumcisionem: & omnino etiam ante natum Christum, in Germania frequentes inter nostros homines, quos diligebant præ alijs populis, habitauerunt Iudæi. Sciunt etiam illi, quibus nota est vrbs Veneta & Italia, Iudæos, eò vel ex Media, Turcia & Constantinopoli accedentes, callere nostram linguam Germanicam, eaq̃ familiariter vti. Apud plerosq̃ ex vetustissimis scriptoribus multa fabulosè dicuntur de gentibus Hyperboreis, quibus tamen nullam certam possunt assignare sedem: loca enim Occidentalia maximè incognita fuerunt veteribus Græcis.

Prædicant autem omnes insignem eorum pietatem, religionem, & in omni genere virtutem planè diuinam: & narrant, quottannis eos decimas, & munera sua misisse in Delum, quæ dicunt eò esse perlata ex mari Adriatico: ibi autem verisimile est munera ea, partim ab Israëlitis, partim à pijs hominibus, quos liber Actorum nominat viros religiosos, ex Germania Hierosolymam, secundum mandatum legis, missa esse.

Hanc coniecturam à vero non esse alienam inde constat, quod apud Pindarum fontes Istri constituuntur esse apud Hyperboreos, qui dicuntur in ripa illa habitare. Mirum est autem, cum celebre nomen apud Poëtas sit campi Elysij, non inquisitum esse, quæ sit origo illius appellationis.

*Hyperborei
habitarunt
ad Istrum.
Elysij Campi
sunt nominati
nouæ sedes
Germanorum.*

Non est dubium, Poëtas voluisse nominare regionem beatam: sicut posteriores scripserunt de Insulis fortunatis in Oceano Atlantico, ita fortassis illa vetustas ex sermone patrum & maiorum audiuit, pias & religiosas illas gentes Ascanios & Elysios, qui fuerunt custodes, & propagatores pietatis & religionis, secessisse in longinquas regiones, quasi in alium mundum, fugientes tyrannidem & bella, vbi in vita quieta & beata Deo seruiant: unde postea mentio Hyperboreorum & Elysiorum à Poëtis obseruata est.

Scribit etiam Tacitus, inter Naharuallos populos Lygiorum, esse lucum consecratum religioni, nec coli ibi simulacra, sed sacerdotem præsentem, ornatu penè muliebri concionari de duobus dijs, quos aliqui dicunt esse Castorem & Pollucem. Planè similia de Hyperboreis commemorat Diodorus, citans veterem scriptorem Hecataëum. Referunt autem isti mutila, & quæ ex incertantantum fama acceperunt. Persas non admisisse simulacra in cultibus suis autq̃ est Herodotus, quod ipsum acceptum à Iudæis gentes illæ retinuerunt. Ideo inquit Tacitus, potius illum cultum fuisse religiosum fœdus, ad quædam exercitia pietatis & virtutum institutum, qualis nimirum fuit lex Mosaica. Habitus etiam sacerdotis, quem describit, non multum dissimilis est ab ornatu Pontificis Iudaici.

Lygij habuerunt peculiarem cultum.

*Hyperborei
apud Hecataëum.*

Persæ non coluerunt simulacra.

Fortassis etiam illi ipsi duo fratres, quos veneratæ sunt illæ gentes, fuerunt Moyse & Aaron, præcipui populi Israëliti doctores. Sed nos coniecturas recitamus, quas, si cui probabiles videntur, retineat: sin minus, explodat sanè, neq̃ enim in hoc, vt ille dicebat, vertitur salus Græciæ. Hoc tamen homini prudenti facile persuaserim, populos hos non modo cultum & vestitum orientalium gentium, quod scriptores testantur, sed etiam religionem eandem, in hæc loca importasse, sicut annales Polonici narrant, sub Vladislao Iagellone, ante annos 200. vbi Lithuani primum fidem Christi profiteri cœperunt, præcipuum in illis locis fuisse

*Sacerdotis
Lygij habitus peculiaris.*

Germani religionem populorum Orientalium importarunt in hæc loca.

cultum sacri ignis. Et certum est, has gentes, quæ ab initio fuerunt meliores & simplices, non fuisse cito inquinatas illa mirifica & portentosa Idolomania, quam excogitavit vafrius Græca, & ostentatio Italica: etsi deinde posteritas paulatim fuit oblita vetustæ pietatis, & simul cum humanitate civili etiam veterem religionem exuit, deprauata & effera facta istis continuis migrationibus, bellis, asperitate cæli, & consuetudine vicinorum barbarorum.

Minorum no-
strorum exi-
lia & ætne.

Cogitandum vero est pijs mentibus in istis tot & tam longinquis profectionibus, quæ non potuerunt fieri sine grauissimis ærumnis & incommodis, de primo generis humani exilio, & de singulorum calamitatibus in hoc mundo ubi extorres vagamur: ut expectare discamus reditum ad veram & beatam patriam in cælis, cuius monstrator est Filius Dei, custos Ecclesiæ suæ, cui in domo Patris sui parauit mansiones æternas & felices.

Germani &
Heneti pro-
miscue habi-
tarunt.

Qua ratione singulæ prouinciæ inter gentes istas sint distributæ, non recenseo, sed remitto lectorem ad Chronicon D. Peuceri, mihi satis est explorasse Silesiam, quam occuparunt Lygii, qui fuerunt Sueui, id est, Germani vel Gotthi. Omnino autem consentaneum est etiam antiquissimis temporibus, præsertim in his finibus vetustæ Sarmatiæ, promiscuas sedes fuisse Germanorum & Henetorum: sicut passim eius rei extant documenta. Visitatum est, ut sæpe vicina loca easdem habeant appellationes, sed alter lingua Teutonica, alter Heneta.

Strabonis tes-
timonium de
promiscua ha-
bitatione Ger-
manorum &
Henetorum.

Ita scribit Strabo, Tracibus & Getis permixtam esse gentem Gallicam Lygiriscos, quam ego puto esse Henetos & Lygios: Imperium tamen ante tempora Gotthica fuit penes Germanos, id est, Lygios, & valde probabilis opinio est illorum qui existimant, illos pupulos, qui constabant ex Germanis vel Gotthis & Henetis, obedientibus tamen Germanis, dictos esse Vandalos. Scribit Dion, libro 55. Albim oriri in montibus Vandalicis. Procopius dicit Vandalos esse gentem Gotthicam; & nostra lingua tamen ita appellat Henetos. Ergo mixtos fuisse hos populos oportet. Nec differunt significatione hæc vocabula, Heneti, Venedi, Vandali, Galili, Vallen, Galatæ, Celtæ, quia omnia sunt à vagando, & ipsum nomen Heneti significat *νόμος* des.

Vandali sunt
Germani &
Heneti mixti.

Henetorum
appellationes.

Apud Plinium quasi opponuntur inter se Vindelici, qui & ipsi sunt Vandali, vel Vinden, & Ingeuones: ibi aliqui arbitrantur Ingeuones significare agricolas & indigenas, Vandalos vero mercatores, qui propter commertia suscipiunt profectiones: Agricolæ autem & indigenas illos alio nomine dictos esse Francos.

Ingeuones
Plinij.

Sigynæ sunt
Vandali.

Fermè hæc opinio congruit ad Herodotum, qui scribit, à ripa Istri ad Adriam vsq; habitare Sigynas populos, posteros Medorum, eosq; uti habitu Medico, vocabulum autem ipsum lingua Lygiorum

giorum significare mercatorem. Non potuit Herodotus digitò tangere loca ista, quæ Græcis non erant explorata: sed voluit procul dubio designare Vandalos, & credo etymon nominis esse Germanicum, à proficiscendo. Et præterea ista narratio Herodoti sit nobis testimonio, gentes nostras ex Oriente huc commigrasse. Constat igitur, Silesiam olim fuisse sedem, partim Quadorum, partim Elysiarum, & aliqua ex parte Manimorum.

Silesiæ veteris incolæ.

Quale sit Etymon appellationis Quadorum ego non inuenio: si quis putet esse dictionem Henetam, ab audacia & feritate factam, non repugno. De Lygijs & Elysijs dixi meam sententiam. Manimi videntur per Aphæresin dicti ab Almanis, quod est ab Alanis. Vandali, cum inuaderent Galliam, & Hispanias, dicuntur secum traxisse Alanos & Sueuos, quæ gentes proculdubio ex his locis se commouerunt.

Quadi unde dicti.

Manimi ab Almanis.

Etymon vocabuli Philippus putabat esse hebræorum Elan, id est, iuuenis. Norhualli apud Tacitum, sunt Vandali Boreales; Norduallen. Quare & hæc appellatio sententiam nostram de Vandalis confirmat. Arios fuisse Medos, ex Strabone & Herodoto ostensum est. Vtrum Heluecones sint ex nostro idiomate auxiliares, non affirmo.

Alani dicti ab Elan. Norhualli Boreales Vandali.

Eutropius libro sexto inquit, Heluetios, cum quibus dimicauit Cæsar, esse Quados: hæc opinio si vera est, illæ ipsæ gentes Heluetiæ ex his regionibus, quæ nunc sunt regni Poloniæ, eò sunt progressæ, ea, vt credibile est, ætate, vbi tota hæc gens Sueuica colonias emisit in Rhetiam, Vindeliciam & alias prouincias vltra Rhenum. Nec hodie mores & ingenia Heluetiorum aliena sunt à natura Silesiaca.

Heluetij sunt Quadi.

Heluetij ex Heluiconibus sunt.

De Sarmatis, qui vltra Lygios ad Aquilonem habitarunt, facilis est ratio. Græci eos nominant Sauromatas, & vocabulum significat ducem altitudinis, quia versus cardinem terra videtur assurgere in altitudinem, aut quia populi illi existimati sunt habitare ad montes Riphæos, vnde & Riphæi sunt appellati. Ex testimonio vero Iosephi & Ptolemæi, fuerunt magna ex parte Heneti, probabile tamen est, in illa plaga Arctoa fuisse illis permixtos Scytas, sed tales, qui leges Henetorum acceperant & illis parebant.

In latissimis igitur campis versus polum, vbi nunc est Russia, cum vicinis prouincijs, quæ fortassis amplius 400. miliaribus complectuntur, sedes habuerunt Heneti Septentrionales. Moschi vel Mossineci, quorum appellatio in illis locis hæsit, his fuerunt mixti, teste Tacito, aliqui Teutonici, & passim etiam Scytæ: sed ita, vt imperium esset penes Henetos, qui tamen in illis locis nominati sunt Sarmatæ, & postea Moschi. Appellatio autem Henetorum mansit penes Henetos Australes, qui primum dicti sunt Venedi, illis acceperunt noui coloni ex Sarmatia, qui vniuersum illud littus compleuerunt, superatis etiam & pulsis Gotthis veteribus incolis.

Henetorum alij Septentrionales alij Australes.

B iiij Ibi nunc

Ibi nunc sunt Prouinciæ Illyricæ Seruia, Albania, Rascia & aliæ: & tanta est autoritas linguæ Sclauonicæ, vt ipsius in aula Turcica maior vsus sit, quam sermonis patrij.

Græci non distin-
glexerūt inter
Scytas &
Henetos.

Heneti sunt
nominati
Galli.

Sclauus dicitur
à nobilitate.

Græci quidam ignari harum rerum non distinxerunt inter Henetos vel Sarmatas & Scythas. Ideo narrationes de iusticia Scytharum, & historia Zamolxis, qui fuit auditor Pythagoræ, & Scholasticus Aegyptius, item Anacharsis, proculdubio pertinent ad Henetos: & memoria dignum est, Henetos, præsertim australes, à Strabone & alijs vetustis scriptoribus, sæpe nominari Gallos, id est, Vandalos, atq; ita lingua Gallica illis significat linguam Henetam vel Vandalicam.

Nomen Sclauorum quando caperit dubitatur: certum tamen est, non esse vetustissimum. Suidas dicit, Sclauos esse gentem vltra Istrum. Illis quibus lingua Heneta nota est, dubium non est, vocabulum esse factum à nobilitate & celebritate gentis, quæ hac appellatione sese voluit distinguere à Scytis vel Tartaris.

MORES ET RES GESTÆ VE.

terum Lygiorum & Elyfiorum ex historijs

Græcis & Romanis.

Enumeratis veteribus ciuibus Silesiæ, inquirendæ essent historiæ illius antiquitatis. Verum, cum nullus aut exiguus fuerit vsus literarum & scriptionis apud nostros maiores, ex monumentis patris nihil cognoscere possumus. Germanis credo aut græcos, aut potius hebræos characteres fuisse vsitatos: sed eos, præsertim in tantis, & perpetuis illis mutationibus, ad sacra, non verò ad annotationes rerum gestarum adhibuerunt. Latina vero lingua illis planè fuit ignota. Et si quæ etiam scripta essent, illa iam dudum millies interissent.

Germanorum
ueterum Religio.

De religione veterum Germanorum nostras indicauimus coniecturas, videlicet, inter illas idolatrias, & superstitiones simul interspersas fuisse reliquias gentis Israëliticæ, & cum illis aliquos ex nostris consensisse: sicut proculdubio ab initio non fuit ea gentium harum barbaries, quæ postea inoleuit. Disciplinæ honestas commendata est etiam à scriptoribus Romanis, & illud testimonium ab hoste prolatum, maioris est ponderis.

Tacitus laudauit disciplinam ueterum Germanorum.

Æschylus laudat Scytas uel Henetos.

Est hæc vox Taciti: Plus ibi boni mores valent, quam alibi bonæ leges. Significat enim nostros maiores natura, educatione & consuetudine à sceleribus abhorruisse, quæ alibi nec legum doctrina, nec poenarum seueritate prohiberi possunt, quamuis & illam antiquitatem in puniendis sceleribus fuisse asperiores certum est. Etiam Aeschylus Scythas, id est, Henetos, nominat *ἄνους*, & de Saxonibus scribitur, quod etiam ante acceptam fidem Christi, adulteros

uiteros mares & foeminas viuentes cremauerint. De rebus gestis veterum Teutonum non plus scimus, quàm sumitur ex historijs hostium ipsorum præcipuè Romanorum.

Historia Romana primum celebrat direptionem Romæ factam anno urbis 365. à Celtis. Appellati sunt autem Celtæ non solum illi, qui incolebant regnum, quod nunc nominatur Gallia, sed etiam ipsi Germani, sicut aliquoties scribit Suidas, Germanos ad ripam Rheni habitantes, nominari Celtas, existimant autem eruditi, vocabulum esse idem quod Galata, Galli & Vallen. In ea vero expeditione fuerunt plures & diuersæ gentes, & procul dubio etiam multi ex nostris. Senas in Italia aiunt esse conditas à Senonibus, qui fuerunt vicini Elysiarum. Nominatur dux eorum Brennus, à cuius nomine Brennopyrghum in Senonibus pleriq; deducunt. *Roma capta à Gallis.*

Etsi verò ad extremum exitus fuit funestus Gallis: tamen eos satis iustam causam belli in Romanos habuisse apparet: Neq; etiam victoria crudelissime fuissent vsi, si non irritati fuissent à Romanis. Post annos deinde 108. narratur alia expeditio Celticarum, facta duce Brenno in Græciam, ibi magna se multitudo per Pannoniam in Macedoniam infudit: & quamuis multum acciperent detrimenti: tamen superstites fuerunt reliquæ, quibus sedes in Asia minori ad fluuium Halyn, vbi olim veterum Hænetorum fuit patria, datæ sunt, ad eos scripsit D. Paulus: & apparet tunc etiam gentem eam fuisse pronam in superstitiones, & nimis credulam, ideo appellat eos *ἀνοήτους*. *Brenni expeditio in Græciam.*

Annis sexaginta post hanc expeditionem, celebratur aliud bellum Celticum in Italia, vbi Marcellus consul interfecit ducem Celticum Viridomarum, & retulit Romam spolia opima. Deinde post annos 113. describitur bellum Cimbricum, quod fuit crudelissimum, & durauit per quinquennium. Scribit Plutarchus, irruisse in Italiam 300000. Cimbrorum & Teutonum militum: traxisse autem illos secum turbam mulierum & puerorum infinitam, fuisse sermonem, exercitum illum collectum esse inde à palude Mæotide ad Rhenum vsq;. Ergo & nostri homines fuerunt intermixti. *Celticum bellum in Italia.*

Initia fuerunt læta Cimbris, complentibus omnia horribili laniena & vastatione. Trucidarunt in aditu Alpium 8000. homines ex Romanorum exercitu. Sed tandem fatali casu bis victi, & crudelissima strage ad internecionem deleti sunt à Mario, cui mulier Iudaica Martha in suo exercitu victoriam prædixerat. Dies vltimi & truculentissimi prælii fuit 29. Iulij, quo interfecti sunt homines 120000, capti 60000.

*Cimbrorum
uel Germano-
rum misera-
bilis strages.*

Tanta autem fuit sæuicia aut immanitas victorum, vt viri fugientes ex acie seipfos mactarent in castris, matres iugulatis liberis seipsas interimerent, & cum arbores deessent, inuenti sunt, qui collo se ad cornua bouum alligauerunt, à quibus raptati & necati sunt. Conspecta est in castris infœlix mater pendens ex præalto carpento, cui ex utroque pede parui nati strangulati funibus pendebant. Acciderunt hæc anno ab vrbe condita 652. ante natum Christum fermè centesimo.

Hæc nostrorum maiorum tristitia cum vxoribus & paruis natis exilia, & tragicos etiam interitus legentes, cogitemus de ærumnis generis humani, & de ira Dei aduersus peccata, qui in his populis etiam idolatriam & crudelitatem puniuit.

*Sueui pro-
gressi uersus
occidentem.*

Neque vero solum externa bella à maioribus nostris gesta sunt: verum domi etiam fuerunt mutationes, & migrationes tristes. Gens nostra Sueuica circa hæc ipsa, vt arbitror, tempora, cum mota suis sedibus non proficisceretur vniuersa in Italiam, aut inde esset repulsa, Rhetiam & Vindeliciam inuasit: & si Eutropio credimus, Quadi etiam suos Heluecones in illa iuga Alpium, vbi nunc sunt Heluetij, collocarunt: Bellis deinde Iulij Cæsaris, non solum multæ gentes afflictæ sunt, sed etiam Heluetiorum & aliorum virtus inclaruit. Recitat autem in sua historia, etiam Marcomannos adiunctis sibi Arijs, Sueuis & alijs, sub Ariouisto rege in Galliam aduersus Cæsarem militatum transisse.

*Sueui milita-
runt contra
Iulium Cæ-
sarem.*

Tempore Augusti, cum pleraque pars orbis terrarum esset pacata, & circa illos ipsos annos, quibus Christus adolescentulus in ludæa cum matre & Ioseph ad festiuitates visitatas Hierosolymam proficiscebatur, in Germania fuerunt horribiles motus, cum Drusus Germanicus, Augusti priuignus, vniuersam Germaniam ad Albim usque concuteret. Verum is non multo post ad Moguntiam ex vulnere mortuus est, & anno ætatis Christi vndecimo, tres legiones Romanæ à Principe iuvene, & præstanti virtute Harminio, trucidatæ sunt, interfecto Quintilio Varo. Post quam cladem Romæ maxima fuit consternatio, quia Augustus metuebat, Harminium rectè progressurum in Italiam. Et quidem Drusum uiuentem, & in medio cursu victoriarum hortatus erat, ne transcenderet Albim, neque gentes illas bellicosissimas irritaret.

*Harminius ui-
cit Quinti-
lium Varum.*

Fuit vero in exercitu Harminij robur militiæ Germanicæ, quia potentissimis gentibus ad Albim & Hercyniam syluam dominabatur, & in communi periculo multi ex vicinis eum secuti sunt. Tandem artificijs Romanorum Boij & Sueui, id est, isti nostri populi concitati sunt in Harminium, ex quibus dissensionibus ciuilibus magnæ acceptæ sunt clades. Nam scribit Strabo, vxorem, filium trimum, & socerum Harminij Romæ ductos esse in Triumpho. Ipse tamen fuit victor, & cum anno duodecimo post victoriam Quintilianam floreret potentia & autoritate, domi

*Sueui oppu-
gnarunt Har-
minium.*

*Harminij ux-
or & filij
Romæ ducti
sunt in Tri-
umpho.*

domi ex insidijs à suis cognatis, qui conducti erant à Tiberio, interfectus est.

*Harminius
domi necatur
à suis.*

Ex ruina Harminij deinde creuit potentia regni Marcomannici, cuius autor fuisse putatur Maroboducus, qui adolescens Romæ vixit, & reuersus in patriam amplum regnum Marcomannorum, & Quadorum condidit. Scribit Strabo eum domuisse magnam gentem Luios, qui sunt Lygij: præterea populos Sueuicos ad ipsum vsq; mare Balticum: & transtulisse regiam suam in Bohemiam (ita enim legendum est apud Strabonem *Βοήμειον*) in quam multos ex Marcomannis collocauit. Manifestum est autem, magnam fuisse illius regni potentiam, cum prouinciæ, quæ nunc incipiunt à Morauia cum parte Australi ipsius Bohemiæ, vniuersa Polonia, Silesia, Marchia & Pomerania ad mare vsq; essent cõiunctæ. Rex iste cum patriam sæpe magna cum gloria defendisset, & acerrimè resisteret Romanis, discordia domestica regno pulsus est, & fugisse scribitur ad hostes suos Romanos, atq; ita Rauennæ in exilio, penè sicut Themistocles, Coriolanus, Alcibiades, & multi alij consenuit, & inglorius extinctus est. Talia sunt ludibria fortunæ humanæ, & tamen illi ipsi euentus gubernantur à Deo, puniente superbiam humanam, & mutante regna propter peccata.

Neq; tamen amisso illo rege potentia Marcomannorum extincta est. Domitiani ætate legio Romana cum duce interfecta est in Sarmatia, hoc est, in his ipsis locis. Nominat Tacitus & aliud genus regum Tudri, qui Tudrus fortassis est, qui Antoninorum tempore Romanos fortiter est adortus.

Coniunxerat sibi fœdere rex Marcomannorum omnes vicinas gentes, ipsamq; etiam Sarmatiam, & vt scribit Iulius Capitolinus, vsq; ad Scythas. Numerat enim inter socios, populos Arctoos, Bastarnas, Peucinos, Ostrogotthos, Roxolanos. Hæc conspiratio tantum attulit Romanis terrorem, vt vterq; Imperator Lucius & M. Antoninus Philosophus, in Germaniam profectionem instituerent, & ait Eutropius, non fuisse lenius bellum, quam fuerunt Punica. In ipso autem apparatu belli, qui fuit eò difficilior, quod magna pars militum atroci pestilentia illius temporis esset consumpta, Aquilegiæ Lucius Cæsar extinctus est Apoplexia, ibi cum M. Antoninus cadauer eius Romam reueheret, bellum extractum est, & vires hostium interea auctæ: Peracto tamen funere, Imperator validissimas copias euocauit ad hoc bellum, vbi & Galenus, vt esset custos valetudinis Imperatoris, exercitum iussus est sequi, verum ipse apud Cæsarem placidum & facilem impetrauit, vt in studijs suis, & scriptionibus librorum in vrbe relinqueretur.

*Tudrus rex
bellum gerit
cum Romanis.*

Totum autem biennium in bello illo consumpsit Antoninus, etsi ducebat secum exercitum robore & multitudine præstantem. Et cum sæpe asperrima fierent prælia, accessit tanta siccitas, vt milites & equi siti perirent. Ibi in exercitu Romano scribitur precibus legionis cuiusdam

*Legio Christiana
precibus suis impetravit pluuiam.*

cuiusdam Christianæ impetrata esse larga pluuia, & terribilia fulmina in Quados ceciderunt. Parta demum victoria Imperator huic legioni dedit nomen *κεραυόβελος*, id est, fulminatrix, & decreta facta contra Christianos aboleuit. Multitudini captæ ex Marcomannis dedit Antoninus sedes in Italia.

*Quadi non
cesserunt
Romanis.*

Acciderunt hæc circa annum Christi 170. Nec tamen quiesuerunt isti populi, sed subinde aucti nouis auxilijs, Pannoniam & vicina loca inuaserunt: & tantam virtutem, & vires Quadorum & Marcomannorum fuisse dicit Tacitus, vt ad suam ætatem vsq; reges ex gente ipsorum retinuerint, & sæpius pecunia quam armis à Romanis placarentur.

*Gotthicum
Regnum.*

In historia Decij deinde sub annum Christi 256. narrantur bella Romanorum cum Gotthis. Sub istam ætatem condiderunt imperium suum Gotthi, cum quibus proculdubio pleriq; Gotthi à Pannonia ad littus Balthicum vsq; sese coniunxerunt. Sicut Tacitus Gotthinos ad Austrum & Orientem, & rursus Gotthones ad Aquilonem facit vicinos Lygiorum. In illo bello perierunt Decius pater & filius, Deo puniente tyrannidem & sæuitiam in Christianos.

*Marcomanni
gesserunt bel-
lum ingens
cum Aurelia-
no Cesare.*

Iulius Capitolinus & Herodianus narrant, etiam Maximum ante Decium parasse bellum in Sarmatas, verum in ipso apparatu eum esse interfectum. Sicut autem ab vna parte commouebant se validissima cum potentia Gotthi: ita ab altera parte Marcomanni & Quadi, adiunctis sibi auxilijs populorum Henetorum, assidue in Romanos bella moliebantur. Aureliani ætate circa annum Domini 274. populi regni Marcomannici instar rapidi torrentis in ipsam Italiam penetrarunt, & capto Mediolano multisq; alijs vr-
bibus, terrorem similem Cimbrico vel Celtico Romanis incusserunt. Sed Aurelianus Imperator bellicosissimus & foelix tribus magnis prælijs ad Placentiam & Ticinum eos vicit, & deleuit, cum prius tamen magnas clades accepisset. Neq; post hunc Imperato-
rem finis fuit bellorum, quæ excitarunt populi Germanici & Heneti, Alemanni, Franci, Marcomanni, Gotthi, Saxones, donec Imperium Romanum ab ipsis euersum est. Et quidem ab initio apparuit, hanc gentem, quam nunquam edomuerunt Romani, fa-
talem futuram huic Monarchiæ: sicut olim Græcia fatalis fuit regno Persico, & nostro Turci. Repressi tamen sunt aliquot annos populi nostri virtute Imperatorum, Constantini, Iouiniani & aliorum.

*Germania
fuit fatalis
imperio Ro-
mano.*

*Quadi oppu-
gnarunt Va-
lentinianum.
Brigotium
oppidum
Quadorum.*

Valentiniano deinde res fuit cum Saxonibus circa annum Christi 370. illis repulsis mouit bellum in Quados, qui inuaserant Pannonias, & accessit ad Brigionem, aut ad Brigotium oppidum Quadorum, teste Paulo Diacono, qui scripsit paralipomena Eutropij. Ibi cum incensus ira vehementius cum legatis Quadorum contenderet, vena ipsi in pectore rupta est, vnde post paucos dies peri-

peripneumonia extinctus est. Vtrum illa vrbs sit nostra Brega in Silesia superiori non affirmabo, sonus tamen & situs affinia sunt.

Circa hanc ætatem, extincta stirpe & autoritate regum Marcomannorum, videntur cœpisse initia potentiae Vandalicæ in his nostris regionibus, quæ gens procul dubio conflata fuit ex Germanis & Henetis. Quia cum Teutonum vel Sueuorum vires tot expeditionibus, & cladibus valde essent attritæ, & subinde magnæ cæteruæ, populis quærentibus nouas sedes, hinc inde se coniungerent, ex vicina Sarmatia in has regiones noui migrarunt coloni, qui ipsis Germanis sunt interspersi. Sed iam tunc cœperunt inimicitiae inter Gotthos & Vandalos.

*Vandalici
regni initia*

Gotthi sub Valente, pulsus præsidij Romanis, Pannoniam occuparunt. Deinde à præfectis filiorum Theodosij attracti sunt isti populi in Italiam, à Ruffino Gotthi, à Stillicone Vandali. Gotthi tandem anno Christi 414, sub Honorio, duce Alarico Romam 26. die Augusti teste Cedreno ceperunt. Vandali peruagati Galliam, in Hispaniam irruerunt: sed inde pulsi sunt à Gotthis, & ab ipsis Romanis præsidibus, euocati in Africam, ibi Genserius rex immanem sæuitiam in pios exercuit; quia Vandali, sicut isti populi omnes, culpa Cæsarum Græcorum, qui tales ipsis miserant doctores, contaminati erant furoribus Arrianis: & dum obsiderent Hipponem, in vrbe mortuus est Augustinus, consumptus ingenti animi dolore, propter ruinas & calamitates Ecclesiæ, anno ætatis 76. anno Christi 430. Genserius postea regnum Vandalicum in Africa constituit, ex quo est adortus Italiam, & Romam anno Christi 459. captam spoliauit.

*Roma capta à
Gotthis &
Vandalis.*

Durauit autem regnum Vandalorum in Africa annos 97. desijt sub Iustiniano, ultimo rege victo & capto à Bellisario. Sub eodem Iustiniano anno Christi 546. tertio Roma à Totila rege Gothico capta & destructa est. Sed has historias recitare integras non est nostri instituti: satis est nos inquirere nostræ gentis mutationes. Quæ fuerit fortuna Lygiorum, qui domi in suis sedibus manserant, etiam significat historia.

Tempore Valentiniani tertij, circa annum Christi 434. Attila Hunnos ex Scythia Orientali in Pannoniam adduxit, quorum fuit multitudo, & truculentia maxima: & non solum Gotthos sibi subiiecit, verum etiam populos, quicunque Carpatho erant vicini, domuit: & perspicue dicitur in historia, seruasse ipsi Ardaricum regem Gepidarum, qui nunc sunt Sepusij, orti & ipsi à Gotthis, deinde Marcomannos, Sueuos, Quados. Iste motus Attilæ irruentis, non minima causa fuit, cur Gotthi & Vandali facilius sese passi sunt in Italiam & Galliam vocari.

*Attila regna-
uit in Silesia.*

Vandali impares Gotthis miserunt ad Attilam oratum, vt ipsis veniret auxilio in Hispanias contra Gotthos. Ibi ille Tyrannus planè Stygius contraxit ex omnibus populis sibi seruientibus quin-

Attilæ Sautia.

quies

quies centena millia hominum, infudit se in Germaniam & Galliam ubi omnia tanta rabie immanitatis compleuit, vt ad eius famam tanquam infernalem spirantis flammam, totus orbis expansceret.

Aëtius Romanus, usus auxilio Henetorum & Gotthorum, fudit Attilam.

Occurrit ipsi tamen ad Tolosam Galliæ urbem, Aëtius dux Romanus peritus & foelix, qui optimo consilio adiunxerat sibi Gotthos & Francos: imò narrat historia scripta ea ætate, omnes populos ad Aquilonem, inter quos fuerunt etiam Sarmatæ, id est, Heneti, vicini Attilæ, ad exercitum Aëtij, tanquam ad restinguendum commune incendium, concurrisse: & tandem ita atrox prælium commissum est, quale fortassis aliud in genere humano non fuit, cæsa sunt centum octoginta millia hominum, & magni torrentes sanguinis, raptantes secum cadauera, fluxerunt.

Theodoricus rex Gotthorum interfectus.

Et si victoria penè fuit ambigua, cum ex partibus Aëtij cecidisset Theodoricus rex Gotthorum, tamen Attila campo cessit, & reliquias sui exercitus reduxit in Pannoniam. Aëtius suo quodam consilio noluit vrgere victoriam, quod tamen postea perdidit Italiam.

Attila inuasit Italiam.

Non autem hæc subito acciderunt. Nam cum Attila in vastatione Germaniæ & Galliæ consumsisset annos penè sex, primum anno Christi 455. ad Tolosam cæsus est. Rediens in Pannoniam collegit omnes copias, tanquam alter Phaëton, minitans orbi terrarum faces & cineres. Inuasit igitur Italiam, cepit aliquot potentes vrbes, & cum Romam esset petiturus, mirabili Dei consilio à Leone Episcopo vrbis, & senatoribus legatis exoratur, vt vrbi parcat. Rursus igitur domum redijt, & meditabatur bellum in Sarmatas & Germanos. Sed cum illi noua nupta adduceretur, in conuiuio repentè sanguinem vomens extinctus est, correptus procul dubio Apoplexia forti, quæ eum euestigio strangulauit.

Attilæ filij uiati sunt à Gotthis.

Hunni & Auari occupant Pannoniam.

Ita subito liberatus est mundus grauissimo terrore circa annum Christi 459. Post eius mortem, cum ipse tantum fecisset vastationes, neq; vllam formam regni constituisset, filij ipsius victi, necati, & ex Pannonia pulsi sunt, quam Gotthi recuperarunt, & retinuerunt annos centum. Deinde rursus ab Hunnis confirmatis auxilijs Auarorum victi sunt. Inde est appellatio Hungarorum, ab Hunnis & Auaris.

Sarmatici regni initium post mortem Attilæ.

Mortuo Attila, & attritis gentium nostrarum viribus, tot migrationibus & cladibus, credo non multo post cœpisse Sarmatas Lygij, & vicinis prouincijs dominari, cum quidem in Germania nulla esset alia potentia, quæ illos impediret. Nam Franci, Saxones, Sueui, & pleriq; alij, iam in Italiam & Galliam migrauerant: ipsi autem Sarmatæ aucti auxilijs vicinorum Roxolanorum & aliorum, sedes desertas Lygiorum & aliorum Sueuorum occuparunt.

runt. Inter Gotthos tamen & hos populos iam fuit inimicitia. Nam & Theodoricus rex, quem nominant Veronensem, loca vltra Carpathum depopulatus est.

Eadem verò ætate Longobardi, ex suis sedibus progressi, ^{Longobardi} occuparunt Noricum & Pannoniæ partem : quod ita accidisse pu- ^{fugerunt re-} to, quia gentes illæ Germanicæ & Suevicæ, respuentes imperium ^{gnum Sarmatarum.} Sarmatarum, vltro patriam reliquerunt : quæ fuit, teste Ptolemæo, ad medium Albis, circa Magdeburgum. Sicut autem in alijs migrationibus plures fuerunt populi coniuncti, etsi appellatio penes illos mansit, qui fuerunt autores & duces : ita tunc Senones, & procul dubio, multi ex Lygijs, Longobardis se adiunxerunt.

Manserunt in illa ora Pannoniæ annos quadraginta duos : ^{Longobardos} Tandem anno Christi 568. transgressi in Italiam, inde depulerunt ^{rum regnum} Gotthos, & constituerunt in ea regnum, quod durauit annos 204. ^{in Italia.} & deletum est à Carolo magno.

IMPERIVM SCLAVORVM IN

*Silesia, quod subidolomania Ethnica durauit
annos ferme 500.*

Recitauimus historiam veterum Lygiorum, qualem ex scriptis antiquorum excerpere, & probabili coniectura assequi potuimus : nunc autem nouum seculum & nouum regnum ordimur. Primum autem, cum tam tristes casus nostræ gentis in tam terribilibus migrationibus & cladibus legimus, iubeat animum nostrum cogitatio de miseris generis humani, & de ira Dei delentis totas gentes propter peccata : & simul filio Dei, monstratori patriæ magis beatæ & stabilis, nos commendemus, & speremus eum Ecclesiæ suæ præparasse sedem quietam & faustam, quæ erit sine ærumnis in domo patris sui, vbi sunt multæ mansiones.

Post interitum igitur Attilæ, desertis sedibus non solum ^{Sarmatæ sunt} veterum Lygiorum, verum etiam vicinorum Germanorum, Seno- ^{egressi ex} rum, Hermundurorum, Marcomannorum, Boiorum, commouit ^{Moscovia in} se gens Sarmatica ex illis amplissimis regionibus, quæ nunc habent ^{Poloniam &} nomen Rusiæ vel Moschouiæ, ab ipso mari glaciale vsq; ad paludem Mæotidem, & has terras occupauit, reliquis incolarum co- ^{Silesiam.} actis, vt ipsorum acciperent Imperium. Supra autem de origine gentis huius diximus, quam existimamus esse Henetam, & distinguendam à barbarie Scythica vel Tartarica.

Hæc opinio, quæ nititur coniecturis probabilibus, procul ^{Sarmatæ fuerunt Heneti non Scythæ.} dubio est accipienda. Itaq; mirum est, inueniri inter ipsos scriptores Polonos, eosq; primi nominis, qui malunt gentem suam Sclauoni-

nicam ex Scythiis à Caucaſo educere, quam eam honeſta origine antiquitatis ornare.

Conſtat ex indicatione veterum Geographorum, Sarmatas hæc ipſa loca inhabitaffe, quæ nunc ſunt Moſcouia. Perſpicue vero dicitur ab antiquis, maximam partem Sarmatarum eſſe Henetos. Sedes vero Henetorum veterum monſtrantur in Aſia à vetuſtis ſcriptoribus: addunt etiam multi, eos cum Cimbriſ ad Arctum miſſaſſe. Quæ igitur eſt ratio, ea reuocandi in dubium? Si quem mouet nouitas appellationis Sclauorum, vt ideo exiſtimet gentem etiam eſſe nouam, is cogitet, valde uſitatum eſſe, vt populi mutatis ſedibus, etiam vel à loco, vel ab euentu aliquo noua nomina quærant: ſicut ipſa Italia, Gallia & Germania ſæpe mutarunt appellationes. Ita cum gens Sarmatica, id eſt, Heneta in hac parte Europæ nouum regnum conſtitueret, etiam recentia vocabula quæſita ſunt, quibus ſeſe à Scythiis, & ab ipſis Moſchiſ diſcernerent.

*Sarmata ſe
nominarunt
Sclauos.*

*Lechus &
Zechus duo
ſtores Sclauorum.*

Omnes ſcriptores Polonici narrant, gentem Sclauonicam duos habuiſſe ductores, eoſq; fratres Lechum & Zechum. Lechi agmen compleuit ſedes veterum Lygiorum & Quadorum: & poſitus eſt hiſ lociſ ſine bello, quia & fermè tunc ea erant deſerta, & ſi quæ erant reliquiæ veterum incolarum, illi fortaffe ipſi Sclauos accerſuerunt metu vicinorum.

*Zechus occupa-
uit Bohemiam.*

Zechus occupauit amœnam illam vallem inter montes Sudeſtes, cedentibuſ ipſiſ Marcomanniſ & Hermunduriſ: eamq; ſeruato veteri nomine, appellauit Bohemiam. Immiſit etiam nouos colonos in regionem veterum Marcomannorum, quos nominauit Morauos, aut à flumine aut ex antiqua appellatione, & ſimiliter alioſ in illum tractum, qui eſt inter Albim & Salam, qui dicti ſunt Sorabi, quod ipſum nomen eſt à Sarmatiſ: vnde etiam eſt Sorauia oppidum Sileſiæ. Aliud deinde agmen magnam partem littoris Balthici inuaſit, illi Vindi, Veneti vel Heneti ſunt nominati, quorum ſedes ad ipſum uſq; Sueuum fluuium, & ditionem Brandeburgenſem pertinuerunt. Ita poſt exhaustaſ vires Germaniæ creuit potentia Henetorum.

Heneti occupant ueteres ſedes Germanorum.

De appellatione Poloniæ, quæ genti Sclauicæ, propagatæ in haſ noſtraſ regionēſ, attributa eſt, etiam ipſi autores patrij non conſentiunt: deriuant aliqui vocem à planicie, alij à ductore gentiſ. Mihi veriſimilia protuliſſe videtur vir omnibuſ vitæ ornamentiſ clariffimus D. Sigifmunduſ ab Herberſtein, qui in hiftoria ſua Moſcouitica, ex annalibuſ Moſchorum tradidit, olim ad nobilem urbem Kiouiam, vbi eſt confluens Nepariſ & Boryſtheniſ, non longè à ripa paludiſ Mæotidiſ, habitaffe populoſ Ruthenicoſ, qui dicebantur Poleni, id eſt, Campeſtreſ. Inde igitur proculdubio commota eſt maxima multitudo Sarmatica, quæ in noſtra loca migrauit. Et credibile eſt nomen illud vetuſtum eſſe, Nam amplifi-

*Poloni dicti à
camporum
planitie.*

ſima illa

fima illa gens Sarmatica, olim etiam vocabulis diuersis fuit distincta, quæ secum deinde in has regiones importarunt.

Existimo verò Polonos dictos esse respectu aliorum, qui dicebantur Riphæi, hoc est, montani, quod propius mundi cardinem, aut ad montes habitarunt, cum ipsi Poloni incoherent agros vicinos Euxino & Austro. Ex Riphæis vero veteribus multi secti sunt Zechum in Bohemiam, qui, ut opinabile est, suam appellationem istis montibus imprefferunt. Nam altissima iuga Sudetum, quæ Silesiam attingunt, adhuc hodie nominantur montes Riphæi vel Gigantæi.

Riphæi montes Silesiæ à populis Riphæis.

De rebus gestis Henetorum ab initio, pauca aut nulla extant monumenta, sed post receptam Christi doctrinam, quædam ex veteri sermone maiorum annotata fuerunt. Ego in hoc breui scripto non texam integram historiam regni Poloniæ, cum hoc à meo consilio & argumento sit alienum. Exponam vero breuiter tempora præcipuarum mutationum in hoc regno, cui tunc Silesia fuit subiecta: & ostendam eorum congruentiam cum historijs Germanicis. Copiosius autem describam ea, quæ propriè pertinent ad Silesiam.

Imperium Lechi existimatur fuisse placidum & quietum, nec traditur, quos habuerit filios superstites, aut quam diu illi regnauerint. Dicuntur eo tempore condita quædam oppida & arces in Polonia, structura non multum magnifica, ut Gnesna, quæ fuit sedes Principis, & dicitur significare nidum. Post interitum stirpis Lechi in Polonia fuit Aristocratia, Prouincijs diuisis inter septem Principes, quos ipsi sua lingua Veiudas, scriptores Latini Palatinos nominarunt: cuius dignitatis simulacra adhuc hodie in Polonia conspiciuntur.

Lechi regnum Placidum.

Gnesna urbs Poloniæ condita à Lecho.

Aristocratia in Polonia.

Abrogato rursus statu Aristocratico, delatum est regnum ad quendam Cracum, quem multi ineptè nominant Grachum, & affingunt fabulas de Romana origine: ille condidit urbem, in veteri sede Quadorum, Cracouiam. Mortuo patre Craco & filio Leseo, regnasse dicunt apud Polonos puellam Vendam, filiam Craci, viraginem animosam, quæ fortiter defendit patriam aduersus vicinos, & ferme eodem tempore Bohemica historia narrat de puella Valasca, quæ Bohemiam septennium cum suis virginibus obtinuit. Historiæ sunt similes veteribus narrationibus de Amazonibus.

Palatini Poloniæ.

Cracus rex condidit Cracouiam.

Venda filia Craci uirago.

Fuit illi bellum cum vicinis Germanis, qui haud dubiè fuerunt Franci & Saxones. Nam illi scribuntur repressisse Sarmatas. Causa belli narratur, quod dux Teutonicus petiuerit coniugium Vendæ, & cum ea Principatum quoque. Hunni deinde confirmati accessione Auarorum, qui ex Prouincia Iura, ultra Moscouiam sita, se commouerant, & Gotthis rursus regnum Pannoniæ, post censum

Hunni adorantur Poloniæ.

tesimum annum fermè ab excessu Attilæ, eripuerant, adorti sunt etiam vicinam Poloniam, quæ, cum eo tempore esset sine certo Principe, scribitur esse defensa à quodam Premislao, qui deinde factus est Princeps.

Carolus Magnus repressit Polonos.

Carolus erecta Marchia contra Polonos.

Postea recensentur duo Lechi, pater & filius, quibus intercessit bellum cum Carolo Magno, quod incidit in annum Christi 786. aut circiter : & excitatum est hac occasione, quod Poloni, aut auiditate prædæ, aut metu potentia Hungaricæ, coniunxerunt se cum Hungaris aduersus Germanos, eos repressit Carolus, & ex Pannonia superiori eiecit, erecta contra eos Marchia orientali, quæ deinde nominata est Austria. Polonos etiam Carolus tenuit, & ad petitionem pacis adegit, qui Aquisgrani per legatos reconciliati sunt Carolo ea conditione, vt perspicuè testantur scriptores illius seculi, Eginhartus & alij, vt Imperatori soluerent tributum.

Carolo Magno Poloni fuerunt tributarij.

Idem Carolus, ad arcendos Polonos à Germania, muniuit Brandeburgum anno 789. collocatis eò colonis ex Alsatia, quos tamen Poloni non multo post mortuo Carolo eiecerunt. Nam filij huius Lesci, quos habuit plures, veteres sedes Longobardorum, Senonum & vicinorum inter se partiti sunt, & excitatis multis munitionibus sese aduersus Germanos defenderunt. Cum illis tamen populis Henetis, Polonis & Bohemis, assidua bella gessisse scribitur Ludouicus Caroli filius, circa annum Domini 830. Anno Domini 823. Francofurti iste Ludouicus Principes Henetos, ad se accersitos, pacauit.

Pompilius Princeps Polonorum discerptus à muribus.

Polonica historia deinde commemorat, duos Pompilios Principes, patrem quidem virum non malum : sed filium sceleratissimum, qui cupiditate regnandi patruos Principes veneno sustulit, & deinde memorabili Dei iudicio à muribus & gliribus scribitur esse discerptus cum coniuge & liberis. Referatur igitur & hic euentus inter exempla pœnarum diuinarum, propter tragica peccata hominum.

Piaſtus ciuis Crusiſuicensis autor stirpis regie in Polonia.

Deinde euectus est ad regnum quidam honestus & modestus fortunæ ciuis Crusiſuicensis Piaſtus, qui celebratur ob beneficentiam & hospitalitatem. Ab hoc ciue, præstanti pietate & beneficentia descendunt longo ordine reges Poloniae : & illis extinctis, ex ea familia adhuc superstites sunt Inclyti Principes Lignicenses & Brigenſes. Fuit hoc circa annum Domini 870. Ludouicus Balbus Cæsar Principem quendam Sclauicum sub idem tempus bello vicit, & excæcauit.

Post Piaſtum collocatur Semouitus cuius gubernatio fuit foelix. Recuperauit aliquot ex Prouincijs amissis discordia Principum : & multa ademit Morauis. Arnolphus Cæsar circa annum Christi 888. Morauos domuit : & Sclauos in limitibus coëgit ad seruandam pacem. Post hunc numeratur Lescus Quartus filius

Semouiti,

Semouiti, qui fuit amans quietis & pacis. Illi successit Semomyslus, qui & ipse contentus suis finibus quieuit.

Sub his duobus Principibus circa annum Christi 910. & proximi hunc sequentes, Principes Sclauici, qui tenebant tunc bonam Marchiæ Brandenburgensis & Misniæ partem, & his adiuncti Bohemi crudelissimè vastarunt vicinam Germaniam, sed sub annum 920. ab Henrico Aucupe grauitè cæsi sunt, & plerique ex illis deuicti & domiti. Principem Bohemicum captum coëgit, vt fieret tributarius Romani imperij. Cepit Brandenburgum, & alia loca anno 927. & vt Germaniam muniret aliquo stabili præsidio, in limitibus constituit Marchias, Brandenburgensem, Misnensem, & Lusaticam, quibus præfecit viros nobiles, præstantes robore animi & usu militiæ, qui deinde multos annos asperrima bella gesserunt cum Polonis & Henetis vario successu.

Henricus Aucups repræsit Sclauos.

Henricus Aucups constituit multas Marchias contra Sclauos.

Quàm igitur tunc Silesia illis continuis bellicis excursionibus fuerit afflicta, & exhausta, facile potest æstimari. Semomyslo nascitur vnicus filius, isque cæcus, Mieslaus, qui post septimum ætatis annum ex miraculo visum recepisse scribitur, quod fuit omen significans, sub eo Principe veram lucem Christi populos Sarmaticos accepturos.

Mieslaus cæcus recipit visum.

Hactenus annales Polonici recitant historiam valde perplexam & mancā. Sed ab hoc tempore, quo Christiana doctrina huic genti innotuit, & ab exteris hominibus doctis cum religione simul literæ, & aliqua studiorum initia illata sunt, etiam monumenta publica meliori cura conscripta sunt, & ea, quæ memoria hominum adhuc extabant, repetita.

Nunc igitur Principes & Reges Polonorum suo ordine nominabimus, & ea quæ Silesiæ acciderunt explicatè referemus.

MIESLAUS PRIMVS PRINCEPS *Christianus in gente Sarmatica.*

SERò doctrinam filij Dei amplexa est gens Sclauonica. Quia & natura prona est in superstitiones, & quia propter continua bella, eaque immania, non patuit aditus doctoribus Euangelij in hæc loca. Contra vero in Germania superiori cito semina Euangelij sparsa sunt. Quia in Germaniam penetrabant Romani exercitus, & constituebantur ibi coloniæ Romanæ, in quas, pietate hominum nobilium, vocabantur Apostolorum discipuli, qui ipsi quoque in his locis, vbi maior erat modestia morum, libentius vivebant, quam in Græcia vel Asia, quæ erant horribili turpitudine contaminatæ.

Sclauiferi acceperunt religionem Christianam.

Legimus igitur, Dionysium Areopagitam venisse Luteciam, Lazarum resuscitatum ex morte Massiliam, Maternum audito

apostolorum
discipuli do-
cuerunt in
Germania.

rem Petri Argentoratum, Crescentem Moguntiam, Clementem Metim, Lucium Cyrenæum, qui fuit filius Simonis Cyrenæi illius, qui Christum iuuit in gestanda cruce, Augustam Tiberiam, quæ nunc est Ratispona, Marcum Pauli Comitem, ad urbem Passau.

Ecclesiæ Ger-
nicæ laudatæ
ab Irenæo.

Gotthicæ &
Vandalicæ
gentes sue-
runt puni-
tæ propter su-
rores Ar-
rianorum.

Ab his igitur iam tunc vox doctrinæ in illo populo propa-
gata est, & citat Irenæus honorificè testimonia Ecclesiarum Ger-
manicarum: Vteriores autem gentes, Gotthicæ, Vandalicæ, &
deinde Longobardicæ, culpa Imperatorum Græcorum infectæ
sunt labe dogmatis Arriani, quod ipsi deinde immani cum sæui-
tia defenderunt, grauissimè afflictis pijs, qui retinebant verita-
tem in hoc articulo: ita vt verè existimari possit, tyrannidem &
rabiem istam irritasse iram Dei, & fatales pœnas attraxisse in hos
populos, qui pleriq; miserabiliter trucidati & deleti sunt.

Carolus Ma-
gnus religio-
nem Christi-
nam propaga-
uit in Saxo-
niam.

Illyricæ gētes
primæ inter
Henetas acce-
perunt doctri-
nam Christi.

Moravi &
Bohemi in-
serti Ecclesiæ.

Gentem Saxoniam ad verum cultum Dei flexit Carolus
Magnus, qui in quodam diplomate affirmat, bellum se gessisse, vt
gens Saxonica in posterum, non sibi, sed Deo seruiat. Inter gentes
Henetas, nationes Illyricæ & vicinæ, primæ Christianam doctri-
nam acceperunt, quod accidisse scribitur sub annum Christi 860,
illisq; concessum est, vt in templis vterentur lingua populari: cum
in senatu Pontificis inter deliberationes de hoc negotio, subito, vt
dicunt, audita esset vox: Omnis Spiritus laudet Dominum, quam-
uis, vt aliqui ex vetustioribus recitant, & credibile est, hoc testimo-
nium tunc ab ipsis legatis Cyrillo Episcopo & alijs citatum sit,
Morauos deinde erudit Methodius, curante hoc Arnolpho Im-
peratore: neq; multo post Bohemi quoq; ad Ecclesiam accesserunt,
docente eos eodem Methodio, qui tunc erat exul.

Mieslaus &
Polonia acci-
piunt fidem
Christi.

Fuisse hoc circa annum Christi 895. constat, & in historia
Aenæ Syluij errorem esse centum annorum, quem ego suspicor à
typographo commissum. In Prouincias etiam Poloniæ paulò post
emanabat notitia Euangelij, & passim instituebantur congressus
in syluis, & locis solis, ob metum magistratus, tandem cum in aula
quoq; religio illucesceret, Princeps persuasus à suis, appetijt nu-
ptias filiae Ducis Bohemorum Boleslai (qui iugulauit postea fra-
trem Venceslaum, quem Bohemi inter sanctos numerant) puellæ
Dambronicæ, quod nomen fuit etiam auix paternæ, sceminæ
sceleratæ. Cum his nuptijs Mieslaus simul religionem Christi-
nam suscepit, accepto sacro Baptismate Gnesnæ. Fuit hoc anno
965.

Egidius Car-
dinalis Tuscu-
lanus consti-
tuit Ecclesi-
as in Polonia.

Statim posteaquam hoc Romam delatum est, Pontifex Io-
hannes 13. misit in Poloniam Egidium Cardinalem Tusculanum,
qui hinc inde in Regno constituit Episcopatus, vt nominant, & Ec-
clesijs præfecit homines Italos & Germanos, qui facerent initium
religio-

religionis, & populum erudirent. Ex edicto itaq; regio, simulachra idolatrica ubiq; in Polonia publicè confracta & exusta sunt, die septimo Martij, is fuit eo anno dies Dominicus quartus in quadragesima, quem nominant, Lætare Hierusalem. Horum Encæniorum memoria diu conseruata est in hac gente, & eo Dominico die gestata sunt simulacra terribilia, similia spectris, in perticis, eaque tandem in cœnum deturbata, qui mos adhuc hodie à pueris & puellis in Silesia repræsentatur, & nominatur dies ille Dominica mortis. Quia etiam malos genios solebat colere, & placare vetustas Ethnica, ne nocerent.

Encænionia Poloniae & Silesiae.

Qualis autem tunc fuerit forma, vel status religionis, ostendunt historiæ illorum temporum: Plurimum creuerant superstitiones sub Ludouico pio Imperatore Caroli filio, & paulatim confirmati sunt multi tetri abusus, sed tamen Monarchia Pontificia nondum fuit ad supremum culmen euecta. Ideoq; illa ipsa collegia Canonorum olim fuerunt scholæ, in quibus adolescentia erudiebatur in doctrina cœlesti, in bonis artibus, & simul habebat exercitia precationum & lectionum in templis: illis collegijs Episcopus, tanquam præcipuus rector & inspector doctrinæ & disciplinæ Ecclesiasticæ, præerat: sicut circa illam ætatem Otto secundus, filius præstantissimi Imperatoris Ottonis primi, adolescens didicit literas & Ecclesiæ doctrinam in collegio Hildeshemeni, & publicè vna cum suis æqualibus in templo precatus est, & cecinit.

Religionis status sub Mieslao primo principe Christiano.

Collegia Canonorum fuerunt scholæ.

Tales scholæ tunc etiam in Polonia constitutæ sunt, quæ etsi sua habuerunt iam contagia: tamen non fuerunt illi abusus intolerabiles, quos excogitauit ætas posterior. Ideo & sacerdotes tunc habuerunt vxores, & nondum instituta illa theatra circumgestatione panis, minus erat idolatrici cultus in mîsis: neq; homines ita ad statuas sese prouoluebant: nondum etiam noua illa examina Monachorum. nata erant: etsi, vt dixi, paulatim lux veræ doctrinæ extinguebatur, quæ fermè tota conticuit centesimo anno post hanc ætatem, vbi Pontifex Romanus, oppressis Imperatoribus Romanis, ad se omnem potestatem traduxit.

Sacerdotes fuerunt mariti.

Magna autem liberalitate Principis, constituta sunt nouem collegia in Polonia, ex quibus Gnesnensi præfecerunt Archiepiscopum: qui esset præcipuus gubernator ministrorū in toto regno: addunt quidam, eandem dignitatem attributam etiam Cracouiensi, sed quam multo post amiserit. Inter cætera collegia fuit etiam Smogrense, quod deinde successu temporis Bicinam, tandem Vratislauiam translatum est. Est autem Smogra ignobilis pagus in parte Aquilonari Viadri, milliaribus fermè decem distans à Vratislauia: vnde æstimari potest, Silesiam tunc non

Episcopatus nouem constituti in Polonia.

Smogrensis Episcopatus.

dum habuisse vrbes frequentes, & ipsum collegium non fuisse simile Episcopatui Vratislauensi, qualis nunc est.

*Godefridus
primus Epi-
scopus Smo-
grensis.*

*Decima sunt
concessæ Epi-
scopis in Po-
lonia.*

Fuit autem primus Episcopus Smogrensis Godefridus Romanus vir doctus & pius, qui rexit Ecclesiam annos septendecim inter magnas ærumnas & labores, cum populus adhuc mordicus quasdam opiniones & ritus idolatricos retineret, & nobilitas, sicut narrat historia, barbaricam exerceret crudelitatem. Beneficentia tamen Principis, etiam istis doctoribus locuples constitutus est victus. Nam attributæ sunt Episcopis in omnibus Prouincijs decimæ ex omnibus frugibus agrorum. Quod ipsum sicut in illa vastitate regionis nondum excultæ fuit necessarium: ita sequenti ætate multas peperit offensiones in Silesia, Episcopo ius suum defendente, Principibus verò & ordinibus volentibus excutere illud onus nimis, vt visum est, graue.

*Ritus obser-
uatus à no-
bilitate in
templis.*

Inter alia scribitur in historia, nobilitatem, vt testaretur studium suum in defendenda & propaganda religione recens accepta, anno Christi 979. fecisse publicum decretum, vt Sacerdote inchoante recitationem Euangelij ad aram, omnes nobiles gladios aliqua ex parte nudarent, eosq; choro respondente vsitato cantu, tandem recondere.

*Hungaria ac-
cepit religio-
nem Christia-
nam.*

Eadem ætate Hungaria etiam fidem Christi amplexa est, & Stephano regi ipsorum imposita corona, quam Mieslaus etiam petiuit à Romano Pontifice, sed reiectus fuit ad Imperatorem Ottonem Tertium, cuius maxima fuit autoritas etiam in Italia, à quo deinde filius Mieslai titulum regium impetrauit.

*Periodi fata-
les Regnorū.*

Hic autem cogitandum est, cum ex consentienti testimonio historiæ totius mundi, fatalis Periodus regnorum, post quam graues solent incidere mutationes, sit quingentorum annorum, quid tribus his regnis Hungarico, Polonico & Gallico, in quo tunc etiam noua familia Hugonis Capeti, Caroli Magni stirpe excussa, coepit regnare, circumacta hac periodo sit expectandum: & notum est qualis iam facies publici status in his regnis conspiciatur. Deum igitur precemur, faciat vt possimus effugere ventura mala, & stare in conspectu Filij hominis.

*Vrbanus Epi-
scopus Smo-
grensis.*

*Moschi inse-
runtur Eccle-
sijs Græcorū.*

Mortuo Godefrido Episcopo Smogrensi successit Vrbanus etiam Romanus, qui accersitis viris doctis, & adducta supellectile vtillum librorum, studia literarum in Silesia excitauit. Fuit hoc anno Christi 983. Anno deinde 987. gens Moscouitica vel Ruthenica didicit & accepit ritus religionis Græcæ, qui legatis missis ad explorationem & inspectionem Ceremoniarum Ecclesiasticarum, melius placuerant quam Latini: sicut vsitatum est homines neglecta doctrina delabi ad externa spectacula.

Tantum

Tantum autem postea gens illa addidit superstitionum, vt ipsi Græci eos nunc vix pro suis agnoscant. Cum apud ipsos, teste viro grauissimo & nobilissimo Sigismundo ab Herberstein, nunquam populus publica explicatione doctrinæ, & concionibus erudiatur: Caput pietatis collocatur in quibusdam superstitionis obseuationibus, & cultu statuarum: & quia sunt oppressi tyrannide horribili, opiniones sui Principis etiam in religione solent habere pro lege immutabili: propemodum sicut Athenienses degeneres olim fecerunt decretum, quicquid visum esset regi, illud esse pium & iustum. Tueatur nos Filius Dei ab impietate & crudelitate Mesech & Cedar.

Gubernatio vero Mieslai alioqui fuit tranquilla. Scribitur duo tantum gessisse bella. Ruthenicum, quo deinde sæpe Poloni implicati sunt, & Bohemicum: vt collocaret in ducatum, patrum filium Boleslai pupillum, quem aliqui proceres aspernabantur, Ornasse dicitur Prouincias extructis aliquot vrbibus & arcibus: inter quas etiam numeratur Vratislavia, cuius instaurationem omnino in hæc tempora puto incidere: sicut etiam Glogouiæ: Sed de his infra dicitur.

*Mieslai primi
bella & mors.*

*Vratislavia
& Glogouia
urbium silesia
exordia.*

Anno 987. horribilis fuit fames in Polonia, & in toto mundo, propter magnam sterilitatem. Decessit Mieslaus Anno 999. Reliquit superstites Boleslaum filium, & nepotem Mieslaum.

BOLESLAVS PRIMVS DICTVS

Acer, primus Poloniae Rex.

Natus est anno Christi 967. ex muliere Bohemica, quæ fuit neptis S. Venceslai ex fratre, vt supra dictum est. Fuit Princeps sapiens, iustus & foelix, & verè suæ gentis Augustus. Impetravit ab Imperatore Ottone tertio nomen regium. Imposita est ipsi corona Gnesnæ ab ipso Cæsare. Scriptores Poloni referunt, Ottonem ex voto profectum Gnesnam, vt inuideret sepulchrum Adalberti, interfecti propter doctrinam à Prutenis, & describunt pompam plusquam Persicam, qua dicunt exceptum & tractatum fuisse Cæsarem à suo Rege.

*Otto tertius
Imperator
proficiscitur
Gnesnam.*

Ista procul dubio vanitate veterum historicorum conficta sunt. Neque enim Otto Imperator potens & foelix, ob hanc causam tam longum iter ingressus esse putari debet: cum ea ætate nondum in frequenti vsu essent illæ peregrinationes, & Martyr ille recens parum esset notus Germanis. Deinde neque tunc potuit esse ille fastus, & ostentatio purpuræ & auri in Polonia: cum regnum adhuc esset nouum, parum excultum vrbibus, atque ideo minime opulentum, ita vt ipsi scriptores non arbitrentur, tunc vsu fuisse numismatis aurei vel argentei in Polonia.

Sed

Otto tertius
ornauit Boles-
laum I. digni-
tate regia.

Regnum Po-
loniae fit tri-
butarium im-
perio Roma-
no.

Sed credibile est Boleslaum, vt exemplo Hungariae, suas Pro-
uincias in certam formam regni redigeret, quod ad haeredes suos
posset transmittere, appetiuisse nomen regium à Cæsare, & Otto-
nem etiam pacis & quietis publicae causa, vt tandem illa longa bel-
la inter Sclauos, & Principes Imperij, praesertim Marchiones, fi-
niret, non grauatim hoc iter suscepisse: Neq; dubium est, exquisi-
tos illi fuisse habitos honores pro ratione ætatis illius, vbi non-
dum valde regnauit luxus. Imperator hospiti suo Boleslao regi
donasse scribitur vnum ex clauis, quibus Christus dicitur confixus
esse in cruce, & lanceam D. Mauricij.

Obseruandum vero est, quod pleriq; ex scriptoribus Germa-
nicis, propinqui etiam illi ætati, narrant, regnum Poloniae tunc es-
se factum tributarium Imperio: illudq; non modo vero consenta-
neum est, verum etiam in sequentibus narrationibus subinde repe-
titur. Historia Polonica hoc constanter negat, etsi hæc societas, &
subiectio imperio tunc florente, cuiq; aliae gentes nobilissimae pare-
bant, regno huic nihil esset ignominiosa.

Optandum erat ab omnibus prudentibus, Ecclesiae, patriaeq;
amantibus, talem esse regnorum in Europa coniunctionem, vt emi-
neret aliquis insigni autoritate, & potentia munitus, qui esset Dux
publici consilij, & murus contra incursiones barbararum gentium,
quæ & huic & alijs regnis minantur excidia.

Tales olim fuerunt Cyrus, Augustus, Constantinus, Caro-
lus Magnus, sub quibus Monarchiae constitutæ sunt armis & le-
gibus: in ista vero sæculi nostri dissipatione, odijs & dissidijs Eu-
ropæ, fatales impendent interitus.

Rixa neptis
Ottonis tertij
despondetur
Mieslao filio
Boleslai.

Vt firmior esset concordia tunc inita, Otto neptem suam ex
sorore Mechtilde filiam Erenfridi Comitis Palatini ad Rhenum
Rixam, despondit Mieslao filio Boleslai, puero duodecim anno-
rum, quæ eodem anno in Poloniam missa est, ibiq; educata. Inter
scriptores exigua est dissensio de tempore. Nam Poloni scribunt,
Ottonem Gnesnæ fuisse anno 1001. Deinde fuisse cum supersti-
tem annos duos, quibus ordinem & ἀξίωμα Principum Electo-
rum in Germania instituit: voluntq; eum veneno extinctum esse,
anno 1003. Historia autem Germanica nominat annum 1001,
mortis Ottonis. Sed diuersitas hæc leuis & parui momenti est.

Adalbertus E-
piscopus Pra-
gensis &
Martyr.

Adalbertus vero ille, Polonorum numen, fuit Episcopus
Pragensis, praestans pietate & virtute: Is cum Bohemiam, propter
gentis impietatem, reliquisset, profectus est in Italiam, deinde pas-
sim in Hungaria & Polonia Ecclesias recens nascentes inspexit,
tandem Prussiam, adhuc tunc idolatricam, adiit, eam de Christo
erudire coepit, & ibi à populo barbaro interficitur, anno 997. Ca-
daver eius emit à Prutenis Boleslaus, & Gnesnæ sepelijt. Dies
mortis

mortis eius, qui est 23. Aprilis, toti Poloniae est festus, praecipue verò Gnesnensibus, vbi celebres tunc sunt nondinae.

Inter bella Boleslai primum nominatur Bohemicum, de quo dissimiles sunt narrationes, aliae Polonorum, aliae Bohemorum: & accusatur Aeneas Syluius, quod fuerit Polonis iniquior. Graues clades tamen Boleslaum tunc intulisse Bohemiae constat: adeoque genti imperasse tributum. Scribitur autem, Bohemos irritasse Polonos, cum extremam oram Silesiae ad montes Sudetes essent depopulati. Ita sub hanc aetatem factum est initium bellorum inter gentes Henetas, Polonicam & Bohemicam, quod multis annis post subinde solitum est recrudescere, eoque grauissime saepe concussa & afflicta est Silesia, quae propter vicinitatem fuit exposita primis periculis.

*Boleslai primi
bella.*

*Bohemica &
Polonica bella
inchoantur
sub Boleslao
primo.*

Anno 1008. conuertit se Boleslaus ad bellum Russicum vel Moscouiticum, quod fuit difficile, & tamen faustum Boleslao. Nam multis magnis praelijs Moschos vicit, & usque ad Borysthenem progressus est, occupata vrbe Kiouia, vbi olim fuit Polonorum patria. In eo bello tanta fuit virtus ipsius Boleslai, vt Moschi appellauerint ipsum acrem. Tertium bellum Poloni nominant Saxonicum, quod inchoatum est anno 1012. & durauit ultra quinque annos.

*Boleslaus pri-
mus vicit
Moschos.*

Scribunt Poloni causam Boleslaum hanc habuisse, quod gentes Sarmaticae, dictae Heneti & Vendae, in littore Balthico & ad Albim fluuium passim à Germanis essent oppressi & domiti. Voluerunt autem, regem suum impune peruagatum esse vniuersam Germaniam Septentrionalem ad ipsam usque Cimbricam Chersonesum, & ad ripam Salae trophaea & limites ipsum fixisse. Verum ex consensu historicorum, qui illi saeculo fuerunt viciniore, intelligi potest, Boleslaum repudiata pace, quam cum Ottone iniuerat sub Henrici Bauari imperio, quem initio ciuilia arma, & deinde bella Italica exercuerunt, inprimis vicinas Marchias, Lufaticam & Misnensem, cum exercitu percurrisse: occupasse etiam vrbes Budissinam & Misenam, vt Henetis seu Vandalis, quos in suam potestatem Marchiones redegerant, esset praesidio.

*Boleslaus pri-
mus uastauit
Germaniam.*

*Boleslaus pri-
mus occupauit
Budissinam
& Misenam
urbes.*

Etsi autem ad Cimbricam usque Chersonesum eum victorem peruasisse nostri scriptores non commemorant, & vix credibile sit, robur penè vniuersae Germaniae illi tam facile fuisse cessurum, quod Carolum Magnum totos triginta annos repressit: tamen Vandalicam gentem, quae à ripa Albis ad Salam usque habitabat, eum aliquot annos coniunctam cum regno Poloniae retinuisse, consentaneum est.

Historiae nostrae narrant, tantam fuisse tunc Vandalorum crudelitatem, vt etiam odio nominis Germanici doctrina Christi abiecta, redirent ad veteres idolomanias: & Episcopatus Magdeburgensis

*Vandalorum
crudelitas in
proprias Ec-
clesias.*

burgensem, Mersburgensem, Misnensem, constitutos ab Ottone primo, armis diruerent, Episcopis trucidatis: quod sine dubio fiducia auxiliorum Polonicorum factum est. Sed Henricus Bauarus, sedatis motibus intestinis, arma conuertit in Principem Bohemicum, qui spreta autoritate Cæsaris sese tributarium Polonorum effecerat, & intra paucos annos, vt referunt nostræ historiæ, non modo Bohemum ad officium compulit, verumetiam Vandalos domuit, Episcopatus & templa diruta instaurauit, & Boleslaum ad seruanda vetera pacta adegit. Hoc tamen ego crediderim, non insigni aliqua clade, sed transactione cum Imperatore eum rediisse in gratiam.

Prussie veteris incolæ.

Pacem Germanicam excepit bellum Prussicum. Habitabant vero in Prussia olim populi, & ibi adhuc sunt reliquiae illorum, qui lingua Henetæ vel Sclauonicæ planè dissimili utebantur, sicut & in locis aliquot Liunioniæ, cui erant intermixta vocabula latina.

De origine gentis illius, neminem probabilius quid afferre vidi, quam D. Peucerum virum Clariss: qui putat eos in illas regiones Arctoas, desertas tunc à Sclauis, qui sese in Germaniam & Poloniam infuderant, migrasse ex Valachia, & fuisse olim colonos Italicos collocatos in Valachiam ab Imperatoribus Græcis, vt arcerent Sclauos ab imperio Constantinopolitano, sed superatos tandem multitudine & vi Sclauorum, patriam reliquisse.

Boleslaus primus uicit Borussos.

Etsi autem posteritas inter barbaros, vt ille inquit, barbara facta est: tamen aliquos mores gentis Italicæ veteris in quotidiano vsu balneorum, in ritu funerum, in cremandis cadaueribus suorum, retinuerit. Huic genti, quæ & tunc, & multo post mordicus sua retinebat idola, intulit bellum Boleslaus euentu satis foelici. Nam aliqui ex Borussis tributum illi promiserunt. Verum ante ingressum nobilitatis & ordinis Teutonici, nullus fuit finis bellorum & tumultuum.

Boleslai primus iusticia & pietas.

Vltimum bellum denuo ipsi intercessit cum Moschis, quod tamen cito vna victoria, eaq; insigni finijt. Domi fuit iustus & industrius in vniuersa gubernatione, & in primis commendatur pietas ipsius erga tenuiores, quibus præsidio erat contra crudelitatem nobilitatis, adeo vt, si ipsi essent imperiti, suo sumptu curaret illis patronos, qui causam ipsorum proponerent: & sæpe tam reum quam actorem inopes, vsque ad finem litis sumptu suo in aula aleret.

Recitatur dictum eius memorabile, malle sese sola gallina vesci, & interea æquale ius omnibus dicere, quam inter magnas delitias vitæ conuiuere ad scelera potentum. Laudatur etiam in primis studium eius erga religionem, & munificentia in Ecclesias. Distinxit etiam prouincias regni, distributis oneribus militaribus,

vt in

ut in subitis casibus Reipub: facilis & certa esset collectio exercitus, quæ ratio adhuc regno illi salutaris est, & in limitibus, ad arcendas incursiones hostium, erexit arces & munitiones. Denique talis fuit Boleslaus, ut certum sit eum annumerandum præcipuis generis humani Principibus, qui à Deo ad constitutionem Ecclesiarum & regnorum excitati sunt. Merito igitur retinenda est eius memoria, tanquam Principis armati à Deo sapientia, virtute & felicitate in rebus gerendis.

Boleslaus primus fuit heroicus Rex.

Habitus eius depingitur, quod fuerit temperamenti quodammodo medijs inter biliosum & sanguineum. Ideo fuit animosus & promptus ad magna facinora sine crudelitate, & in pace modestus & humanus. Decessit anno 1025. proximo post mortem Henrici Bauari, anno ætatis 58. Ante mortem instituit sibi successorem Mieslaum filium, cui moriens Rempub: & Ecclesiam diligenter commendauit, illique futuras calamitates & clades regni prædixit.

Narrat Duglossus, Cometam eo anno fulsisse, qui existimatus sit fuisse nuncius mortis regiæ. Sepultus est Polnaniæ, magnumque sui desiderium populis suis reliquit.

Cometa apertus paruit.

MIESLAUS SECVNDVS.

Hic multum fuit dissimilis patri, imbecillis corpore & animo, adeo ut ante mortem parum mente constaret. Rexit eum Regina Coniunx, mulier sapiens, quæ cum ex consideratione potentia Germanicæ, & amore suæ gentis hortatrix esset viro, ne opponeret sese Imperatori, venit in odium apud Polonos. Quiescente igitur Mieslao, cum etiam alioqui infelix esset præliator, Bohemi recuperarunt Morauiam, & præsidia Polonica ex suo regno eiecerunt. Imperator etiam Conradus Saliquus, vir acer & prudens, Henetos in locis Germaniæ imperio coniunxit. Creuerunt inde Duces Mechelburgenses, Respublica Lubecensis & alij.

Mieslaus secundus imbecillus Rex.

Narrant etiam Poloni, Marchionem Brandeburgensem, tunc planè repudiato imperio Polonorum, factum esse Imperij Principem: quod si verum est, non video quomodo potuerit ab Ottonem tertio, Marchio Brandeburgensis inter electores cooptari. Pomeraniam tamen Mieslaus armis retinuit in sua obedientia. Moritur 1034. sepultus Posnaniæ. Coronationi Mieslai interfuit Clemens Episcopus Smogrensis, iste repurgauit Silesiam ab omnibus idolatrijs Ethnicis. Fuit homo Romanus, mortuus anno 1027. successorem habuit Lucilium Italum, qui inhonestos mores sui Sacerdotij seuerè castigauit.

Heneti traditi in potestatem Principum Germanicorum.

Clemens Episcopus Smogrensis.

Mortuo Mieslao, cum filius propter ætatem teneriorem, nondum aptus esset ad gubernationem, regnum commendatum est Rixæ reginæ: Sed ea iam tunc inuisa erat Polonis & creuit deinde odium in ipsam. Etsi autem historia Polonica eam accusat propter avaritiam, tamen annales alij valde vetusti manuscripti laudant eius pietatem & iusticiam: scribunt autem eam in se concitasse odia gentis, quod exemplo Boleslai soceri, coherceret nimiam licentiam nobilitatis, quæ partim adhuc implicata idolatricis cultibus, partim ex feritate morum, grassabatur in Ecclesias, exercebat tyrannidem in subditos, & aspernabatur autoritatem reginæ.

Rixa regina
Vidua una
cum filio Ca-
simiro profi-
ciscitur in
exilium.

In ista *ἀναρχία* cum mulier prudens & sancta, sicut ipsi fatentur Poloni, insidijs & manifesta vi se peti videret, profecta est in exilium ad Conradum Cæsarem in Germaniam, cui vt ius suum in Poloniam seruaret integrum, transmisit vtrumq; diadema Regis & Reginæ: asportauit etiam nobilem thesaurum ex Polonia pro viatico & alimento. Filium adolescentem, aut tunc statim, sicut credibile est, secum abduxit, aut, vt aliqui volunt, eum ex Hungaria, quo secesserat, accersuit, eum deinde, cum prius domi autoritate patris adhibitus esset ad studia, misit Luteciam in scholam, qui inspecta etiam Italia, semper sua persona dissimulata, tandem ingressus est religionem Monachorum ordinis Diui Benedicti, vbi in literis, & exercitijs pietatis exul vitam suam transigere decreuerat.

Casimirus in-
greditur mo-
nasterium.

Polonia duri-
ter fuit affli-
cta exulante
Casimiro.

Interea Polonos secuta est Nemesis. Regnum intestinis seditionibus, & externis bellis penè funditus perditum est. Nam cum nullus finis esset tyrannidis, nobilitas etiam ipsa inter sese latrocinia exerceret, orta est seditio multitudinis rusticæ, quæ passim crudelē in modum grassata est, & iam reuocabantur veteres idolatrici cultus. Moschi etiam ab vna parte Poloniam latissimè sunt depopulati. Quidam Maslaus occupauit Masouiam, eamquē de suo nomine dixit.

Bohemi atro-
citer uastant
Poloniam.

Ab altera vero parte Bisetislaus Bohemorum Princeps, vltius veteres iniurias, cum exercitu infesto Silesiam & Poloniam inuasit: Cepit, sicut dicitur, nominatim Vratislauiam, & vt scribit Syluius, Cracouiam: deinde Posnaniam, atq; etiam sedem Regiam Gnesnam, quam vnà cum templo beneficentia Principum Polonorum ornato & ditato spoliauit, & inde auexit corpus S. Adalberti: etsi Poloni præ se ferant, Bohemos Gaudenti cadauer ex errore, pro Adalberto abripuisse, penè sicut apud Herodotum Rex Aegyptius decepisse dicitur Cambysem. Itaq; nunc etiam ea res in dubio est, & vtriq; suum Adalbertum ostendunt.

Hæc

Hæc acciderunt anno Christi 1038. Nec reliquisset Poloniam Bohemus, nisi Conradus Imperator, exoratus precibus Reginae Rixæ exulis, quæ populi sui, quamuis ingrati, mouebatur interitu, eum vi & armis retraxisset, quod bellum inchoatum à patre Conrado, qui anno proximo post decessit, filius Henricus Tertius, teste Syluius, est profecutus: is tandem capta Praga metropoli Regni, Principem ad pacem adegit.

Bohemi retrahuntur ex Polonia à Cæsare Conrado. Rixa exul seruauit regnum Polonie.

Adiicit Syluius, tunc ex sententia Imperatoris Silesiam fuisse relictam Bisetislao, aut Prædislao, vt alij eum nominant, ita vt quotannis Prouinciæ huius nomine tributum Imperio Romano penderet, quod fuit auri triginta, argenti 150. librarum. Hoc si ita accidit, necesse est Silesiam paulò post à Casimiro esse recuperatam, & haud scio, an non postea hoc prætextu Iohannes Rex Bohemiæ, Silesiam à Polonis repetiuerit. Litigatum est etiam Romæ coram Pontifice de ornamentis templorum, sed nullo cum successu.

Silesia traditur Bohemis ab Imperatore.

Interea reliquiæ ex nobilitate Polonica serò peccata sua intellexerunt, & inierunt consilium de reuocando Casimiro, & cum à matre cognouissent, eum in Gallia Cluniaci esse Monachum, profecti eò inuenerunt eum mutato nomine dici Carolum, & iam sacris initiatum. Multa tentarunt, vt iuuenem placarent, tandem etiam impetrarunt à Romano Pontifice, vt eum solueret religione. Sed Pontifex Polonis grauem, & penè ridiculam multam imposuit.

Simile ex pte videtur apud Casimirum ex Monasterio reuocatur ad regnum.

Επιτίμια imposita Polonis à Romano Pontifice.

Ex populo enim singuli iussi sunt soluere quotannis Pontifici nummulum vnum, vt inde in æde D. Petri Romæ perpetua aleretur lucerna, quamuis historici vetustiores affirmant, initio datos esse ternos nummulos, & cribrum auenæ, si igitur ex ea pecunia, quæ fuit maxima, conflata fuit Romæ fax, oportet eam fuisse vastissimam. Pensionem hanc nominarunt nummum S. Petri, & inde scriptores Poloni sumunt argumentum, vbicunq; ille numeratus est, fuisse eas regiones ditionis Polonicæ.

Pontifex Romanus facit illi regnum Polonie tributarium.

Secundo, omnes Poloni viri iussi sunt radere caput exemplo Monachorum. Tertio iniunctum est nobilitati, vt in templis ex collo fasciam lineam suspenderent, quali vti solent Diaconi: vt ita meminissent, recuperasse Polonos regem, qui fuisset Monachus & Diaconus. Casimirus matrem non persuasit, vt rediret in Poloniam, cum foemina sapiens metueret, ne veteres offensiones recrudescerent, filium iuuit pecunia, & ab Imperatore Henrico ipsi impetrauit diadema, & nomen Regium. Ipsa in Germania Magdeburgi, aut, vt alij volunt, Salfeldiæ vitam finijt.

Rixa moritur in Germania.

Casimirus renouatis cum Cæsare veteribus pactis, redijt in Poloniam anno 1041. Regnum fermè collapsum virtute sua restituit. Duxit in matrimonium Principis Ruthenici filiam, & hac

D ij affinitas

*Silesia redditur
Polonis.*

affinitate gentem eam sibi conciliauit. Deinde auxilijs Germanicis recuperauit Masouiam, & autorem defectionis, instructum auxilijs Prussicis, fudit & interfecit. Pacato regno ab hostibus, coepit constituere Ecclesias, & Rempub. Scribunt illi à Bohemis sub certis actionibus redditam esse Silesiam, quam Casimirus exornauit & muniuit.

*Vratislauia
excolitur.*

Tunc igitur exeruit nomen suum Vratislauia, & in eam urbem, auctam frequentia hominum & ædificijs, Casimirus collegium Episcopi, quod paucos annos, propter clades bellicas, in oppidulo Bizina fuerat, transtulit anno 1052. illudq; pluribus redditibus donauit. Sum autem in ea sententia, Vratislauiam culturam

*Vratislauia
quando nomen
acceperit.*

& nomen suum accepisse isto interregni tempore, quando Bohemi Silesiam obtinuerunt, etsi instauratio prius à Mieslao primo fuerat inchoata, vt quidem suo loco copiosius exponetur.

*Hieronymus
Episcopus
Vratislaui-
ensis.*

Regebat tunc Ecclesiam hanc Hieronymus Romanus, qui sepultus est Vratislauiæ in æde sacra lignea & vili, dicata diuo Iohanni. Apparet verò, gentem nostram singulari pietatis quodam affectu, complexum esse diuum Baptistam, quod ipsum à primis nostris maioribus fuit acceptum.

*D. Iohannes
Baptista reli-
giose cultus
est à Silesijs.*

Nam in historia regum Longobardorum in Italia scribitur, tanta veneratione populum illum, qui in hac vicinia sedes habuit, & ex Silesia fuit collectus, persecutum esse S. Baptistam, vt vulgo existimatum sit, eos vinci non potuisse, antequam cultum istum spernerent. Casimirus etiam, vt gratus esset suis nutricijs, colonias Monachorum Benedicti in Poloniam deduxit, & sodalicium vnum collocauit Leubusium in Silesiam ad Viadri ripam, vbi olim fuerat celebris cultus idoli Ethnici.

*Leubusensis
Cœnobij ex-
ordium.*

*Cometa uisus
est arderi.*

In tota vita & gubernatione fuit iustus & clemens. Decessit anno 1058. reliquit superstites filios duos, Boleslaum & Vladislaum. Etiam huius mortem præcessit Cometa.

BOLESLAUS SECVNDVS.

*Kiouia urbis
delitiæ.*

Fuit vir acer & bellicosus, beneficus tamen & liberalis in suos, & initia regni fuerunt gloriosa. Tria asperrima bella gessit, Bohemicum, Hungaricum & Moscouiticum, satis foelici cum successu, & Bohemicum quidem finitum est per nuptias. nam sororem suam collocauit nuptum Principi Bohemorum. Dicitur autem exercitus ipsius corruptus esse otio & voluptatibus in vrbe Kiouia, quæ propter vicinitatem græcas delicias vsurpabat.

Interea dum nobilitas in septimum annum abesset, mulieres domi consueuerunt cum seruis, & ex illo prohibito concubitu plurimæ pepererunt. Nobiles mariti, re comperta, deserto Rege res

curre

currerunt domum. Rex eos consecutus, animaduertit in deserto res castrorum asperius, & infantibus mulierum abiectis, catulos vberibus earum admouit. Ipse etiam rapuit nobilis viri coniugem, eaq; est abusus. Accusatur praeterea, quod in gubernatione fuerit negligens & saeuus.

*Adulterii
mulierum
Polonicarum.*

Et si autem videtur esse praegravatus odio sacerdotum, quod fuit magnum, tamen & hoc exemplum monstrat, quanta sit imbecillitas hominum, in quibus non modo valetudo, robur corporis, aut fortuna, sed etiam ipsa virtus, quae animae quoddam decus est, leui occasione mutatur & extinguitur. Ille est, qui iugulauit D. Stanislaum, & suae genti conciliauit perpetuum patronum. Quamuis vero credibile est, Stanislaum, qui fuit Episcopus Cracouiensis, fuisse virum sanctum, eumq; pietatis zelo arsisse, tamen in ipsius historia recitantur fabulae plenae impietatis & ineptiarum.

*Boleslaus Secundus iugulauit D. Stanislaum Episcopum.
Stanislai Episcopi Cracouiensis historia.*

Dicitur obiurgasse Regem propter scelera, & hortatum esse ad vitae emendationem, quod factum dignum est Episcopo Ecclesiae. Cum autem hac libertate in se iram irritasset Regis, quaesita sunt artificia, quibus vicissim premeretur & excuteretur: sicut talia consilia Sinoniam vsitata sunt in aulis. Subornati sunt igitur, qui criminarentur Stanislaum, quod inuasisset alienum praedium. Episcopus vocatus ad Regem, cum non posset emptionem suam aliter probare, venditorem suum, ut aiunt, qui ante triennium mortuus erat, resuscitatum ad Regem adduxit. Is cum satis excusasset Stanislaum ad Regem, & ab Episcopo tandem esset interrogatus, an optaret per aliquot annos esse superstes in vita, respondit, malle se, ut precibus Stanislai poenae purgatorij, quae alioqui non futurae essent amplius longae, ipsi mitigarentur, ut paulo post in coelum posset migrare, atq; ita exanimis in sepulchrum relatus est.

Apparet fabulam hanc fictam esse à sacerdotibus, producentibus venum suas indulgentias, & incendentibus purgatorium, quod ab initio constitutum est à Gregorio, moto à Spectris: etsi illae narrationes magis verecundae sunt, quam ista, quae ascribit huic Episcopo miraculum, quod penè fuit gloriosius, quam resuscitatio Lazari, illudq; volunt esse editum propter retinendum vilem aliquem pagum. Sed vanitas facile se ipsam redarguit. Quia etiam peritis antiquitatis notum est, commentum hoc descriptum & in Poloniam traductum esse ex Heluetia, ubi in Monasterio Seccingenensi plane simile in omnibus circumstantijs miraculum accidisse narratur factum à Frudelino Scoto sub annum Christi 500.

Fuit hoc anno 1074. post quinquennium idem Stanislaus Regem, nihil emendantem suam vitam, imitatus forte exemplum D. Ambrosij, publicè excommunicauit, & Cracouiae cantum & actiones sacras sustulit. Ibi Rex iratus iussit eum trucidare ad aram, 8.

D iij

Maij.

Maij. Cadauer dissectum in partes canibus obiectum est, quod dicunt tamen defensum à quatuor Aquilis, quæ alioqui in Polonia raro conspiciuntur, coaluisse.

Polonia regnum eversum est à Romano Pontifice.

Fuit hæc quidem sæuitia Regis iniusta, etsi & zelus Episcopi potuit excedere modum: tamen seditio, quæ contra ipsum furis sacerdotum accensa est, non potest excusari. Nam cum sacerdotes querimoniam detulissent Romam ad Pontificem, ille totum Regnum fulmine suo ferijt, iussit claudere omnia templa, & tandem alienatis animis nobilium, & ordinum, ipsi Boleslao insidiæ struuntur, atq; ita infœlix Rex anno 1081. in spontaneum proficiscitur exilium, & in Hungaria paulò post egens & miser extinctus est.

Boleslaus Secundus periit exul.

Hildebrandus Pontifex Germaniæ & Poloniæ fuit fatalis pestis.

Suadente demum Pontifice, & efficientibus hoc Sacerdotibus, ademptum est nomen regium Poloniæ, & ipsi sacerdotes ornamenta Regia clam ad se transtulerunt. Inde Polonia plurimis annis ciuilibus dissensionibus & cædibus in ea Principum multitudine & vilitate quassata & miserè debilitata est. Fuit autem is Pontifex Hildebrandus, qui etiam nostræ Germaniæ fuit fatalis, cum sub Henrico Quarto, maiestatem & potentiam Imperij Germanici suis consilijs insidiosis euerteret, & Monarchiam Romanam stabiliret. Numeretur igitur & hic Boleslaus inter exempla humanæ infirmitatis, & simus memores illius dicti, maximis hominibus maxima accidere mala: Obseruetur etiam, qui sint fructus regni Pontificij.

Auaria inexplebilis exemplum.

Refertur de hoc Boleslao elegans factum. Allata fuerat in aulam magna vis auri & argenti: stetit ibi quidam sacrificus inops, spectator, is admirans diuitias illas altum cepit ingemiscere, audit hoc Rex, & quærit, quæ sit causa mœroris sui. Respondit ille, admirari sese opulentiam & beatitudinem Regiam, deplorare vero suam miseriam, cui nihil harum pulcherrimarum rerum domi sit. Rex liberalis, equidem faciam, inquit, vt & tu sis beatus, & iubet eum tantum auri & argenti accipere, quantum possit auferre suo pallio, illudq; cum videretur esse lacerum & infirmum, Rex curauit ipsi afferri recentius. Sacerdos, sicut natura hominum est auara, tantam molem in vestem illam infarsit, vt redituro domum, in via ex onere, cum nolet quid abijcere, ceruices fractæ esse dicantur. Rex cognito casu, cadauer & aurum, tanquam damnatum quid, in flumen abijci iussit.

VLADISLAVS PRIMVS

Poloniæ ethnarcha.

Ethnarcha Poloniæ.

PVlso fratre commendatur gubernatio fratri Vladislao, titulus tamen regis illi non tribuitur, repugnantibus Episcopis, qui tunc exemplo sui Pontificis, & Episcoporum Germaniæ, summam sibi in regno vendicabant autoritatem: nec placari poterant propter cædem Stanislai, nisi iniurias suas cum malo publico vlciscerentur,

tur,

tur. Nam cum amplius ducentis annis nullus esset Rex in Polonia, & Principes ipsi inter se diffiderent, nec magna eorum esset autoritas, regnum miserabiliter à Scythis, Moschis & intestinis bellis fuit laceratum. Fuit autem consuetudo, vni ex Principibus tribuere summam autoritatem in regno, cui alij parerent; cum ipsi nominant Monarcham incommode, nos eum Ethnarcham nuncupabimus.

Initium gubernationis Vladislai incidit in annum Christi 1082. Nupta fuit illi Iudith filia ducis Bohemiæ. Fuit Princeps bonus & quietus, qui bella sua in primis confecit per legatos, ferme sicut Iustinianus. Gessit diuturnum bellum, & vario cum euentu cum Prutenis & Pomeranis. Ita autem tunc creuerat superstitio, vt Princeps vota faceret pro suscipienda mascula prole D. Egidio in Gallia, ad cuius Monasterium missa est splendida legatio cum muneribus. Iam enim cura pietatis penè tota relegabatur ad monachos, vnde & paulò post diuersa examina monachorum prodierunt.

Cum in Pomerania bellum non satis esset prosperum, persuasum est Polonis, puniri milites diuinitus, quod tempore quadragesimæ soliti essent vesci lacticiuijs. Mortua Regina etiam Bohemiarum bellum suscitatum est, & sunt concitati Bohemi in Polonos ab Henrico Quarto Imperatore, qui anno 1086. Vratislao Principi Bohemorum, Moguntia in conuentu Imperij, tribuit nomen & dignitatem regiam, & simul adiudicauit illi Morauiam, tanquam Prouinciā regni, fecitq; illi potestatem, vt Silesiam, Lusatiam & totam Poloniam ad se traduceret: cuius concessionis causam nullam aliam reperio, quam quod Cæsar querebatur, Imperio non exolui pensiones constitutas & promissas recens suo Patri à Casimiro Monacho: deinde quod Vratislao fideli opera utebatur in bello ciuili contra Saxones.

Vratislaus Bohemiæ Princeps ornatur dignitate regia, illiq; adiudicatur Silesia.

Narratur expressè, hanc partem Silesiæ, quæ nominatur inferior, tunc ex diuturna pace bene cultam crudeliter à Bohemis fuisse direptam & vastatam. Anno 1094. tamen translatum est bellum in Morauiam, ibiq; qua ratione sit sedatum, victoria, an verò, vt aliqui volunt, pretio, non satis constat. Nec multò post ciuilia bella exercuerunt Poloniam. Susceperat Vladislaus filium nothum, Sbigneum, animi, vt apparet, quidem generosi, sed turbulentari, nimisq; ambitiosi: sed eum, cum legitimum haberet ex Iuditha vxore Boleslaum bonæ indolis Principem, ablegarat in Saxoniam, vt ibi viueret in Monasterio. Interea in aula ex successu militiæ creuerat quidam Palatinus Cracouiensis, Secechus: is, sicut in rebus secundis homines raro manent modesti, abusus sua fortuna & gratia apud Principem, multos ex nobilitate & plebe iniuste afflixit: ita vt plurimi etiam potentes viri in voluntarium exilium in Bohemiam proficiscerentur. Exules tandem instigati à Bohemis, Sbigneum cum aliqua manu Germanorum, Monasterio eductum, ad se accersunt, atq; ipso duce petunt Silesiam.

Sbigneus mouet bellū contra patrem.

Secechus suaperbus aulicus.

Solebant vero tunc Principes Poloni in Silesiam collocare gubernatorem, qui sedem suam habebat Vratislaviæ: is tunc erat quidam comes, quem nominant Magnum, illi intercedebant inimicitiae cum Sececho. Sbigneus igitur cum exulibus accedens ad Vratislaviam nunciat gubernatori, se non venire ut hostem patris sui, sed ut frangerent tyrannidem Secechi, qui sese & totum regnum per vim opprimeret, contra quem auxilia à Silesiis peterent. Etiam ordinibus Prouinciæ grauis erat superbum illius aulici regnum, ideo recipitur Sbigneus in arcem.

*Vratislavia
defendit exu-
los contra
Principem.*

*Secechus eij-
citur in exi-
lium.*

Vladislaus pater, missa legatione, mandat Vratislaviensibus, ut Sbigneum eiciant: sed illi profitentur, nunquam sese discessisse à fide Principis, sed orare tantum, ut exules, homines honestos, non sinat ita crudeliter opprimi. Sed Princeps cum exercitu ad urbem accedit: ibi cum populus, præeunte Episcopo Ziroslo, ipsi prodixisset obuiam, & supplex veniam petisset, rediit cum illis in gratiam. Sbigneus autem metuens iram patris, iam in Pomeraniam fugerat, ubi tandem prælio victus & captus est à patre. Non multo post tamen Vladislaus bonus pater, exoratus precibus Archiepiscopi, Sbigneum non solum recepit in gratiam, sed eum etiam filio legitimo Boleslao, in adeunda hæreditate exæquauit. Isti duo deinde filij Principis Vratislaviæ inierunt consilium in Secechum, illisque annitentibus pellitur in exilium, amissa pristina dignitate & loco.

Talis fuit exitus illius aulici, qualis apud Tiberium Seiani, & multorum aliorum, qui sua fortuna & potentia abutuntur ad uicem, & oppressionem infirmorum. Eadem ætate Bohemi rursus aggressi sunt Silesiam, & ad Vratislaviam usque processerunt, tandem, ut haberent stabilem receptum, Camenzium arcem ad ripam Nissæ, ubi postea Cœnobium constructum est, munierunt: illam tamen paucis annis post rex Bohemicus nepoti suo ex ore Boleslao, filio Vladislai, restituit.

Intulit etiam Moschis bellum per filium Boleslaum, foelici cum euentu: sed fermè Polonis semper satis fuit, si Moschos potuerunt arcere à suis finibus. Nam raro eos longius persecuti sunt. Moritur Vladislaus 1102. anno.

BOLESLAVS TERTIVS,

DISTORTVS.

*Boleslaus ter-
tius fuit foelix
bellator.*

Non habuit Polonia Principem, qui fuerit acrior & foelicior præliator, quàm iste Boleslaus: & quidem, etsi naturæ bonitas & generositas magna fuit, videntur fuisse in ipso impetus nimis calidi, cum passim omnes vicinos in se irritaret: Nec tamen plurimis

plurimis & maximis victorijs aliud profecit, quam vt sua tue-
retur.

Adortus est initio Bohemos, & Morauiam fermè totam va-
stauit. Deinde instaurauit bellum Pomeranicum, & in hac histo-
ria primum fit mentio Glogouiæ. Narrat enim Duglossus, Bo-
leslaum, vt Pomeranos deluderet, collegisse exercitum Glogouiæ, Glogouiæ us-
bis prima
mentio. præ se ferens expeditionem Bohemicam, sed inde subitò mouit in
Pomeraniam. Fuit *ἐν ποταμῷ*, ita vt cum paucis familiaribus
non dubitaret inuadere iustum exercitum Pomeranorum.

Cum prospiceret bellum Bohemicum futurum esse grauius,
pleraque loca oportuna in Silesia muniunt. Exordia igitur mul-
torum oppidorum & arcium in hoc tempus incidunt. Non multò
post immiscuit sese bello Hungarico. Henricus enim Quintus
Imperator iustas causas irarum habebat aduersus Colomannum
Regem Hungariæ, qui fratrem regno expulerat, & milites Chri-
stianos, qui ad Godefridum Bilioneum, Imperatorem expeditio-
nis Asiaticæ contra Sarracenos & Turcos, per Hungariam iter fa-
ciebant, passus erat violari & deleri.

Regi Hungariæ misit auxilia Boleslaus, & dum in castris
Cæsaris esset Princeps Bohemiæ Suantopultus ipse interea Bohe-
miam deprædatus est. In Hungaria nihil effectum est. Nam Rex
cum Cæsare amicè transegit. Post hoc bellum Boleslaus fratrem Sbigneus dea
nuò exulat.
Sbigneum, cui pater Masouiam, & vt aliqui scribunt, Poloniam
maiores etiam dederat, insinulauit proditoris, eumq; ex regno
excussit. Rursus igitur infoelix Sbigneus exulatum in Bohemiam
concessit.

Anno 1109. exarsit bellum Germanicum cum Cæsare Hen-
rico Quinto. Illud cum describatur à scriptoribus Polonis mi-
rabili cum splendore virtutis Polonicæ, recitabo primum histo-
riam ex ipsorum Chronicis, deinde indicabo, quid de eo bello
Germanici scriptores vicini illi seculo, atq; etiam vetusti annales
Polonici annotauerint.

Irasebatur Henricus Cæsar Boleslao propter auxilia missa
ab eo Regi Hungarico, & propter deuastatam Bohemiam, præ-
terea Sbigneus exul assiduus precibus opem à Cæsare implorabat. Henrici Quinti
Imperatoris
expeditio in
Poloniam.
Henricus collecto exercitu, quem sequebatur Suantopultus Bo-
hemorum Princeps cum suis copijs, & Sbigneus cum exulibus,
Silesiam, quæ tunc Poloniæ parebat, ingreditur. Libusium oppi-
dum limitaneum cepit, & illud, pro foelici belli auspicio donauit
Archiepiscopo Magdeburgensi. Deinde accedens ad Viadrum
adoritur Bythoniam, quæ habebat arcem tunc munitam, hodie Libusium op-
pidum capi-
tur ab Henrici
Quinto.
vero illa diruta est, & oppidum in alium locum translatus, ea vero
à præsidio Polonico fortiter defensa est, ita vt Imperator non sine
clade castra inde mouerit. Bythonia fru-
stra oppugna-
tur ab Henrici
Quinto.

Postea

Glogouia op=
pugnatur ab
Henrico
Quinto.

Postea scribit Duglossus, Cæsarem in hac vicinia occupasse oppidum Recenum, quod diu ante in memoria hominum esse desijt. Deinde adortus est Glogouiam. Fuit autem ipsi difficile superare flumen Oderæ, cum ripam aduersam ad urbem Boleslai copiae tuerentur. Cæsar tamen nouo vado inuento non procul ab urbe, die S. Bartholemæi ante meridiem, dum populus astat missæ theatricæ, exercitum in alteram ripam traduxit, & multos ex agmine Boleslai incautos oppressit, magna tamen copiarum pars in urbem euasit. Deinde instituit oppugnationem vrbis Glogouiæ, quam tunc scribunt fuisse frequentem, sed parum munitam, quod muri ex vetustate essent collapsi.

de Frisinghemum in Continuo pag. 473.

Oppidani petierunt à Cæsare inducias quinque dierum, vt Principi possent significare de sua conditione, & promiserunt, si ipsis intra illud tempus præsto non esset, sese dedituros urbem. Et, Cæsare hoc postulante, præcipuorum ciuium & nobilium filios miserunt in castra pro obsidibus. Interea ipsi reficiunt muros: Boleslaus nunciauit Glogouiensibus, fortiter agerent in defensione patriæ, se ipsis affuturum in tempore: si tamen, quod adhuc expectaret auxilia Hungarica & Ruthenica, intra quintum diem non veniret, ne propterea Cæsarem reciperent: sed potius liberorum obsidum necem excidio patriæ anteferrent: si secus facerent, se ipsos finito bello cum suis regno ciecturum.

Glogouia fuit
stinet impe=
tas Henrici
Quinti.

Obtemperarunt ciues suo principi: Cæsar iratus terribilem instituit oppugnationem: & tandem, vt obsessos acerrimè sese defendentes flecteret, obsides senatorum & nobilium liberos machinis alligatos telis suorum obiecit. Non pepercerunt his ciues, sed extrema quæque subeuntes hostem reijciunt. Cæsar tandem suos reducit in castra, amissis multis fortibus viris: ex quibus nobiles Germani domum remissi sunt, Bohemi vero in campis ad Glogouiam sepulti. Ciuitas Glogouiensis propter hanc fidem & constantiam erga Polonos multis seculis post semper genti illi fuit cara.

Glogouia fuit
cara Polonis.

Suantopultus
Princeps Bo=
hemorum in=
terficitur in
tentorio Hen=
rici.

Interea Boleslaus auctus accessione nouorum auxiliorum, ex diuersis partibus sese Cæsari ostendit, & subitis incursionibus ita eum retinuit, vt nunquam vniuersum exercitum mœnibus vrbis posset admouere. Cogitauit etiam, quomodo Cæsari detraheret auxilia Bohemica, quæ sciebat esse robur in exercitu. Suantopultus igitur subornat percussorem, qui sub specie transfugæ Principem in castris, & quidem in tentorio Cæsaris, hasta transfixum occidit die Septembris 21. Sicarius, consensu equo fugit, & aliquot qui ipsum persequabantur vulneratis, euasit ad suum Principem. Bohemi territi morte sui Ducis, & metu belli domestici, dilapsi sunt, & vnà cum illis Sbigneus, qui erat inuisus Imperatori, eò quod Poloni nihil ad ipsum sese commouerent. Imperatori placuit relinquendam esse Glogouiam: prius tamen in castra venerunt legati Polonorum petentes pacem.

Cæsar

Cæsar re deliberata, illis respondet, daturum se pacem Boleslao, si velit exoluere pensionem, quam deberet Imperio, & Sbigneo suum patrimonium reddere. Illi respondent, nunquam Polonos ignobilem toleraturos seruitutem, nec Sbigneo homini infido amplius habituros fidem. Cæsar multa locutus de potentia imperij, thesauros suos, magnam vim auri & argenti illis ostendit: ut viderent paratos esse neruos belli. Ibi vnus ex legatis, annulum aureum digito detractum ad reliquum cumulum auri adiecit, cum his verbis: lungatur aurum auro. Cæsar nihil offensus ea proteruitate, etsi intelligeret, sese contemni, respondit nostra lingua, *Habdanc*/ quæ verba à Polonis diligenter obseruata sunt, & vniuersa familia deinde nobilitatis illius ita appellata est. Nominantur enim Habdanci.

Habdancorum Vide Neugebauer
nobilitum *sa* *cr*u *hist.* *polon*
milia in *Pos* *pag.* *134.*
lonia.

Cæsar discedens Gloglouia, deflexit Vratislauiam versus, eam etiam tentaturus. In itinere Boleslaus confirmatis auxilijs sociorum subinde carpebat extremum agmen Cæsaris, nec die nec nocte requiem illis concedens: tandem, cum exercitum Cæsaris multis paruis prælijs, discessione Bohemorum, & ex contagijs videret esse factum imbecilliores, cum eo iusta acie non procul à Vratislauia confligit.

Fuit acerrima pugna, & dubio cum euentu, sed Silesij ex insidijs adorti mediam aciem Cæsaris, ordines turbarunt, & fecerunt inclinationem prælii, ita ut Cæsariani effusa fuga dilaberentur: Ipse etiam Cæsar abiectis ornamentis ægrè euasit. Parta victoria Polonorum cadauera sepulta sunt, sed Germanorum bestijs discerpenda relicta sunt.

Boleslaus *tera*
tius *magno*
prelio *uincit*
Henricum.

Post paucos igitur dies, cum numerosi greges canum eò vndique accurrerent, & tanta eorum esset rabies, ut viatores tutò locum cum illum prætergredi non possent: multi enim à canibus lacerabantur, in vtraque lingua campus ille caninus dicitur, *Dundsfeldt*. Hæc referuntur in Chronicis Polonicis.

Canini *campi*
de *nominatio.*

Etsi autem nequaquam gloriæ nostrorum maiorum inuidemus: tamen in historia veritatem inquirere necesse est. Inuenio igitur dissentientes ab hac narratione Duglossi, non solum Germanicos scriptores, verum etiam annales vetustiores ipsorum Polonorum.

Atque ut taceam cæteros, historicus grauis & prudens Abbas Vrspergenensis, qui illam ætatem attigit, de his rebus talia scribit. Post hæc ad Polonos, gentem longinquam, mouit exercitum: multoque ibi atque diutino defudans labore, diu negatum à terra illa tributum exegit debitum. Existimare igitur possumus, concurrisse causas belli plures, inter quas tamen hæc fuit præcipua, quod Poloni pensionem constitutam sub Ottone, & renouatam sub Casimiro Monacho negarent.

Historici *Gera*
mani *à* *Polonis*
dissentiant.

Et si vero seriem vniuersi belli non describit Vrspergensis, tamen exitum tandem Cæsari fuisse foelicem significat. Illius magnæ cladis ad Vratislauiam, quæ penè similis fuit Cannensi, nostri non meminerunt. Aliqui ex Germanis memoriæ prodiderunt, ipsum Boleslaum à Cæsare prælio superatum & captum esse. Verum, sicut hoc ex certis rationibus credibile non est, ita maximè verisimilis est narratio vetustorum annalium manuscriptorum, vbi traditur, Cæsarem ad Glogouiam accessisse, eamq; irritò conatu oppugnasse: mouisse etiam ad Vratislauiam, sed exercitum à quotidianis excursionibus Boleslai ita afflictum, vt Cæsar flecti se passus sit ad pacem, propositis conditionibus longè æquioribus, quàm initio belli tulerat. Ideo etiam Duglossus, & reliqui commemorant, Boleslaum anno sequenti ad Cæsarem Bambergam perfectum, ibiq; Cæsari esse reconciliatum, pace etiam per connubia sancita. Boleslao enim ipsi desponsata est Adelheidis filia Henrici Quarti, soror Cæsaris: Vladislao autem filio Boleslai adolescentulo promissa Christina filia Henrici Quinti.

Boleslaus tertius reconciliatur Cæsari.

Glogouie restitutio.

Boleslaum reuersum à Cæsare, reperio aliquandiu commoratum esse Glogouię, quam vrbem quassatam priori bello restituit & ornauit. Hisce igitur annis nouam ætatem huius vrbis cepisse iudico: eamq; in alteram ripam Australem translatam esse, in eaque paulò post erectum est Collegium Canoniorum, quod vbi tamen non admodum fuit vtile. Sed hæc legi poterunt suo loco.

Anno 1111. rursus exarsit bellum Bohemicum. Nam cum Boleslaus videret Cæsarem implicatum esse bello Italico contra Pontifices, ipse inuasit Bohemiam ex veteri odio gentis, eamq; latissimè deuastauit. Sed retraxit eum bellum Prutenicum: ad quod cum anno sequenti esset profectus, interea agmen quoddam prædabundum à Sbigneo emissum Silesiam afflixit, quod tamen virtute incolarum deletum est.

Sbigneus reuocatus ab exilio domi necatur à fratre.

Vladislao Bohemorum Princeps, fractus magnis cladibus, pacem fecit, annoq; proximè sequenti, sicut conuenerat in conditionibus pacis, Boleslaus fratrem Sbigneum reuocauit ab exilio. Reuersus vero est domum ad necem. Nam cum procures aulici subinde occinerent Boleslao, Sbigneum nihil remittere de pristino ingenio, eumq; domi grauiorem hostem futurum, mandante Principe trucidatus est. Conflata ipsi dicitur esse hæc calamitas præcipuè à factione Secechi.

Maximi Tyrj apothegma de aulis.

Talia solent esse flabella crudelitatis & scelerum in aulis, à quibus plus malorum, quàm ab ipsis Principibus oritur. Ideo in historia Romana recitatur dictum cuiusdam Maximi Tyrj, qui pronunciauit, meliorem esse Rempub: & propè tutiorem, in qua Princeps malus est, ea, in qua sunt amici Principis mali.

Ipsè

Ipse Boleslaus ob admissum parricidium vehementer indolu-
 luit, neq̃ vnquam hoc conscientiaẽ vulnus ipsi satis coaluit; dum
 vixit. 1121. nuptiæ celebratæ sunt inter Vladislaum filium Boleslai
 natu maximum, natum ex muliere Ruthenica, & Christinam fi-
 liam Henrici Quinti magno cum splendore. 1124. Boleslao etiam
 negotij quid fuit in Dania.

*Vladislaus Se-
 cundus ducit
 Christinam fi-
 liam Henrici
 Quinti.*

Alebat in aula sua iuuenem egregij spiritus Petrum Duuinum
 Danum, qui autoritate & potentia in regno Danico creuerat. Illius
 precibus expugnatus Boleslaus, misit classem in Daniam, quæ inde
 auexit patrem Petri cum magnis opibus. Iste Petrus condidit
 Monasterium S. Vincentij in suburbij Vratislauiensibus, in quod
 collocauit Monachos Præmonstratenses, vt nominant, quod suc-
 cessu temporis auctum est diuitijs ingentibus, & suum Abbatem,
 si non pietatis, saltem luxus præmonstratorem egregiè paut. Illud
 metu belli Turcici, senatus Vratislauiensis demolitus est. Monu-
 menta foundationis monasterij Vicentini edita sunt anno 1139. sub
 nomine filiorum Boleslai, cum pater recens decessisset. Neq̃ alia
 extant vetustiora in nostra hac regione. Anno 1125. decessit
 Henricus Quintus, cui successit Lotharius Saxo. Extremus actus
 vitæ Boleslai fuit lugubris.

*Fundatio mo-
 nasterij Vi-
 centini Vra-
 tislauie.*

Celebre dictum est Pindari, bonam conscientiam suauem esse
 nutriculum senectæ. Neque enim quantumuis florens fortuna ho-
 mini dulcis est, vbi conscientia est faucia. Contabuit verò Boles-
 laus moestitia propter necem fratris Sbignei: nec vlla vera reme-
 dia in illa religionis caligine & corruptelis, anxiae menti adhibe-
 bantur. Profudit opes suas liberalitate prodiga in collegia & mo-
 nasteria, corpus suum macerabat vigilijs, inedia, laboribus serui-
 lijs & sordidis, vestitu squallido & aspero. Tandem magna ex par-
 te pedes & nudus quidem, habitu rustici hominis, ne agnosceretur,
 iuit in Galliam ad S. Egidium, quem coluerat pater, rursus magna
 pecunia effusa in Monachos & egentes. Fuit hoc 1129. Deinde
 anno sequenti 1130. pedestri itinere inuisit sepulchrum S. Stepha-
 ni Regis in Hungaria. Tertio adiit reliquias S. Adelberti Gnesnæ,
 quæ tunc recens publicè erant propositæ multitudini. Boleslaus
 ad ornamenta ipsius contulit octoginta libras auri, & gemmas
 multas maximi pretij. Neque tamen sic sanari potuit saucius ani-
 mus, ignarus veræ & viuificæ consolationis, quam monstrat vox
 Euangelij. Neque solum sapientiam & animi vigorem amittunt
 magni Principes, sed etiam fortunam, quod accidit Boleslao.

*Boleslaus ter-
 tius extingui-
 tur animi moe-
 rore.*

Anno 1133. proficiscitur ad bellum Hungaricum, vt reduce-
 ret in regnum patrium nepotes suos ex sorore, & cum metueret bel-
 lum Bohemicum, muniuit Vratislauiam præsidio, sed Bohemi ir-
 rumpentes in Silesiam, plures quam trecentos vicos & pagos exus-
 ferunt, abducta ingenti præda. Boleslaus reuersus, vastauit ali-

*Silesia graui-
 ter vastata à
 Bohemis.*

quam partem Moraviæ. Bohemus, cum metueret se armis Polonorum futurum esse imparem, confugit ad Lotharium Cæsarem, is, vt testantur historiæ Germanicæ, minatus est bellum Boleslao, nisi & pensiones, quas à duodecim annis debebat imperio, exolveret, & Bohemiam relinqueret intactam.

Boleslaus tertius petit pacem à Lothario Cæsare.

Boleslaus iam senex, ideoq; minus animosus, & cum peteretur bello Moscouitico, ad Imperatorem profectus est Bambergam anno 1135. eum datis muneribus placauit, cum Bohemo pactus est inducias trium annorum, & paulò post etiam pacem fecit, quia accepit magnam cladem à Moschis, exercitu eius florentissimo promodum deletò, ipse vix ægrè ab ignobili milite seruatus euasit. Effudit omnes suas opes in redemptionem captiuorum, neq; tamen illæ satis fuerunt.

Moschi profligant Polonos.

Palatino Cracouiensi, qui fugæ autor fuit, reuersus domum, misit pellem leporis, colum & fuscum, vt exprobraret ipsi timiditatem & animum muliebre: Ille ex mœrore voluntario suspendio vitam finisse dicitur. Cum igitur ad priores dolores etiam iste accederet, Boleslaus ex melancholia mente errare cœpit. Respuerat congressus & colloquia hominum, in solis locis seipsum ex cruciabat: perinde vt de illo dicitur: Campis errabat Elæis, Ipse suum core dens, hominum vestigia vitans: Tandem lenta tabe consumptus est, posteaquam lecto totum annum fuisset affixus, adeptus finem vitæ, qualis contigit Bellerophonti, Aiaci, Herculi, & multis alijs præstantibus viris. Est enim hoc πῦρ heroicum, quod nos etiam monet: nec eximiam sapientiam, nec florentem fortunam hominum sine Deo esse diuturnam.

Melancholie morbus est πῦρ heroicum.

Boleslaus tertius sapissime acie confluit.

Decessit anno 1139. cum Lotharius eum proximo anno anteceffisset. Quanta fuerit huius Principis virtus & gloria, inde æstimetur, quod scribitur, quadragies septies eum iusta acie conflixisse, & semper fuisse victorem. Vixit annos 53. imperauit triginta sex. Temperamenti fuit medijs inter sanguineum & melancholicum, penè sicut Alexander magnus. Ideo similis ferè in ipso fuit ad præliandum ardor, & periculorum mortisq; contemptus.

Reliquit superstites filios quinque: Vladislaum, cui attribuit ditionem Cracouiensem & Silesiam, cum summa autoritate, vt esset ethnarcha: Boleslao Crispo assignauit Masouiam & vicinas oras: Mieslao Poloniam maiorem: Henrico puero oram Lublinensem: præterijt autem filium infantem Casimirum, natum paucis mensibus ante suum excessum: rogatus causam, respondit, currum gestari à quatuor rotis, sed suum Casimirum in medio currus sesurum, & tandem ad istum summam rerum peruenturum. Aetate huius Principis, Anno 1131. Sobieslaus Princeps Bohemorum, qui Lusatia magnam partem occupauerat, instaurauit & muniuit celebrem urbem Gorlicium, quæ prius sæpe fuerat vastata.

Boleslai tertij uaticinium de fortuna suorum filiorum.

VLADISLAVS SECVNDVS

ethnarcha Princeps Silesia.

SVccessit patri ex testamento anno 1140. Fuit Princeps, ut apparet, non malus, sed qui nec ingenio nec robore animi valebat. Initio statim Bohemi vastarunt Silesiam, atq; ita patria nostra, inter *vide Polum Henricol. pag. 63* perpetua bella horum duorum regnorum, fuit infelicitissima, quæ semper primos ictus excipiebat. Bellum tamen hoc tunc cito desijt, Principe Bohemorum mortuo.

Anno proximo post, ccepit dissidium intestinum inter fratres, culpam huius rei Poloni transferunt in Christinam uxorem Vladislai, filiam Henrici Quinti, cui tribuunt fastum intolerabilem, ambitionem, avaritiam, & in primis contemptum gentis Polonicæ. *Christina coniunx Vladislai accusatur tanquam fax belli civilis.* Fuit quidem scemina nobilissima, cuius Proauus, Auus & Pater imperauerant, & ipse Conradus Cæsar, qui fuit natus ex sorore Henrici Quinti, propinquo gradu cognationis eam attingebat. Hæc tanta claritas fortassis muliebri animo auxit spiritus: sed fuit certè superbia & contumacia nobilitatis Polonicæ flagitiosa, quæ & ipsam, & Cæsarem quoq; fastidiebat, & Vladislai patientia & credulitate abutebatur.

Scribitur ex consilio Christinæ disputatum esse in conuentu Polonico: esse è Republica, vt Prouinciæ parerent vni Principi: nam in illa dissipatione & dilaceratione Regni nihil posse geri salutare. Proceres regni monuerunt Vladislaum, vt seruaret ordinem institutum à Patre: inter quos præcipuè liberas voces emittebat Petrus Danus, cuius supra fecimus mentionem: is, cum antea in odio esset apud Domīnam propter iocum quendam scurrilem, tunc etiam Principis animo ab ipso abalienato, creata est illi calamitas ex gynecæo Principis. *Ioci nigri & scurrilis exemplum.* Historia digna est quæ obseruetur.

Fuerat Petrus comitatus Principem ad venationes, vbi cum nox eos in syluis oppressisset, in cespite parcè coenati sunt, & deinde super vile stragulum sese proiecerunt. Ibi Princeps per iocum appellans Petrum, inquit: Amice, tua vxor hac nocte cum Abbate Scrinenli longè melius cubat. Petrus, in quo fuit fastus magnus, vt Principem rursus morderet, respondit: Fortassis Domine & tua cum Dobieffo mollius quiescit. Erat autem Dobieffus nobilis Germanus, quem Poloni oderant, & vulgo spargebant, parum honestam illi cum Domina esse familiaritatem. Hoc scomma petulantius valdè vulnerauit pectus Principis, ad quem prius rumores huius rei erant delati: tunc quidem tacuit, sed cum coniugi sollicitudinem suam exponeret, illa, sicut par est, graues in Petrum concepit iras. *vide Sal. Henricol. Hist. Polon. pag. 99.*

Ex occasione autem huius dissensionis, cum minus carus etiam esset Principi, coniunx maritum Principem persuasit, vt eum ex

E ij

vrbe

*Petrus Danus
miserabiliter
mutilatur.*

*Petri Dani
mors &
mores.*

vrbe Vratislaviensi, vbi filia suæ celebrabat nuptias, rapî curaret : cui deinde linguam & oculos execut. Accidit hoc anno 1144. Fuit post hanc calamitatem superstes | quinquennium , & cum mortuus esset , sepultus est Vratislaviæ in monasterio S. Vincentij : Lapidî sunt inscripti isti rythmî : Hic situs est Petrus, Maria coniuge fretus, Marmore splendente, patre Vuilhelmo peragente. Caluaria Petri adhuc conspecta est, cum cœnobium, anno 1529. euerteretur. Etsi pœna fuit asperior, tamen exemplum est dicti illius : ἀχαλίνων ἐργμάτων τέλος δυσυχία : & ipse Petrus dicitur fuisse autor malarum rerum apud Principes Polonorum : ideo, cum Romam adîisset ad expianda sua scelera, & iniunctum illi esset, vt septem templa construeret, ipse ædificauit septuaginta septem, inter quæ Vratislaviæ fuerunt hæc : Monasterium S. Vincentij, & S. Mariæ in arena : Item templa ad S. Michaëlem, & S. Martinum : & tamen post illas ἐλελοδρησεύας, & satisfactiones fictas, Deus illi imposuit alia Πητίμια seueriora : sicut scriptum est : Verebar omnia opera mea. Scio enim, quod non parcis delinquenti. Ista vero calamitas Petri irritauit Polonorum animos in Christianam quàm maximè, & non desierunt nobiles inter fratres serere lites, donec res erupit in manifestum bellum.

*Vladislaus Secundus diris
deuouetur ab
Archiepiscopo.*

Obsedit Vladislaus fratres in vrbe Posnaniensi anno 1145. ibi Archiepiscopus Gnesnensis ex vrbe profectus est in castra Principis, & publicè est eum execratus, abiens etiam carpento suo euertit tentorium Principis : quod omen significauit euersionem regni. Ipse Princeps mira patientia omnia tulit, nec dixit nec fecit in Episcopum aliquid inclementius : quod signum est bonitatis naturæ in ipso.

*Christina cum
paruis liberis
eiecitur in exilium.*

Tandem, cum sui negligenter custodirent castra, & omnia circum ipsum plena essent prodicionum & insidiarum, obsessi eruperunt, & exercitum internecione deleuerunt. Ipse Vladislaus desertus ab omnibus suis, profectus est in Germaniam ad Conradum, petiturus ab ipso auxilia. Poloni Christinam coniugem Vladislai dominam ipsorum cum paruis liberis, nulla habita ratione sexus & ætatis, eiecerunt. Sic sinistro quodam fato, connubia Principum Polonorum cum Cæsaribus Germanicis sæpe fuerunt infoelicia.

BOLESLAVS QUARTVS

CRISPVS.

*Conradus Cæsar minatur
bellum Polonis.*

CREatus est Ethnarcha pulso fratre anno 1146. Fuit Princeps bonus & fortis, sed, vt apparet, tenax offensionum, & vafer. Magno studio apud ipsum contendebat Conradus Sueuus Cæsar, vt restitueret fratrem cum coniuge & liberis, sed frustra. Ideo anno

anno 1147 Conradus Polonis minatus est bellum, sed cum Poloni, præsertim distracti in plures Dominos, vrgerentur bello Moscouitico, promiserunt se futuros esse in potestate Cæsaris, & parituros iuri.

Cæsar, persuadente S. Bernhardo, profectus est in Asiam: unde tamen re non bene gesta rediit, vno prælio non magno fudit copias Turcicas, sed perfidia Græcorum, optima consilia retardata sunt. Anno 1148, electus est in Episcopum Vratislauensem nobilis Polonus Valtherus, is, cum Silesia ea ætate subinde excoleretur, etiam suum collegium emendauit: templum Cathedrale ex lapide construxit, & instituit ritus in Ceremonijs & vestitu, quas attulisse dicitur Lugduno ex Gallia. Multa vero necessitudo nostræ genti cum Gallia olim intercessit: quia Luteciæ & alibi, opera Caroli magni, & successorum, studia erant excitata, & erant meliora quàm in Italia.

*Valtherus Episcopus Vratislauen-
sis.*

Anno 1149. Conradus Cæsar conatus est reducere Vladislaum exulem. Boleslaus vir callidus excursionibus repentinis interclusit Cæsari comeatum, & tandem cum ad Viadrum, qui tunc valde aqua intumuerat, castra haberet, venit ad Cæsarem cum fratribus: vbi cum denuò causam se æquo iudicio Cæsaris permissurum sponderet, Cæsar, qui erat ingenio non solum placido, verum etiam simplici, promisit illi pacem, & reduxit exercitum, neq; tamen à Boleslao conditiones impletæ sunt.

Hoc loco & illud annotare volui, magno consensu historicorum traditum esse, anno Christi 1151. adhuc superstitem fuisse in Gallia virum nobilem, qui fuerat armiger Caroli magni, & nominabatur Iohannes de temporibus. Vixit annos 372. Anno 1152 paulò ante mortem Conradi, Vladislaus impetrauit à Cæsare exiguas copias militum, quibus adortus est Silesiam, & vexauit præcipuè oram Vratislauensem, construxit etiam duas arces in Silesia Niemicum & Grodisium, quas etsi præsidio muniuerat, tamen à Boleslao occupatæ sunt.

*Iohannes de
Temporibus
armiger
Caroli Magni
vixit annos
372.*

Eadem ætate Principes Germaniæ, populos Sclauorum in Misnia & ad littus Balthicum, valde afflixerunt & deleuerunt: tum quod essent immorigeri suis Principibus, tum odio gentis Polonicæ, quæ videbatur crudeliter agere cum genero, filia & nepotibus Henrici Quinti: In locum illorum accersuerunt novos colonos ex Saxonia & Belgico.

Successerat Conrado Fridericus Barbarossa, vir acer & impatiens iniuriarum, & amantissimus patriæ. Is primis annis Imperij sui pacauit intestinos motus Germaniæ: deinde ingressus est Italiam, in qua tunc motus Mediolanensium, potius autoritate quam armis compescuit: neque, vt falso à parasitis Pontificijs deformatur, Italiam turbauit aut iniurius fuit Pontificibus.

Cum autem reuersus esset in Germaniam, & conuentum Principum conuocasset Herbipolin, Vladislaus exul, quem tunc aliebant reditus aliqui donati ipsi à Conrado, cum tribus filijs adolescentulis, supplex factus est Imperatori, & petiuit opem contra iniurias Polonorum. Fridericum, sua sponte, sicut fuit in eo animus excelsus, incensum hortabantur Principes Germani, ne Imperij & propinquorum suorum miserias negligeret.

Friderici Bar-
barossa expe-
ditio in Polo-
nos.

Et si igitur stulti motus Mediolanensium eum reuocabant in Italiam: tamen prius bellum in Polonos decreuit. Missis vero legatis in Poloniam, iubebat vt aut Vladislaum cum filijs restituerent, Imperio soluerent tributum, aut expectarent bellum. Ipse, cum Poloni in sententia persisterent, hyemem in apparatu belli consumsit.

Anno proximo 1158. cum magno & firmo exercitu, quem etiam sequebantur Bohemi, in fines Poloniae progressus est. Boleslaus etiam in illo diuturno metu belli Germanici magnas contraxerat copias, & habebat auxilia vicinarum gentium valida: tamen ratus sese imparem futurum robori Germanico, Silesiam ultra Viadrum miserabiliter exiit: vt ita hosti copiam comeatum præcideret: Conflagrarunt tunc Bythonia, Glogouia, & alia bona oppida, incensa à suis.

Fridericus Viadrum 22. Augusti nemine prohibente transit, vagatur impunè in agris Poseniensibus & Vratislauiensibus: neque Boleslaus, qui interdum ex insidijs sese ostendebant, Cæsari audebat se opponere. Exercitum quidem Cæsaris ex malo victu, & inopia rerum necessariarum, inuasit morbus contagiosus, præsertim dissentericus: ipse tamen, vt vir heroicus, nihil de ardore suo remittebat. Ibi Principes fratres metuentes suis Prouincijs, impetrata potestate adeundi Cæsarem per Bohemum, profecti sunt in castra Cæsaris, & supplices ad genua ipsius prostrati, veniam & pacem petierunt.

Fridericus
Barbarossa
recipit in
gratiam Prin-
cipes Poloniae
supplices.

Fridericus, vt consuleret honori Imperij, coëgit Boleslaum primum iuramento sese purgare, quod non ad contumeliam Imperij, sed alijs de causis fratrem eiecisset. Deinde Fridericus, sicut generosi animi sunt placabiles, & quia eum reuocabat Italia, largitus est Boleslao pacem his conditionibus.

Restituat fratrem, & de damnis ipsi illatis, respondeat iure & legibus Magdeburgi: Imperatori mulctæ nomine soluat 2000. libras argenti: Principibus, qui Cæsari militarunt, libras 1000: Aulicis ipsius 200. Coniugi vero Cæsaris 20. libras auri: Postremo, Imperatori, proficiscenti ad bellum Italicum, suo sumtu mittat in auxilium trecentos equites. His conditionibus, quamuis durissimis, transegit Boleslaus, adductus metu extremorum malorum: Fidem tamen deinde in eo fuisse desideratam multi scribunt.

Vt autem firmior esset pax, Mieslao Principi Poloniae maioris, Boleslai fratri, desponsata est Adelheidis neptis Cæsaris ex sorore.

Anno

Anno 1159. Vladislaus post exilium tredecim annorum, reditus in patriam parauit, sed in ipso apparatu, seu morbo seu veneno à fratribus dato, vt aliqui scribunt, extinguitur: sepultus est Aldeburgi, vbi etiam Christina vxor consenuit, quæ nunquam amplius Poloniam appetiuit.

Vladislaus Secundus mortitur in exilio cum coniuge.

Vladislaus reliquit tres filios superstites: Boleslaum, qui dictus est Procerus: Mieslaum, & Conradum, cui tribuerunt cognomen à gracilitate crurum, eum pater curauit educari in studijs ab Abbate Fuldensi: Quia erat valetudine imbecilli. Mortuo patre, Principes Poloni, nepotes orphanos, etiam contra pacta, non receperunt: ideo Boleslaus, qui erat iuuenis egregius, secutus est Cæsarem ad bellum Italicum, & in obsidione Mediolanensi, ex prouocatione dimicauit cum equite Longobardo, staturæ & roboris vastissimi, quem superatum occidit.

Vladislai Secundi filij.

Boleslaus Procerus dimicat ex prouocatione.

Eo in bello etiam Fridericus salutauit Vladislaum, Bohemorum Principem, Regem, cum nomen hoc, à sexaginta annis vsq, Principes Bohemi non vsurpassent: loco Aquilæ nigræ, attribuit ipsi pro insigni album Leonem cum cauda bifurcata. Fridericus igitur, capto & tandem deleto Mediolano, reuersus in Germaniam anno 1163. Principibus Poloniæ seriò mandauit, vt secundum pacta, nepotibus patrimonium suum redderent.

Bohemiæ Princeps usurpat nomen Regium.

Cum autem Cæsar grauissimo bello implicaretur, fraude & scelere Alexandri Pontificis, ita vt filij Vladislai ab eo non possent sperare opem, transegerunt cum patruis, vt omissa Polonia minori, contenti essent ea prouincia, quæ Silesiæ nomine censebatur.

Facta est igitur diuisio Silesiæ inter Principes adolescentes hoc modo: Boleslao Procero assignata est Regio Vratislauiensis, cum illa vicinia, quæ fermè est vmbilicus Silesiæ: Ducatus autem Silesiæ superioris, versus Morauiam & Cracouiam, vt Ratiboriensem, Opoliensem, Teschinentsem obtinuit Mieslaus: Partem Silesiæ inferioris vicinam Poloniæ maiori, & Marchiæ, accepit Conradus, qui sedem suam fixit Glogouiæ. De Lusatia vtraq, certatum est vario euentu. Manserunt oppida quædam in potestate Principum Silesiæ, aliam partem transfulerunt ad se Marchiones Misnenses, & deinde totam eam occuparunt Bohemi.

Vladislai filij partiuntur inter se Silesiam.

Lusatia sæpe mutauit dominos.

Ab hac igitur stirpe Regia Polonorum descendunt Principes Silesiæ, quorum adhuc aliqui sunt superstites, vt suo loco dicemus, & Silesia prius afflicta & exhausta perpetuis vastationibus bellicis hoc tempore cœpit respirare & coli.

Quidam ex scriptoribus Polonicis referunt, non multo ante hanc ætatem fuisse natum nomen Silesiæ, & fingunt huic Etymon, quod dicti sint Silesij, quasi Slezaci, id est, conuenæ: quia à Sbigneo notho primum, deinde ab his Principibus ducti sint varij & dissimiles populi in hanc regionem, Saxones, Bohemi & alij. Verum cum multa repugnent, ego non assentior: sed simpliciter

*Silesia accepit
colonos ex
Germania.*

puto, repetitam esse veterem appellationem Lygiorum & Elyfiorum. Nam etsi veteres Lygij oppressi sunt à Sclauis, qui Imperium & linguam suam in hæc loca propagarunt: tamen consentaneum est, mansisse aliqua vetera nomina, quæ postea in vsum reuocata sunt. Colonos ex Germania Principes hos, qui materna origine erant Germani, & cum Germanis multis vinculis amicitiae coniuncti, huc deduxisse certum est: Et extructæ sunt paulatim vrbes, lingua & moribus Germanorum introductis. Posteaquam verò Silesia à regno Poloniae auulsa est, sermo etiam Sclauicus penè ex toto vnà extinctus est.

Iniecerat Boleslaus nepotibus quasi compedes. Retinuerat enim sibi munitiones quasdam in Silesia oportunas: vt, vbi opus esset, eos continere posset in officio. Aegrè tulit hoc Boleslaus Procerus, quod tamen esset imbecillior, & instaret bellum Prutenicum, dissimulauit hoc.

*Silesij & Poloni profligantur à Bo-
ruffis.*

Silesij igitur, coniuncti cum Polonis, mouerunt bellum in Prutenos, qui aspernabantur Imperium Polonorum, & simul religionem Christianam proiecerant. Sed exitus belli fuit funestus. Nam anno 1167. flos roboris Polonici à Prutenis trucidatus est, interfecto Duce Henrico Lublinensi, fratre Boleslai, cuius auus maternus fuit Henricus Quartus Imperator. Regio ipsius attributa est Casimiro, qui fuit natu minimus inter filios Boleslai distorti.

Boleslaus Crispus uenit in odium apud suam gentem.

Post biennium Principes Silesij pararunt bellum in Boleslaum Ethnarcham, propter veteres & recentes iniurias. Boleslaus Crispus, qui venerat in odium nobilitatis & populi, intercessione sacerdotum confecit cum illis pacem, præsidij suis ex tota Silesia deductis. Nec multò post nobilitas Cracouiensis conata est Boleslaum Crispum deturbare ex imperio, & dignitatem transferre in Casimirum, cuius tamen modestia tanta fuit, vt conspirationi illorum nollet assentiri.

Anno deinde 1175. Boleslaus decessit, reliquit superstitem vnicum filium Lescum, qui est nominatus Albus: eique tutorem præfecit Casimirum fratrem.

MIESLAUS SENEX

Ethnarcha.

Non magna fuit autoritas & potentia Principum Poloniae, in illa regni distractione: idè de illis multa dicere non est opus. Fuit hic Mieslaus natu maximus inter fratres, ideo dignitas gubernationis ipsi est commendata. Erat autem Princeps Poloniae maioris & Pomeraniae. Rexit hoc tempore Poloniam annos quatuor. Quod autem diceretur esse asper & immitis, conspiratione Episcoporum & nobilium ipsi adimitur gubernatio.

Accidit

Fridericus
Barbarossa
conculcatur
à Pontifice.

Leubense mo-
nasterium ac-
cipit uarios
Monachos.

Lignicium &
Lubena instau-
rantur.

Conradus pri-
mus Glogoui-
ensis moritur.

Pomerania ue-
nit in potesta-
tem Marchio-
num Brande-
burgensium.

Casimirus
Ethnarcha
condit leges
in Polonia.

Accidit hoc anno 1177. quo Barbarossa, nouo & tyrannico exemplo, Pontifici Venetijs coactus est fieri supplex. Boleslaus Silesius fuit occupatus in excolenda & ornanda Silesia. Anno 1175. in monasterium Leubense, quo Casimirus olim collocauerat Benedictinos, adduxit ex cœnobio Portensi Cistercienses: Quia amabat ordinem illum propter matrem, quæ in Porta fuit sepulta. Boleslaus etiam, vt referunt annales, munijt & amplificauit Lignicium & Lubenam.

Potest igitur existimari, oppida illa multò ante fuisse condita: neque alienum esse à veritate, nomen à veteribus Lygijs esse deductum. Mortuo etiam Conrado Glogouiensi, inferior Silesia peruenit ad Boleslaum. Casimirus Polonicus expleuit vaticinium patris Boleslai: renunciatus est enim ethnarcha Poloniae. Fuit Princeps beneficus & humanus. Mieslaus senex, cum sese munijset afinitate Principum Germanorum, molitus est bellum in fratrem: sed nihil impetrauit à generis Germanis. Otto etiam filius ademit illi magnam Poloniae maioris partem. Sub hoc Principe magna pars Pomeraniae occupata est à Marchionibus Brandeburgensibus: vnde postea sunt orti Duces Pomeraniae, subditi Imperio.

Anno 1179. orta est dissensio inter fratres Principes Silesiae, Boleslaum Procerum & Mieslaum Ratiboriensem, qui, vt credibile est, irascebatur fratri, quod ad se traduxisset Silesiam inferiorem mortuo Conrado. Occupata tunc esse scribitur Vratislauia à Mieslao: verum Casimirus ethnarcha maturè dissidia inter ipsos sedauit: Et Mieslao, vt quiesceret, partem in territorio Cracouiensi attribuit.

Casimirus deinde emendauit statum Reipub: Polonicae, & constitutis iustis & honestis legibus, sustulit barbaricos mores nobilium, qui rapiebant ex alieno, & sæuiebant in agricolas, & bona sacra. Has leges confirmauit Alexander Pontifex, & egit Polonis gratiam, quod sub Friderico Cæsare, semper ipsum agnouissent pro Papa.

Fuerunt deinde varij motus in Polonia: Mieslaus auxilijs Pomeranorum occupauit Poloniam maiorem, superato filio Ottonis: Cum quo tamen deinde pacem fecit. Idem Mieslaus à nobilitate Poloniae minoris, quæ ægre ferebat, à Casimiro coherceri licentiam ipsorum, reuocatur ad gubernationem, sed tamen paulò post rursus cessit Casimiro.

Anno deinde 1192. Principes Silesiae vnà cum Casimiro iuerunt ad bellum Prutenicum, & foeliciter rem gesserunt. Bientio post moritur Casimirus Princeps pius & iustus. Talis fuit gubernatio illius temporis in Polonia, vt similis esset anarchiae, & sternebatur paulatim via ad irruptiones Tartaricas, quæ gens paulò post, sicut accipiter ranam & murem præliantes inter sese, deglutiuit.

Præteriti

*Lescus Albus
oppugnatur
à Silesijs.*

Præteriti sunt, non solum Principes Silesiæ, qui adhuc erant in odio apud nobilitatem, verum etiam Mieslaus : & hoc fuit poëma Episcopi Cracouiensis Fulconis, qui euexit Lescum Album, filium Boleslai Crispi, vt ipse consilia gubernationis regeret. Secutum est igitur ciuile bellum. Mieslaum senem iuuabant Silesij : sed is, non expectatis auxilijs Silesiorum, confligit cum ductoribus Lesci, non procul à Cracouia.

In eo prælio vincitur, filius ipsius Boleslaus necatur, ipse accipit vulnus. Re iam perditâ superueniunt Silesij, quos ducebant Mieslaus Ratiboriensis, & Iaroslaus filius Boleslai proceri, illi instaurant prælium & Polonos pellunt. Non tamen longius procedunt, cum viderent sese deserî à Mieslao sene & suis : ita post victoriam Cadmæam vtræq; pars quiescit.

Cœlibatus sacerdotum cœpit in Polonia.

Anno 1197. memorabilis mutatio accidit in Ecclesijs harum regionum. Cardinalis enim Capuanus Petrus, missus à Pontifice Cælestino tertio, venit in Poloniam, & ex mandato Pontificio sanxit legem cœlibatus inter Sacerdotes in Polonia, diremit multa coniugia, & maritis vxores ademit : quæ tyrannis, non potuit fieri sine dolore multorum piorum hominum. In Bohemia legatus ille penè fuisset discerptus. Ita fermè centesimo anno, postquam Hildebrandus Pontifex Germanis iugum cœlibatus imposuit, coniugia Sacerdotum in Polonia prohibita sunt. Nec ego de isto vulnere Ecclesiæ disputabo longius : sed cogitetur, quod impuritas illa, quæ hanc prohibitionem secuta est, fatales mutationes Europæ attraxerit, sicut scriptum est : Omnis anima, quæ fecerit abominationes has, delebitur. Neque etiam pîj in parte aduersa suis morbis & vitijs blandiri possunt.

Boleslaus Procerus oppugnatur à filio Episcopo.

Hiscæ annis in Silesia Iaroslaus filius patrem Boleslaum est persecutus. Oderat is nouercam, & accusabat patrem, quod æquior esset filijs ex ea natis, quàm ipsi : Adiutus igitur à patruo Mileslao, duce Ratiboriensi, ita afflixit patrem, vt cogeretur ipsi cedere Vratislauia. Tandem patri est reconciliatus : qui ipsi tribuit territorium Nissense. Iste Iaroslaus anno 1198. electus est in Episcopum Vratislauensem, & odio patris & fratris, patrimonium suum Nissam cum vicinis oppidis Ecclesiæ donauit. Sed propter ingratitudinem erga patrem dedit pœnas. Mortuus est anno 1201. 23. Ianuarij, sepultus Vratislauia.

Boleslai Proceri mors & Epitaphium.

Boleslaus Procerus decessit eodem anno, 6. Decembris, sepultus est in monasterio Leubensi. Dominatus est in Silesia annos 38. Habuit duas vxores, quarum prior fuit mulier Moscouitica Venceslaurum, ex qua suscepit Iaroslaum Episcopum, & Boleslaum, qui mortuus est adolescens : præterea filiam Otiliam. Duxit deinde Adelheidem, quæ fuit soror coniugis Conradi Sueui. Ea peperit ipsi Henricum, qui nominatur Barbatus : Conradum, mortuum in adolescentia : Iohannem, qui educatus est apud auiam, & mortuus in

Boleslai Proceri liberi.

tuus in

tuis in pueritia, sepelitur in porta, & Adelheidem nuptam Diopoldo Marchioni Morauiae.

Extinctis autem quatuor filiis ipso viuentē, reliquit superstitem vnicum filium, & hæredem Henricum Barbatum. Hic Princeps præstans pietate & virtute, dignus est, vt grata memoria ipsius conseruetur. Fuit enim *dux* Silesiae, quam ornauit legibus & vrbibus. Sepulchro Boleslai sunt inscripti tales versiculi:

*Dux Boleslaus honor patriæ, virtute deinceps
Cui par nullus erit per regna Polonica princeps:
Conditur hoc loculo, locus à quo conditus iste
Dæmonis ara prius tua transit in atria Christe.*

HENRICVS BARBATUS PRINCEPS Silesiae, postea etiam Poloniae ethnarcha.

Mortuo patre adeptus est vniuersam Silesiam, excepta illa ora, quæ attingit Poloniam & Morauiam. Nam eam tenebant filij Mieslai. Coniugem habuit, sceminam sanctitate & bonitate vitæ præstantem, Heduigin, filiam ducis Meraniae Carinthiae & Istriae. Soror Heduigis fuit Gerdrudis nupta Regi Hungariae Andreae, quæ peperit Elizabetham Thuringiacam: & præterea Belam, qui patri in regno successit, ex quo nata est Cunegundis, vxor Boleslai Pudici in Polonia: & ita in vna familia tres sceminæ, Heduigis, Elizabetha & Cunegundis, sunt inter sanctos numeratæ. Sed de stirpe hac postea plura dicemus.

Henricus exemplo patris studuit patriæ addere culturam: ad quam rem assiduè ipsi fuit hortatrix Heduigis coniunx, quæ, cum esset orta ex nobili stirpe Germanica, passim magnæ familiæ ex Germania in hanc regionem commigrarunt. Anno 1203. cœpit ædificare celebre collegium virginum, Trebnicij. Laboratum est in hac ædificatione totos annos sedecim: ordo est Cisterciensis. Monasterium conditum est sub honore D. Bartholemæi, & virgines huc translatae sunt ex cœnobio Bambergensi, vbi frater Heduigis erat Episcopus.

*Trebnicense
monasterium
extruitur.*

Locus iste electus est ex voto Principis, qui ibi periculose cum equo in voraginem cœnosam fuerat collapsus. Nomen dicunt esse factum ex euentu. Nam cum Princeps structura iam perfecta interrogaret virgines, ecquid peterent amplius: nullius rei sese virgines responderunt egere, subiecit Princeps: Nominetur igitur Trebniz, id est, nullius rei egens. Attributi sunt Monasterio huic redditus pro alendis mille hominibus ex bonis dotalicij S. Heduigis: & dicuntur infumta in ædificationem, & alios vsus, 40000. loachimicorum, vt nunc numeramus, quæ summa tunc grandis fuit.

*Trebnicensis
cœnobij ap-
pellatio.*

Toto

Toto tempore ædificationis homines malefici, damnati ad mortem, missi sunt huc ex tota Prouincia, vt labore scelera sua expiarent. Interea dum Princeps & Domina occupati sunt in ornanda sua Prouincia, graues calamitates domesticæ eos oppresserunt.

*Gerdudis
Reginæ Hun-
garicæ inte-
ritus.*

Anno enim 1213. in Hungaria Gerdrudis Regina, soror S. Hedwigis, miserabiliter à Barone quodam Hungarico interfecta est. Accidit hoc 28. Septembris: & sunt de ea cæde dissimiles narrationes. Aliqui enim scribunt, fratrem Reginæ, qui sibi sumebat multum licentiæ, stuprassè illius Baronis coniugem, & ad hoc scelus habuisse adiutricem sororem Reginam. Aliqui autem narrant, Hungaros struxissè insidias vitæ Regis & Reginæ, quòd putaretur nimium euehere Germanos, præteritis Hungaris.

*Calix ministræ
ialis in Ec-
clesia Vrat-
islauiensi.*

Illa Gerdrudis Ecclesiæ Vratislauiensis donauit auream coronam, quæ ipsa fuerat ornata: eam collegium conflauit, & fieri inde curauit calicem, ad usus sacros, ex quo populus sanguinem Christi hauriebat in sancta cœna, quales passim in Germania ante ætatem synodi Constantiensis in vsu fuerunt, & sunt illa ætate nominati ministeriales. Eodem anno exarsit luctuosum bellum ciuile inter filios Henrici Barbatæ, Conradum & Henricum.

Susceperat quidem ex coniuge Heduige tres filios, Boleslaum, Conradum & Henricum. Illis, cum essent adollescentes, pater, qui hortante coniuge Heduige ad exercitia pietatis sese conferebat, distribuerat Prouincias, vt ipso viuente assuefierent ad officia gubernationis.

Boleslaum collocauerat in extremam oram Silesiæ inferioris, in ditionem Libusensem, quæ longè excurrebat in eam partem, quæ nunc est Marchia, & Lusatia inferior. Sed Boleslaus Princeps prodigus & negligens, magnam partem oræ illius Marchioni Brandeburgensi in perpetuum vendidit, & ipse paulò post cælebs descessit, vt quidem Duglossus retulit. Conrado, qui patri carior erat, attribuerat aliquam partem Silesiæ inferioris, Crosnam, Saganum, & Lusatiam superiorem: illiç nupserrat filia ducis Saxonix. Reliquam autem Silesiam assignabat Henrico, quem diligebat mater. Conradus erat ingenio turbulento, & oderat nobilitatem Germanicam, quæ erat apud fratrem & matrem, denunciauit fratri bellum, quod in hæreditate ab ipso esset defraudatus.

*Henrici Bar-
batæ filij ex-
citant ciuile
bellum.*

Augebant autem ipsi animum auxilia Polonorum, cum quibus sese solebat coniungere. Parentes cum magna sollicitudine & lacrymis conati sunt eum placare: sed cum viderent eum incitari suis furis, pater secessit Glogouiam, mater vero Nimpsecum. Fratres collectis copiis præliati sunt inter Lignicium & Goltpergam ad pagum, qui hodie etiam nominatur Ecclesia Russa. Ibi, post dimic-

dimicationem atrocem, victoria mansit penes Henricum, cum Germanorum esset virtus in ea pugna eximia.

Conradus, amisso exercitu, fugit Glogouiam, ut pater ipsum contra fratrem tueretur. Ibi, cum post paucos dies in sylvas Bythomienſes ad venationes eſſet profectus, memorabili Dei iudicio, punientis inobedientiam liberorum, propè pagum Tarnau ex equo prolapsus eſt, & ceruicibus fractis occubuit. Cadaver relatum eſt Trebnicium, & ibi à ſore Agnete, quæ fratrem tenerri-
Conradus fili-
 lius Henrici
 Barbati ex-
 tinguitur la-
 pſu.

me amabat, ſepultum eſt. Mater Hedwigis dicitur præuiſſe ipſius interitum. Hoc vulnere domestico accepto, Henricus Barbatus ipſe cœpit rursus onera gubernationis ſubire.

Anno 1217. Henricus Princeps ſapiens, & æſtimator prudens virium Polonicarum, quæ in illa Principum multitudine, & diſcordia erant imbecilles, Conrado Principi Maſouienſi, qui valdè premebatur bello Prutenico, autor fuit, ut accerſeret ordinem equeſtrem Teutonicorum, qui ſe nominant Marianos. Is ante annos viginti ſeptem in Palæſtina cœperat, cum adhuc Hieroſoly-
 ma expugnata à Godefrido Bilioneo in poteſtate Chriſtianorum eſſet, & latè iam in Germaniam erat propagatus, fauente ipſis Fri-
 derico ſecundo Cæſare.

Proſitebantur ſtudio amplificandi religionem Chriſtiana-
 nam, & propagandi limites Imperij. Quibus in rebus multos an-
 nos vtiliter Europæ ſeruierunt. Conſilia autem Prutenica, pri-
 mum vndecimo anno poſt, euentum ſuum acceperunt, Polonis iam
 tum ab iſtis vicinis ſibi metuentibus.

Memorabilis etiam eſt hic annus propter tyrannidem Ar-
 chiepſcopi Gneſnenſis, qui primùm hoc tempore multis ſacerdo-
 tibus vxores, quas etiam poſt edictum Pontificium, editum ante
 annos viginti, retinebant, eripuit, & coëgit eos abiurare coniugium.
 Adeo recens eſt ille impurus coelibatus in his Prouincijs.
Coelibatus Sa-
 cerdotum de-
 nuo ſtabiliur.

Anno 1221. & triennio proximò poſt dicitur in omnibus
 his regionibus ſæuiſſe fames & peſtilentia atrociffima. Eodem
 tempore quidam Nicolaus, homo nobilis, qui fuit Canonicus Vra-
 tiſlauienſis & Cancellarius Henrici Barbati, imitatus pietatem ſui
 Principis, & multorum aliorum, qui tunc quaſi certabant inter ſeſe
 in condendis Monaſterijs, prædia ſua, quæ habebat ditiffima, lega-
 uit ad cultum diuinum, & extruxit cœnobium amplum, quod de
 nomine ſui Principis appellauit Henrichouium. Tandem cum ſibi
 nondum ſatisfaceret, ipſe etiam religionem illam, quæ eſt Cister-
 cienſium, ingreſſus eſt. Annotarunt alijs, iſtum Nicolaum quarto
 anno poſt in vita ſua ſacerdotali non vero monaſtica, emiſſaſſe,
 ſed in talibus non eſt res magni momenti *αιεμιώλια βάζαν.*
Monaſterium
 Henrichoui-
 enſe erigitur.

Anno etiam 1220. tres nobiles fratres Comites de Virbna,
 Stephanus, Andreas & Franciſcus erexerunt locuples Monaſte-

*Virbucenses
domini con-
dunt mona-
sterium Suid-
nicie.*

rium Suidnicie, quod nominatum est S. Mariæ. Hæc familia deinde aliqua ex parte migravit in Poloniam maiorem, quæ tunc etiam parebat Principibus Silesiæ: & sunt inde hodie superstites nobiles Domini de Rifsina, quorum domicilium non procul abest à Fraunstadio, viri præstantes virtute & humanitate.

Anno 1222. vniuersa Polonia & Silesia, indicta magna expeditione, fecit periculum, an possent Prutenos perdomare: represse si sunt illi quidem, sed vinci non potuerunt. Frustra etiam euocati sunt milites Liuonienses; nam & illi robori huius gentis, quod fuit eximium, & non indignum origine Romana, fuerunt impares.

Anno 1225. penè erupisset bellum ciuile inter Silesiam & Poloniam, sed illud tamen adhuc in herba sublatum est. Lescus albus retinuerat dignitatem Ethnarchiæ, & cum ea ditionem Cracouiensem. Is, quamuis fuit Princeps modestus & bonus: tamen non potuit vitare offensiones aliquorum, & accusabatur, quod in quosdam nobiles fuisset asperior. Ideo pars aduersa accersebat Henricum Silesium, cui alioqui ea dignitas tanquam Principi natu maximo deberetur.

*Henricus Bar-
batus parci-
publicæ tran-
quillitati.*

Henricum Principem iustum & pium, non mouit alia causa, quàm vtilitas Reipublicæ, cui inter illos motus bellicos, & metum Tartarorum, qui iam tunc deuictis Moschis, incumbabant Polonia, opus esset Principe potenti, & armato excellenti autoritate, qui posset opponi Prutenis, Tartaris & alijs barbaris gentibus. Ideo, quamuis multum dissuadente S. Heduige, passus est se pertrahi in hanc sententiam, & collecto exercitu profectus est in Poloniam occupaturus Cracouiam. Verum, cum animaduerneret, Lescum carum esse Episcopis, & multis honestis hominibus, abiectis armis cum ipso citò transegit, & Cracouiam ingressus, à Lescio amicè habitus, domum rediit.

*Henricus Bar-
batus diuini-
tus tegitur.*

Tanta enim fuit virtus huius Principis, vt pietatem, etiam optimis occasionibus amplificandæ suæ potentiæ anteferebat. Bientio post accidit casus plane tragicus in Polonia. Miserat in Pomeraniam gubernatorem Lescus Suantopultum, is, florens opibus & gratia populari, volebat se nominari Principem Pomeraniæ: Et iuuabat eum Vladislaus Dux Poloniæ maioris, gener ipsius. Lescus, re deliberata cum Henrico Silesio, quem amabat vt patrem, statuit eum publico conuentu Principum Poloniæ, tanquam feditiosum, opprimere sine armis, cum magna esset potentia Suantopulti.

Indicatur igitur conuentus totius regni, in villa quadam Poloniæ Maioris, Gausana, & vocatur eò Suantopultus: sed ipse iam præmonitus de suo periculo, vicissim struebat insidias vitæ Principum omnium, vt deleta stirpe regia, dominatum totius regni inuaderet. Atque ita decimoquarto die Nouemb: adiutus à genero, Principia

Principes, Lescum & Henricum, qui tunc balneum ingressi erant, cum armatis adoritur.

Lescus, hortantibus & subleuantibus eum suis in equum nudus exiit & fugit: sed Suantopultus eum tanquam verum hostem persequens, quamvis acerrimè sese defendentem, obtruncavit. Interea Henrico, qui ex ætate iam gravis erat, & ad fugam ineptus, immissi sunt percussores in balneum: Quo iam ex vulneribus colapso, obiecit sese gladijs hostium quidam Germanus peregrinus *P* de Visenburg, qui transfixus gladio, demum sese proiecit in Henricum: Ibi sicarij, cum utrumque exanimem putarent, discesserunt. Henricus autem se colligens, clam lectica Vratislaviam delatus est, & posteritatem Visenburgij ad magnas opes & honores euexit.

Ita diuinitus bonus iste Princeps, ex media morte retractus & seruatus est, virtute sui ministri: sicut Alexander à Clyto ad Granicum: & recens ad Pestum Hungariæ à viro nobili Princeps Mauritius. Suantopultus, cum Princeps distineretur alijs bellis multis, possessionem Pomeraniæ retinuit.

vide Silesiam intro lib. 1. m. 246.

Vidua Lesci, mater Boleslai Pudici, & nobilitas Cracouiensis accersuit Henricum Barbatum, ut tutorio nomine Rempub: & ditionem Cracouiensem administraret. Leuirum Conradum Ducem Masouiae, vidua propter crudelitatem oderat, sicut & reliquus populus: & cum Henricus floreret opinione pietatis, & potens esset, sperabant eius gubernationem utiliore futuram Reipub. penè perditæ ex ignauia superiorum Principum, quam Conradi. Et si hoc ægrè tulit Conradus, tamen prius sese munijt contra Prutenos.

Henricus Barbatu renunciat ethnarcha Polonia.

Roma igitur vocatur ordo Teutonicus equitum, qui paulò ante Asia à Saracenis pulsi erant. Profectus est eò cum equitibus ordinis Henricus de Salza magister, ille cum Principe Masouio certis rationibus transegit, de quibus adhuc hodie disceptatur. Hoc tamen constat, illis fuisse attributum agrum Culmensem, Prussiae vicinum, ea conditione, ut essent murus Poloniae ab ea parte contra irruptiones Prutenorum, qui erant hostes acerbissimi Polonorum, eosque sine intermissione fatigabant. Neque dubium est, Polonos in tanto metu, & cum inter domestica dissidia nihil opis à gente sua expectarent, valde fuisse liberales, praesertim in donanda tota Prussia, quam bonos illos Germanos prius sanguine suo emere oportebat.

Cruciferorum ordo migrat ad Borussia.

Confirmavit hæc pacta Pontifex Romanus Gregorius Nonus, & praeterea Fridericus Secundus, in cuius diplomate refertur, agrum Culmensem, & oram quandam inter Prussiam & nouam Marchiam, & quicquid à Prutenis caperent deinceps, ipsis donatum esse. Neque dubium est, contra officium fieri, quod Fridericus Caesar iustus & bonus accusatur, quasi suo diplomate confirmaue-

F ij rit falsa

rit falsa, non expressa in pactis, cum ista gesta sint ex consensu utriusque partis. Sed hæc longiori disputatione examinare non est necesse.

Conradus, cum Germano milite limites suos versus Prussiam munisset, moto bello conatus est Henricum depellere ex Ducatu Cracouiensi, quem erectis multis munitionibus firmauerat: Sed Conradus bis acie victus, & amisso filio, domum redijt.

*Henricus Bar-
batus capitur
& dimittitur.*

Hyeme eadem proditione, vt scribit Duglossus, quorundam nobilium, Henricus in Polonia minori, in templo astans ad missam, à Conrado oppressus, & in Masouiam abductus est. Henricus filius, qui nominabatur Pius, motus calamitate patris, subito quas potuit collegit copias, liberaturus patrem. Sed S. Heduigis, cui ab initio consilia mariti, implicantis se rebus Polonicis, displicuerant, anteuertens expeditionem filij, ipsa in Masouiam ad Conradum profecta est, eumque precibus, & lacrymis exorauit, vt ad pacem se flecti pateretur. Conradus motus foeminae sanctitate amicè cum Henrico marito transegit. Renunciavit Henricus iuri suo in Ducatu Cracouiensi, etiam præstito iuramento: & vt firmior esset pax, duæ Neptes S. Heduigis ex filio Henrico, quas ipsi peperat Anna filia Ottocari Regis Bohemiae, duobus filijs Conradi sunt promissæ.

*Heduigis sedat
ciuilia
bella.*

*Elizabetha
Thuringica
refertur in
catalogum
Sanctorum.*

Ita sancta hæc foemina imitata exemplum Sapientis Abigaë, sedato intestino bello, & pace his regionibus reddita, maritum suum ex carcere domum reduxit. Eodem anno Elizabetha Thuringiaca, neptis S. Heduigis, relata est inter Sanctos. Conradus propter sæuitiam in magno apud omnes erat odio: & Pontifex Romanus noua inflammabat bella, absoluit Henricum Barbatum à iuramento, iussitque eum eijcere Conradum. Recruduit igitur bellum inter cognatos Principes, quod primum sedatum est anno 1236.

*Henricus Bar-
batus occupat
Poloniam ma-
iorem.*

Interea anno 1233. cum in Polonia maiori superstes esset vnicus Princeps Vladislaus, Sputator dictus, qui superioribus annis fuerat adiutor Suantopulti in opprimendis Principibus, Henricus memor veterum iniuriarum, & vt præsidio esset nobilitati in Polonia maiori, quam crudeliter spoliabat Vladislaus, multum dehortante ipsum coniuge Heduige, exercitum duxit in Poloniam maiorem, eamque fermè totam in suam redegit potestatem. Vladislaus fugit ad Socerum in Pomeraniam.

*Henrici Bar-
bati nepotes
ex sorore.*

Henricus Poloniæ maiori præfecit Brunonem Nepotem suum ex Adelheide sorore, filium Diopoldi Marchionis Morauiae. Nam hunc Diopoldum Bohemiae Rex Ottocarus ex Prouincia sua eiecerat: vxor vero cum quatuor filijs ad Henricum fratrem fugerat. Ex quibus tres in Silesia perierunt, quartus mortuus est in Col-

in Collegio Magdeburgensi. Ab hoc tempore ad mortem vsque Henrici Bar-
 Henricus habuit titulum Ducis totius Silesiæ, maioris & minoris bati titulus.
 Poloniæ.

Anno 1236. fuerunt nuptiæ inter Constantiam filiam Henrici Pij, & Casimirum filium Conradi Masouiensis. Eodem tempore Vladislaus Sputator, auxilijs Pomeranorū adiutus, deprædatus est Poloniam maiorem, & Brunonem Nepotem Henrici Barbati, Præfectum Poloniæ maioris, per prodicionem trucidauit. Scriptores Poloni opinantur, ipsi accidisse hanc calamitatem, quod vexaret Episcopum Poseniensem, quem etiam aliquot dies captiuum tenuit.

Anno 1237. fuerunt nuptiæ Vratislaviæ inter Boleslaum filium Conradi Masouiensis, & Gerdrudim filiam Henrici Pij. Hedwigis, etsi erat in vicinia, tamen in urbem non accessit. Henricus Bar-
 Henricus Barbatus, cum esset Ethnarcha Poloniæ, multa in moribus batus consti-
 & legibus barbaricis Polonorum emendauit: & Rempub: hone- tuit Rempub.
 stius constituit.

Anno vero 1238. cum ad componendas res Silesiæ inferioris proficisceretur Crosnam, in itinere cœpit languere, & paulò post 19. Martij Crosnæ in pia confessione decessit, Princeps sa- Henricus
 piens, pius, iustus, & verè patriæ nostræ pater. Etsi autem non est Barbatus
 annotatum, quot annos vixerit, tamen colligere possum, eum non moritur.
 procul abfuisse ab anno ætatis septuagesimo, quem pater Boleslaus excefferat. Hedwigis maritum ardentissimè dilexerat, tamen quodam prætextu religionis illius ætatis fascinata, eum deserebat, & totos annos triginta maritus ex voto, quod præsentem Episcopo fecerant, eam non attigit, à quo tempore Henricus, vultu etiam pietatem præ se ferens, comam & barbam aluit, vnde cognomen Barbati accepit. Hedwigis etiam maritum Principem non alloquebatur, nisi quando pro calamitoso erat deprecatrix: vbi tamen testes aliquos semper adhibebat.

Hedwigis tor-
ua pietas.

Cum ipsi esset nunciatus morbus Principis, non accessit eum, neque in funere eum fleuit: sed cum ex immiti studio pietatis, præsertim in senectâ, animus eius quasi obriguisset, disputauit, impium esse, significatione luctus diuinæ voluntati velle aduersari. Sepultus est Henricus in monasterio Trebnicensi. Hunc Principem Heroicum Deus excitauerat, vt in hac nostra Silesia, pulsa barbarie, pietatem & humanitatem plantaret.

Anno 1232. decessit Laurentius Episcopus Vratislaviensis, Laurentius Ep-
 vir magni ingenij & industriæ. Scribitur morbum contraxisse in piscopus con-
 pago Preichau ex nimio & assiduo odore rosarum, qui fortassis illi traxit letalem
 catharrum & febrim conciliauerat. Tanta autem tunc fuit ambitio morbum ex o-
 Episcoporum: vt, cum Laurentius in publico confessu nollet cedere dore rosarum.
 Iuoni Cracouiensi, Iuo ipse Romam profectus sit, vt impetraret diploma à Pontifice, quò sua Ecclesia Vratislaviensi & reliquis præferretur.

HENRICVS SECVNDVS PIVS,
Silesiae & Poloniae maioris Princeps.

MOrtuo patre, primo anno pacavit Poloniam maiorem, quae turbata erat armis Vladislai: Redegit Gnesnam in suam potestatem, nec multò post Vladislaus ex mœrore animi, propter amissum patrimonium, in Pomerania obiit. Cadaver tamen Posnaniam, permittente hoc Henrico, delatum est, ibique sepultum. Reliquit superstites duos filios Boleslaum & Primislaum: illis ut patrimonium filius redderet, Hedwigis mater valde instabat, sed nihil profecit. Retinuerunt igitur tantum exiguam appendicem Poloniae maioris versus Masoviam.

Mieslaus Masovien-
sis discipulus
muribus.

Hoc tempore aiunt in Masovia memorabile exemplum divini iudicii ostensum esse, in Mieslao filio Conradi Ducis Masovien-
sis, qui, cum expilaret suos, & illorum bona per vim abriperet, in conuiuio, quod ex spolijs miserorum apparauerat, conceptus & consumtus esse dicitur à gliribus & muribus. Ita antiquitas non frustra dixit: Malum virum vel mus mordeat.

Boleslaus Pu-
dicus ducit ux-
orem Cunegundam.

Boleslaum Princeps Cracouiensis, qui sustinebat titulum Ethnarchae, etsi in nulla apud alios Principes erat autoritate, ut sese muniret contra Conradum Masoviensem, duxit filiam Regis Hungarici Belae Cunigundim, cuius Avia paterna fuerat Gerdrudis soror S. Hedwigis. Accepit dotem luculentam, & ipsi coniuges, praestantes forma & ætate, mirabili illius seculi superstitione, ut imitarentur exemplum Henrici Barbatum & S. Hedwigis, perpetuam fovuerunt continentiam, & à consuetudine coniugali prorsus abstinerunt. Inde Princeps ipse appellatus est Boleslaus Pudicus: ac Cunigundis præcipuam laudem sanctimoniae habuit.

HISTORIA TARTARICA.

IN Propheta admodum tristis querela de dissipatione gentis Israeliticæ recitatur: Iniquitates nostræ, sicut venti dissipaverunt nos. Ait Propheta, propter idola, & scelera, decem tribus Israël sedibus suis auulsas, in longinquas & barbaras regiones disiectas esse, perinde sicut vehementes ventorum turbines cumulum palearum, magno impetu sublatum in auras, solent dispergere, ita ut nunquam illæ quisquiliæ possint recolligi aut coaceruari: ita in pœnis publicis, ubi sese novæ & barbaræ gentes infundunt, totæ familiae abripiuntur, parentes à complexu liberorum, uxores à maritis

maritis auelluntur, & in diuersas plagas barbarici orbis ad seruitutem, ipsa morte tristiores, abducuntur: vt plerumque in toto vitæ spacio miseri homines de suis dulcissimis corporibus, parentibus vel liberis nihil penitus resciscant.

Talia nunc accidunt in vicina nobis Pannonia, vbi grassatur crudelitas latronum Turcicorum: Et talis ante annos trecentos & viginti octo, fuit facies publici & priuati status in tota Polonia, & in maxima parte nostræ Silesiæ, quando rabies Scythica patriam nostram laniena horribili compleuit, & innumerabilem hominum turbam aut trucidauit, aut in rigidissima antra Arctoæ, ad sua plaustra barbarica abreptam, auexit.

In hæc igitur tam luctuosa spectacula vbi intuemur, expauescamus de iræ Dei aduersus scelera hominum magnitudine, & seriam cogitationem de emendatione vitæ nostræ instituamus, memores illius tristissimæ comminationis Christi: Nisi poenitentiam egeritis, omnes ita peribitis.

Imminent nobis ex vicinia gentes immani rabie nostrum cruorem sitientes, Turcica, Tartarica & Moscouitica: & qualia sint repagula, quæ humana industria in hoc animorum nostrorum torpore, & publica segnicie atque discordia, illis obijcit, est in conspectu. Precemur igitur Filium Dei, qui est magnus Michaël, stans in excubijs pro filijs sui populi, vt ipse à nobis arceat barbaricas vastationes, nec sinat hanc terram, vt Propheta minatur, anathemate percuti. Nunc recito historiam verè tragicam.

Anno 1140. dicuntur magna agmina Tartarorum erupisse ex vltimis limitibus Arctoïs in Græciam, sed tunc sunt reiecti ab Imperatore Græco Alexio. Cesserunt igitur rursus ad paludem Mæotidem, & Russiam vel Moscouiam inuaserunt. Post annorum verò aliquot continua bella, Moschi victi sunt à Tartaris, & magna pars Russiæ est facta Scythiæ vectigalis.

Tartarorum
excursiones.

Tartari uincunt & domant Moschos.

Tanta autem fuit tyrannis seruitutis Tartariæ, vt Principes Moscouitici, qui alioqui potentia & opibus antecelluerunt, etiam plebeio nuncio Regis Tartarici, petitorio tributum, pedibus, ipsi sedenti in equo obuiam prodirent, poculum lactis equini, quod gens illa habet in delitijs, porrigerent, & guttas lactis, quæ Scythia potante in iubas equi excidebant, ore lamberent. Legato recitatur literas sui Principis substernebant preciosam vestem: expellibus Sabellinis, vt nominant, & ipse, cum tota nobilitate insidens genibus, mandata Tyranni auscultabat. Hoc tam turpe iugum primus Iohannes Moschus, sub annum Christi 1479. excussit,

Tartari crudeliter imperant Moschis.

Tartari domini sunt in Moscouia annos 300.

cussit, cum Tartari dominati essent in Moscouia annos ferme trecentos.

*Tartarorum
irruptiones
in Poloniam.*

Anno 1240. Tartari, progressi ex Moscouia, depopulati sunt Poloniam ad ripam Vistulæ usque, abducta magna præda hominum & aliarum rerum. Eadem hyeme denuò reuersi sunt, & Vistula amne glacie concreto, ferme ad ipsam usque Cracouiam nemine prohibente vagati sunt, rapinis & cædibus omnia complentes.

Boleslai Pudici imbecillitas.

Sedebat Boleslaus Pudicus, Princeps iuuenis & imbecillis, Cracouiæ spectator incendiorum & direptionis Prouinciæ suæ, & cum inter Principes Polonos nulla esset coniunctio, nihil poterat rebus suis afferri opis. Vtebatur vero remedijs valde peruersis: cumulabat missas, inuocationes hominum mortuorum, cultus statuarum: cum ista fatales illas pœnas attraxissent.

*Tartarorum
irruptiones
sauißima.*

Anno vero 1241. quasi tota gens Scythica, ex suis sedibus prosiliens, locustarum instar, regiones Europæas inuasit: & cum duplex collegissent agmen: Alterum, Ducibus Batto & Caidano, vt quidem verissimæ historiæ testantur, in Hungariam, quam propter soli bonitatem semper appetiuerunt alienæ gentes, irrupit: eamque, Bella Rege pulso, totum triennium crudelem in modum vastauit: Alterum verò, duce Peta, inuasit Poloniam, & primum quidem, quasi antecursores emisit sub initium Quadragesimæ, qui ingentem turbam hominum vtriusque sexus, vinctam loris arripiebat.

Tartari uastant Pannoniam.

Tartari uincunt Polonos.

Hunc globum, qui nondum erat maximus, adorti sunt aliquot fortes viri Poloni, collectis copijs non magnis ex nobilitate & populo, qui, etsi acerrimè dimicarunt, & magnam stragem hostium ediderunt: tamen tandem superati multitudine, cesserunt. Interea Tartaris superuenit nouus exercitus, qui dicitur expleuisse numerum 500000 hominum. Iste diuisit sese in duo agmina, quorum alterum ad vastandam Masouiam missum est: alterum rectà petijt Cracouiam.

Tartarorum crudelitas.

In eo publico metu, etsi deerat idoneus rector, tamen præfecti regni, moti spectaculis nimis miserabilibus, cum non modo pagi & vrbes ab omnibus partibus arderent, verum etiam contaminarentur templa, rideretur religio Christiana, & miseri homines nobiles & ignobiles aut passim mactarentur, excruciatii omnibus tormentis, aut vincti pecudum more raptarentur, contraxerunt quos potuerunt milites, & corpora sua furori Tartarico obiecerunt.

Tartari rursus uincunt Polonos.

Pugnatum est non procul à Cracouia acerrimè 18. Martij: sed Poloni rursus victi multitudine, amissa præcipua nobilitate gentis, fugientes sese abdiderunt in syluas. Boleslaus Princeps in Carpa-

Carpatum montem fugit, & ibi cum coniuge sua delituit. Craco-
uia ab omni populo deserta est, quam Tartari spoliata incen-
derunt. Neque diu ibi commorati, properarunt in Silesiam, vt
Principem Henricum, cuius potentiam metuebant, imparatum op-
primerent.

*Tartari diri-
piunt & in-
cendunt Cra-
couiam.*

Ripas Viadri ad Ratiboriam præsidio munierat Mieslaus
Dux Ratiboriensium, is Tartaros, qui primi flumen ingressi fue-
rant, fortiter repulit multis interfectis: Sed deinde, conspecta
tanta multitudine, expauit, & discedens cum suis, recepit sese ad
Henricum. Inde Vratislauiam delati sunt, sperantes ex ea vrbe,
quam esse caput in Silesia didicerant, vberem prædam. Sed cum
vrbs ea ætate nondum valeret robore militari, & parum esset mu-
nita, ciues res suas in arcem comportauerant, ipsi vero discesse-
rant, præsiderarij deinde tecta, ne ijs frueretur hostis, inflamma-
uerant.

Tartari, decepti sua spe, instituunt terribilem oppugnatio-
nem arcis: sed manifestè ibi conspecta est præsentia Dei, defen-
dentis aliquas Ecclesiæ reliquias. Tartari enim territi sunt flam-
mis ex coelo cadentibus, & latè inter ordines ipsorum discursan-
tibus: & ita precibus piorum ab arce, sicut olim Attila ab vrbe
Aurelia in Gallia fulguribus & tonitru, reiecti sunt.

*Tartari fru-
stra oppugnât
arcem Vratis-
lauensem.*

Proximo die post Dominicam Paschæ coniunxit sese cum
illis alterum agmen, quod Masouiam vastauerat, atq; simul recta
Lignicium contendunt. Compleuerat fama de irruptione Scytharum
vniuersam Germaniam, & ingens erat omnium metus: sed
cum Imperium tunc certo careret gubernatore, & machinationibus
Pontificum omnia essent distracta & pessundata, non fuit ea
alacritas nostræ gentis in arcendis Scythis, quale olim fuerat ro-
bur animorum sub Ottone primo, qui Hunnos trucidauerat.

Contraxerat tamen Henricus exercitum triginta millium ho-
minum, quod vni Principi etiam hac ætate, vbi istæ regiones lon-
gè magis sunt populosæ, factu foret difficile. S. Hedwigis in illo
tumultu bellico, cum virginibus & nuru Anna, coniuge Princi-
pis, recipit sese in oppidum Crosnam: abiens autem, etsi sese præ-
sagire mortem filij diceret: tamen Henricum complexa, hortata
est, vt fortiter sese immani hosti pro Ecclesia & Republica Chri-
stiana opponeret, & aut speciosam victoriam de hoste reportaret,
aut, si Deo ita videretur, honesta morte occumberet.

*Henricus Pius
opponit se
Tartaris.*

*Hedwigis filio
Henrico Pio
ualedit.*

Ipsi Henrico egredienti Lignicio infaustum omen accidit.
Tegula enim ex templo diuæ Mariæ delapsa fermè caput ipsi fre-
gisset: processit autem in campum, qui Volstadia dicitur, ibiq; ho-
stem expectauit.

*Henricus Pius
pene opprimi-
tur ruina.
Volstadia lo-
cus prælij cum
Tartaris.*

Exer-

*Henricus Pius
instruit acies.*

Exercitum suum distinxerat in quinque agmina, motus clade Polonorum, quos recentes copiae Tartarorum in media victoria oppresserant. Primum agmen constabat ex militibus voluntarijs, qui pro eius ætatis more ex Germania hinc inde collecti erant, & signati cruce, testabantur, sese paratos esse subire mortem pro defensione Ecclesiæ Christi: His adiunxerat metallicos fossores, accitos Goltperga, ubi tunc erant locupletes venæ. Ductor huius agminis erat Boleslaus exul, filius Diepoldi Marchionis Moraviae, amitus Henrici.

In secundo erant Poloni ex maiori & minori Polonia vocati, quibus præerat Sulislaus. In tertio erat Mieslaus Dux Ratiboriensis cum suis copijs: is tamen iussus est in pugna sese cum secundo agmine coniungere. Quartum tenebat Pompo Magister Prussiae cum militibus sui ordinis, qui itidem, ut viri fortes, ad arcendos barbaros accurrerant. Ultimo loco constiterat ipse Princeps cum robore exercitus, qui ex Silesijs, Polonis & militibus Germanis stipendio conductis constabat. Totidem acies Tartari instruxerant: sed ita, ut quælibet longè vniuersum exercitum Henrici superaret.

*Henricus Pius
confligit cum
Tartaris.*

Commissum est prælium die nono Aprilis, & inchoauit pugnam acies signatorum cruce, & metallicorum: nam hoc postularant à Principe. Illi primum agmen Tartaricum repulerunt: sed cum incautè sinerent sese à reliquo exercitu longius auelli, multitudine hostium circumdati sunt, & omnes densissimo quasi imbre sagittarum, erant enim penè nudi, obtriti. Cecidit ibi Marchio Boleslaus inter primos animose dimicans.

Coniungunt sese euestigio agmina Sulislai & Mieslai, & feruntur in hostem audacter, neque deest successus. Nam cum haberent plures armatos balistis, facile illi inermes sagittarios pepulerunt & iugularunt: Tartari suis laborantibus submitunt duo agmina, nec tamen Poloni cedunt.

*Tartarorum
Stratagema.*

Ecce autem in medio ardore pugnae audita est vox horribilis, equitis ignoti, errantis circum latera exercitus, & inclamantis nostros lingua Sclauonica, Fugite, fugite: Ibi Mieslaus cum suis conturbatus, principium fugæ fecit & euasit. Henricus autem affatus Pomponem, eumque ad virtutem cohortatus, cum reliquis duobus agminibus Tartaris sese opponit, tantaque fuit virtus nostrorum, ut Tartari effusè inciperent fugere.

Interea siue diabolicis præstigijs, siue panico terrore quopiam, sicut verum est illud Taciti: Primi in omnibus prælijs oculi vincuntur, nostri sunt turbati. lactabatur à Scythijs vexillum, in quo visum est depictum caput monstrofi hominis, quod voraginem quandam fumorum & halituum teterrimi foetoris eructabat, barbaros caligine sua occultabat, nostros verò terrore & foetore ene-

Vtrum

Vtrum hæc ita acciderint, non certò affirmo. Gens quidem Scythica semper fuit dedita incantationibus & veneficijs: & ante prælium humanas hostias mactauerant, vt semper cum Magia diabolica, infanticidia sunt coniuncta. Tali igitur spectio acies nostrorum territæ & dissolutæ sunt: & cecidit ibi Pompo Magister ordinis cum multis fortibus viris. Henricus cum paucis suorum in media hostium acie nusquam fugam respectans præliabatur: tandem admonitus à suis cæpit sese recipere.

Tartari Magi & incantatoris.

Cruciferorum Magister interficitur in prælio Tartarico.

Erant ad latus ipsius quatuor tantum viri nobiles, inter quos vnus fuit Clemens Præfectus Glogouiensis, illi omni ope conati sunt Principem eripere, & cum equus ipsius saucius amplius non progrediretur, eum in equum recentem imposuerunt.

Glogouiensis præfectus acriter tuetur suum Principem.

Ex comitibus vero vnus Iohannes anteibat, & ferro Tartaros submouebat: eum cum animosè sequeretur Princeps, & vnus ex Tartaris, qui maximè eum premebat, gladio feriret, brachio sublato ab alio Scythæ proximo hasta ad alam traiectus est, & equo excussus. Comites circa Dominum præliantes etiam occisi sunt: Solus Iohannes euasit acceptis duodecim vulneribus, quem cum persequerentur nouem Tartari, ipse nactus in fuga tres alios Christianos, illis fretus conuertit sese, & octo ex illis Tartaris sua manu iugulauit, nonum autem captiuum abduxit. Postea, vt Deo pro tanto beneficio esset gratus, ingressus est religionem monachorum Dominicanorum.

Henricus Pius pro patria occumbit.

Tartari cadaueri Principis caput amputarunt illudq; hastæ infixum circumtulērunt. Ligniciū vrbs incensa est, sed arx valido est munita præsidio, ab eo cum Tartari postulassent deditionem, responsum est, pro vno Principe necato, sese habere plures Dominos adolescentes, quos non essent deserturi.

Ligniciū incenditur.

Tartari attenuati tam cruenta victoria, & metuentes arma ex vicina Germania, nihil progressi vltius, vastata Moravia, ad suum Imperatorem in Hungariam sunt profecti. Tanta verò strages Christianorum edita esse dicitur: vt, cum Tartari post victoriam, singulis cadaueribus singulas auriculas præciderent, nouem grandes sacci expleti esse scribantur.

Tartari reuertuntur in Hungariam. Tartari magnam multitudinem trucidarunt.

Corpus Henrici ab vxore Anna ex sexto digito sinistri pedis agnitum est, & Vratislaviæ in Templo S. Iacobi sepultum. In loco prælii etiam templum conditum est. Hic fuit exitus Generosi & verè Pij huius Principis, congruens ad vetus dictum: Pro patria decus est magnum profundere vitam: cui tota Germania, quam suo sanguine textit, ne eam etiam, sicut Poloniam, Scythæ percurrerent, debet gratiam.

Henrici Pij sepultura.

Henrici Pij
liberi.

Etſi enim Princeps ipſe mortuus eſt: tamen ita vires Tartarorum attriuit, vt ſibi ipſis diffiderent, & ad ſuos reuerterentur. Fuit Henrico nupta, vt ſuperius retuli, Anna filia Ottocari primi Bohemiæ Regis. Suſcepit ex ea liberos nouem, quatuor filios, & quinque filias. Filij fuerunt Boleslaus Caluus, Henricus Tertius, Vladislaus & Conradus. Ex quibus duo, Vladislaus & Conradus, conſilio Auiæ, miſſi ſunt ad ſtudia, Patauium in Italiam Vladislaus, Conradus Lutetiam: & deſtinati ab ea ad ſacra: cum diuiſio Sileſiæ inter tot Principes videretur inutilis.

Vladislaus
Henrici Pij
filius diſcit
Patauij.
Vladislaus eli-
gitur in Ar-
chiepiſcopum
Saltzburgen-
ſem.

Vladislaus Patauij honeſtè vixit, & beneficentia multorum animos ſibi conciliauit. Nam inter reliqua officia, ſolebat tenuiorum ciuium filias, data dote ex ſuo, elocare, ne turpi quæſtui addicerentur. Is deinde creatus eſt Archiepiſcopus Saltzburgenſis, quia propter ſtirpem maternam carus erat collegio illius loci.

Conrado promittebatur Episcopatus Bambergensis, quem multi ex familia S. Hedwigis tenuerant: ſed ipſe repudiata ea dignitate à fratribus patrimonium repetiuit, vt ſuo loco dicemus.

BREVIS EXPOSITIO STIRPIS & vitæ Beatæ Hedwigis.

ſanctorum
hominum me-
moriam retinen-
da eſt.

NON laudanda eſt profanitas illorum, qui aut ſimulatione religionis, aut barbarie quadam veteres historias hominum, quos Deus excellentibus donis ornauit, negligunt & aſpernantur. Sed verè pietas Deo grata eſt, exempla præſentiæ ipſius in ſanctis hominibus intueri, & filio Dei, conſeruatori Eccleſiæ, qui perpetuo ſibi agmen aliquod ex genere humano excerpit, gratias agere, ſicut rectè dictum eſt: Hos ego cum laudo, laus ea tota Dei eſt.

Etſi enim poſteriorum temporum in Eccleſia non ea eſt ſinceritas, neque is veræ fidei ſplendor, qui fuit ætate Apoſtolorum, & paulò poſt, & præter alias ſuperſtitiones, quibus deformata eſt Eccleſia, etiam pernicioſus mos in cultu & adoratione hominum ſanctorum, qui ex hac vita diſceſſerunt, inuectus eſt: tamen etiam in illa caligine teſtimonia de Eccleſiæ conſeruatione, & de præſentia Spiritus ſancti in electis edita ſunt.

Hedwigis pa-
rentes.

Nos etiam præcipuo modo debemus gratitudinem Hedwigis Sileſiæ, quæ olim, non vt domina, ſed vt mater patriam noſtram amauit, eamq; plantatione religionis, literarum & virtutis excoluit. De vita igitur ipſius breuem habebimus ſermonem. Nata fuit Hedwigis patre Bertholdo, Duce Meraniæ, Carinthiæ & Iſtriæ: matre vero Agnete nata ex Marchionibus Auſtriæ, vt quidem ipſa hiſtoria, quæ in templis legitur, perſpicuè aſſeuerat.

Fuit

Fuit autem familia paterna ex stirpe Arnolphi Imperatoris, nati ex posteritate Caroli Magni, qui anno Christi nongentesimo perijt pthiriasi. Is habuit filium naturalem Rapoldum conditorem stirpis Andechessanæ in Bauaria: vnde postea nati sunt Principes, qui tenuerunt ducatus Istriæ, Carinthiæ & Meraniæ, quam scriptores multi non recte nominant Morauiam.

Ducatus autem Meraniæ tempore Friderici Barbarossæ, & paulò ante, nominabatur Regio illa, quæ olim fuit sedes Narischorum: & postea dicta est Voilandia. Extincta enim mascula stirpe Ducum Meraniæ sub Friderico Secundo, ducatus ille à vicinis, cum nullus esset certus Imperator, discerptus est. Partem enim Episcopi Bambergensis, & Vuirtzburgensis: Aliam autem partem Burggrauius Norimbergensis, occuparunt,

Meraniæ ducatus ubi fuerit.

Genuit ea familia aliquot præstantes viros, inter quos celebratur Otto Cancellarius Henrici Sexti Imperatoris, qui postea factus est Episcopus Bambergensis, & Pomeranos fidem Christi docuit, vnde Pomeranorum Apostolus est vocatus. Inuenio autem annotatum alicubi, Bertholdum patrem Hedwigis, à quibusdam ordinibus, mortuo Friderico Barbarossa, propter opes & potentiam vocatum esse ad Imperium contra Philippum Bambergensem. Bertholdus tamen, cum animaduerneret huic, munito studijs principum, sese futurum imparem, volens de suo iure cessit. Non extincta sunt autem odia in filijs erga Philippum, qui deinde anno 1208. Ottoni Vitelspachio Principi Palatino, cui Hedwigis filiam Gerdrudem desponderat, adiutores fuerunt, vt Cæsarem interficeret.

Nati sunt Bertholdo quatuor filij: Ecbertus Episcopus Bambergensis: Bertholdus Patriarcha Aquilegiensis: Henricus & Otto Marchiones Istriæ, qui omnes anno 1231. fuerunt in exercitu Friderici ducis Austriæ, cui materna stirpe erant cognati, in bello contra Regem Bohemiæ. Sed cum propter mortem Friderici copiæ dilaberentur, nullus fuit illius expeditionis successus. Ex istis fuit vltimus Otto, qui anno 1248. Plassburgi interfectus est, & cum eo stirps mascula deleta.

Hedwigis fratres & sorores.

Collocauit idem Bertholdus nuptum filiam Gerdrudem Andreæ Regi Vngariæ, quæ à Barone Vngarico in sua aula, propter adulteriij procurationem, vt putabatur, miserabiliter est interfecta. Ex ista Gerdrude nata est Elizabetha, nupta Principi præstanti Ludouico Landgrauio Thuringiæ & Hassiæ, qui profecturus ad bellum Turcicum in Asiam, Brundusij decessit. Ista Elizabetha, scemina sancta & modesta, à mariti fratre in exilium pulsa est, & Bambergæ ab Episcopo cognato in monasterio nutrita. Ex huius tamen filia Sophia, materna stirps est Landgrauiorum Hassiæ,

Hedwigis cognata Elizabetha & Catherina secundæ.

Hedwigis adole-
scentia.

Ex Bela deinde Rege Vngariæ, filio Gerdrudis, nata est Cui negundis vxor Boleslai pudici, Principis Cracouiensis: quæ etiam opinione sanctitatis celebris est: ita vt singulari fato hæc familia scæminas nobiles ob pietatem produxerit. A teneris verò annis vsque laudata est probitas Hedwigis, in qua semper eximia fuit modestia, & ardens ad precationem & exercitia pietatis studium. Promissa est Henrico Barbato anno ætatis duodecimo, eiqûe deinde luculentam attulit dotem, cuius maximam partem maritus Princeps, ab ipsa exoratus, in condendo & locupletando cœnobio virginum Trebnicensi insumsit. In Silesia vere ita vixit, vt fuerit innocentia, sanctitatis & mansuetudinis exemplar.

Hedwigis vir-
tutes.

Historia de ipsa ineptè & barbarè scripta, celebrat tantum ipsius opera ceremonialia, & dura exercitia in victu, cultu corporis, in sustinenda inedia, vigilijs & similibus. Etsi autem illa, vbi fiunt fide vera in Christum prælucente, & vbi iusta seruatur mediocritas, suam laudem habent, sicut etiam externa disciplina in renatis pulchrum decus est: tamen in hac pia scæmina alia ornamenta nobiliora fulserunt: neque solum virtutibus Ethnicis, aut gestibus illis externis, tanquam folio ficus, tecta fuit: sed, cum intus in corde ad Deum esset conuersa, & gubernatorem haberet Spiritum sanctum, accendebantur in ipsa virtutes diuinæ, vera lux agnoscens Deum, & vera fides, ad Deum fiducia mediatoris accedens, ardens pietas, dilectio, castitas, beneficentia erga Ecclesiam & Rempublicam, aliæq; multæ. Harum virtutum testimonia & documenta in tota vita ipsius lucent.

Hedwigis ar-
dens pietas.

Ipsa non solum apud Principem suum deprecatrix est pro populo, pro afflictis, flectit eum ad clementiam, & iusticiam, verum etiam apud Deum: & sicut pia & modesta Esther, est socia & ducissa communium precationum, ardentibus votis Ecclesiam & Rempublicam Deo commendat: Ita, vt ex assiduo infessu in genibus, etiam grandes & duri calli in genibus ipsius excitati scribantur: Neque dubium est, propter huius sanctæ scæminæ preces, ærumnas publicas esse lenitas, & arma Scythica repressa.

Hedwigis Si-
lesia addidit
culturam.

Fuit deinde suo Principi hortatrix ad propagationem religionis & pietatis in hac gente: Neque suo labori suisq; sumtibus pepercit, vt latè per totam prouinciã Ecclesiæ & Scholæ, quæ olim fuerunt in monasterijs, constituerentur. Curauit etiam Silesiam ornari vrbibus, legibus, disciplina & ædificijs: sicut non dubium est, hanc regionem tunc primum culturam accepisse. Accersuit ex Germania multas familias, qui noui coloni literas & humanitatem simul huc intulerunt.

Constat verò, non esse opera meliora inter homines, quàm communicationem sapientiæ cœlestis, & honestarum legum in societate

cietate politica, quæ hæc nostra regio ab ista benefica omnium matre accepit, mores ipsius ita fuerunt placidi, itaq; ab asperitate alieni, vt, sicut Cyrus Xenophontæus, nunquam vehementi ira, etiam in magna rei indignitate, exarsisse legatur.

In vita interiori ita erat amans castitatis, & tanta fuit in rebus aduersis patientia, vt etiam in alteram partem potius deliquerit. Nam, cum sexies fuisset puerpera, tandem maritum magnis precibus eò adduxit, vt consuetudini coniugali renunciaret, ab eaque ferme triginta annos sese abstineret, in morte etiam mariti & filij adeò sese Deo obtemperare ostendebat, vt edere gestus aliquos mœsticiam significantes impium esse duceret.

*Hedwigis
neui.*

Ista quidem, & alia superstitionum labe, ex sordibus ætatis illius fuit aspersa, vt semper in Ecclesia aliàs maior, aliàs minor est lux: Et tunc, fabricata iam monarchia Pontificia, & orbe terrarum ubiq; nouos & monstrosos foetus monachorum parturiente, tetrum chaos abusu Ecclesiam contaminauit, quibus contagijs etiam ipsa inquinata est. Scimus autem, monstrata veritate cœlesti, redargui idolatricos cultus superioris ætatis in cultu statuarum & mortuorum hominum, in profanatione sacræ Ccenæ, & alijs.

*Hedwigis in-
cidit in secu-
lum infelix.*

Opinio, quæ damnat coniugia, in animis huius & aliarum fœminarum inoleuerat, ex iniqua lege cœlibatus: cum vita coniugalis, impuritas & contaminatio pietatis esse existimaretur: Neque interea erudirentur homines de mirando consilio Dei, qui naturam hoc modo condidit, & hunc ordinem propagationis in genere humano, circumscriptum certa lege, ex arcana sua sapientia instituit, sicut dicitur: Dixit Deus, non est bonum, hominem esse solum. Neque etiam pijs fœminis ardentibus zelo pietatis proponebantur hæc & similia dicta, commonefacientia de veris exercitijs fidei & dilectionis: Saluatur mulier per filiorum generationem, si manserint in fide & dilectione.

Hos fontes si doctores illius ætatis monstrassent, intelligi potuisset, coniugium esse veram castitatem, & vt Paulus verecunde loquitur, debitam beneuolentiam inter coniuges Deo non displicere. Nec impium est, in morte parentum, liberorum aut propinquorum esse in mœrore, nec illa stoica ἀσπεγία monachorum est laudanda.

Indoluit Christus in morte sui amici Lazari, & Ioseph ostendens signa mœsticiæ propter patris sui decessionem, non resistit voluntati Dei. Quia utrumq; vult Deus: nos calamitate & morte nostrorum affici, cum ipse σέπας naturæ humanæ impresserit: & simul tamen apprehensione verarum consolationum ex Euangelio dolorem moderari. Inter istas maculas tamen, cum nostra domina fundamentum sanæ doctrinæ retineret, & fiducia mediatoris quo-

*Hedwigis pro-
pter stipulas
non fuit reie-
cta à Deo.*

G ij tidie ar-

tidie ardentem remissionem peccatorum peteret, non fuit abiecta propter illas stipulas, quas ædificio Christi indocti doctores assuebant.

Et sunt in omnibus sanctis navi multi & magni, non tamen contra conscientiam, & quas illi, cum sunt admoniti, non pertinaciter defendunt, sicut ostendunt exempla Apostolorum & multorum aliorum. Ideo dulcis à Paulo est monstrata consolatio, qui ait: Fundamentum aliud poni non potest, præter id quod positum est quod est Christus Iesus. Dies, inquit Apostolus, declarabit, qualis sit cuiusque ædificatio, & ille, qui detrimentum patietur, saluabitur ut per ignem. In veris enim tentationibus manifestum fit piæ menti, non subsistere stipulas commenticiarum opinionum, & simul Deus errores etiam in sanctis, multis tristibus exemplis punit, sicut huius sanctæ sceminæ, tam multæ & graves fuerunt æumnæ, ut non dubium sit, eam illa magnitudine calamitatum commonefactam & fractam, non modo fuisse modestiorem, verum etiam quasi omnium mundanarum rerum fuisse pertasam,

Hedwigis calamitates ingentes.

Vidit enim tragicum exitum suæ sororis Reginæ, qui, quod grauissimum est, scelere fratris & suo accersitus esse putabatur. Vidit deinde filiam illius Gerdrudis Elizabetham Thuringiam, sceminam sanctam, marito mortuo, miserabiliter, in exilium proijci, ubi & paulò post moerore animi contabuit. Conspiratione præterea fratrum, interfectus est Philippus Bambergensis, Cæsar utilis Imperio, & quidem ab illo ipso Ottone, qui futurus erat gener ipsius: Ideo necato illo noluit filiam promittere alteri, sed eam una cum cæteris sororibus in collegium virginum Trebnicense includit: Paulò post conspexit dimicare exemplo penè Thebaico, inter sese filios, iugulari multos ciues, & homines innocentes, ipsumque deinde filium, terribili exemplo diuinæ vindictæ, ceruices ex equo frangere.

Vulneratus est ipsius maritus, optimus Princeps, ex insidijs lethaliter, abductus deinde in carcerem, ubi ipsa suo labore, precibus & lacrymis, eum liberauit & dissidia pacavit. Tandem post mortem sui Principis fuit spectatrix horribilis laniationis & tyrannidis Scythicæ, quæ fuit grauior etiam, quàm nunc est asperitas Turcica.

In quanto igitur eam dolore fuisse credimus, cum vidit hanc regionem studio ipsius religione & vrbibus excultam, crudelem in modum vastari, vri, diripi, & deinde filium Principem præstantem pietate & virtute, patrem multorum filiorum, ante senectam in prælio à Scytis trucidari. Hic tantorum malorum concursus etiam virile & constans cor, potuisset frangere: ipsa tamen addicta precationi, & fontibus verarum consolationum, etsi fuit tristior & toruior: tamen eam animi retinuit æquabilitatem, ut

Hedwigis robur & constantia.

verè

verè de ea prædicari possit: Tamen per ipsas lucet ærumnas fides. Sed non institui nunc longum panægyricum, Tantum in hac historia breuem etiam huius Sanctæ scæminæ, quæ fuit huius regionis singulare decus, mentionem facere volui.

Consumpta mœsticia & ærumnis, in pia inuocatione Christi decessit anno 1243. biennio post cladem Lignicensem, 15. Octobris, cum aliquamdiu decubuisset ex torrido, vt apparet, marcere, quem ex curis & genere vitæ aspero contraxit. Anno vigesimo tertio post decessionem eius, laborantibus in hac causa multis potentibus viris, à Clemente in numerum diuorum relata est, & institutæ solennes feriæ, cum precatione & cantu valde superstitioso. Iussi sunt homines exuuias ipsius inuifere, eas adorare, & ab ea bona, quorum solus Deus dator est, petere. Ea nos merito repudiamus, cum sciamus, nequaquam ornari pios defunctos, vbi deformatur Deus: Sed gratam ipsius memoriam conseruemus, & Deum oremus, vt subinde excitet Principes & dominas pietate & caritate in patriam præstantes, vt ipsi inter nos perpetuo Ecclesia colligatur, quæ eum agnoscat & celebret sine erroribus idolatricis.

Reliquit beata Hedwigis numerosam posteritatem, quæ diu in Silesia est dominata, & adhuc hodie superstites sunt inclyti Principes Lignicenses & Bregenses, nati paterna quidem stirpe ex vetusta familia Regum Poloniae: materna verò ex posteritate Caroli Magni & Beatæ Hedwigis, quæ certe est nobilitas eximia, Quos Deus, etsi diadema Regni Poloniae illis per iniuriam detractum est, ornauit multis præclaris vitæ commodis, & quod maximum est, vera agnitione Filij sui: ita vt hic etiam exemplum diuinæ illius promissionis conspiciatur: Generationi rectorum benedicetur: quam Poëta Ethnicus acceptam alicubi in poemâ suam transtulit, ὁσεεῖων πύδεσσι τὸ λῶμα, ὁσεεῖων δὲ ὕ.

FILII HENRICI SECUNDI

Pij, Silesiæ Principes.

Henricus Pius. Anna filia regis Bohemiæ.

Henricus Tertius Vratislaviensis.	Boleslaus Caluus vel sæuus Lignicensis.	Conradus Glogouiensis Saganensis & Crosnensis.	Vladislaus Archiepiscopus Saltzburgensis, & postea gubernator Vratislaviensis.
-----------------------------------	---	--	--

G iij

Grata

Boleslaus Cal-
uus malus
Princeps ad-
mittit Polo-
niam.

Tartari rur-
sus uastant
Cracouiam.

GRata erat memoria Henrici Pij apud Polonos, ideo post abi-
tum Tartarorum Boleslaus, Henrici filius, vocatus est ad Du-
catum Cracouiensem, & electus in summum Principem, quia Bo-
leslaus pudicus existimabatur perisse. Receptus est Cracouiæ
cum læticia: sed cito exeruit se ipse natura: fuit enim *μωρόν & κῶ*,
stupidus, infans & iniustus. Ideo facili negotio eum ex Polonia
excussit Conradus Masouiensis: & dum illi litigant, interea Tar-
tari rursus per iuga Carpathi ex Hungaria sese tumultuaria ma-
nu effundunt, Cracouiam opprimunt & diripiunt, necatis pluri-
bus hominibus, quàm prius. Nec multo post amisit Boleslaus et-
iam Poloniam maiorem. Nobilitas enim, quæ detestabatur ipsius
arrogantiam, reuocauit filios Vladislai exulis, modestos Princi-
pes, Primislaum & Boleslaum: Ita nec sapientia, nec fortuna hu-
mano consilio ad hæredes potest transmitti.

Auia autem Hedwigis hortata est nepotes, ut omitterent Po-
loniam, Silesiam vero ipsi ornarent & tuerentur diligenter. Sed
statim post mortem S. Hedwigis Boleslaus Princeps prodigus
& iniustus, voluit sibi suam assignari partem in Prouincia, ne coge-
retur reuereri matrem & Episcopum Thomam, quem mater cole-
bat & audiebat. Facta est igitur talis diuisio, ut Boleslao, ipso ita
eligente, tribueretur Ducatus Vratislaviensis, Lignicensis autem
& Glogouiensis ditio relinqueretur Henrico: simul tamen uterq[ue]
alterum ex fratribus, qui destinati erant ad professiones sacras, ha-
beret in hæreditate consortem: Henricus Vladislaum: Boleslaus,
Conradum. Post exiguum tamen temporis interuallum, Boleslaus
partem Lignicensem, tanquam meliorem postulauit: & quamuis
iniquum petebat, tamen à matre vidua, quæ paci studebat, impetra-
uit quod voluit.

Fuit hoc anno 1244. Non multò verò post idem Boleslaus,
turbata pace, excitauit graue & exitiale bellum in Silesia, quæ non-
dum sese ex vastationibus Scythicis collegerat. Conradus enim
mutata voluntate repudiavit Sacerdotium: quia Auia eum inui-
tum ad illud addixerat: & quia illa familia non amplius erat gra-
ta in Franconia: Reuersus igitur Lutecia hæreditatem suam à fra-
tre Boleslao petebat.

Boleslai Cal-
ui furor.

Vladislaus autem, qui creatus erat Archiepiscopus Saltz-
burgensis, integrum suum patrimonium fratri Henrico reliquit.
Ibi Boleslai *πλεονεξία* fuit intolerabilis. Postulabat enim rursus, ut
facta commutatione ducatum, Henricus migraret Lignicium,
& fratrem Conradum placaret, sibi autem Ducatum Vratisla-
uiensem daret integrum. Sed hoc ordines sui dissuadebant & in-
iusticiam Boleslai detestabantur. Ortum est igitur Ciuile bel-
lum inter fratres diuturnum, & admodum Silesiæ funestum.

Anno 1245. primum adortus est Henricum fratrem Boleslaus, conuocatis militibus, & prædonibus vndique ex Germania: ^{Vratislavia post uastationes Scythicas instauratur.} accurrit Vratislaviam, ea post incendia Scythica adhuc erat exigua & infirma, & quidem formam nouæ vrbs tunc accipiebat. Donata enim fuit iure ciuitatum Germanicarum, abolita barbarie Polonica, idco ciues passim ex Germania eò confluebant, ^{Boleslaus Caluus frustra obfidet Vratislaviam.} & nouis tunc etiam mœnibus cingebatur. Inter illas difficultates tamen sustinuit trimestrem obsidionem Boleslai, & eum re infecta abire coëgit.

In reditu autem diripuit & incendit Nouoforum, & templo, ad quod miseri homines cum vxoribus & paruis natis confugerant, vt religione loci sese tuerentur, ad quingentos homines foedè inflammato exussit. Reuersus domum totam Silesiam latronibus compleuit, qui deinde grauitè Prouinciā afflixerunt. Nam cum illis stipendia non exolueret, agros hinc inde sunt deprædasti. Inuenio apud Duglossum, eo tempore ipsum à sua nobilitate, quod existimaretur mente errare, captum & custoditum fuisse, tandemque, cum resipiscere videretur, dimissum esse. Neque tamen sic quieuit. ^{Nouoforum oppidum incendiatur.}

Nam, cum in Lusatia Sittauiam & Gorlicium quibusdam ex suis hominibus ditioribus oppignorasset, denuo Vratislaviā, quamuis infortunè, inuasit. Nam non modo cum clade reiectus est: Sed paulò post etiam ab Henrici fratris militibus exceptus & Vratislaviā ductus est. Frater, hortante proculdubio matre, eum honestè habuit, & cum fidem dedisset, se Conrado patrimonio daturum, dimissus est. ^{Boleslaus Caluus capitur.}

Interea anno 1248. Vratislaviā accesserunt legati Pontificij, missi ex concilio Lugdunensi ab Innocentio Quarto, quibus ^{Silesia accipit munus à Pontifice.} mandatum erat, vt peterent auxilia contra Fridericum Secundum, Cæsarem, quem Pontifices tunc crudeliter persequabantur: & vt vicissim quodam officio hanc gentem rusticā deliniret, nunciatum est illis ex decreto Pontificis, ieiunium annuum quadragesimæ, deinceps non à Dominica, quam Ecclesia nominat Septuagesimam, vt hætenus ex ritu Græcorum vsitatum fuerat, inchoandum esse, sed serius more Romano, agitatius prius Bacchanalibus: Ita, cum temulenti homines libenter admitterent orgia Bacchi, Pontifex impetrauit nummos. ^{Ieiunia veteris Silesiæ.}

Profecti iidem legati in extremam Scythiam, ad magnum Imperatorem Tartaricum Chamum, petitori ab eo, vt Christianis hominibus parceret, nec in eos amplius sæuaret: Exhibitis muneribus quatuor annorum inducias dicuntur impetrasse: quamuis de ea legatione & itinere scripta, plena fabularum & ineptiarum, edita sunt

Boleslaus Cal-
uus evertit Si-
lesiam.

Boleslaus vero rursus suis furis exagitatus, ut nervos belli corraderet, extremam oram Lusatiae & Silesiae inferioris, agrum Libusensem & vicina oppida Brandenburgensibus Marchionibus oppignoravit, & Vratislaviense territorium tertio vastavit. Paulo post, alienatis à se suorum animis, Crosnensis ditio Conrado dedita est: Struebat illi insidias frater Boleslaus: in Henrico vero Vratislaviense parum inueniebat praesidii, fugit igitur in Poloniam maiorem ad Primislaum Principem Gnesnensem, cui soror Principum Silesiae Elizabeth erat nupta.

Conradi Se-
cundi Glogo-
uensis nuptia.

Primislaus collocavit Conrado nuptum suam sororem Salomeam foeminam pietate praestantem, & cum missa legatione nihil aequi impetraret à Boleslao, una cum Conrado totam Silesiam, quae duobus fratribus parebat, devastavit: locis sacris tamen perpercerunt, & ut esset certa munitio, unde perpetuae fierent excursiones, fuit autor Conrado, ut prope Glogouiam nouam arcem muneret, & in eam praesidiarios collocaret: hanc scriptores non recte nominant Bythomiam, cum sit Pridomia. Notum est enim ex sermone maiorum, Principem Glogouensem domicilium suum in pago Pridomia habuisse.

Conradus mu-
nit Pridomiā.

Ex ea munitione, habeo autores, qui utrumque Principem, Henricum & Boleslaum, captos esse scribunt: & quamuis Boleslaus corruptis custodibus elapsus est, tamen, ut scribit Duglossus, Henricus promisit, aut se fratrem adducturum, ut tribueret ipsi patri monium, aut sese de suo illi aliquid daturum. Demum igitur 1255. Glogouiae fuit conuentus, causa constituendae pacis inter fratres: ibi, annitente Episcopo Vratislaviense, & nobilitate regionis, Boleslaus ducatum suum cum fratre Conrado diuisit, ipsique attribuit Glogouiam, Saganum, Sprottam, Crosnam, & vicina oppida, quae tamen tunc non fuerunt multa.

Conradus Se-
cundus occu-
pat Glogouia.

Autor est Duglossus, Anno 1250. Ottocarum Bohemiae regem occupasse Ducatum Opoliensem in Silesia superiori, eumque tradidisse filio suo naturali Nicolao, ab eoque posteriores Duces Opolienses esse propagatos: quod tamen, ut mihi parum comperit in medio relinquo. Postremus ex Opoliensibus Principibus Iohannes videri voluit, familiam suam à Mieslao Boleslai Proceri fratre continua descensione adhuc esse superstitem. Aeneas Syluius asseuerat, hunc Ottocarum fuisse Silesiae Dominum, quod fortassis inde sparsum est, quia ducatus istos Silesiae superioris inuaserat. Paucis annis post Boleslaus Pudicus Cracouiensis, & Vladislaus Ratiboriensis, Opoliensem ditionem late vastarunt, ut inde Bohemos excuterent, sed nullo cum successu.

S. Stanislai
apothecosis.

Anno 1254. non sine magno labore, & grauibus impensis in curia Romana obtineri potuit apothecosis S. Stanislai, anno post necem ipsius centesimo septuagesimo quinto. Multi prudentiores ex se

ex Senatu Cardinalium aduersabantur, cum iudicaret, hoc modo religionem prostitui.

Narrat historia, in ipso articulo renunciationis publicæ adolescentem mortuum, qui ad sepulchrum efferebatur, precibus S. Stanislai reuixisse: Sed nos, qui talibus miraculis non assueuimus, donamus illis suum aduocatum, contenti nostro mediatore, qui est ad dextram æterni Patris, interpellans pro nobis. Vix dum sedato ciuili bello inter fratres Silesios, Boleslaus nouum incendium excitauit.

Questus fuerat Episcopo, exhaustum sese esse multorum annorum bellis, & grande æs alienum contraxisse, ideo orare se, pateretur decimas, quas ipsi ex veteri instituto soluebat, in summam pecuniæ commutari, & promittebat illi in annos singulos decies mille marcas, vt nominamus. Negauit Episcopus, hoc sibi aut licere, aut expedire, & ius suum defendebat. Boleslaus autem irritatus, anno 1256. Episcopum cum ditioribus duobus Canonicis ruri captum, & vestibus exutum in carcerem abduxit. Archiepiscopus Gnesnensis è uestigio ad sua fulmina decurrit, & terribili sonitu campanarum quotidie Boleslaum est execratus. Istas diras cum Boleslaus negligeret, querelam hanc detulit ad Pontificem Alexandrum Quartum. Is vt veteres iuebant, ἀμὰ κυρηκείᾳ δόρυ vsurpans, mandauit Episcopis Polonicis, & præterea Archiepiscopo Magdeburgensi, vt Poloniam & Germaniam in arma aduersus Boleslaum concitarent.

Boleslaus Calu-
uus intercept
Episcopum
Vratislaui-
ensem.

Extant literæ ipsius plenæ hypocriticæ crudelitatis. Sed interea Thomas fractus squallore carceris, datis obsidibus promisit, se in territorio trium fratrum Silesiæ, nam reliqui duo Vratislauiensis & Glogouiensis, conniuebant, admissurum commutationem decimarum: & præterea soluit λύτρον marcarum bis mille. Scriptor Polonicus addit Epiphonema, & iudicat hos Principes propter hoc scelus Regno Poloniæ excidisse.

Ab hoc tempore Sacerdotes, qui tunc soli scribebant annales, & de Principibus ex affectu suo iudicabant, Boleslao appellationem Sœui tribuerunt. Episcopus tamen proximo anno post, in Synodo prouinciali testatus est, nihil se eorum seruaturum, quæ cum Boleslao esset pactus.

Anno 1257. decessit Primislaus, Princeps Poloniæ maioris, iustus & pius, itaque continens, vt de eo scriptum sit, nunquam eum ebrium, aut ira incensum visum fuisse: Non exceserat annum ætatis trigesimum sextum. Elizabeth vxor, filia Henrici Pij, peperit illi filium Posthumum Primislaum, cui deinde ex longo interuallo diadema Regni Poloniæ est impostum.

Eodem

Boleslaus Cal-
uus capitur à
fratre Conra-
do.

Eodem anno accidit casus ridiculus. Non coaluerat vulnus
offensionis inter Boleslaum & Conradum: & quia recens decesse-
rat Primislaus, cuius auxilijs Conradus nitebatur, Boleslaus ratus
aduenisse tempus, quo fratri rursus posset detrahere Glogouiam,
& lætus illo successu ex Episcopo capto, per speciem amicitiae fra-
trem ad conuiuium Lignicium inuitauit. Constituerat autem ibi
eum detinere. Sed Conradus præmonitus de suo periculo, & ira-
tus fratri propter perfidiam, cogitauit quomodo in eum facinus re-
torqueret. Clam igitur armatam manum in lucum prope Ligni-
cium abscondit, ipse cum familiaribus ad fratrem ingreditur,
quem, cum in porta obuium habuisset, eum comprehendit, & vo-
catis suis equitibus ex luco Glogouiam abduxit. Non tamen cum
eo egit crudeliter, sed tantum coëgit eum numerare pecuniam,
quam ab Episcopo multæ nomine extorserat: vt extaret exem-
plum huius dicti: Væ qui spolias, quia spoliaberis. Item:

Τὸ ἔργον ὡς ἐτέρω πὲρ εἶναι καὶ τὸν ἥπαιλον τὸ ἔργον.

Terræmotus
in Polonia.

Anno 1258. & proximo post, annotatum est, Poloniam va-
lido terræmotu esse concussam, quo ab omnibus iudicatum est, gra-
ues clades denunciari. Et quidem anno 1260. denuo Tartari, qui
ductores & adiutores habebant Moschos, vniuersam ferme Polo-
niam per spacium trimestre percurrerunt, & crudeliter depopulati
sunt, Cracouia vrbe & multis alijs oppidis captis & incensis, ad ip-
sam oram vsque Silesiæ, & ditionem Opoliensem sunt grassati.

Tartari rura
sua vastant
Poloniam &
Cracouiam.

Cruciferi stre-
nue arcent Bo-
russos & ser-
uant Poloni-
am.

Hiscæ annis etiam pertinax & asperum bellum gessit ordo
Teutonicus in Prussia, & magna tunc fuit virtus nobilitatis Ger-
maniæ, quæ sponte militatum in ea pia causa proficiscebatur, & suo
corpore & sanguine arcebat à Polonia immanitatem barbarorum,
quam proculdubio, nisi iste fuisset ipsis obiectus murus, tunc bel-
lis ciuilibus, & vastationibus Scythicis plane exhaustam, totam
deuorassent. Quare non dubium est, gentem Polonicam ordini
isti multis nominibus gratiam debere.

Cometa pro-
xime anteces-
sit circumge-
stationem pa-
nis consecrati.

Anno 1264. terribilis fulsit Cometa: eoq; ipso anno insti-
tuta est circumgestatio theatrica panis consecrati. Anno 1266.
decessit Vratislaviæ 5. Decembris Henricus Tertius, Princeps
bonus & amans sui populi. Sæpe autem in historia Silesia, & de
isto Henrico quoque refertur, quod Principes veneno sint sublati.

Henricus Ter-
tius Vratisla-
uiensis mori-
tur.

Ego Silesijs tunc nota fuisse venena vix crediderim: sed illud ru-
dius seculum, malignas febres ex veneni hauustu contractas esse su-
spicatum est. Sepultus est in monasterio S. Claræ.

Habuit duas vxores: quarum prior fuit filia Conradi Ducis
Masouiae, Iuditha: Peperit illi Henricum & Heduigin: ex altera,
quæ fuit filia Ducis Saxoniae, nullos liberos genuit. Filio attribuit
tutorem

tutorem Vladislaum Archiepiscopum fratrem, qui commigravit Vratislaviam, eamque tutorio nomine quadriennium gubernavit.

Anno 1267. mortuus est Thomas Episcopus Vratislaviensis: reditus Ecclesiae illius Vladislaus à Pontifice ad triennium ad suos usus impetrauit: Triennioque post ipse Vladislaus extinctus est, Princeps celebris ob munificentiam in egenos.

Vladislaus Archiepiscopus imperat Vratislaviae & moritur.

HENRICVS QVARTVS PRVBVS

Vratislaviensis filius Henrici Tertij.

Annus 1270. fuit plenus prodigijs, quæ significarunt sequentes motus & clades. Mulier nobilis vno partu effudit pueros triginta sex, eosque viuentes, sed qui statim post extincti sunt. Viadrus & Nissa in Silesia sanguine fluxerunt. Hisce annis, donec fuit pax, Conradus Glogouiensis, vna cum coniuge sua foemina pia & benefica, occupatus fuit in ornanda & augenda Glogouia.

Partus monastrosæ fecundus.

Hoc igitur tempore existimatur collegium sacerdotum, cui tunc maxima pars ciuitatis parebat, in illam quasi Viadri insulam esse translatum, vbi olim fuit vrbs: In templum vero vrbis sacerdotum collocavit monachos instituti S. Dominici: Stru-ctura tamen prius immutata, & æde sacra pulcherrima erecta, foris verò collegio templum suo sumtu extruxit, & in illud statuam suam posuit. In oppido arcem condidit, & relicta Pridomia in vrbem commigravit. Ipsi etiam vrbi, adhuc oppressæ barbarie & seruitute antiqua, leges & iura Germanica donauit, vt plures ciues huc ea Reipub: euocari alliceret.

Glogouia excolitur à Conrado & Salome.

Sacerdotum collegium ex urbe Glogouia in insulam suburbanam transfertur.

Gubernauit hæc consilia omnia Salome ducissa, foemina sapientia & pietate excellens, decessit anno 1271. sepulta est apud Dominicanos, quos ipsa in vrbem vocauerat. Conradus egens pecuniæ eodem anno accessit ad secundas nuptias, & liberis suis induxit nouercam, Brigittam Theodoric Marchionis Misnensis filiam, Conradini illius viduam, qui scelere Pontificis Neapoli necatus est. Attulit Conrado dotem aureorum decies mille. Non multò post nuptias Boleslaviae penè oppressus esset à fratre Boleslao, qui denuò illi tendebat insidias, sed euasit tamen.

Salome Glogouiensis moritur.

Conradus Secundus Glogouiensis accedit ad secundas nuptias.

Anno proximo post Brigitta mortua rursus eum magna clade inuoluit. Nam cum dotis nomine Marchioni Misniæ oppignoras- set Crosnam, Greiffensteinium, & quasdam alias arces, nec vxore mortua redderet pecuniam, Marchio pater bona ea dotalitia occupa- uit, & Archiepiscopo Magdeburgensi vendidit. Anno 1275. de- cessit etiam Hedwigis coniunx Boleslai Lignicensis, nata ex familia Princi-

Conradus mul- tatur propter dotem uxoris mortuæ.

Principum Anhaltinorum : Ipse statim post contraxit matrimonium cum filia Ducis Pomeraniæ, quæ tamen offensa vagis libidinibus mariti, pedes ad patrem est reuerſa.

*Infantis uox
fatidica.*

In Polonia inter alia portenta hoc anno, infans medij anni prorupisse in hæc verba scribitur : Venient Tartari, & Polonis capita præcident. Interrogatus unde hoc sciret, dixit : A Deo : & cum rursus quærerent, quid de ipso futurum esset, & meum, inquit, caput præcident, idquæ duodecimo anno post accidit. Henricus Probus Vratislaviensis, cui curatores fideles multum pecuniæ corraſerant, anno 1276. oppida oppignorata à Conrado Glogouiense, redemit, cum in pactis ita conuenisset. Grauius hoc tulerunt patrui, Boleslaus & Conradus, qui ære alieno erant oppressi.

*Boleslaus Cal-
uus capit Hen-
ricum Pro-
bum Vratis-
laviensem.*

Anno proximo post Boleslaus Lignicensis, cuius fuit improbitas enormis, Henricum adolescentem, rusticantem in suo pago, captum abduxit. Causa prætexebatur, quod hæreditas, relicta à Vladislao Archiepiscopo, non minus ad ipsum & Conradum fratrem quàm ad Henricum pertineret : quod tamen erat expresse contra vetera pacta primæ diuisionis. Vratislavienses conqueruntur de hac iniuria apud vicinos Principes, & petunt auxilia : illi moti hoc scelere indicunt Boleslao bellum, cum alij tum etiam Primislaus Posnaniensis, natus ex sorore Boleslai, & Conradus Glogouiensis : Vratislavienses etiam, cum scirent Boleslaum vsurum auxilijs Germanorum, Croſnam hypothecæ nomine tradiderunt Marchioni Brandeburgensi pro aureis quatuor mille, ea conditione, ne ipse sese cum Boleslao coniungeret. Sed Boleslaus numeratis stipendijs multos milites ex Germania ad se traduxit.

*Boleslaus Cal-
uus proſligat
Principes Si-
lesie.*

Rursus igitur anno 1277. die S. Georgij infelici fato Silesiæ fit atrox pugna. Boleslaus habebat in suo exercitu tres filios, Henricum, Boleslaum & Bernhardum. Ipse pater conspecta multitudine copiarum hostium, desperans de victoria, coniecit se in fugam. Sed filius Henricus iuuenis animose pugnam restituit, & tandem victoria, quamuis cruenta, potitus est. Captus est in eo prælio ab Henrico Primislaus Posnaniensis. Vratislavienses tamen, ut opem ferrent captiuo Principi suo, ad Ottocarum Bohemum, cuius tunc magna erat potentia, confugerunt : ab eo petuerunt, ut aut authoritate, aut armis apud Boleslaum nepotem suum ex sorore, dimissionem sui Principis impetraret : & ut eum facilius flecterent, ditionem Glocensem ad tempora vitæ Regiæ, ipsi tradiderunt.

*Boleslaus Cal-
uus extorquet
aliquot oppi-
da ab Henrico
Probo.*

Ottocarus, qui distinebatur alijs bellis, pacem fecit in Silesia, sed iniquam. Nam Henricus Probus Boleslao cessit Nouoforum, Strigoniam, Strozam, Greiffenbergum, & alia quædam oppidula. Ita captiui Principes Henricus Probus, & Primislaus dimissi

dimissi sunt. Henricus Probus Crofnam à Marchione, cui exoluit aureos sexies mille, recepit. Non diu fruebatur ista læticia Boleslaus. Nam anno 1278. mortuus est Princeps iniustus, & qui sæpe mente delirabat.

Scribitur mandasse, ut porci pascerentur non granis frumentorum, sed fœno, quia æstate vescerentur gramine. Iusserat quandam plectere capite, qui supplicium meritis non erat: Ablegarunt igitur eum familiares, & renunciauerunt Principi, eum esse necatum. Vidit autem postea eundem Goltpergæ, & persuasus est à suis, multos ex mortuis in montes Goltpergenes commigrare. Sepultus est cum coniuge & liberis Lignici in monasterio Domnicanorum, quod ipse erexerat.

BOLESLAVS SÆVVS.

Henricus Quintus
Obæsus, Princeps
Lignicensis, & de
inde Vratislauen
sis.

Boleslaus Princeps
Suidnicensis.

Bernhardus agilis,
qui decessit sine
liberis 1280.

ANNO 1278. quo defunctus est Boleslaus Lignicensis, Henricus Probus post necem Ottocari Regis Bohemiæ recepit ditionem Glocensem, & duxit Mechtildem, filiam Ottonis Marchionis Brandeburgensis, qui tunc erat Bohemiæ gubernator.

Henricus Probus recepit ditionem Glocensem.

ANNO 1281. nouum scelus inter Principes nostros ortum est. Henricus Probus tunc non respondens nomini suo ulturus veteres iniurias, sub specie amicitiae ad se vocauit Henricum Lignicensem, Henricum Glogouiensem, Conradi filium, & Primislaum Posnaniensem, eos detinuit, & in carcerem coniecit. Lescus niger, qui tunc erat Princeps Cracouiensis, animosus & iustus vir, motus rei indignitate, collecto exercitu ex tota Polonia, omnem ditionem Vratislauensem ad ipsa vsque moenia vrbis vastauit: Captiui Principes tamen non sunt dimissi. Tandem, ut se liberarent: Primislaus agrum Rudensem in Polonia Henrico Probo cessit: reliqui duo Henrici promiserunt, se vocatos, quocunque tempore, Henrico Probo cum triginta hastatis militaturos.

Henricus Probus capit & multat cognatos Principes.

ANNO 1284. Henricus Probus quædam ademit Primislaum in Polonia maiori: & cum videretur id bellum futurum esse longum, Thomæ Episcopo & Sacerdotibus imperauit pecuniam in bellum, quæ cum ipsi esset negata, conuertit arma in Episcopum, & ipsi oppida, quæcunque possidebat, ademit. Torsit in illum ob hoc facinus fulmen excommunicationis Archiepiscopus Gnesnensis. Sed cum Vratislaviæ omnia templa clauderentur, & Sacerdotes

H

omnes

omnes conticuissent, Franciscani Monachi, ut gratificarentur Principi, usitato suo more sonabant & boabant. Ideo Henricus ordinem Sacerdotalem afflixit grauius.

Accusauerat Principem Episcopus in concilio Lugdunensi, sed Henricus ibi, ubi omnia venalia sunt, largitione absolutionem impetrauit. Ita Episcopus mœstus ex Gallia domum reuersus est, & concessit ad Ducem Casimirum Ratiboriensem. Post aliquot vero annos Henricus iratus Casimiro, quod hostem suum receptaret, bellum ipsi intulit, & Ratiboriam obsedit.

Henricus Pro
bus reconci-
liatur Episco-
po.

Episcopus placaturus Principem precibus, quem minis expugnare non potuerat, ornatu solenni ex vrbe in castra hostium processit: cui Henricus, quasi subito afflatus numine aliquo, supplex factus est, & ea, quæ ipsi detraxerat, reddidit. Tanta etiam postea eum incessit religio, ut non solum sacerdotibus nouum collegium Vratislaviæ, sub nomine S. Crucis conderet, & munificè illud donaret, anno nempe 1288. Verum etiam dicitur Episcopo obtulisse dono ipsam urbem Vratislaviam, quam tamen Episcopus, veritus odia Principum, accipere noluit. Ob hanc in religiosos liberalitatem, sacerdotes obliti omnium offensionum, eum cognomine probi ornarunt.

Casimirus O-
poliensis con-
iungit se cum
Rege Bohe-
miæ.

Memorable etiam hoc accidit, quod hoc tempore Casimirus Opoliensium Dux, sese regno Bohemiæ subdidit: ubi tunc imperabat Venceslaus, Ottocari filius: atque ita paulatim Bohemi pedem in hac regione posuere, cum nulla tunc esset Principum Poloniae coniunctio & autoritas.

Henricus Pro-
bus dimicat de
Cracouiensi
Ducatu.

Anno 1289. mortuo Lescio Nigro Cracouiensi sine liberis, vrbs Cracouiensis, in quam Lescus ciues Germanos collocauerat, & multi ex nobilitate vocarunt ad Ducatum, & dignitatem Ethnarchiæ Henricum Probum: quem vrbs cupide recepit, & ab omnibus ordinibus Princeps renunciatus est. Sed anno proximo post Principes Poloni, qui fastidiebant imperium Germanicum, subornarunt Vladislaum Masouiæ Principem, quem postea à breuitate staturæ, Locticum, id est, cubitalem dixerunt: eumque auxilijs iuuerunt, ut Henricum excuteret.

Vladislaus Lo-
cticus profli-
gat Principes
Silesios.

Decumbebat iam tunc Henricus, tamen, cum viderentur hæc pertinere ad iniuriam totius Silesiæ, impetrauit copias à cognatis Principibus. Fuerunt igitur in exercitu illo Henricus Lignicensis, Primislaus Dux Sprottensis & Saganensis, filius Conradi Glogouiensis, & Boleslaus Opoliensis. Pugnatum est 26. Februarii anno 1290. non procul à Cracouia: ibi cum Silesijs superarentur multitudo, & cecidisset in acie fortissimè dimicans Primislaus Sprottensis adolescens, Poloni victoriam obtinuerunt, sed multo sanguine suorum emtam.

Vladislaus

Vladislaus victor, sicut fides cadit cum fortuna, Cracouia potitus est: sed eandem paulò post recepit. Henricus opera ciuium sibi fidelium: & Vladislaus habitu Monachi euasit. Hinc est, quod veteres annales Henrico Probo tribuunt nomen Regis Poloniae: sed tamen ea dignitate non diu potuit frui. Nam dum Henricus Lignicensis Cracouiæ Rempub: constituit, interea 22. ^{Henricus Probus decessit.} Augusti, domi moritur Henricus Probus. Scribunt illi esse subministratum venenum: ego credo eum ex lenta tabe decessisse.

Henricus moriens sine liberis, testamento, vt creditum est, ^{Henrici Probi testamentum præbet causam tu multibus bellicis.} hæredem scripserat Conradum Glogouiensem patrum, sed Vratislauienses accersebant Henricum Lignicensem, cui erant æquiores. Illo ingrediente urbem & tenente arma, Conradus fremens domum profectus est. Ducatum Cracouiensem Probus assignauerat Primislao Poshnaniensi.

Penè defessus sum in recitanda Ianiena nostrorum Principum, & tamen adhuc restant deteriora. Cogitent verò assentatores Pontificij, vbi hæc enormia exempla perfidiæ & scelerum legunt, an rectè declamitent, nostram hanc primam ætatem propter doctrinam repurgatam esse efferatam.

Poloniæ fuit conditio tunc misera, quæ subinde excursioni ^{Polonica Reipub. status miserabilis.} bus Scythicis, Moschouiticis, & Lithuanicis exercebatur: neq; habebat Principem, cuius ea esset autoritas, vt aut domi pacem tueretur, aut foris hosti sese opponeret. Cracouienses appetebant Primislaum Poshnaniensem: sed Venceslaus Bohemiæ Rex inuitatus à vidua Lesci, & adiutus à Marchionibus Brandenburgensibus, ^{Venceslaus Bohemus inuadit regnum Poloniae.} magnam partem Poloniae minoris occupauit: & iam tunc cepit vsurpare titulum Regni Poloniae.

Anno 1291. Conradus Glogouienensis mouit bellum aduersus ^{Conradus Glogouienensis oppugnat Henricum Quintum Vratislauiensem.} Henricum Quintum Lignicensem propter occupatam Vratislauiam: & quidem pleraq; oppida Henrici afflixit & vastauit. Habebat Henricus fratrem Boleslaum Suidnicensem Principem varum & cupidum pecuniæ: is, cum vterq; Princeps frater & Conradus amicitiam & opem eius exposcerent, callidè decepit vtrumq;. Accepit primum à fratre dono oppida Iaurauiam & Strigouium, ^{Boleslaus Suidnicenses crescit ex fratre.} nec tamen misit auxilia. Clam etiam fœdere coniunxit sese cum Conrado Glogouienese, neque tamen illum etiam iuuuit.

Non multo post Henricus, vt vberiori bolo expleret cupiditatem fratris, donauit illi oppida Francosteinum, Reichenbachium, & Strelam. Boleslaus tamen non mutauit ingenium suum, Conradus vero Glogouienensis, cum bellum illi non satis prosperè procederet, ad dolos conuersus est.

Anno 1293. conflatum est periculum Henrico ex propria ^{Conradi Glogouienensis crudeliter in reipodum.} aula. Aulicus enim quidam carus Principi, de cuius patre Henricus propter cædem iniustam, quamuis inuitus, supplicium sumserat,

H ij

Princi

Principem suum ex insidijs in balneo flumentano Vratislaviæ captum, & prope nudum abductum, Conrado Glogouiensi tradidit die 9. Octobris, qui nouo genere crudelitatis in ipsum sæuijt.

Inclussit enim ipsum in caueam ferream, cuius ea erat angustia, vt nec stare, nec federe, nec iacere etiam exporrectus posset: ea duo solum habebat orificia, alterum pro cibo admittendo, alterum pro egerendis excrementis, in qua nepotem per spacium semestris & amplius cruciauit: ita vt ex illuuiæ totus vermibus & vlceribus scateret. Liberauit sese tandem durissimis conditionibus. Nam Conrado exoluit aureorum triginta millia, & magnam partem Ducatus Vratislaviensis illi cessit, Namslauiam, Bernstadium, Olsnam, Creuzbergam, Bicinam, Cunstadium, Rosenbergam, & præterea Boleslauiam & Hannouiæ cum suis agris. Squallore tamen carceris morbum contraxit, ex quo non diu fuit superstes Henricus.

*Cunegunda
mores & fa-
bellæ de ipsa.*

Mortua est hisce annis in monasterio, quod viuente marito Boleslao pudico fuerat ingressa Cunegundis: de cuius miraculis miras texunt historias sacrifici Poloni: & vt extet testimonium impudentiæ, audent comminisci, eam octoginta homines mortuos resuscitasse.

*Polonia denuo
creat regem.*

Anno 1295. nobilitas Poloniæ maioris iniijt consilium creandi regis, ex longo interuallo. Igitur, cum infœlix regnum satis diuturnas pœnas iræ sacerdotum propter necem Stanislai dedisset, post annum ducentessimum decimum quintum impositum est diadema Regium Primislao Duci Posnaniensi: Etsi magnam partem Poloniæ iam tenebat Venceslaus Bohemus. Videbatur Primislao futurus utilis Rex: Sed proximo anno post, octauo mense Regni, Die S. Dorotheæ, cum agigaret orgia Bacchi, ex improviso oppressus est à Marchionibus Brandeburgensibus, cum quibus diu inimicitias, propter fines exercuerat, & qui potius fauebant Venceslao, tanquam Regi veriori.

*Primislao Po-
loniæ Rex in-
gulat coniun-
gem suam.*

Primislao, cum sæpe compellatus sese non dederet, obtruncatus est. Existimatur pœnas dedisse propter parcidium. Nam priorem coniugem, sceminam præstantem, quod esset infœcunda, manibus ancillarum in gynecæo strangulauerat. Marchiones vsi victoria, magnam partem agrorum limitaneorum, vbi nunc est Marchia noua, Polonis detraxerunt.

*Henrici Quin-
ti Vratislavi-
ensis mors &
liberi.*

Eodem anno mortuus est Henricus Lignicensis: reliquit tres filios, Boleslaum, Henricum & Vladislaum: tutorem illis emit fratrem Boleslaum data illi arce Zottenberga. In Polonia, interfecto Rege Primislao, quidam detulerunt regnum ad Vla-

*Vladislaus Lo-
ticus aspirat
ad regnum
Poloniæ.*

dislaum Locticum, qui, etsi fuit ambitiosus, tamen, cum Venceslaus Bohemiæ Rex magnam partem Poloniæ obtineret, titulo Regio abstinuit, & nominauit sese dominum & hæredem Poloniæ.

BOLES

BOLESLAVS SVVIDNICENSIS
tutor filiorum Henrici Quinti Vratislaviensis.

Nisi Conradi iam senis moderatio motus sedasset, rursus Silesia fuisset implicata ciuili bello. Nam Boleslaus minabatur bellum Conrado, quòd fratri Henrico defuncto multa oppida per vim extorsisset. Conradus, qui consenuerat, & videbat Silesiæ imminere bellum ex Polonia, transegit cum Boleslao, illiç Boleslauiam & Hannouiam reddidit: Boleslauiense territorium sibi retinuit: Et, sicut fuit studiosus in muniendis vrbibus, excitauit in eo arcem munitam Clizdorffiam. Ita Boleslauia adiuncta est ditioni laurauienti. Hannouiam attribuit suis pupillis, & in agro illo condidit arcem Cuzenam.

Conradus Glogouien-
sis re-
conciliator.

Eodem anno Vladislaus Locticus, qui valde oderat Silesiam, quod à Principibus Silesiæ fuisset excussus ex Ducatu Cracouiensi: & quia ipsi, iocantes in ipsius ambitionem, nominabant eum regulum, subita incursione regionem ad Viadrum, præsertim Vratislaviensem, acerbè vastauit. Iste vafer & superbus Pygmæus, præcipuè fax fuit dissidij, inter Silesiam & Poloniam: & Poloniam: & eius præcipue scelere, & crudelitate factum est, quod gens nostra abalienata à Polonia, præsidia Bohemica, & regni illius societatem appetiuit.

Vladislaus Lo-
cticus fax dis-
sidij inter Po-
lonos & Sile-
sios.

Boleslaus etiam iniquus fuit in urbem Vratislaviensem, quæ non semper consilijs callidis Principis assentiebatur. Scriptum est, eum moenia vrbis depressisse, sed tamen etiam ille motus cito sedatus est.

Anno 1298. decessit Conradus Glogouienensis in vltima senectâ. Nam conijcere possum, eum egressum fuisse annum ætatis septuagesimum. Viuens distribuerat filijs possessiones. Nam Primislaus, qui in pugna Polonica cecidit, fuit Dominus Sprottæ & Saganî. In urbem Saganensem collocauit monachos euocatos ex oppido Naumburgo, cuius monasterij fundator fuerat Henricus Barbatus, proauus Primislai. Reliqui duo superstites fuerunt patri, ex quibus Henricus fuit Dominus Glogouiæ, Conradus autem Stinauiæ & vicinorum oppidorum in ripa Viadri, qui cum esset gibbosus, & ad negotia politica ineptus, ascriptus collegio Vratislaviensi, sacerdos Primarius, qui præpositus nominatur, renunciatus est, vulgus eum appellauit Hertzog Koberlein.

Conradi Sec-
cundi Glogou-
ienensis exitus.

Multum frequentia hominum & opibus ditio Glogouienensis sub hoc Conrado creuit: & cum Poloni iam his Principibus essent iniqui, ipsi propositis immunitatibus passim inuitarunt in hæc loca Germanos nobiles & ciues. Ideo multi ex nobilitate, originem suarum familiarum ex media Germania huc translata agnoscunt.

Silesiæ nobilitas huc migravit ex Germaniæ Prouincijs.

H iij Vetustis

Ioachimus à
Berg Imper-
ialis Consi-
liarius

Vetustissimæ quidem familiæ nobiles, ferme huc ex illis re-
gionibus, quæ parebant patri S. Hedwigis, commigrarunt: si-
cut audiui, virum nobilem, doctrina egregia, virtute & dignitate
præstantem, D. Ioachimum à Berg, Inuictissimi Cæsaris Maxi-
miliani Consiliarium, recitare: sese in profectioe sua, qua pluri-
marum gentium regiones, studia & mores inspexit: insignia fami-
liæ suæ, (quæ in Ducatu Glogouiensi domicilium habet) & co-
gnatam stirpem in Comitatu Tirolensi & in Stiria reperisse. Ma-
gnam deinde nobilitatem huc inuitauit ex Saxonia Mechtildis Sa-
xoniar Ducis filia Henrici coniunx.

Vladislaus
Locticus
exulat.

Fuit Conradus Princeps in suos quidem beneficis, verum
asperior & tenax offensionum. In Polonia Vladislaum Locti-
cum, propter iniustam vastationem Silesiæ, & alia scelera, furia
vltices persecutæ sunt. Venit in odium apud omnes ordines: &
rota Polonia sese Venceslao Bohemiæ Regi subiecit: qui duxit
Elizabetam, Primislai Regis filiam, & cum ea adeptus est Polo-
niam maiorem & Pomeraniam.

Monetæ ar-
gentæ usus
cepit in Po-
lonia.

Locticus vero toto regno pulsus, errauit hinc inde, penè vt
Telephus in Tragœdia. Coronam regni Venceslaus accepit an-
no 1300. quo anno nundinas anni iubilæi Bonifacius Octauus
Romæ indixit. Venceslaus in Poloniæ præfecturas collocauit
Bohemos & Germanos, quod ægrè tulerunt Poloni. Regnante
hoc Rege scribitur in Polonia cœpisse vsus monetæ argenteæ,
importatis grossis qui tunc recens cudebantur in Bohemia: prius
enim aut permutatione rerum fiebant contractus, aut utebantur
rudibus massis argenteis.

PRINCIPES GLOGOVI.

E N S E S.

Conradus Secundus Glogouiensis
mortuus anno 1298.

Salome filia Ducis
Posnaniensis.

Primislaus Princeps
Sprottensis, interfe-
ctus anno 1290.

Henricus Tertius
Fidelis, Princeps
Glogouiæ.

Conradus Tertius
Stinauiensis, præ-
positus Vratisla-
uiensis, vixit cœ-
lebs.

PRINCIPES SVIDNICEN.

S E S.

Boleslaus Suidnicensis, Filius Boleslai
Calui Lignicensis, mortuus anno 1301.
Sepultus in monasterio Grissenfi, cuius
fuit fundator.

Bernhardus

Bernhardus Suid-
nicensis.Henricus Iau-
rensis.Boleslaus Monstere-
bergenfis.

Boleslaus Suidnicensis pater, fuit Princeps prudens & diues, pri-
mus onera militaria in nobilitatem distribuit pro facultate pos-
sessionum, cum prius omnes viritim militarent. Cum conspiceret
Regem Bohemiæ appetere Silesiam, munijt sese collecta pecunia, &
excitatis multis munitionibus. Tunc enim Brega, Otmachania, &
alia oppida fossis & aggeribus cincta sunt. Venceslaum etiam ad-
ducentem exercitum contra ipsum, ita terruit, vt subito in Bohemi-
am regrederetur.

Boleslaus
Suidnicensis
primus
sapiens
ceps.

Anno 1303. Conradus Stinauiensis, annitente fratre, renun-
ciatus est Archiepiscopus Saltzburgensis, propter veterem memo-
riam stirpis, & Vladislaum patrum: Henricus frater eum illustri
comitatu instructum dimisit, & ditionem eius ad sese traduxit. Sed
ille bonus Silesius, vt erat ingenio simplici, cum Viennæ deficeret
lagena suæ cereuisiæ Stinauiensis, flagitauit ibi aliam, & cum non
inueniret, sciscitatus de Saltzburga, audiuit ibi nullum esse vsum
cereuisiæ, sed hauriri generosa vina Italica, & varij generis: tunc
ille non passus est sese auelli à suo dolio patrio, Sed aperte conte-
statur est, malle se Episcopatum, quam cereuisiam deferere, atq;
ita in patriam ad potum cereuisiæ Stinauiensis remigravit.

Conradi Stinauiensis simplicitas.

Henricus Glogouiensis offensus agresti facto fratris, cum tan-
quam hominem parum sanæ mentis, Glogouiæ inclusit in turrin-
arcis, quæ tunc erat in ea parte, vbi nunc est porta Nosocomij:
vbi aliquamdiu asseruatus est. Tandem à nobilibus suis, ex agris
Stinauiensi & Rudensi, qui eum diligebant propter placidos mo-
res, ex arce ereptus est, & bona sua recuperavit. Nobilitatem illam
ob fidem ornauit Priuilegijs & concessionibus egregijs: multos eti-
am ad luculentas opes euexit. Kobenam oppidulum nobili à Do-
nau dono attribuit. Verum sequenti anno post ex morbo decessit.
Atq; ita vnicus Dux vniuersi Ducatus Glogouiensis est relictus.

Conradus Stinauiensis ex carcere liberatur à sua nobilitate.

In Polonia noui motus exorti sunt, mortuo Rege Venceslao
1306. Locticus armatus latronibus Hungaricis & rusticis, inuasit
Poloniam minorem: eum, cum anno sequenti repressurus esset
Venceslaus iunior Bohemiæ Rex, in itinere Olomuzij ex insidijs
miserabiliter interfectus est. Extinctis hoc modo regibus, ordines
in Polonia maiori accersuerunt Henricum Glogouiensem, qui pos-
titus est tota ea regione: vnde multi ab eo tempore appellarunt
eum Regem Poloniæ. Sed ex vetustis monumentis apparet, titu-
lum ipsius fuisse huiusmodi: Henricus D. G. hæres Poloniæ,
Dux Silesiæ, Dominus Glogouiæ & Posnaniæ. Tanta enim fuit
opinio de ipsius virtute, vt plurimi, qui oderant vitia Loctici, illi se
subijcerent, præsertim Episcopi.

Henricus Ter-
tius Glogoui-
ensis uoca-
tur ad regnū
Poloniæ.

In annalibus Polonicis extat memorabilis vox. Inquit enim scriptor, beatum fuisse futurum Regnum Poloniae, si diadema regni fuisset impositum nepotibus S. Hedwigis. Proculdubio enim coniunctio Silesiae cum Polonia utriusque fuisset salutaris, non minus quam terrae Lithuanicae accessio: quae alioqui, praesertim si fuisset concordia inter Reges Polonicos, & ordinem in Prussia, non potuisset diu robur harum gentium sustinere. Sed nos etiam, quod in Comœdia dicitur, taceamus & feramus quod est fatale.

*Glogouiensis
ditionis uastatio.*

Locticus irritatus studio nobilitatis in Polonia maiori erga Henricum, tota aestate anni 1306. agrum ciuium Glogouiensem miserabiliter vastauit: & cum Henricus praecipua loca munisset praesidijs, nec hosti pugnandi copiam faceret, bellum in miseram turbam agrestium, & in tecta redundauit. Mansit tamen Polonia maior in fide Henrici, ad triennium, Sed anno proximo ante mortem Principis, sacerdotes coeperunt odisse Henricum, & cum ab Vladislao Loctico plura sperarent, ad illum se inflectebant.

*Henricus Tertius
Glogouiensis moritur.*

Henricus misit cum exercitu ad pacandam Poloniam Iohannem Bibersteinium, qui tamen non bene rem gessit. Interea cum etiam rursus ciuile bellum sibi videret imminere Henricus, & aceror morbum, ex quo tunc decumbebat, augetet, 9. Decembris 1309. extinctus est, Princeps iustus & in disciplina sancienda constans.

*Mechtildis
Henrici Tertij
Glogouiensis coniunx
femina sapientis.*

Habet laudem, quod itinera omnia in Ducatu suo optimè pacauerit, & latrocinia, quibus tunc Silesia plena erat, acerrimè eradicaauerit. Ideo nobilitati Polonicae, quae amabat licentiam, minus fuit carus. Sepultus est in monasterio Leubensi. Habuit coniugem Mechtildem filiam Alberti Ducis Brunswicensis piam & beneficam mulierem, quae multa oppida noua condidit, in eaque ciues Germanicos collocauit. Sepulta est Glogouiae in templo collegij sacerdotum.

PRINCIPES GLOGOVI.

E N S E S.

Henricus Tertius dictus
fidelis, filius Conradi.

Vxor Mechtildis
filia Alberti Brunswicensis.

Henricus Princeps
Saganensis.

Conradus Olsenicensis.

Iohannes Stiloniensis &
Gurensis.

Primislaus
Glogouiensis.

Mortuo

Mortuo Henrico, etiam maiori Polonia potitus est Vladislaus Locticus, & nomen regium, etiam non assentientibus Principibus Silesiæ, qui tamen illius regni erant membra & hæredes, v^o surpauit. Deinde, cum Locticus esset infensissimus Germanis, secuta sunt ea vulnera abalienationis, quæ nunquam potuerunt sanari. Cracouiæ Locticus asperrimè sæuijt in Silesios, & ciuitati etiam iura sua, quæ olim à Principibus Polonis acceperant, ademit: quamuis deinde patrum nostrorum memoria, laudatissimus Rex Sigismundus, quædam in meliorem ordinem, reuocatis antiquis moribus, redegit.

Vladislaus
Locticus po-
titur regno
Poloniæ.

Implicauit etiam Poloniam bello Prutenico, quod deinde multis seculis non potuit restingui: ita cum esset in eo πολυπραγμοσύνη, sæuitia, & imbecillitas virium, multa inæolici cum successu mouit. In Silesia tunc ubiq; erant Principes adolescentes, & rerum imperiti, nec erat aliquis excellens consilio & animo, qui rebus ruentibus potuisset mederi. Nunc autem, dum inter se tanquam Cadmæi fratres dimicant, exhausti viribus & robore, tandem in alterius peruenerunt potestatem. Initium dissidiorum ortum est à Boleslao Lignicense hoc modo.

Vladislaus
Locticus ab-
alienauit Si-
lesios à Po-
lonia.

PRINCIPES VRATISLAVIEN.

ses & Lignicenses.

Henricus Quintus Obesus Princeps Vratislauensis
& Lignicensis.

Henricus Sextus
Vratislauensis.

Vladislaus amens
Lignicensis.

Boleslaus Brigenfis
& Lignicensis.

Extincto Henrico Quinto Vratislauense, mortuo etiam Boleslao Suidnicense, patruo & tutore ipsorum, Boleslaus vocatus est in aulam Regiam Venceslai, qui ipsi desponderat filiam Margaritam: Mansit apud socerum dum vixit. Interea tutorio nomine Ducatum Vratislauensem administrauit Episcopus Henricus, homo prodigus & negligens, qui magnam pecuniam pupillis dissipauit.

Reuertitur ex Bohemia Boleslaus, iuuenis animi ferocis, turbidi & incogitantis: is vt extorqueret aliquid ab Henrico Glogouiense, & deinde à filiis, turbatis veteribus pactis, intulit bellum Ducibus Glogouiensibus, quod etsi tu multuaria manu, hinc inde vario euentu gestum est: tamen exitus fuit foelicior Boleslao, & aliquid emunxit à cognatis Principibus Glogouiensibus: Sed cum intolerabili prodigalitate donaret, consumeret & distraheret sua, breui magnæ opes, collectæ à suo patre, dilapsæ sunt. Tulerunt hoc indigne fratres adolescentes, ideo rem eò deduxerunt, vt fieret hæreditatis paternæ diuisio.

Boleslaus
Brigenfis
Princeps
prodigus &
turbulentus.

Consti-

Vladislaus a-
mens Princeps
Lignicensis.

Constitutæ sunt tres partes: Prima fuit Ducatus Vratislauiensis: Secunda Lignicensis: Tertia Brigenfis. Inita vero est hæc ratio, vt Dux Vratislauiensis Bregensi, cuius territorium erat minoris præcij, numeraret aureorum octodecim millia: Lignicensis vero triginta duo millia. Boleslaus cupidus pecuniæ, & instructus ad fraudem, sponte Brigensem Ducatum elegit. Henricus Vratislauiensis, ope suorum, fratri pecuniæ summam quam promiserat numerauit. Vladislaus Lignicensis, qui & natura erat cerebri parum sani, & iam destinatus fuit ad sacra, cum esset inops, fratri Boleslao hypothecæ nomine pro debito mediam partem Lignicij concessit. Sed non diu inter ipsos fuit concordia.

Boleslaus fratri erat grauis, ideo vt is quoquo modo amoueret eum, & ad aliquas condiciones adigeret, adiunxit sibi latrocinia, & ditionem fratris sui Boleslai vastabat. Sed homo miser captus & in carcerem coniectus est, & tandem, nisi mallet perire, coactus est iniquam facere sponfionem. Renunciauit Lignitio, & accepit singulis annis à fratre pro victu aureos quingentos, sed ista pacta, metu extorta, non fuerunt diuturna.

Rursus prædabatur Vladislaus in ditione Bregensi: & cum incautus oberraret, interceptus est, & in tetrum carcerem annum integrum inclusus: vbi plane in maniam incidit, neque vnquam rectè respuit. Nam etiam cum à fratre dimissus esset, inops & amens in regione vagabatur, & pascebatur vt plurimum ruri à pastoribus. Tandem secessit in Masouiam, & fecit nuptias cum muliere anu, filia Ducis Masouiae, quæ nonnihilo dotis habebat, ibique vixit, donec post reditum probè iniurias suas in fratre ultus est, vt postea dicemus.

Fames horribilis in Silesia.

vide Schickfus in part. 2. Chronica
Siles. pag. 41. Calos in Chronologia
pag. 442. ubi huius uisum re-
lat: ut latet nullum tempus
an. 13, cum CUCUL-LUM.

Eodem tempore, anno 1315. & proxime sequentibus, pene inaudita fuit fames in Polonia & Silesia, adeo vt, sicut historici consentientes testantur, ventum sit ad humanas carnes, & quod terribile auditu est, parentes cadauera liberorum, liberi parentum, prærabie inediae lacerarunt & vorarunt.

Silesia calamitates im-
gentes.

Non credo, in vllis historijs inueniri exemplum simile, præterquam in obsidionibus accidisse, vbi humanæ carnes laniatæ sunt: ideo commonefacti istis tam horribilibus spectaculis cogitemus de ira Dei, cuius magnitudo in tam tristibus poenis conspicitur. Hanc inediam, vt par est, atrox pestilentia excepit, quæ magnam partem hominum absumsit. Ita, cum simul in hac nostra patria fames, pestis & bellum grassarentur, facile inire rationem possumus, vtrum hæc nostra ætas sola sit calamitosa.

Henricus Septimus Cæsar tollitur ueneno.

Anno 1319. Florentiæ Henricus Septimus Cæsar, pater Ioannis Bohemiæ Regis veneno necatus est, quod Monachus pani consecrato in sancta Cœna illenisse scribitur: sicut memoria patrum, eodem modo perisse Romæ Hadrianum VI. Pontificem, sunt qui constanter affirmant.

Eodem

Eodem anno Boleslaus auctus viribus ex accessione Lignici, mouit bellum in Conradum Olfnizensem, qui tenebat ea oppida, quæ olim auus ipsius Conradus Henrico Quinto Boleslai patri ademerat: Et Conradus fuit impar Boleslao, ideo ad tantam inopiam redactus est, vt etiam vestimenta distraheret & venderet. Ipse Boleslaus misertus egestatis ipsius, reliquis oppidis ad sese tractis, reliquit Conrado Volauiam. Non potuit ea rapina exple-
re lacunas vesani Principis.

Boleslai Bri-
gensis furo-
res.

Adeo enim paulò post decoxit, vt Hannouiam & Goltbergam ciuibus Vratislauenfibus, (iam enim ditescibat Vratislauia) oppignoraret, agrum vero Nuncensem hypothecæ nomine traderet Bernhardo Suidnicensi, à quo accepit ludæum prædiuitem, comprehensum in itinere: eum coëgit Boleslaus exoluere octies mille aureorum. Recitat historia, eam fuisse Principis huius leuitatem, vt liberos suos etiam, obsides Vratislauenfibus pro pecunia daret.

SILESIA REDACTA IN FORMAM

Prouinciæ Regni Bohemice.

Certarunt inter sese multis seculis duæ gentes, ex eadem stirpe Heneta ortæ, Bohemica & Polonica: inter quæ bella Silesia, quæ fuit Regni Poloniæ Prouincia, & in primo limite sita, grauiter fuit afflicta, & magnas vices mutationum sustinuit.

Silesiorum &
Polonorum di-
stractiones &
earum origo.

Pacata est virtute & autoritate Friderici Barbarossæ, & distributa inter filios Vladislai, & tamen regno Poloniæ adhuc adhæsit, quamuis illorum Principum, qui sese gerebant pro Ethnarchis, exigua fuit autoritas: Subinde tamen voluntates distractæ sunt. Quia Poloni oderunt filios & nepotes Vladislai: & deinde agrè ferebant coniunctionem Principum Silesiorum cum Germanis, quos iudicabant insidiari suæ libertati: & qui tanquam noui coloni accersiti ex Germania, passim regionem complebant.

Ita igitur creuerunt odia, vt non solum hos Principes, quibus successio debebatur in regno Poloniæ, iniquè præterirent, sed etiam nobilitas, his Principibus, qui tamen Regni erant præcipua membra, non assentientibus, ex autoritate episcoporum, qui profecto regnum hoc, sicut alia multa, euerterunt, priuato arbitrio crearent Reges, & Principes Silesios ex ditionibus, quas in Polonia tenebant, deturbarent.

Rebus & animis hoc modo exulceratis, superuenit Iohannes Luceburgensis, Henrici Septimi imperatoris filius, Bohemiæ Rex, Princeps humanus quidem & beneficus, sed callidus & ingenij plane Gallici. Is, vt vnguis in vlcere, odia inter gentes auxit, & Silesios Principes paulatim ad sese prece, pretio, & minis traduxit. Aspernabatur Locticus Silesios, & omnibus Germanis passim erat iniquissimus.

Iohannes Luce-
burgensis
Rex Bohemiæ
Silesiam in suam
traducit
potestatem.

Princi-

Principes Silesij rursus eum contemnebant, & per ludibrium Regem Cracouiensem nominabant: neque tamen inter ipsos Principes erat consensus, nec ea potentia, vt suis viribus sese possent tue-
 ri. Eam occasionem Iohannes Rex non neglexit: sed cum Principes Silesiae superioris, iam à Venceslao vsque, parerent Bohemiae, & ipse etiam adhuc sese pro Rege Poloniae gereret, anno 1322, in-
 iit rationem, qua reliquos Principes etiam expugnaret.

Henricus Sex-
 tus Vratisla-
 uensis motus
 scelere fratris
 coniungit se
 cum Bohemis.

Emit à Boleslao Monsterbergensi ditionem Glocensem, vt
 eam tanquam escam, famelicis Principibus obijceret. Non multo
 post scelere Boleslai Lignicensis, Iohannes Rex consecutus est,
 quod voluit. Is oppressus aere alieno, & egens, cum non inueniret
 amplius vnde raperet, incipit vexare Henricum Sextum fratrem,
 Ducem Vratislauiensem, Principem placidum & imbellem: Po-
 stulauit ab eo, vt secum faceret commutationem, & relicta Vratis-
 lauia migraret Lignicium. Hoc cum recusaret Henricus, Boleslaus
 immisit ipsi vndique latrones, qui ditionem eius deprædabantur:
 & Consiliarios Henrici, qui ipsi aduersabantur, in ipsa vrbe Vratis-
 lauiensi capiebat & trucidabat.

Hac iniuria motus Henricus, cœpit cogitare de præsidio, &
 primum quidem deliberatum est de accersendo Loctico: sed in illo
 parum fuit auxilij: Ciuitas Vratislauiensis, quæ iam frequentia
 ciuium & opibus florebat, hortata est Principem, vt sese Regi Bo-
 hemiae subiiceret: non solum, quod is genere esset Germanus, ve-
 rum etiam, quod natus esset patre Cæsare, eoque viro valde lau-
 dato: & talia ipse de sese daret documenta, vt videretur futurus vti-
 lis Princeps, & protector miserae Silesiae.

Vicit hoc Consilium in aula, & missa legatione vocatur Rex
 Iohannes, is petijt, vt Henricus, qui nullos habebat liberos mascu-
 los, sese hæredem scriberet: & vt persuaderet facilius, promisit
 Rex, se ditionem Glocensem Henrico ad tempora vitæ daturum.
 His itaq; conditionibus transactum est, & magna læticia ciuita-
 tum, imperium Regi promissum.

Iohannes Rex
 Bohemiae or-
 nauit ciuita-
 tes.

Nec vero ingratus fuit Iohannes Rex erga ciuitates, vt falso
 eum criminantur annales Polonici: sed & tunc urbem Vratisla-
 uensem multis beneficijs, iudiciorum & aliarum immunitatum
 concessione ornauit, & deinde reliquas etiam vrbes auxit & textit
 benefice: Fuit hoc anno 1327.

Constituto hoc ordine in Ducatu Vratislauiensi, Rex etiam
 animum ad cæteros Principes Silesiae adiecit: quos, etsi potentia
 ipsius magna erat, persuasionem non vero armis mouere volebat, &
 expetebant eum ingenti cum desiderio ferme ciuitates omnes, ipsaq;
 Glogouia, quæ à Germanis habitabatur, qui amabant discipli-
 nam, & detestabantur *ἀναρχίαν* illarum Rerumpublicarum. Tenebat
 Glogouia

Glogouiam Primislaus Henrici filius, Princeps adolēscens quidē, sed animo & robore virili. Is nulla potuit ratione adduci, vt sese Bohemo subijceret.

Et si enim ex Polonia excussus erat, nec tenebat in Polonia maiori, nisi exiguam appendicem, videlicet agrum Fraustadiensem & Costensem: tamen, ne videretur abijcere spem adipiscendi regni, noluit sese à Polonis segregare, sed, vt apparet ex veteribus monumentis, ipse etiam se dominum & hæredem regni Poloniae scribebat.

Verum Primislaus circa annum Domini 1331. iuuenis extinguitus est veneno, vt aiunt Poloni, aut rapida febris, vt consentaneum est. Interea Iohannes Rex laborabat, vt in suam potestatem etiam Boleslaum Lignicensem redigeret, qui, vt homo turbulentus, valde repugnabat. Redemit Rex à ciuibus Vratislaviensibus Hannoniam & Goltbergam: eaq; oppida traditurus fuisset Boleslao, si se passus fuisset flecti, sed sæpe hoc accidit, quod olim dictum est, *ἡ αὐτῆς τέχνησιν ἀλώσεται ἑαυτὴν ὡς ἔστιν*. Inuentus est tandem laqueus, in quo hæsit.

Venit ex Masouia Vladislaus Lignicensis frater Boleslai, qui dotem suæ aniculæ prodegerat: is, prolatis monumentis, Iohanni Regi ius suum in ditione Lignicensi demonstrat, & de insidijs & iniquitate fratris conqueritur. Offert etiam Regi, se ius suum illi venditurum. Rex receptis literis mittit ad Boleslaum, illiq; rem omnem nunciat, & monet, nisi sese obedientiæ regni Bohemiae permittat, fore vt toto Ducatu excidat.

Boleslaus, cum amplius tergiuersari non posset, in fidem Bohemiae sese dedit anno 1331. simul etiam Regi occasio data est, qua sibi Glogouiam adiunxit. Primislao mortuo sine hæredibus, & cadauere delato in monasterium Leubense, succedebant tres fratres superstites. Conrado Olsnicensi à Iohanne data est Stinania. Ipse Iohannes retinuit Guram, & mediam partem Glogouiae adeptus est, Alteram Henricus Saganensis accepit.

Iohannes Regi partem suam Glogouiae vendidit: qui putabat se hac ratione Henricum ad subiectionem perducturum. Sed cum Henricus ex quadam inutili superbia reluctaretur, Rex cum exercitu ad Glogouiam accessit, & in pagum Creideluisium, qui duobus miliaribus ab vrbe abest, ciues euocauit, & postulauit, vt in urbem admitteretur. Disputatum fuit aliquamdiu, sed cum Rex denunciasset ipsis, vt facerent finem ambigendi, iam enim vexillum suum in arce erectum volitare, urbem ingressus est, eamq; Henrico pulso totam in suam redegit potestatem.

Fuit hoc anno 1333. & præfectus vrbi à rege datus est Baro Bohemicus Heinemannus Dubensis. Henricus Saganensis reuersus domum, non multo post mortuus est moerore animi & in monasterio Saganensi sepultus.

Boleslaus Bri-
gensis subijcit
se Iohanni
Regi Bohe-
miae.

Glogouia uen-
nit in potesta-
tem Iohannis
Regis Bohe-
miae.

Manſit Glogouia ſub imperio Regum Bohemiæ annos plures viginti, quo tempore tamen ſubinde turbis bellicis fuit impetita, vt paulò poſt referemus.

IOHANNES PRIMVS BOHEMIÆ

Rex, Princeps Sileſiæ, Dominus Vratiſlaviæ
& Glogouiæ.

Vladislai Lo-
ſtici crudeli-
tas.

NON ſolum cupiditate proferendi Imperij mouebatur Iohannes Rex, vt Bohemiæ adijceret Sileſiam, ſed etiam ideo, vt hac de tracta facilius reprimi poſſet Loſticus, qui potitus regno Poloniæ, crudeles & Scythicas in vicinis oris Germaniæ faciebat vaſtationes. Nam cum ſecum traheret agmen latronum, Hungaricorum & Lithuanorum, adortus eſt Marchiam Brandeburgenſem, in qua breui ſpacio temporis exuſſit ſupra 140. pagos & vicos: & tanta fuit barbarorum immanitas, vt nulli ſexui aut ordini parcerent.

Exemplum
continentiæ
in uirgine
ſacra.

Narratur memorabile exemplum continentiæ & prudentiæ de virgine ſacra in Marchia. Irruperant in Cœnobium virginum milites barbari, ſæuientes in corpora virginum, libidine & crudelitate. Virgo autem quædam florens ætate & pietate, amanſq; in primis pudicitia, latronem, qui ipſam erat oppreſſurus per vim, amice affata eſt: Age, inquit, mi homo, antequam violor, audi quid ſim prolocutura. Video te motum forma mea vitæ meæ vel le parcere, ego igitur, vt tibi grata ſim, artem quandam maximè certè pretij te docebo, qua aduerſus omnes iſtus & quaſcunq; ferri iniurias poteris eſſe tutus: & ne in animo tuo vlla ſuſpicio vel dubitatio reſideat, iubeo vt in meis ceruicibus periculum artis huius facias. Munio igitur me hac incantatione, quam poſtea tibi patefaciam, tu quantum potes collum meum gladio ferito: Paruit barbarus, ignarus puellaris inueſti, & virgini genibus inſidenti, & tacita voce Spiritum ſuum Filio Dei commendanti, ceruices vno iſtu præcidit.

Ita egregia virgo morte pudicitiam ſuam redemit, & vera fide, intuentem Filium Dei, ferrum & mortem verè ſuperauit. Accidit hoc anno 1326. Dicuntur ſupra ſex millia hominum in ſeruitutem à barbaris latronibus abducta eſſe.

Vladislaus
Loſticus in-
cipit oppu-
gnare Cruci-
feros.

Poſtquam Loſtico ſucceſſit deprædatio, afflixit deinde ordinem Prutenicum, qui domita & pacata Pruſſia ante paucos annos, tunc adhuc dies & noctes erat in excubijs pro ipſa Polonia, contra incuſiones Lithuanorum & vicinorum populorum, qui adhuc erant idolatræ, & nunquam quieſcebant.

Iohannes Rex, cum in Sileſia tranſegieſſet cum Henrico Vratiſlavienſe, vocatus in auxilium ab ordine Prutenico, duxit exercitum

citum in Prussiam. Nusquam autem sese ostendente Loctico, late Poloniam vastauit: multa loca Masouiae in potestatem Ordinis redegit: & cum titulum regis Poloniae usurparet, autoritate sua ordini agros, quos ab ipso postulabat Locticus, confirmauit. Exempla monumentorum illorum recitat Duglossus. Principem etiam Masouiae coëgit, vt in verba sua iuraret: accidit hoc anno 1328. Sed cum Iohannes regressus esset in Bohemiam, Locticus rursus acciuit Hungaros & Lithuanos, atq; cum magno exercitu, in quo promiscuè gentes erant Christianæ & idolatricæ, aduersus Ordinem profectus est.

Etsi vero nobilitas Germanica, mota rei indignitate, militatum magno numero in Prussiam proficiscebatur: tamen illud agmen, collatum ad copias hostiles, exiguum erat. Vigesimo se- *Vladislaus Locticus pro-*
 primo Septembris igitur, anno 1331. proditione cuiusdam ductoris *fligat Cruciferos.*
 Polonici, quem antea Cruciferi ad sese receperant, & euexerant, Germani cæsi sunt.

Recens scriptor Polonicus, de cuius consilio & labore ego non volo pronunciare, etsi ipse non parcat alijs, & vicissim ipse ple- *Annales Poloni-*
 risque ex suis popularibus & ciuibus displiceat, affingit Loctico *nici nimis cō-*
 ante prælium concionem, ad suos milites, plane Punicam: in ea *temtim loquū-*
 totam gentem Germanicam iniuste & atrociter criminatur, expro- *tur de Ger-*
 brat ipsi immanitatem, plusquam Turcicam, profanitatē & con- *mania.*
 temtum religionis: Credo, vt eloquentiam suam in deformando nomine Germanico ostenderet: sicut apud Alexandrum Calli-
 sthenes in vituperandis Macedonibus: & vt indulgeret suo dolori
 & iræ, propter idola & scelera sui gregis ab hominibus Germanis monstrata.

Sed, sicut ubiq; laudem habet modestia: ita præcipuè ea decet historiam, quæ debet esse vera & verecunda narratio rerum, quæ acciderunt, condita sale candido, non scurrilitate Momii. Addunt scriptores Poloni aliqui, ex Germanis cecidisse 40000, ex suis vix triginta: quæ ipsa etiam vanitas digna est reprehensione. Optandum est, ne vnquam vel Poloni Germanos, vel Germani Polonos vincant, sed vt omnium Christianorum arma consocientur in comunem hostem.

Scribitur post illam pugnam euenisse festiuus iocus. Obequitabat postridie in loco prælii Rex, vt stragem hostium inspiceret, & *locus prolatu-*
 vidit quendam ex sua nobilitate grauiter vulneratum corpore su- *à nobili Polo-*
 pino iacere, qui, cum abdomine discisso intestina ipsi effluerent, *no letaliter*
 ventrem vtracq; vola comprimebat, rex motus hoc spectaculo, ad *vulnerato.*
 comites suos inquit, proculdubio miser iste homo graues experitur cruciatus. Ille attollens oculos, dixit: Imò optime rex grauiore
 cruciatus sunt illius, qui in eodem pago cogitur tolerare importu-
 num vicinum, sicut mihi accidit. Rex delectatur sermone viri,
 Quiescas, inquit, si Deus tibi vitam largitus fuerit, faciam vt liber

sis ab eo cruciatus : & cum ex mandato Regis sanatus esset, etiam vicinus ipsius amotus est, & pagus vniuersus vna cum alijs ornamentis ipsi ex liberalitate Regia donatus.

Victoria ea nihil vsus est Locticus, quia & Ordo rursus vires suas colligebat, & ab altera parte à Bohemis illi bellum conflatum est. Iohannes enim Rex, qui tunc erat Vratislaviæ, cognita clade ordinis, subito duplici agmine Poloniam adortus est : quorum alterum ex Glogouia progressum, oram Poloniæ maioris ad Posnaniam depopulatum est : Alterum autem exercitum ipse Rex ad Cracouiam duxit: verum ex inopia comeatus, domum non multo post rediit.

Inuenio tamen autores, qui affirmant, Locticum retractum ex Prussia, data pecunia Iohannem Regem placasse.

Anno 1333. Cum ordo Prutenicus confirmatis viribus grauius afflixisset Poloniam maiorem, & Locticus serius educens exercitum, tandem inducias cum illis pactus esset, idem Locticus contra fidem datam Regi Iohanni, effudit iram suam in Silesios, & depredatus est oram vicinam ripæ Viadri, quæ tunc erat in potestate Principum Glogouiensium, Iohannis Stinauiensis & Henrici Saganensis.

Vladislaus Locticus denuo inuadit Silesiam.

Ridiculum est verò, quod narrant, tunc plures quam quinquaginta munitiones peruenisse in potestatem Loctici : cum ne quidem tota Silesia tot munita loca tum haberet, multo minus ille exiguus ager Costensis & Fraustadiensis : & quidem ipsum oppidum Fraustadium, quod proximum illis erat, adhuc in fide Principis Glogouiensis mansit. Sed Costenum, quod Silesijs hætenus paruerat, amissum est. Eodem tamen anno periit Cracouiæ Locticus, quem Iohannes Rex & tota Silesia nominabat Regem Cracouiæ.

Costensis ditio occupatur à Vladislao Loctico.

Anno 1335. delecti sunt arbitri ab vtraque parte, à Rege Casimiro Polono, Loctici filio, & Cruciferis, Carolus Hungariæ Rex, & Iohannes Rex Bohemiæ, qui pro sua autoritate pronunciarent : sed illa pacta deinde turbarunt nobiles Poloni. Tunc etiam Iohannes Rex Casimiro de suo iure in regno Poloniæ cessit, Casimirus verò renunciavit Silesiæ, & exoluit Iohanni Regi, sicut testatur Aeneas Syluus, 20000 libras argenti.

Interea in Silesia Boleslaus Lignicensis, cum strenuè egeret, amisit coniugem suam, filiam Regis Bohemiæ, & hoc anno duxit mulierem Cracouiensem, aut vt quidem annales & fortassis rectius habent, Croattam benè dotatam. Ea pecunia redemit Brigam & Olauiam : filijs autem Venceslao & Ludouico cessit de ditione Lignicensi, vt de ea ipsi sibi consularent. Ordines in gratiam Principum iuniorum ipsi æs alienum persoluerunt, ibique viuentem patrem simul habitarunt.

Lignicenses exoluerunt æs alienum sui Principis.

Anno 1337. decessit Henricus Sextus Vratislauiensis, & habuit hæredem Regem Bohemiæ, qui statim post venit Vratislauiam sabbato, qui præcedit Dominicum diem, quem Ecclesia nominat Palmarum, iuratum est in verba ipsius magna ordinum læticia. Eo tempore ortum est certamen inter Episcopum & regem tali de causa.

Henricus Sextus Vratislauiensis moriens relinquit suam ditionem Bohemiæ Regi.

Erat Episcopus Vratislauiensis Nancerus, translatus eò ex Episcopatu Cracouiensi. Nam cum acerbius litigasset cum Rege Loctico, Rex iratus pugno faciem eius cecidit, & profugere eum coëgit. Venit Vratislauiam, cum alij de Episcopatu septennium Romæ disceptassent. Fuit autem iniquus regi Iohanni, & ipsi appetenti imperium Silesiæ, qua poterat ratione, aduersabatur. Postulabat Iohannes arcem quandam in vltimis Poloniæ finibus, Miesiam, vt haberet munitionem ad arcendos Polonos. Eam regi, promittenti etiam liberalem compensationem Episcopus non tradidit: Rex tamen præfectum arcis sacerdotem induxit, vt eam dederet.

Nanceri Episcopi importunitas.

Tulit hoc indignè Episcopus, & subinde maximè importunis flagitationibus arcem reposcebat: & cum non impetraret quod vellet, fremens viam, qua animū suum expleret, iniuit, & ingressus ad Regem, qui tunc erat in monasterio S. Iacobi, eum diris coram omnibus audientibus acerbissimè deuouit. Rex beneficus & mitis, etsi videret sese iniquè contemni, tamen nihil asperius statuit in furiosum Episcopum, sed repressit sese ac inquit: Quam temerarius est iste sacerdos, quærit qui ipsum occidat, ego tamen sanguinem eius non fundam.

Iohannis Regis patientia erga Nanceros.

Egredientem Nancerum à rege pro foribus conclauis conuenit Senatus Vratislauiensis, illi amicè affati Episcopum, dixerunt: rectius ipsum facturum fuisse, si mitius cum rege egisset, neque ita sæuisset. Ille feruens & furens ira, at ego inquit, vos etiam tanquam consceleratos diris deuoueo, neque vestrum regulum, qui regio nomine dignus non est, metuo.

Fuit isto conuitio magis irritatus Rex, quam bruto fulmine: & cum de eo cum Episcopo exostularet, responsum est illi, indignum eum esse titulo regis, qui in regno suo nullum habeat Archiepiscopum. Rex, ne ab homine maledico prouocaretur ad sæuitiam, iussit eum cum suo Sacerdotio ex vrbe emigrare. Iusserat Episcopus claudere omnia templa vrbis, senatus autem Vratislauiensis ea patefaciebat, & erant sacerdotes humiliores, qui rem diuinam faciebant.

Interea Rex diligenter laborabat de concordia cum Episcopo, qui erat Nissæ, & petebat, vt edictum tyrannicum aboleret: sed cum ab homine pertinaci & superbo nihil æqui impetraret, ipse bona Episcopi & Sacerdotum rebellium occupauit, eosq; solum vertere iussit, mandauit etiam omnibus Principibus Silesiæ, vt idem

Iohannes Rex eijcit Episcopum cum sua factione.

facerent in suis ditionibus. Paruit Regi valde obedienter Boleslaus Brigenſis, quem bona Eccleſiaſtica in illa ſua egeſtate aliquantum recrearunt. Spoliabat enim ſacerdotes, eorumque prædia & bona rapiebat, vbicunque ipſi occaſio dabatur.

Eſſi autem Pontifex Romanis annitentibus Poloniſ cenſuram Nanceri confirmavit, & Iohanni denegavit abſolutionem, tamen Vratiſlaviennes illam tyrannidem ferme quadriennium æquo animo patiebantur, & interea bonis ſacerdotum fruebantur.

*Nancerus mortuus
in exilio.*

Tandem anno 1341. Nancerus Regi nondum reconciliatus mortuus eſt in exilio. Valde hunc prædicant annales Poloni ſcripti à ſacerdotibus, & narrantur indicia præcipuæ ipſius pietatis, quod ſingulis diebus ſolitus ſit plures audire miſſas, & quotannis Sacerdotibus ſecundarijs, quos Vicarios nominant, munera Cracoviam mittere. Ego de ipſius zelo non diſputo, qui quomodo congruat ad normam monſtratam in concionibus Chriſti & Apoſtolorum, facile piæ mentes iudicabunt.

*Vratiſlavia
reconciliatur
Epifcopo.*

Extincto Nancero, qui fuit fax diſſidij in Sileſia, verus imitator Pontificum Romanorum, Pretiſlaus Roma miſſus eſt ad Epifcopatum Vratiſlaviensem: is cum Carolo Marchione Moraviæ filio Iohannis redijt in gratiam: ſacerdotibus exigua quædam facta eſt reſtitutio, & tamen, vt illis expleretur animus, magiſtratus Vratiſlaviensis in monaſterio S. Adalberti ſupplex ab Epifcopo nudatis capitibus & pedibus veniam petiuit. Carolus promiſit Eccleſiæ benignitatem & deſenſionem.

Boleslaus Brigenſis moritur.

Anno 1342. deceſſit Boleslaus Brigenſis: Cœperat ægrotaſſe in ferijs Paſchalibus, cum poſt faſtidia ieiunij quadrageſimalis in vna menſa tredecim pullos gallinaceos ediſſet, & varia genera potuum ad nauſeam uſque infuſiſſet. Angebatur autem ante mortem, quod nondum abſolutionem ab Epifcopo impetraſſet, & vt nominabant, interdicti relaxationem: Magno tamen labore filiorum, miſſi ſunt duo Canonici Vratiſlaviennes Brigam de nocte, qui iubente Epifcopo abſolutionem illi nunciarunt, nec multo poſt Princeps lætus illo beneficio animam exhalavit. Cadauer ſepultum eſt in monaſterio Leubenſi.

Anno 1340. aut proxime ſequenti Carolus ex mandato patris bellum fecit Boleslao Duci Monſterbergenſi: qui, ſicut etiam Princeps Suidnicenſis, adhuc non inſertus erat regno Bohemiæ: Cum Bernhardo Suidnicenſi nupta eſſet filia Regis Loctici. Obſedit hoc anno Carolus Francoſteinum, quod tunc erat medio criter munitum: In ea obſidione accidit exemplum dignum memoria.

*Boleslai Monſterbergenſis
egregia beneficentia.*

Strenuè ſuam urbem defendebat Boleslaus, & quodam die ſubita facta eruptione, plures nobiles Bohemos & Moravos, in caſtris Caroli oppreſſos, in urbem captiuos abduxerat. Carolus non ignarus naturæ Boleslai, in Caſtra vocavit coniuges nobilium capti-

captiuorum, fœminas nobilitate & forma præstantes, & instructo conuiuio magnifico Boleslaum ex vrbe ad prandium inuitauit. Gessit Boleslaus morem Carolo Principi generoso & benefico: Peraçto prandio fœminæ nobiles, cum prius blanditijs & singulari comitate animum Principis emollissent, & exhilarassent, precatæ sunt, vt ipsis maritos captos, nobili beneficentia restitueret, ibi tanta fuit virtus Boleslai, vt euestigio sine pretio captiuos ex vrbe accersitos coniugibus ipsorum donaret: & simul spectantibus Principibus in mutuos amplexus & salutationes ruerunt.

Scribitur autem, Boleslaum, si captiuos vendere & mulctare voluisset, tantam potuisse emungere pecuniam, vt ea etiam pretium sui Ducatus fuisset superatura. Carolus motus virtute Boleslai, pacem cum eo fecit æquis conditionibus. Nam Boleslaus professus est, sese socium Regni Bohemiæ, & muneris loco à Carolo accepit ditionem Glocensem, quæ morte Henrici Vratislauiensis ad Regem redierat, ad tempora vitæ suæ vtendam & fruendam.

Fuit alioqui Boleslaus Princeps facetus, amans vrbauitatis & iocorum, sed tamen nec profanus, nec indoctus. In morbo, cum vicinam mortem præfagiret, vera fide ad Filium Dei conuersus, clara voce hoc canticum valde pium, quod sonare solet Ecclesia, cecinit: Tribularer, si nescirem misericordias tuas Domine, tu dixisti: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: qui Cananæum & Publicanum vocasti ad poenitentiam, & Petrum lacrymantem suscepisti, misericors Domine. Edita hac pia confessione suorum peccatorum, & viuifica consolatione, lætus ex hac vita migravit.

Hæc exempla non solum ostendunt, tunc fuisse virtutem laudatam in nostris hominibus, sed etiam monstrant, qualis in multis pijs pectoribus fulserit lux veræ conuersionis & fidei: etsi in publico ministerio fuit ingens chaos caliginis & superstitionum, perinde sicut Simeon, dominantibus in populo Dei Pharisæis & Sadducæis, tamen in amplexu Christi lætam expectat decessionem.

Anno 1343. Casimirus Poloniae Rex contra pacta subito inuasit Henricum Saganensem, qui adhuc tenebat territorium Fraustadiense: Oppidum Fraustadia interceptum est, antequam de suo periculo docere posset Regem Iohannem Henricus. Præferebat Casimirus, illum agrum olim à Polonia maiori fuisse auulsum, cum tamen ea vrbs à Silesijs condita sit, & totus ager hodie etiam ab hominibus Germanis habitetur.

Occupata Fraustadia progressus est ad Stinauiam, ibi cum aliquamdiu esset grassatus, Principes, Henricus Saganensis, Iohannes Gurenensis, & Conradus Olsnicensis ad Regem in castra venerunt, & metu maioris mali, cessione territorij Fraustadiensis pacem ob-

tinuerunt. Oppidanis, interuenientibus Principibus, conseruatæ sunt immunitates, & inter alias ius cudendæ monetæ, quod ex beneficio Principum Glogouiensium acceperant.

Eodem anno transegit Casimirus cum Cruciferis, confectis super ea re instrumentis obsignatis sigillo regio & ordinum, nec tamen eam transactionem diu seruauit Polonia. Anno 1345. Iohannes rex ulturus iniustum bellum Casimiri contra Silesios: Inuasit cum exercitu Poloniam, etsi ipse erat senex, & iam alterum oculum amiserat. Progressus est ad Cracouiam vsq; sed inopia comeatus in Silesiam rediit. Extremum agmen ipsius in reditu à Polonis cladem passum est, & cum longius euagarentur Poloni, præsertim Masouij, à Conrado Olsnicensi magna strage cæsi & fugati sunt.

PRINCIPES SVIDNICENS.

S E S.

Bernhardus Suidnicensis, cui
nupta fuit filia Loctici.

Henricus laurensis
vxor Agnes filia
Regis Venceslai
Bohemici, non
reliquit prolem.

Boleslaus Suidnicensis,
& post mortem fratris
etiam laurensis: Vxor
ipsius fuit Agnes filia
Leopoldi Ducis Austriæ, quæ fuit domina
ducatus vsq; ad annum

Henricus Secundus
laurensis nullum reliquit post se filium.

Anna nupta Carolo
Quarto Cæsari.

1392.

BELLVM SVIDNICENSE.

Iohannes Rex reuersus ab expeditione Polonica, cum & infœlicitas belli & senectæ eum facerent acerbiores, irasci cœpit Principi Suidnicensi, qui nondum agnoscebat Regem Bohemiæ: parebat tunc vterq; Ducatus Boleslao Suidnicensi Henrico laurensi iam mortuo. Rex obsedit Suidniciam, quia autem non erat magna spes victoriæ, & alienus etiam erat à sæuitia Iohannes, & tamen iurauerat, se muros Suidniciæ manu contacturum, attigit portam vrbis, & exercitum reduxit. Cepit deinde Landishutam & properauit in Bohemiam ad bellum Gallicum, eam urbem paulò post recuperauit Boleslaus, cum in urbem immisisset currus fœni, in quibus latebant armati: quod Stratagema hac ætate in bellis Italicis imitati sunt Hispani.

Suidnicia obsidetur à Iohanne Rege.

Iohannis Regis interitus.

Anno 1346. in bello Gallico contra Anglos interfectus est Iohannes Rex, qui etsi orbatu erat utroq; lumine & admodum senex, tamen adduxerat auxilia Regi Gallico Philippo affini, aduersus Eduardum Anglicum Regem. Cecidit vigesimo septimo Augusti, quo die etiam occisus est Ottocarus, Bohemiæ Rex.

Is igitur

Is igitur à Bohemis tanquam nefastus habetur, quod duos Reges iugulauerit, etsi hac ætate biduo post eiusdem mensis, etiam tertius Rex Ludouicus occubuit. Regnauit Iohannes annos triginta quinque.

*Dies nefasti
Regibus Bo-
hemie.*

CAROLVS QVARTVS IMPERATOR,

*Rex Bohemie, Princeps Silesie, Dominus
Vratislauiæ & Glogouiæ.*

PRINCIPES LIGNI.

CENSES.

Boleslaus Brigenfis.
Catharina Cracouiensis vel Illyrica
secunda vxor, quæ non peperit.

Venceslaus Lignicenfis
vxor filia Ducis The-
schinenfis.

Ludouicus Brigenfis &
Lubensis, coniunx filia
Henrici Glogouiensis.

Rursus orta sunt dissidia inter fratres Principes Lignicenses, de quibus breuissimè quædam recitabimus, neque enim delectare possunt lectorem istæ *μυρομαχίας*. Catharina vidua Boleslai Brigenfis nomine dotis suæ Brigam & Olauiam retinebat: duo fratres autem simul habitabant Lignicij, sed culpa aulicorum, sicut vbiq; solent esse tales furia, creuerunt inter illos odia.

Diuiserunt igitur patrimonium: Ludouico cessit ager Lignicenfis, in quo tunc recens erant inuentæ venæ auri vberes: Venceslao fuit attributa Goltperga, Hannouia & Lubena: Sed Venceslaus vir callidus & pleonecticus inijt consilia, vt fratrem Lignicio excuteret, cum videret ex venis metallicis fratri singulis fermè septimanis centum quinquaginta libras auri accedere.

*Lignicenfis
ager habuit
uenas auri.*

luit igitur ad Carolum, qui tunc adhuc Bohemiâ nomine patris gubernabat, & illi sua oppida pro certo precio obtulit: Ludouico, qui iam susceperat filios ex cõiuge sua, grauis erat illa iactura: persuasus inter illas curas à consiliarijs, qui erant corrupti largitionibus, cedit fratri etiam Lignicio, ipse contentus fuit vnica arce & annuo stipendio quadringentorum aureorum, sed inita fuerunt talia pacta, & obsignata ab ordinibus ditionis: Siquidem Venceslaus sine heredibus decederet, vt totus Ducatus integer perueniret ad fratrem Ludouicum, aut filios ipsius, sin verò relinqueret filios, Ludouicus quidem superstes Ducatum totum, quoad viueret, obtineret, post mortem autem suam, filij vtriusq; fratris ex æquo Ducatum partirentur.

Post hanc transactionem & migrationem Ludouici Principis boni & iusti, Venceslaus, qui antea simulauerat morbum, con-
ualuit,

ualuit, & imitatus exemplum patris inutili sumtu sua profundebat, oppida etiam passim, nolente & prohibente fratre, oppignorabat. Ludouicus Lubenam redemit sua pecunia, ibique habitauit. Interea nati sunt etiam Venceslao filij ex muliere Teschinensi, illis volebat relinquere vniuersam hæreditatem, excluso fratre Ludouico & filiis ipsius. Hinc igitur nouæ natæ sunt lites, & ordines Ducatus grauitè sunt aduersati Venceslao, propter hanc perfidiam, & ipsi fratres subinde inter se dimicabant excursionibus.

Decessit autem postea Catharina nouerca, & putabatur inuenta esse ratio dirimendi fratres. Venceslaus, ut crearet fratri nouum periculum, partem suam in oppidis, relictis à nouerca, vendidit Boleslao ultimo Suidnicensi, qui fretus sua potentia & fauore Caroli Cæsaris, cum quo non multo ante transegerat, valde Ludouicum vexauit. Carolus tamen misertus Ludouici Bregam & Hannouiam ipsi attribuit. Venceslaus verò, cum sua prodegisset, & venæ metallicæ exaruiscent, in magna inopia mortuus est.

Carolus Quartus Imperator ingreditur Vratislauiam.

Carolus Quartus Cæsar ingressus est Vratislauiam regia pompa 1348. 7. Nouembris: tanti autem tunc fuerunt spiritus Episcopi Prætislai, & sui Collegij, ut Cæsari vix ad portas vsque Coemiterij sui templi obuiam prodirent. Initæ sunt rationes, quibus ad officium adduceretur Boleslaus Suidnicensis: & primum, ut incuteretur ipsi terror, Carolus à Nicolao Principe Monsterbergensi filio Boleslai emit Francosteinum, ut ex vicina munitione agro Suidnicensi subinde possent inferri damna.

Carolus Cæsar ducit Annam Laurensem.

Tandem verò hæ lites matrimonio sunt diremptæ. Nam cum Boleslaus educaret Annam filiam Henrici fratris sui mortui, ea Carolo Cæsari post mortem secundæ coniugis, quæ fuit filia Regis Galliarum Blanca vidua, est desponsata, & dotis nomine vterque ducatus, Suidnicensis & laurenensis, Cæsari promissus. Boleslaus Suidnicensis decessit anno 1368. Vxor Agnes filia Leopoldi Ducis Austriæ Ducatum obtinuit ad tempora vitæ suæ, mortua est 1392.

Agnes domina Suidnicensis & laurenensis.

Nicolaus Monsterbergensis adeptus viaticum inuisit Palestinam & Hierosolimam: rediens domum decessit in Hungaria, reliquit duos filios: Henricum & Boleslaum, qui cum & ipsi sine sobole mascula morerentur, hæredes habuerunt Reges Bohemiæ.

Boleslai Secundi Monsterbergensis miserabilis interitus.

Boleslaus qui ultimo loco superstes mansit, mirabili casu interijt. In arce enim quæ à conditore Boleslao nomen accepit Bolckenhauum, à morione quem ad rabiosam iram prouocauerat iactu lateris occisus est, & in monasterio Grissenensi sepultus. Sapientes tunc iudicarunt omen hoc significare dignitatis Silesiæ ruinam & interitum. Sed hæc postea acciderunt.

PRIN.

PRINCIPES GLOGOVI.

E N S E S.

HENRICVS QVARTVS Saganensis, post mortem Primislai fratris etiam Glogouienſis, pulſus à Iohanne Rege, vxor Mechtildis filia Marchionis Brandeburgensis.

HENRICVS QVINTVS ferreus Saganenſis, poſtea ex beneficio Caroli Cæſaris Glogouienſis, qui fuit in Coronatione Cæſaris, & profectus eſt Hieroſolymam.

GLogouiam obtinebat Bohemiæ Rex, eamque per ſuum capitaneum gubernabat. Sagoni dominabatur Henricus Quintus ferreus. Fuit vir magno animo præditus, qui ſubinde tumultuarijs excuſionibus Glogouiam à Rege repetiuit. Impetrauit tandem à Carolo, quod poſtulabat, anno 1360. vt poſtea dicemus.

Anno 1349. & proximè ſequenti horribilis peſtilentia non ſolum Poloniam & Sileſiam, verum magnam partem orbis cogniti peruagata eſt. Deſcripta eſt ea à viro diſerto Iohanne Boccatio lingua Italica. Recitantur ſymptomata terribilia, non diſſimilia illis, quæ acciderunt in peſtilentia Attica, quæ graſſata eſt ſecundo anno belli Peloponneſiaci, & deſcripta eſt ab Hipocrate, vt à medico eruditiffime, deinde à Thucydide.

Fuerunt autem in iſta, ſigna putredinis & corruptionis in aëre horribilis. In Italia & alibi iacebant homines ſubito extincti in vijs publicis, quorum halitu cum afflarentur animalia domeſtica, repente cum indiſijs & ſymptomatibus veneni extincta ſunt. Narant aliqui, fuiſſe tunc communem opinionem, tertiam partem generis humani ea lue fuiſſe conſumtam: & obſeruatum eſt, continua propagatione venenum ex oriente ad occidentem uſque eſſe perlatum.

Noſtrorum vero hominum ea fuit ruſticitas, vt crederent à Iudæis puteos & fontes venenis eſſe infectos, & tales morbos excitatos, ideo crudelibus modis vbique in miſeram turbam Iudæorum, nulla habita, nec ſexus, nec ætatis ratione ſæuitum eſt, neque tamen ſcelere & tyrannide ira Dei potuit reſtingui. Vagata eſt etiam eo tempore per Europam colluuijs quædam hominum, qui nudata corpora publicè cædebant flagris, & ſimul cum illa hypocritica poenitentia circumferebant dogmata pernicioſa, turpitudines vitæ, multas libidinum confuſiones & alias, perinde ſicut olim Peſuſiani, Carpocrates, Marcion, & recens Anabaptiſtæ, ſed ſeueritate Principum iſti etiam cito pulſi ſunt.

Carolus

*Carolus Cæsar exornauit Bohemi-
am & Vrat-
islauiam.*

Carolus Imperator, extincto Gunthero Suartzburgensi, quem aliqui trahebant ad Imperium, solus rerum potitus est anno 1350. & statim sese conuertit ad augendam potentiam, & ornamenta sui regni. Regnum quidem Bohemiæ, & præcipuè urbem Pragæ, ubi & Academiam celebrem instituit, ad eam euexit dignitatem & ornatum, ut ruinæ adhuc sint admirationi: & Aeneas Syluius, qui vidit Pragæ florentem, scribit eam nec minorem, nec ignobiliorem esse Hetrusca Florentia.

Dilexit etiam imprimis Vratislauiam, quæ patri & ipsi semper fuit fida, ornauit eam ædificijs & immunitatibus amplis. Bis ex interuallo non longo Vratislauia tunc conflagrauerat, ideo Carolus anno 1353. quasi nouam structuram urbis exorsus est. Produxit ambitum ciuitatis in alteram ripam Olauia fluuij, longo spacio, extruxit in signe templum S. Dorotheæ sacrum, & ciuitatem in hunc ordinem & spacia destinxit, ita ut nulli ex urbibus Germaniæ aut splendore aut amœnitate cedat.

*Vratislauia
fuit cara Ca-
rolo Cæsari.*

Quia etiam sacerdotes Collegij iam tunc ciuitatem oderant, eiusq; crescentem potentiam verebantur, eamq; omnibus modis impedire conabantur, ideo Carolus non solum ciuitati fuit præsidio, sed etiam legatos senatus Vratislauiensis anno 1355. cum Romam ad coronationem proficisceretur, vnà secum duxit, ut coram Pontifice fieret transactio. Sed Pontifex Carolo, nec in hac re, nec in alijs tunc morem gessit. Reuersus ex Italia, ciuitati Vratislauensi commendauit ius & magistratum præfecturæ Ducatus Vratislauiensis.

Carolus Cæsar misit literas familiares ad Senatum Vratislauensem.

Tanta nimirum tunc fuit opinio fidei & virtutis in Cæsare erga urbem, eamq; ita amauit, ut adhuc hodiè monstrentur literæ scriptæ manu Cæsaris Caroli ad senatum Vratislauensem, ubi petit, nunciari sibi, ecquid adhuc ipsi cum suis valeant, & addit, se valde de ipsis esse sollicitum. Credo autem tempore pestilentia illa esse scripta.

Carolus Cæsar Rempub. Glogouie constituit.

Vere igitur Carolus fuit pater nostræ patriæ, & in illa maiestate Imperij ciuitates & magistratus urbium, qui tamen tunc erant humiliores, non modo non est aspernatus, sed vrbes tanquam præcipuos nervos regnorum suorum textit, amplificauit legibus, ædificijs & immunitatibus ornauit. Pacauit etiam Glogouiam Carolus, & quamuis armatus esset summa potentia, tamen Henricum Saganensem in gratiam recepit, ipsiq; partem Glogouia quam pater Iohannes patri Henrici ademerat restituit: & inuenio, ipsum Cæsarem hoc anno Glogouiam accepisse, & urbem in duas æquales partes esse partitum, ita ut vnā partem, nempe Aquilonarem, sibi & regno Bohemiæ retineret, alteram assignaret Henrico, qui habitabat Sagoni.

Duplex igitur fuit gubernatio ab hoc tempore in vrbe Glogouiensi, & duplex magistratus siue senatus. Neque Glogouia ad vnum

vnum dominum redijt, nisi 120. anno post. Ipso etiam imperante inuenio linguam Germanicam fuisse excultam, eamq; vsurpari coepisse in scribendis literis & monumentis publicis, cum antea solius latinæ linguæ in talibus scriptionibus esset vsus.

Cessantibus igitur diffidijs, & Ianienis Principum, conqueiuit hæc regio, & creuit numero hominum, & cultura, adeo, vt Casimirus Poloniæ Rex Loctici filius, inuitatus illo successu & industria Germanorum in Silesia, ipse etiam multos colonos Germanos in Prouincias Poloniæ, Russiam & alias collocaret, qui multa bona oppida extruxerunt, & Rex passus est ipsos iure Teutonico vti: & Cracouiæ etiam tribunal Teutonicum erexit.

Carolo Cæsare imperante floruit Silesia.

Gratam igitur memoriam Caroli retineamus, qui non dissimilis Cyro vel Augusto, & alijs sapientibus & florentibus Monarchis, nostram hanc regionem paterno amore complexus est, & optimarum rerum ornamentis eam donauit, vt verè fuerit exemplum aurei illius dicti: Bonus Princeps nihil differt à bono patre.

Anno 1353. in his regionibus inopinata tempestas accidit. Nam cum menses verni ad ipsum vsque medium Maij laudabili coeli constitutione segetes, & res natas ex terra optime produxissent, Sabbato, qui præcessit diem Pentecostes, præter expectationem, hybernum gelu ortum est, illudq; nix alta duos cubitos secuta, quæ cum ad sextum vsque diem agros oppleret, & omnes ex interitu frugum perniciosam timerent sterilitatem & famem, niue eliquata, ita grato humore frumenta sunt rigata, vt vberissima messis sequeretur.

Hyems intensa pestiua.

Anno 1362. Anna coniunx Caroli Cæsaris, filia Henrici Iaurensis, peperit Norimbergæ Venceslaum, qui secundo anno post, opera patris Cæsaris, electus est Rex Romanorum: & datur Caroli vitio, quod plus dilexerit Bohemicum regnum, quàm imperium Romanum, à quo multa largitionibus alienauit.

Carolo Cæsare nascitur filius Venceslaus ex Anna Iaurensi.

PRINCIPES LIGNI-

CENSES.

Venceslaus Lignicensis, vxor
scemina Theschinensis.

Ludouicus Brigenfis,
vxor filia Henrici
Glogouiensis.

Henricus dictus Sti-

Rupertus Boleslaus iu-
Princeps uenis in ludis
Lignis equestribus
censis. perijt.

Venceslaus
Episcopus
Libusianus
deinde Vra-
tislauiensis,

Henricus De-
canus Vratis-
lauiensis & de-
inde Episcopus
Vladislauiensis,

gmatis
Brigen-
fis & tã-
dem Li-
gnicēsis.

K

Vences-

*Anna Lauren-
sis coniunx
Caroli mori-
tur.*

*Carolus Cæsar
facit nuptias
Cracouiæ.*

*Regum con-
gressus Cra-
couiæ.*

Venceslaus Lignicensis moriens reliquit quatuor filios, constituit illis tutorem fratrem suum Ludouicum Brigensem, is nihil memor iniuriarum fratris, optime præfuit patrimonio nepotum, & cum Ducatus oneratus esset ære alieno grauissimo, industria Ludouici illud magna ex parte est exolutum, & Principibus Ducatus conseruatus. Statim post puerperium decessit Regina Anna Silesia coniunx Caroli. Cæsar accessit ad quartas nuptias, & duxit Elizabetham neptem Casimiri Regis Poloniae ex sorore. Conciliauit hoc matrimonium legatus Pontificius, ut hoc modo impediretur bellum, quod Carolus Cæsar illaturus erat Ludouico Hungariæ Regi, qui natus erat ex sorore Casimiri, & in regno Poloniae designatus successor. Nuptiæ fuerunt Cracouiæ tempore Bacchanaliorum anno 1363. Aderant ibi præter Casimirum & Carolum, Reges, Hungariæ, Daniae, & Cypri, & Principes magno numero. Præcipuus fuit splendor cuiusdam Germani Vernici, qui erat Consul Cracouiensis, & thesaurarius Regis: 15. Reges domum suam ad epulas inuitauerat. post magnificum conuiuium distribuit munera Regia inter Reges & Principes, & suo Regi Casimiro dicitur donasse ad centum millia aureorum, ita enim reperio annotatum: & addunt quidam, consulem illum primum accubitus assignasse Casimiro suo Regi, secundum Imperatori, quod an fuerit ciuile non intelligo. Dos fuit centum millia aureorum. Ictum est foedus inter Reges, quod tamen non fuit diuturnum.

*Bythonienses
uenæ euaniue-
runt.*

Nam anno 1369. Ludouicus denuò sibi coniunxit Casimirum & adortus est Carolum bello, quod tamen mors Casimiri non multo post interruptit. Memorabile est, quod eodem anno scribitur, venas argenti Bythonienses, quæ prius fuerunt satis locupletes, subito euaniuisse. Existimatum est, hanc fuisse poenam crudelitatis, quod paulò ante oppidum illud concionatorem loci illius interfecerat.

*Casimirus Se-
cundus, Rex
Poloniæ mo-
ritur.*

*Casimirus Se-
cundus euexit
Iudeos.*

Mortuus est Casimirus Rex Poloniae anno 1370. Nonis Nouembris, & cum eo regnum in vetere stirpe Regum Poloniae defecit. Fuit Rex amans pacis, qui Poloniae insignem addidit culturam, erectis multis magnificis munitiõibus & templis. Contaminabatur libidinibus & cum inter cæteras aleret concubinam Iudæicam Esther eius intercessione, Iudæis magnas immunitates in regno cessit. Successorem habuit Ludouicum Hungariæ Regem.

*Vratislauen-
sis Episcopa-
tus nominatur
aureus.*

*Vratislauen-
sis Episcopa-
tus emungitur
à Romano
Pontifice.*

Anno 1375. mortuus est Episcopus Pretislaus Vratislaviæ, vir excelsi spiritus, & industrius in augendis censibus sui Episcopatus. Emit urbem & agrum Grotcensem à Principe Lignicensi, & multis alijs redditibus Episcopatum suum locupletauit, adeò ut is tunc passim nominaretur aureus. Sed cito hoc odoratus est accipiter Gregorius Vndecimus, is prohibuit fieri electionem alterius Episcopi, & per suum quæstorem coëgit collegium, pro bonis relictis à Pretislao sibi numerari triginta millia aureorum, & pro redditibus

ditibus Episcopatus, cui aliquot annos nullum dedit Episcopum, octies mille aureorum quotannis: ita euenit hoc quod dicitur: Sic vos non vobis nidificatis aues.

Anno 1378. mortuus est Carolus Quartus Imperator laudatissimus, qui sapientiam, virtutem, & sua regna imprimis amauit. *Caroli Quarti uirtutes & Mors.* Studia pietatis & doctrinarum ita dilexit, ut in recenti Academia Pragenſi sæpe publicis disputationibus usque ad multum diem so- leret assidere, ibique sciscitari & audire doctorum sententias de varijs controuersijs: admonitus, ut in arcem ad prandium ascenderet, respondit, se magis isto dulci cibo animæ, quam ullis delicijs esca- rum delectari.

Similis fuit hæc pietas & discendi auiditas ardori Caroli Magni, & paucorum aliorum ex veteribus Regibus, qui & scho- las egregia beneficentia erexerunt, & in illis exercitijs pietatis & do- ctrinarum, ipsi interfuerunt, sicut ea virtus his dulcibus versiculis prædicatur:

*Huc Reges quoque sæpe comeabant, Doctorum sapientia fruentes,
Hymnos inter & hos choros sonantes, Cum Tyronibus aureis in armis,
Ætas aurea Principum bonorum, Hæc exempla dabat sequenda plebi.*

Autor est Carolus sanctionis illius augustæ de electione Rom. Cæsaris, quam vulgo nominant auream Bullam: ea cum comple- ctatur neruos & fundamenta, quibus Imperium in nostra gente Germanica innititur, fatendum est, etiam de Imperio Romano, cuius auctoritatem ante ipsius ætatem labefactarant, & penè euerte- rant ciuiles dissensiones, & seditiones, excitatæ artibus Pontificum Romanorum, eum optime esse meritum.

Reliquit Carolus superstites tres filios: Venceslaum Roma- norum & Bohemiæ Regem: Iohannem, quem collocauit in Lusa- tiam, ubi non multo post periit: & Sigismundum natum ex Elisa- betha Polonica, quem Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex, fa- cta pace cum Carolo in suam aulam recepit adolescentulum, illique promisit nuptum filiam suam natu maiorem Mariam: Pater autem Carolus à Ludouico Romano, filio Ludouici Bauari, emit ipsi Marchiam Brandeburgensem.

Caroli Quarti Liberi.

VENCESLAUS ROMANORVM & Bohemiæ Rex, Silesiæ Princeps.

NONdum exceſſerat annum decimum quintum ætatis Vences- laus, cum vocaretur ad gubernationem. Etsi autem vituperatur propter luxum & ignauiam: tamen apparet in illo fuisse naturam non malam. Quia acerrimè oderat scelera & imposturas impio- rum sacerdotum, & fuit alienus à sæuitia, sed deprauarunt eum ma- lorum consilia, & cum in ætate tenera careret gubernatore, & in- spectore, assuefactus est ad desidiam & compotiones.

Venceslaus Cæsar fuit ignauos Prin- ceps.

Henricus Quintus Ferreus Saganensis & Glogouiensis.

Henricus Sex-
tus senior Sa-
ganensis.Henricus Septimus
Rapoldus Glogo-
uiensis.Henricus Octauus Passer
Freistadiensis, & Sprota-
tensis tandem Glogoui-
ensis & Saganensis.Henrici Fer-
rei Glogoui-
ensis res ge-
stæ & Mors.

Henricus ferreus mortuus est anno 1369. Princeps magnanimus & fœlix. Fuit comitatus Carolum Romam ad coronationem, inde ex religiosa & laudanda consuetudine nostrorum maiorum profectus est in Palestinam, vt intueretur vestigia illa, vbi patefactiones cœlestes editæ sunt, & vbi Christus conspectus est.

Henrici Fer-
rei filij.

Vixerunt simul Principes adolescentes ad annum vsq; Christi 1386. deinde facta est ditionis diuisio: Henrico Seniori datus est Ducatus Saganensis: Henricus Rapoldus, sic dictus à conditore stirpis paternæ S. Heduigis, quem Silesij appellarunt Rumpoldum, tenuit mediam partem Glogouiæ, & vicina oppida: Henricus, qui propter fœcunditatem dictus est Passer, habuit Freistadium & Sprottam.

Venceslaus
Cesar mulctat
sacerdotet
Vratislauen-
ses.

Anno 1381. rursus in Sylefia ortum est bellum, seu sacrum seu Sacerdotale. Irascebatur Venceslaus Rex Collegio Vratislauenfi, quod nollet recipere in Episcopum quendam ex nobili familia dominorum de Duba, qui gratia apud Reges Bohemiæ valebant. Sed Collegium appetebat Venceslaum Lignicensem, qui tunc erat Episcopus Libusianus, & tamen reditus interea prædæ erant Romano Pontifici.

Inter eas dissensiones incidit *μεγατεπλην*, quæ Regi præbuit occasionem castigandi sacerdotes, à quibus putabat se contemni. Nam hoc anno Rupertus Lignicensis fratri suo Henrico Decano Vratislauenfi, sub festa natalicia misit cereuisiam Suidnicensem, quæ tunc habebat laudem probitatis: Vector autem compræhensus ex mandato Senatus, qui alioqui totus addictus erat Regi, captus & in carcerem ductus est: quia hoc fiebat contra edictum ciuitatis, quod vetabat importari peregrinam cereuisiam.

Collegium in urbem ob factum hoc iaculatur fulmen excommunicationis, iubet claudere templa, & cessare sacra. Senatus querelam ad Regem detulit, qui cum frustra apud Collegium laboraret de pacificatione, tandem vigesimo septimo Iunii ipse venit Vratislauiam cogniturus de causa. Rogauit vero Collegium, permitteret, quam diu ipse in vrbe esset, propter reuerentiam sui sacra publicè fieri. Hoc cum non impetraret, exarsit ira Rex & Sacerdotes omnes iussit vrbe excedere. Abbatem in arena, qui responderat ipsi durius, in carcerem duci iussit. Transtulit deinde ad sese omnia Prædia, & bona Ecclesiasticorum.

Adducti

Adducti sunt Vratislauiam ingentes greges pecorum ex vilis sacerdotilibus, & tanta fuit vilitas, vt trecentæ oues tribus aureis vſitatis venderentur, bos vero aurei quadrante. Magna vero armenta abacta sunt in Bohemiam.

Pecorum mira vilitas.

Anno ſequenti placatus eſt Rex Venceslaus, cum illi permiſſum eſſet, vt nullam faceret reſtitutionem Collegio, tunc elatus eſt in Episcopum Venceslaus Lignicenſis. Senatus autem Vratislauienſis ea conditione impetrauit veniam ab Episcopo, vt promitteret, ſemper poſt electionem noui Senatus, iuratuſque ſe Episcopo, quod libertatem Eccleſiæ velint ſeruare. Ita Venceslaus Rex tandem vltus eſt iniurias aui ſui Iohannis acceptas ab Episcopo. Neque tamen Venceslaus Episcopus etiam illo quinquennio, quo præfuit, fuit vtilis Oeconomus, ſed opes reliquas inutili ſumtu prodegit.

Eodem anno in Hungaria extinctus eſt Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex, qui celebratur ob bonitatem & clementiam erga tenuiores. Narratur de eo, quod ætate patrum noſtrorum fecit Dux Eberhardus Virtembergensis, quod ſæpe diſſimulato habitu immiſcuit ſeſe cœtibus inopum, & ab illis ſciſcitatus eſt, ecquid præſecti ſui & magiſtratus delinquerent.

Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex, ſocer Sigismundi Caſaris.

Poloniam non amauiſt. Nam & ab initio ornamenta regni ſecum aſportauit in Hungariam, & plerumq; Regnum per matrem gubernauit: quia videbat tantam eſſe licentiam nobilitatis in ea gente, vt autoritas Regum eſſet exigua. Quare in illa neglectione regni valde oppreſſi ſunt tenuiores, & populus grauiffimis oneribus à præſectis regijs, qui penè ſanguinem ipſorum exugebant, exhaustus. Fuit foelix præliator. Nam & in Italia res magnas geſſit contra Gallos in Regno Neapolitano. Annis aliquot ante mortem pretio & vectigalium imminutione impetrauit à Polonis, vt promitterent paſſuros ſeſe, vt altera ex filiabus pro arbitrio patris apud ipſos regnaret. Paulò igitur ante mortem, accerſitis ad ſe ordinibus Regni Poloniæ, in Hungariam, dedit illis Sigismundum Marchionem Brandeburgensem in Regem, & Senatus Polonicus è veſtigio in verba ipſius iurauit.

Sigismundus à Socero iuſſus eſt proficiſci in Poloniam, & regnum in poſſeſſionem accipere. Sed mortuo Ludouico Poloni iuramenti obliti inierunt conſilia de pellendo Sigismundo, & creando nouo Rege. Offendebantur auſteritate Sigismundi, qui videbatur futurus eſſe Rex Germanus, & postulaturus obedientiam à ſuis. Et multi, aſſueti rapinis ſub Ludouico, maluiſſent nullum eſſe Regem, vt haberent impunitatem graſſandi pro libidine.

Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex, Poloniæ Regnum tradit genero Sigismundo.

Vt autem non deeſſet prætextus, inſtigata eſt ſocrus Sigismundi, mulier ambitioſa & curioſa, vt peteret à Polonis ſibi permiſſi, vtram ex filiabus apud Polonos vellet regnare. Optimus igitur adoleſcens Sigismundus circumuentus iſtis difficultatibus & iniquitate aliquorum in Polonia, qui tamen iuramenti religione ipſi erant

Sigismundus excutitur ex Polonia.

deuincti, volens regno cessit, ne ciuile bellum excitaret, etsi non deerant studia suarum partium apud honestiores in regno.

Hungariæ regnum turbatur à socro Sigismundi.

Maria Hungarica nubat Sigismundo.

Rediens in Hungariam, & ibi res turbatas inuenit, culpa forcrus, quæ curauerat Mariæ, absente marito Sigismundo, imponere diadema Regni Hungariæ, ita vt videretur futura Regina sine marito. Sed interea multi ex nobilitate Hungarica detestati mulierem audaciam, accersunt Carolum Neapolitanum nepotem Ludouici ex fratre, is Regnum Hungariæ vi & arte ad sese transtulit. Quamuis verò Maria, monente matre, propter metum Caroli fecit nuptias cum Sigismundo, tamen Sigismundus, qui nihil fidere poterat Hungaris, veniente Carolo cum exercitu, in Bohemiam profectus est. Sed idem Carolus insidijs Reginae matris paulò post interfectus est, & ipsa Regina deinde ab alio Principe Hungarico, qui vlsciscebatur necem Caroli, capta & in flumen proiecta est.

Poloniæ regnum turbatur eiecto Sigismundo.

Maria verò, quæ vna cum matre capta fuit, Sigismundo paranti bellum remissa est, qui tandem anno 1385. regnum Hungariæ adeptus est. Interea etiam Poloniam suæ persequiebantur Erynnyes: Quassata enim est crudeliter ciuilibus rapinis & motibus. Studebant aliqui transferre regnum ad Semouitum Masouiae Ducem, cuius eo tempore magna erat in Polonia potentia, eiusq; filia demum fuit mater Friderici Tertij Imperatoris: sed repugnabant multi, præsertim ordines ex Polonia minori. Inde orta sunt bella & vastationes Regni.

Henricus Rapoldus Glogouiensis profligat Polonos.

Silesij Duces iuuabant Semouitum, & Henricus Rapoldus Glogouiensis cum Iohanne Gurense vsus illa occasione conatus est occupare Fraustadium, sed nullo cum successu, vastatis agris domum reuersi sunt. Non multo post Poloni, vlturi clades illas, collectis copijs subito inuaserunt ducatum Glogouensem, sed ab Henrico Rapoldo profligati sunt, plurimiq; in vndis Viadri suffocati sunt. Regina Hungariæ coniunx Ludouici, paulò ante mortem expugnata importunis legationibus & denunciationibus Polonorum, tandem Heduinam filiam virginem misit in Poloniam, eiq; assignauit tutorem Sigismundum Marchionem: sed eum rursus repudiarent Poloni, & vetuerunt ne regnum ingrederetur. Ipsi autem Heduigi coronam regni die S. Heduinis Silesiæ, Cracouiæ imposuerunt anno 1384.

Heduigis filia regis Hungariæ coronatur in reginam Poloniæ.

Vilhelmo Austriæ Principi eripitur coniunx Heduinis.

Deliberatum est deinde de marito dando nouæ reginæ. Educauerat Ludouicus Rex in aula sua Vilhelmum Austriæ Ducem, ipsiq; puero desponderat filiam Heduinam, & sicut Regum mos est, curauerat vt cõcumberent ante annos nobiles, atq; ita omnino eum ad spem alterius regni aluerat. Is igitur missa Legatione orauit Polonos, vt sponsam suam sibi traderet, & amabat eum ardentissime regina virgo. Sed Poloni bonum Principem Vilhelmum adeo sunt aspernati, vt frustra deprecante & tegente eum Regina, Cracouia, quo vocante Regina sese contulerat, per ignominiam exclusus sit, amissis ingentibus opibus, quas secum aduexerat.

Poloni

Poloni verò regnum promiserunt Iagelloni Principi Lithuaniae, cuius auus, qui fuit seruus, rapuerat imperium, occiso iusto Principe: Perinde sicut apud Lydos Gyges. Iagello contra pollicitus, se vna cum sua gente fidem Christi professurum, & Prouincias Lithuanicas regno Polonico adiuncturum.

Iagello Lithuaniae uanum ducit Hedwigin Reginam.

Assensa fuit Hedwigis Regina conditionibus his, etsi inuita, atq; ita 1386. 12. Februarij Iagello regia pompa Cracouiam ingressus est. Biduo post baptizatus est, & nomen Vladislai accepit. Sic igitur, præteritis Principibus Silesiae & Masouiae, qui nati erant ex veteri stirpe regum Poloniae, exclusis etiam Sigismundo Rege Vngariae & Vilhelmo Austriae Principe, Regnum Poloniae in familiam Iagellonis translatum est, cui scribuntur fuisse fratres vndecim, robore animi & corporis excellentes.

Iagello baptizatur & nominatur Vladislauus.

Casimirus etiam Vladislai filius reliquit superstites sex filios, Principes præstantissimos, & tamen quomodo hæc tam numerosa posteritas mascula redacta sit ad vnicum caput videt nostra ætas: Sed sunt fatales Periodi regnorum, familiarum, & prorsus omnium rerum humanarum, vt quidem recte & prudenter dictum est: Constat æterna positumq; lege est, vt constet genitum nihil.

Iagellonis familia.

In historia Lithuanica recitatur, præcipuum inter hos populos fuisse cultum sacri ignis, qui proculdubio ex vetustate Ethnica vsque fuit propagatus. Baptisati sunt per turmas, & singulis turmis similia nomina imposita.

Lithuanicae gentis religio.

Sub hoc tempus in Bohemia motæ sunt disputationes de religione, & Iohannes Hussus vir doctus & piæ vitæ, quod etiam aduersarij ipsius fatentur, nundinas indulgentiarum & fabellas Purgatorij coepit arguere. Scribitur summisse occasionem ex libro Viclefi Angli: Paulatim deinde illustrata sunt plura doctrinae capita, & turbæ etiam secutæ, in quibus fermè ab vtrâque parte peccatum est.

Iohannes Hussus taxat summas perstitutiones Pontificum.

Anno 1383. Venceslaus Rex motus concionibus Hussi, ipse passim Ecclesias regni inspexit, & Sacerdotes, qui scorta alebant, Pragæ publica ignominia affecit. Paulò post in Silesia etiam coepit status esse turbulentus. Nam Venceslaus Rex, instigantibus sacerdotibus, passim venit in odium, quod parum fortiter videtur aduersari Hussiticis, & ipse viribus imbecillis gubernationem negligebat.

Venceslaus Caesar irascitur peccatis sacerdotum.

Interea magna agmina prædonum confluebant, qui hinc inde prædas ex Silesia agebant, quorum tanta fuit potentia, vt etiam Olssnam urbem, quæ erat sub potestate Conradi Principis, caperent: & mandato Regis vastatus est Ducatus Opoliensis, quod Princeps ille propter inobedientiam accusaretur. Vratislaviae etiam orta sunt semina dissidiorum, quæ deinde in ciuilem seditionem eruperunt.

Silesiae motus sub Venceslao Caesare.

*Sigismundus
Cæsar amittit
Mariam con-
iugem.*

Sub annum Christi 1390. recrudit bellum Prutenicum inter ordinem & regem, qui cum esset Lithuanus, acerrime oderat ordinem propter clades multorum annorum illatas Lithuaniae. Sigismundo mortua est Maria coniunx, & ipse, perfidia suorum, implicatus est grauissimis seditionibus & periculis in regno Hungariae. Flabellum autem turbarum erat Vladislaus Poloniae Rex, qui, excusso Sigismundo regnum ad sese, propter coniugem Hedwigin, transferre cupiebat. Sed tamen illi conatus eum frustrati sunt, & Sigismundus, ne quid sibi deesset, ultro anno 1392. Cracouiam accessisse dicitur, ubi interueniente Hedwige foemina pia & iusta, Vladislaus Sigismundo reconciliatus est, & inter vtrumque societas inita.

*Venceslaus
Cæsar capi-
tur.*

Anno 1394. Venceslaus Rex in Bohemia à quibusdam regni Baronibus adiuuante ciuitate Pragensi captus, & custodiae traditus est, cum propter dissidia religionis maximi motus in regno gliscerent, neque Venceslaus illis posset mederi. Euasit tamen inde post septimanas Septendecim ope Iodoci Marchionis Morauiae.

*Pragensis A-
cademia mi-
grat Lipsiam.*

Academia Pragensis ex consensu Scholasticorum & Lectorum Lipsiam migravit. In Silesia superiori Vladislaus Poloniae Rex afflixit Vladislaum Opoliensem Ducem desertum à suo Rege Bohemo. Is, etsi Polonis iusto in bello par non erat, tamen intercipiendis mercibus Polonorum, & spoliandis passim ditioribus in itinere multum negotij Poloniae facessit.

*Nicopolensis
clades.*

Annus 1395. aut, vt annotarunt Poloni, 96. nobilis est ex clade Christianorum ad Nicopolin. Attraxerant in Græciam auxilia gentis Turcicae Principes Græci, conficientes patriam ciuilibus vulneribus, nec postea potuerunt inde amoueri Turci, & cum se paulatim confirmassent, anno 1392. adorti sunt Mysiam, Bulgariam, Rasciam, & vicinos Pannoniae tractus, qui tunc Hungaris parebant, inde factis excursionibus Pannoniae quoque oras, antequam Sigismundus suis posset ferre opem, vastarunt.

*Turcorum pri-
ma irruptio-
nes in regnum
Hungariae.*

Vlturus igitur iniurias suorum & repressurus irruentes Turcos Sigismundus, validum exercitum ex omni Europa collegit. Ad Nicopolin Mysiae urbem conditam à Traiano in memoriam victoriae partae ex Decebalo, obuiam habuit Baiazetem primum, Turcorum Cæsarem, cum quo summis copijs confligit, & cum in media pugna, eaque Christianis non infœlici, Galli qui ex ambitione primum locum sibi deposcerant, temere aciem nudassent, exercitus noster foeda fuga dissipatus est, & inde Turcis initium datum est, non modo in vicinam Pannoniam irrumpendi, verum etiam arma nostra contemnendi. Sigismundus traiecto Istro Constantino-
polim fuga delatus est, inde in Rhodum peruenit, & demum opera Venetorum in regnum suum reuersus est. Philippus Burgundiae Princeps, captus eo in praelio, annos aliquot circumductus est, antequam liberatus fuit. Et tamen ipse Baiazetes non multo post fuit exemplum humanæ instabilitatis. Vagabatur in Asia cum innu-
merabili

*Sigismundus
Cæsar deser-
tur Venetias.*

merabili hominum turba Tamerlanes Scythia, qui, sicut olim Attila, toti orbi terrarum terrorem incutiebat. Is Baiazetem superatum bello & captum in ferrea cauea, tanquam bestiam circumtulit. Vastauit magnam orientis partem; & cum meditaretur bellum in Europam quoque, & iam magnas copias Polonorum in finibus Russiae deleuisset, morte extinctus est, & regnum eius subito dissipatum: sicut olim Alexandri, Macedonis, & postea Attilae Hunni.

*Baiazetes
Turcorum
Cæsar capi-
tur à Tamer-
lane Scythia.*

Traxisse secum dicitur hominum duodecies centena millia. Absente Sigismundo rursus sollicitabat Hungaros Vladislaus Poloniae Rex. Sed Sigismundo post reditum denuo Cracouiam accedente, & cum Hedwigis esset deprecatrix, tunc etiam pax est facta. Ipsa vero Hedwigis anno proximo post primo in puerperio decessit. Sanctitas & beneficentia in ea fuit eximia Maritum Regem, qui iniuste bona quorundam tenuiorum ad sese transtulerat, reprehendebat, is cum responderet: Redditurum ea suis dominis, subiecit Regina, bona quidem restituere miseris his poterimus, sed lachrymas, quas ipsis excussimus, quis reddet? Incommoditatem etiam mariti Regis, qui eam impudicitiae insimulabat, etsi ad illud fastigium ab ipsa fuerat euectus, placide tulit, & innocentiam suam publice ostendit. Munierunt deinde sese nouis affinitatibus Sigismundus & Vladislaus, duxerunt sorores, filias Comitis Ciliæ, natus ex filia Casimiri, quondam Regis Poloniae, Sigismundus Barbara, Vladislaus Annam.

*Hedwigis Regina
Poloniae
moritur.*

*Sigismundi
Cæsaris Secunda
coniunx.*

Pontifex Romanis iratus Venceslao, quod disputationes religionis in Bohemia non compesceret, autor fuit Electoribus Imperij, ut nouum crearent Cæsarem: & quidem Venceslai nulla erat autoritas in Germania. Renunciatus est Imperator Rupertus Comes Palatinus Rheni, Princeps iustus, sed imbecillis & inops. Ideo Italia ferme tota factionibus concussa & lacerata, ab Imperio est alienata. Fuit hoc anno 1400. Sigismundus inijt rationem, quæ Venceslaum fratrem, etiam à gubernatione regni Bohemici posset amouere. Et captus est quidem Venceslaus Pragæ à Iodoco Marchione Morauiae, & auxilijs Misnensibus anno 1401. Sed Sigismundus etiam in calamitatem incidit. Nam cum seuerius animaduertere in Hungaros, qui ipsum, præsertim post cladem Nicopolensem, fastidiebant, & vno in conuentu triginta duos Principes viros securi percuteret, conspiratione suorum oppressus & captus est, traditusque in custodiam duobus adolescentibus, quorum mater vidua mota misericordia erga Regem, qui eam lingua Hungarica supplex affatus & precatus fuit, elapsus est, & regnum recuperauit, pulso Ladislao Neapolitano. Inuenio deinde Sigismundum anno 1402. venisse Pragam 29. Iunii, & Venceslaum fratrem captum inde adduxisse, eumque in custodiam tradidisse Alberto Austriae Principi: Viennæ in amplis ædibus honestè asseruatus est: Sed tamen tunc etiam euasit & regnum rursus adeptus est.

*Venceslaus
Cæsar amouetur ab Imperio.*

*Venceslaus
Cæsar denuo
capitur.*

*Sigismundus
Cæsar capitur.*

Principes

ANNALES SILESIAE.
PRINCIPES LIGNI-
CENSES.

Rupertus filius Venceslai solus Lignici dominatus est.
Vxor Heduigis Casimiri Regis Poloniae vidua,
Non reliquit sobolem mortuus 1390.

Venceslaus non duxit
vxorem.

Henricus Stigmatias filius Ludouici
Brigensis Dux Lignicensis & Bri-
gensis, fuerunt duo filij huius.

Ludouicus Lignicensis & Brigensis,
vxor Elizabeth soror Marchionis
Brandeburgensis primi Electoris,
cuius filia nupta Iohanni Lubensi
patri Friderici primi Lignicensis.

Henricus Lubensis &
dominus minorum
oppidorum.

PRINCIPES GLOGOVI-
ENSES.

Henricus Passer post mortem fratrum dominus totius
Ducatus Glogouiensis & Saganensis, moritur 1395.

Iohannes Saganen-
sis se iunctus à reli-
quis fratribus qui
Saganum à Glo-
gouia auulsit.

Henricus No-
nus, Rapoldus
mortuus in
Dania.

Venceslaus Henricus De-
Crofnensis cimus, domi-
vbi perijt, nus totius du-
catus Glogo-
uensis.

Vladislaus Poloniae Rex inijt consilia, quomodo Prouincias de-
tractas regno Poloniae, arte quadam recuperaret: & primum
quidem Sigismundum Hungariae Regem, & Marchionem Bran-
deburgensem persuasit, vt pro certa pecunia Marchiam nouam,
quae olim fuerat ditionis Polonicae, sibi oppignoraret: Sed cum
tota summa non exsolueretur, & Sigismundus consilia Regis intel-
ligeret, res fuit impedita.

Poloniae &
Bohemiae Re-
ges congregati
untur Vratis-
lauiae.

Conuertit sese etiam Vladislaus ad Venceslaum Regem, qui
assidue metuebat, ne omnino regno pelleretur, cum omnibus esset
inuisus, illi promisit opem contra fratrem & alios. Conuenerunt
ipsi Reges Vratislauiae anno 1404. & Vladislaus, vt Bohemis su-
am ostenderet potentiam, dicitur in comitatu suo adduxisse quin-
quies mille equites: Postulauit Vladislaus restitutionem Silesiae,
& quidem à Rege simplici, & imbelli hoc impetrasset, nisi quidam
ordines hoc impediissent. Facta est tamen pax inter Reges, & ami-
ce inde decessum est.

Circiter

*Venceslaus
Cæsar distri-
buit Ducatus
in Silesia no-
uis Principi-
bus.*

Circiter illud tempus Venceslaus in Ducatum Monsterber-
gensis, qui ad Regem Bohemiæ morte priorum Principum deuotus
erat, collocauit Iohannem Tropauensem: Boleslao vero
Teschinensi alteram partem Glogouiæ attribuit, quæ hætenus
fuerat in potestate Regum Bohemiæ. Horum consiliorum vide-
tur autor fuisse Vladislaus Polonicus, ut Venceslaus hac ratione
aduersus Sigismundum fratrem sese muniret, collocatis in limitibus
Silesiæ Principibus animosis & bellicosus.

*Vratislavia
concutitur
motibus sc-
ditiosis.*

Glogouienses Principes erant adolescentes, & annis aliquot
simul vixerunt, donec Iohannes Saganensis primùm hæreditatem
suam postulauit. Vratislaviæ paulò ante motus à plebe orti erant,
ab eaque ordo Senatorius immutatus. Sed Rex eo anno suo consi-
lio nouum Senatum ex optimis ciuibus delegit, qui tamen mense
Septembri eiusdem anni rursus à populo loco motus est. Ita, cum
nulla tunc esset autoritas Regis in his regionibus, multum fuit
ubiq; barbarum & dissensionum. Vladislaus Polonicus hisce annis
denuò graue bellum meditabatur in ordinem Prutenicum, quod
Regina Hedwigis viuens pro sua pietate sæpe auerterat: & ut habe-
ret prætextum aliquem elegantem, putauit sese abuti posse infantia
Venceslai Bohemi, quem recens sibi Vratislaviæ deuinxerat: ad
eum igitur reiecit arbitrium controuersiae inter ipsum & ordinem.
Assensu sunt & Germani in Prussia, innocentia sua freti.

*Vladislaus Ia-
gello profligat ordinem
in Prussia.*

Venceslaus, qui in illa etiam ignauia sua tamen oderat iniusticiam
& malas artes, anno 1409. sententiam contra Polonos pronun-
ciauit. Vladislaus atrox euestigio bellum exorsus est, & quam-
uis eum ex Regno Hungariæ retinere conabatur Sigismundus, ta-
men id frustra fuit, & ipse Sigismundus denuò hoc anno à Calepino
Amurathis filio Turco grauer cæsus est. Anno 1410. Vladislaus
cum exercitu fines Prusiæ ingressus est, & cum secum duceret
maximos greges Scytharum & Lithuanorum, enormis crudelitas
edita est in vtrumq; sexum, in sacra & profana, adeo ut ipsi Poloni
honestiores tantam rabiem apud ipsum Regem grauer detesta-
rentur. Magister ordinis auxilia ex omni Germania acciuerat: sed
ea fuerunt imbecillia. Neq; enim ea erat in Germania coniunctio,
quæ communibus viribus tam potentem hostem repelleret. Pro-
fligatus est igitur Ordo ingenti strage à Vladislao eodem anno 15.
Iulij, qui Polonis festus est, interfecto ipso Magistro, & multis for-
tibus viris. Sacerdotes Poloni eam victoriam suo Stanislao retule-
runt acceptam, quem in aëre tempore pugnae dixerunt esse conspe-
ctum. Captus est in eo prælio inter alios Conradus albus Dux Ols-
nicensis, Poloni ea victoria non sunt vsi, & occasionem rei bene ge-
rendæ amiserunt. Militauit etiam in Prussia Iohannes Dux Mon-
sterbergensis cum multis nobilibus Silesijs. Non multo post pax
inita est, incommoda Polonis, ideo neq; ea fuit stabilis. Mortuo
Ruperto Cæsare, electus est Sigismundus, quem Hungari noluerunt
sequi ad bellum Polonicum.

*Sigismundus
creatur Cæsar.*

Eodem

Eodem anno rursus Silesiæ irati fuerunt sacerdotes. Nam cum abductus esset à quibusdam nobilibus Suffraganeus Vratislauiensis, tota ea ditio multos menses anathemate notata fuit, & anno proximè sequenti, in curia Vratislauenſi detentus est ob quædam crimina Iohannes Episcopus Vladislauiensis, frater Principis Opoliensis: Ibi denuo fulmen sacrum in urbem emissum est, & vix magno labore placati sacerdotes.

Anno 1412. sæua pestilentia in tota Silesia grassata est, duravit ea per biennium. Eodem anno Ernestus Austriæ Archidux duxit Cimbariam filiam Semouiti Ducis Masouiæ, neptem Vladislai Regis ex sorore. Cuspinianus scribit, tale fuisse robur huius foeminae, ut etiam vola manus ferreum clauum parieti infingeret. Fuit ea mater Friderici Tertij Imperatoris, qui etiam fuit longæuus & valetudine firma. Ita non frustra dictum est, hominem plus accipere à matre quàm à patre. Vladislaus, facta pace cum cruciferis, Budam profectus est, ibique, cum reconciliatus esset Sigismundo, ab eo recepit ornamenta Regni, quæ Elizabetha olim Ludouici Regis coniunx in Hungariam abstulerat.

Anno 1414. inchoatum est concilium Constantiense, quod sedauit intestina bella Pontificum. Eodem anno Vladislaus pacem initam cum Cruciferis temere turbauit, quia videbat eos, in illa distractione imperij, oportunos esse ad prædam. Militabant tunc in exercitu Polonorum, haud dubie adducti autoritate Venceslai Regis, Principes Silesiæ magno numero: Bernhardus Opoliensis: Iohannes Ratiboriensis: Boleslaus Teschinentis & Glogouiensis: Conradus Albus Olfnicensis: Venceslaus Glogouiensis: Iohannes Lubensis: Venceslaus Tropauiensis.

Appellatum est hoc bellum famelicum, quia ex inedia & contagijs magna multitudo periit, & Rex pactis cum cruciferis duorum annorum inducijs, causam dijudicandam concilio Constantiensi commendauit.

Anno 1415. editum est in eodem concilio atrox illud sæuitiæ & perfidiæ exemplum, cum Iohannes Hussus emendator primus corruptelarum Pontificiarum, contra datam fidem ab ipso Cæsare, crudeliter exureretur. Historia ea literis prodita est, ideo eam præmitto.

Scribitur autem, virum Generosum, virtute & fide præstantem Casparum Sliccium, qui fuit Cancellarius trium Imperatorum, & negotijs illis nomine sui Cæsaris intererat, assurrexisse, cum decretum in Hussum & Hieronymum pronunciaretur, & testatum esse, non assentiri se perfidiæ sacerdotum. Quàm constanter supplicium pertulerint, & quam in pia, & læta confessione decesserint, Hussus quidem hoc anno, Hieronymus autem sequenti, etiam hostium ipsorum scriptis traditum est.

Irritauit

Irritauit ea tyrannis iram Dei, & grauissimas pœnas Germaniæ attraxit. Bohemi enim, vbi rescuerunt cōtra fidem publicam in suos sæuitum esse, vniuersi quasi fanatico furore incensi sunt, & quamuis causam ab initio defenderent non malam, tamen ab hoc tempore exacerbati scelere sacerdotum, cupidi vindictæ, consociarunt arma, & passim domi primum, deinde foris etiam in vicinis regionibus grassati sunt ferro & flamma in aduersarios crudelem in modum.

Constat Hussum, cum duceretur ad rogam, etiam hanc vocem fatidicam edidisse, & dixisse, post centum annos exoriturum cygnum, quem non, sicut istum imbecillum anserem, vstulaturi sint sacerdotes: haud dubie repurgatorem coelestis doctrinæ D. Martinum Lutherum designans.

*Iohannis Hussi
uox fatidica
& precatio.*

Memoriæ digna est etiam precatio, quam subinde in via ad supplicium repetiuit: Iesu Christe, filij Dei viui, qui passus es pro nobis, miserere mei.

Eodem anno, die sexta quæ proxime secuta est festum corporis Christi, vt nominant, tanta conspecta est Eclipsis Solis, vt sidera tanquam de nocte lucerent, & aues territæ exanimes deciderent. Habeo autores, qui scribunt, Constantiæ in concilio Eclipsin accidisse ea hora, qua ex more Pontificio fiebat circumgestatio theatri consecrati panis: quod proculdubio pœnas euenturas propter hoc tetrum idolum, & simul inclinationem regni Pontificij significauit: sicut paulò post secuta sunt bella Bohemica, in quibus optima pars Germaniæ vastata est, & in Græcia constituta tyrannis Turcica, quæ idolomaniæ & peccatorum Europæ est vindex.

*Eclipsis Solis
horribilis.*

Sigismundus Imperator, cuius fuit excellens pietas & probitas in hoc concilio nocte natalis Domini, historiam nati saluatoris, cuius initium est: Exijt decretum à Cæsare Augusto, habitu Diaconi cecinit, & anno 1417. in eadem vrbe, Marchiam & dignitatem Electoratus donauit Friderico Burggraui Norimbergensi. Quia, cum ipse careret sobole mascula, & Fridericus ipsi bonam operam nauasset in multis bellis, hanc ipsi reddidit gratiam, & simul vtile iudicabat futurum imperio, si Princeps industrius & fortis collocaretur in limites Imperij versus Poloniam, cuius tunc magna erat potentia, & quæ Prussiæ inhiabat. Nec fefellit Sigismundum suum consilium.

*Sigismundus
Cæsar Burga-
grauum Nor-
ricum collo-
cat in Mar-
chiam.*

Nam & ista familia Principes aliquot sapientia & fortitudine præstantes genuit, & tandem ad eam hæreditas magnæ partis Prussiæ peruenit. Interea torpesciente domi Venceslao, anno 1418. feruebant motus in Bohemia, & Hussitici incensi ira aduersus Pontificios, qui ipsos conabantur delere, diripiunt templa innumera, quæ tam fuerunt opulenta & augusta, vt Aeneas Syluius scribat, nullum regnum totius Europæ templis splendidioribus, quàm fuerunt Bohemica, fuisse ornatum.

*Bohemici re-
gni magnifi-
centia.*

Vratislauiensis
seditio.

Vratislauiæ etiam cruenta exarsit seditio. Plebs enim acta in subitum quendam furorem, die 18. Iulij armata curiam expugnauit, magnam partem senatus, aut suis manibus, aut per carnificem trucidauit: vnum etiam ex præcipuis, ex loco sublimi deturbauit, vbi hastis armatorum sese induit. Deinde ex arbitrio populi senatus lectus est. Tantum licentiæ in promiscua multitudine excitauit & confirmauit segnicies Regis, & impunitas peccatorum.

Venceslai Cæ-
saris mors.

Anno 1419. 10. Augusti apoplexia mortuus est Pragæ Venceslaus Rex. Furore. n. populi Pragæ etiam trucidatus fuit Senatus, qui defendebat Pontificios. Eius rei atrocis nuncius cum ad Regem esset perlatus, & si mul pincerna ita loqueretur, vt causam horum motuum in regem videretur transferre, Venceslaus stricto pugio-
ne eum persequitur, atque ex ea vehementi animi perturbatione, apoplexia correptus interiit. Regnavit post mortem patris annos quadraginta vnum.

SIGISMUNDVS IMPERATOR,
Hungariæ & Bohemiæ Rex, Princeps Silesiæ.

BELLVM HUSSITICVM.

Celebris fama fuit apud nostros belli Bohemici, quod nominare soliti sunt Hussiticum & hæreticum. Nam auditores & sectatores Hussi, irritati perfidia & sæuitia Pontificiorum, coniunxerunt sese, & armis aduersarios represserunt: Et quidem, sicut initio causam bonam tuebantur, ita victoriæ illæ incredibiles, quas adepti sunt, testantur, Deum ipsos habuisse protectorem: Sed deinde, cum consilia seditiosa miscerent, & grassarentur nimis magna cum immanitate, suam causam corruerunt, & poenas sibi ipsis attraxerunt.

Insidiabantur ipsis Pontificij varijs artibus, & contra eos incitabant monarchas, habebant etiam domi hostes, qui eos premebant & persequabantur. Ipsi igitur rursus sese communierunt, donec lis ea in sæuum bellum prorupit. Mortuo Venceslao, creatus est Dux multitudinis Iohannes Zischa, cuius tantum fuit animi robur, tantaq; foelicitas, vt veteribus Ducibus possit annumerari.

Iohannis Zi-
sche robur
& successus.

Bohemi Pontificij accersebant subinde auxilia ex vicina Lusatia, & omnes Germani acerbe Hussiticos oderant. Ideo Zischa, ægre ferens iniurias illas, manum quandam militum immisit in Lusatiam superiorem, quæ mense Septembri adorta est urbem Budissinam, ea tamen ciuium virtute defensa est. Interea domi confluerat ad Zischam ingens multitudo, adeo vt toti regno esset formidabilis.

Sophia

Sophia vidua Venceslai accersebat Sigismundum, cui secundum leges debebatur successio in regno. Sed is rursus tunc in foelici exitu exercitum contra Turcos ducebat, & Legatos Pragam misit, qui interea summæ rerum præessent. Zischa etiam cum suis professus est, velle sese agnoscere Regem Sigismundum, modo religioni pacem daret, quod cum promitterent gubernatores, Zischa arces, quas occupauerat, reddidit, & suos domum remisit.

Sigismundus reuersus ab expeditione Turcica, iter in Bohemiam parabat, venerunt ad eum legati Bohemorum in Morauia, polliciti omnem fidem & obedientiam: Sed ipse, accensus ab Episcopis, minus benigne ipsis respondit: & prius diuertit Vratislauiam, vt in ea vrbe, quam amabat, motus, excitatos à plebe, sed daret.

Ingressus est Vratislauiam die Epiphaniarum, anno 1420. pacauit initio seditionem vrbana, & die sexto Martij sumtum est supplicium de ciuibz viginti duobz, qui fermè erant tribuni opificum, & seditionis, in qua Senatus iugulatus fuerat, autores. Multi etiam in exilium eiekti sunt, & bona eorum in ærarium Senatus illata. Eodem tempore tulit sententiam in causa Prutenica.

*Sigismundus
Cæsar uenit
Vratislauiam.*

Anno enim superiori Legati Pontificij, sicut Prius alij Monarchæ multi, causam Polonorum damnauerant: Vladislaus vero, qui egre ferebat, traduci sese de iniusticia in tota Europa, Cæsarem sibi conciliare conatus est: Promisit illi auxilia in Bohemos, & ipsum arbitrum in causa Prutenica delegit: Probarunt hoc etiam Germani. Ibi Sigismundus Vratislaviae, præcipuè motus causæ æquitate, deinde quod pacata iam Bohemia, putaret sese carere posse opera Vladislai, pronunciauit pro ordine contra Polonos. Hoc, cum esset renunciatum Vladislao & Vitoldo Lithuaniae Duci fratribz, ita sunt commoti, vt etiam in eiulatus & feros ululatus prorumperent.

*Sigismundus
Cæsar sumit
supplicium
de seditionis.*

*Sigismundus
Cæsar offendit
Polonos.*

Missi sunt deinde Oratores ad Cæsarem, qui verbis adeo procacibus & immodestis vsi sunt, vt Cæsar, alioqui mitis & humanus Princeps, in Viadrum eos præcipites, proijci mandaret. Intercessione tamen Principum seruati & dimissi sunt. Interea in Bohemia rursus omnis spes pacis turbata. Nam Hussitici offensi asperitate Sigismundi, & Pragenfes, propter exempla Vratislaviensia, similes metuentes pœnas, nouos exercitus contraxerunt, multa oppida munierunt, & Sigismundo aditum in regnum intercluserunt.

Zischa, qui fermè diutissimè quieuerat, pene fuisset oppressus à Pontificijs, tandem victor aliquot prælijs, nouam urbem condidit, quam Thabor appellauit: Præterea, cum audiuisent de offensione Poloni & Cæsaris, miserunt legatos in Poloniam, qui Vladislao Regnum Bohemiae deferrent.

*Thabor urbs
Bohemiae.*

*Vladislai Jagellonis consilia non pro-
cedunt.*

Cæsar, cum ista cognouisset, conatus est Vladislaum placare, & promisit illi, se mitigaturum decretum. Vladislaus, sicut in eo fuit vafricies mirabilis, cogitauit quomodo Cæsarem in illis suis periculis mulctaret, illiq; Silesiam & Prussiam detraheret: Promisit se non accepturum Regnum Bohemiæ, si Sigismundus ipsi auxilia mitteret contra Cruciferos, & interea pignoris loco ipsi Silesiam traderet. Cæsar, qui & ipse ingenio valebat, vt Polonum quadam spe duceret, assensus est, & insuper Vladislao coniugium Sophiæ viduæ Venceslai fratris obtulit, & dotis nomine Silesiam, cum centum millibus aureorum. Sed hæc pacta, post coronationem Sigismundi, non sunt perfecta.

Lætus hoc successu Vladislaus, etiam alterum murum conatus est Cruciferis diruere. Filio Marchionis Friderici Brandeburgensis promisit in matrimonium filiam Heduinæ, cum amplissimis conditionibus, quæ postea morte virginis omnes reciderunt in nihilum. Ita male processerunt artes Regis.

*Sigismundus
Cæsar infert
bellum Bohemiæ.*

Sigismundus cognita rebellione Bohemiæ, in Silesia magnas contraxit copias, impetrauit etiam auxilia à vicinis Principibus Misnensibus, & Marchionibus. Militarunt ipsi Silesiæ Duces quatuordecim, inter quos fuit Henricus Rapoldus Glogouiensis. Inuasit Bohemiam anno 1421. Arx Pragensis ipsi est dedita, in eaq; accepit coronam Regni: ciuitatem, quæ aduocauerat Zischam in præsidium, arctissime obsedit, eamque, sicut certos habeo autores, ex illis, qui tunc vixerunt, cepisset, nisi maluisset vrbi & regno suo parcere.

*Zischa euertit
imagines &
statuas.*

Commissa sunt aliquot parua prælia, pleraque secunda Hussiticis: & Sigismundus detestatus illud ciuile bellum, posteaquam præsidia in aliquas munitiones collocasset, Bohemia excessit. Creauit hæc expeditio maxima mala Silesiæ. Nam Hussitici irritati, multos postea annos crudeliter in Silesia & in alijs regionibus sunt grassati. Zischa in vrbe Pragensi, & tota vicinia templa diruit, euertit statuas, & imagines, quod dicerent, eas seruire idolatriæ.

*Coributhus
frater Vladislai Jagellones
inuadit Bohemiam.*

Sigismundus Cæsar, euocatis multis Germaniæ Principibus, denuo in Autumno Zischæ bellum intulit: ipse cum copijs Hungaricis & Austriacis superuenit sub initium anni 1422. sed ea expeditio etiam fuit infausta. Vladislaus, vt Cæsarem premeret, eodem tempore submisit in Bohemiam Sigismundum Coributhum Lithuanum fratrem, cum equitibus bis mille, vt auxilia Hussiticis ferret. Recepit eum Praga & reliqua multitudo. Sed Zischa constanter negauit, se passurum Regem alienigenam.

Obsedit cum magna multitudine arcem Carolosteinum, & inter alias machinas oppugnationis coniecta sunt in arcem ad duo millia vasorum repleta cadaueribus & excrementis humanis: ex quo

quo intolerabili foetore obsessis dentes computruisse & excidisse dicuntur. Tolerarunt tamen milites Cæsaris obsidionem patienter, & tandem post multos menses obsidio à Friderico Marchione Brandeburgensi est soluta.

Anno 1423, cum Cæsar & Polonus in finibus Pannoniæ conuenissent, & reconciliati essent, Coributhus ex Bohemia, nulla re memorabili perfectâ, reuocatus est. Zischa tamen nihilominus impetus Cæsaris & vicinorum Principum magno animo sustinuit, & Coributhus contra pacta in Bohemiam remissus est, rege vel iubente vel conuiuente.

*Coributhus
euocatur ex
Bohemia.*

Adeo autem foelices erant successus Zischæ, ut Sigismundus eum sibi clam conciliare conaretur, & fuit eius tanta etiam in illa sua fortuna virtus, ut redire in gratiam cum Cæsare, illi quæ regnum tradere promitteret. Sed inter illas tractationes pestilentia extinctus est. Celebre est hoc ipsius Apophtegma ante mortem, cum iussit, ut sibi mortuo detraherent pellem, illamque tympano obducerent. Fore enim, ut, sonante suo corio in prælijs, hostes effuse fugerent.

*Zischæ mors.
Vide Karaman de Moravia
pag. 120. f.*

Eti non excusari possunt omnia facinora ipsius, tamen appareret eum præditum fuisse robore animi eximio, & fortuna ipsi miris modis respondit. Cæsarem etiam hostem, ex Bohemia non voluit plane excludi, & ipse solus aduersatus est, ne Coributhus Lithuanus reciperetur. Ipso etiam viuente nondum factæ sunt crudelissimæ vastationes in Silesia & vicinis regionibus.

Mortuo vero Zischa, cum Hussitici in duo agmina concessissent, quorum alterum & potentius ducebat Procopius magnus, alterum Procopius minor, crudelia latrocinia secuta sunt. Anno 1426. factum est initium irruptionum Hussiticarum in Silesiam. Duxisse eos scribitur ex vicina Morauia quidam sacrificus Morauus Brodicus, qui deinde Silesiam grauissimè vexauit.

*Hussitici uas-
tant Silesiam.*

Vere huius anni, torrentis instar, peruagati sunt magnam partem Silesiæ superioris: oppida infirmiora vi capta dissiparunt & incenderunt, agris omnibus vastatis. A Nissa vrbe virtute ciuium repulsi sunt: Peruenerunt Hannouiam usque, & ipsa suburbia Vratislaviæ spoliata inflammant. Erant autem in illa caeterua non solum Bohemi Hussitici, sed latrones variarum gentium, Poloni, Morauii, Hungari, & alij.

Anno proximo sequenti eadem manus latronum rursus Silesiam inuasit, & fuit eorum tanta rabies, ut Laubenæ, Hannouia & Goldpergæ pueros in scholis, & sacerdotes in templis mactarent, & alioqui promiscuas cædes facerent, qualis legitur fuisse crudelitas Mycaleffi edita à Thracibus, quos attraxerant tempore

*Hussiticorum
rabies in Si-
lesia.*

belli Peloponnesiaci Athenienses, qui eodem anno in Sicilia robur suum militare & imperium amiserunt.

Hussitici magnum exercitum Germanorum profligarunt.

Eodem anno fermè ex tota Germania, & vicinis etiam gentibus, ingentes exercitus in Bohemiam ducti sunt, & tamen ille flos Europæ, quasi panico terrore concussus, hoste nondum conspecto, foedissima fuga dilapsus est, omnibus impedimentis & machinis bellicis amissis. Memini honestum senem referre sermonem vetustum Bohemi, qui bello illi interfuerat: is dixerat, deprehensum fuisse manifestè, diuina virtute, non potentia Bohemica, Germanos tunc fuisse superatos.

Vratislauia & Suidnicia urbes defendunt Silesiam.

Anno 1429. Sigismundus rursus infelicitè laceffuit Turcos. Amisso exercitu traiecto Istro fugit in Transsylvaniam. In Silesia, cum tota regio in motu esset propter arma Bohemica, ciuitates, Vratislauia & Suidnicia sese coniunxerunt, quæ, in reliquorum Principum aut ignauia aut imbecillitate, pro patria in excubijs fuerunt, de eaque optimè meritæ sunt.

Iohannes Princeps Monsterbergensis cadit in prælio.

In aditu Silesiæ opposuit sese latronibus Bohemicis Iohannes Princeps Monsterbergensis: is in prælio fortiter dimicans non procul à Glocio die 26. Decembris interfectus est: percurrerunt deinde magnam regionis partem. Die Antonij, Vratislauienses eripuerunt ipsis Olauiam, & non procul à Suidnizia paulò post magnam cateruam eorum conciderunt, ademta sunt illis spolia, quæ ex Ducatu Lignicensi congesserant: 8. Octobris copiam Vratislauienses Monsterbergam oppidum recuperarunt & arcem illius oppidi diruerunt. Mense Nouembri Hussitici per prodicionem adepti sunt arcem Otmachoniensem, quæ erat Episcopi, inde multas prædas egerunt. Anno 1430. Cœnobium Trebnicense dirèptum est ab ipsis.

Vratislauienses reprimunt Hussiticos.

Sigismundus Cæsar abalicanus Vitoldum à fratre Vladislao.

Sigismundus reuersus à bello Turcico, cum acerbè odisset Polonum, qui non solum putabatur Coributhum & Polonos in Bohemia fouere, sed etiam insidiari Silesiæ, quia magna pars agminis Bohemici constabat ex latronibus Polonicis, inijt consilium, quomodo fereret lites domesticas, & Vladislao auxilia Vitoldi Lithuani, à quo totus pendebat, & per quem omnia bella confecerat, detraheret. Ipse enim manu minus erat promptus.

Vitoldo seni ambitioso Cæsar fecit spem, si profiteretur sese socium Cæsaris, quod vellet ipsi tribuere dignitatem regiam, & titulum regis Lithuanix. Gratum hoc fuit Vitoldo, & cum Poloni acerrime ipsi aduersarentur, totum sese ab amicitia eorum auertit, nec conqueuisset, nisi re perfecta, si non inopinata morte, vel peste vel veneno fuisset extinctus.

Ipse

Ipsæ Cæsar agebat conuentus Norimbergæ, & Iulianus Cardinalis legatus Pontificius, rursus totam Germaniam, in Bohemos armabat. Sed etiam illa expeditio, quæ suscepta fuit anno 1431. fuit infortunatissima, & totus exercitus pauidus, nunquam viso hoste, rursus in fugam effusus est, castra ipsa à Bohemis capta sunt, & in illis ornamenta Cardinalis legati, quæ pro ludibrio circumgestarunt.

Iulianus Cardinalis mouet infelix bellum in Bohemos.

Fuerunt in eo exercitu præcipui Germaniæ Principes, & inter illos Saxoniarum & Marchiarum Duces. Imperator exercitus erat Fridericus Marchio Brandenburgensis. Pulsis Germanis, Hussitici rursus rabiem suam in vicinos suos effuderunt. In Silesia populabundi usque ad Lubenam peruenerunt, quam cum expugnare non potuissent, facibus iniectis exusserunt.

In publico periculo coniunxerunt sese Conradus Cantienfis, Conradus Olfnicensis, Ludouicus Olaiensis; Ciuitates, Vratislauiensis & Suidnicensis. Mense Maio infortunatè obsederunt Creuzbergam, quod erat munitum præsidio Hussitico. Deinde totos menses duos frustra consumserunt in oppugnatione oppidi Nimcæ, & tamen inde etiam, amissis multis fortibus viris, nulla re perfectâ, redierunt.

Sigismundus Cæsar, ubi bella Bohemica male videt procedere, nouam, sicut in eo eximia fuit sapientia, inijt rationem. Coiebat opera sua Synodus Basileæ, eò inuitat Bohemos, ad causæ suæ declarationem in Synodo, quod faciebat eo consilio, ut legitimus seruaretur ordo cognitionis, & ut absentibus Primoribus Hussiticorum, inter ipsos Bohemos dissidia sereret.

Basiliensis Synodus.

Obsecuti sunt Bohemi, & splendidam legationem Basileam miserunt, in qua etiam fuit Procopius magnus: sed prius Egræ ipsis amplissima cautio à Synodo missa est, quæ etiam nostra ætate à socijs Augustanæ confessionis, concilio Tridentino proposita est, in ea hæc fuerunt capita: Ut ipsi quoque decidendi haberent facultatem: Ut sacra scriptura, veteris Ecclesiæ praxis, concilia & interpretes, cum sacra Scriptura consentientes, in ea controuersia essent loco iudicis: Ut ipsis domi liceret ipsorum sacra perficere: Et ne quid in ipsorum doctrinæ contemptum, aut vituperationem fieret.

Basiliensis Synodus formam cautionis exhibet Bohemis.

Ostendunt istæ actiones, in illo coetu Bohemorum fuisse homines nec indoctos, nec communium rerum in vita imperitos. In ipso autem concilio proposita fuerunt capita dissimilia, inter quæ hanc etiam quæstionem agitatam esse scribunt: An sacerdotibus liceat habere proprium: quamuis iniquitate aduersariorum, multa illis esse afficta constat.

Sigismundus Cæsar interea profectus est in Italiam, ut susceperet coronam Imperij à Pontifice, & ut Pontificem cum Synodo re-

*Sigismundus
Cæsar profi-
ciscitur Ro-
mam.*

conciliaret: fuit hoc anno 1432. In Silesia varij fuerunt motus, Hussitici ripam Viadri vtramq; in Silesia superiori latè rursus vastarunt, & multa monasteria, Trebnicense, Leubense, & alia exusserunt.

Anno 1433. Boleslaus Opoliensis, qui iuuabat & fouebat Hussitas, acie victus est à Duce Ratiborienſe Nicolao. Mense vero Maio quidam latro nobilis, Dux Hussiticus, qui tenebat arcem Nimensē, Petrus Polonus, à copijs Vratislauiensium & Suidnicensium profligatus & captus est. Eodem anno Sigismundo Romæ ab Eugenio Papa imposta est corona Cæsarea.

*Hussitici euer-
tuntur dome-
sticis dissen-
sionibus.*

In Synodo Basiliensi, dum disceptatur cum Bohemis, domi ipsorum dissensiones intestinæ natæ sunt. Nobilitas enim inuidens successibus & auctoritati Procopij, Thaboritas bello adorta est, commissa est pugna atrox, anno 1434, mense Iunio, Vbi vterque Procopius fortiter dimicantes in acie ceciderunt, Thaboritæ capti, in horrea inclusi sunt, & magna multitudo immisso igne crudelem in modum combusta.

*Gubena ur-
bis miserabile
excidium.*

Bohemos seditiosos, domo eiectos à sua nobilitate, fouit & suscepit Vladislaus Polonus, eorumq; opera ex improviso magnam partem Marchiæ & Pomeraniæ crudelissimis cædibus, rapinis & incendijs vexauit: Ciuitas Gubena funditus destructa est, interfectis promiscuè omnibus, ita vt tunc dictum sit, oppidum illud commune sepulchrum suorum ciuium factum fuisse. Acerrime, propter hanc impiam societatem, Regem obiurgauit Sbigneus Episcopus Cracouiensis vir ingenuus & grauis. Non diu scelere illo lætatus est Vladislaus. Nam Calendis Iunij hoc anno valde senex mortuus est.

*Vladislai la-
gellonis mors
& mores.*

Fuit Princeps non sæuus, sed clemens & munificus vsque ad prodigalitatem, sed vaſer adeo, vt plerunque Græca fide agere videretur. Oderunt eum sacerdotes, quòd ipsorum census non multum augetet. Aded etiam indulgebat suspitionibus, vt ferme omnes coniuges, quas ex ordine habuit quatuor, adulterijs reas faceret, & deinde re euulgata per totum regnum ipsis ignosceret. Reliquit ex vltima coniuge Sophia Ruthenica duos filios, Vladislaum & Casimirum admodum adhuc adolescentes.

Eodem anno in Silesia captus est Brodicus cum alijs quibusdam Hussitarum capitaneis. Sigismundus debilitatis viribus Bohemorum, egit cum ordinibus de pace, eamq; tandem confecit sub certis conditionibus, inter quas fuerit hæc: Vt Bohemis integer vsus sacrae coenæ permitteretur: deinde priuatim nobilitati permisum esse dicitur, vt bona sacra, quæ occuparant, sub certa pactione retinerent: Et Rochezanæ, qui erat præcipuus doctor ipsorum, facta est spes de Episcopatu Pragensi.

Anno

Anno 1435. Conradus Episcopus Vratislaviensis, cum alia ratione non posset recuperare Othmachaniam, munitam præsidio Hussitico, extorsit à ciuitate Vratislaviensi ductores Bohemorum captiuos, eosq; liberos dimisit, & sic sua arce potitus est.

Anno 1436. Sigismundus Cæsar Pragam ingressus est, & ab omnibus ordinibus honorifice susceptus. Decessit eodem anno, Calend. Aprilis Ludouicus Princeps Lignicensis. Conradus Episcopus Vratislaviensis, vt expleret suas lacunas, vltro prædia Hussiticorum in vicina Bohemia & Moria depopulatus est, eosq; magis irritauit.

*Sigismundus
Cæsar potitur
regno Bohe-
miæ & mori-
tur.*

Etiam concordia in Bohemia non fuit diuturna, cum Cæsar Hussiticos propter religionem premeret. Sed ipse Sigismundus anno proximè sequenti, 1437. agens annum ætatis septuagesimum, qui æger, Praga iussit se in Hungariam deportari, cum metueret, ne Hungari, quos in comitatu suo habuit & dilexit, post mortem à Bohemis violarentur, in vrbe Morauix Znoyma 9. Decembris decessit.

Vxorem Barbaram paulò ante mortem, quæ nouas turbas moliebatur, & appetebat nuptias Regis Poloniæ, custodiæ tradidit. Atque ita Cæsaris cadauer & coniunx captiua, simul in Hungariam delata sunt: quod spectaculum etiam commouebat homines de vicibus, & conuersione rerum humanarum.

Hoc anno tanta fuit fames in Silesia, vt passim populus herbas & gramina voraret, eamq; sæua secuta est pestilentia.

ALBERTVS CÆSAR, HVNGARIÆ

*& Bohemiæ Rex, Archidux Austriæ,
Princeps Silesiæ.*

Sigismundus Cæsar, sapientia & bonitate præstantissimus: sed infœlix bellator, sine hærede masculo decessit, ante mortem auctor fuit proceribus vtriusque regni, vt Albertum Austriæ Principem, cum quo Elizabetha filia Sigismundi nupta erat, eligerent. Obtemperatum est consilio Sigismundi, & ad Albertum summa rerum delata.

Alberto & coniugi imposita fuit corona regni Hungariæ Calend. Ianuarij anno 1438. In conuentu etiam ordinum Bohemiæ, cum expositum esset, Elizabetham natam ex præstantissimis Bohemiæ Regibus longo ordine, & inter Bohemiam & Austriam fœdus solenne conceptum extare, vt mascula sobole in altera familia deficiente, altera succederet: Albertus 6. Maij publice Rex Bohemiæ est renunciatus. Non multo post Francoforti quoque ab Electoribus ad Imperium Romanum vocatus est.

*Albertus Au-
striæ Exar-
chus peruenit
ad imperium
& alia regna.*

PRIN.

PRINCIPES SILESIAE,
Olsniceses & Stinauenses.

QVatuor erant Conradi Olsniceses, ex quibus primus erat Episcopus Vratislaviensis, qui successerat Venceslao Lignicensi. Secundus dictus est Albus, Olsnicesis cui, sæpe res fuit cum Polonis, & qui Silesiæ propter foedera Polonica fuit detrimento. Captus est à filio, & à gubernatione remotus. Tertius erat Conradus Volaviensis & Stinauensis, pater Venceslai, qui fuit vltimus Princeps ex hac stirpe Stinauiæ. Quartus Cantiensis, qui vna cum reliquis ordinibus Bohemos repulit.

LIGNICENSES.

Elizabetha vidua
Ludouici, domi-
na Lignicensis.

Henricus Lubensis postea ex testamento
Venceslai Episcopi, Lignicensis.

Ludouicus Lubensis,
vxor Margaritis,
Opoliensis.

Rupertus do-
minus & mi-
les Rhodius.

Margarita
nupta Prin-
cipi Opo-
liensi.

Heduigis
ex dispen-
satione
Pontificis
nupta Io-
hanni
Lubensi.

Iohannes Lubensis,
vxor Heduigis
Lignicensis.

Henricus Golt-
pergensis non
reliquit sobo-
lem.

Fridericus Primus,
vxor Ludomella
filia Georgij Bo-
hemiae Regis.

Fridericus Secundus, Iohannes mor-
tuus in adolescentia. Gregorius
Brigensis.

GLOGOVIENSES.

MEdiam partem Glogouiæ & oppidum Guram tenebat Vladislaus Teschinentis, qui patri Boleslao successerat: Is anno 1442, duxit Margaritam filiam Comitis Ciliæ & Geritiæ, cum ampla dote, quam postea eiecit Iohannes Saganensis. Ducatum Glogouiensem obtinebat Henricus Decimus, qui Domicilium suum Freistadium collocauerat. Fuit Princeps sapiens, amansque quietis. Ditionem suam modestia & patientia sua immunem à vastationibus Hussiticis seruauit. Plura de illo leges in altero libro.

SAGA.

SAGANENSES.

Iohannes Saganensis frater Henrici Freistadiensis,
vir malus & tyrannus. Vxor filia Lantgrauj
Thuringiæ. Mortuus anno 1439.

Venceslaus vixit Vratislaviæ pri- uatus, omnibus carus, obiit 1488. elatus est hono- rificentissimo fu- nere, sepultus in templo S. Barbaræ.	Rudolphus occubuit in bello Prute- nico.	Balthasar necatus à fratre in turri Pri- bussensi.	Iohannes Saganen- sis, & post mortem Henrici Vndecimi Glogouiensis: de- inde culpa sua pro- fugus & exul,
---	---	--	--

IN Silesia superiori dominabantur, Venceslaus Tropauiensis & Ratiboriensis, Bernhardus, Iohannes, & Nicolaus Opolienses. Silesiæ penè omnis tunc fuit status miserrimus, quæ quassata fuit bel-
lis, fame, pestilentia, & alijs cladibus: præterea in tanto numero Principum, pleræq; ciuitates tunc valde exhauriebantur & attenua-
bantur. Vrbes, Vratislavia & Suidnizia tunc mediocriter flore-
bant, & erant Duces publici consilij.

BELLVM POLONICVM.

VLadislao Iagelloni successit anno 1434. in Polonia filius Vla-
dislaus adolescens, etsi inter ipsos ordines aliquandiu fuerunt
diffensiones. Gliscebatur autem tunc odium inter Poloniam & Sile-
siam. Quia, cum diu fuissent iræ inter Polonum & Cæsarem, nec
vnquam fida inter ipsos esset amicitia, ex leui occasione turbæ, præ-
sertim in limitibus, mouebantur.

*Vladislaus
Varnensis ac-
cepit regnum
Poloniæ.*

Deinde bello Hussitico agmina hostilia magna ex parte con-
stabant ex latronibus Polonis, qui nullum genus immanitatis præ-
termittebant in affligenda hac terra, adeo, vt consideranti excidia
tot vrbiũ, & interitus multorum innocentum hominum, appa-
reat Turcicam asperitatem & sæuitiam tunc fuisse editam. Imbel-
lem enim turbam Scholasticorum & Sacerdotum passim macta-
bant, & sæpe cum statuis homines etiam viuos, quoscunq; adipisci
poterant, exurebant. Ideo Principes & ordines irritati, interdum
rursus fines regni Poloniæ populabantur, & nulla erat firma con-
cordia inter has gentes.

*Silesiæ & Po-
loniæ inimici-
tiæ.*

Rebus hoc modo exulceratis superuenit nouus motus, qui a-
pertum bellum excitauit. Albertus enim Rex appellatus, non planè
approbauerat conditiones, quas ipsi tulerant procures Hussitico-
rum. Ideo illi alienati à Rege, anno 1438. vocarunt ad Regnum
Casimira

*Vladislaus
Varnensis op=
pugnat Alber=
tum Cæsarem.*

Casimirum, Vladislai Poloni fratrem, adolescentem tredecim annorum. Vladislaus, etsi intelligebat, istos conatus paucorum seditiosorum esse iniustos, & dissuadebant negotium illud præcipui & honestissimi ex nobilitate Polonica: tamen, ut natura hominum auida est gloriæ & opum, autor fuit fratri, ut acciperet regnum. Missa sunt auxilia bis mille equitum in Bohemiam, & simul facta spes, statim post secuturum esse Casimirum.

Verum Albertus, cum intelligeret consilia Polonorum, subito non expectatis omnibus copiis, in Bohemiam profectus est. Venit Pragam 11. Iunii, anno 1438. ornatus est corona regni, die Petri & Pauli. Habebant seditiosi, cum quibus Poloni sese coniunxerant, exercitum 14000. hominum.

Cæsar, quem iuuabant vicini Principes, Albertus Bauariæ, Fridericus Saxonie, Albertus Marchio Brandenburgensis, contraxerat ad triginta millia hominum, & euestigio hostem insecutus est. Poloni quidem ab initio, Cæsari flagitanti prælium, masculè responderant: sed tandem sibi diffidentes, locarunt castra ad urbem Thabor, ne possent ad pugnam cogi. Venit in eundem locum Cæsar, & dies aliquot ibi castra habens, paruis præliis hostes fatigabat, & præcipue ex ingentibus machinis bellicis eos subinde impetebat, & plurimos discerpebat.

*Poloni in Bo=
hemia sum=
duntur.*

Poloni territi, campo relicto in urbem sese abdiderunt, quam cum per aliquot dies frustra obsedisset Cæsar, & exercitus fame laboraret Pragam reuersus est. Poloni vero re male gesta amissis equis, pedibus domum reuersi sunt. Incidit in eos in reditu Fridericus Princeps Misnensis, penèque ab illis fuisset oppressus, sed tandem sese colligens totum agmen dissipauit, & multis interfectis, victor domum rediit.

*Vladislaus
Varnensis uae=
stat Silesiam.*

Interea Vladislaus laturus suis opem in Bohemia, Silesiam superiorem vnà cum fratre ingressus est, & omnem agrum Bregensem & Nissensem latè vastauit, adeoque terruit aliquot Principes Silesiæ, ut promitterent, se deserto Alberto iuratuuros in verba Casimiri, quamprimum is coronam Bohemicam capiti imposuisset. Sed Vladislaus de clade suorum certior factus, exercitu dimisso domum rediit.

*Albertus Cæ=
sar uenit Vra=
tislauiam.*

Ex maiori etiam Polonia impetus est factus in agrum Glogouiensem mense Septembri, & pene per fraudem fuisset occupatum collegium Canonorum: sed à Glogouiensibus, quibus hoc fuerat nunciatum, cum clade reiecti sunt. Albertus vero Cæsar, cum iniecta esset mentio pacis conficiendæ inter ipsum & Polonum, sicut fuit amans quietis, & malebat arma opponere irruentibus Turcis, Praga in Silesiam profectus est, & per Gorlicium iter faciens, Vratislauiam venit 18. Nouembris eodem anno.

Venerunt ad Cæsarem Legati Poloni, quorum Princeps fuit Archiepiscopus Gnesnensis, sub initium anni 1439. quibus ob re=
centes

centes clades acceptas à Polonis, nullus est habitus honos. Actum est de pace, sed non conuenerunt. Induciæ modo ad breue tempus, annitentibus legatis concilij Basilienfis, factæ. Albertus Vratislauiæ statum Reipub. correxit, & accidit ipsi infaustum omen: Ex gradu prolapsus fregit pedem, & ab eo tempore claudicauit. Significauit proculdubio amissionem regni, & interitum stirpis. Vratislauiensibus ducem belli dedit Albertum Marchionem, qui postea nomen Achillis Germanici adeptus est, is fortiter repulit Polonos, & vicinas oras late depopulatus est.

Alberti Cæsaris lapsus Vratislauiæ.

Cæsar Vratislauiæ profectus est die Stanislai, properans ad bellum Turcicum. Antequam autem Turcos assequi potuit, cognouit Cæsarem Turcicum, capta arce Rasciæ, quam oppugnabat, & filio Despoti, cuius vxorem in matrimonio habebat, excoecato, domum rediisse. Ideo ipse Albertus etiam Budam reuertitur. In itinere ex immodico vsu peponum in dissenteriam incidit, & cum nihil reueritus vim morbi, Viennam in patriam proficisceretur, in itinere 27. Octobris in pago, qui longus dicitur, expirauit, Princeps præstans omnibus virtutibus heroicis, & qui toti Europæ prodesse potuisset, si Deus ipsi longiorem vitam tribuisset.

Albertus Cæsar moritur in Pannonia.

INTERREGNUM.

TEmpus à mortuo Alberto vsque ad annum Christi 1453. quo Ladislaus posthumus regnare cœpit, nomino interregnum: Quia & Rex puer à regno aberat, & nullus erat gubernator Silesiæ, cuius magna esset autoritas. Ideo tunc fuit status miserabilis huius Prouinciæ, sicut plurimum semper solet esse mali in ἀναρχία. Affligebatur autem Silesia duplici malo, latrocinij domesticis, illisq; grauissimis, & simul excursionibus Polonicis. Graues enim erant inimiciæ inter regnum Poloniæ & Silesiam. De illis igitur euentibus pauca sunt dicenda.

Extincto optimo Rege Alberto, in vtroq; regno, Hungariæ & Bohemiæ magnæ fuerunt disputationes & dissensiones de electione. Hungaris imminabat potentia Turcica, quæ indies maiores accipiebat vires, & iam adeptus erat regnum Amurathes Tyrannus acer & fortunatus. Ideo Principes regni, inter quos iam inclarescebat Huniades, iudicabant quærendum esse regem, qui tutò Tyranno Turcico posset opponi.

Elizabetha vidua Alberti grauida, orabat vt electionem differrent, donec ipsa peperisset: tandem persuasa precibus potentum, assensa est, vt vocaretur ad regnum Vladislaus Polonus, cuius opes erant magnæ, & ipse robore animi etiam excellere videbatur. Legatis autem expresse mandata data sunt, vt, si regina Elizabeth, re nondum transacta, marem enixa fuisset, ipsi omisso toto negotio in Hungariam redirent. Sed quamuis Vladislao Cracouiæ nun-

Elizabetha vidua Alberti postulata & res gestæ.

ciatum fuit, reginam peperisse filium Ladislaum, cui proculdubio ex iure successio in regno debebatur: tamen Vladislao, etiam reclamantibus quibusdam ex nobilitate Polonica, hortatores fuerunt Hungari, ut progrediretur: Et probabat hanc electionem etiam Huniades: Quia iudicabat Turcis, minantibus excidia toti orbi Christiano, opponendum esse virum fortem & potentem, praesertim cum deinde putaretur inueniri posse ratio, qua regina placaretur, & posthumus ipse etiam ætate iam adulta regnaret.

*Ladislaus
Posthumus
nascitur.*

*Ladislao im=
ponitur coro=
na in cunis.*

Natus est vero Ladislaus Posthumus anno 1440. in Principio quadragesimæ. Elizabeth mater coronam regni Hungariæ, quam singulari quadam arte adepta fuerat, infanti die Palmarum in cunis imposuit, & cum Vladislaum venientem cum exercitu mætuaret, infantem cum corona misit educandum & custodiendum ad Fridericum Austriæ Archiducem, qui recens in Cæsarem Romanorum erat electus.

*Ladislaus re=
nunciatur rex
Bohemia.*

Similes erant motus in Bohemia: Proceres post longam disceptationem, vocarunt ad regnum Albertum Bauariæ Ducem, cuius tanta fuit virtus, ut legationi Bohemicæ, offerenti ipsi amplissimum regnum, responderet: Non se spoliaturum infantem Ladislaum suo auito regno, & Patrimonio. Diuinam enim vocem, & exempla omnium ætatum docere, tragicas poenas talem perfidiam sequi: & præterea prohiberi sese autoritate Cæsaris, qui hoc vetuerit. Fridericus etiam Cæsar, & regnum & regni gubernationem recusauit. Tandem igitur decretum est regnum Ladislao, & inter ea constituti sunt duo gubernatores, Mainardus, ad quem respiciebant Pontificij, & Ptarsco, quem sequebantur Hussitici. Sed illa concordia non fuit diuturna: superato & capto Mainardo, vniuersa potestas translata est ad Georgium Podiebracium, qui Ptarsconi defuncto successerat. Is autoritate Regia deinceps summæ rerum præfuit, & Ecclesias Hussiticas defendit. In Silesia tamen nullum fuit eius imperium, sed ordines singuli in suos regnabant, etsi Ladislaum pro Rege agnoscebant, & pro eo cum Polonis inimicitias exercebant.

*Vladislaus
Varnensis oc=
cupat regnum
Hungariæ.*

Eodem anno Vladislaus Polonus ingressus est Hungariam cum maximo splendore: duxit secum opes ingentes, quas in suos effudit: post multam disputationem, in Alba regali coronatus est: & Corona Caluariæ S. Stephani detracta ipsiq; imposita est: quod tunc etiam pro nomine funesto plerique acceperunt. Sed paulò post multi ex ordinibus, quos prius terruerant arma Vladislai, rursus ad partes Vladislai sese conuerterunt: & nisi fortitudo Huniades Vladislaum defendisset, in graues calamitates incidere potuisset.

*Huniades de=
fendit Vladis=
laum Varnen=
sem.*

In illis excursionibus, quibus Huniades exercitus reginæ Elizabethæ reprimebat, primum celebre nomen militiæ adeptus est. De familia eius non cōstat. Certum est eum natum fuisse ex nobili muliere

muliere Græca, patrem autem, ex fama constanti, habuit Sigismundum Cæsarem: Etsi aliqui dicant, fuisse eum nobilem Valachum, Reginam tuebantur & iuuabant Germani, Austria, Morauia, Silesia, & aliqui Hungari, quibus grata erat memoria regum, Sigismundi & Alberti.

Huniadis
genus.

Fuit ex præcipuis ductoribus Iohannes Giscra Bohemus, cui, memorabili exemplo, post aliquot annos à Ladislao, sextum ætatis annum, gratia habita est. Impetrauerat ab Imperatore Giscra, ut sibi liceret inuifere & alloqui suum regem, ad quem cum deductus esset, dicitur ruisse in amplexus pueri, & dixisse: Video & teneo nunc tandem te mi Rex. Vtinam scires, quos pro te suscepim labores, & qualia vulnera pro te mihi infligi passus sim. En testantur de mea fide istæ cicatrices, patri tuo tibi quæ vitam deuouui. Nulla fortunæ commutatio meum erga te animum immutabit, sola mors me tibi auferet. Sed tu hæc per ætatem nondum intelligis, & subridens: Quale igitur à te præmium mei fidei accipio? Et quale das tuo militi stipendium? Ladislaus puer, miratus sermonem viri, & iam ex generosa indole amans virtutis, circumspexit, ecquid inueniret muneris digni suo milite. Arripuit tandem crumenam pendentem de paxillo, in qua Oeconomus seruabat argentum, quod solebat inter inopes distribuere, ex illa extraxit nummulos sex, neque enim reperiebat plures, eosque Giscræ donabat, quos ipse auro obductos, pro documento regis liberalitatis, deinceps ex collo gestauit.

Iohannes
Giscra Bohemus.

Eodem tempore inciderunt & alij motus. Nam Concilium Basiliense Papam, qui sese auctoritati concilij anteferebat nec illi parebat, loco mouerat, & elegerat Amadæum Sabaudia ducem, qui religionem ingressus fuerat, eumque nominauit Fœlicem. Vterque Pontifex suffragia in Europa colligebat, pro stabiliendo suo loco. Sed quia Fridericus Cæsar motus reuerentia erga Ecclesiam Romanam, Eugenij partes sequebatur, ideo Silesia & omnes vicinæ Prouinciæ eundem pro legitimo Pontifice agnoscebant, & paulò post Basiliense concilium dissipatum est, cum Monarchæ illud non defenderent.

Fœlix sua sponte Eugenio loco cessit: Academia tamen Cracouiensis edito publico scripto confirmauit, concilij auctoritatem potentiæ Romani Pontificis esse anteferendam. Ipse etiam Aeneas Syluius, qui tunc erat scriba Concilij Basiliensis, eandem defendit sententiam, & impugnauit tyrannidem Pontificum, qui tollerent iudicia ex Ecclesia: sed postea euectus ad Pontificatum, anathemate percussit omnes, quicunque negarent Pontificem concilio esse superiorem. Ita Christo per ludibrium in hoc mundo purpura iniicitur, & opinio religionis ad affectus hominum inflectitur.

Cracouiensis
Academia defendit concilium contra Pontificem.
Æneæ Syluij ingenium uanum.

Interea dum in Hungaria Poloni cum Regina litigant & pugnant, Amurathes, usus illa occasione grauiter oras Pannoniæ de-

M ij uastauit:

Huniades re-
primit Tur-
cos.

uastauit : aduersus quem cum missus esset Iohannes Huniades, tri-
bus splendidissimis victorijs Turcos repressit, duobus Bassis inter-
fectis, & tertio in fugam pulso.

Elizabetha
uidua Alberti
extinguitur.

Anno 1442. cum magno studio partium ageretur de con-
cordia inter Vladislaum & Elizabetham sancienda, & cum inuen-
tæ essent concordia rationes, spem pacis repentina mors Elizabethæ
thæ interrupit. Fuerat ea cum rege collocuta, reuerfa vero domum
magnis torminibus ventris intra triduum extincta est. Decessit
24. Septembris die. Retulerunt aliqui ex medicis, correptam
eam fuisse vteri inflammatione, & dissenteria perniciofa : Alij au-
tem suspicati sunt, eam venenum hausisse. Mortua regina, à Bohe-
mis, qui Ladislai partes tuebantur, pax est turbata.

Interea in Silesia perpetuæ erant excursiones Polonorum &
Silesiorum, cum magna clade vtriusque gentis, & omnia itinera in-
festa erant grauissimis latrocinijs, quæ multi ex Principibus supe-
rioris Silesiæ fouebant, adeo vt magnæ vrbes ab ipsis occuparen-
tur & vastarentur,

Leonhardus
Hassenheimerus
rus Austria-
cus Dux Si-
lesiorum.

Anno 1442. venit in Silesiam capitaneus Austriacus Leon-
hardus Hassenheimerus, missus ab Elizabetha, vt esset Dux belli
contra Polonos : receptus fuit à Vratislaviensibus, & bonam ope-
ram initio in reprimendis Polonis nauauit. Sed interuenerunt do-
mestica dissidia. Nam Conradus Albus Olsnicensis, qui superiori-
bus annis, deserto Rege Ladislao, sese coniunxerat cum Polonis,
magnum agmen Polonorum in Silesiam duxit. Vratislavienses
impares numero illorum, pacti sunt inducias cum Conrado. Sed
suburbia Lignicensia vastata & exusta sunt : sicut & multa ex vicis-
nis locis.

In vniuersa igitur misera hac Prouincia, quæ tota plena fuit
multiplici Ate, vix vna fuit benigna Lite, Henricus Freistadiensis,
qui multis offensionibus hinc inde medebatur, & suum patrimoni-
um tuebatur. Vratislaviensis etiam ciuitas, sua virtute & sumtu
grassatores repressit. Nam alioqui hæc prouincia in aliorum per-
uenisset manus. Conradus autem Episcopus, cuius erat πολυπραγμο-
σύνη infelix, multa mouebat, & tantum noua incendia concitabat, &
clades suis vrbibus accersebat.

HISTORIA CLADIS

Varnensis.

ANNO 1443. fuit initium expeditionis in Turcos, quam deinde
clades Varnensis est secuta. Etsi autem illæ res gestæ non pro-
ximè attingunt Silesiam, tamen, cum sint memorabiles, & toti orbi
Christiano communes : Quia etiam Silesia tunc cum regno Hunga-
riæ fuit coniuncta : nos eas breuiter, & explicatè exponemus, secuti
in pri-

inprimis Duglossum, qui ea ætate vixit, & floruit, & historiam planius certiusque, quam plerique alij, descripsit.

Ineunte ætate huius anni, Nonis Iunij, valido terræmotu concussæ sunt istæ regiones omnes, Bohemia, Silesia, Polonia, & inprimis Hungaria, ita vt magna ædificia & arces passim corruerent. Amurathes, etsi superiori anno à septimestri obsidione Belgradi, quod Taurinum apud veteres fuisse putatur, cum clade repulsus erat, & deinde tribus prælijs legatos ipsius vicerat Huniades: tamen, cum ipse, vt olim dictum est, ignem spiraret, maximo studio bellum redintegrauit, sperans in illa Europæ distractione, nullas vires ipsi pares futuras. Ideo missa legatione, nulla alia conditione Vladislao pacem offerebat, nisi aut tributum solueret, aut Belgradum traderet.

Terræmotus in regno Hungariæ, Bohemiæ & Poloniæ.

Amurathes frustra obsedit Belgradum.

Regem adolescentem & cupiditate gloriæ flagrantem accendebat ista Turci superbia, & præterea cohortationes Iuliani Cardinalis, qui missus erat ab Eugenio, vt bellum in Turcos concitaret. Decretum est igitur à Concilio Hungarico bellum in Amurathem. A Cæsare & Germanis nulla auxilia impetravit Vladislauus, cui Imperium irascebatur propter Ladislaum. Fridericus tamen, ne salutem publicam impedire videretur, in biennium cum eo inducias pactus est. Opera vero Iuliani confluit quædam multitudo promiscua, cui Cardinalis crucem præferebat, pro eius ætatis consuetudine.

Amurathi denunciat bellum.

Vladislauum iuuabant Poloni mediocribus cum copijs, quamuis ipsis bellum hoc minime placebat. Egressus est Rex Budam Iulij, & adortus fines Turcicos, plurima in Bulgaria & Rascia cepit oppida. Cum obuium post aliquot dies exercitum Turcicum haberet, Huniadem cum decem millibus militum præmisit, is de nocte castra Turcica oppressit, eaque foelicitate rem gessit, vt agmine illo ad internecionem trucidato, dicantur interfecta esse ad triginta millia Turcorum: Per Bulgariam deinde ad ipsam vsque Macedoniam penetrarunt. Fauces autem montium Hemi obsederat grandis exercitus Turcicus, ductore Carambeio Amurathis propinquo, Asiæ minoris Satrapa, cui Cæsar suus serio edixerat, ne in aciem prælij cum hoste animoso descenderet, sed itinerum claustra obseruaret.

Vladislai Varneus prima expeditio in Turcos.

Huniades magnam stragem Turcorum edidit.

Carambeius verò contemta paucitate exercitus Regij, pridie natalis Saluatoris, vltro Christianos aggressus est. Contracta est igitur acerrima pugna, in qua rursus fortuna & virtus Huniadis enituit. Præcipue enim opera ipsius totus ille exercitus fusus & dissipatus est. Carambeium captum à gregario milite, Huniades quadraginta aureis emit, eumque deinde vendidit quinquaginta

Huniades Carambeium Turcum cum prostigatum capit.

M iij milliæ

millibus. Rex, quo minus vltcrius progredcretur, fame, quæ toti exercitui grauis erat, impediēbatur.

*Vladislaus
Varnensis mi-
stor domum
regreditur.*

Sub initium igitur anni 1444. confectis magnis itineribus cum triumpho Budam rediit. Illectus his lætis initijs belli Vladislaus, omnibus viribus, missis hinc inde legatis ad Monarchas, bellum parauit, & cum factione Ladislai inducias fecit. Interea Amurathes, remittens suos spiritus, pacem ab Vladislao petere constituit. Quia vires ipsius aduersa prælia suorum ducum languefecerant, terrebat eum consociatio etiam armorum inter Christianos Principes, & præcipuè, quia Asiam populabatur Princeps Carmanorum, quem præ omnibus alijs vlcisci cupiebat.

*Amurathes
petit pacem
à Vladislao.*

Habuit in conficienda pace adiutorem Despotum exulem, cuius regnum & filios possidebat Turcus: is emollire animum Huniadis, à quo summa rerum pendebat, conatus est: Perfecit vt Carambeius ab ipso maximo precio redimeretur: Deinde ipse Despotus promisit, se daturum Huniadi omnia oppida & arces, quas ex liberalitate regum Hungariæ tenebat.

Huniadem virum fortem & sapientem mouebant non solum præmia, sed consideratio status rerum Hungaricarum, qui erat vehementer perturbatus, & videbat non esse eam coniunctionem Christianorum Principum, quæ Tyranno Turcico posset opponi. Fuit igitur autor suo Regi, vt legatos Turcicos, acturos de pace, audiret.

*Amurathes
durissimis cō-
ditionibus im-
petrat pacem
à Vladislao.*

Admissi sunt ad regem, sedentem in concilio augusta cum dignitate, & pacem re disputata grauissimis cum conditionibus acceperunt. Spondebant enim Amurathis nomine, Cæsarem ipsorum cessurum de omnibus Prouincijs regno Hungariæ contigujs, ad ipsam vsque interiorem Græciam, & redditurum Regi quindecim fortissimas & locupletes vrbes & arces, præterea totam eam regionem, quam Despoto ademerat, vna cum filijs captiuis. Accepit hoc Rex, & pauci sunt illis constituti dies, quibus ista implerent.

Ita igitur pactus est inducias cum illis in decennium: & dicuntur solennia interuenisse iuramenta. Hungari enim positis digitis in codicem Euangelij, Turci autem in Alcoranum suum, iurauerunt, sese seruatuos pacem sine dolo. Amurathes confecta vt reabatur pace, subito omnes suas copias in Asiam ad bellum Carmanicum traduxit.

Non multo post præfecti classis Pontificiæ, & ipse Imperator Constantinopolitanus Palæologolus, Vladislao nunciarunt,
totum

totum mare Aegeum iam à classe Christianorum teneri & obsideri, nec Amurathi vsquam transitum in Europam patere, eumq; hortantur summis precibus, ne tam pulchram occasionem debellandi Turcum amitteret, sed in Græciam progredieretur. Hanc oportunitatem arripuit Iulianus Cardinalis, qui semper pacem dissuaserat, & instabat, vt Rex bellum prosequeretur.

Iulianus Cardinalis Pontifex & Græci turbant pacem cū Turcis.

Huic, cum honesti homines ex Hungaria, & præcipuè ex Polonia, religionem iuramenti opponerent, & monerent, ne Regem adolescentem scelere inuolueret, respondit is: Recens foedus cum Turcis esse irritum, quod factum fuerit inscio Pontifice, sine quo Reges alij non possent inire pacta cum hostibus Ecclesiæ. Sese igitur autoritate Pontificia Vladislaum à iuramenti religione absolueret. Præterea Turcos, cum intra diem octauum munitiones, vt promississent, non reddidissent, foedus violasse.

Hæc Pharmaca, in speciem modo prudentia, imponi conscientiae suæ passus est Rex adolescens, quem dulcedo gloriæ, iam degustata, huc illuc impellebat. Huniades difficulter assensus est, sed tandem, ne ipse solus videretur deesse communi causæ, cessit cupiditati Episcoporum, qui fatali cœcitate sine modo bellum vrgebant: & vt fideliores, magisq; promptam nauaret operam Huniades, promissum est ipsi Bulgariae regnum finito bello.

Ne autem Rex mutare posset animum, Iulianus ipsum & nobilitatem regni coëgit sub iuramento promittere, quod mense Septembri eius anni inchoare vellent bellum, & exemplum iuramenti illius, quod est terribile, misit ad præfectos classis Italicae.

Post medium igitur mensis Septembris, Rex castra in Turcos mouit, & exercitum longe infirmiores quam anno superiori eduxit. Nam præter quindecim millia equitum Hungarorum & Polonorum, erat peditatus non magnus, qui fermè constabat ex militibus promiscuis, cruce signatis. Sparsa enim fama de pace, plerique illorum dilapsi erant, multi etiam terrore iuramenti retinebantur. Ipse Rex visus est minus alacer, quàm consueuerat, etsi sacerdotes eum subinde inflammabant.

Vladislai Varnensis altera expeditio in Turcos.

Vladislaus Varnensis habet infirmum exercitum.

Turci, vt conuenerat in foedere, filios Despoti remiserunt, & munitiones etiam plerasq; reddiderunt, ne vlla penes ipsos videretur residere culpa. Istrum Rex transijt tertio Nouembris, & constituerat recto itinere petere Hellespontum, vt sese, cum classe Italica, quæ ibi stare dicebatur, coniungeret, quia autem, fauces Hemi superare exercitu minus valido, ipsi erat difficile, de-

flexit ad leuam versus Pontum Euxinum, vt deinde in littore recta descenderet.

*Dracula Valachi colloqui-
um cum Vladis-
lao Varnensi.*

Ad Nicopolin Bulgariae metropolin cum castra haberet, venit ad eum Dracula Valachiae Princeps, qui cum inspexisset exercitus regni paucitatem: Rex, inquit, scio ego, Caesarem Turcicum frequentius agmen ad venationes solere educere, quam tuas istae sunt copiae, quibus eum debellare cogitas. Reuertere igitur in tuum regnum, & tibi tuisque parce.

Nihil mouit regem Dracula. Mittam igitur, inquit, ad te filium meum cum militibus quater mille, & simul duos perniciosissimos equos, duosque iuuenes Valachos, fidos & viarum omnium peritos, vt post aduersum belli casum, vnà cum filio meo te periculo eripias.

Rex sermonem Draculae contempsit, quia fidebat classi. Munitiones quidem Turcicas summa vi adoriri noluit, sed parcebat militibus. Turci tamen, qui multum metuebant Vladislaum, sua sponte arces quasdam tradiderunt, & ipse aliquot etiam expugnauit.

*Amurathes
redit in Euro-
pam.*

Interea Amurathes cognita expeditione Regis in Graeciam, fremens & gemens, ex Asia cum exercitu 80000. vt tradit Iouius, in Europam mira celeritate sese prorumpit, & Hellespontum, nemine prohibente, paruis nauibus traiecit. De eo traiectu, qui toti orbi Christiano magnas clades attraxit, diuersae sunt narrationes: Putant aliqui, hoc accidisse ex negligentia Italorum, aliqui etiam memoriae prodiderunt, Genuensibus in singula capita singulos aureos datos, vt Turcos transportarent. Quocunque autem modo res cecidit ea, siue socordia, siue perfidia, praecipue Tyrannidem Turcicam, qualis nunc est, stabiliuit.

*Italicae classis
segnities perdidit Vladis-
laum.*

*Vladislaus ca-
pit Varnam.*

Fuit hoc cito nunciatum Regi, is tamen magno animo institutum suum profecutus est, & properauit Constantinopolin, vt cum Paleologo sese coniungeret, Die 9. Nouembris dedita ipsi est Varna, quae aut Anchialos, aut Dionysipolis veterum fuit, & vix viginti miliaribus nostris Constantinopoli abest, non procul à littore Ponti Euxini.

Coepit statim Vladislaus Varnam munire, Sed decimo Nouembris sub ortum solis nunciatur iam conspecta esse castra Turcica, & hostes ad praelium progredi. Subito igitur per castra denunciatur praelium, & rege ex abscessu pedis laborante, Huniadi datur negotium instruendi aciem. Machinae bellicae, in quibus futurum erat maximum ad victoriam momentum, exercitum non erant consecutae.

Instruxit

Instruxit Huniades aciem ad figuram Lunæ falcatae, eamque curribus & impedimentis clausit. Expectatum est in campo ad tres horas consistentibus suo ordine militibus, interea vehementes flatus Caurorum cœlo sereno orti, signa quæ in terram defixa stabant, abripuerunt, & concerpserunt: quod pro tristi omine statim acceptum est.

Varnense prælium antecessit omen infaustum.

Turci circumductis copiis suis per montes, agmen dextrum, vbi Episcopi cum suis Hungaris consistebant, aggressi sunt, quorum equi cum territi essent à Camelis, qui odore inimico solent esse graues equis, effusa fuga ad montes trepidè dilapsi sunt. Sed in altero cornu melior erat fortuna. Nam Huniades & ipse Rex, Turcos latè profligarunt & submouerunt: demum conuersi ad alterum cornu, vbi adhuc Iulianus Cardinalis cum paucis pugnabat, etiam hostem dissipant, magna multitudine trucidata.

Varnense prælium.

Vide Neugub auct. Histor. Polon. pag. 317. 3.

In hoc rerum statu, Huniades fugientibus nullum locum respiciendi concedens, acriter eos persequitur, interea Rex adolescens cum parte copiarum non magna, in qua præcipua erat nobilitas Polonica, dissipato equitatu Turcico, inuadit Phalangem pedestrem Ianizerorum, vt nominant, in qua constiterat ipse Amurathes, & suos trepidos ex fuga recipiebat: neque videbatur periclitari velle de summa rerum, cum de victoria iam desperasset: Huniades, audita infœlici temeritate regis, magnis precibus eum frustra reuocat, & obtestatur, vt postquam satis gloriæ partum esset de hoste, aliqua ex parte superato, reciperet se in castra. Suos enim dissipatos & defessos, non futuros pares robori Amurathis. Respondit Rex animosius quam cautius: Turpe esse illi, qui bellum intulisset, fugere.

Vladislaus Varnensis in principio pugne fuit superior.

Adortus igitur Amurathem, contraxit cum eo acerrimam dimicationem, & quamuis equitum non magnus erat vsus propter imbrem sagittarum, quibus equi configebantur, & viæ cuspidibus impediabantur, tamen manus prætoria insignem edidit stragem in hostili exercitu, adeò vt tota acies nutare & fugam spectare videretur.

Huniades frustra reuocat Vladislaum præliantem.

Relatum etiam est, ipsum regem sua manu Bassam Asiaticum magni nominis virum mactasse, atque iudicatum est, tunc victoriam adhuc penes regem futuram fuisse, si Huniadi denuo morienti paruisset, & prælio excessisset. Sed cum nihilo secius in confertissimos hostium cuneos impetum faceret, & tamen sui, sole iam occidente, aut ad prædam, aut ad fugam dilaberentur, circumuentus à globo Ianizerorum, confosso equo periit, cum iam esset crepusculum. Exitum tamen Regis nemo certò retulit.

Vladislaus Varnensis interficitur.

Nocte sequenti, qua pugnantes oppressi fuerant, vtraque pars se victam credidit. Et cum Huniades, qui cadauer regis frustra conatus

*Huniades col-
ligit reliquias
ex prælio Var-
nensi.*

natus erat recuperare, reliquias exercitus per montes in Valachiam duceret, dicitur vnus ex Turcis eos inclamasse : Quo fugitis viri Hungari cum victoria vestra sit : & in castris regijs multi, qui fugam Turcorum conspexerant, regem suum victorem redituum sperabant.

*Episcopi in-
terfecti in
prælio Var-
nensi.*

Tertio demum die castra capta sunt, edita miserabili cæde promiscuæ multitudinis, mulierum, puerorum, sauciorum. Episcopi ferme omnes, qui primi sese in fugam coniecerant, interfecti sunt. Iulianus Cardinalis, qui diutius restiterat, dicitur se adiunxisse Huniadi, & tamen etiam is, incertum quo casu, ab hostibus an ab amicis in reditu periit. Narrant eum à Valacho spoliatum, & in flumen proiectum esse. Ex Polonis scribuntur tantum duo euasisse fuga, sed ex captiuis multi domum remissi sunt.

*Amurathes
adeptus victo-
riam cruenta-
tam.*

Existimatum est, ex Christiano exercitu, in pugna non cecidisse supra quinque millia hominum, cum Turcorum supra triginta millia perissent, adeò vt ipse Amurathes dixerit, actum de se fore, si iterum hoc modo esset vincendum. Ex nostris tamen maior pars in longa fuga extincta est, nec effugisse putatur tertia pars. De Polonis captiuis memorabilis refertur hæc historia.

*Varnense præ-
lium secutum
est memorabi-
le factum.*

Delecti fuerunt ex omni numero captiuorum, duodecim ingenii adolescentes Poloni, forma corporis, & pulchra carnositate eximij, illi secernebantur, vt circumcisi seruirent foedæ libidini Tyranni. Deducti fuerunt in cubiculum, & cum intellexissent, qualis esset futura ipsorum conditio, in necem Amurathis coniurarunt, sed cum in societatem parum caute adhibuissent quendam Bulgaram, ab ipso sunt proditi. Illi tamen, re patefacta, vt crudelibus supplicijs, quæ in ipsos statuebantur, sese eriperent, foribus cubiculi obseratis, intus mutuis vulneribus sese confecerunt.

*Varnensis cla-
des fuit pœna
violatæ fidei.*

Hæc est illa clades Varnensis, post quam robur Christiani nominis Turcis cœpit esse despectui, & subinde crescente potentia Turcica, vicinorum regnorum ruinæ & interitus secuti sunt. Statuerunt autem, illa etiam ætate, pii & prudentes homines, hoc triste exemplum iræ Dei referendum esse ad has comminationes diuinas : Non habebit Deus infontem eum, qui vanè vsurpauerit nomen eius. Item : Væ qui spoliās, quia spoliaberis.

Attraxerunt Regem adolescentem & imperitum in alienum patrimonium Hungari. Deinde contra datam fidem sub graui obtestatione nominis Dei, & imprecatione diuinæ iræ, rupta sunt fœdera, cum canerent classica sacerdotes, Cardinalis & Episcopi, ideo secutus est tam tragicus exitus, & ipsæ tubæ belli, vna cum rege & exercitu interierunt.

Scribitur

Scribitur Amurathem, in primo prælii concursu aspicientem statuat crucifixionis Christi, quam pro signo circumferebat Cardinalis, alta voce inclamasse: Crucifixe, si Deus es, effunde iram tuam in populum tuum, qui iuramentum sub tuo nomine factum, scelerate violant. Ipse Rex cum caderet, vix dum excefferat annum vigesimum. Indoles in ipso fuit mirifica ad omnes magnas virtutes, sed in illa ætate, cum regeretur aliorum consilijs iniustis & perniciosis, & ipse nimis audus esset gloriæ, incidit in hanc tam tristem calamitatem.

*Amurathis
uox in prælio
Varnensi.*

*Vladislai Var
nensis ætas &
ingenium.*

Eodem anno memorabile prælium ad Basileam factum est. Nam Delphinus Gallicus, incitatus à Romano Pontifice, ad dissipandam Synodum Basiliensem, exercitum viginti millium, qui plerique fuerunt collecti ex Armoricis, ad moenia Basileæ adduxit. Etsi autem dilapsi sunt Episcopi, qui ad Synodum conuenerant: tamen Gallicus exercitus, qui in illa tota ora Germaniæ magnam crudelitatem exercuit, poenas dedit.

*Heluetiorum
pugna ad
Basileam.*

Nam cum subito ex obsidione Tigurina, quatuor millia Heluetiorum accersita essent, ab hoc exercitu exiguo magna multitudo Gallorum interfecta est. Fuitque tanta virtus Heluetiorum, ut, quamquam numero longè impares essent hostibus, tamen non cesserint, sed in prælio omnes pugnantes interfecti sint, præter nouem viros. Nec aliud exemplum legimus similis pugnae Spartanorum ad Thermopylas.

Accidit & alius casus memorabilis. Nam cum postridie in loco prælii obambulare nobilis quidam, hostis Heluetiorum, & videret quendam ex suis lethaliter vulneratum ibi animam agere, monuit eum, ut lato animo tolleraret lotionem eam rosaceam, significans cruorem Heluetiorum copiose fusum. Hunc sarcasum cum exaudiret miles Helueticus, qui prope in eodem loco moriebatur, subsidens in genua saxum arripuit, coque caput nobilis illius fregit, ita ut paulò post etiam expiraret. Nunc reuertimur ad res Silesias.

Vagabantur in Silesia, præsertim superiori, magna agmina latronum Bohemicorum, Polonorum, & indigenarum, quibus sese coniunxerat Conradus Albus Olfnicensis, illi grauiter vexabant oppidanos & agricolas. Respubl^a Vratislauiensis foedus fecit cum Vilhelmo Tropauienti, qui tenebat etiam ducatum Monsterbergensem. Multas arces, occupatas à prædonibus, expugnarunt, & diruerunt anno 1443.

*Silesia affligitur
à latrocinijs.*

Anno proximè sequenti, Conradus Episcopus, fratrem Conradum Album, qui iuuabat hostes Silesiæ, captum Vratislaviæ, misit Nissam, & tandem dimissus est, cum interuenisset grauis sponsio de seruanda pace. Sed tamen idem Conradus paulò post ad ingenium suum redijt. In Polonia minori belligerabatur Boleslaus Opoliensis, cuius fuit magna autoritas, & iuuabant eum vicini Principes.

Principes. Causa belli erat, quod Sbigneus Cardinalis Cracouiensis, pecuniæ summa non magna, arte quadam vsus, ad se transtulerat agrum Seueriensem in ditione Teschinenti.

Anno igitur isto Boleslaus mercatores Cracouienses ituros ad nundinas Vratislavienses ad diem nati Baptistæ oppressit, illisque ducenta millia aureorum ademit. Demum Rege interfecto fuit conuentus in Glogouia minori, & ibi inita aliqua pax quæ tamen non fuit diuturna.

Huniades captus à Dracula,

Anno 1445. in Hungaria res perditæ, seruatae sunt Dei beneficio, & virtute vnus Huniadis. Huniadem reuertentem ex pugna Varnensi, ceperat Dracula Valachus, & tamen eundem paulò post dimisit. Huniades domi collectis, quas potuit, copiis, Turcos, qui inuaserant Pannoniam, ad Sauum fluuium nocturno prælio ingenti vicit & deleuit, atque ita eripuit Amurathi spem potiundi regni Hungariæ. Repressit etiam Vlrìcum Comitem Ciliæ, qui Prouincias aliquas Sclauonicas, pertinentes ad regnum Hungariæ, ad sese transferre conabatur.

Huniades rursum reprimit Turcos.

Huniades renūciatur Prorex Hungariæ.
Huniades interficit Draculam Valachum.

Deinde eo in conuentu, quo Hungari Ladislaum puerum regem suum nominarunt, Huniades ab omnibus ordinibus appellatus est Prorex Hungariæ, & statim post infidum Valachum, qui attrahebat Turcos, bello superatum cepit, & vna cum filio altero interfecit, alteri autem filiorum vitam & libertatem seruauit. Vere igitur fuit murus Christiani orbis illo difficili tempore.

In Silesia Conradus Episcopus Vratislaviensis, cum iniquitate temporum, & infaustis bellis oppressus, maximam partem Episcopatus amisisset, aut valde debilitasset, volens cessit ea dignitate, & non multo post mortuus est: Ei successit Petrus, quem nominant Nauacum: ea res præbuit occasionem nouo motui. Nam cum Principes, qui ipsi maluissent induere exuias Conradi, dolerent prælatum ipsis esse alienum, Vilhelmus Tropauiensis arma conuertit in bona Episcopi, & paucis diebus ferme totam ditionem deuastauit. Tandem eodem anno, post clades acceptas, Vilhelmus reconciliatus est collegio sacerdotum, opera Vladislai Glogouiensis Principis.

Leonhardus Hassenheimerus plectitur capite.

Vladislaus Glogouiensis infert bellum Vratislaviæ.

Anno sequenti in Nouoforo oppido, mandante Senatu Vratislaviensi, capitali supplicio affectus est Leonhardus Hassenheimerus Dux copiarum Vratislaviensium, accusatus propter perfidiam & prodicionem à suo magistratu. Propter eam causam Vladislaus Glogouiensis & Teschinentis denunciauit bellum Vratislaviensibus, illosque grauiter afflixit. Sedata est hæc controuersia triennio post à Petro Episcopo. Ita vere misera fuit conditio harum regionum, quarum Rex puer erat.

In Poloniâ Vladislao successit Casimirus frater, etsi diu fuit tergiuersatus, antequam acciperet regnum, vt à Polonis aliquid extorqueret pro Lithuanis, quibus fauebat. Anno 1448. in Hungaria infeliciter cum Turcis dimicauit Huniades.

Casimirus
Tertius accepit
regnum
Poloniæ.

Amurathes inuadebat Hungariam, illi vltro obuiam cum exercitu 22000. processit Huniades, qui perpetuò erat in excubijs pro suo regno, & tunc oblata videbatur noua occasio rei bene gerendæ. Nam fœdere coniunxerat sese cum Huniade Alexander Princeps Epirotarum, quem Turci Scanderbassam appellant, vir acerrimus, & præliator fœlix contra Turcos: ita vt ab initio regni Turcici non legantur vixisse viri, quorum fuerit virtus & fortuna maior in reprimendis Turcis, quàm fuerunt isti duo, Huniades & Alexander.

Huniades suaperatur à
Turcis.

Alexandri
Scanderbassæ
uirtus.

Tunc autem ad constitutum diem adesse non potuit Alexander. Quia Georgius Rasciæ Despotus, qui post cladem Varnensem Amurathi fuerat reconciliatus, eiusque beneficio ditionem suam recuperauerat, eum impediēbat. Huniades tamen nihil formidans vim hostilem, confligit cum Amurathe toto triduo. Tandem autem multitudine superatus cessit.

Ceciderunt ex Hungaris Octo millia, ex Turcis triginta quatuor millia. Adeo cruenta fuit victoria Turcorum. Huniades fugiens interceptus est à Despoto, nec dimissus est, priusquam pro se daret obsidem filium Ladislaum, quem tamen pater paulò post bello repetijt & recepit.

Huniades captus
a Despoto.

Cum vero Turci, irati Despoto propter dimissionem Huniadum, inuaderent Rasciam armis, Huniades subito collectis copijs, eos ita terruit, vt ignominiosa fuga domum dilaberentur. Ita verum est, solam eam dextram, quam Deus heroica virtute & fortuna armat, esse fortunatam. Amurathes eodem anno mortuus est, & reliquit successorem, terribilem generis humani tyrannum, Mahometum filium. Huniades non multo post reconciliatus est Cæsari Friderico, cui indixerat bellum, quod coronam regni Hungariæ, & Ladislaum Regem retineret apud sese, cum puer, importunis postulationibus regnorum suorum omnium, exposceretur.

Huniades uincit
Turcos.

Mahometus
incipit regnare.

Cæsar Huniadi, qui Austriæ oram vastauit, ignouit, Sed Ladislaum non dimisit, cum haud dubiè præuideret & metueret euentum, qui postea secutus est. In Silesia propter mutationem monetæ multum fuit dissensionum. Cudebatur enim

N

fermè

fermè in omnibus ciuitatibus moneta, eaque vilis, ideo Poloni eam non recipiebant, & impediabantur commercia.

Vrbs autem Vratislaviensis, cuius magni referebat, habito delectu, multarum ciuitatum & Principum monetam edicto publico vetuit expendi, vnde per multos annos ea de re litigatum est. Conradus Albus Olsnicensis pater à filio Conrado Albo iuniori vnà cum matre captus est, opera quorundam ordinum in Silesia, quia erat in odio, quod coniungeret sese cum Polonis contra Silesiam. Tandem intercedentibus Episcopo Petro, & Vladislao Glogouiensi, ex carcere dimissus est, cum filio omnem suum Ducatum cessisset, atque ita Vratislaviæ vitam suam finijt.

*Ladislavs
puer Romæ
coram Pon-
tifice per-
orat.*

Anno 1452. profectus est in Italiam ad suscipiendam Coronam à Pontifice Cæsar Fridericus, qui in suo comitatu duxit Ladislaum Regem: is cum esset puer duodecim annorum, Romæ coram Pontifice Nicolao recitauit longam orationem Latinam, qua prædicabat dignitatem Romani Pontificis, eaque adhuc extat.

*L A D I S L A V S P O S T H V M V S,
Hungariæ & Bohemiæ Rex, Archidux
Austriæ, Princeps Silesiæ.*

*Ladislai Præ-
ceptor conij-
citur [in car-]
cerem.*

GRAue erat omnibus Prouincijs Ladislai, regem detineri in Aula Cæsaris: & sperabant, futurum meliorem statum omnium regnorum, si ipse Rex sua præsentia turbulentos tereretur. Sed Cæsar nullo pacto adduci potuit, vt puerum in ætate alienæ fidei crederet, & præceptorem Ladislai, virum alioqui eruditum, qui in itinere Italico, conatus fuerat furtim Regem abducere in sua regna, depræhensum, in carcerem coniecerat.

*Ladislavs di-
mittitur à
Cæsare Fri-
derico.*

Cæsari autem reuerso ex Italia, Austriaci, quorum princeps erat Vlricus Ciliæ Comes, bellum ob detentionem Ladislai intulerunt, ibi cum aliquas clades accepisset Cæsar, interuenientibus Germanis Principibus, Ladislaum Viennam ad suos dimisit, illiquæ Austriæ parte, quæ in hæreditatem ipsi obuenerat, cessit: Eo nomine Vratislaviæ, sicut & alibi, publicè edita sunt spectacula & ludi in signum læticiæ facti,

Ipse

Ipse Ladislaus totum sese tradidit potestati Vlrici Comit^{is} Ciliæ. Gubernator vero Hungariæ renunciatus est Huniades, quem Rex noua dignitate ornauit, & appellauit eum Comitem Bistirciensem. Bohemiam autem regendam tradidit Georgio Podiebracio, atque ita quasi triumuiratus in regno isto constitutus.

Sed anno proximo post orta est Vlrico Comiti Ciliæ calamitas in aula. Nam cum imperium eius esset graue nobilitati Austriacæ, & passim accusaretur ob auaritiam inexplabilem, singulari arte, apud Regem adolescentem, egentem tunc auro, perfectum est, vt iuberet Comitem ex aula emigrare, atque is ita paulò post cum ignominia aula & vrbe eiectus est.

Vlricus Ciliæ comes ex aula eiectur.

Anno 1453. capta est Constantinopolis 29. Maij à Mahometo Cæsare Turcico Tyranno omnium acerrimo. Anno superioris vicerat idem Mahometus regem Carmanorum in Cilicia, vbi olim etiam habitasse putatur gens Teutonica, & illi ipsi Carmani diu ac fortiter arma Turcica sustinuerunt. Subactis Carmanis, Mahometus pacem, quam cum Imperatore Constantinopolitano pepegerat, subito abrupit, & instructa classe, & ædificata arce in ora Propontidos, vt vsum maris Græcis eriperet, aspirabat ad occupandam Constantinopolin. Prorupit eò cum paucis nobilibus, despecta classe Turcica, Isidorus Cardinalis Kiouiensis, vt Paleogolum suo aduentu confirmaret.

Constantinopolis expugnatur.

Hoc verò anno Mahometus urbem, terra marique diu obsessam, tandem prodicione, vt scribitur, Gertucæ hominis Græci (quem ipsum tamen, detestatus perfidiam eius, Mahometus postea diro affecit supplicio) expugnauit. Vbi, necato Cæsare Græco, inenarrabilia exempla impietatis, blasphemiarum & crudelitatis in Deum & hominem edita sunt.

Ita ista vrbs, quæ amplius mille annos fuit hospitium Ecclesiæ, sedes eruditæ doctrinæ, & arx Imperij, peruenit in potestatem barbari, qui intra proximum decennium, inde non solum Græciam, Peloponnesum, Mytilenen occupauit, Athenas captas solo æquauit: Verum etiam in Asia, alteram arcem Imperij Trapezuntem cepit. Hoc modo magna ex parte deletæ sunt Ecclesiæ Græcæ & Asiaticæ, & extincta studia in ea natione, quæ ingeniorum sagacitate cæteris gentibus omnibus antecelluit, & in possessione doctrinæ fuit amplius duobus millibus annorum.

Græcia redigitur in seruitutem Turcicam.

Trapezuntinum regnum euertitur à Turcis.

Exules Græci literas & Philosophiæ studia importarunt in Italiam: deinde, vt ille senex Græcus scitè de Capnione dixit;

N ij etiam

Ladislaus Praga accipit coronam.

etiam Alpes Gracia transuolauit, & studia in Germania quoque accensa sunt. Ladislaus Regia pompa Pragam ingressus est 24. Octobris: Corona regni imposita est ipsi die Apostolorum Simonis & Iudæ.

RES LIGNICENSES.

Lignicij hisce annis fuit status admodum turbulentus. Vidua Elizabetha educabat in spem successionis nepotem Fridericum, natum anno 1446. ex filia Heduige, sed huic consilio multi ex Lignicensibus aduersabantur, & cum ipsa decessisset anno 1450. plane repudiatus est vterq; Princeps, Iohannes Lubensis Friderici pater, & Henricus Goltbergensis. Eiecto igitur Iohanne Lubense, ciuitas iurauit in verba Ladislai Regis Bohemiæ.

Fridericus Primus post magnos motus recipit Lignicium.

Facta est deinde spes Principi Misniæ de possessione Ducatus Lignicensis, & varij secuti sunt motus intestini & alij. Iohannes Lubensis armis conatus est recuperare Lignicium, sed anno 1452. die Ruffi mediocri prælio victus & pulsus est, & anno sequenti post, mœrore animi extinctus.

Anno deinde 1454. Senatu obtruncato per seditionem, & expulso præfecto regio, reductus est Fridericus cum matre, & tamen nulla fuit firma concordia, donec tandem à rege Mathia, opera Alberti Marchionis Brandeburgensis, Fridericus possessionem vniuersi Ducatus consecutus est.

Iubilæus celebratur in Silesia.

Vratislaviæ anno 1451. Fuit Iubilæus Pontificius, quia Papa illectus quæstu superioris anni, vt plus emungeret, nundinas indulgentiarum his gentibus domum misit, ea conditione, vt mediam partem viatici, quod quilibet arbitrari posset, se insumentum fuisse, si Romam proficisceretur, poneret in arcam. Tanta tunc fuit impudentia Romana, & caligo Germanica.

Iohannes Capistranus bypocrita.

Venit etiam in Germaniam Iohannes Capistranus Monachus, quem nostra & Polonica gens penè viuentem adorauit. Consilium autem Pontificis fuit plenum calliditatis. Videbat Ecclesias Bohemicas nulla potentia posse opprimi, & cum illæ adeptæ essent patronum potentem Georgium Podiebracium, qui Regio nomine & autoritate præerat, metuebat ne serperent dogmata ipsorum ad vicinos, præsertim cum ex decreto Concilij Basiliensis, vsus sacri calicis, populo illi esset permissus, quod ægerrimè ferebat aula Romana, & quidem in Silesia superiori, & in Polonia minori iam multi erant æquiores Bohemis quam Pontificijs.

Delegit

Delegit igitur Capistranum, ut is mirabili specie sanctimoniae, & prompta facundia, quasi Gorgonis capite has gentes imperitas tum artium Italicarum, terreret, & in officio contineret. Profitebatur is se socium instituti cuiusdam Bernhardini Senensis, qui monachos Franciscanos, diffuentes nimio luxu, ad veterem rigorem reuocauerat, adhibitis multis exercitijs asperis & superstitiosis, illum Pontifex catalogo Sanctorum recens ascripserat, & Capistrano mandauerat, ut ubique in Germania colonos huius nouae professionis sereret, quae futura esset propugnatrix autoritatis Pontificiae.

*Iohannes Capistranus plan-
tauit Monachos in Silesia.*

Detinebat Capistranus, qui plerumque in area publici fori dis-
ferebat, homines tanquam alter Hercules Gallicus, cui pinguntur catenulae porrigi ex lingua, quibus auditores etiam nolentes attrahat, ita ut duas horas eum audirent concionantem lingua latina, quem eius sermonem alius deinde rursus duas horas lingua vernacula interpretabatur.

Iohannis Capistrani conciones.

Conciones ipsius erant aut de controuersia coenae sacrae, quae erat Pontificijs cum Bohemis, ubi contendebat magno studio, non esse necessarium laico, ut nominant, uti poculo sanguinis Christi, aut hortabatur populum ad emendationem vitae, grauiter accusatis sceleribus hominum.

Actum fuit de colloquio inter ipsum & Rochezanam Episcopum Bohemum, sed illud rursus arte quadam fuit discussum, quia apparebat Bohemos non admirari illam grandiloquentiam & hypocrisin Italicam. Vratislaviam venit anno 1453. 13. Februarij, & duxit secum monachos sui ordinis triginta. Inuectus est acriter in peccata hominum. Voluit aboleri ludos alearum, & ubique tabularum illarum magnos acervos exussit. Inuisit etiam Suidanicam & laurauiam.

Intulit autem in Silesiam duas res non bonas: Primum monachos Bernhardinos, qui se nominant Obseruantes, illisque Vratislaviae, Glogouiae, & alibi sunt condita cubilia oculi & hypocriseos. Deinde aliud non minus perniciosum, saeuitiam in Iudaeos valde detestandam. Inflammabat magistratum, ut videretur ardere zelo pietatis in illud miserum genus hominum, quibus tandem inuenta est causa, quod diceretur contumelia affecisse panem consecratum, cui Pontificij etiam extra usum institutum corpus Christi alligant. Ibi immani crudelitate totus grex miserae huius gentis, viri, mulieres, pueri, in omnibus pene urbibus Silesiae captus est, & magna agmina sine vlla misericordiae ostensione ad flammam ducta, & crudeliter combusta.

Iohannes Capistranus saeuit in Iudaeos.

Lignicij, cum vrbs arderet, multi Iudaei in carcere cremati sunt. Bona eorum illata sunt in aerarium publicum, & inde missa munera ad regem Ladislaum. Durauit haec saeuitia amplius anno, tandem vero magistratus Vratislaviensis resipiscens, reliquam

N iij turbam

*Iudæi non sunt
recipiendi à
magistratu.*

turbam exemptam ex carcere vrbe excedere cum rebus suis permisit. Existimari potest etiam hac immanitate attractas esse pœnas publicas, quæ paulò post in illis infœlicibus bellis, Silesiam peruagatæ sunt. Iniustas enim cædes, præsertim promiscuas, Deus seuerissimè punit: & quamuis hæc gens blasphema est, tamen magistratus ab initio non debet illis præbere domicilium in suis regionibus, non autem postea contra ius hospitij, & pacem Politicam eos maculare.

*Ladislai soror
nubit Casimiro regi.*

Eodem anno splendida fuerunt legationes duorum Regum, Ladislai & Casimiri Vratislaviæ, post longam tractationem 20. Augusti soror Ladislai Elizabeth Casimiro cum dote centum milium aureorum, in vxorem promissa est. Legati isti secum abduxerunt Vratislavia Capistranum, quem magnis precibus accersabat Sbigneus Cardinalis Cracouiensis. Aduentanti ipsi Cracouiæ, Rex, Cardinalis & tota vrbs tanquam numini, obuiam processit, & cum ad vnum annum ibi commoraretur, prope diuini honoris illi sunt habiti.

Iohannes Capistranus proficiscitur in Poloniam.

Tantum illi tribuerunt, vt scribatur etiam mortuos resuscitasse Ita animos hominum terrere & quasi fascinare solet opinio singularis cuiusdam sanctitatis, & quasi arctioris commercij cum Deo: sicut olim in vetustate ethnica legumlatores auctoritatem sibi apud populum conciliarunt, quod existimarentur habere colloquia cum dijs. Minos cum Ioue, Lycurgus cum Apolline, Numa cum Egeria.

*Silesia iurare
solet in uerba
regis presentis.*

Ladislaus post coronationem Pragæ mansit amplius anno. Decreuerat reuerti ex Bohemia in Austriam, & inde inuicere Hungariam: Sed cum per totum annum frustra cum ordinibus Silesiæ actum esset de præstanda fide, neque illi contra leges patrias iurare vellent, nisi Rex adesset coram, tandem profectio in Silesiam indicta est. Ladislaus Pragæ incensus à Sacerdotibus Pontificijs, etsi ipse fuit ingenio placidissimo, iniquus fuit in Bohemos, qui mutationem in religione fecerant, quæ res ipsi fuit exitio. Nam totum regnum pendebat ex nutu Georgij Podiebracj gubernatoris, qui erat constans propugnator religionis emendatæ.

Prutenici belli semina.

Anno 1454. fuit initium belli Prutenici, quod durauit annos tredecim: illud cum vna attigerit etiam Silesiam, opus est, vt præcipua capita historiæ belli illius referamus. Erat sancita pax ex vtriusque partis consensione inter Polonum & ordinem Prutenicum, sed non erant restincta semina veteris odij, & præcipuè Casimirus captabat qualescunque occasiones, quibus ad sese retrahere posset Prussiam, excussa nobilitate Germanica. Tandem sicut ingenia Heneta, præsertim vbi excoluntur, non obscurè referunt naturam gentis Græcæ, cum qua etiam Heneti vetustissimis seculis in Asia communes habuerunt sedes, mira varicie inuenta est ætæ præteritæ belli.

*Heneta gens
ualet ingenio.*

Aliquot

Aliquot vrbes in Prussia querebantur de acerbitate Cruciferorum, illisq; aperte ceperunt resistere, & detrectare imperium Magistri, qui tunc erat ipsorum legitimus magistratus. Magister & nobilitas detulerunt querimoniam ad Casimirum, à quo tanquam confœderato opem aduersus seditiosos expectabant. Sed ille non modo non compescuit Prutenos, verum etiam, quod dicitur, fuit vnguis in vlcere: in fidem tamen eos non recepit, quia nondum eiecerant præsidia ordinis. Sequenti autem anno, cum Fridericus Imperator, ad quem reiecta erat cognitio de causa, damnasset Prutenos, tanquam seditiosos, & iussisset eos parere suo magistratui, quinquaginta sex oppida, & munitiones in Prussia simul ab ordine defecerunt, & missis legatis ad regem, qui tunc celebrabat nuptias cum Elizabetha, mense Februario, anno 1454. Pruteni Casimiro deditionem obtulerunt.

*Prussica gens
discedit à suo
magistratu.*

Disputatum fuit ea de re in consilio Polonico, & Sbigneus Cardinalis vir ingenuus, quem multi honestiores ex nobilitate Polonica sequebantur, acerrime hanc iniquitatem, quæ erat contra fœdera, dissuasit: sed vicit ratio vtilitatis. Instituta est accusatio in publico cœtu contra Ordinem, in qua commemorantur exempla tyrannidum & libidinum ipsorum, partim vera partim falsa, etsi etiam quidam ex illis sibi sumpserunt licentiam delinquendi non bonam, & ita paratum bellum in ordinem.

Dehortabantur Casimirum ab hoc instituto iniusto Cæsar cum vniuersa Germania, Pontifex, Galliæ Rex, Philippus Burgundus, Ladislaus Rex, & pene tota Europa, orabantq; vt omisso bello ciuili & iniusto, coniungeret arma cum ipsis contra Turcos: sed frustra fuerunt omnes preces. Recepit igitur Prutenos in fidem suam optimis conditionibus, permisit vt vterentur legibus patrijs, & inserti regno Poloniae fruerentur honoribus & omnibus commodis regni, neue cogerentur tolerare in Prouincia gubernatores Polonos. Aboleuit vectigalia, donauit illis immunitates, & in primis ciuitati Gedanensium magnam partem agrorum attribuit, quos antea possederat ordo, & solum sibi reseruauit annuam pensionem 20000. aureorum, & vt ciuitas sibi cum comitatu aulico, singulis annis quatruidui sumtus præberet.

Prutenis donantur magne immunitates à rege Poloniae.

His rebus ita constitutis in perniciem ordinis Germanorum, quorum maiores gladios barbaricos à ceruicibus Polonorum depulerant, & ciuitates istas sanguine suo emerant, Casimirus exercitum collegit & Prussiam inuasit. Nam seditiosi ciues ordinem, quem superabant multitudine, eiectionem ex omnibus vrbeb; & arcibus, in Mariæburgum incluserant. Huic igitur occasione noluit deesse Casimirus, & videbatur facili negotio bellum finiturus. Sed affuerunt ordini in tempore auxilia collecta mercede ex vicina Silesia & Bohemia, quæ ducebant Rodolphus & Balthasar Principes Saganenses: neque tamen ea numerum octo millium excedebant.

Cruciferi su-
perant Casi-
mirum Re-
gem.

Ea manus non magna, i⁷. Septembris ad oppidum Cunizam cum Casimiro, trahente exercitum numerosissimum, confligit, & regem nobili clade affecit.

Nam quamvis Rodolphus fortiter dimicans in prima acie cecidisset, captus etiam esset Schombergius, vnus ex præcipuis ductoribus; tamen Balthasar Saganensis animose pugnam restituit, & ipsum agmen, in quo constiterat Rex, in cœdam fugam profligauit. Capta sunt castra regia, referta multis preciosis rebus, & plurimis impedimentis. Quatuor enim millia curruum sunt inuenta.

Ladislaus rex
ingreditur
Vratislauiam.

Venerunt etiam in potestatem ordinis, multi ex præcipua nobilitate, in Polonia minori, qui ab ordine nimis iracundè & asperè habiti sunt, vnde etiam odia creuerunt. Autores defectionis in posterioribus vrbeb^{us} magno studio bellum redintegrarunt. In Silesia Rex Ladislaus venit Vratislauiam die S. Nicolai, quo die etiam anno 1563. diuus Cæsar Maximilianus Secundus eandem vrbe^m, celebri cum pompa, aduentu expectatissimo ingressus est.

Habuit Ladislaus in comitatu suo duos Principes Bauariæ, Vilhelmum & Ottonem, Albertum & Fridericum Marchiones Brandenburgenses, & deinde Principes Silesiæ, & procures regni maximo numero. Vndecimo Decembris in area publica fori iuratum est in verba Ladislai, agentis tunc annum ætatis decimum quintum. Missa fuit Vratislauiam legatio Polonica, cuius Princeps fuit Iohannes Archiepiscopus Gnesnensis. Rogauerat Ladislaus sororium suum Casimirum, vt ipse accederet Vratislauiam, & esset arbiter inter Ladislaum & Principes Misnenses, qui ambigebant de finibus, deinde vt sedaretur bellum inter ipsum & ordinem Prutenicum. Verum Rex à pace fuit alienus.

Georgij Podiebracij sermo
de religione
Vratislauiæ.

Die natali Saluatoris missam more Pontificio in æde cathedrali cecinit Archiepiscopus, astante Rege & Principibus: ibi fuisse memorabile colloquium inter Georgium Podiebracium, & quendam nobilem histrionem gratum Regi, refert Aeneas Syluius.

Accesserat ille morio fictus, homo nobilis, Georgium spectantem pompam sacrorum, eumq^{ue} huiusmodi verbis affatus est: Vultu quidem satis commode te sacra nostra aspicere video, sed cogitationum tuarum solus Deus est conscius. Rogo vero te, proloquere, an non speciosa & magnifica tibi nostra videtur religio? Vides ne, vt Rex & tot nobilissimi Principes, concordēs sunt in seruandis ritibus Ecclesiæ Romanæ? Cur non igitur potius his assentiris, quam paucis Bohemis, quorum caput est Rochezana, qui suas opiniones recentes consensui tot seculorum antefert?

Georgius, vt vir sapiens, dedit illi responsum valde appositum. Si, inquit, hæc oratio ex tuo cerebro nata est, non es is, quem
simulas,

simulas, & tibi tanquam prudenti respondeo: Sin autem alij te sub-
miserunt, audi quod illis renuncies: Oportet Christianum homi-
nem in religione intueri normam scripturæ Propheticæ & Aposto-
licæ, illudq; sequi, quod conscientia sua erudita & conuicta ex testi-
monijs diuinæ vocis sibi dicat. Ego igitur, cum Dei beneficio cer-
tus sim, doctrinam, quam amplexus sum, esse consensum veræ Ec-
clesiæ Dei, nec volo nec debeo in gratiam ullius hominis verita-
tem deferere, aut aliud externo gestu præ me ferre, aliud in corde
credere. Nam nec Deus, qui est scrutator cordium, decipi potest, &
simulatio falsa histrionem quidem, qualis tu es, decere potest, viro
autem nobili fugienda est.

Hæc igitur tibi habeto, si sapias: aut illis referto, qui te subor-
narunt. Ladislaus profectus est Vratislavia ultimo die Ianuarij,
anno 1455. & cum Suidniciam ex itinere diuertisset, in Austriam
rediit. Non multo post rursus in aula, magna est facta mutatio.
Nam Vlricus Ciliæ comes reconciliatus Regi, eiecit Eizingerum
Austriacum, cuius hæcenus summa fuerat apud regem autoritas.
Tales nimirum sunt Euripi in aulis Principum, & tales fiunt con-
uersiones fortunæ, quando, vt Pindarus inquit, secundus ventus
desinit spirare.

*Vlricus Cilia
comes reuocatur
in aulam.*

In Prussia vrgebat bellum Casimirus, & cum hyeme prioris
anni frustra laborasset, Balthasar vero Saganensis Regium mon-
tem Prusiæ, & alia quædam oppida recuperasset, totam Poloniam
ad arma vocat, iam instante hyeme. Conuenitur segniter, & sine
pecunia, rapiuntur ornamenta templorum, nec tamen conficitur pe-
cunia ultra sex millia aureorum.

*Balthasar Sa-
ganensis mili-
tat in Prussia.*

Interposuit deinde sese intercessorem Fridericus Elector Bran-
deburgensis, sed Casimirus conditiones pacis, quæ suadebant, vt
vtræq; pars causam æquo iure coram Pontifice & Cæsare disceptari
permitteret, repudiat, neque tamen aliud quid effectum est. Poloni
vrgente hyeme domum dilapsi sunt, amissis plurimis equis, gra-
uiusque socios, quàm hostes afflixerant. Interea Capitanei quidam,
quibus Rex stipendia non soluerat, conductâ manu latrunculorum
ex Moravia & Silesia, latè Poloniam vastarunt.

Eodem anno Sbigneus Cardinalis, vir magnæ dignitatis per
Poloniam, decessit. Romæ etiam mortuus est Nicolaus Quintus,
qui reliquit thesaurum duodecies centum millium aureorum, com-
paratum in bellum Turcicum. In Austria Cilianus, qui rursus to-
tum Regem solus possidebat, insidias struebat vitæ viri clarissimi
Huniadis, quem sublatum cupiebat, vt ipse eius potiretur exuijs.

*Sbigneus Car-
dinalis mori-
tur.*

*Nicolai Quinti
Pontificis
thesaurus.*

Vocatur igitur Huniades Viennam, & parabat ipsi necem
Cilianus: sed Huniades præmonitus, ipsum Comitem, non pro-
cul à Vienna equitatu suo circumdatum, in potestatem redegit &
cum eum ob perfidiam & scelera accusasset, tamen incolumem in
gratiam regis in urbem remisit.

*Huniades es-
cugit insidias
Ciliani.*

*Belgradensis
uictoria in
Hungaria.*

Anno 1456. fama terribilis compleuit Europam, Mahometum, collectis omnibus regnorum suorum viribus, irruere ad occupanda reliqua regna Christiani orbis, eumq̃ spe ingenti imperium totius orbis terrarum sibi despondisse, & iam oræ Pannoniæ ab omni parte ardebant, flamma & rapinis excitatis ab antecursoribus Turcorum.

Ladislaus, persuasus ab Huniade erat profectus Budam, sed territus impetu aduentantis Turci, cui Hungari videbantur futuri valde impares, sub specie venationis vrbe egressus, Viennam sese abdedit. Friderico Cæsari cum Ladislao non optimè conueniebat, & nulla erat vera concordia inter Principes Germaniæ, quare ab imperio nihil poterat expectari opis. Solus igitur Huniades suum & suorum corpora asperrimo Tyranno obiecit.

*Iohannes Car-
dinalis mittit
copias uolun-
tarias in Hun-
gariam.*

Iuuit eum agmen voluntarium Germanorum, quos Iohannes Cardinalis, legatus Calixti Tertij, collegerat, & cruce signauerat. Capistranus etiam properè ex Polonia accurrens 600. secum adduxit, Polonos & passim in Hungaria concionibus homines ad istam piam militiam hortabatur. Interea nunciatur, Mahometum ad obsidendum Belgradum, cum exercitu 150000. hominum, accedere. Eo igitur sese proripiunt, Huniades & Capistranus, cui Germani plus fidebant, quàm Huniadi Hungaro.

Erat Belgradum circumdatum duplici muro, ita vt intermedium esset spacium vel pomerium satis amplum. Mahometus, qui secum ducebat machinas stupendæ magnitudinis, primum murum sine intermissione verberauit, tandemq̃ diruit, ibi Turci, proposito signo à suo Imperatore, confertim truci cum ululatu sese infundunt: Sed acies Christiana, quæ in illo spacio ad murum stabat, alacriter eorum impetum excepit, & Huniades cum expeditis cohortibus Hungarorum, omnibus ex partibus prælium instaurabat, & laborantibus opem ferebat.

*Iohannes Ca-
pistranus Bel-
gradi prælia-
tur in Tur-
cos.*

Ex alta vero turri Capistranus vexillum crucis vibrans, magna voce Christianos ad fortitudinem hortabatur. Virtute igitur nostrorum Turci, amissis præcipuis ductoribus, extra moenia pulsi sunt, sed rursus paulò post, vociferante & castigante eos suo Cæsare irruerunt, & tamen denuò cum clade reiecti sunt. Postea in libero campo atrox contractum est prælium, quod cum ad vigesimam quartam horam vsque durasset, vulnere Mahometi finitum est.

*Mahometus
Turcus acci-
pit uulnus.*

Nam cum Tyranno ipsi acerrimè dimicanti oculus hasta esset traiectus, & ipse semianimis in castra relatus, Turci pugna excesserunt, & nocte sequenti Mahometus incensis castris trepidus in Thraciam redijt. Machinæ bellicæ, quarum fuit ingens numerus, in potestatem Huniadis, peruenerunt. Ita rursus ope Dei virtus Huniadis, tanquam moles obiecta, exundans flumen Mahometum,

tum, qui proculdubio Pannoniam & Germaniam erat completurus, repressit.

Capistranus historiam belli scripsit ad Pontificem, & sibi soli attribuit gloriam rei gestæ contra Turcos, nulla facta mentione Huniadis, ideo Aeneas Syluius, ridens ambitionem Monachi, inquit, in eo etiam apparuisse, cupiditatem gloriæ viros sapientes non omnino posse exuere. Pontifex Romanus in memoriam tantæ victoriæ, quæ salutaris fuit vniuerso orbi Christiano, instituit quotannis eum diem, qui fuit 6. Augusti, haberi festum, & celebrari Iohannis Capistrani ambitio. Festum Transfigurationis Christi instituitur. sub nomine Transfigurationis Christi. Canciones festi illius, quæ sunt valde piæ & dulces, scripsit Aeneas Syluius Cardinalis, qui tunc præcipua negocia in aula Romana gubernabat.

Huniades defatigatus laboribus tanti prælii, mense proximo post, 10. Septembris placidè decessit, cum patriam pijs precibus Deo commendasset, & filios ad virtutem fuisset hortatus. In morbo, quamvis iam languidus & morti vicinus, tamen in ædem sacram se vehi iussit, vt ibi in publico coetu sacra cœna vesceretur, & preces cum Ecclesia ad Deum funderet. Capistranus etiam 26. Octobris in Hungaria mortuus est. Hos belli motus antecessit Huniades pie moritur. Iohannes Capistranus moritur in Hungaria. terribilis Cometa, qui per multos dies arsit.

Prutenis iam hoc accidebat, quod olim Græci, qui fastidierant Athenienses, & adiunxerant se Lacedæmonijs spe libertatis, de Lycurgo dixerunt, eum vino libertatis triste acetum infudisse. Nam cum Toruniæ & Dantisci, multi ciues detestarentur auarum imperium præsidum Polonorum, miserabiliter interfecti sunt.

Sub exitum huius anni, Ladislaus adductus consilio Ciliani, statuit reuifere Hungariam, quia regi adolescenti insufurrabat Cilianus, hostis Huniadis, Regi non minus carum esse debere interitum Huniadis, quam cladem Mahometi. Nunc enim demum ipsum vere regno potiturum, quod antea fuisset in manu Huniadis, instillauit etiam ipsi crudelissimas suspiciones de filiis Huniadis, Ladislao & Mathia, & amicis per literas capita duorum adolescentum promississe dicitur. Ladislaus inuisit Belgradum.

Ducitur ex Buda Belgradum sub initium anni 1457. monstratur illi locus prælii, & castra Turcica, adhuc madentia tabo & cadauerum illuuiæ. Tenebat autem Belgradum valido præsidio Ladislaus Huniades, qui iam persenserat dolos Ciliani, ideo, sicut fuit magnanimus, Regem cum aulico comitatu in arcem intromissit, sed exercitum quatuor millium, quem Cilianus adduxerat, exclusit. Ea occasione vsus Comes, acerbè Huniadem apud Regem criminatur, tanquam insidiatorem vitæ regiæ.

Ladislaus, qui habebat studia multorum Principum in Hungaria, in consilio procerum conqueritur de iniuria Ciliani, qui & antea

antea patri esset insidiatus, & vniuersam familiam Huniadum extirpare conaretur. Moti rei indignitate procures, mittunt qui Cilianum in Consilium vocent. Rex tum temporis rem diuinam spectabat: Comes autem fidens suæ autoritati & gratiæ apud regem, paulisper cunctatus accessit consilium, sed tectus lorica validissima. Cilianum venientem Ladislaus de insidijs sibi structis, & criminationibus apud regem, compellat, & dicitur etiam protulisse literas, scriptas à Comite, de nece Huniadum.

Vlricus Cilianus interficitur Belgradi.

Comes verò inflatus opinione potentiæ suæ, Ladislaum proditorem appellauit, regiꝫ suo rebellem, & simul rapuisse dicitur gladium ex manu astantis satellitis, ibi cum alijs procures intercurrerent diremturi litem, & prohibitori Comitem iam ferientem, digiti aliquibus amputati sunt. Ladislaus vero sese colligens Vlricum repulit, quem deinde satellites Hungari, qui moto tumultu irruerant, multis vulneribus confectum obtruncarunt.

Ladislaus cum proceribus euestigio regem, attonitum propter atrocitatem facti, accedit & exposita historia casus, petit sibi ignosci. Profitentur etiam omnes, sese cum vniuerso regno esse in ipsius potestate, & Comitem hostem regni, iure occisum.

Ladislai regis sermo de nece Ciliani.

Ladislaus Rex reconciliatur filijs Huniadis.

Rex etsi adolescens, & qui commotus erat nece Vlrici, quem venerabatur vt patrem, tamen dissimulato omni dolore, tantum dixit, Non arbitrari se, Comitem iure esse occisum: & cum amici circumstantes monerent eum, vt casum hunc æquo ferret animo, respondit: Omnino ferendum est, quod mutari non potest. Non possumus reddere vitam ademtam Comiti. Ille suo fato functus est, nos nunc manent nostra, faciat modo propitius Deus, vt ea sint meliora: Quæ vox regis, tunc etiam visa fuit esse ominosa. Ladislao verò promittit fidem publicam, & cadauer Comitis in sepulchrum patrium iubet reuehi.

Non multo post in reditu Rex clementissimè salutauit viduam Huniadis cum liberis, & non modo fanciuit *ἀμνησιν*, & ignouit Ladislao, verumetiam pronunciata insigni laude Huniadis mariti, iussit matrem & liberos deponere vestes lugubres, viduæ filijsꝫ ipse donauit vestes purpureas auro intertextas, & instituta est solennis pompa, epularum & chorearum, quasi nuptiæ celebrarentur. Ideo filij Huniadis nihil mali suspicati aulam Regis secuti sunt.

Huniadis filij conijciuntur in carcerem.

Ladislaus Huniades afficitur supplicio.

Sed cum peruentum esset Budam, amici regis quotidianis calumnijs animum regis fauciabant, & Huniadas atrociter criminabantur. Ita Rex adolescens incensus, Budæ filios Huniadis in arce, portis occlusis, cum aliquot familiaribus comprehendi iubet. Statim producit Ladislaus adolescens egregius, natus annos 24. cui paterna virtus ex oculis spirabat, flauis crinibus, de more illius ætatis, per humeros fluentibus, indutus talari & aurata veste, eaque,

quam

quam ipsi Rex donauerat, reuinctis post tergum manibus, Vbi ad locum publici supplicij ventum est, pauca pro excusatione sui locutus, iussus, inter vota ad Deum, in genua proeumbit, & erecta ceruice, forti animo mortem expectat.

Præco interea populo denunciabat, hoc modo puniri, qui domino suo essent infideles. Lictor autem religata Ladislai coma, ne collum teget, iussus ferire, nutans & tremens ter eum vulnerat, nec tamen ceruicem abscindit. Ladislaus, quanquam pronus in terram lapsus, ligatus & vulneratus esset, tamen rursus se erexit scribitur, & cum Deum clara voce inuocasset, dixit eum esse testem suæ innocentiae. Quarto demum ictu caput illi præciditur.

Fuit etiam hoc spectaculum inter tristia exempla, quorum ætas illa fuit ferax. Extinctus fuit miserabiliter Vlricus Comes, qui fuit in odio, non solum apud ordines regnorum, verumetiam apud Cæsarem Fridericum, & tamen ex ipsius arbitrio tot regna pendebant. Deleta fuit memoria meritorum præstantissimi Huniadis, quo nemo regum aut ducum res vtiliores Europæ contra Turcos gessit, & crudeliter sumtum est supplicium de filio, qui tamen & ipse quadam insolentia ex gloria paterna fortassis exitium sibi attraxit.

Ladislai regis error.

Gessit morem flabellis aulicis Rex adolescens, & illa specie aſſeritatis, cum tamen ipse natura esset alienissimus ab omni crudelitate, triste sibi creauit periculum & interitum. Capti sunt cum filiis Huniadis etiam alij proceres Hungari, sed illi tamen paulò post à rege dimissi sunt, qui palam testatus est, importunitate consiliariorum sese ad ista consilia adactum. Mathiæ autem Huniadis custodia in aula posita est, quia metuebatur, ne esset vindex fratris necis.

Mathias Huniades seruatur in custodia.

Rex, Viennam posteaquam reuersus est, cœpit cogitare de coniugio, tandemq; promissa est ipsi Magdalena, filia Caroli Secundi regis Galliarum: & statim consultatum de loco nuptiarum eligendo, quæ futuræ erant splendidissimæ. Neq; enim in orbe Christiano tunc erat Rex, cuius potentia posset anteferri viribus Ladislai.

Ladislai regis sponsalia.

Certatum est inter proceres aulae ambitiosè. Austriaci flagitabant Viennam, Hungari Budam, Bohemi Pragam. Interea venit ad suburbia Viennæ Georgius gubernator Bohemiæ, trahens secum agmen octingentorum equitum armatorum, qui urbem intrare noluit, sed tandem obtinuit, ut Rex vrbe egressus triduum cum eo in castris colloqueretur.

Terrebant Bohemos, & præcipuè Georgium insidiæ structæ vitæ Huniadis, & supplicium Ladislai filij: ideo Georgius nullaratione patiebatur sese persuaderi, ut caput suum fidei procerum aulae crederet, qui Georgium propter religionem, & propter au-

Georgius Podiebracius contendit cum rege Ladislao & vincit.

ritatem eximiam quàm maximè oderant: ideo vrgebat importunius etiam, vt nuptiæ Pragæ fierent. Et cum hoc non impetraret, iratus domum rediit. In itinere tamen legati regij cum consecuti sunt, qui ei nunciarunt futurum, quod peteret, Regemq; nuptias Pragæ celebraturum. Nec multo post, ante diem dictum, Rex cum ingenti apparatu in Bohemiam profectus est.

Ladislau Rex
uenit Pragam.

Pragæ rursus valde offendit factionem Georgij, quia aspernabatur religionem ipsorum, & videbatur agitare consilia cum suis de opprimendis Ecclesijs Hussiticis, quorum autores erant legati Pontificij, qui regem sine intermissione ad sæuitiam incendebant. Regi etiam in illa ætate, grauato tanta mole curarum, fideles deerant amici & monitores, & suo quodam fato sinistro exercebat inimicitias cum Friderico Cæsare, qui pro sua sapientia optimè potuisset gubernare imbecillem ætatem Ladislai. Quamuis etiam illud verissimè in historia Herodoti à milite Persico prolatum est, qui Thebano hospiti interroganti, cur Principi suo Mardonio, non significaret cladem & necem, quam ipse in conuiuio certò prædicebat, respondit: *Ξάντε ὅτι δὲ γίνεσθαι ἐκ τῆς θεᾶς, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπων. εἴθε γὰρ πῶς λέγοντι ἐθέλει πείθεσθαι εὐδαίμων.* Hospes, quod Deo ita decernente euenturum est, non potest humano consilio auerti, Nam etiam recta monentibus nemo obtemperat.

Ladislao cre-
atur pericu-
lum à Ponti-
ficijs.

Ladislao spon-
sa frustra ac-
cerfitur.

Missa est legatio sumtuosissima in Galliam, quæ adductura erat sponsam, eius Princeps fuit Vlricus Episcopus Patauensis, qui secum ducebat septingentos equites, & inter illos, equos octoginta candidissimo colore splendentes, secuta etiam pompa muliebris, regijs cum impedimentis & ornamentis, tota etiam Pragæ in apparando triumpho nuptiali strepebat.

Ladislau Rex
extinguitur.

Nunciabatur venturos esse, Cæsarem, regem Poloniae, præcipuos Germaniæ Principes, frequentissimo cum comitatu. Maxime autem varij in omni populo serebantur sermones: alius spondebat sibi expeditionem omnium regum Christianorum in Turcos: Pontificij sperabant reges deleturos esse Hussiticos, quod quidam Bohemi suspicabantur & metuebant. Sed, vt hic etiam exemplum inconstantiæ humanæ ederetur, omnes illas cogitationes misrificas insperatus regis interitus abrupit. Ita non frustra dictum est:

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,

Et subito casu quæ valuere ruunt.

Item:

Eheu quàm leuibus pereunt ingentia causis.

Τὶ ἴς τις, πὶ ἴς τις; οὐκ αἶς ὄναρ ἀνθρώπων. Quid est aliquis, & quid est nullus? Homo est somnium vmbrae,

Historiam autem mortis Regiæ, de qua non modo dissimiles, verum etiam odiosæ & iniustæ fuerunt narrationes & opiniones, refero

refero, vt relata esse scribitur à Medicis & cubicularijs Regijs. Die Nouembris 22. Rex federat iudex in disceptatione quadam de nobilitate familiarum Podiebracij & Cernhauri Morau. Nam hanc litem æmuli, vt Georgius premeretur, suscitauerant.

Visus est autem Rex eo die & corpore & animo paulum esse ægrior. Nam nec prodierat indutus ex more suo, sed iniecerat solum corpori longam vestem talarem, pellibus subductam. In vultu etiam apparebat mœror, neq; eo die visus est ridere. Coenauit deinde astantibus proceribus aulicis, grauitè & modestè quædam locutus. Sub multam iam noctem in cubiculum suum ductus est, ibiq; rapulas, quæ apud Bohemos sunt mirè dulces, auidè comedit, & superbibit quid ex generosa quadam mulsa, & iam sermones hilariores miscebat cum cubicularijs, priusquam in lectum ascenderet, preces suas pro more ad Deum recitauit piæ & ardentes, illisq; finitis conquestus est, stomachum sibi dolere, eumq; grauatum videri. Bohemus vero quidam monuit regem, vt lectum ingrederetur: nam dolorem somno desitutum. Obtemperauit Rex, & horam fermè vnâ dormiuit.

Sub mediam noctem experrectus torminum, quæ iam magnam partem ventris occupabant, acerbitate, vocato cubiculario, ait, vim doloris sibi esse intolerabilem. Bohemus incogitantior & imperitior, atque etiam cupidus somni, respondit: Nihil magis lenire dolorem quàm somnum: daret igitur operam, vt dormiret. Rex modestus & placidus, ne turbaret quietem amicorum, dolores etiam sæuissimos, vsque ad horam decimam tertiam, quæ diei vicina est, pertulit.

Tunc demum vocati sunt Medici: Illi, cum frustra conarentur, natura iam superata, cordeq; incenso, per ductus aut superiores aut inferiores ventrem regium ab illa massa maligna exonerare, regi denunciarunt, videri sibi, ipsum hausisse venenum: quibus respondit, scire se ita factum: Sed moneo, inquit, ne hoc spargatis. Me enim non seruabitis, & vobis attrahetis periculum.

Inualescente vi morbi, vocatus est Georgius: qui primum ex Rege percunctatur, quid doleret, deinde hortatur, vt bono sit animo, Deum ipsi affuturum: rogauit etiam, vt sibi suisq; imperaret, quæ vellet, omnia posita esse in ipsius arbitrio. Eum Rex oratione, valde lugubri omnibus suis, allocutus est: Optime mi Georgi, inquit, perspecta est tua erga me fides & virtus egregijs documentis. Nam & tua ope in hoc regnum collocatus sum, illudq; tua virtute huc vsque mihi conseruatum. Speraram quidem me fruiturum hoc tuo beneficio: sed nunc aliter visum est propitio Deo: Ego ex hac vita euocor, regnum in tua manu erit. Peto autem à te duo maximis precibus: Primum vt iustus sis in gubernatione, & æquale ius potenti & inopî dicas: Deinde vt meos homines, qui aulam

Ladislai monituri sermo ad Georgium.

O ñ meam

meam ex alijs regnis comitati sunt, sine iniuria in patriam remittas. Hoc vltimum beneficium, quæso te, ne mihi denega.

Georgius respondit : Cogitationes has regis esse intempestivas, colligeret sese, breui ipsum futurum esse sospitem, & Deo dante in multos annos beatum & florentem regnaturum. Desineret igitur talia loqui, quæ & ipse, & omnes circumstantes cum dolore audirent.

Rex vero apprehensa manu Georgij : Age, inquit, mi Domine Georgi, promitte. Nam ego quidem certo morior, si feceris, quæ peto, ego in altera vita æternum Deum pro te precabor: Scio enim me emigrare ad cœlestem & beatam Dei consuetudinem. Quare tu ne aduerseris meæ petitioni. Excusserat hæc oratio Regis, Georgio & omnibus qui aderant, magnam vim lacrymarum: & Georgius dedit fidem, se facturum imperata.

Finito sermone accersiti sunt sacerdotes, cum quibus de consolatione Euangelij multa locutus est, & pia vota ad Deum miscuit, simul etiam sacra cœna administrata, legauit sua ornamenta Ecclesiæ Pragensi: capillos autem, qui ad humeros vndiq; expansi, tanquam aurum fulgebant, iussit refecari, ne in morte adhuc videretur fastui indulgere: Sed ministri, prætexentes causas moræ, hoc neglexerunt.

Ladislavus rex
pie expirat.

Nocte cum animaduerteret vires cordis languefactas iam concidere, apprehendens manu facem, & intuens imaginem Salvatoris crucifixi, precationem Dominicam inter ardentia suspiria ad finem vsque recitavit, & cum vltima verba: Sed libera nos à malo, pronunciaret, deficiente voce placidissime expiravit.

Aeneæ Syluij
epiphonema
de interitu
Ladislai regis.

Subiungit huic narrationi sanè tristi, memorabile epiphonema Aeneas Syluius, commune faciens nos de vicibus rerum humanarum: Ladislavus nobilissimus adolescens, natus annos octodecim, in ipso ætatis flore, in ipso gloriæ fastigio, tot regnis & gentibus imperans, tot delicijs atque opibus affluens, inter tot auxilantium manus, intra trigesimam sextam horam, postquam ægrotare cœpit, extinctus est.

Hæc quidem est historia mortis Ladislai, quam ideo retulimus copiosius, non solum quia interitus regis tunc fuit in ore omni populo, & adhuc hodie in frequenti est memoria apud nostros homines, verum etiam, quia est insigne exemplum inconstantiae rerum humanarum, quod meritò animos nostros ad timorem Dei & modestiam flectere debet.

Mariæburgū
deditur Polonis
per proditi-
onem.

In Prussia, proditione præsidiariorum, Mariæburgum oppidum & arx munitissima traditum est Regi Casimiro: Præfectus præsidij fuit Bohemus, qui accepit à Rege quinquaginta sex aureorum

rum millia. Sed multa alia oppida in fidem à Cruciferis recepta sunt.

Interea in Polonia minori crudeles factæ sunt vastationes à militibus, quibus Poloni debebant stipendia, eosq̃ iuuabant multi ex Silesijs. Missus est aduersus eos exercitus sexaginta milium, qui sauerunt in suos sacerdotes, hostibus autem nihil nocuerunt. Die 24. Nouembris, Georgius in consilio procerum Bohemiæ proposuit, gubernationem Regni vsque ad festum Pentecostes sibi à Rege commissam, & postulauit, ne fieret mutatio: Neque aliquis ipsi, penes quem summa erat potestas, aduersatus est.

Die 25. Nouembris, qui sacer est diuæ Catharinæ, corpus Ladislai mortuum solenni cum pompa in sepulchrum Caroli pro-^{Ladislai sepultura.} au illatum est. Putatum est à nonnullis, ideo maturius, quam ferebat consuetudo, peractum esse funus, ne conspicerentur indicia veneni in cadauere regis.

Respublica Viennensis medicos Germanos, qui sese deprehendisse manifestas notas veneni affirmabant, tacere iussit, ne iram Bohemorum in urbem concitarent. In vulgus fama edita fuit, regem pestilentia extinctum fuisse, & in inguine venenatum apparuisse tumerem, quem Medici Bubonem nominant.

Anno 1458. mortuo Ladislao Posthumo, 2. Martij re-^{Georgius re-} nunciatus est Bohemiæ Rex Georgius Podiebracius. Appetebant ^{nunciatur rex} regnum Bohemiæ præcipui orbis Christiani Monarchæ, Galliarum Rex ingentibus pollicitationibus propositis, postulabat, vt aut filium suum, aut illum, cui filiam, promissam olim Ladislao, traditurus esset, eligerent. Sed illa legatio facta iam electione primum fuit audita. Aspirabat etiam ad regnum Casimirus Polonorum Rex, qui habebat in matrimonio sororem Ladislai: Similiter Wilhelmus Saxoniarum Princeps, cui nupta erat soror Ladislai natu maior. Fridericus Imperator ad se reuocabat electionis potestatem. Sperabant etiam Austriaci Principes. Sed illi omnes præteriti sunt, & euectus ad dignitatem regiam Georgius, vir clarus consilio & armis, charusq̃ suis Bohemis ob studium religionis.

GEORGIVS BOHEMIÆ REX,

quem Silesia fermè non agnouit
pro Rege.

IN Hungaria mirabili fato eligitur Rex Mathias Huniades, qui ^{Mathias Huniades ex carcere uocatur ad Regnum.} erat captiuus in aula Ladislai. Abductus fuerat à Rege Viennam, sed non vnà Pragam profectus est. Quia mater Huniadum mulier generosa, & auunculus Mathiæ, Michaël Silagio, vt est apud Bonfinium, graue bellum minabantur Ladislao, nisi Mathiam dimitteret,

mitteret, & tanta erant studia Principum Hungarorum erga Hungariadas, ut etiam attracturi Turcos viderentur: nisi Rex morem ipsis gessisset: Priusquam tamen ex pacto Matthias dimitteretur, Ladislaus decessit.

*Mathias ducit
filiam Geor-
gij.*

Georgius, intelligens suum compendium, propter nomen Regis, cuius mors nondum euulgata erat, literis scriptis Mathiam accersit Pragam, eumque in potestatem suam traduxit. Missa autem fuit splendida legatio Pragam, quæ Mathiam ad regnum reposcebat. Georgius vir Prudens, acceptis quinquaginta aureorum milibus, non solum adolescentem dimisit, verum etiam collocavit ipsi nuptum filiam suam, fecit cum eo foedus, eumque comitatum usque ad fines Pannoniæ exercitui Hungarico tradidit.

*Mathia in-
doles.*

Grata erat omnibus memoria patris, viri excellentissimi, & in ipso Mathia præclara indoles ad maximas virtutes, iudicio patris, & aliorum sapientum elucere videbatur. A teneris adhibitus ad optima studia fuerat, & literas artiumque multarum semina mirabili celeritate & auditate didicit. Erat pater imperitus linguæ latinæ, in maximè arduis verò deliberationibus & tractationibus cum legatis Pontificis, aut aliorum Regum, qui negotia sua lingua latina proponebant, non utebatur alio interprete, quam filio Mathia, qui cogitationes & consilia patris eleganter & splendide exponebat.

*Iohannis Car-
dinalis præsa-
gium de Ma-
thia.*

Animaduersum est, eum in prima pueritia, cum audiret, Musicos patrios sonare poemata de præliis & laboribus Rolandi vel Theodoric Veronensis, gaudio & animi alacritate exilisse, & gestus pugnantium manibus & pedibus expressisse, in eaque intentione sæpe magnam partem diei, oblitus cibi potusque, immoratus fuit. Ideoque & parentes optimè de illo sperabant, & Iohannes Cardinalis legatus Pontificius, qui illa ætate laudem sapientiæ habuit, palam dixit, se in hoc puero virtutem & fortunam regiam manifestè deprehendere.

Amisit patrem anno ætatis duodecimo: inter gratulationes verò hominum, ubique occurrentium, & fausta optantium, ex carcere Budam ad amplissimum Regnum ductus est, anno ætatis, ut scribit Galeotus Martius familiaris ipsius, decimoquarto.

*Georgius Rex
repudiatur à
Silesijs.*

Vniuersa Silesia ægerrimè tulit electionem Georgij, quia & Hussitici, propter memoriam vastitatis factæ in Silesia, erant in odio, & ipse Georgius putabatur non fuisse ignarus necis Ladislai, de qua circumferebantur cantilenæ, & narrationes iniquæ & falsæ. Die 22. Martij Lignicij fuit conuentus Principum & ordinum Silesiæ, in quo foedus factum est contra Georgium Regem, quem ex communi consensu omnes repudiabant, propendebant verò ad Vilhelmum Saxoniam Ducem, Ladislai sororium. Erantque in eo conuentu legati Ducum Saxoniam, Vilhelmi & Friderici Electoris, qui in foedus illud Principes suos ascripserunt.

Rursus

Rursus Vratislaviæ 19. Aprilis foedus illud confirmatum est. Venerunt ad eum conuentum legati Georgij, qui postulabant iuramentum fidelitatis ab ordinibus, sed reiecti sunt. Georgius, cuius prudentia & patientia, etiam in ista ætate prouectiori, fuit eximia, inibat rationes, quomodo pacatè & sine cæde posset componere turbas regni. Diligenter igitur per legatos suos egit apud Pontificem de concordia, illicq; reconciliatus est. Quia aula Romana meminerat, infœliciter olim Germaniam cum Bohemia fuisse commissam, & sperabat arte quadam emolliri posse animos gentis ferocioris, cui faciebat spem de concessione integri Sacramenti, quam maxime Georgius flagitabat.

Georgius reconciliatur Pontifici.

Missæ sunt igitur Roma Pontificiæ Bullæ, quibus titulus regni Georgio tribuebatur, atque ita, cum plurimorum animos flexisset, die 7. Maij Pragæ coronatus est. Circumlata est per Silesiam formula iuramenti, vbi Georgius promittit, se obseruaturum fidem traditam à viris Catholicis, quod Pontificij intelligi volebant de religione Romana: sed ipse Georgius postea interpretatus est de consensu Ecclesiæ Catholicæ, congruente ad normam scripturæ Apostolicæ.

Georgius inuauit in religionem Catholicam.

Peracta coronatione multorum studia, præsertim eorum, qui erant amantes quietis, ad Georgium conuertebantur. Ipse Rex in Morauiam & Lusatiam profectus est, easq; Prouincias mirifica humanitate & benignitate deuinctas sibi in fidem recepit.

Iodocus Rosenbergius Episcopus Vratislaviensis, qui ante biennium ex commendatione Regis Ladislai Petro successerat, suadebat Silesiæ, vt idem faceret, neque inuiti pertinacia clades patriæ accerferet. Non abhorrebant à studio pacis præcipui Silesiæ Principes, sed mirabili quodam fato Ciuitatis Vratislaviensis is fuit ardor contra Georgium, qualis fermè olim fuit vratislaviensis Episcopus
Vratislaviensis Episcopus suadet pacem. his Atticæ in reprimendo Philippo Macedonum Rege. Ideo constanter omnem mentionem pacis abijciebat, & spargebat, edicta Pontificia per fraudem esse extorta.

Ipse etiam Episcopus publicè in concionibus laceratus est, præsertim à Monachis, & magna affectus contumelia, quòd contra acta prioris temporis nunc remollesceret, & suaderet recipiendum esse in Regem hominem hæreticum, Ecclesiæ Romanæ hostem. Ideo Episcopus vir placidus, vt exploraret animum Pij Secundi Pontificis, qui recens in locum Calixti defuncti electus fuerat, mense Septembri Romam profectus est.

Fuit autem is Pius Aeneas Syluius Senensis, qui ex parentibus mediocris fortunæ natus, commendatione literarum, quæ tunc in Italia renascebantur, venit in noticiam potentum, & primum fuit scriba Concilij Basiliensis. Deinde à Casparo Scliccio, Can-

Pius Senensis Pontifex.

locum in aula. Ibi cum innotuisset Cæsari, & probaretur ipsius industria, commendatus est illi Episcopatus Tergestinus, tandem etiam Senensis, & cum migrasset in curiam Pontificis, ascriptus cœtui Cardinalium, præcipua negocia sub Calixto gubernabat, illiq; mortuo successit. Ita vt ætate illa luisse videatur fortuna, quæ & ad præcipua regna euexit homines tenuiores, & fastigium Monarchiæ Pontificiæ tribuit homini inopi & penè ignobili.

Erat autem Pius non solum vir sapiens & callidus, verum etiam omnium rerum Germanicarum valde peritus, quas in aula Cæsaris didicerat: ideo, cum sciret Georgium non esse æquum aulæ Pontificiæ, astutè ipsi aduersarios concitabat, & tamen eum simulatione beneuolentiæ lætabat, ne manifestum bellum accendere videretur.

In Prussia nondum conticuerat bellum Polonicum, sed hoc anno Casimirus Rex rursus suam nobilitatem ad expeditionem Prussicam euocauit. Cruciferi habebant exigua quædam auxilia Germanorum: Polonorum verò tanta fuit multitudo, vt teste Duglossio, singulis diebus ad centena millia aureorum infumerent. Nihil tamen memorabile gestum: sed, cum fame homines & iumenta perirent, Poloni domum reuersi sunt.

Matthias sedat
seditiones
in Hungaria.

In Hungaria Mathias adolescens compescebat seditiones domesticas, quas excitabant aduersus eum quidam ex suis nobilibus, adiuti à Casimiro Poloniæ Rege, qui Pannoniam ad se trahere nitabatur. Sed illud agmen penè vniuersum Mathias deleuit. Fuit deinde in iugis Carpathi nobilis latro Telephus, qui ex illis montibus latè prædas agebat, multis annis. Eum Matthias non sine difficultate cum manipulo suo seditiosorum hominum superauit, & ex Regno eiecit.

Georgius rex
reconciliatur
Friderico Cæsari.

Georgius verò Rex, recepta Morauia, inuenit rationem, qua sibi conciliaret Cæsarem Fridericum. Austriacos, qui paruerant Ladislao Regi, & quos alioqui oderat, quod illi frequenti sermone spargerent, quasi scelere Georgij Rex esset necatus, contractis copijs terruit, vt Friderico Cæsari sese dederent. Impetravit igitur à Cæsare diplomata, quæ testabantur, autoritate Cæsaris Georgium in Regnum collocatum, & mandabant subditis Regni, vt eum agnoscerent. Posteaquam vero in Bohemiam regressus est Georgius, reliqui Principes Austriaci Morauiam latè vastarunt.

Anno 1459. mense Martio, Cotbusij, Principes Saxoniae, Henricus Freistadiensis, Collegium sacerdotum Vratislauen-
sium, ciuitas Vratislauen-
sis, & plurimi alij ex ordinibus Prouinciæ, collo-
cuti sunt de foedere in annos aliquot faci-
endo aduersus Ge-
orgium Regem. Sed altero mense post tota res fuit discussa:

Quia

Quia Principes & vrbes plæræq̃, cum intelligerent, Georgium etiam à Cæsare esse appellatum regem, promiserunt ipsi obedientiam. Sed Vratislauiā vnā cum collegio, quod acerbè oderat Georgium, & quotidianis concionibus per suos oratores Monachos, ciues inflammabat, nulla ratione passa est sese flecti. Sacerdotibus, qui erant faces publici incendiij, denunciarunt bellum, Capitaneus Glocensis, & Princeps Teschinenfis, qui multa prædia eorum passim deuastarunt & exusserunt.

Georgius autem, qui sperabat æquitate & clementia sese animos Silesiorum expugnaturum, Pridie Calend. Septembris venit Suidniciam, ea vrbs cum vniuersa nobilitate honorifice regem excepit. Iauroniæ deinde ab omnibus Principibus & ciuitatibus salutatus est Rex, soli Vratislauienses & Namslauientes, qui eorum sequebantur auctoritatem, eum repudiarunt.

Georgius à tota ferme Silesia agnoscitur pro rege.

Inijt autem rationem, quomodo Vratislauiam posset adducere ad officium sine magna immanitate. Distribuit præsidia in varia loca, vt vrbi commeatus intercluderetur. Præcipui duces copiarum erant Boleslaus Opoliensis, Vladislaus Glogouiensis, & Conradus Albus Olfnicensis. Occupauerant Bohemi iam Nouum forum oppidum, & aliquot vicinas arces: Principes vero isti Calend. Octobris subito contractis suis militibus, ex ripa Viadri Aquilonari adorti sunt monasterium S. Vincentij in suburbij Vratislauiæ, quo si essent potiti, facilem habuissent aditum ad urbem. Sed virtute ciuium & præsidiariorum militum, acre cum illis est commissum certamen, & cum glande vulneratus esset Vladislaus Glogouiensis, pugna direpta est, & Principes cum magna clade repulsi sunt, ita vt postridie totus exercitus dilaberetur. Vladislaus ex vulnere illo quadriennium decubuit, & nullo hærede relicto, Glogouiæ decessit. Eruperunt deinde milites Vratislauienses, & plures ex nobilitate, qui ipsis erant iniqui, profligarunt, Georgius omisso infelici bello, in Bohemiam redijt.

Vladislaus Glogouiensis ad Vratislauiam letale vulnus accipit.

Pius vero Pontifex, vt audiuit litem Bohemicam in manifestum erumpere bellum, misit in Germaniam Hieronymum Landum Archiepiscopum Cretensem, cui mandauerat cognitionem & compositionem belli Bohemici, & iusserat eum quoque esse arbitrum inter Casimirum & Cruciferos.

Cretensis Archiepiscopus non bene renerit in Silesia & Polonia.

Venit is Vratislauiam die S. Martini. Iodocus Episcopus in senatu ordinum grauiter differebat, sedandum esse perniciosum illud bellum ciuile, & Georgium recipiendum pro Rege, in eum acriter inuectus est Cretensis, adeoq̃ incanduit, vt Iodocum venenum patriæ appellaret. Sed Episcopus masculè & appositè respondit: Bene, inquit, pronunciauit de Cretensibus D. Paulus, *Κρηται ἀνὴρ ψόσαι, καὶ αὐτὸν θύειν, καὶ σέρεσθαι ἐξ αὐτοῦ.* Eorumq̃ tu es Archiepiscopus, & rectè quidem. Nam qualis populus, talis Pastor.

Vratislauiensis Episcopi concertatio cum Legato Pontificio.

Tandem

Tandem multorum grauium virorum opera, quibus illa consilia exitiosa displicebant, Cretenfis duxit secum aliquos præcipuos Senatores & Canonicos Pragæ, & cum Georgio rege inducias ad triennium pactus est, vt hoc temporis spacio appareret, vtrum Georgius serio Ecclesiam Romanam veneraretur.

*Pius Pontifex
diminuit Ca-
simirum.*

Inter Casimirum & Georgium Reges, interea hisce annis mirificæ fuerunt simulationes, cum Georgius metueret, ne Casimirus Silesios nutantes in fide, sibi coniungeret: Casimirus autem nollet implicari Bohemico bello durante Prutenico. Legatio Archiepiscopi Cretenfis ingrata fuit Polonis, quia Pius Pontifex Mantuæ in Synodo publicè testatus fuerat, Casimirum gerere iniustum bellum cum Cruciferis, & iusserat Casimirum ordini restituere vrbes ademptas.

*Mathias in-
fert bellum
Friderico
Imperatori.*

Ardebat præterea tota Polonia ciuilibus dissensionibus & factionum studijs: Casimirus Rex placidus & mitis, ita contemnebatur, vt etiam pueri publicè eum per ludibrium, tanquam parum prudentem inclamarent. Proceribus regni in publico conuentu longa oratione ipsius segnitiam insectantibus, breuiter respondit, nihil se rectè posse facere, cum destitueretur neruis, hoc est, pecunia, & ipsi bona regia occupata tenerent.

In Pannonia intercessit Mathiæ bellum cum Friderico Cæsare, quod deinde sequentibus annis subinde solitum est recrudesce-
re. Retinebat Fridericus coronam regni Hungariæ, quam olim vnâ cum puero miserat ad eum mater Ladislai, & habebat studia aliorum quorum procerum, qui ipsi faciebant spem de regno, copiarum etiam Cæsaris hoc anno fuerunt victrices. Motus tamen sedati sunt, & Cæsari multæ factæ promissiones.

*Pius Senensis
donat Vratis-
lauiæ Iubilæ-
um.*

Anno 1460. vbiq; fermè atrox sæuijt pestilentia. Pius vero Pontifex, misertus calamitatum & sumtuum Vratislauen-
sium, largitus est illis in quinquennium gratiam anni Iubilæi, vt nominant. Conflata est per nundinas illas grandis pecunia, cuius tamen bona pars Romam sub specie belli Turcici translata est. Propter mutationes etiam monetæ multæ fuerunt in Silesia dissensiones.

Anno 1461. Fulsit Cometa, qui proculdubio significauit cladem regni Bohemiæ, quæ paulò post secuta est. In Prussia segne & incoelix bellum Casimirus gerebat cum Cruciferis. Nobilitas Polonica succensebat suo regi, & omnia domi ipsorum plena erant discordiarum. Legatus Pontificius in nulla erat autoritate apud regem. Quia Pontifex existimabatur fauere Cruciferis, & odisse Poloniam, quæ ipsi aliquando negauerat Episcopatum Varnensem.

Acerbe autem Rex à legato obiurgatus est, quod contra voluntatem Pontificis vellet Episcopatum vni ex suis attribuere, re-
pudiato

pudiato illo, quem designauerat Pontifex, & ita incaluerunt, vt cum Rex diceret, potius se regnum amissurum, quàm passurum, vt Cracouiam iste collocaretur, Legatus responderet, præstabilius esse, tria regna Christiani orbis euertere, quam auctoritatem Pontificiam conuelli. Tanti nimirum tunc fuerunt spiritus Pontificiorum.

Casimirus igitur, cum finem belli Prutenici nullum prospiceret, & metueret ne Pontifex alicunde sibi concitaret hostes, amicitiam Georgij expetiuit, cui ipsi quoque cum Pontifice non optime conueniebat. Decretum est igitur, vt anno sequenti ipsi reges Glogouiae conuenirent.

Anno 1462, 15. Maij venit Georgius Rex Glogouiam, habuit in comitatu equites bis mille, duos Episcopos, Vratislaviensem & Olomucensem, & quatuor Principes Silesiæ, Conradum album & nigrum Olsnicenses, Henricum Freistadiensem, & Ioannem Pribusensem. Casimirus traxit secum quinque millia equitum, & præcipuos regni sui proceres, 18. Maij.

Georgius sperauerat se superaturum Polonos splendore, sed fuit inferior. Processit Casimiro obuiam ad vnum milliare, salutationes mutuae ex equis factae sunt. Casimirus ductus est in arcem, Georgius diuertit in curia vrbana. Collocuti sunt totos dies novem, & tandem foedus initum, quod ad vtriusque mortem vsque esset stabile. Valde istum congressum regum detestati sunt sacerdotes. Quia intelligebant, vtrumq; regem sese munire contra Pontificem.

Decretum est inter alia, vt subinde alternis vicibus in Polonia & Silesia proceres conuenirent, & controuersias finium & alias amicè dirimerent. Scribitur Casimirum, Georgium adeo magnifico excepisse conuiuio, vt ipse Georgius, cum se victum videret, non auderet Casimirum inuitare ad sese. Post illud foedus Georgio creuit animus, coëgit Fridericum Marchionem Brandenburgensem cedere sibi de Lusatia inferiori, quam obtinuerat à Ladislao Rege: Marchio solum sibi Cotsbusium cum paucis alijs oppidis retinuit. Nam Marchio tunc etiam in odio erat apud Casimirum, quod existimaretur fauere Cruciferis.

Postea mense Iulio Georgius euocauit ordines omnium suarum Prouinciarum Pragam, ibi tandem in publico conuentu totum sese aperuit. Retulit quàm demissè & apud Calixtum, & recens apud Pium Pontifices laborauerit de concordia Ecclesiarum Bohemicarum cum Romana: Sed nihil æqui sese posse in superba illa aula impetrare. Nam etiam vsum sacri calicis, quem Bohemis Basiliense Concilium concesserat, sibi negari.

Quare se nunc publicè, coram Deo & coram ipsis suis subditis profiteri, etsi ipse pacis & quietis sit studiosissimus: tamen, cum veritas cœlestis vocis anteferenda sit omnibus rebus humanis, non se toleraturum esse idola Pontificia, sed pro defensione veritatis etiam cerebrum suum se velle effundere, & honestam, si Deus ita velit, oppetere mortem.

Sedebat Rex, cum ista loqueretur, augustis suis indutus ornamentis, & assidebat ipsi regina splendide etiam ornata. Hæc oratio Regis tam vehemens vniuersum cœtum commouit, & dissimiliter affecit. Nam Bohemi quidam magnanimitate & constantia sui regis lætabantur. Reliqui autem, addicti Pontifici, dolebant Regem, quem crediderant reuersurum ad obedientiam Ecclesiæ Romanæ, in sese concitare iram & fulmen Pontificis, & præsagebant secutura mala.

Dimisso conuentu, Georgius cogitauit de via, qua sibi arctius adhuc deuinciret Imperatorem. Discordia erat inter Cæsarem & Principes Austriæ reliquos, qui ægrè ferebant, partem Austriæ, quam habuerat Ladislaus, ad solum Cæsarem peruenisse, & habebant studia aliquorum in ciuitate Viennensi. Hoc vero anno, cum Cæsar sex Senatores captos inclusisset carceri, multitudo concitata, Cæsarem vnà cum Maximiliano in arce duos menses obsidebat, & reposcebat captiuos. Iuuabant vero ciuitatem reliqui Principes Austriæ.

Georgius igitur contractis ex Bohemiâ copijs tulit opem Cæsari, eumq; eripere ex arce conatus est. Etsi autem Viennenses armis reijcere non potuit, prohibitus à Principibus Austriæ, tamen hostes ita terruit, vt Cæsari reconciliarentur. Viennensis ducatus ex transactione attributus est Maximiliano Friderici filio, & puero, qui tunc quartum ætatis annum nondum excesserat, tutor datus est in ducatu illo Albertus Austriæ Princeps, frater Cæsaris.

Fridericus, vt gratus esset Georgio, creauit filios ipsius Principes Monsterbergenses, quorum familia, Dei beneficio, adhuc superstes est. Fuit hoc anno 1463. Ad Rhenum etiam crudele bellum fuit inter Principes.

Pius Senensis, qui etiam Cardinalis adhuc oderat Moguntianum Archiepiscopum, quod is aduersaretur expilationibus Pontificijs in Germania, constituit eius auctoritati, quæ est præcipua, injicere frenum.

Fuit electus Comes Isenbergius, huic inter alias conditiones Pius etiam hanc proposuit, vt iuraret se non conuocaturum esse Electores, nisi Romano Pontifice consulto & assentiente. Ita enim astutè auctoritatem Electorum languere facere, & ad ipsos Pontifices transferre conatus est. Aduersatus est Isenbergius, ideo Papa eligi iubet Comitem Nassauensem, & fulmen excommunicationis edit

contra

Fridericus
Cæsar oppu-
gnatur à ci-
uibus Viennensibus.

Monsterbergensium Principum origo.

Bellum ad Rhenum.

contra Isenbergium, & Fridericum Palatinum cum socijs, qui Isenbergium defendebant.

Hinc magnum bellum ortum est, & hoc anno Pridie Calend. Iulij facta pugna, à Palatino victore capti sunt Carolus Marchio Badensis, Georgius Episcopus Metensis, Episcopus Spirensis, Viricus Comes Virtembergensis, & præterea quingenti Comites & nobiles. In cœna primi diei nullus illis est appositus panis, quod non imitati essent legem Cyri, qui iussit parci agricolis & segetibus, tandem numerata pecunia dimissi sunt.

Mense Martio eiusdem anni Pontifex, qui rescuerat Georgium abieciisse spem pacificationis cum Ecclesia Romana, ciuitatem Vratislauensem & Namslauensem ipsius obedientiæ exemit, & sub pœna excommunicationis vetuit, ne quis Georgio oppugnatorio Vratislauenfes ferret opem. Fuit hoc leue principium fulminis Pontificij, quod deinde longe terribilius emissum est.

Georgius, qui præuidebat, iram Pontificis, quæ maximis etiam Imperatoribus grauis fuisset, sibi futuram intolerabilem, Vratislauenfibus post finitas triennales inducias, alias quatuor annorum obtulit. Sed Vratislavia, Cretensi eos ad bellum instigante, hoc repudiavit.

In Polonia Cretensis nihil perfecit: Quia videbatur esse æquior causæ Cruciferorum, & interceptæ erant literæ ipsius, quibus scribebat, gentem Polonicam ignaram esse timoris Dei, atque ita pene cum contumelia regno eiectus est. Neque dubium est, Polonos subituros fuisse indignationem aulæ Pontificiæ, si diutius vixisset Pius.

Mahometi Turcici ingentes fuerunt hoc anno successus. Nam & Lesbos insulam potentem, & paulò post regnum Bosniæ, opibus & munitionibus florens, in suam potestatem traduxit: Regem Stephanum, cum vrbe præcipua laiza in deditionem acceptum, contra datam fidem palo alligatum sagittis confixit, increpante Mahometo auaritiam & ignauiam ipsius, quod perire maluerit, quam immensos thesauros auri & argenti, qui apud ipsum reperti fuerant, attingere. Ex gente illa Triballica, & Heneta, quæ robore corporis præstat, Mahometus multos phalangi suæ prætoriæ ascripsit, quos milites Ianizeros vocauit.

Imminebant vicinæ Pannoniæ iam vndique Turci, sed virtute & diligentia Mathiæ frustrati sunt successu. Nam præsidium, quod collocauerat ad limites regni Australes versus Bosnam, foeliciter dimicauit cum Turcis, deleto toto agmine, in quo fuerunt quater mille exercitati milites, & magna caterua Rascianorum, quæ in seruitutem abducebatur, liberata est.

In altero limite Aquilonari ad Transsylvaniam, rursus duces sui foeliciter pugnarunt, & repulerunt Turcos. Inuitatus hoc successu Rex, pacem cum Cæsare & alijs vicinis confirmauit, & expeditionem

Palatinus Rhe-
ni cepit mul-
tos Principes.

Pius Senensis
denuo perse-
quitur Geor-
gium regem.

Cretensis Ara-
chiepiscopus
offendit Po-
lonos.

Mahometus
occupat Les-
bos & Bosniæ
regnum.

Stephanus
Rex Bosniæ
trucidatur.

Ianizeri de-
lecti ex He-
netis.

Mathias recu-
perat Bosniæ
regnum.

ditionem in annum sequentem aduersus Mahometum meditatus est.

*Pius Senensis
moritur.*

Anno itaq; sequenti magno animo adortus Turcos, Halibecum Ducem Mahometi celebrem fudit & fugauit: eadem æstate Iaizam munitissimam arcem, vnà cum viginti septem alijs oppidis Bosnæ & Rasciæ recepit. Eodem tempore Anconæ moritur Pius Pontifex, qui euocauerat omnes Christianos Principes ad piam militiam contra Turcos, cuius ipse volebat esse ductor.

*Bellum sacrū
mors Pontificis
interrupit.*

Extant de ea expeditione rescripta ipsius plena mirifici ardoris. Professi fuerant militiam illam Mathias Rex, Philippus Burgundiæ Dux, & Princeps Venetus. Confluebat vndique magna multitudo ex omnibus regnis Christianis. Sed cum totam administrationem belli mors Pontificis interrupisset miseri aduenæ cruce signati malè ab Italis accepti sunt, ita vt magni greges passim fame extinguerentur. Plærique deinde in reditu latrocinia exercuerunt.

*Paulus Secundus
concitatur
bellum in Bohemiam.*

Electus est in locum Pij Paulus Secundus, qui inclementior erat Bohemis quam Turcis, eaq; consilia Europam euerterunt. Initia Pontificatus sui exorsus est à classico contra Bohemos, omissa cura belli Turcici, & terribile fulmen excommunicationis emisit in regem Georgium, quem dignitate priuauit, & vniuerso regno deturbare conatus est.

Exemplum edicti Pontificij lectum est Vratislaviæ s. Augusti, Anno 1465. & magnam in populo excitauit læticiam. Venit etiam Vratislaviam nouus legatus Pontificius Rodolphus, homo Germanus, sed imbutus arte & dignitate Italica.

Erat autem Episcopus Lauantinenfis, is, sicut habebat in mandatis, iniquissimis etiam conditionibus omnes controuersias inter Monarchas tollebat, & vniuersos in Bohemos concitabat. Episcopus Iodocus, ipso accedente, profectus est in Bohemiam, vt patriam de suo periculo doceret. Non multo post inde reuersus, reconciliauit Conradum Olsnicensem Casimiro Regi, cum quo ipsi erat lis propter hæreditatem vxoris suæ in Masuonia, placatus est dono aureorum octies mille, summa nempe exigua, si æstimari debebat pretium patrimonij.

Missa fuit eo anno legatio ad Tartaricos reges, quæ nomine Cæsaris & Pontificis eos incendebat ad bellum contra Mahometum Turcicum, promissis grandibus stipendijs.

*Tartaris non
permittitur
ut inuadant
Turcos.*

Tartari ostenderunt se facturos postulata, si iuberet hoc Casimirus Rex. Sed ab eo, vrgente adhuc bellum Prutenicum, hoc non potuit impetrari. Ita odia & ambitiones iniustæ Christianorum Regum exacuerunt gladios Turcicos, quibus nunc nulla potentia par est.

Anno

Anno 1466. facta est pax inter Casimirum & ordinem Prutenicum, post bellum tredecim annorum. Redactus erat ordo ad paucos, & Germania implicata ciuili bello parum eos iuuabat: Cæsar etiam à Mathia rege distinebatur, ne posset ipsis adesse, ideo facilius legato Pontificio, qui sitiebat cruorem Bohemicum, obtemperauit in accipiendis conditionibus pacis.

Cruciferi
transigunt
cum Casimi-
ro Rege.

Præcipuum caput transactionis hoc fuit, vt Prussia auellere-
tur ab Imperio, & Magister ordinis esset sub clientela Regis Polo-
niæ. Nam reliquæ conditiones fuerunt tolerabiles. Magna enim
pars Prusiæ illis relinquebatur, quia ipse Casimirus etiam expete-
bat pacem, quod exhaustus esset pecunia, & præuideret bellum
Mathiæ regis Hungariæ, viri acerrimi.

Fuit igitur etiam ille euentus belli non funestissimus Germa-
nis. Nam cum nobilitas ordinis, seditione suorum ciuium ex tota
terra penè esset pulsa, & in duas muniones inclusa, & præterea, in-
uaderet eos potentia vniuersæ Poloniæ, regni populosissimi, ta-
men Dei benignitate, & virtute sua, tot annos impetum hostilem
egregiè sustinuerunt, & magnam partem Prouinciæ recupera-
runt: ita vt & hoc exemplum non malè congruat ad sermonem
Isocratis, qui dixit, se vidisse exitum omnium bellorum, quæ ma-
ximè varia sua ætate in Græcia gesta sunt, non secundum vires: sed
secundum iusticiam fuisse.

Rodolpho legato splendida munera oblata sunt, sed ipse im-
petrauit, vt eadem donarentur Magistro ordinis: qua re ostendit,
se affici calamitate Cruciferorum oppressorum per vim. Prutenis,
qui manserunt in potestate Regis, hoc accidit, quod Xenophon
habet in Epiphonemate suæ historiæ de bellis Græciæ: Cùm exis-
timaretur esse debellatum, plus fuit confusionum in Græcia, quàm
ante bellum. Nam mutatione imperiorum raro mutantur cala-
mitates, & sæpe, vt aliàs dictum est, liberatores Rerumpublicarum
solent vino libertatis acerbum acetum infundere, neque illa pru-
dentis Poëtæ querela vana est, qui dicit:

Libertatis amor stultum cur decipis orbem.

Rodolphus confecta pace, Casimirum incendebat aduersus Georgium: cui quidem ad inuadendam Bohemiam voluntas non deerat, sed malebat eum arte quadam excutere, ne videretur fœdus factum frangere.

Rodolphus le-
gatus Pontifi-
cius est tuba
ciuilis belli.

Reuerlus in Silesiam, publicis concionibus & execrationibus
plebem inflammabat in Bohemos, & euocabat homines, proposita
spe de merito vitæ æternæ, non secus ac contra Turcos prius fa-
ctum fuerat. Conuenit magna multitudo ex plebe, sed nobilitas de-
testabatur furores Pontificiorum, qui patriæ attracturi erant cla-
des. Dux copiarum constitutus est Balthasar Saganensis, qui exer-
citus in Prussia duxerat.

Anno 1467. die 15. Maij egressi Vratislavia occuparunt Monsterbergam, & paulò post Francosteinum. Reliquerunt ibi præsidia equitum & peditum non contemnenda. Verum Duces ^{Vratislavienses superantur à ducibus Georgij regis.} regij ex ditione Glocensi collecto exercitu ex vicina Bohemia, adiuti etiam à Marchionibus Misnensibus & Brandeburgensibus, Vratislavienses in urbem inclusos obsederunt, ibi re desperata, equitatus profugit, pedites autem & promiscua multitudo die S. Viti à Bohemis oppressi, iugulati & capti sunt.

Venerunt in potestatem hostium multæ insignes machinæ bellicæ, quas adduxerant Vratislavienses. Rursus die S. Jacobi Vratislavienses cum exercitu quatuor millium tentarunt Francosteinum, sed cum clade tunc etiam reiecti sunt. Ita πολυπραγμοσύνη, præsertim quæ regitur iniusta cupiditate sacerdotum, nunquam est felix.

Paulò post tumultus bellici ad Saganum & Freistadium, furentem Iohanne Pribusienſe, exorti sunt, & restincti ab Henrico Freistadienſe, de quibus in altero libro scribetur. Legatus Pontificius, cui recens Roma noui socij superuenerant, post cladem Francosteinensem Cracouiam rursus excurrit, & Casimiro nomine Pontificis denunciauit, nisi ipse acciperet Regnum Bohemiæ, Pontificem illud traditurum alteri, eumq; nullo modo passurum, ut ibi dominaretur hostis Ecclesiæ Romanæ.

Paulò ante fuerant apud Regem legati Georgij, qui orabant, ne contra fœdus pateretur sese inflammari à Pontificijs ad iniustum bellum. Casimirus, Rex circumspectus & astutus, videbat Georgio nec vires nec fortunam adhuc deesse, & iuuabant eum etiam missis auxilijs Principes Misnenses & Brandeburgenses, ipsæque Georgius multos ex Proceribus seditiosis foelici bello persequabatur & vlciscebatur, ideo ratus expectandos esse flatus fortunæ, reiecit negocium in aliud tempus, & respondit: Sine assensu omnium suorum in re tanta nihil posse statui.

Misit tamen legationem in Bohemiā, quæ moneret Georgium, ut supplex fieret Pontifici, & qualicunque ratione cum eo transigeret. Georgius opposuit Polonis, quā nullam causam tanti odij in ipsum haberet Pontifex, à quo concessionem Synodi Basiliensis non posset impetrare: Si tamen putaretur ipsi esse iniurius, non recusare sese iudicem ipsum Casimirum, ex cuius sententia errata sua velit corrigere.

Rodolphus, qui cognouerat responsum Georgij, conuocauit ordines Morauia, Bohemia & Silesia, qui defecerant à Georgio, mense Decembri Vratislaviā, & perfecit, ut significaretur Casimiro, non se posse ipsum accipere pro arbitro, causa iam iudicata à Pontifice, cui necesse esset parere, & Georgium ex regno deturbare.

In Silesia & Polonia rursus magna hoc anno grassata est pestilentia. Valachiam infœliciter tentauit Mathias Rex magna cum strage suorum, à Stephano Valachorum Principe, viro supra modum strenuo & impigro, ex insidijs oppressus & cæsus est. Ipse acceptis tribus vulneribus æger lectica in Hungariam relatus est.

*Mathias uin-
citur & uul-
neratur in bel-
lo Valachio.*

Rodolphus legatus, feruore suo contra Bohemos ita sibi conciliauit studia sacerdotum, ut mortuo Iodoco eligeretur in Episcopum Vratislauensem. Pontifex regnum Bohemiæ tanquam pomum Eridos proiecit inter Monarchas, de quo mirificis studijs, odijs, artibus & bellis certatum est. Deferebat illud Mathiæ, cuius sciebat eum esse ardorem, ut semel moto bello, non esset conquieturus, nisi parta victoria. Fridericus etiam Cæsar, persuasus à Pontifice, cui totus erat addictus, ab amicitia Georgij Regis sese auertit, & non spernebat consilia suorum, qui monebant, ut in Regnum illud filium suum Maximilianum, egregiæ indolis adolescentem, collocaret.

*Rodolphus le-
gatus Pontifi-
cius eligitur
in Episcopum
Vratislauen-
sem.*

*Fridericus
Cæsar transi-
git cum
Mathia.*

Renouauit igitur foedus cum Mathia, hoc postulante, ab eoq; assentientibus Hungaris designatus est successor in regno Pannoniæ. His ita constitutis, anno 1468. mittitur legatus ad Casimirum, qui & ipse hoc pomum captabat, Prothasius Episcopus Olo-mucensis, is secreto hortatus est Regem, ne irritaret aduersus se arma fortissimi Regis Mathiæ, qui iam haberet amicum Cæsarem, sed affinitate utrumq; sibi conciliaret, cum Mathias esset uiduus, & Maximilianus adhuc puer. Hoc modo enim filias ipsius regnaturas, & si nullus superstes relinqueretur hæres masculus, sine sanguine regna illa ad suos filios reditura.

Rex, qui optime & poëma & autorem eius agnoscebat, respondit alienius & penè rusticè, Successionem in regno Bohemiæ sibi ex lege & pacto deberi, si quis igitur illud esset appetiturus, se ius suum non neglecturum. Mathiam nolle sese generum, qui aliquoties grauiter ipsum offendisset. Post Prothasium euestigio aduenit nuncius Georgij, qui iam omnia erat odoratus, orabat regem, ut constanter foedus seruaret, daturum sese operam, ut vnus ex filijs Casimiri ad regnum accerferetur.

Fuit hoc gratum Casimiro, renunciauit igitur ipsi, seruaturum se pacta, modo Georgius etiam faceret, ut promissa apparerent. Interea Mathias collecto ingenti exercitu, omissa expeditione Turcica, quam habebat in animo, inuadit Morauiam: cui quidem ad fines Bohemiæ Georgius occurrit, sed impar Mathiæ, amissis multis militibus & equis, domum regreditur: reliquit vero in castris filium Victorinum, natu maximum, qui paulò ante Austriam populatus fuerat, & à militibus Cæsaris, cum incautius oberraret, cum clade reiectus, eum Mathias inclusum in quandam munitionem arctissimè obsedit.

*Mathias in-
fert bellum
Georgio.*

Frater Henricus eum liberaturus accesserat, sed frustra laborauit. Victorinus tamen, deceptis stationibus vigiliarum, elapsus est. Arces verò & munitiones multæ in prima ora Bohemiæ, & in Morauia, Mathiæ deditiōem fecerunt. Casimirus, qui videbat premi Georgium, callidè conatus est ipsi detrahere regnum. Postulauit enim, vt vni ex filijs suis regno cederet, ita enim tam graue bellum commodissimè posse sedari. Sed Georgius, qui technas illas fraudulentas detestabatur, hoc se facturum negauit.

Silesiæ populus trucidatur in finibus Bohemiæ.

In Silesia Vratislauienses cum socijs expugnarunt & diruerunt arcem Francosteinensem. Eodem tempore ex vtraque Lusatia, concitante vbique plebem Rodolpho Episcopo, collecta est multitudo signata cruce, illiç magna misit auxilia Henricus Freistadiensis Glogouia & Freistadio: verum imperitus ille populus, dum sibi parum cauet, magna edita strage repulsus est, & plurimi ex subditis ducis Henrici desiderati.

Leodium urbs solo æquatur à Carolo Burgundo.

Rodolphus Episcopus eadem æstate Principes Olsnicenses & Fridericum Lignicensem, quibus ingrati erant illi tumultus, emissio fulmine excommunicationis Ecclesia exclusit, quòd non ferrent opem cæteris in profligando Georgio. Inuenio annotatum, eo etiam anno terribilem conspectum esse Cometam, & quidem orbis terrarum penè vniuersus, bellis & cædibus hominum tunc concutiebat. Nam & in Gallia circumferebant arma, Galliæ Rex Ludouicus Vndecimus, & Carolus Burgundus, qui hoc anno Leodium, vrbem potentem & claram, quinto anno belli captam exussit, magna hominum multitudine trucidata, aut in flumen proiecta.

Fridericus Tertius Cæsar denovo adit Romam.

Fridericus Imperator, posteaquam sibi foedere nouo coniunxerat Mathiam, de quo ita bene sperabat, vt eum appellaret filium suum, eiq̃ue abiens Austriam tanquam tutori commendaret, profectus est in Italiam: cuius itineris causa vulgo quidem ferebatur esse religiosum votum, sed Cæsar vir omnium prudentissimus Pontificis autoritate res suas stabilire coram cogitabat. Respub. Veneta habuit ei honores exquisitissimos, quam vrbem secundo tunc reuisebat. Celebris fuit sermo ætate auorum nostrorum, Fridericum inter epulas narrasse, se quidem Rempub: Venetam amicè complexurum, suos autem filios & nepotes graues futuros esse hostes eiusdem.

Romam venit Pridie natalis Saluatoris, & vt hoc etiam annotem, tanquam exemplum eximiæ pietatis in principibus veteribus, ingressus est vrbem hora quinta noctis, sicut ab occasu Solis solent numerare horas Itali & Silesij. Iam tunc autem, pro more illius noctis, Paulus Secundus Papa precibus & cantibus nocturnis in æde Diui Petri præsidebat. Cæsar nihil moratus cuestigio in templum cum aulico suo comitatu intrauit, ibique indutus

indutus ornatu, vt nominant, Diaconi, historiam Euangelicam de nato Christo publicè cecinit, cuius initium est: Exijt edictum à Cæsare Augusto. Paucas deinde horas ad lucem vsque, in aula Papæ quieuit. Mane autem ab orto sole pompæ missæ Pontificiæ, quæ mirabili cum strepitu & splendore peragitur, indutus ornamentis Cæsareis, ad vesperam vsque astitit.

Sequentibus diebus cum Pontifice & Senatu Cardinalium multa secreto tractauit, denunciatum tamen est, eum à Pontifice pro se & filio Maximiliano, confirmationem regnorum Hungariæ & Bohemiæ petiuisse, rogasse etiam Pontificem, ne ratam haberet pacificationem Prutenicam inter Casimirum & ordinem, quæ expressa videbatur vltima necessitate, & facta in detrimentum Imperij Germanici. Sed dum optimus Cæsar obit Italiam, & præsidium quærit à Pontifice, cui sua modo Monarchia cara erat, interea in Bohemia ea facta est rerum conuersio, vt Fridericus Mathiæ graueret inciperet succensere.

Ineunte enim vere anni 1469. Mathias ducens exercitum 16000. hominum, in quo erat equitatus decem millium, adortus Bohemiam & Morauiam Georgij, ita crudeliter prouincias illas deuastauit, vt ab omni hominum memoria, Bohemi cladem tristior rem sese non expertos esse dicerent.

Mathias grauius affligit Georgium.

Georgio deerant vires, quas tam rapido flumini posset opponere, impetrauit igitur à Mathia colloquium, eumq; oratione valde querula & demissa affatus esse scribitur. Quæ mea peccata in te tanta sunt, inquit, optime mi fili, vt in me ita asperæ sæuere statueris, qui te ex carcere, vbi vitæ & necis tuæ potestatem habebam, ad locuples regnum emisi, etiam filia mea nuptum tibi data, tu verò nunc, proiecto omni humanitatis sensu, mihi dignitatem & vitam eripis.

Mathiæ & Georgij regum congressus.

Mathias generosè respondit: Nullo priuato odio, inquit, in te incensus sum, sed quia Pontifex caput Ecclesiæ, te, tanquam hæreticum & hostem Ecclesiæ, damnauit, regno deturbauit, mihiq; mandat, vt te excutiam, & accedit etiam autoritas Romani Cæsaris, ego tanquam Princeps pius & religiosus obedio. Georgius, lacrymis obortis, Mathiæ respondit: Deus, qui est inspector & iudex cordium, testis erit meæ affectionis, & ille mihi benignè tribuet, vt in vera fide & agnitione ipsius ex hac vita migrem: Oro autem te, paciscere mecum paucorum dierum inducias, & vocato ad te legatos Pontificios, ego ipsis audientibus meam innocentiam demonstrabo.

Assensus est Mathias, qui, etsi erat asper, tamen libenter parebat supplicibus. Constitutus est dies colloquio, quartus Aprilis, in vrbe Olomucensi, eò cum accessisset Georgius, diuertit in vicinum oppidum Sternbergam. Inchoata est ibi quidem tractatio,

P iiiij sed

sed cum videret Georgius, Episcopos, qui aderant magno numero, omnem spem pacis interuvertere, petijt vt ipsi Reges soli inter sese colloquerentur.

Obtemperauit Mathias; & ita duo Reges in vicino prædio sæpe & diu collocuti sunt. Et si autem non prorsus constabat, quid ibi actum esset, tamen apparebat, Georgium conquestum de Casimiro, à quo esset desertus, & qui, ipso excluso, conaretur filium in Bohemiam collocare. Mathiæ etiam spem successionis, præterito Casimiro & Cæsare, fecisse putatur. Factæ sunt igitur induciæ in vnum annum, vt interea de conditionibus perpetuæ pacis ageretur.

*Mathiæ regis
ingenuitas.*

Ostendit Mathias eo in congressu exemplum Principis generosi & verè heroici. Comitati ipsum fuerant Olomuciam in urbem vsque duo Georgij filij, Victorinus & Henricus, allekti regis comitate, & beneuolentiæ significatione. Hoc cum odoratus esset accipiter, legatus Pontificius, regem adit, eumq; nomine Pontificis orat, faceret tandem finem difficilis huius belli, & totum orbem Christianum periculo, socios vero grauissimis sumtibus liberaret. Mathias inopinata petitione motus, proloquere, inquit, Pater, quânam ratione existimes nos victoria potiri posse. Equidem ego viam talem nondum reperio, qui video Bohemiam viris & munitionibus egregiè munitam, diu adhuc nostros impetus posse sustinere. At tu, inquit legatus, filios Georgij, qui incaute urbem intrarunt, detineto; hoc enim modo pater, cuius spes omnes ex filiis pendent, potestati tuæ sese permittet. Nec tamen perfidiæ crimen subibis, cum illis salutem & reditum non promiseris.

Mathias irritatus scelerato consilio sacerdotis: Apage te, inquit, sacerdos, neque ego hoc modo fidem meam regiam contaminauero. Comiter & amicè ego adolescentes regios in via affatus sum, ipsiq; fidem meam & sermonis benignitatem securi, vrbi sese crediderunt, hos ego nunquam fefellerò, neque magis vultus meus, quam expressa oratio vel sponsio, mendax futurus est, cum simulatio insidiosa animo verè regio sit maximè indigna. Tibi etiam, ne posthac in regnis meis talia consilia seras, seridò veto. Atq; ita Rex adolescentes, honorificè donatos, patri remisit.

MATHIAS HUNIADES

*Hungariæ & Bohemiæ Rex, Princeps
Silesiæ.*

Georgius plenus bona spe domum proficiscebatur. Interea Episcopi, qui nullam mentionem pacis tolerare poterant, perfecerrunt apud quosdam ordines Bohemiæ, vt etiam inconsulto Cæsare, tertio Maij, Mathias Olomuciæ renunciaretur Rex Bohemiæ.

Mathias

Mathias aliquandiu tergiuersatus, tamen, cum putaret placari posse Georgium, qui simile aliquid proposuerat, regnum accepit, & digitis pro more in codicem Euangeliorum impositis, iurauit se dominaturum sine iniusticia & crudelitate. Facta electione, Mathias vrgentibus Episcopis profectus est in Silesiam. Ingressus est Vratislauiam 26. Maij, qui fuit dies sexta post ferias sanctæ Pentecostes, adduxit equitatum quinque millium, in quo fuerunt Principes magni nominis. Deductus est à nobilitate & populo ad pontem vsque Viadri, vbi ab Episcopo & sacerdotibus exceptus est: Mathias equo descendens osculatus est reliquias Sanctorum oblatas à sacerdote, tandem templum intrauit, & peractis sacris cantionibus, in curiam Cæsaream diuertit.

Mathias renunciatur rex Bohemiæ.

Mathias uenit Vratislauiam.

Reperio apud Mathiam tunc fuisse Vratislauiæ Principes Silesiæ octodecim. Venit etiam eò Albertus Marchio Brandeburgensis: is honorificè fuit acceptus à Rege, & reconciliauit Mathiæ Fridericum Lignicensem, nepotem suum, quem Rex in Ducatum illum collocauit, & nauauit deinde Fridericus Mathiæ egregiam operam in bellis Bohemicis & Polonicis. Calendis Iunij ciuitas Vratislauiensis iurauit in verba Mathiæ, eam deinde secuti sunt Principes, & alij ordines, cum Silesiæ tum Lusatiae. Mathias etiam Vratislauiam excurrit, & sepulchrum beatæ Hedwigis inuisit.

Fridericus Primus collocatus in ducatum Lignicensem à Mathia.

Regi tunc non bene conueniebat cum Conrado Nigro Olfnicense, & Iohanne Pribusienſe, qui adhuc Georgio fauebant. Quinto Iulij Mathias Vratislauiam digrediens, in Morauiam rediit. Georgius Rex Pragæ quidem istos conatus Mathiæ ægrè ferebat, sed tamen, ne ipse inducias rumpere videretur, quiescebat. Cum autem mense Iunio denunciasset illi Mathias, non se posse impetrare vsum sacri calicis Bohemis à legatis Pontificijs, sicut promiserat, Georgius amicitiam ipsi renunciauit, atque ita assentiente Rege, & proceribus regni, qui erant partium Georgij, electus est in Regem Bohemiæ Vladislaus, filius natus maximus Casimiri.

Casimiro hæc electio denunciata est 19. Iulij, sed fuerunt adiunctæ tales conditiones: Georgius teneat regnum vsque ad mortem, illi succedat Vladislaus: Casimirus interea impetret à Pontifice, vt Georgius legitimo modo audiatur, aut si hoc non obtinetur, contra hostes eum quoscunque defendat. Regina Iohannæ, coniugi Georgij seruentur bona dotalia, filijs sui ducatus, proceribus regni magistratus & honores, quos habuerunt sub Georgio. Casimiro non placebant omnia, & dehortabantur eum ab amicitia Georgij magno studio Episcopi, tamen ne videretur fastidire Bohemos, misit legationem Pragam, quæ de illis conditionibus cum Bohemis ageret.

Vladislaus Casimiri filius electus in regem Bohemiæ contra Mathiam.

Mathias reuersus in Morauiam, nactus est Victorinum filium Georgij, qui cum exercitu vastabat Morauiam, eum profligatum, &

Victorinus
Georgij Regis
filius captus à
Mathia.

tum, & demum 29. Iulij captum misit Budam, vbi per biennium fuit in custodia. His rebus perfectis, reuisit Hungariam, turbatam à Casimiro, qui illi vndiq̃ submittebat aduersarios. Nam & procures regni ab eo abalienabat, & Stephanus Valachiæ Princeps, socius Casimiri, Transsylvaniam populatus fuerat.

Henricus
Monsterbergensis
acerbe
depopulatur
Silesiam.

Interea autem dum Rex medetur turbis Hungaricis, grauiter fuit afflictæ Silesia. Sub initium enim Septembris, Henricus Monsterbergensis, filius Georgij, vlturus iniurias patris, collecto exercitu Silesiam inuasit: Vrbes quidem, Sittauiam, Laubenam, Boleslauiam, Goltpergam, Hannouiam, pecunia mulctauit, sed omnia bona sacerdotum, & pagos plurimos diripuit, & exussit.

Metuebat suæ ditioni Henricus Freistadiensis, ideo collectis copijs non contemnendis, processit ad Lubenam, vt opponeret se Henrico irruenti: sed is deflexit in agros Vratislauenfes, vbi rapinis, flamma & ferro cuncta deuastauit. Sæuijt autem inprimis in prædia Episcopi & Sacerdotum, qui erant flabella huius incendijs.

Mathias re cognita, etiam pecunia Silesios iuuerat, vt sese opponerent hosti, sed ea fuit ordinum segnities, vt nulla mitterentur auxilia. Occurrit Henrico Monsterbergensi in Morauia cum tumultuaria manu suorum Mathias: sed à Bohemis victus & fugatus est. Vratislaviæ magnum periculum fuit de seditione, quia promiscua turba vociferabatur, consilijs Episcopi & Senatus accersitum esse Mathiam, & tantas clades regno attractas.

Mathie Regis
ingenium
apertum.

Ardente eo bello, & satagente Mathia, venit ad Regem quidam ex familiaribus Georgij, qui ferro se Georgium confixurum spondebat, si à rege premium aureorum quinquies mille sibi promitteretur. Mathias, scripto chirographo, argentum, quod postulabat, pollicitus est. Promisit etiam vberiora, si quidem præstitisset, quod in se receperat. Non multo post nunciauit idem regi, gladio quidem Georgium, fidis satellitibus stipatum, iugulari non posse, sed eundem veneno certò, modo hoc iuberet Rex, sese sublaturum. Mathias vero ne venena Georgio misceret edixit, & addidit, delectari se voce verè heroica Fabricij, qui dixerat, Romanos ferro non venenis pugnare consueuisse, exemplumq̃ illius imitatus, monuit Georgium, vitaret venena, nullisq̃ cibis, nisi prius à fidissimis prægustatis, vteretur.

Stephani Valachi
res gestæ
in Tartaros.

Tartari eo anno effusi in Prouincias regni Poloniæ, supra decem millia hominum in seruitutem abduxerunt. Attigerunt etiam Valachiam, sed Stephanus Valachiæ Princeps, quo tunc vix alius fuit Dux bellicosior, ex loco oportuno Tartaros adortus, ingenti strage eos profligauit, capto filio Regis Tartarici: eum pater

pater postea, missa legatione, in qua erant centum oratores, repetijt, addita graui comminatione. Sed Stephanus, vir non modo imperterritus, verumetiam crudelis, Regium filium in conspectu legatorum in quatuor partes dissecari curauit, legatos vero palo transfixit, vno tantum resectis naribus & auribus ad suum regem remisso, qui historiam rei gestæ exponeret,

Eadem hyeme, fluminibus omnibus glacie concretis, Turci irruptione facta, oras maritimas Hungariæ per Sclauoniam ad vsque Ciliam atrociter & impune vastarunt, cum Cæsar & Mathias, arte Romani Pontificis, alijs bellis essent impliciti. Initio anni 1470. Mathias, qui formidabat iram Cæsaris, conatus est eum placare, & inuenio annotatum, Mathiam, qui inter alios in suo comitatu habebat Fridericum Principem Lignicensem, accessisse Viennam ad Cæsarem, neque tamen facta est concordia. Nam paulò post Cæsar misit legatum ad Casimirum, qui Mathia obsidente omnes vias, vix potuit penetrare in Poloniam.

Conquestus est is de iniurijs Mathiæ, exposuit quàm amanter ipsum esset complexus Cæsar, quomodo illum iuuisset sua commendatione apud Pontificem: verum ipsum ardentem cupiditate iniusta proferendi Imperij, Cæsari non seruare pacta, concitasse etiam seditionem in Austria contra Cæsarem, vt hoc modo ipsum distineret. Quare Cæsarem deinceps Mathiam deserturum, & quæsiturum amicitiam Polonorum.

Fridericus Cæsar auertit se ab amicitia Mathiæ,

Grata fuit hæc legatio Casimiro, qui alioqui societatem Cæsaris expetebat. Mittit igitur idoneos homines ex suis in Austriam, qui foedus cum Imperatore faciant, & etiam de affinitate mutua deliberent. Verum cum Cæsar Regem Hungariæ sese scriberet, Senatus Polonicus foedus illud non probauit: quia putabat filijs Casimiri deberi successionem in regno illo.

Mathias hoc anno fuit occupatus in pacando suo regno, & colligenda pecunia. Nam & domesticæ seditiones ipsi, arte Polonorum, concitabantur, & superiori anno magnos fecerat sumtus. Interea Georgius mediocri cum successu percurrit Morauiam, & ex altera parte Henricus Monsterbergensis Silesiam ex ditione Glocensi acerbè rapinis & flamma vexauit. Mandante rege Mathia, vetus moneta edicto prohibita est, & excusa noua, & quidem adhuc hodie extant tales grossi. Iubente etiam Rege, aliqua pecuniæ summa, vt populus oppressus miserijs bellorum placaretur, in multitudinem coniecta est.

Pontifex, qui erat fax tanti ciuilis incendij per Europam, cum intelligeret, malè audire se, quod suis consilijs attraheret & confirmaret arma Turcica, eò perduxit Venetos, quibus tunc Mahometus grauis erat hostis, & recens Chalcidem illis ademerat, vt Mathiam

Mathias re-
spuit titulum
Imperatoris
in bello Tur-
cico.

thiam eligerent Imperatorem in bellum Turcicum, ipsiq̃ sumtus promitterent. Intelligebat Mathias consilia Italica, quæ ipsum ita irretire cupiebant bello Turcico, vt progressus in Græciam, inde se non posset explicare, nisi bello ex sententia confecto: neque solum vires suas metiebatur, quæ valde impares erant Mahometo, verum etiam meminerat Vladislaum Polonum desertum & deceptum fuisse ab Italis, & videbat inhiare suis regnis, ab omnibus partibus, hostes intestinos, eosq̃e grauissimos. Ideo, quod olim dictum est, Cretizans cum Cretensi, respondit, assensurum se postulatis, modo Veneti prius oram Dalmatiæ, interceptam à Pannonia, redderent. Ibi cum Veneti tergiuersarentur, nihil fuit perfectum.

Georgij Re-
gis mors.

Annus 1471. rursus plenus fuit ingentibus motibus. Mathias, cum hostes experiretur Turcum, Fridericum Cæsarem, Polonum, Bohemum, Stephanum Valachum, & domi glisceret seditio, statuit transigere cum Georgio, misertus infœlicitatis ipsius. Promittit igitur illi regnum ad mortem vsque: Victorino filio libertatem, & dominatum aliquem in Morauia aut Silesia. Placuit hoc vehementer toti Bohemiæ, & iam nemo cogitabat de accersendo Polono. Sed gratum nomen pacis mors Georgij conturbauit, is confectus senio & ærumnis, 22. Martij ex hydrope decessit.

Fuit vir cupidus gloriæ quidem, & vaferimus, sed alienus à fœuitia, & constans in sua religione, à qua nec ostentatione opum, nec vlllo metu periculorum potuit auelli. Monumento Adriani VI. Belgici, Pontificis Romæ inscriptum est: *Hic nihil sibi infœlicius in vita duxit, quàm quod imperaret: ita profecto longè fœlicior fuisset Georgius, si nunquam regnasset.* Corpus pro more Principum vbi euisceratum est, deprehensum est, mediam fermè epatis partem fuisse consumtam, eaque cœnosæ cuidam putrilagini similis fuit. Inuenti sunt etiam calculi grandiusculi in fellis vesicula.

Rodiezana
moriatur.

Pontificij, tanquam ostentum æternæ damnationis, hoc sparserunt, sed notum est, hydropicis hoc modo sensim colliquari & absumi epar, lapillos vero cum in bilis folliculo, tum in ipsa epatis massa, in sectionibus Italicis crebrò vidimus: quod ipsum nos commonefacere debet, primam generis humani originem esse ex materia cœnosa & lapidosa, & tandem fore, vt corpora nostra rursus in lutum transmutentur. Rodiezana moriens quindecim diebus regem præcesserat.

Et si autem fortassis sua habuit vitia: sicut impetus ardentes, & grauium negociorum moles, non semper sine erroribus procedunt, tamen certum est, fabellas, quæ de horrenda ipsius decessione euulgatæ sunt, confictas esse à Pontificijs, hostibus Bohemorum.

In Bohe,

In Bohemia ordines in diuersa studia propter creandum nouum Regem scindebantur. Nam alij cupiebant Mathiam, alij Cæsarem, alij Polonum, alij alios. Albertus Princeps Misnensis, cui vide Tit. 1. oration. pag. 102 & ipsi iuris aliquid videbatur esse in illo regno, cum exercitu 5000. Bohemiam ingressus est, & denunciauit proceribus, vt liberam facerent electionem, se ipsis præsidio futurum. Tandem arte Bohemorum Hussiticorum, qui Mathiam & Cæsarem, tanquam nimis acres propugnatores aulae Pontificiæ, oderant, comitia in montes Cuthnos translata sunt: ibi inter magnas rixas & confusiones, aut ipse Casimirus, aut filius natus maximus acclamatus est Rex Bohemiæ. Mouerant consilium legati Poloni, qui promiserunt, Casimirum pro sua autoritate placaturum esse Pontificem, & aboliturum omnia edicta edita contra illud regnum. Præterea polliciti sunt, Vladislaum exoluturum debita regni, quorum summa trecenta millia aureorum excedebat. Missa est statim legatio Cracouiæ, quæ accersiuat Vladislaum.

*Vladislaus
uocatur ad
regnum Bo-
hemie.*

Interea Mathias, qui cognita morte Georgij, Iglauiam venerat, & frustra quosdam ex præcipuis proceribus suarum partium ad comitia miserat, à legatis Pontificijs, qui Romana diplomata proferebant, in Regem Bohemiæ consecratus est. Deinde celeriter in Hungariam regressus est, vt colligeret exercitum, quem Vladislao profecturo in Bohemiam, opponeret. Interea Fridericus Lignicensis, & Iohannes Pribusienis, qui militabant Mathiæ, & præterea Franciscus Hagecus, qui erat Dux belli apud Vratislavienses, cum copijs subitarijs Bohemiam grauissimè deuastarunt, grassati in bona illorum, qui Mathiæ aduersabantur.

Albertus Misnensis, Ernesti Electoris frater, rebus hoc modo in Bohemia turbatis, domum redijt. Pater Casimirus filium Vladislaum instruit ad profectionem Bohemicam, eò quidem maturius, ne eum anteuenteret Mathias, qui hærebat adhuc in Hungaria, & occupatus erat in sedandis intestinis motibus, quos ipsi concitabat Casimirus.

*Vladislaus
peruenit in
Bohemiam.*

Proficiscitur Vladislaus ex Polonia cum equitatu septem millium, peditatu duorum millium. Adiunxerant se ipsi in primo aditu Silesiæ aliqui Principes, inimici Mathiæ, inter quos erant præcipui Olsnicenses: raptim verò transibat, quia metuebat Mathiam, ne is eum consequeretur. Et properauit quidem Mathias magno studio, sed extremum agmen adipisci vix potuit non procul à Glocio: atq; ita Vladislaus à Bohemis ibi eum expectantibus cum exercitu, receptus est, & Pragam ductus. Imposita est ipsi corona regni Bohemiæ 16. Augusti, ab Episcopis Polonis, quos deinde poena excommunicationis affecit Pontifex.

*Vladislao im-
ponitur coro-
na regni Bo-
hemie.*

Autumno huius anni fulsit Cometa per quatuor septimanas ante ortum Solis, percurrit signa Virginis & Libræ: putabatur

*Cometa con-
spicitur.*

Q

accensus

accensus esse & regi à Martè. Denunciauit vastationem & ærumas Silesiæ. Casimirus, vt Mathiam distineret domestico bello, conciliauit sibi studia quorundam procerum Hungaricorum, illi facta conspiratione, accersunt ad regnum Hungariæ Casimirum filium, quem pater instructum exercitu viginti millium in Hungariam misit: & erat plenus bona spe, Mathiam ex vtroq; regno, Bohemiæ & Hungariæ, posse excuti.

Casimirus filius regis Poloniæ infeliciter inuadit Hungariam.

Habuit in castris illis quadringentos equites Silesios, quos ex Ducatu Glogouiensi collectos, adiuuante eos Principe Primislao Canonico, ducebant Abrahamus Baro Donauiensis, & Iohannes Lestius. Sed expeditionis illius exitus fuit infaustus. Nam Principes Hungari, territi à Mathia, nihil sese commouerunt, & Mathias munitiones limitaneas præsidij firmis tuebatur, & Polonos mora frangebat. Hyeme per ocium exacta, & profusa pecunia, quam aduexerat Casimirus, sub initium noui anni reduxit exercitum in Poloniam.

Mahometus late uastat prouincias Christianorum.

Mathias vero, edoctus de illo receptu, qui erat simillimus fugæ, adortus est eos, interceptit omnia impedimenta exercitus, & plurimos equos adeptus est: Poloni vero cum suo Principe, in gloriam, & cum clade domum redierant. Interea dum ita dissident, & cruorem ciuilem fundunt Christiani Monarchæ, Mahometus vsus ea occasione, emisit Isabecum, magistrum equitatus Europæi, virum impigrum & immitem, qui non solum oras maritimas Illyrici, verum etiam Prouincias Austriæ ad ipsos vsque Italiæ limites, facta miserabili populatione, percurrit: & cum diu in Stiria, & tota illa vicinia vagaretur, scribitur abduxisse vltra quinquaginta millia hominum.

Fridericus Cæsar, qui erat Dominus illorum locorum, agebat tunc conuentus ordinum imperij Ratisbonæ, & proponebat Principibus controuersiam de regno Bohemico, vbi, etsi legati Pontificij & Mathiæ valde intercederent, ne Cæsar probaret electionem Vladislai, quam Pontifex dicebat esse factam ab hæreticis, odio religionis Romanæ, tamen, cum Cæsar vehementer irasceretur Mathiæ, facta est inclinatio ad Vladislaum: vnde postea luctuosa bella in Austria secuta sunt, & Pontifex irritatus in Cæsarem, non modo optimum & placidissimum senem, asperrime per literas obiurgauit, verum etiam Mathiam contra Cæsarem quantum potuit armavit.

Cometa denuo conspectus.

Mense Ianuario & Febuario anni 1472. rursus conspectus est Cometa, per quinque Septimanas, qui, vt annotatum est à Sacerdotibus, fuit Pogonias. Fulgebat post Solis occasum & vagatus est per signa Zodiaci tria, Aquarium, Pisces & Arietem. Iudicatum est tunc excitatum & ductum eum fuisse à Mercurio & Saturno: Portendit clades præcipuis Europæ regnis, Galliæ, Belgico,

gico, Hungariæ & Poloniæ. Secuta est ingens aëris siccitas, ita ut magna flumina exaruerint, & plurima passim fuerunt incendia.

In Pannonia Mathias deleuit reliquias exercitus Polonici, puniuit etiam seditiosos, & Episcopos, Strigoniensem & Quinque-
ecclesiensem, qui fuerunt autores conspirationis, ita terruit, ut ex
mœrore animi Apoplexia superueniente extinguerentur. Casimi-
rus autem Rex fuit in magna sollicitudine propter res aduersas
filij, & egestatem suam.

Cum enim vrgeretur multis bellis, adeo tamen erat inops, ut,
sicut narrant scriptores Poloni, deessent ipsi sumtus ad quotidia-
num victum. Et cum equitibus, qui superiori anno in Pannonia
militauerant, inter quos Silesij etiam erant, non soluerentur stipen-
dia, omnia itinera in Polonia fuerunt infesta latrocinijs.

Cæsar princeps sagacissimus, reuersus à conuentu Ratispo-
nensi, motus precibus Pontificis, & quod cuperet Mathiam bellum
transferre in Turcos, ostendit se non abhorre à concordia. In pa-
ctis superiorum temporum promiserat Mathias Cæsari, sese non
ducturum vxorem, ut successio in Hungaria Cæsari esset certa, ea
conditio tunc ipsi est remissa, facta etiam spes de confirmatione
regni Bohemici. Alebat ita Cæsar beneuolentiæ significatione
vtrumque, Hungarum & Polonum, & ipse iam tunc respectare
cœpit coniugium Burgundicum: vbi Mathias, cui optimè cum
Carolo conueniebat, poterat eum impedire.

Venit deinde in Poloniam, missus à Sixto recenti Pontifice,
vir magnæ dignitatis per Italiam, Marcus Patriarcha & Cardina-
lis Aquilegiensis Venetus, ut constitueret pacem inter tres Reges,
& accenderet bellum Turcicum. Mathias, etsi prosperitas præ-
sens ipsi addebat animum, tamen Casimiro petenti inducias aliquot
mensium, assensus est: & ipse magno apparatu moliebatur bellum
Turcicum. Sed cum legatus Pontificius, de pace nihil efficeret, Ma-
thias pecuniam, quam grandem corraferat, reseruare statuit in bel-
lum Polonicum, quod omnino futurum videbatur. Atque ita
rursus domestica discordia, occasio, rei præclarè gerendæ, amissa
est.

Hussancanus enim Persarum Rex, genere Turcus, Asiam
minorem penè omnem vastauerat ferro & flamma, captis vrbibus
præcipuis, Trapezunte & Sinopoli. Is hortabatur Christianos re-
ges, ut, dum ipse Mahometum in Asia retineret, illi Græciam nu-
datam robore militari inuaderent. Sed frustra hæc occinebantur
Regibus, quorum animi domestica ambitione & odijs ardebant.

Nam Mathias, Rex plenus spiritus feruentissimi, cum audiuis-
set proponi à Casimiro conditiones pacis sibi incommodas, renun-
ciauit ipsi per legatos, nihil opus esse tali pace, se propediem Casi-

Turci latissime faciunt uastitatem.

miro regi caluo, reliquos etiam pilos euulsurum. Interim præfectus Turcicus, qui putauerat reges processuros in Græciam, & iustas copias armauerat, ne esset ociosus, triplici excursionem omnem oram Sclauonicam, Istriam, & illum Italiæ aditum, qui forum lulij nominatur, ad ipsum usque oppidulum S. Danielis, quod vix bidui itinere ab vrbe Veneta distat, depopulatus est, & abegit ultra 12000. hominum, nec vlla in tanta voluntatum distractione, illi opposita est defensio.

In Ducatu Saganensi Silesiæ inferioris, crudele est editum facinus, quod altero libro exponetur. Anno 1473. Cardinalis Venetus, Nissæ, Tropauia, & alibi, multum laborauit de pace conficienda inter reges, sed eo successu, qui iam olim significatus est: Nulla fides regni socijs, omnisque potestas Impatiens consortis erit. Tandem cum Casimirus Mathiæ quosdam latrones immisisset in Hungariam, tota spes pacis turbata est.

Erat in Pannonia agmen quoddam militum, collectorum ex varijs populis, quod nominabatur Acephalum, illud, ubi domi ocium erat, aut vacatio à bellis, passim grassabatur: & cum Cæsari in Austria quidam procures aduersarentur, latrones illi seditiosis operam suam nauarunt, & quia putabatur hoc factum Mathiæ non nesciente, Cæsar denuo illi grauiter succensuit. Attraxit etiam ad se ex illo agmine manum Polonicam, eamque clam auxit & instruxit Casimirus, eamque in Pannoniam misit, ut Mathiam domi retineret.

Hungari & Poloni acerbissime dissident.

Sed Mathias, tanquam minimè cunctator, collectis copijs non magnis, Polonos non difficulter vicit, recuperatis omnibus locis, quæ iam occupauerant, & præsidijs in limitibus firmauerant. Ad didit autem Mathias ignominia notam præsidarijs Polonis. Erripuit illis arma, attribuit in manum fustes, eosque ita armatos in patriam remisit. Nobiles ex illis iurauerunt, etiam pro rege & patria sua, nunquam tamen arma in Mathiam sumpturos. Tanta autem fuit acerbitas odij inter istas gentes, ut quidam præfectus Mathiæ, magni nominis, iuberet nunciari Polonis, se etiam poenas inferni æquo animo toleraturum, modo prius insignem cladem Polonorum vidisset.

Friderici Cæsaris & Caroli Burgundici congressus.

Fridericus Cæsar ea æstate congressus est in vrbe Treuironum, cum Carolo Burgundico, qui hoc diu multumque petiuerat. Fuit ibi actum de multis rebus, & inter alia de coniugio Maximiliani & Mariæ Burgundicæ. Sed perfici tunc nihil potuit. Nam Carolus nolebat pacisci cum Cæsare, nisi in pace simul comprehenderetur Mathias Rex, amicus Caroli. Cæsar vero, cui iam nuntiatum erat, Casimirum graue bellum in Mathiam moliri, noluit assentiri: Præterea cum in omnibus rebus esset splendor plus quam Persicus Caroli, & fastus in oratione & gestu valde indecorus, ita ut fastidire videretur tenuitatem Cæsaris, præ se ferentis parsimoniam

niam & modestiam quandam Laconicam, secuta est animorum alienatio, & Cæsar insalutato Carolo illinc discessit.

Reuersus in Germaniam superiorem, Augustæ legatis Casimiri promisit, se Vladislao insignia regni Bohemici collaturum. Cardinalis Venetus proposuerat, ut vterq; regum, Mathias & Vladislaus, Bohemia sese abdicarent, & paterentur arbitros, vel Galliarum Regem, vel Carolum Burgundicum, vter causam foueret iustiore, sed hoc frustra fuit. Præfectus Turcicus ex Bosna rursus omnem ferè Stiriam & Carinthiam depopulatus est.

Sed in Asia Mahometum, qui omne robur Asiaticum contraxerat ad delendos Persas, Hussancanus Rex Persicus duobus prælijs superatum fudit & fugauit, cæsis de exercitu Turcico 56000. hominibus, inter quos fuerunt ductores ordinum 150. Mahometus territus tanta clade, non obtulit sese amplius ad pugnam, sed ex castellis, extructis in faucibus montium, machinis bellicis graui detrimento Persas affecit, inter quos filius etiam Hussancani discerptus est.

Hussancanus
Rex Persicus
vincit Mahometum.

Cracouiæ eo anno mortuus est celebris Theologus Silesius Iohannes Cantienſis, is & ob doctrinam, sua ætate, & vitæ sanctimoniam, fuit clarissimus, ita ut eum Polonia pro numine post mortem adorauerit, & multa ipsi miracula, Pontificia nempe, ascripserit. Fuit eius Apophtegma memorabile, commonefaciens de modestia:

Iohannes Cantienſis celebris Theologus Cracouiensis.

Conturbare caue, non est placare suaue.

Infamare caue, nam reuocare graue.

Etiam hoc anno fuit torrida aëris siccitas, rebus terra nascentibus pernicioſa, & magna fuit secuta annonæ caritas. In celebri memoria apud patres nostros fuit annus 1474. quo duo Reges Mathiam Vratislauriæ obsederunt & oppugnarunt, infœlici cum euentu. Historiam rerum illarum breuiter recensebo.

Sub initium Februarij Mathias, ut vlcisceretur Polonum, qui toties ipsi latrones in regnum immiserat, exercitum sex millium hominum in Polonos armauit, qui subito oras Poloniæ vndiq; grauius vastarunt. Exusti sunt supra bis mille vici & pagi, occupatae etiam aliquot munitiones, & multa millia hominum in Hungariam abducta.

Mathias vastat Poloniã.

Casimirus Rex lenis, interea agebat conuentus suorum ordinum, & frustra disputabat de coercenda licentia nobilitatis, & puniendis homicidis, nec suos potuit colligere, ut repelleret Hungaros. Pugnavit tamen suis artibus, hoc est, callida dexteritate, & rursus procères quosdam Hungariæ, præsertim in Transyluania, sibi coniunxit, & contra suum regem concitauit. Verum paulò post denuò fiebat mentio induciarum, à quibus ne abhorreret Mathias, duæ eum causæ mouebant. Cupiebat enim prius pacare motus in-

Q iij testinos,

testinos, & imprimis metuebat Mahometum, qui tunc grandi cum exercitu obsidebat Iaizam urbem, quæ parebat Mathiæ. Et quidem tantus fuit ardor huius regis, vt subito arma in Turcum conuerteret, quem tamen sciebat robore & multitudine longè esse superiorem. Nec virtuti defuit salutaris euentus.

*Mahometus
cedit Mathiæ
uenienti.*

Nam Mahometus, cum urbem per aliquot dies acerrimè, sed frustra oppugnasset, certior factus aduentare Mathiam, bombardis in profluentem demersis, celeri abitu cum ignominia in Thraciam redijt. Inde apparuit, quam prodesse potuisset orbi Christiano regis huius vigor, si omiſſis ciuilibus bellis, Turcos, adiutus à cæteris Monarchis, fuisset adortus.

*Iohannes Pri-
busiensis in-
uadit Poloni-
am maiorem.*

Mathias regressus in regnum, multos ex suis proceribus afflixit, ademtis illis oppidis & arcibus, quod existimarentur colludere cum Polono, cui propter moderationem & facilitatem multi erant æquiores. Interea ex Silesia etiam bellum Poloniae illatum est. Iohannes Pribusensis, qui ducatum suum Saganensem Principibus Saxoniae vendiderat, & tunc Mathiæ militabat, ex mandato regis contraxerat exercitum sex millium bene armatorum. Senatus Vratislauenſis, ita iubente rege, misit ipsi machinas bellicas. Depopulatus est magnam partem Poloniae maioris, incendit vicos & pagos supra sexcentos. Oppositus est ipsi exercitus 12000. quem collegerant Palatini illius regionis, illi tamen cum hoste animosè, & instructo bombardis, non ausi sunt congregi: ideo deinceps admodum contumeliosè in Polonia, ob socordiam & infidelitatem, traducti sunt.

*Iohannes Pri-
busiensis la-
psus fuit in
ignem.*

Auxit autem eam suspicionem Dux Iohannes, qui prædijs Palatinorum parcebat, vt hac ratione eos magis inuisos suis redderet. Nullus autem fuisset finis illarum vastationum, nisi Iohannes in flammam in oppido Kifelio lapsus esset, vnde semiuuius vix extraxit, & Stinauiam ad socrum relatus est. Casimirus tunc desidebat in Prussia, vbi Mathias etiam illi aduersarios conciliauerat: audita vero vastatione Poloniae, grauiter exarsit contra Silesiam, eamq; aspere castigare decreuit.

*Casimirus pa-
rat bellum in
Silesiam.*

Edixit igitur expeditionem vniuersalem regni, & omne robur suum ad medium mensis Augusti sibi præsto esse iussit: Vladislao etiam filio, regi placido quidem, sed hebeti & inopi, misit in subsidium belli Silesij 24000. aureorum, eumq; monuit, vt sub finem æstatis ad Vratislaviam cum Bohemico exercitu accederet. Sed dum hoc modo indulget iræ Casimirus, & parat bellum in gentem nostram, acerbum accepit nuncium, qui tamen à proposito eum nec auertit, nec permouit, vt cogitaret de defensione.

*Tartari deu-
stant Poloni-
am.*

Tartari enim infusi in vicinas Poloniae Prouincias, tractum æquantem longitudine milliaria centum, peruagati sunt, ferro & flamma sæuientes promiscuè, & nemine resistente innumerabilem turbam hominum secum raptauerunt. Posteaquam fama per Euro-
ropam

ropam euulgata est, tres Reges omnibus viribus collectis bellum ciuile instaurare, multi ex Monarchis intercedebant, & de pace agebant, Pontifex, Carolus Burgundicus, & alij Principes. Verum Casimirus, qui omnino sperauerat, Mathiam non toleraturum impressionem totius Poloniæ & Bohemiæ, cum Hungari ipsum in Silesiam non essent secuturi, fuit alienus à pace.

Mathias, vt anteuenteret Casimirum, etsi adhuc erat imparatus, tamen cito Vratislauiam aduolauit, & eò peruenit 13. Septembris. Secutus est eum post aliquot dies exercitus sex millium hominum, qui dicebatur legio nigra, collectus ex militibus veteranis multarum gentium, quos perpetuo alebat in armis grandi cum sumtu. Poloni segniter conueniebant, & sine disciplina militari, atq; domi gerebant bellum in suos, præsertim in bona sacerdotum. Mathias vero copias in vicinum agrum Vratislauiensem hinc inde distribuit, vt haberent alimenta, sed milites, Hungari præsertim, graues erant hospites Silesijs, & penè minus tolerabiles quam hostes.

Mathias denuo uenit Vratislauiam cum exercitu.

Silesia grauiter afflicta à militibus.

Rex, qui non abundabat pecunia, sæpe cogebatur conuiuere. Dicitur appellatus esse ab Episcopo, & rogatus, mandaret militibus, vt parcerent prædijs sacris. Rex subridens, Optime pater, inquit, tantæ sunt meæ huius temporis occupationes, vt ego non possum omnes coercere, oportet vos etiam partem aliquam communium malorum ferre, & cogitare non frustra vos illud in templis sonare: Pinguis est panis Christi, præbebit delicias regibus. Extorsit etiam à ciuitate ipsa ad 12000. aureorum.

Mathie sermo ad Episcopum Vratislauiensem.

Eodem mense venit Vratislauiam Ernestus Saxoniae Elector, qui adduxit equites sexcentos, optimè armatos, & præterea in comitatu suo habuit multos egregios viros, dignitate & eruditione præstantes. Is persuasit Mathiæ, vt denuo legatos de pace ad Casimirum mitteret, & ipse diligenter per suos intercedebat. Sed cum dilata res esset, & Mathias ignaua arma Casimiri metuere desisset, Ernestus tunc nihil perfecit; à Casimiro tamen impetrauit, vt in vastatione Silesiæ abstinere à Ducatu Saganensi, qui ipsi parebat, ipse autem Pridie Calend. Octobris publicè Vratislauiæ fidem dedidit Mathiæ regi, propter Ducatum illum, quem à Iohanne emerat. Magis enim probabat causam Mathiæ, quam Vladislai.

Ernestus Elector Saxoniae iurat in uerba Mathiæ.

Casimirus trahens exercitum 60000. in quo erant Lithuani & Scythæ, sub initium Octobris processit in Ducatum Opoliensem, & grassatus est in pagos, & ignobilia oppidula regionis, quæ fermè erant deserta. Viadrum, qui admodum exaruerat, facile transiit, nec tentauit Opoliam. Subinde tamen in pabulatores, qui incaute vagabantur, impetum fecerunt equites Mathiæ & grauib; eos affecerunt cladibus. Deinde Casimirus castrametatus est prope oppidum Olaiam: ibi duodecimo Octobris mediocri prælium commissum est.

Casimiri exercitus quem duxit in Silesiam.

Mathias castra ad Vratislauiam.
Vladislaus cum exercitu venit in Silesiam.
 Mathias enim ante ortum Solis agmen suorum emiserat, ut illud antecursores exercitus Polonici inuaderet. Sed cum illi elati primo successu, & magna Polonorum multitudine trucidata, progresserentur ulterius, accurrentibus sensim pluribus, cum clade aliqua in urbem compulsi sunt. Mathias initio castra posuit in ripa Viadri meridionali: sed cum intelligeret, hostem prætergressum esse flumen, transtulit ea in ripam aduersam prope Monasterium S. Vincentij: ibique diligenter se communiit, ne incommodo tempore ad dimicationem posset cogi. 24. Octobris venit in castra Casimiri Vladislaus filius cum exercitu 20000. pedestri ferme: Is ad Monsterbergam grauiam damna à militibus Mathiæ passus fuerat, qui ex insidijs magnam multitudinem Bohemorum deleuerant.

Vladislaus ea clade irritatus, Francosteinum exussit. Reges, pater & filius, post mutuam salutationem, cum tanto exercitu, qui robori Turcico opponi potuisset, profecti sunt ad oppugnandam Vratislauiam: & primum castris locum ceperunt prope flumen. Sed Mathias, qui ex suis castris perpetuo grandine globorum ex machinis ingentibus, Polonorum castra verberabat, coëgit eos ut retrocederent.

Casimirus & filius infelicitate obsident Vratislauiam.
Casimiri exercitus sine disciplina militari.
 Omissa igitur oppugnatione deflexerunt ad Austrum ad oppidum Cantium, & longam obsidionem instituere cœperunt. Sed eius consilij fœdus fuit euentus. Nam cum ipsi reges ingenio & consilijs bellicis parum valerent, nec adessent fideles monitores in castris, præterea esset licentia detestanda, culpa præcipuè Bohemorum, qui nihil regem suum reuerabantur, ad omnes partes quotidie sine vlla disciplina, aut ordine, multæ turmæ prædatum excurrabant: ex illis Mathiæ ductores & milites, quos aut Vratislauia emittebat, aut quos in vicinarum urbium præsidia distribuebat, singulis diebus plurimos trucidabant, magnasque cateruas captas secum raptabant, adeo ut Vratislauiæ & in vicinis urbibus omnes tures, carceres & ergastula, Polonis & Bohemis replerentur.

Mathiæ uox de exercitu regum hostium.
 Accedebat etiam fames grauis in castris. Nam annona Silesia erat comportata in vrbes: itinera autem Polonica & Bohemica à Mathia, cui multi ex Polonia sese adiunxerant, erant interclusa. Ipse Mathias, quo die exercitus adhuc incolumis, in conspectum ad mœnia Vratislauiæ venit, in altera ripa impavidus stetisse scribitur, & cum tantas copias tantumque apparatus armorum cerneret, gemens & fremens capillos vulsit, addens, se dominum orbis terrarum futurum fuisse, si tales & tantæ copię sibi militassent, istos vero imbelles & desides nihil sua fortuna uti didicisse.

Vratislauia tempore obsidionis nunquam clausit portas.
 Toto autem tempore obsidionis, Vratislauia portas urbis nec die nec nocte clausit. Præterea, ut Poloni retraherentur domum,

num, statum ab initio Silesiæ, ductore Melchiore Løbelio, ex oppido Suibusio vicinam oram Poloniae maioris vastarunt. Mathias duces uastant Poloniae oras. Deinde sub finem Octobris Glogouiam venit Fridericus Lignicensis & Stephanus Palatinus Zepusienfis, illis equitatum suæ nobilitatis addidit Henricus Freistadiensis, ductore Casparo Nosticio. Iste exercitus diuisus in plures turmas, in Polonia maiori magnam fecit vastitatem, & oppidum Mesericium, quod in illis locis magni est nominis, cepit. In altera ora Orientali, Nicolaus Opoliensis etiam populationibus Poloniam afflixit. Grassabatur etiam sæua lues in castris.

Moti igitur his incommodis reges, pater & filius, flecti se ad pacem passi sunt. 19. Nouembris in libero campo primum congressi sunt Casimirus & Mathias, ubi quidem ambitione quadam ridicula inter reges certatum est. Vladislaum Mathias ad colloquium non admittebat: ipse autem non ignarus moris Polonici, sciebat Polonos postulatuuros, ut Casimirum nudato capite, cum significatione demissionis, salutaret. Hoc ut eluderet, progressus est in equo veste aurata pulcherrima indutus, caputque nudum, etsi aura erat asperrima, corona ex folijs rutæ ornauerat. Casimiri & Mathias congressus ad Vratislauiam.

Casimirum sui multis pellibus texerant, easque de industria collo obuinxerant, ut honorem Mathiæ habere non posse videretur: In via tamen de consilio & cultu Mathiæ certior factus, ipse etiam capitis tegumenta abiecit. Impetratum est à Mathia, ut pateretur vocari etiam Vladislaum, & colloquio dies dictus ad 21. Nouembris, ibi prope pagum Mocor erecta sunt tria tentoria, sed eo die, cum in colloquutione Mathias in Vladislaum excandesceret, nihil fuit perfectum, & tota res in conuentum consiliariorum in urbem Vratislauiam reiecta. Casimiri, Mathiæ & Vladislai Regum congressus.

Mathias exercitum Polonicum, qui inedia contabescebat, & miseram vitam vix ex esu raparum fermè sustentabat, totum triduum ex vrbe pauit. Nam super alias clades, 18. Nouembris, incendium in castris ortum fuerat, quod magnam partem castrorum consumpsit, perierunt multi homines, iumenta, & supra 500. currus, onusti victu & instrumentis bellicis, cremati sunt. Mathias exercitum Polonorum castra inuasit incendium ad Vratislauiam.

Mathias in tractatione pacis, vnicam & simplicem proponebat conditionem, qua bellum perpetuo finiri posset. Appetebat nuptias Hedwigis filiæ Casimiri. Sed turbauit hoc Elizabetha Regina mater, quæ Mathiam maximè oderat, & illi generis ignobilitatem obijciebat: Impediebat etiam hoc magno conatu Fridericus Cæsar. Coniugi autem omnia indulgebat Casimirus Rex. Mathias igitur, cum se sperni videret, noluit de perpetua pace paciscicum Regibus, sed assensus est, ut fierent induciæ in menses triginta, oppida intercepta vtrinque reddita sunt, & captiui dimissi: in ea pace etiam Pruteni, qui Mathiæ fauebant, comprehensi sunt. Elizabetha Polonia regina noluit Mathiam generum. Mathias paciscitur inducias cum Regibus.

*Historia de
Pacificatione
perfecta ab
Electore Sa-
xonie &
Brandebur-
gico.*

Annotatum est à nostris præceptoribus, celebrem fuisse sermonem Principis præstantis sapientia & virtute, Electoris Saxonie Iohannis, Ernestum Saxonie Electorem & Iohannem Brandenburgicum, eo tempore contraxisse equitatum sex millium, eumque adduxisse Vratislauiam, & fuisse hortatores Regibus, ut sinerent rem amicè componi, quos ut facilius flecterent, professos etiam esse Principes, se futuros hostes illius, qui foret in accipienda pace durior. Causam autem eam in conuentu Regum & Principum splendide proposuisse Marchionem Iohannem, cuius fuit eloquentia & virtus eximia, & ita pacem factam esse.

Hoc utrum ita acciderit, mihi non constat, neque in annalibus Silesijs aut Polonicis, qui eo anno scripti sunt, hæc narratio extat, quam tamen propterea non reprehendo. Magna enim fuit nostrorum historicorum incuria & imperitia. Septimo quidem anno post, opera Principum Saxonie, bellum, quod inter Mathiam & Electorem Brandenburgicum exarserat, sedatum fuit, eò utrum hæc historia spectet, non scio.

Gabrielis Veronensis Monachi fortuna.

Rebus hoc modo compositis, Poloni & Bohemi domum reuersi sunt, non modo post inutiles sumtus profusos in tanta expeditione, sed etiam amissis septem millibus hominum, & plarisque impedimentis. Fuit tunc inter alios literatos, quorum magnum semper cœtum secum circumducebat, in castris Regijs, Gabriel Veronensis, quem literæ & mirabilis fortuna altè euexerant. Erat ille ex sodalitiis Monachorum, qui S. Francisci institutum profitentur, & missus fuerat à Paulo Pontifice ad Mathiam in negocijs Pontificijs.

Rex post Paucorum dierum colloquium ingenium & solertiam viri agnouit, & præcipuè eruditionem ipsius, in studijs Oratorijs & Poëticis valde probauit, nec multo post, ut eum ciuem sui regni haberet, locupletem Episcopatum Agriensem, præteritis multorum Principum filijs, qui eum ambiebant, ipsi attribuit. Post paucos deinde annos, nesciente hoc Gabriele, maximis precibus à Pontifice Sixto petijt, ne Gabriel Collegio Cardinalium ascriberetur.

Pontifex & Collegium regi rescripserunt, aulam Romanam libenter parituram voluntati Mathiæ, modo quemuis alium magis idoneum indicaret. Hunc enim Monachum, obstrictum voto paupertatis, ad tantam dignitatem euehi non posse, nec eum qui inter sordes inopiæ enutritus esset, ad maxima negocia politica in aula Romana posse adhiberi.

Non desijt Rex contendere postulando, donec Pontifex ipsi morem gessit, & Monachum illum olim mendicum, nudisque pedibus incedentem, in senatum Cardinalium legit. Qui tamen, ubi Romam migravit, opinionem sui vicit, & cum in maxime arduis rebus

rebus mirifica eiuſeſſet ſagacitas & induſtria, probauit Mathiam inprimis ſapientem eſſe ingeniorum æſtimatorem. Tunc autem, cum adhuc eſſet Epicoſopus, Satyrico carmine Polonorum fortunam exagitaui, cuius tale fuit initium :

*Bruma venit, nix alta ruit, migrate Poloni,
O fugite ad proprios algida turba lares.*

Reſponſum illi fuit ab Archiepiſcopo Leopolienſi Polono ſimili ſatyra, plena nigri ſalis. Vladislai milites in reditu ad Suidniciam, & in tota illa vicinia, Caſimiri autem in Ducatu Volauienſi & Stinauieniſi grauiter ſpoliarunt loca agreſtia, ſacra & profana, contra pacta. Stinauiæ Caſimirus tranſijt per pontem Viadri, qui preſſus pondere concidit : Perierunt in flumine multi homines & impedimenta, fuit hoc ſub initium Decembris.

*Casimirus ex
Sileſia redit
in Poloniam.*

Bello huic nihil ſe immiſcere potuit Fridericus Cæſar, quia procul tunc aberat alio bello detentus, cuius tamen, quia illuſtris eiſ vbiq; fuit fama, breuem facio mentionem. Carolus Burgundiæ Dux vir ſpiritus excelli & cupiditatis infinitæ, inſidiabatur Germaniæ, & conabatur in ſuam poteſtatem traducere omnem ripam Rheni. Inuenit πέρφατον belli, quod diceret, ſe opem ferre Epicoſopo Coloniienſi Ruperto, quem ſui proſtigauerant. Hoc prætextu obſedit urbem Noueſium.

Id factum æſt Ch. 1474. vide Caluſium Chronol. pag. 424.

Fridericus Cæſar, aſſentiente ſenatu Imperij, edixit expeditionem contra Carolum, & collecto exercitu florentiſſimo ex robore Germaniæ, Carolo obuiam proſectus eſt : præcipui Duces belli illiſ fuerunt Albertus Brandeburgeniſis Elector, & Albertus Saxonicus. Durauit ea obſidio amplius anno, & neuter Principum fortunam belli experiri ſtatuit : Cæſar tamen alias etiam habebat cauſas, cur nollet dimicare. Nam occultè ſibi Carolum conciliauit, & rurſus nuptias filiæ Mariæ pro Maximiliano petiuit.

*Fridericus
Cæſar ſoluit
Obſidionem
Noueſianam.*

Carolus etiam, qui videbat ſe imparem eſſe potentiæ Germanicæ, Cæſari aſſenſus eſt, & impetrauit à filia literas ſcriptas ad Maximilianum, quibus teſtabatur obtemperaturam ſeſe voluntati patris, illiſq; muneris loco addidit Adamantem magni pretij. Quæ ſponſio ſola deinde coniugium illud, mortuo iam Carolo, & rebus omnibus valde turbatis, Maximiliano ratum fecit.

*Fridericus
Cæſar concia-
liat filio nu-
ptias Mariæ
Burgundiæ.*

Egrediè vero tempore illiſ obſidionis Cæſar eluſit artes & ſimulationem Ludouici Regis Galliæ, qui putabatur calliditate ſua ludificari poſſe omnes homines : Promiſerat Ludouicus, cui Carolus perpetuus, & quidem grauis erat hoſtis, Cæſari auxilia contra Carolum, quæ tamen non mittebat, quia malebat bellum illud in longum tempus duci, & vtramq; partem atteri.

*Fridericus
Cæſar deriſit
Ludouicum
XI. Galliæ
Regem.*

Cæſar tandem illi nunciauit, ſe velle paciſci cum Carolo, cum in Gallia nihil inueniret præſidij. Illi renunciabat Ludouicus, rectè facturum

facturum Cæsarem, si omnes Prouincias Caroli, quæ essent deuinctæ Imperio, armis ad se traheret, sese idem facturum de illis, quæ à regno Galliæ penderent. Legatis ista proponentibus, Cæsar senex sagacissimus, recitauit Apologum, eumque vt domum ad regem suum referrent iussit.

Vagatus est, inquit, in mea Germania Vrsus vastissimæ magnitudinis, qui omnem vicinum agrum fœde vastabat. Tres autem iuuenes oppidani, præditi singulari, vt videri volebant, animi robore, accedunt Cauponem vrbs, ab eo impetrant apparari sibi lautum conuiuium, intra biduum verò omnem se sumtum præstituros spondent. Nunc enim inquit venatum egredimur necaturi illum truculentum vrsus, quem vbi iugulauerimus, non solum corium magno vendemus, verum etiam munus luculentum à Repub: propter beluam illam vastatricem interemtam, impetrabimus.

Conueniunt inter se, prandetur hilariter & liberaliter, pransi egrediuntur in syluam ad latibulum feræ, in quam cum opinione citius incidissent, maximo metu perculsi, illico omnes in pedes se coniiciunt. Et quidem vnus in altam arborem conscendit, alius recta ad urbem currit, tertium autem, qui erat ignauior, Vrsus comprehensum prostrauit, & pedibus fortiter conculcat, rictum deinde prope os admouet. Ille consilio valde utili, plane mortui speciem simulat, spiritu quantum potest compresso. Ea enim vrsi natura est, vt cadauer non attingat: cum igitur existimaret istum esse extinctum, in suum antrum regreditur.

Adolescens tandem surgit, & urbem petit; qui in arborem confugerat, vbi illum videt euasisse, consequitur eum, & age, inquit, oro te, quid in aurem tibi immurmurabat bestia. Hoc mihi, inquit, præceptum dedit, ne quod deinceps vendam corium, nisi fera prius capta. Præter hanc fabulam nihil tunc aliud legatis respondit Cæsar, quæ tamen regem monebat, ne partiretur exuias Caroli, nisi eum prius profligasset.

In Silesia Mathias abeunte hoste vocauit ordines Vratislauiam, à quibus summis precibus exoratus est, vt coleret pacem cum Polonis, & parceret Silesiæ. Deliberatum est etiam de corrigenda moneta, quæ rursus confusiones multas excitauit. Ineunte anno 1475. profectus est Suidniciam, & expugnauit arcem Furstensteinum, vbi dicebatur esse receptus latronum Bohemicorum.

Falso verò relatum est à scriptoribus Polonis, Mathiam tunc profligatum esse ab equitatu aulico Vladislai, qui tunc procul in Bohemia aberat. Deinde afflixit multos ex principibus Silesijs, præcipue Duces Ratiborienses, qui putabantur contulisse consilia cum Polonis. Olfnicensem etiam Ducatum vniuersum ad se tra-

Mathias multat Principes Silesiæ.

Olsniz

Id. eundem
n. l. m. Apologum
de apud Cæsarem, Vrsus.
Fabula de Vrsis. p. 415. titulo
vbi præceptum.

de Erasmo Adag. p. 694. f.
Guar. lib. 17. p. 360. f.

Olsnicensis, vidua illius, mulier Masouienſis, æqua ſuæ genti, Caſimirum in Sileſia conſilio & ope iuuerat, & inter alia monuerat Polonos, vt Viadro, qui tunc admodum decreuerat, in alium alueum traducto, vndiq; Mathiam & urbem obſiderent, quod quidem cum præſenti periculo Regis & urbis factum fuiſſet, ſi Poloni ſapere voluiſſent.

Ideo, finito bello, Mathias iratus mulieri minabatur, ſe ipſam ex Sileſia eiecturum. Conradus vero Albus frater, qui & ipſe non ſatis propitium habebat regem, cum Mathiam placare non poſſet, & ſuam ditionem, & eam, quam ex morte fraterna adire debebat, vendidit Ducibus Saxonix, quos ſciebat valere gratia apud Mathiam, & quidem Rex initio bonam ſpem fecit Principibus, ſed tandem conſilijs ſuorum immutatus, qui dicebant, hac ratione paulatim Sileſiam in poteſtatem Principum exterorum venturam, ipſe omnem eam ditionem ſe emturum profeſſus eſt, & Cunrado numeraturum pretium quod petebat.

Mathias Olsnicenſem ducatum ad ſe transfert.

Mathias Vratiſlaviæ reſciuit Heduigen Caſimiri, quam ſæpe appetiuerat, promiſſam eſſe Georgio Bauariæ Duci, Ludouici filio. Abiecit tunc omnem ſpem veræ concordix, & planè à Polonis ſe abalienauit, & vt in illa vicinia oſtenderet ipſis, ſe non eſſe in exigua autoritate apud exterarum gentes, expectauit ibi ſplendidam legationem Ferdinandi Regis Neapolitanorum, in qua fuerunt multi viri Principes, Senatores Veneti, & comitatus ducentorum equitum, quæ quinto die Februarij Mathiæ promiſit coniugium Beatricis filix naturalis Regis Ferdinandi, cum dote centum millium aureorum.

Mathiæ promittitur coniugium Beatricis filix Ferdinandi regis Neapolitanorum.

Ipſe autem Rex profeſtus eſt Vratiſlavia tertia Martij, & tranſiit per ditionem Olsnicenſem, quæ vniuerſa in verba ipſius iurauit. Conradum tamen Album ad mortem uſq; gubernatoris loco Ducatum adminiſtrare iuſſit. Grauis fuit hoſpes Sileſiæ iſtis menſibus Mathias, & non ſolum grandibus exactiõibus eam exhaustit, ſed etiam nimium exiſtimabatur indulgiſſe libidini militum, qui violenter fuerunt graſſati. Ideo multorum ſtudia, quæ prius erga ipſum fuerunt eximia, refrixerunt: & quidem vetus eſt illud apud Thucydidem, qui inquit: In omni bello malè audire gubernatores, propterea quod etiam in bello non inſœlici multæ ærumnæ redundent in populum.

Mathias oſſendit Sileſios.

Mahometus, uſus occasione diſſidentium inter ſe Regum Chriſtianorum, ſub exitum anni ſuperioris miſerat exercitum 120000. militum ad domandam Valachiam, quam volebat conſtituere pro arce, vnde Poloniam & Hungariam poſſet inuadere. Sed Stephanus Valachus, etſi deſertus erat ab omnibus Principibus, tamen ex ſuis popularibus & militibus mercede conductis, armauit mediocres copias, quæ non excedebant 40000. uſus autem

Stephanus Valachus proſligat ingentes copias Mahometi.

opportunitate loci, exercitum Turcicum pene vniuersum deleuit, magna multitudine trucidata, & alia in Istrum demersa.

Captiuos omnes palis confixit. Bassas vero Principes ad Monarchas Christianos hinc inde misit. Stephanus ea victoria nihil elatus, sed publice professus est, agnoscere se, à Deo hostem esse profligatum, quem tamen irritare alia expeditione noluit, sed vicinos reges appellauit de auxilijs, quæ non impetrauit.

Datur Mathiæ vitio à scriptoribus Polonis, quod literis missis in omnem Europam, & præsertim in Italiam, narrauerit, suis auspicijs & à suo subdito Stephano deuictos esse Turcos. Constat tamen præcipuam partem exercitus Valachici fuisse Hungaros, & de ipso Stephano disceptabant inter se Polonus & Mathias. Dies pugnae fuit 17. Ianuarij, anni 1475.

Capha urbs occupatur à Mahometo.

Gotthica gentis reliquiae in Taurica Chersoneso opprimuntur à Mahometo.

Stephanus Valachus eripit insignem prædam Mahometo.

Mathias Sabaciam arcem eripit Mahometo.

Mathiæ singulare symptoma accidit in oppugnatione arcis Sabaciae.

Tyrannus Turcicus non est fractus illa calamitate, verum sub initium æstatis terra marique, adiutus etiam à Tartaris, obsedit Capham urbem Genuensium, quæ olim fuit Theudasia, eamque sexto die lunij prodentibus ultro, vt scribitur, urbem Italis, in suam redegit potestatem, & simul plerasque ex vicinis munitionibus occupauit, atque ita reliquiae honestissimæ gentis Gotthicae in illis locis aut deletæ, aut tristi seruitute oppressæ sunt.

Naui quædam Caphensium, magnitudine insignis, quam Tyrannus Constantinopolin duci iusserat, mirabili Dei beneficio seruata est. Vehebat ea 150. adolescentulos captos, forma egregios, segregatos ad spurcitiam libidinosam Tyranni, & præterea nobilem supellectilem multam, eam remiges appulerunt Ciliam, & Turcis, qui erant in naui, interfectis, dediderunt sese Stephano Valacho, qui illam urbem obtinebat.

Mathias reuersus in Hungariam nihil defatigatus tanta mole continuorum bellorum, cito parauit se ad expeditionem Turcicam, & sub initium mensis Octobris exercitum suum familiarem 10000. militum, in quo erant Episcopi, eduxit, instructum machinis bellicis insignibus, & in ripa Sauii fluminis Sabaciam arcem munitam à Turcis, & firmatam præsidio 5000. Turcorum, magno cum labore expugnauit, interfectis omnibus Turcis, vicinam deinde oram Turcicam depopulatus est, & propter frigus hybernum intollerabile domum regressus est.

In ea oppugnatione in ipso rege memorabile quid animaduersum est. Erat is somni brevis & lenissimi, adeo vt leuissimum murmur quietem illius turbaret. Tunc autem, cum horrenda tonitrua ex machinis inusitatae magnitudinis ederentur, muri ex verberatione continua creparent, terra fragore illo sub pedibus quasi quasi mugiret, tamen ipse Rex in multas horas altum dormiuit, quod ipsum pathos heroicum fuisse existimari potest.

Nam

Nam & Alexander ante prælium ad Arbela in multam lucem profundo oppressus somno dormiſſe, vt à Parmenione vix excitari poſſet, ſcribitur, animo nimirum heroico, ex longa ratiocinatione de inſtanti pérículo ſuperando, defatigato, & tandem ex certa ſpe foelicis exitus corpus grata tranquillitate & quiete perfundente.

Amiſit in ea expeditione Franciſcum Hagecum ducem magnæ virtutis, eum in Alba regali ſplendido funere extulit. Nec multo poſt Turci fluminibus glacie concretis ſubitaria excuſſione Hungariam depopulati ſunt. Volauit æſtate huius anni monſtroſa caterua locuſtarum in Bohemia, Sileſia & Polonia, quæ agros multum vaſtauit. Romæ Pontifex Sixtus, cui graue erat expectare annum quinquageſimum, iubilæum, vt ærarium ſuum expleret, indixit: ex Sileſia multi hoc anno Romam proſecti ſunt, & inter alios Fridericus Lignicenſis. Sed Pontifex, cui odor lucri erat ſuauiſ, ſub exitum anni, domi noſtræ nundinas eas inſtituit, vt plures ineſcaret.

Locuſtarum agmina Sileſiam & Poloniam implent.

Sixtus Pontifex cumulat iubilæos.

Vere anni ſequentis, qui fuit à nato Saluatore 1476. Mathias miſit ſplendidam legationem in Italiam, quæ adduxit ipſi ſponſam ſuam Beatricem Ferdinandi filiam, virginem optimis artibus bene eruditam, & quæ grata cum facundia, multa ex veteribus ſcriptoribus latinis appoſitè recitabat. Eius legationis Principes fuerunt Rodolphus Vratiſlauenſis, & Iohannes Varadienſis Epifcopi: duxerunt ſecum equites 700. Corona regni Hungariæ Beatrici impoſita eſt die S. Lucæ Budæ, & ibi nuptiæ ſuperba cum pompa peractæ, ad quas Mathias per ironiam etiam Caſimirum Polonum inuitauit.

Beatrix coniunx Mathie regis excelluit eruditione.

Mathias Rex celebrat nuptias.

Mahometus tandem finiturus bellum Valachicum, cum excidio gentis, ex Thracia exercitum adduxit, conduxerat etiam regem Scythicum, vt ab altera parte ſe in Valachiam infunderet. Stephanus fruſtra petiuit auxilia à Poloniſ, neque tamen ideo animum deſpondit. Sed collectis ſuis copijs, obuiam progreſſus Tartariſ, eos magna ſtrage ad Borifthenem uſque cæcidit & fugauit, ademit illis omnem prædam, impedimenta, arma, veſtes, & vix pauci per flumen enatarunt.

Interea autem Mahometus abſente Stephano prætergreſſus erat Iſtrum: Stephanus, quia hoſti impar erat, ſuos ipſe vrebatur agros, & Turcos, qui longius excurrebant à caſtris, ſubinde expectata cum manu equitum opprimebat, ita vt ad triginta millia Turcorum trucidaffe dicatur. Sed cum Mahometus eum tandem ingenti cum exercitu circumfunderet, Stephanus in montes ſe abdedit. Turci omni Valachia deuasta, etiam vicinis regionibus Polonia non pepercerunt.

Stephanus Valachus rursus Tartaros & Turcos reprimat.

Mahometus ad extremum coactus ex inedia, peſtilentia, & propter claſſem in Iſtro tempeſtate diſiectam, exercitum reduxit.

R ij

Necq

Neq; sic tamen satis sibi nocuisse Christianis videbatur, verum dum Mathias nuptias facit Budæ, ipse ex regno Bosnæ ingentem manum prædatoriam emittit, ea perruptis castellis ligneis, quæ ad ripam Danubi extruxerat Mathias, latè Carinthiam & Stiriam populata est.

Traducitur Mathias, quod hoc etiam anno Italiæ nunciauerit, Mahometum metuisse suum aduentum, ideoq; reliquisse Valachiam. Hoc tamen verum est, Mathiam Stephano deserto, à Polonis, misisse auxilia, quæ Turci non expectarunt, illis deinde usus est Stephanus in reprimendis Transalpinis populis, qui magis sæuiebant in Valachos, quàm ipsi Turci, neque obscurum est, hunc regem solum tunc fuisse formidini Turcis, & potuisse eum prodesse orbi Christiano ardore & fortuna sua, nisi fata Europæ, quæ orta fuerunt ex tristibus, hisq; diu cumulatissimis peccatis, obstitissent. Italia, annitente Ferdinando Neapolitano, misit ipsi 200000. aureorum in bellum Turcicum, quam pecuniam sequenti anno dissipauit in crudeli bello Austriaco.

Mathias accipit sumtus in bellum Turcicum ex Italia.

Fridericus Cæsar infeliciter laceffit arma Mathie.

Fridericus Cæsar iniquissimus erat Mathiæ, & fortassis, sicut ingenia iracunda multum peccant, ipse præbebat causam offensio-num. Reuersus igitur ex Germania inferiori, & à nuptiis Bauariæ, statuit Mathiam bello persequi, quæ consilia in sene alioqui sapientissimo fuerunt plena errorum. Confidebat ipse foederi Bohemico, & Polonico, quod recens ictum erat inter Cæsarem & duos illos Reges: verum sero tandem apparuit, rectè dictum esse à Lacone illo: Pueros ludere consueisse astragalis, reges foederibus & iuramentis.

Hyeme istius anni, quæ fuit asperrima, adiutus à Vladislao Bohemico exercitu 4000. militum, animaduertit in procures Austria, quorum fides erat suspecta, & qui colludere putabantur cum Mathia. Captæ & per deditioem acceptæ sunt multæ arces, sed moles belli in annum futurum dilata est. In ducatu Glogouiensi hoc anno, mortuo Henrico Freistadiense sine liberis, magna est facta mutatio, & factum initium belli Marchici, quod describetur suo loco.

Caroli Burgundici miserabilis interitus.

Celebris est iste annus propter interitum Caroli Burgundici, cuius tantus fuit splendor & fortuna, vt pene omnes Principes Europæ anteiret. Attraxit autem sibi exitium superbia & πολυπραγμοσύνη, quæ vitia multos sapientes & potentes homines euerterunt. Discesserat ab obsidione Nouesiana inflatus opinione potentiæ suæ, & appetebat multas aliorum prouincias.

Heluetiorum inopia.

Anno 1475. decreuit bellum in Heluetios, qui ipsum non læserant. Miserunt ad ipsum legatos deprecatores, qui obtulerunt ipsi satisfactionem, si quid deliquisse viderentur, & inter alia narrarunt Carolo, tantam esse inopiam populi Heluetici, vt calcaria & frena

& frena equorum per ipsius exercitum, pluris debeant aestimari, quam omnis ea pecunia, quæ ex agris ipsorum posset cogi. Sed Carolus indulgit iræ, & cum Gransonium oppidum potestati ipsius sese permisisset, milites prædiciarios Germanos 500. contra pacta, laqueo strangulauit. Heluetij irritati ea crudelitate & perfidia, raptim collectis suis militibus, obuam iuerunt hosti.

Exercitus Caroli, qui erat instructissimus, quasi panico terrore perculsus, ne quidem conspectum Heluetiorum tulit, sed subito in fugam omnes sese coniecerunt. Cædes non magna facta est, verum Heluetij adepti sunt omnem ferme thesaurum Caroli: Nam, ut esset admirationi legationibus Regum exterorum, quæ castra sequebantur, vniuersam suam pretiosam supellectilem, quæ vix apud aliquem Regem erat magis exquisita, domo secum aduexerat.

Heluetij potius
untur ingenti
thesauro Caro-
li Burgundi
dici.

Heluetij, quæ tunc fuit gentis simplicitas, pretia tantarum rerum nihil intelligebant. Tentorium Caroli, quod auro & gemmis mirabili arte contextum fulgebat, ab eis in frustra discerptum, & inter plures diuisum est: patinas argenteas vilissimo pretio pro stanneis vendiderunt. Adamantem ipsius, qui erat in toto orbe terrarum, tanquam miraculum naturæ, celebris, quidam ubi reperisset, tanquam inutilem lapillum abiecit, postea aliquid suspicans, eundem vendidit sacrificio sui oppidi aureo nummo, is dono dedit eum suo Magistratui vrbanò, & ab eo accepit duos aureos. Nostra ætate cum peruenisset in manus illustrium Fuggerorum, aestimatur superare pretio suo redditus magnorum regum.

Adamantem nobis
lis Caroli Bur-
gundici.

Carolus ex mœrore animi incidit in Melancholiam, hoc est, in mentis quandam alienationem, quæ ipsum totum immutauit. Est quidem hoc familiare viris heroicis, sicut ostendunt exempla Nabuchodonosor, Herculis & aliorum, ut etiam hoc modo ostendatur exemplum iræ Dei, qui heroicæ animæ quoque potest adimere eximiam sapientiam & robur, propter peccata. Confluxit demum sub initium anni 1476. cum Heluetijs, qui habebant auxilia ciuitatum Germanicarum, & ab illis ingenti strage victus est.

Carolus Bur-
gundicus inci-
dit in Melan-
choliā.

Carolus Bur-
gundicus rura-
sus superatur
ab Heluetijs.

Tandem sub exitum anni, cum bellum transtulisset in Lotharingiam, quem Principem Heluetij & Germani iuuabant, ad Nanceium oppidum ex magna pertinacia, cum tamen à suis proditus esset, confligit cum Germanis, copijs suis exiguis, in qua pugna miserabiliter trucidatus est, & sero tandem inter cadauera interemptorum inuentus, eo penè modo, ut de Pompeio olim dictum est:

Carolus Bur-
gundicus ad
Nanceium
vincitur &
occiditur.

Iacet ingens littore truncus,

Auulsumq; humeris caput & sine nomine corpus.

Interfectus est Carolus, ut reperio in annalibus manuscriptis, die Thomæ Apostoli. Sed nos ad nostra reuertimur.

Vladislaus accipit insignia Regni Bohemæ à Cæsare Friderico.

Anno 1477. Vladislaus vocatus à Cæsare profectus est in Austriam cum exercitu 8000. fecit spem Friderico, etiam secuturas esse copias Polonicas. Exceptus est à Cæsare exquisitis honoribus, & collata sunt ipsi insignia regni Bohemiæ solenni cum pompa Viennæ, multum dissuadente Pontifice & præcipuis Cardinalibus, qui prouidebant, inde funestum oriturum bellum. Vladislaus paulò post, apud Viennam agitantem conuiuia, defecit pecunia, & Bohemi, nihil morati imperium Regis, reuertuntur domum, dilabuntur etiam copias Cæsaris, ibi Mathias, frustra intercedentibus proceribus Hungaris, & orantibus, vt potius Turcos bello peteret, instar torrentis in Austriam irruit, duxit secum in castra nouam suam nuptam, virilis animi mulierem.

Fridericus Cæsar transigit cum Mathia.

Mathia conferuntur insignia regni Bohemiæ à Cæsare Friderico.

Totam vero Austriam ad fines vsque Bauariæ peruastrauit, & in potestatem suam redegit: Viennam tamen frustra obsedit, ab eaque fortiter repulsus est. Optimus Cæsar, quem sero poenitebat suæ credulitatis, frustra implorabat opem Bohemorum & Polonorum ex fœdere. Tandem Casimirus excusans se de auxilijs, misit ipsi in sumtum belli decem millia aureorum. Cæsar iratus pecuniam illam in Poloniam remisit, & cum Mathia durissimis conditionibus transigit. Renunciat iuri suo in regno Hungariæ, Mathiæ confert insignia Regni Bohemiæ, sicut Vladislao: pro munitionibus Austriæ numerat ipsi 180000. aureorum: etsi Mathias, cui non dabatur pecunia, diu postea eas munitiones retinuit.

Accipiebat pacem eo libentius Mathias, quia Turci rursus littus Adriatici maris ad ipsam vsque Venetorum ditionem vastauerant: & respiciebat etiam Silesiam, ne, ardente tunc bello Marchico in Ducatu Glogouiensi, consociarentur arma vicinorum Principum, & ipse aliquid detrimenti caperet.

Annus 1478. paulò fuit quietior, etsi priores motus nondum plane resederant. Casimirus, qui ubiq; bellum inforteliciter procedere videbat, animum ad pacem faciendam cum Mathia adiecit. Missi sunt legati, subinde ex vno regno in aliud cursitantes, qui proponebant conditiones. Audita fuit præcipua legatio Polonica à Mathia Vicegradi, non procul à Buda, vbi Mathias arcem regio & Italico cum splendore, sicut in ædificationibus fuit sumtuosus & exquisitus, condiderat.

Mathias in disceptatione de pace appositè respondit legatis Casimiri Regis.

In consilio Hungarico, quod fuit valde augustum, solus Rex linguam Sclauonicam callebat: & quamuis legati non ignari essent linguæ latinæ, eaque ipsos Rex vti malebat, tamen ipsi, ne intelligerentur à familiaribus Regis, de industria orationem sermone patrio ad duas integras horas pronunciarunt. Audiuit eos Rex patienter

patienter & attentè, cumq̃ perorassent, sciscitatus est Latinè ne an Polonicè sibi mallent responderi. Legati hoc arbitrio Regis permiserunt.

Tum Mathias splendidam orationem sermone latino exorsus est, in qua capita concionis Polonicae dissipata, optimo ordine distinxit: Postulatis Regijs sapienter respondit, & ea, de quibus secum expostulabat Casimirus, grauiter & constanter refutauit. Proposuerant vero oratores Poloni in vestibulo sui sermonis, existimare Casimirum, Mathiam præter officium fecisse, quod Episcopos quosdam regni Poloniae à Casimiro alienasset, eosq̃ in oppugnando suo Rege pecunia iuuisset. Artem enim esse illaudatam, minimeque magno Principe dignam, alterius regis subditos ad seditionem concitare, & contra ius gentium religionem iuramentorum, neruum humanæ societatis euertere.

Caput hoc, quod plurimum habebat aculeorum, Mathias de industria ad finem vsque sibi reseruauerat, & existimabant Poloni, dissimulari hoc studiosè, quod excusari non posset. Verum Mathias tandem subridens: Renunciate, inquit, Regi vestro, olim me puerum à præceptoribus meis tale noëma dedicisse: Honestus est error eorum, qui magnos duces sequuntur. Anteit me ætate Casimirus Rex, eo igitur magistro & duce vsus sum. Concitauit ipse in me non solum præcipuos regni mei Episcopos & proceres, verum etiam seditiosos numerofo iuuit exercitu, vt me ex regno deturbarent. Non igitur mirabitur, si ego leniter exemplum illud aliquando imitari conatus sim. Erubuerunt legati, qui nemine rant vera Regem loqui.

Animaduersum est, in tam longo & non præmeditato latino *Mathias Rex* sermone semel omnino in Grammaticam peccasse Regem, quem *fuit peritus* tamen lapsum euestigio correxit. Promittebatur inter alia Mathiæ *latinae lingue.* magna pecuniæ summa, si regno Bohemiæ vellet renunciare. Inter istas tractationes pacis, præfecti Vladislai conati sunt occupare Pilsnam, quam tenebat Mathias: profligati sunt vero ibi cum magna clade, & Mathias ad faciendam pacem factus est durior: Pepiggit tamen postea inducias, quæ subinde extractæ sunt, donec sequenti anno inter ipsos conuenit. Turci rursus hoc anno in Carinthiam excurrerunt.

Vratislaviæ fuit nuncius Pontificis Balthasar de Piscia, vir *Balthasar legatus Pontificis* valde incogitans & turbulentus. Is ex mandato Pontificis, vt præse ferebat, emisit fulmen anathematis in Vladislaum Regem, quem *cuius seuit in Principes.* dicebat probare dogmata Hussitica, & in Casimirum Poloniae Regem, quod is hæreticos defenderet. Vladislaus enim Rex mitis non patiebatur se accendi ad sæuitiam in Ecclesias Hussiticas, hoc ægre ferebat Roma. Ciuitates etiam Silesiæ denunciauit pro ex-

communicatis, quod haberent commercia cum Bohemis, eosq; ad nundinas admitterent.

*Mathiæ &
Vladislai Re-
gum congrega-
tus in urbe O-
lomucensi.*

In Ducatu Glogouiensi ardebat bellum Marchicum: Et misit hoc anno Mathias Iohanni Saganensi equitum Pannoniorum ductore Seleno Bohemo. Seriem belli recitat alter liber. Anno 1479. Mathias, quamuis omnibus rebus superior, tamen ad pacem se flecti passus est. Fuit conuentus Regum Olomuciæ, Mathiæ & Vladislai, & aderant multarum gentium Principes magno numero. Mirificus ibi fuit splendor Mathiæ, qui suo sumtu Vladislauum exceperit.

*Mathias festi-
ue castigat
impudentem
Poëtam.*

Accidit in illis pompis conuiuiorum res non illepada, quæ & ipsa de natura Regis Mathiæ docere potest. Conuiuia Regis non solum luxu & magnifico apparatu, aut heluationum immanitate strepebant, sed aut audiebantur viri docti de aliqua parte doctrinæ vtilis differentes, aut instituebatur dulcis & sedata Musica. Tunc in illa dissimilium hominum frequentia, admissus fuit ad mensam Regiam homo Germanus, histrio, vt putabatur, nobilis. Rex linguam Germanicam, quam in carcere didicerat, & postea multo vsu familiarem sibi fecerat, amabat: ideo istum audiuit facilius.

Pronunciauit autem ὁμοιοτέλεστι Germanica, scripta à Poëta, vt apparebat, non infœlici, sed parum prudenti: ipse addebat gestus mimicos non indecoros. Primum caput poëmatis recenscebat nomina Regum & Principum Christianorum longo ordine, nominabat etiam qualia, & quanta singuli daturi essent auxilia in Tyrannum Turcicum, illiusq; exercitus amplissimi spondebat futurum Imperatorem Mathiam, qui propter excellentem peritiam rei militaris, præsertim in bellis Turcicis, meritò omnibus esset præferendus.

Ex ea deinde mentionis occasione ille Rhapsodus longam teulam laudum Mathiæ texebat, in qua virtutes quidem veras in Rege, vt sapientiam, amorem doctrinarum, fortitudinem, recitauit, sed illis parum verecundas hyperbolas immiscuerat, quæ Mathiæ ascribebant robur Giganteum, & speciem corporis excellentiorem humana. Epilogus postremo admodum impudenter erat petax. Nam flagitabat amplum præmium pro tam eleganti Poëmate à Rege.

Mathias, quem in illo præsertim principum coetu, valde ista impudentia offenderat, iram tamen repressit, & ciuili reprehensione coruum hiantem ludificatum dimisit: Audiui, inquit, carmen tuum non inuenustum, quod mihi maximas virtutes & ornamenta tribuit. Etsi autem optimè sciam, me non esse talem, qualem tu me depingis, tamen tibi non irascor, sed hoc ita interpretor, moneri me, vt serio coner imaginem istam præstantem in vita exprimere, & quidem dabo operam, ne frustra admonitus esse videar.

Verum

Verum illud robur Giganteum, illamq; Ganymedis vel Absolonis pulchritudinem deinceps mihi non ascribas. Tui oculi me iam intuentur, qualis sim, ideo, si deinceps tam manifesta adulatione peccares, non impetrares veniam. Præmium autem illud luculentum, quod postulas, equidem tunc liberaliter dabo, ubi euerint ea, de quibus tu vaticinaris. Nunc autem tale tempus est, ut optare potius quam sperare ea, quæ tu dixisti, possimus. Imminet nobis bellum Turcicum asperrimum, ista vero Christianorum armorum confociatio nusquam apparet. Eodem quidem isto urbano sermone Rex & fatuitatem Mimi, & ignauiam Principum Christianorum falsè & prudenter reprehendit.

Transfegerunt Reges his conditionibus. Vterq; regum habet at titulum regni Bohemiæ, sed dignitas electionis Cæsareæ maneat penes Vladislaum, qui ipsam quoq; Bohemiam possideat. Pro uinciæ vero tres, quæ regno Bohemiæ dicuntur insertæ, Morauia, Silesia & Lusatia, pareant Mathiæ, quæ, si Mathias prior decesserit, redeant ad regnum Bohemiæ, eo tamen euentu Vladislaus exoluet regno Hungariæ 400000 aureorum: sin vero Mathias Vladislao superstes erit, in regno vniuerso succedet, neque Bohemi summam illam numerabunt.

Interea dum ita disceptant & transigunt reges, magnum vulnus inflictum est Lithuanix, Poloniæ, atque, ut nostra ætas sentit, reliquis etiam regnis Christianis. Nam Iohannes Moschus vir bellicosus & impiger, qui post trecentesium annum fermè iugum Tartaricum excusserat, hac æstate Nouigrodum urbem amplam ad fines Liuoniæ, quæ annum tributum centum millium aureorum Principi Lithuanico soluebat, nemine defendente occupauit, in qua gaza incredibilis reperta esse dicitur, ita ut consentienti testimonio scriptorum referatur, trecentos currus totos auro & argento onustos ex ea vrbe in Moscouiam translatos esse, qui autem reliquam prædam auexerunt, fuerunt innumerabiles.

Casimirus Rex bonus & timidior, etsi monitus à suis, tamen Moschos noluit irritare, sed inducias cum hoste, post cladem acceptam pactus est. In Pannonia vero egregiam operam orbi Christiano nauauit Mathias. Mahometus, etsi iam ad senium vergebat, tamen nihil de cupiditate amplificandi regna sua remittebat, & plenus erat bona spe, se adhuc Monarchiam constitu. urum, deletis reliquis regnis in Europa.

Hoc igitur anno misit in Transyluaniam exercitum centum millium, quem ducebant quinque præcipui Bassæ. Mathias, nuper reuersus ex Morauia, nihil cunctatus, copias suas, quas continuo in armis suis stipendijs alebat, hosti misit obuiam, & vocauit in Hungaria ad arma quos potuit. Exercitui tres præfecit duces, quorum Princeps

Mathias & Vladislaus quibus conditionibus transfegerint.

Nouigrodum urbs amplissima capitur à Moscho.

Mathias deuicit quinque Bassas Turcos.

Princeps erat Stephanus Bathorus, ipse correptus graui articulo-
rum dolore, decumbebat non procul à castris. Tria agmina ordina-
uerant Hungari, ex quibus in illud, quod ducebat Bathorus, Turci
primi inciderunt, & acerrimam pugnam cum illis conseruerunt:
Hungaris vero iam penè defatigatis, superuenerunt reliqua duo
agmina, & Turcos præter expectationem ex lateribus inuadunt,
eosq; conturbatos in fugam desijciunt. Concisi sunt fermè omnes,
neque Hungari supra quinquaginta captiuos seruarunt, reliquos
vero mactarunt.

In Silesia fuit Iohannes Episcopus Varadiensis & Olomū-
censis familiaris Regis, qui magnam pecuniam nomine Regis ab
ordinibus poscebat, & habebat administrum Georgium Stenium,
qui propter artes quæstorias deinde factus est gubernator Silesiæ,
cum magno damno huius prouinciæ. In Italia hoc anno fuit illa
cruenta seditio Florentiæ, vbi Medicei iuuenes à parte aduersa
in templo ex insidijs petiti sunt, ex quibus alter iugulatus est, alter
vulneratus euasit. Autores cædis, homines illustres, & prædiui-
tes miserabiliter strangulati & mactati sunt. Historiam descripsit
Iouius.

Iohannes Pan-
nonius Epi-
scopus Vara-
diensis fami-
liaris Mathie
Regis.

Florentina
seditio.

Anno sequenti 1480. in Austria rursus bellum erupit: Ma-
thias enim, qui vi morbi superatus nunciabatur mortuus esse, pro-
bavit sese viuere. Nam per legatos & exercitum suum familiarem,
Austriam fœdè vastauit. Narratur fuisse belli causa, quod Bern-
hardus Archiepiscopus Strigoniensis magnum auri pondus, &
coronam regni Hungariæ in Germaniam asportasset. Sed tamen
bellum illud rursus cito conqueiuit.

Mahometus
frustra op-
pugnat Rho-
dum

Mahometi ex-
ercitus occu-
pat Hydrun-
tum Apuliæ
urbem.

Mahometus hoc anno oppugnauit Rhodum, virtute tamen
militum Germanorum ex ordine Cruciferorum vrbs fortiter est
defensa, & Turci ab Insula pulsi. Misit eadem æstate classem in Ita-
liam, quam nudatam præsidio Germanorum Cæsarum, capi posse
sperabat. In Apulia multa ignobilia oppida vi cepit. Hydruntum
urbem validam expugnauit, in victos nullum crudelitatis genus
prætermisit, Archiepiscopum vrbis medium dissecuit, in promiscu-
am turbam hominum passim sæuijt, urbemq; ipsam valido præ-
sidio munijt. Bellum hoc administrauit per suos Bassas.

Mahometus
Tyrannus
Turcicus ex-
tinguitur.

In Ducatu Glogouiensi hoc anno Iohannes Princeps ex vrbe
eiecit Margaritam viduam Vladislai Ducis. Series euentuum
alibi describitur. Annus proximus celebris fuit propter mortem
Mahometi Tyranni Turcici. Adortus fuerat Rhodum anno su-
periori, expugnauerat Hydruntum in Italia, & ipse cum tertio ex-
ercitu per Asiam, ineunte vere huius anni, in Syriam proficisceba-
tur. Sed tertio Maij ad Nicomediam Bithiniæ urbem inter sæuos
cruciatus, qui aut fuerunt colici, aut potius, vt arbitror, ex inflam-
matione alicuius visceris, extinctus est.

In Italia

In Italia Alphonfus Calabriæ princeps adiutus, à cæteris Italis, & præsertim auctus auxilijs Hungaricis Mathiæ regis affinis fui, Hydruntum Turcis eripuit, præsidio Turcico cæso, & captos Turcos ad duram seruitutem hinc inde distribuit. Enituit ibi opera Hungarorum, qui in bellis Turcicis erant exercitati. Ortum est ciuile bellum inter filios Mahometi, Baiazetum & Gemem, qui ^{Turci pelluntur ex Italia.} pulsus à fratre fuit in Aegyptum, & rursus amisso exercitu venit in Rhodum, petens opem à Germanis, qui eum miserunt in Italiam ^{Gemes Mahometi filius fit supplex Christianis & male tractatur.} ad Pontificem, vbi ludibrio multos annos habitus est, & tandem apud Carolum s. Galliæ regem, scelere Alexandri Pontificis, in Campania veneno necatus.

Erat quidem occasio tunc rei præclarè gerendæ contra Turcos, sed ciuiles laniæ Christianorum Principum omnia corruperunt. Mathias iam incipiebat languere ex morbo articulorum, ita vt minus esset idoneus ad longas expeditiones, & perpetuo litigabat cum vicinis. ^{Mathias semper litigabat cum vicinis.} Etsi enim interdum erat imago pacis inter ipsum, Cæsarem, Bohemum & Polonum, tamen nulla erat fides & beneuolentia, nec reliquorum regnorum vlla erat coniunctio, Deo nimirum puniente peccata Europæ. Atq; ita vindex dextera potentia Turcicæ subinde est confirmata.

Hiscæ annis grauib; bellis implicitus fuit in Belgico Maximilianus, qui ducta filia Caroli Maria, etsi potentes habuit aduersarios, & initia gubernationis erant infirma, tamen fortiter represent Ludouicum Vndecimum, qui fraude & aperta vi patrimonium Mariæ inuadebat. Sed anno 1482. Maria Burgundica auia ^{Maria Burgundica extinguitur.} Imperatorum Caroli & Ferdinandi, domina præstans naturæ bonitate, infelici casu, grauida ex equo in venatione lapsa est, & cum ex illa corporis concussione febris superuenisset, inter lacrymas mariti Principis, & totius populi expirauit.

Reliquit superstites filium Philippum, & Margaritam, quam Ludouicus Vndecimus, filio suo Carolo Octauo despondit, & tamen ab eodem Carolo postea ex agresti ^{Margarita Maximiliani filia repudiatur à Carolo Octauo.} ἀσργία, & auaritia est repudiata. In Silesia Rodolpho Episcopo Vratislauenſi defuncto successit Iohannes Rotus Vendingensis Sueuus, vir doctrinæ & dexteritatis magnæ, cui graues deinde fuerunt lites cum suo sacerdotio. ^{Iohannes Rotus fuit sapiens Episcopus}

Sequenti anno sæuissima est grassata pestilentia per totam Silesiam, perierunt innumerabiles turbæ hominum, præcipuè in ducatu Glogouiensi, cuius ea fuit fortuna, quæ describitur in veteri oraculo Thucydidæo: ^{Glogouiensis ducatus miserabilis status.}

ἡξει δὲ μεγάλης πόλεμος, ἔλθουσιν αὐτῶν.

Bellum enim tristissimum, pestis & fames secuta sunt, ita vt non mirum sit, has vrbes inter tantas difficultates non potuisse emergere ad aliquam celebritatem.

In Bohe

Vladislaus Bo-
hemicus fuit
imbecillis
Rex.

In Bohemia tanta fuit gubernationis deformitas, ut Vladislaus palam profiteretur, dolere se, quod regnum illud inops & turbulentum vidisset. Nam ipse, qui natura erat lentus & parum efficax in magnis rebus gerendis, & præterea oppressus ære alieno graui, à suis contemnebatur. Exoluerat filijs Georgij trecenta millia aureorum, & profuderat magnam pecuniam in bella Pannonica. Vectigalia igitur & redditus regni erant in manibus aliorum, & ipse fermè precario regnabat. Tandem hisce annis, cum, instigantibus Pontificijs, cœpisset esse asperior in Hussiticos, ut hoc modo gratiam Pontificis promereretur, insignis exarsit seditio, adeo ut ipse Rex, in quem publicè dicebantur probra omnis generis, esset in periculo vitæ. Pragæ à furente multitudine Senatus trucidatus est. Noxam tamen hanc ita grauem, Rex multitudini, deprecantibus ducibus Monsterbergensibus, remisit, cum vires suas ipse optimè metiretur, & consilia Mathiæ metueret.

Pragensis se-
ditio aduersus
Vladislaum.

Stephano Va-
lacho eripitur
Bessarabia à
Baiazete.

Anno 1484. Baiazetes pulso fratre, ut vlsceretur cladem patris Mahometi, acceptam à Stephano Valacho, bellum terra mariq; Valachiae intulit, & primo impetu, etsi non sine strage suorum, extremam oram Valachiae ad pontum Euxinum, quæ Bessarabia nominatur, ad ripas Istri & Tyræ occupauit, captis vrbibus Cylia & Moncastro.

Stephanus Va-
lachus iurat
in uerba Ca-
simiri Polo-
niae regis.

Stephanus impar tanto hosti, cum frustra implorasset opem vicinorum regum, abdidit se in syluas & montes. Baiazetes autem Valachiam totam peruastrauit, & vrbibus, quas ceperat, præsidio firmatis in Thraciam rediit. Sequenti anno Stephanus Valachiae Princeps, cum se aduersus potentiam Turcicam tueri non posset, iurauit in verba regis Casimiri in castris.

Stephanus Va-
lachus delu-
ditur Strata-
gemate à Ca-
simiro rege.

Ad imitationem autem facti Rodolphi Cæsaris, qui hoc instruxit in superbum regem Bohemiae Othocarum, tentorium in media actione dilapsum est, & Stephanus victor tot regum conspectus est procumbere ad genua Casimiri, qua re tamen nihil motus est, cum speraret se ope Casimiri recuperaturum amissam regionem, & impetrauit quidem auxilia à Polonis, quæ duxit Iohannes Polacus, qui postea ob crudelitatem editam in ducatu Glogouiensi fuit nobilis. Sed plane irrita fuit ea expeditio, & Stephanum sero poenituit suæ demissionis: Valachiam quidem, Bessarabia amissa, retinuit.

Mathias oc-
cupat Vien-
nam.

In Austria, superiori anno recruduerat bellum inter Cæsarem & Mathiam, sed pulso exercitu Cæsaris, qui non erat magnus, Mathias totam pene Austriam in suam potestatem redegit, & hoc anno 1485. post longam obsidionem etiam Vienna ipsi mense Iunio dedita est. Sola noua ciuitas adhuc tolerauit impressionem Mathiæ, & mansit in fide Cæsaris.

Frideric

Fridericus, cui in ista ætate & eo in loco dignitatis supremæ non poterant ista non esse acerba, oberrauit hinc inde in Germania, cum comitatu octingentorum equitum expeditorum, & vt mereretur animi sui anxietati, quæsiuit hinc inde *θελημερα* ex consolationibus Philosophicis. Passim igitur Noribergæ & alibi inscribebat parietibus hoc apophtegma: Rerum irrecuperabilium summa fœlicitas obliuio. Intelligebat tamen morte Mathiæ, quæ in illa valetudine iam tunc non poterat procul abesse, omnia ea reditura ad suos hæredes.

Friderici Cæsaris animi æquabilitas.

Anno proximo post, Maximilianus Francofurti renunciatus est Cæsar, qui tamen propter bella Gallica nihil poterat opis afferre patri. Imo ipse adeo difficili fuit afflictus fortuna, vt in vrbe Bruggensi ex insidijs Gallicis, à suis ciuibus, enormi cum scelere, in carcerem duceretur. Friderico tamen Cæsare cum exercitu in Belgicum descendente, dimissus est, & vrbs graues poenas perfidiæ suæ luit. Reuerendus D. Lutherus existimauit, Bruggenses scelere illo in se attraxisse iram Dei, ita vt eodem tempore, refugiente mari, celebrem suum Portum amitterent, & emporium Antuerpiam transferretur. Anno 1487. noua ciuitas, quæ amplius vno anno obsessa fuit, in potestatem Mathiæ venit mense Augusto.

Maximilianus creatur Cæsar.

Maximilianus detinetur à Bruggensibus.

Mathias occupat nouam ciuitatem.

Fridericus in conuentu Noribergensi grauem de Mathia habuit querimoniam, decreta sunt igitur Cæsari subitaria quædam auxilia, & cum copijs mediocribus in Austriam missus est Albertus Dux Saxonix: Sed is, cum cerneret Mathiæ impetum & robur, noluit Germaniam tam difficili inuoluere bello, & putauit rectius esse, si tolerabili aliqua conditione posset iniri pax, à qua non videbatur abhorre Mathias. Venit igitur cum eo in colloquutionem mense Decembri, & in nouem menses inducias pactus est.

Albertus Saxonicus pacificatur inducias cum Mathia.

Anno 1488. fuit bellum Glogouiense in Silesia, & eiectus est armis Mathiæ ex suo Ducatu Iohannes Saganensis & Glogouiensis. Historia narrabitur libro sequenti. Proximo anno post, ductores Regis in Silesia, & ad fines prouinciarum Marchionum, & Ducum Saxonix, circumferebant hinc inde arma, & vastitatem in multis locis faciebant Hungari, & milites legionis nigræ.

In Silesia planè excusserunt Conradum Album Olsnicensem, Henrico vero Monsterbergensi ademerunt Francosteinum & Monsterbergam, quod fauisse dicerentur hosti Regis Iohanni Saganensi. Georgius Stenius legatus Regius præcipuos ordines, præcipuè verò sacerdotes, grandem poposcit pecuniam, nec ullam admittebat excusationem.

Mathiæ ductores affligunt multos ordines Silesiæ.

Milites distribuebat in præsidia passim, quos Rex alii volebat in Silesia ad bellum Polonicum, quod certo instituerat, ut semel finem diuturnæ inimicitiae imposeret, illis permittebatur licentia & impunitas grassandi præter omnem modum & legem. Baiazetes Turcus Mathiam formidabat, ideo cum eo inducias pepigerat, ipsiq; magni muneris loco Constantinopoli transmiserat corpus Iohannis Eleemosynarii, quod Budæ celebri cum pompa conditum est.

Mathiæ sermo
ad legatum
Baiazetis.

Ineunte anno 1490. fuerunt in aula Mathiæ, legati Imperatoris Friderici, Regis Maximiliani, Romani Pontificis, multorum Principum Germaniæ, præterea legati Turcici & Sultani Aegyptij. Fuerunt illis omnibus arduæ deliberationes cum Rege de sedandis odijs & bellis. Prodiit autem orator Pontificius Cardinalis, qui erat Dux consilij publici inter Reges Christianos in pompa publica, magno cum splendore à Rege apparata, in illo suo galero, & longa purpura.

Turci & Aegyptij mirati formam viri, interrogarunt Mathiam, quisnam hominum esset ille, qui tam peregrino vteretur cultu corporis. Rex, ut eos terreret, festiuè respondit: Est inquit homo supremæ dignitatis, penes quem est potestas etiam remittendi peccata hominum. Ita quidem putabamus, dicebant legati, speciem eius augustiorem esse humana. Meditabantur quidem in Mathiam bellum Cæsar, Imperium, Reges Polonus & Bohemus. Horum tamen impetum ipse nihil metuebat, sed ad omnem euentum erat paratissimus, intercepto præsertim bello Turcico.

Mathias recõ-
ciliatur Prin-
cipibus Saxo-
niæ & Mar-
chiæ.

Duci Saxoniae & Marchioni Brandenburgensi, qui visi fuerant consilia contulisse cum Iohanne Saganense, immiserat agmen prædatorium suorum militum ex Silesia, sed cum illi veniam peterent, passus est se facile placari, & omissis alijs, adoriri cupiebat Polonum, qui ipsi erat infestissimus.

Mathias me-
ditatur bel-
lum in Polo-
niam.

Erat aduentus ipsius in Silesia iam in expectatione: Senatui etiam Vratislaviensi nunciauerat, ne magistratum urbanum ante ipsius aduentum, qui primo vere futurus esset, mutarent: & quidem tunc ab ea vrbe, grauib; criminationibus Georgij Stenij, & aliorum irritatus, erat alienus, ita ut aliquid mali inde oriri publicè potuisset. Verum illos motus omnes, qui proculdubio euertissent Silesiam, & alias Prouincias, abrupit interitus Regis.

Mathias ira-
scitur Vratís-
laue.

Opprimebatur multis annis crebro arthritide, & imprimis podagra sæua, sicut in tanta animi & corporis commotione, ad quam etiam accedebant noui amores, & liberalis vsus potentium vinorum, necesse erat accidere. Vltimo deinde anno vitæ, natura vi morbi iam debilitata, ex leui Apoplexia correptus est paralyssi vtriusque cruris, ita ut pene nihil inambulet. Morabatur autem

Mathias mor-
ritur ex Apo-
plexia Vien-
næ.

tunc

tunc Viennæne, que de suis spiritibus & ardore aliquid remittebat, sed totus animo erat in armis.

Die Dominico, quem Ecclesia nominat Palmarum, sacra Pontificia sibi in arce celebri cum pompa, ut quidem in omni actione solebat esse magnificus, peragi curavit. Deinde Oratores Caroli Octavi Galliarum Regis, adulatoria & grata facundia gloriam ex rebus ipsius gestis mirifice prædicantes, lætissimus audiuit, ac cubuit postea ad prandium: ibi cum in mensa secunda ficus recentes, allatas ex Italia, posceret, easque iam ab aulicis dissipatas & consumptas cognosceret, ingenti exarsit ira, ita ut totus tremere, humoribus vero agitati, & in ventriculis cerebri eliquatis, euestigio apoplexia secuta est.

Lapsus igitur in terram unà cum sensu & motu vocem quoque amisit, & inconditos tantum eiulatus & mugitus inter illos steriores sonuit, atque die sequenti lunæ, qui fuit quintus Aprilis, intercepto iam anhelitu expiravit. Ita quidem in terris vitam clausit suam Mathias Huniades, qui ob fortunæ suæ benignitatem, & rerum gestarum varietatem & magnitudinem, proculdubio in perpetua apud posteritatem erit memoria.

Apud Thucydidem Pericles inquit, usitatum esse omnibus laudare mortuos. Ego tamen, sicut nec falsam laudem cuique ascribere velim: ita dona Dei in heroicis Principibus iudico esse grata mente agnoscenda & celebranda.

Manifestum est autem, insigni Dei ope & fatali quadam *Mathie regis* *virtutes.* *foelicitate* Mathiam ex summis miserijs ad magnum fastigium rerum esse euectum. Cursus etiam ipsius magna ex parte fuit faustus, & salutaris suis hominibus: etsi, ut nemo est tetragonus, etiam aliqua in ipso potuerunt desiderari: nec malè in eum quadrare inficior hoc vetus, ἀγαθὸν ἔστι καὶ φιλίππου, sicut neque natura, neque fortuna dissimilis fuit Philippo Macedoni, qui etiam ex carcere ad regnum peruenit: etsi in Mathia impetus longè fuerunt acriores, & similiores ardori Alexandri.

Ego enim existimo, huius Regis auctoritatem, quam ipsi conciliauit & memoria paternæ virtutis, quæ certe fuit longè laudatissima, & propria, eaque foelix alacritas, diuinitus fuisse obiectam irruenti Mahometo, quem profecto in illo cursu victoriarum, & accessione tot opulentissimorum regnorum, vulgaria repagula non potuissent retinere, cum semel in orbem terrarum terribilem suum acinacem Turcicum strinxisset.

Agnoscamus igitur præsentiam & opem Dei, qui armis Mathiæ illum tyrannum, quo inter Turcicos nullus fuit asperior

*Mathias re-
sponsum ad
legatum Ma-
hometi.*

& foelicior, à Pannonia & Germania reiecit. Recitatum fuit apud auos nostros, legatum Mahometi Turcici aliquando superba oratione nomine sui Regis poposcisse à Mathia Pannoniae regnum. Mathias vero, commotus illo Tyrannico postulato, cum vehementer excanduisset, reuertere, inquit, ad dominum tuum euestigio, illique renuncia regnare ipsum in Graecia beneficio meo, neque diutius ipsi bene futurum, quam mihi libuerit.

Quod vero tanti impetus ipsius consumti sunt in Ianienis ciuilibus, hoc accidit ex tristi fato Europae, quod attraxerunt peccata cumulata multis seculis, & fuerunt tubae horum bellorum Romani Pontifices, qui neglectis incendijs Turcicis, malebant deleri Ecclesias Bohemicas, aduersantes tyrannidi ipsorum.

Mathias peccauit iracundia.

In gubernatione fuit quidem asper, sed tamen crudelis non fuit. Et nota est imago Argonautica, ubi Hercules ex lege cogitur agitare remos, eosque frangit. Nam Heroici & calidi illi motus non semper vinculis legum coercentur, & semper tristitia peccata sunt & *ἦ θυμὸς* in magnis viris, qui minime hoc praestare possunt, quod dicitur: Vince animos, iramque tuam qui caetera vincis. Ideo sapienter veteres bellatores suis filijs praecipiebant, ut iram frenarent.

Mathias amauit studia.

In vita eius interiori lucebant multae virtutes egregiae. Assuefactus erat ad studia doctrinae à teneris ex autoritate patris, itaque foeliciter didicit linguam latinam, ut adhuc puer in maximis negocijs esset orator & interpretis patris. Ideo deinceps in regno etiam artes honestas inprimis dilexit, & multos celebres ob doctrinam, ad magnam dignitatem & opes ex infimo gradu euexit. Instruxit Bibliothecam maximo sumtu, ex qua nostra aetate prodierunt vtilissimi libri, Polybius, Diodorus Siculus, Nicephorus & alij. Ecclesiae nomen valde semper est veneratus, sed auaritiam & improbitatem sacerdotum maxime oderat. In colloquio quodam aulico vitia Episcoporum festiuissima ironia taxasse scribitur.

Mathias detestabatur auaritiam & uitia Episcoporum.

Alebat Hungaria, cum floreret, duodecim Episcopos, opibus & dignitate maximis principibus pares. Conuenerant vero in aula quidam ex Regis familiaribus, & deplorabant inter se religionem Christianam in pompam esse conuersam, reditusque Ecclesiarum ab hominibus improbis immani cum luxu profundi.

Interuenit commodum sermoni isti Rex, & cum audiuiisset colloquium amicorum: Ego vero, inquit, non arbitror nominandos esse illos malos, qui maximo studio inferos fugiunt, quod profecto nostri Episcopi solum faciunt. Superbiam quidem non fugiunt. Nam ea, si perisset ex memoria hominum, cultus & incessus

cessus Episcoporum eam restitueret. Iram adeo non vitant, ut nusquam locorum horribilia crudelitatis exempla edantur, quam apud ipsos: sicut credo hisce diebus vos audiuisse, Episcopum, familiarem quendam suum magni nominis virum, ob culpam leuissimam flagris cæsum occidisse.

Auaritia ipsis est carissima. Nam diuina vendunt, sacra vero & profana spoliunt, ut opes corradant. Luxus nominatur magnificentia, eum ostendunt tot periti coci, tot structuræ popinarum maxime sumtuosarum, denique tanti greges lenonum & scortorum, quorum appellatio etiam inhonesta est.

Dominantur ibi inuidia, calumniæ, quibus maximè crescunt, ocium, ignauia, insidiæ & alia scelera. Verum vnum est, quod maximè oderunt, detestantur & fugiunt, illudque hoc est, quod seædem suam apud inferos habere dicitur. Omnibus auide sciscitantibus, quod nam hoc esset, subiecit Rex: Egestas. Ea enim, teste Poëta, inferni est alumna, & inter maxima monstra eam collocat. Ita enim inquit: Male suada fames & turpis egestas.

Ostendit illa oratio Regis, quæ fuit vehementer falsa, non solum morbos Episcoporum, sed etiam nominauit scelera illa, quæ Pannoniæ fatalem ruinam attraxerunt. Proximo etiam anno ante mortem, voluit ex veris fontibus sibi ostendi, an vsitati reditus, emti cum pacto de reuendendo, sint vsuræ, illisque modum coepit constituere: itaque in eam rem incubuit, ut ordinem Ecclesiasticum, qui ipsi repugnabat, grauiter fuisset afflictorus, nisi interitus ipsius ea interrupisset.

Studiosè didicit Mathemata, Astrologiam & diuinationes Physicas, adeo ut ex primo aspectu lineamentorum faciei de temperamento & moribus hominum solertissimè iudicaret. Inimici inuidentes tantæ dexteritati ipsius spargebant, ex artibus magicis ipsum talia rescire.

Mathias fuit peritus diuinationum Physicarum.

Inprimis dilexit Regiomontanum, qui tunc erat præcipuus artifex: eum cum in aulam veniret mensæ suæ adhibebat, & stipendium annuum 200. aureorum illi dedit. Et quidem perpetuo talis erat forma conuiuiorum regionum, ut aut viros doctos discentes de aliqua parte doctrinæ ex artibus, vel historiis audiret, ubi ipse crebro & prudenter interfabatur, aut accerferet Musicum, qui ad lyram gesta præstantium virorum in bellis Turcicis sermone patrio, ut multos ad virtutem accenderet, cantabat.

Mathias dilexit Regiomontanum.

Mathiæ conuiuia fuerunt honesta.

Animus erat in ipso in omni re, non solum in præliis, excelsus & magnificus. Recitabatur aliquando ad mensam historia

*Mathias regis
iudicium de
facto Alphōsi
regis Neapo-
litani.*

de Alphonso Rege Hispano & Neapolitano, auo Reginae Beatrice, eiusmodi. Viuebat Alphonfus Tyburi: Oeconomus autem Regius subinde comeabat in forum Romanum. Nam vrbs inde miliaribus sedecim Italicis non magnis distat. Quodam autem die orta est nobilis & ambitiosa altercatio inter œconomum Regis & Pontificis, qui simul ad forum conuenerant.

Exposita erat venum in macello vnica murena, eaque pro natura piscis, qui quatuor libras nunquam excedit, satis grandis. Expetebat eam vterq; Oeconomus, piscator ansam hanc arripiens, auferat, inquit, Murenā, qui plurimum numorum offert: Pontificius obtulit aureos tres, Regius sex: Rursus Pontificius decem, Regius vero viginti. Crescente altercatione, inquit piscator: Tollat piscem qui numerauerit triginta aureos.

Obmutuit Pontificius, Regius vero data pecunia, Murenā abstulit. Laudauit factum Oeconomi sui Alphonfus, illique munera dedit. Mathias finita narratione prudenter subiecit: Noluissē ego Oeconomum, si meus fuisset, magnificentiam vel liberalitatem in tali re ostendere, aut si omnino fecisset, laudassē. si Murenā emptā donasset Pontifici, eaque re docuisset, Regem suum nec gulæ nec avaritiæ esse deditum.

*Mathias ode-
rat calumnias.* Apud Claudianum singularis laus est Theodosij, quod non fuerit suspicax: ita Mathias non facile admittebat calumnias illorum, qui conabantur familiares Regis in odium adducere. Miserat in Pannoniam legatum suum Nicolaum Episcopum Madru-sensem Pius Senensis Pontifex. Ille allectus beneficentia & muneribus Regis, totam hyemem in aula commoratus est, & artibus suis Italicis in præcipuorum Principum amicitiam se insinuauit, qui omnes eum tanquam virum eruditionis & virtutis raræ venerabantur, illique prodige donabant. Solus Rex primo in congressu naturam eius, quæ erat plena simulationum, vafriciei & perfidiæ, agnouit, & tamen egregiè omnia dissimulauit.

Iste legatus tandem inijt consilium crescendi apud Regem per calumnias, ad quas alioqui animos, præsertim potentum, ingenti pruritusciebat esse pronos. Accusabat proditiōis præcipuos regni procures, & qui ipsi plurimum benefecerant. Rex, vt excuteret hominem, simulabat se mirari de perfidia illorum, quos nunquam offendisset, & quibus magnos honores mandasset, & vix adduci posse, vt crederet. Legatus, vt Regem magis incenderet: Equidem, inquit, Rex ego coram vbi videbitur ista demonstrabo: nam salutem tuam ego merito omnibus alijs commodis antefero.

Mathias,

Mathias, cum legatus quotidie nouas fabellas commiseretur, quibus animum Regis fauciaret, statuit eum retinere. Et cum ageretur conuentus Principum regni, dixit ad legatum. Age Nicolaë, pollicitus es, te coram probaturum insidias structas vitæ meæ à familiaribus meis, si videtur, iam esset data occasio.

Non putabat legatus regem serio loqui, & promisit se facturum, quæ dixisset. Rex apprehendit illico Episcopum manu, eumque in coetum procerum duxit: Principes consurrexerunt, & Nicolaum tanquam amicum blandè salutabant. Rex vero dixit, Episcope nunc tempus est, proloquere palam, & nudato proditorem & insidias, quas tu in illis Principibus deprehendisti, & quas toties mihi insulurraſti.

Nicolaus confusus, metu meriti supplicij, & intuens venerandos vultus Principum, de quibus nihil inhonesti vnquam compererat, quique ipsi benefecerant, totus tremens & gemens, demisso vultu conticuit. At ego, inquit Rex, nisi moueret me autoritas Pontificis, ostenderem tibi, non decere legatos in alieno regno sementem dissidiorum & laniendarum ferere, & Principibus honestis periculum vitæ creare. Tibi igitur mando, vt intra biduum regno meo excedas, quod nisi feceris, ego tale exemplum in te statuam, vt orbi terrarum innotescat, Mathiam regem sceleratas tales artes serio odisse.

Discessit vipera illa sine mora. Non addam plures narrationes, istas verò inserui, vt extaret testimonium ingenij & virtutum huius Regis. Pinxit pro symbolo suo in moneta & alibi, coruum gestantem rostro annulum, cuius causam hanc reperiò: Eripuerat ipsi coruus nobilem Smaragdum detractum digito: Rex autem persecutus volucrem, globo sclopeti coruum interfecit, & annulum recuperauit: quæ historia penè similis est euentui, qui contigit Polycrati Samio, apud Herodotum. Nam & is Smaragdum suum data opera in mare ex consilio Amasis Aegyptij Regis abiectum, paulò post recepit repertum in ventre piscis marini.

Mathias qualem symbolum usurpauerit.

Historiarum enim inprimis fuit gnarus, & multa ex historijs Græcis in Latinum sermonem transferri curauit sui vsus causa. Polonici scriptores, qui fuerunt admodum iniqui Mathiæ, perperuo hosti ipsorum, conqueruntur, de viris literatis illius seculi, quod illecti liberalitate Mathiæ, res gestas ipsius valde amplificauerint, cum quibus ego non litigo: sed tamen animaduerti potest, illam ipsam munificentiam potius fuisse virtutem verè regiam & dignam commendatione. Nam & Alexander, qui ineptum suum

Mathias fuit carus uiris doctis suæ ætatis.

Chærilum ditauit, fortasse precio vnus regni venam Homeri emisset.

Mathiæ figura & temperamentum.

Vixit annos penè 47. regnauit 32. Habitus corporis, sicut etiam in vetustis statuis cernitur, fuit fermè quadratus, statura non procera: sed mediocris & virilis, capilli flauī & subcrispi, atque in humeros promissi, oculi *χάριτοι* & viuīdi, genæ rubicundæ, longi digiti manuum, ita vt æstimari possit, fuisse temperamentum ipsius medium inter sanguineum & biliosum: qualia nimirum solent esse magnorum bellatorum, in quibus sunt spiritus multi & ardentes, non tamen furiosi & nimis ignei. Nunc reuertimur ad seriem annalium.

V L A D I S L A V S H V N G A R I Æ

& Bohemiæ Rex, Silesiæ Princeps, auus maternus

Maximiliani Secundi Romanorum

Imperatoris.

Maximilianus Cæsar recuperat Austriam.

Maximilianus occupat Albam regalem.

CAdauer Mathiæ relatum est in Albam regalem, & ibi raptim, cum omnia plena essent motuum, sepultum est. Maximilianus Cæsar Austriam, & ipsam Viennam, mortuo Mathia, facilè recuperavit. Hungari dissentiebant de electione noui Regis. Multi inclinabant ad Maximilianum, sicut iam olim pacta certa intercesserant, & ipse progressus in Hungariam, Albam regalem occupauit.

Beatrix uidua Vladislaui attrahit.

Casimirus Poloniæ Rex volebat in regnum illud collocare filium Iohannem Albertum, eumq; magno exercitu armabat. Budam cum præsidio tenebat Iohannes Coruinus filius naturalis Mathiæ, cui propter memoriam patris multi fauebant. Sed vicerunt consilia Beatricis Reginæ, quæ, vt mulier Hispanica, callide summam rei ad sese traxit, & tamen deinde decepta est. Placuerat illi Vladislaus Rex, quem viderat Olomucij, & cum eo sæpe multumq; eleganti latīno sermone, cuius erat peritissima, fuerat confabulata: illius igitur nuptias appetebat, & scribitur, Vladislaus ipsi promississe coniugium, sicut prius Barbaræ Freistadiensi, filiæ Marchionis Electoris.

Vladislaus Bohemicus coronatur in Regem Hungariæ.

Beatrix, quæ in manibus habebat thesauros Mathiæ: proceres Regni, & ipsam legionem nigram, vt nominabatur, in suas partes traduxit, & Vladislaui venientem cum Comitatu non magno, ad limites Pannoniæ excepit, & pulso Coruino Budam collocauit. Renunciatus est Hungariæ Rex 15. Iulij, coronatus 14. Septembris. Superuenit ex Polonia Iohannes Albertus cum valido exercitu, & aliquos ex Hungaris ad se pellexit: primas vrbes etiam in aditu regni occupauit.

Tandem,

Iohannes Albertus frustra inuadit Hungariam.

Tandem, annitente Vladislao, qui maximè alienus erat à crudelitate, factæ sunt induciæ inter fratres, vt interea posset agi de firma pace. Lusatia primum iurauit in verba Vladislai. Deinde mense Iulio etiam Silesia agnouit eum pro rege. Vagabantur multæ turmæ militum Mathiæ in Silesia, viuentes ex rapto, ex illis plaræq; concisæ sunt ab oppidanis & rusticis. Eiecti sunt etiam cum contumelia ex Prouincia capitanei aliqui, qui existimabantur fuisse stabella bellorum & expilationum.

Vratislaviæ atrox exemplum seueritatis editum est. Nam 4. Iulij publicè ceruices abscissæ sunt Henrico Dominico viro magnæ dignitatis, Principi senatus, quod diceretur colluisse cum Georgio Stenio, & Ciuitatem ad Regem esse criminatus. Contra Olsnicensis & Henricus Monsterbergensis, adepti sunt rursus ciuitates suas, quas amiserant tempore proximi belli. Ducatus Glogouiensis, post eiectum Iohannem Pribusiensem attributus fuerat Iohanni Coruino, qui eum gubernabat per præfectum: is mortuo patre profligatus fuerat à Ducibus Vladislai, & demum cum rege transegerat, vt oppida & arces suas in Hungaria retineret. Mense igitur Septembri, Ducatus in verba Regis iurauit. Post elapsas inducias, duces Vladislai conflixerunt cum Iohanne Alberto Calendis Ianuarij, 1491, eumq; profligarunt.

Henricus Dominicus senator Vratislaviensis afficitur capitali supplicio.

Silesia accepit novos Magistratus mortuo rege Mathia.

Facta est pax inter fratres: Vladislao est relicta Hungaria, Alberto vero frater attribuit in Silesia ducatus, Glogouiensem & Tropauensem, illique, si ipse sine hærede decessisset, successionem promisit. Post ferias Paschatis Casimirus Teschinensis, præses Silesiæ, legato Iohannis Alberti, Iohanni Polaco Ceruicouensi, viro malo & sæuo, ducatum Glogouiensem tradidit. Eadem æstate Vladislaus pecunia Beatricis Albam regalem recepit. Cedebat autem eò facilius Maximilianus, quod vocaretur ad Bellum Gallicum, & interuenerunt certæ sponfiones, consignatæ monumentis, de successionem Maximiliani, aut liberorum ipsius in Hungaria, si stirps mascula defecisset.

Maximiliano promittitur successio in regno Hungariæ.

Pacauit ita totam Hungariam Vladislaus, sed Regina non bonam retulit gratiam. Ex concessione enim Pontificis, qui tamen ipse erat Hispanus, nuptias Beatricis, quod diceretur esse sterilis, repudiavit, & miseram mulierem ludificatus est, cum paulò post etiam in Italia propinqui ipsius, pater & fratres Arragonij, regno Neapolitano per Carolum Octauum eijcerentur. Ipsa deinde tamen rebus pacatis Neapolim commigravit, ibique vitam finijt.

Beatrix decipitur & Neapoli in exilio moritur.

Eodem anno coepit gliscere odium in Silesia, inter Episcopum & collegia sacerdotum, quod deinde in litem ignominiosam erupit. Offenderat Episcopus Iohannes sua collegia, quod in sancien-

da disci-

Iohannes Ro-
tus Episcopus
Vratislaviens-
is corrigit
ritus Eccle-
siasticos.

da disciplina esset feuerus, & aboleuerat initio statim multos ritus, indecoros in templis, & in processionibus. Vetuerat etiam suo quodam consilio modos Musicos in templis, eosq; nominabat cantum in crumpis. Nam ipse, sicut & Augustinus, querebatur in multis cantum, non pondus sanctorum verborum obseruari.

Quamuis autem Musicam omnibus ætatibus in sacris adhibitam esse constet, eaq; omnes naturæ non monstrosæ delectentur, tamen manifestum est, oportere esse modum istius rei, & delectum harmoniarum. Affixi sunt libelli publicè, pleni contumeliarum, qui excitarunt & auxerunt contentiones maximas: vnde tunc, prolati multis sceleribus, sacerdotes esse cœperunt inuisi populo.

Iohannes Ro-
tus habuit ma-
gna certamina
cum suis col-
legijs.

Et cum doctiores iam legerent scripta Hegij Dauentriensis, Rodolphi Agricolæ, & deinde Erasmi, quæ taxant histrionicam & abusus in religione, apud multos inoleuit opinio, opus esse emendatione, donec tandem voce Lutheri Gordius nodus dissectus est, & veri morbi Ecclesiæ monstrati. Autumno huius anni Casimirus Teschinentis copijs Regijs expugnauit arces reliquas, quæ fuerant munitæ præsidij Georgij Stenij, & erant receptacula latronum.

Casimirus Po-
lonicus mori-
tur.

Anno 1492. Casimirus Poloniæ Rex, qui instaurabat bellum contra Vladislaum filium, quem testamento exhæredauerat propter acceptam Hungariam, confectus senio & lenta febre, quam sibi conciliauerat, cum Diarrhoeam ex consilio Monachorum repressisset esu panis Lithuanici durissimi, expirauit.

Iohannes Al-
bertus renun-
ciatur Polo-
niæ Rex.

Fuit Rex placidus, alienus à seuitia, & abstemius. Apud nobilitatem suam fuit in odio, quod existimaretur esse segnis, & aduersabatur avaritiæ sacerdotum, ideo ipsi regem hunc parcè in historijs suis laudarunt. Vixit annos 64. Regnauit 45. Successit ipsi, post longam altercationem inter ordines, Iohannes Albertus filius, adiutus à matre Elizabetha pecunia & militibus.

Iohannes Epi-
scopus Vara-
diensis ingre-
ditur religio-
nem.

Accidit etiam hoc anno memorabilis Metamorphosis: Iohannes enim Varadiensis Episcopus, demum etiam Olomucensis, qui ob studia Poëtices præcipuè, primum innotuit Mathiæ, cum appellaretur Ianus Pannonius, deinde ob ingenij dexteritatem ita carus fuit Regi, vt totum regem pene solus possidere existimaretur, ardua quæquæ negocia administraret, & aulam, superantem splendore potentes etiam Principes, aleret, repudiata sua persona, religionem Monachorum, quos Bernhardinos nominant, ingressus est Vratislaviæ, cœnobium sui ordinis Iauraviæ extruxit, & hoc anno templum Bernhardinorum Glogouiæ, pro more Pontificio consecrauit.

Mense

Menſe Martio, anni ſequentis Iohannes Albertus, Poloniæ Rex, Dominus Ducatus Glogouiſis, venit Poſnaniam, vbi ſplendidè eum ſalutarunt legationes Turcicæ, Venetæ, Cæſaris, Principum Germaniæ & aliorum. Baiazetes ſublato Mathia deſierat metuere arma Chriſtiana. Moliebatur bellum in Pannoniam, & in Venetos. Appetebat autem amicitiam Polonorum, ne diſtineretur ad omnes partes. Veneti & reliqui Principes hortabantur Albertum ad bellum Turcicum. Rex, vt haberet ſpatium deliberandi, pactus eſt inducias triennales cum Baiazete.

Eadem æſtate præfectus Turcicus vaſtauit limites Pannoniæ, & Hungaros, qui iam tunc deſiderabant Mathiam, progreſſos ſibi obuiam, magna ſtrage proſtigauit. In Ducatu Glogouiſi hoc & ſequenti anno horribilis eſt edita tyrannis, & ciuitatibus ea inſlicta vulnera, quæ poſteritas adhuc ſentit. Autor tantorum malorum fuit Iohannes Polacus, præfectus Regius, ſimilior Phalaridi aut Buſiridi, quàm iuſto gubernatori. Hiſtoria deſcripta eſt libro ſequenti.

Fridericus Cæſar, cui paulò ante crus, ſphacelo affectum, reſectum erat, tranquilliffimè moritur 19. Auguſti, anno ætatis 78. Imperauit annos 53. cum ſingulari laude bonitatis & humanitatis. Ingenio fuit ſagaciſſimus, ita vt etiam Itali de ipſo ſcripſerint, neminem poſſe inſpicere latebroſum pectus Cæſaris. Principes ſuos dilexit vt pater, amauiſt Eccleſias & ſtudia. In bellis non fuit valde ſcelix, & debilitata potentia Imperij per artes Pontificias, deerant ipſi nerui ad res magnas gerendas.

Friderici Cæſaris Morſ.

Annus 1494. celebris eſt propter bellum Neapolitanum, translatum in Italiam à Carolo gibboſo, Galliæ Rege, qui victis & pulſis duobus Regibus Arragoniſis patre & filio, Alphonſo & Ferdinando, Neapolin in autumno cepit. Deinde propter editum recens exemplum iræ Dei aduerſus peccata hominum, præſertim libidines.

Neapolitanum bellum motum à Carolo octauo Galliæ rege.

Imperante Romæ Tyberio, Peruſinus quidam eques, ex Aegypto & Græcia in Italiam intulit Lichenas ſæuiiores Græcorum. Quæ lues ita ſcæda contagione in nobilitatem Romanam graſſata eſt, in facie præſertim, vt Medici hæſitantes in ſanatione, etiam ad cauſtica deſcenderent, & multorum potentum hominum vultus vſtionibus turpiter deformarent. Osculo plerunq; propagabatur: & annotatum reperio, quendam ex ſenatoribus Medico ſuo quinque millia aureorum exoluiſſe, cum deinde Medici accerſiti ex Græcia leuiſſimis auxilijs cutaneum illud vlcus ſuperarent,

Galliçi morbi origo.

Lichenæ & Elephantiaſis morbi tranſlati in Italiam

Testis eſt etiam Plinius, Elephantiaſin, quæ communi appellatione lepra vocatur, antea Italiæ ignotam, cum triumpho Pompeij, quem

peñ, quem duxit ex Syria & Iudæa, fuisse importatam in Italiam. Ratum est enim hoc: Propter peccata corripis filios hominum. Ita ea ætate, crescentibus libidinibus & sceleribus, nouo exemplo Deus iram suam aduersus peccata hominum ostendit.

Bello Neapolitano, cum Galli, adiuti auxilijs Germanorum, Italiam penè omnem essent peruagati, & tandem Arragonios, qui genere armorum longe erant impares Gallis, Neapoli pepulissent, Hispani sagacitate & dolis Gallos oppugnarunt. Puteos quidem & panes inficiebant, & militibus Gallis, pronis in luxuriam, submiserunt scorta ex suis castris, infecta quadam turpi & noua scabie, quæ celeritate mirabili, per contagia, non solum illa castra, verum omnem propè Europam subito incendit.

Columbi Genuensis res gestæ.

Existimatum est anno superiori luem illam ex Indijs occidentalibus allatam esse, quas tunc repererat Columbus Genuensis, sumptibus Ferdinandi & Elizabethæ, cum Italus ille ingeniosus ex constanti flatu ventorum ratiocinatus esset, non ex mari, verum ex latissima aliqua regione halitus illos diuturnorum ventorum attolli. Dicebatur vero, populis illis luem hanc ita esse familiarem, sicut nobis est vulgaris illa scabies.

Fridericus Cardinalis moritur ex morbo Gallico.

Adeo autem malum serpebat, ut inueniam anno 1495. illud iam apparuisse Cracouiæ, & sequenti post in Silesia. Anno vero 1503. ex eodem morbo, desinente in tabem, consumtus est Fridericus Cardinalis Cracouiensis, Sigismundi Regis frater. Consensu multarum gentium est nominatus Gallicus, quod in castris illis primum esset conspectus: aliqui eum nominabant Pudendagram, quod partes verendas principio attingeret. Nostri Silesij multos annos eum appellarunt morbum nouum.

Gallici morbi appellationes.

Gallici morbi forma.

Eruditiores Medici, præsertim Galli, vocarunt eum luem Venream. Vir doctissimus Fracastorius Veronensis, edito Poëmate doctrinæ & leporis mirifici, nuncupauit eum Syphilida, quod ex amatorio complexu spargatur. Disputatum fuit inter Medicos, Astrologos & Philosophos de forma & causis huius morbi, vario & dissimili modo. Hoc tamen animaduersum est, venenata quadam qualitate imbui epar, quæ, nisi maturè restringitur, sensim reliqua viscera inficit, nec aliter morbum, quam per communicationem saniei & contagia propagatum: etsi dubium non est, accessisse analogiam quandam in humoribus humani corporis, & in aëre impressam à motu & lumine corporum superiorum.

Verum est etiam hoc, morbum nostra ætate iam cœpisse mistescere, ita ut minus grauius affligat: vel quia familiaritatem cum nostro cœlo contraxit, aut quia etiam impressiones cœlestes mutatae sunt. Illo seculo tanta fuit dolorum acerbitas, ut multi ultro sibi mortem

mortem consciscerent. Medici quidem anxij ad varia decurrerunt auxilia, sed frustra, donec primum ex imitatione Arabum, in vsum assumptæ sunt inunctiones & suffimigia ex hydrargyro, quod tota antiquitas habuit pro veneno, & inde multis eximiæ opes accreuerunt.

Gallici morbi remedia.

Tandem Consaluus quidam Hispanus, sanationem petiuit ex ipsis Indijs, vnde attulit ligni quoddam genus, huic orbi inco-
gnitum, quod sanctum & Guaiacum appellatum est, cuius deco-
cto in superando hoc morbo ita foeliciter vsus est, vt hæredibus
suis scribatur reliquisse vltra trecenta millia aureorum: & quidem
hodie adhuc apparet, lignum illud, in corrigendis epatis vitijs &
humoribus defecandis, miram vim possidere, ita vt nondum inuen-
tum sit in hoc morbo medicamentum salubrius. Sed ista nos excu-
tere prolixius, locus hic non patitur.

*Consaluus Hi-
spanus foelici-
ter medetur
morbo Galli-
co.*

*Guaiaci li-
gni vires.*

Fuerunt eodem anno vnà fratres, Poloniae Regis filij, & ex-
istimati sunt, post colloctionem longam de nouis quibusdam
consilijs inueniendis, discessisse non valde concordēs. Aestate anni
1496. Viadrus & omnia flumina quasi prodigiosè aquis intumue-
runt, eamq; inundationem mox secuta est pestilentia, omnium fæ-
uissima, quæ innumerabilem turbam hominum absumsit, & tan-
dem in Poloniam etiam serpsit, cum magna hominum strage.

*Viadri inun-
dationem se-
quitur pesti-
lencia.*

In Austria & Morauia fuerunt seditiones cruentæ, excitatæ à
reliquijs legionis nigrae Mathisianæ. Sed latrones illi maximo
numero comprehensi, & crudelibus supplicijs sublati sunt. Anno
sequenti fuit infelix expeditio Polonorum in Valachiam. Erat
in Iohanne Alberto Rege, ingenium promptum quidem ad res ma-
gnas gerendas, sed deerant ipsi nerui & industria. Astute decreue-
rat ex regno suo excutere Stephanum Valachum, qui Polonis non
erat fidus, in eamq; regionem collocare fratrem Sigismundum, vt
ex illa quasi arce facilius posset inuadere Turcos, quibus iam mi-
nabatur bellum.

*Iohannes Al-
bertus infæ-
liciter inua-
dit Valachiã.*

Quamuis autem videbatur futurus esse impar ad longum
bellum, propter licentiam suæ nobilitatis: tamen non omisit cona-
tum suum. Vulgo narratum & creditum est, Callimachum Flo-
rentinum, qui solus callebat omnem animum Regis, & superiori
anno decesserat, suasisse ipsi, vt etiam aliqua clade indomitos spi-
ritus contumacis suæ nobilitatis reprimeret: Progressus est cum
exercitu 80000. in quo fuerunt curruum triginta millia: præ se
ferebat, quasi peteret Turcos, sed Stephanus cito subodoratus est,
sibi strui insidias, & iuuabant ipsum Hungari, conniuente Vladis-
lao, qui consilium fratris non probauerat: attraxerat etiam milites
Turcicos.

*Callimachus
Florentinus
præceptor
Iohannis Al-
berti.*

Polonicus exercitus primum ex insidijs hinc inde laceffit
grauis est affectus detrimento, tandem etiam iusto prælio flos Polo-

T

nici equi

Stephanus Valachus profligat exercitum Polonorum. nici equitatus cæsus, captus, & in fugam versus est. Nisi autem vir-
tute Sigismundi fratris pacata fuissent castra, longe grauior acce-
pta fuisset clades. Nec solum res tunc foedè & infelicitè gesta est,
verum etiam irritatus est Stephanus, vir impiger & indomitus, ita
Stephanus Valachus magna agmina Polonorum abduxit in seruitutem. vt sequenti anno excurreret in vicinas regiones Poloniae, & post-
quam terrorem ingentem toti regno inculcasset, abduxit vltra cen-
tum millia hominum, vt magna pars Turciæ captiuis Polonorum
impleretur.

In Silesia nouum exemplum seueritatis in virum Principem
statuerunt Episcopus & Casimirus Teschinentis. Erant duo Prin-
cipes Opolienses fratres, Iohannes & Nicolaus, qui olim grauiter à
Mathia fuerant mulctati, quod fauisse dicerentur Polonis contra
Regem, tunc vero inter cæteros erant Nissæ, vbi conuentum ordi-
num Silesiæ coëgerat Prouinciæ præses Casimirus. Forte allatæ
sunt literæ in Senatum Casimiro, easq; tradidit legendas Episcopo.

*Nicolaus Princeps Opolien-
sis Nissæ ple-
bitur capite.* Nicolaus Opoliensis, qui non solum erat amens, verum etiam præ-
ceps & turbulentus, subito suspicatur rursus agitari consilia, vt ipse
comprehendatur. Stricto igitur pugione adoritur vtrumq; Prin-
cipem Casimirum & Episcopum, eosque conatur confodere. Vul-
nerauit etiam vtrumque leniter, sed accurrentibus multis ex Prin-
cipibus & nobilitate, in templum elabatur Opoliensis, inde ex man-
dato Episcopi retractus est, qui aiebat, non formidandas esse leges
Ecclesiasticas, se enim facili negotio locum illum ex ceremonijs
suis Pontificijs Ecclesiæ reconciliaturum.

*Nicolaus Opo-
liensis turpi-
ter uixit.* Adductus ad Principes & obiurgatus asperrimis verbis, du-
citur in carcerem, & sequenti die, qui erat 27. Iunii, sententiâ capi-
tali per iudices vrbanos pronunciata, in area fori spectantibus
Principibus capite truncatus est. Scriptum est, in morte ipsius
Deum edidisse iræ suæ exemplum. Cum enim pro more illius æta-
tis caligis non vteretur, cadauer supino casu in tergum procidit,
ipsoq; iam mortuo genitalia obriguisset, & erecta esse, conspecta
sunt. Indulserat enim libidinibus & adulterijs promiscue, ita vt
lectissimarum etiam foeminarum & virginum castitas non esset
propter ipsum tuta, & malè dicitur tractasse matrem.

Iudicatum est igitur tunc ab omnibus, eum propter scelera
ista, tam tragico exitu esse punitum, eumq; huic regulæ & similibus
annumerandum:

ἡ δὲ αὐτῶν ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσθ.

*Vladislaus or-
nat Silesiam
amplo Priui-
legio.* Multi putabant Regem indignè laturum, quod ipso inconsulto de
capite Principis iudicassent Silesij, sed ipse, sicut fuit ingenio placidissimo, facilimè est placatus, & eodem anno Silesiæ donauit Pri-
uilegium amplum, & immunitates omnis generis.

Necq;

Neque hoc anno Silesia fuit immunis à pestilentia, & erant omnia itinera penè obfessa latrocinij, ita ut ad pauca milliaria etiã nulli tutus pateret transitus. Ducebant turmas latrunculorum Sueuus quidam prædo nobilis, & alij, quos sequebantur multi ex decoctrice nobilitate, & passim spoliabant mercatores. Regis exigua erat autoritas, & is procul aberat. Ex proceribus multi cum latronibus colludebant, atque ita status huius regionis erat valde squallidus & miser.

*Silesia est im-
festa latrocin-
ijs.*

Anno 98. fratres, Casimiri filij, inter se, abolita memoria omnium offensionum, foedus percusserunt, & Vladislaus cedente Iohanne Alberto, ex pacto, ducatum Glogouiensem & Tropauensem assignauit Sigismundo fratri, eumq; renunciauit Silesiæ præsidem. Sigismundus tamen vix post triennium Glogouiam commigrauit.

Ardebat hisce annis bellis sæuissimis Italia, quam primum turbauerat Carolus Octauus, qui amisso regno Neapolitano, Apoplexia extinctus est in Gallia, & alebant bella ciuilia Principes & Respublicæ. Hoc autem anno Hieronymus Sauanorola vir ce-
lebris ob doctrinam & vitæ sanctitatem, crudeliter in foro Florentino exustus est. Fuit in eo aliquid lucis & robur animi tantum, ut publicè inciperet arguere tyrannidem & idola Pontificum. Habebat applausores multos ex nobilitate & plebe, ita ut maiestas Pontificia videretur periclitari, ibi astutè conflatae sunt ipsi inimicitiae & odia.

*Hieronymus
Sauanorola
combuitur
Florentiæ.*

Videbat Sauanorola in republica Florentina dominatum Pontificium acerrime propugnari à Mediceis, qui tunc erant exules, ideo coniunxit se cum parte aduersa, quæ omni conatu Mediceos vrbe excludebat, & dicitur sanè, sicut omnium hominum magna est imbecillitas, in ea tractatione ambitiosius se causis politicis immiscuisse. Ideo ab adulatoribus Pontificijs factio Medicea in ipsum incensa est, quæ populum furentem seditione permouit, ut Sauanorolam captum, tanquam hæreticum crudeli supplicio tolleretur: Pietatem eius in Deum, & ardens studium veritatis ostendunt scripta ipsius, quæ supersunt, ex quibus apparet, eum in illa caligine multa vidisse, & eluctatum fuisse ex cœno idolatriæ Pontificiæ.

*Hieronymus
Sauanorola te-
mere se immi-
scuit negocijs
Reipub.*

Viri eruditi & pii illa etiam ætate dolebant, quod non abstineret à negocijs ciuilibus, ideo de eo scriptum est. Immemor errati Sauanorola tui. Exitus ostendit eum etiam oppressum fuisse illa vulgari & celebri tempestate, de qua dicitur: Obruunt ingentes ista procella viros. Item: λαῶν μὴ πίστευε, πολύτροπον ἐστὶν ὁμιλῶν.

In Silesia decessit Henricus Monsterbergensis Princeps, clarus propter prudentiam & bonitatem: adeptus fuerat triennio ante

Henricus Mö-
sterbergensis
fuit adeptus
ducatum Ols-
nicensem &
Volauiensem.

à Vladislao Rege, ducatum Olsnicensem & Volauiensem, qui mortuo Conrado Albo sine hæredibus, ex transactione ad Regem peruenerat: ipse autem in Bohemia cesserat Regi ditione Podiebracensi.

Helueticorum
bellum cum
Maximiliano.

Anno 99. fuit bellum Helueticum, quod Maximilianus Cæsar, adiutus auxilijs imperij, gessit aduersus Heluetios, non satis quidem prospero cum successu, animosè & constanter tamen. Acceptis multis cladibus ab vtraq; parte, & interfectis ad 20000. fortissimorum hominum, facta est pax. Heluetij scribunt, tantam fuisse suorum hominum alacritatem, vt toto belli tempore, etsi ab omnibus partibus oppugnabantur, non passi sint hostem ultra spatium viginti quatuor horarum in sua ditione pedem figere.

Alexander
Sextus Ponti-
fex tuba ciui-
lium bellorū.

In Italia tuba belli ciuilis erat Alexander Pontifex: is cum Rege Gallia Ludouico, & Venetis inijt foedus, ad deturbandum Sfortiam ex ducatu Mediolanensi, & Fridericum Arragonium ex regno Neapolitano, vt locupletaret filium suum, hominem scelerosum, Cæsarem Borgiam. Simul tamen orbem terrarum vocabat Romam ad emendas indulgentias anni lubilæi: Ideo de eo tunc scriptum est:

Pollicitus cælum Romanus & astra Sacerdos,

Per scelus & cædes ad Styga pandit iter.

Illius foederis iniqui, exitus fuit non bonus. Nam Sfortia desertus à Christianis regibus, questus est de ambitione & auaritia Venetorum apud Baiazetem Turcicum, qui euestigio statuit castigare Venetos, & crescentem eorum potentiam debilitare.

Baiazetes de-
let classem
Venetorum.

Emissa igitur classe Venetos grauiter cecidit, dissipatis nauibus ipsorum, & simul Duce Scanderbassa præfecto Illyrici, immisit equitatum hominum duodecim millium, qui se per Istriam in Venetiam infuderunt, & ad ipsum vsque Taruisium Venetiarum propugnaculum omnia ferro & igni vastarunt: multos ex prima nobilitate Veneta, in villis suis rusticantes, oppresserunt: plures etiam ex Silesijs & Polonis, qui ad lubilæum Romam proficiscebantur, in miserabilem seruitutem abduxerunt.

Consaluis re-
gnum Neapo-
litanum redi-
git in potestatem Hispanorum.

Nec tamen Sfortia impunè tulit, quod Turcos attraxit. Nam ipse eodem autumnno, proditus à suis Heluetijs, qui ipsi militabant, Regi Gallorum, in tetro carcere in Gallia contabuit. Ludouicus vero Gallia Rex regnum Neapolitanum per fraudem occupatum, eadem arte amisit, excussus à Ferdinando Hispano, auo materno Imperatorum Caroli & Ferdinandi, opera Consalui magni, Ducis clarissimi. De Mediolano etiam dimicauit cruentis prælijs cum exitio Gallia.

Alexander vero Pontifex anno quarto post, memorabili exitu fato suo functus est. Struebat regnum, per parricidia & rapinas Cæsari

Cæsari Borgiæ, cuius apophtegma erat : Aut Cæsar aut nullus. Alexandri Pontificis memorabilis interitus.
 Mense autem Augusto splendidam apparauit cœnam, ad quam vocauerat præcipuos & ditissimos ex Cardinalibus, quos destinauerat veneno tollere, vt exuias ipsorum indueret filio. Paratæ erant lagenæ duæ, ex quibus alteri inspersus erat venenatus puluisculus, altera erat sincera seruata pro ipso Pontifice & filio: sed fatali errore pincernæ, facta commutatione, Pontifex & filius biberunt vinum intoxicatum, vnde senex ex rapidissimo æstu cordis statim post extinctus est, filius autem euasit quidem ex morbo, sed ad miseriam seruatus est. Cæsaris Borgiæ exitus. Nam custodiæ à successore traditus, & hinc inde ad ludibrium circumductus, in Hispania tandem iugulatus est.

Filiæ Alexandri mortuæ scriptum est tale Epitaphium, quod commemoratione planè terribili mores Pontificis, qui sacrosanctus dicitur, describit :

Conditur hoc tumulo Lucretia nomine, sed re

Thais, Alexandri filia, sponsa, nurus.

Veneti anno proximo post amiserunt Pylum, Coronen & Methonem urbem splendidissimam, præterea Naupactum, Dyrrachium, cum Baiazetes eduxisset exercitum centum quinquaginta millium fortissimorum hominum. Capta est Methone anno 1500. 10. Augusti. Methone capta à Baiazete. Trucidata est ingens multitudo ciuium & militum, Episcopo caput cum mitra præcisum. Nec multo post, cum irritarent Maximilianum etiam Cæsarem, illata sunt ipsis arma à Germanis, & ipsi in extremum, non modo imperij, sed etiam salutis sunt adducti discrimen.

Talis tela calamitatum tragicarum secuta est iniusta consilia, quorum breuis omnino fuit mētio facienda, ne res clarissimæ apud nostros maiores, ex memoria nepotum deleantur. Eodem anno lubilæo Tartari grauiter depopulati sunt Poloniam, quam incursionem & bella Turcica denunciauerat Cometa. Cometa arsit. Iohannes etiam Moschus inuasit Lithuaniam, iratus genero suo Alexandro, eamque Moschi uastat Lithuaniam. foede vastauit.

Alexander, diffidens viribus suis, collegit ex Silesia & vicinis locis copias mercenarias, quas ductauit Iohannes Polacus, qui iam, succedente Sigismundo, non potuit amplius tyrannidem in ducatu Glogouiensi exercere. Sed qualis fuit Capitaneus talis etiam fuit fortuna expeditionis. Nam cum hostis iam esset reuersus domum, ipsi grassati sunt in amicos & Lithuaniam grauius quàm Moschi afflixaerunt.

Anno primo mortuus est Iohannes Albertus Poloniae Rex, Iohannes Albertus Poloniae rex mortuus. qui meditabatur bellum in Fridericum Misnensem, Prussiae magistrum, quod ipse, sic iussus à Maximiliano Cæsare, nollet iurare in verba Regis Poloniae. Multi ex proceribus Polonis vocabantur.

Vladislaus ce-
dit fratri A-
lexandro de
Regno.

ad regnum Vladislaum, illiq; iam erat significatum. Ipse igitur Vladislaus, missis nuncijs, plerisq; Principibus Christianis nunciabat, Deum etiam thronum paternum ad cætera regna sibi donasse.

Alexander
Rex Poloniae.

Sed Poloni, mutata voluntate, accersuerunt Alexandrum fratrem ex Lithuania: ibi tanta fuit modestia Vladislai, vt in fratrem & Polonos non modo nihil moliretur, sed etiam ipsis gratulararetur, nuncios tamen suos, quos potuit, ex via reuocauit, ne à Regibus rideri posset.

In Silesia pugnarunt inter se odijs & contumelijs acerbissimis, Episcopus & sui sacerdotes. Episcopo, qui irritatus iniuria collegiorum, cooptabat sibi, vt nominant, coadiutorem, fauebant Principes & ciuitates initio. Sed Sacerdotes nacti idoneum vexilliferum Opicium, qui olim Glogouiam euerterat, omnia consilia ordinum impedierunt. Conuitijs maximè scurrilibus Episcopum & Principes deformabant, eosq; Romæ, vbi omnia sunt venalia, pecunia oppugnabant.

Vladislaus animi anceps modo huc modo illuc se conuertebat. Interea vero collegijs sacerdotum apud populum maculæ illæ aspersæ sunt, quas deinde nullum flumen verborum, aut potentiae potuit eluere.

Sigismundus
migrat Glogouiam.

Anno secundo Sigismundus frater Regis ex pacto Glogouiam ingressus est, & postquam Silesiæ præfectus est, magno studio eam à latrocinijs repurgauit, cum sine discrimine cõditionis noxios capitalibus supplicijs afficeret. Fuit eius gubernatio salutaris huic ducatus, quem ex ærumnis multorum annorum erexit & recreauit. Dilexit inprimis Glogouiam, eamq; etiam tunc cum regnaret solitus est appellare suam urbem, sed fata sua eum nimis cito his regionibus eripuerunt.

Vladislaus re-
pudiata Bea-
trice ducit
Annam Galli-
cam.

Eodem anno Vladislaus Rex duxit in matrimonium Annam, virginem Gallicam ex Vasconibus regiæ stirpis: Quia videbat, regem Ludouicum non habere prolem masculam, ideo aliquid potuit sperare de successione, quamuis hoc frustra fuit. Absoluerat autem eum prius Celæno Romana Alexander à iuramento, quod præstiterat Beatrici viduæ Mathiæ Regis, quam pecunia tandem placauit.

Nox Natalis
Domini cele-
bris propter
glaciem.

Autumno illius anni Rasciam, quæ Turcis parebat, per Iohannem Coruinum latè & impunè vastauit, quia Baiazetes distinebatur bello Persico, vbi tamen etiam fuit infortunatus. Nox Natalis dominici, incipientis annum 1503. fuit memorabilis propter glaciem multam & glabram, in qua homines multi lapsi sunt, & detrimenta valetudinis passi cruribus & brachijs fractis.

Episcopo datus est collega post multam altercationem Iohannes Turso, qui ea nocte domi suæ Vratislaviæ oppressus fuisset à sicarijs, quorum dux erat Adamus Sueuus, celebris latro, nisi tempe-
states

states iniquæ, & glacies eos impedissent. Litigauit etiam collegium cum vrbe Vratislauense, eamq; fulmine anathematis percussit, sed nullo cum successu. Nam vrbs non modo fatua illa fulmina risit, verum etiam sacerdotes venerunt in odium grauius apud omnes passim, & multi ex latrunculis denunciato bello grandem ab illis extorserunt pecuniam.

Eodem anno 23. Iulij hora ante meridiem septima, nata est Vladislao Regi filia, quam pater principio propter memoriam matris appellauit Elizabetham, sed tamen eandem postea propter desiderium amissæ coniugis, Annam vocari voluit. Nupta ea fuit diuo nostro Cæsari Ferdinando, cui peperit liberos quindecim, filios quatuor, natas vero vndecim, & quidem primo partu inuictissimum Romanorum Imperatorem Maximilianum Secundum. Ipsa domina laudata ab omnibus propter pietatem, & suauissimos mores, tanquam altera Esther, anno ætatis 44. in cœlestem vitam migravit.

Anne filie Vladislai nata.

Anne regine uirtutes.

Anno 1504. Fridericus Misnensis Prussia excessit, venit in Germaniam, & Rodelizij mortuus est, pulsus ab Alexandro Rege. Mortuus est etiam Stephanus Valachus bellator dignus æterna memoria, qui ingenti robore animi & fortuna secunda sustinuit impetus Turcorum, Tartarorum, Hungarorum & Polonorum, quos omnes magnis prælijs vicit.

Fridericus Misnensis cecidit ex Prussia.

Stephanus Valachus mortuus.

Fuit etiam hoc anno bellum Bauaricum, quod tamen cito finitum est, cum Philippus Palatinus victus ad Ratisponam vnâ cum filio, à miti Cæsare Maximiliano facile veniam impetraret. In Germania coeperunt reuiuere studia literarum, & iam erant in manibus adolescentiæ scripta Erasmi. Senatus igitur Vratislauensis optimo consilio, suadente imprimis Haunoldo capitaneo vrbis, viro sapiente & magnanimo, decreuit in sua vrbe erigere Academiam, vt in Silesia etiam esset domicilium artium, vbi nostri homines rectè possent erudiri.

Bauaricum bellum.

Vratislauensis Academia impeditur.

Magnis sumptibus igitur anno 1505. impetrarunt in aula Regia consensum Regis, qui ideo libentius assentiebatur, quod in Regnis suis, etsi amplissimis, nullam haberet scholam publicam, nisi Pragensem, cuius tamen vix exigua restabant reliquiae. Iussit autem attribui docentibus stipendia ex redditibus Ecclesiæ S. Crucis in collegio. Sed ecce, dum omnes benè sperant, quidam sacerdotes virtuti & doctrinæ iniqui, & qui ægre ferebant luce doctrinæ suam incitiam & barbariem prodi, per Academiam Cracouiensem, quæ ipsa etiam regno suo barbarico metuebat, apud Pontificem Iulium, totum negocium pecuniâ impediunt, atq; opes illas, quas religiosa antiquitas ad alendas Ecclesias & scholas contri-

Fräcofurtens-
sis & Vite-
bergensis A-
cademiarum
initia.

Eo ipso tamen tempore Marchio Brandeburgensis Franco-
furtensem Academiam constituit & locupletauit, cum initium Vi-
tebergensis, quæ nostra ætate verè fuit oculus Germaniæ, incidisset
in annum 1502.

Sub exitum anni cœpit gliscere odium inter Maximilianum
Cæsarem & Vladislauum, quod penè in apertum bellum erupisset.
Nata erat Vladislao Anna, eam, vt conditiones de successione fa-
cilius implerentur, Maximilianus petebat desponderi alteri ex ne-
potibus suis. Sed iam tunc obstabat illis autoritas Stephani Palati-
ni Transsylvani, quem euexerat Mathias. Is ex coniuge sua filia
Ducis Teschinensis, muliere sagacissima & ditissima, susceperat
Iohannem filium, pro quo appetebat sponsalia filia Regiæ, & ita
oppressus erat Rex factionibus procerum, vt se explicare non
posset.

Maximilianus
parat bellum
in Vladislau.

Sub initium igitur anni 1506. Maximilianns, vt discuteret
conspirationem Hungarorum, ipsumq; etiam Regem, qui alioqui
animo & armis parum valebat, terreret, armatus Posonium accese-
sit. Ibi Cæsari significatum est, reginam gestare vterum, dictumq;
recte ipsum facturum, si partum ipsius expectaret. Assensus est Ma-
ximilianus, & pactus est cum Vladislao inducias, tandem etiam,
cum Calendis Iulij editus esset in lucem filiolus, pacem cum illo
constituit.

Ludouici Re-
gis natalis.

Ludouico Re-
gi omnia eue-
nerunt præter
naturam.

Puero in baptismo datum est nomen Gallicum Ludouici,
cuius deinde fortuna fuit miserabilis. Intempestiuo eum partu ef-
fuderat mater, cute nondum carni obuestita, quæ demum in un-
ctionibus medicis producta est. Coronatus est, cum vix esset bien-
nis, destinata est ipsi coniunx, cum esset annorum nouem. Perue-
nit in regnum anno ætatis decimo, extinctus est etiam immatura
morte, cum vix vicesimum annum ætatis expleuisset. Sed de his
posterius. 26. vero die eiusdem mensis in puerperio extincta est
Anna Regina, Vladislai coniunx, quæ ingens desiderium suo ma-
rito Regi reliquit: prædita enim fuit moribus dulcissimis & pu-
dicissimis.

Iohannis Roti
Epitaphium.

In Silesia mortuus est Episcopus Iohannes, carus toti regioni,
inuisus solis suis sacerdotibus, tumulo ipsius inscriptum est hoc
carmen:

Quartus Iohannes iacet hic, vis cætera dicam?

Non alium vellet Slesia Pontificem.

Iohannes Hau-
noldus præfe-
ctus Vratisla-
uiensis sena-
tor sapiens.

Mortuus est etiam Iohannes Haunoldus præfectus vrbs Vratis-
lauiensis, vir præstans consilio & dignitate, optime meritis de sua
patria, & tota Silesia, ita vt vere fuerit patriæ pater. Lithuaniam
effusè populati sunt Tartari, eos penè vniuersos concidit Michaël
Glinscius, capitaneus regni, qui gratia & potentia in Lithuania
omnes anteibat.

Michaël Glin-
scius uincit
Tartaros.

Regi

Regi Alexandro nunciatum est de victoria, cum iam animam ageret, pro qua sublatis manibus, amissa voce Deo gratias egit, & 19. Augusti expirauit. Huic successit Sigismundus frater, subito Glogouia vocatus, primum in ducatu Lithuanico, deinde assentiente Vladislao, in regno Poloniæ quoque 24. Ianuarij anni 1507. Cracouiæ coronatus est Sigismundus.

*Alexander
Rex Poloniæ
moritur.*

*Sigismundus
Glogouia uocatur ad regnū Poloniæ.*

In ipsius gubernationis initia duæ res memorabiles inciderunt. Brexit in finibus Poloniæ versus Silesiam vectigal nouum & grande: Alienauit etiam à se Michaëlem Glinscium, Principem Ruthenicum. Is militauerat in adolescentia, apud Albertum Saxoniæ Ducem in Phrisia, imbutus disciplina & arte Germanica redierat in patriam, vbi ob egregiam peritiam rei militaris, regibus innotuit, & rebus aliquot præclare gestis, summum gratiæ locum apud Alexandrum Regem obtinuit, ita vt solus omnia posset.

*Sigismundus
erexit grandia vectigalia.*

*Michaëlis
Glinscij historia.*

Sed potentiam comitata est inuidia, & forte ipse superbia & fiducia suæ potentiæ peccabat: Criminati sunt eum apud Regem proceres, quod affectaret dominatum Lithuaniae eiecto Rege: illos rumores apud Alexandrum Michaël non modo gratia sua, sed etiam virtute facile extinxit. Nam Tartaros & alios hostes Regis, sæpe felicissime fudit, & Lithuaniam tutatus est.

Mortuo vero Alexandro, eadem suspiciones instillatæ sunt Sigismundo. Michaël, vt se purgaret Principi, ad longum iter armatus obuiam profectus est, illi inermi fidem præstitit, & ne delatoribus crederet demisse orauit. Verum Rex paulò post indulgens suspicionibus, & accensus ab inimicis Michaëlis, animum ab ipso abalienauit, & subornati sunt illi clam aduersarij potentes, qui palam ipsum prodicionis insimularent. Michaël aliquoties summis precibus contendit, vt Rex de causa publicè vellet cognoscere, nec pati, vt fama sua in dubium reuocaretur, & cum Regem videret abalienatum, confugit ad Vladislaum, qui honorifica legatione missa fratrem rogabat, ne Michaëlem tantum virum causa nondum cognita opprimi pateretur.

Frustra fuerunt preces illæ, ideo Michaël coram dixisse fertur: Rex, administretur mihi iusticia peto, aut committetur facinus, quod tibi & mihi erit luctuosum. Non est auditus, ibi ipse indulgens iræ, aduersarium suum, virum Principem, domi in lecto cubantem iugulauit, & rebus suis compositis ad Moschum transfugit, magno tractu ducatus Lithuaniae simul in potestatem Moschorum traducto.

Sigismundus serò accusans suum consilium, tunc quidem Moschos repressit, sed postea idem Michaël arcem & Ducatum insignem Smolencensem, qui vltra centum annos fuerat in potestate Lithuanorum, Sigismundo eripuit, & Moscho reddidit, in cuius potestate adhuc hodie est, vnde quidem ante biennium impetum in vicinam ditionem magnam & diuitem fecit, eamque vna cum

*Smolencensis
ducatus traditur Moscho.*

Polocensis di- cum arce Polocensi occupauit : neque adhuc grassationum ipsius
tio occupatur finis est.
à Moscho.

Restinguat propitius Deus ignem, qui in pariete proximo Silesiæ ardet, & iuuuet nobilissimam gentem Polonicam, vt foelicius prælietur aduersus immanes Moschos, quàm Hungaria contra Turcos. Dederat fidem Moschus, se attributurum ditionem illam Michaëli, se d sefellit eum : Michaël vir animi sui impotens, rursus irritatus, post aliquot annos, annitente Vladislao, Sigismundo re- conciliatus est.

In ea tractatione professus est Michaël, nulli ex regijs se ha-
biturum fidem, nisi duobus equitibus Germanis in aula Regia, Io-
hanni Pisbeccio & Iohanni Rechenbergio equiti Freistadiensi Si-
lesio, qui florebat gratia apud Regem, & iam apud fratres nomen
& locum celebrem adeptus erat. Sed ea consilia ab ipsis proceri-
bus Polonis, qui oderant Michaëlem, prodita sunt, atq; Michaël
ex fuga retractus vinc-tus & in tetrum carcerem coniectus est, ex
quo quidem deinde exemptus est, & tamen rursus in eundem à vi-
dua Moschi, cognata sua inclusus, in squallore & sordibus vitam
suam finiuit.

Hic fuit exitus viri strenui quidem, sed ambitiosi & iracundi, fermè talis, qualis fuit Coriolani apud Romanos. Celebre fuit eius nomen in Silesia, & à nostris hominibus appellatus est Pan Mi- chaël. In Silesia post abitum Sigismundi Regis, & cum Fridericus Lignicensis, iuuenis optimæ iam tunc indolis, abesset in peregrina- tione Hierosolymitana, præses Prouinciæ constitutus est Iohannes Turso Episcopus, cui anno 1509. successit in eo officio Casimirus Teschînen- sis.

Ludouicus
Pragæ coro-
natur.

Eodem anno Sigismundus foeliciter belligeratus est cum Va- lachis, & tandem, persuadente Vladislao fratre, pacem illis con- cessit. Ludouicus filius Vladislai, nondum triennis, Pragæ vnde- cimo Martij coronatus est in regem Bohemiæ, quia pater in ista ætate & valetudine sua imbecilli, cupiebat filio prospicere maturè : 20. Maij post cruenta fuit concitata seditio Pragæ.

Pragensis se-
ditio in Vla-
dislaum &
Ludouicum.

Incidit lis inter multitudinem vrbanam & aulicos Regis Hungaros, qui aliquid proterue dixerant in religionem Hussiti- cam : Populus commotus in ædes Regionum impetum fecit, & multis trucidatis, præcipui proceres vix in arcem Regis se recipere potuerunt. In isto tumultu senex quidam Bohemus vidit Vladis- laum Regem, cui astabat Episcopus lauriensis Hungarus, de fene- stra prospicere, in eum grandem sclopetum dirigit : Deo tamen ita gubernante, globus medius inter Regem & Episcopum, in proximum parietem delatus est, & tantum calcem ex fenestra ex- cussit. Rex attonitus, agnoscens præsentiam Dei, agit Deo gratias pro defensione.

Vladislaus
Pragæ fuit in
periculo uitæ.

Sedato

Sedato motu Bohemus ille, qui vitæ Regis insidiatus erat, corio detracto necatus est, & reliqui autores seditionis tetrīs sunt affecti supplicijs. Nec Silesia quidem fuit quieta. Discedente Sigifmundo, rursus creuerunt latrocinia. Vratislauienses anno superiori impetrarant à Rege equites Pannonios 120. quos alebant suis stipendijs, vt comprehenderent latrones grassantes in vijs, nec tamen multum profecerunt. Nunc vero experti sunt hostem *Fridericum Lignicensem, recens ex Palæstina reuersum, quod eum impedisse dicerentur, quo minus Silesiæ cum Imperio præficere-* *Fridericus Lignicensis inducit bellum Vratislauiensibus.*

Mense Maio mediocris conflictus fuit inter equites Vratislauienses, & Principis: vbi ab vtraq; parte multi sunt desiderati. Audiui à viris senibus, eo tumultu Principem offendisse Regem, sibiq; plurimum nocuisse. Nam cum fermè decretum esset, vt soror Regum ex Polonia ipsi nuberet, & dotis loco acciperet Ducatus, Glogouiensem & Tropauensem, hanc vnicam causam totum negotium tunc perturbasse. 14. Maij memorabili strage exercitus *Venetorum* à Ludouico Gallorum Rege victus est, in ducatu Mediolanensi ad flumen Abduam. *Veneti vincuntur ad Abduam flumen.*

Post eam pugnam infoelicem, Veneti amissis vrbibus, quas habuerunt in Italia hinc inde amplissimas, in paludes suas inclusi sunt, & Cæsar Maximilianus Veronam, Vicentiam, Brixiam Patauium & vicina oppida ad se transtulit. In ea conspiratione, Regum Christianorum contra Venetos solus Baiazetes fidem illis *Veneti amittunt plurimas urbes.* seruauit, & pacem, quam sub nomine tributi illis concesserat, non violauit.

Anno 10. Posnaniæ in conuentu regni Poloniæ, Maximilianus & Imperium à Polonis postularunt per Legatos, vt Prussiam antiquis dominis restituerent, nec Magistrum ab Imperio abstraherent. Sed re infecta fuit discessum. Fuit etiam ibi legatus Pontificius, qui hortabatur Polonos ad bellum Turcicum, & obtulit toti regno nundinas Iubilæi, vt corradere pecuniam, quam infunderet in structuram templi D. Petri Romæ, quod diruebat, & ex fundamentis nouum ædificare instituerat.

Inuenio tunc inter præcipuos procures frequentem fuisse sermonem, stulte facturos Polonos, si regnum suum pecunia nudarent, qua possent extrui muntiones ad arcendos barbaros, & inter ea præberent occasionem, vt templa Romæ diruerentur, quæ deinceps fortassis nunquam ædificarentur qua in re non falsi fuerunt *Poloni nolunt conferre pecuniam ad structuram templi D. Petri Romæ.* vates.

In Italia res Venetorum aliquo modo restitutæ sunt. Recepit Patauium, segniter eam urbem Cæsarianis tuentibus, Andreas Gritus; & quamuis Cæsar valido contracto exercitu fortiter eam obsedit *Veneti recipiunt multas urbes.*

obsedit & oppugnauit, capi tamen non potuit: tandem cum Iulius Pontifex ex suis compendijs foedus turbaret, noua bella secuta sunt, quæ Italiam penè euerterunt.

Vladislaus cū
liberis ingre-
ditur Vratiss-
lauiam.

Vladislaus Rex, ducens secum liberos Ludouicum & Annam, venit Vratislauiam anno 1511. 29. Ianuarij. Prima & maximè ardua disceptatio fuit de iuramento præstando regibus: nec conuenire potuerunt inter sese Principes Bohemi, & Hungari, quibus spiritus erant præter omnem modum superbi: Proponebant Bohemi, inde ab antiquis vsque temporibus Silesiam fuisse Pro- uinciam regni Bohemiæ. Regi igitur eo nomine fidem dari oportere à Silesijs.

Hungarorum
& Bohemorū
disceptatio
Vratislauia.

Hungari contra allegabant pacta inita inter Mathiam & Vladislaum Olomucij, quibus cautum erat, vt mortuo Mathia sine liberis, Bohemia Hungariæ certam pecuniæ summam lueret, atq; ita demum Silesiam reciperet. Ab hac sententia cum dimoueri non possent, totum negocium in aliud tempus reiectum est, & Reges quasi contemptim habiti sunt. Imo eo ipso tempore vicina loca Silesiæ impunè vexabant latrunculi, cum viderent regem beneficium, sedatum & oppressum fastu suæ nobilitatis nihil posse.

Verum hæc perniciofa consilia postea grauis Nemesis secuta est: cum, vt nunc præ oculis est, Deus regnum superbum & inobediens suo magistratui, vt in Propheta dicitur, anathemate percussit. Vrbs Vratislauiensis cara Regi impetrauit ius Emporij à Rege 12. Februarij, cuius consilij hæc fuerunt rationes.

Silesij passim
Chr. Sile.
1510.
Vratislauia
impetrat ius
Emporij à
Vladislao.

Creuerat ciuitas ex mercimonijs Polonicis, cū illo rudiori seculo Poloni, Vratislauiam modò cum mercibus commearent, nec vltiora loca Germaniæ nossent: Tunc vero relicta ea vrbe, quæ regnum ipsorum penè excoluit, passim noua quærebant Emporia, & simul intra ipsum regnum vectigalibus recentibus res Vratislauensium efficiebant deteriores.

frapla glan nūtant.

Huic incommodo vt irent obuiam, iura Emporij generalis ciuitati apud Regem obtinuerunt, quæ talia sunt: Vratislauia sit limes Poloniæ & Germaniæ, & neutra gens eam urbem cum mercibus prætereat, sed ibi eas deponant, & inter se transigant. Vt etiam Polonis intercluderentur itinera, Marchio Elector loachimus Francoforti ad Viadrum idem sanxit.

Vratislauia
nocuit Empo-
rium usurpa-
tum.

Fuit hoc, vere istius anni in nundinis vrbium Germanicarum & Polonicarum denunciatum. Consilia ista ab initio fortassis non malè cogitata, pessime ceciderunt. Initiumurbationis ortum est ab ipsis Bohemis, qui odio Vratislauensium, Polonis in Germaniam concesserunt transitum, contra mandata Regia.

Deinde Sigismundus Poloniæ Rex, qui longè fratrem vigilantia & dexteritate superabat, regno sua commercia cum Vratislauiensibus,

lauiensibus interdixit, ita vt nec Poloni Vratislauiam proficiscerentur, nec Germani in Poloniam admitterentur. Inde Vratislauiæ magna fuit solitudo, & tota Silesia grauia detrimenta passa est: multæ etiam ex vrbibus Silesijs, Vratislauiensibus eo nomine grauiter succensebant.

Et si autem fuit res plena incommodorum, tamen Vratislauienses, in quartum annum vsque ius suum defenderunt, donec ignauia Vladislai succubuerunt. Reges rebus omnibus infectis 15. Martij Vratislauia profecti sunt.

Vrbs Lubeca ea æstate egregium facinus edidit in mari Balthico, captis multis nauibus, inter quas præcipuæ vehebant æs Cyprium ad Regem Danicum, hostem Lubecæ, quod eo mittebant Fuggeri Augustani, qui post longam disputationem, preces & minas Cæsaris & Principum, aliquid receperunt opera Pontificis, qui Lubecam terrebat fulmine anathematis.

*Lubecensis
Repub. capit
multas naues.*

Celebris apud nostros maiores fuit annus 1512. propter memoriam prælii Rauennatis, quod nos etiam non præterire omnino in historia debemus. Veneti, cum oppugnarentur à Cæsare, Gallo, Hispano & Pontifice, astutè placarunt Iulium, facti ipsi supplices, qui formidans crescentem potentiam Gallorum in Italia, pacem cum Venetis fecit, eosq; vetuit oppugnari.

Galliæ Rex Ludouicus detestatus perfidiam & auaritiam Iulij, non paruit, ideo telum suæ excommunicationis in totum regnum vibrauit Iulius. Gallus, vt vicissim eum vreret, tetigit vlcus minimè tangibile. Perfecit enim, vt quidam Cardinales anno superiori conuocarent Synodum primum Pisas, deinde Mediolanum.

Concilium Pisanum & Mediolanense cōtra Iulium.

Fuerunt in eo cœtu quidam viri pī & docti, qui detestabantur scelera Iulij, & petebant emendationem Ecclesiarum: illi, vt retinerent Cæsarem iam nutantem, promiserunt ipsi Pontificatum deturbato Iulio.

Maximilianus oderat quidem scelera Iulij, & dicitur aliquando suspexisse in coelum, & dixisse: Aeterne Deus, nisi tu vigilares, quàm male regeretur mundus per me imbecillum venatorem, & per illum ebrium atque sceleratum sacerdotem Iulium: tamen, quia nolebat euerti autoritatem Pontificiam, & metuebat potentiam Gallorum, ab amicitia Iulij sese non auertit: sed pactus est inducias cum Venetis, & suos homines iussit adesse Pontifici.

Denunciarunt simul bellum Gallo pro tuendo Pontifice Ferdinandus Hispanus, & Henricus Britannus, vir ingenio vario & ambizioso.

Ludouicus nihī territus tanta mole belli, repressit domi Britannum: in Italiam vero misit Gastonem Fosseium, nepotem ex forore, cognatum reginæ Hungariæ olim Annæ. Is iuuenis, spiri-

*Gasto Fosseius
Imperator Ludouici Galliæ
regis.*

tus indomiti & inuicti, sub initium anni incredibili celeritate & fortuna magnam partem Italiæ percurrit, vbique victor, tandem ad Rauennam eum consecuti sunt Pontificij duces, instructi à fœderatis Principibus, præsertim ab Hispano, qui egregiam manum Hispanorum veteranorum duce Nauarro ipsis miserat.

Rauennale
prælium.

Machinarum
bellicarum
ingens uiolentia.

Confluxerunt ipso die Christiani Paschatis, 11. Aprilis, prælio ita cruento, vt ætas patrum nostrorum & nostra, in Europa non viderit simile, cuius cladis causa fuerunt tormenta bellica, quorum impetus planè diabolicus, tunc ferme primum enituit. Hispani duce Nauarro contemnebant Germanos, qui militabant in castris Gallorum, & adeo certam sibi spondebant victoriam, vt hostes, nullo negotio exhibito, paterentur transire amnem, qui castra dirimebat, deinde vbi vim & copiam hostilium tormentorum vident, iubente Nauarro, corpora in terram sternunt, vt pilas machinarum euitarent, atque explosis demum tormentis hostes iam defatigatos conciderent. Sed interea ita horribilis fuit fragor & tonitru tormentorum ab vtraque parte, vt coelum terraque misceri viderentur, & capita abrepta à truncis maximo agmine in campis volitarent, & inuicem præ densitate colliderentur. Galli salubri consilio circumduxerant machinas ad latus hostilis equitatus, eumque dissiparunt, plerisque ex præfectis discerptis aut captis.

Nauarrus capitur à Gallis.

Gasto interficitur victor.

Sero tandem confurgit Nauarrus repressurus Germanos, sed superante equitatu Gallico iam victore, capitur, & primæ acies Hispanorum disiectæ, in fugam conuertuntur. Verum Gasto, qui intemperantius persequabatur fugientes, auulsus à suis equitibus & cinctus, ab Hispanis iam plane victor trucidatus est, cuius cæde nunciata apud Gallos, omnes captiui penè ex Pontificijs miserabiliter iugulati sunt, & nullum genus crudelitatis prætermisum.

Heluetij Gallos pellunt ex Italia.

Ceciderunt ab vtraque parte, clade fermè æquata, viginti milia hominum, & flos militaris fermè ex omnibus gentibus tunc extinctus est, victoria autem mansit penes Gallos, qua tamen, amisso duce, non sunt vsi. Nam Heluetij adiuti à Cæsarianis, exercitum victorem quidem, sed imbecillem Italia expulerunt.

Selimus Turcus per patricidium inuadit regnum.

Eodem anno & die, Constantinopoli seditione militari acclamatus est Imperator Selimus, Solymani pater. Conatus fuerat anno superiori fraude & vi patrem suum senem & ægrotum regno excutere, sed fuerat victus magna clade in Thracia apud ignobilem vicum, vbi postea ipse Selimus animam exhalauit. Hoc autem anno, astutia & proditione procerum reuocatus à Patre, rapuit imperium. Pater senex, deserens urbem inter gemitus & imprecationes in filium, sequenti die post in itinere à medico ludæo, iubente Selimo, veneno, quod pharmaco miscuerat, necatus est.

Baiazetes necatur veneno.

Selimus

Selimus, vt regnum sibi stabiliret, interfecit duos fratres, & septem nepotes ex fratribus, ita vt ex stirpe Othomanica ipse solus superesset. Hoc nimirum est, quod in Plutarcho dicitur: Sicut Geometræ in sua arte quædam proponunt postulata, quæ petunt sibi tanquam nota concedi, vt auditorem facilius possint docere: ita commune postulatum regum esse, interficere fratres propter regna.

Iugulauit etiam Mustapham Bassam, qui prodito patre, Selimum ad regnum euexerat. Inter tanta bella ciuilia Turcorum, præclara fuisset occasio rei optime gerendæ contra Turcos, sed Polonus tunc agitabat nuptias, & metuebat Moschos: Vladislaus amabat suum ocium, ideo ultro pacti sunt inducias cum Turco.

Sigismundus Rex hoc anno duxit Barbaram, filiam Stephani Transsylvani iam mortui, sororem Iohannis Veidani, Cæsare inuitissimo, vnde etiam graues iræ inter ipsos ortæ sunt. Desponsabat enim Cæsar Annam filiam regiam, aut sibi aut nepotibus suis, & simul regnum Hungariæ, si Ludouicus sine hærede moreretur.

Nuptiis Polonicis Cracouiæ interfuerunt, Georgius Bregensis, & Bartholemæus Monsterbergensis Principes Silesiæ. In ludis equestribus præcipuum præmium datum est Iohanni Rechenbergio equiti Freistadiensi, viro stre nuò, & rei militaris peritissimo, qui tunc viuebat in aula Sigismundi.

Iohannes Veidanus etiam per matrem consilia de nuptiis Regiæ filiæ agitabat, illiq; iam fauere videbatur Sigismundus: Propter causam etiam Prutenicam, vbi iniuste agere videbantur Poloni, Cæsar Sigismundo erat iniquus. Ideo sæpè misit ad Moschum, eius amicitiam expetiuit, & ipsi auxilia in Sigismundum promisit. Mirabili etiam fato, eodem mense Aprili, 23. die, Poloni graui pugna deuicerunt Tartaros, magna multitudo cæsa est, & capti sunt 16000.

In Silesia Bartholemæus Monsterbergensis, vir eloquens quidem, sed præceps & iniustus, indixit bellum Vratislauiensibus, & prædia aliquot mense Octobri exussit. Graue autem detrimentum accepit ad Cantium oppidum, amissis militibus, & duobus signis militaribus: Fridericus Lignicensis coniunxit se cum vrbibus Silesiæ, & audacissimum latronem, qui nominabatur Christophorus niger, Lignici laqueo necauit.

Anno 1513. mirabiles tumultus in omnibus ferme regnis Europæ fuerunt. Mense Iulio octo millia Heluetiorum, qui defendebant Sfortiam Ducem Mediolanensem contra Gallum & Venetos, qui tunc erant socij, adorti sunt exercitum Gallicum numerosissimum, & omnibus rebus instructissimum, eumq; sceddissime cum admiratione totius Europæ, profligarunt, interfectis octo millibus hominum & clarissimis Ducibus in fugam coniectis.

V ij Mense

Selimi parri-
cidia horribi-
lia.

Sigismundus
ducit Barba-
ram Transsyl-
uanam.

Iohannes Re-
chenbergius
uictor in lu-
dis equestri-
bus.

Maximilianus
expetit amici-
tiam Moschi.

Poloni sternūt
Tartaros.

Bartholomæus
Monsterber-
gensis profligatur à Vratislauiensibus.

Heluetij fun-
dunt maxi-
mum exer-
citum Gallo-
rum.

Maximilianus
Cæsar & Hen-
ricus Angliæ
rex superant
prælio Ludo-
uicum Galliæ
regem.
Iacobus Sco-
tiæ rex inter-
ficitur in præ-
lio ab Anglis.

Menſe Septembri in ora Galliæ Occidentali ad Oceanum Cæſar & Henricus Britannus vicerunt Ludouicum Gallum prælio. Decimo etiam Septembris Iacobus Scotiæ Rex, qui contra fœdus & iuramentum, in gratiam regis Galliæ, inferebat bellum Anglis, à Ducibus Henrici, quos Rex, proficiſcens ad bellum Gallicum, in regno reliquerat, cum flore nobilitatis & gentis ſuæ trucidatus eſt, ad Thylen fluuium.

Annotatum eſt, nobilem quendam Scotum, qui Londini in Anglia aſſeruabatur in carcere, dixiſſe: Si quidem prælium committetur hodie, ſcio meum Dominum futurum eſſe inferiorem, quia animaduerto, in illo conflictu & turbine ventorum, Scotiæ admodum eſſe contrarios ventos.

Vicentinum
prælium.

Nec fanè ſermo ille ratione & euentu caruit: quia certum eſt, Angelos, cuſtodes imperiorum & ordinis in regnis, grauiter luſtari cum malis ſpiritibus, qui delectantur cædibus, & ordinis diuini turbatione: ſicut oſtendit hiſtoria Perſica, vbi Angelus Danieli refert, ſe multos annos repreſſiſſe diabolum, qui impellebat Græcos ad euerſionem regni Perſici. Septimo deinde Octobris pugnatum eſt in Italia ad Vicentiam magno & memorabili prælio.

Veneta urbs
terretur ma-
chinis bellicis.

Vaſtauerant duces Cæſaris omnem oram Venetam duriter & miſerabiliter, dirutis ſuperbis villis, delitijs nobilitatis Venetæ, in ripa Medoaci, tandem ex vicino aggere littoris, exploſis globis tormentorum horribili & inſueto boatu, ipſam magnificam urbem Venetam terruerant.

Exercitus vero Venetus ulturus illas clades, hoc die confligit cum Cæſarianis, ſed improſpere. Agmina enim Italica vix primum conſpectum Germanorum & Hiſpanorum ſuſtinuerunt. Capta ſunt omnia ſigna militaria, interfecti homines ſepties mille, & plurimi viui in poteſtatem victorum peruenerunt. Maximilianum in ſua fortuna primum deſeruerunt Heluetij, qui inuito Cæſare cum Gallo pacti ſunt, & duces ipſius in Italia nihil tanta victoria vſi ſunt.

In Sileſia nihil accidit hoc anno memorabile, ſed inſcelix adhuc fuit forma ſtatus publici, cum paſſim graſſarentur latrunculi, & ſublata eſſent commercia cum Polonis. In Moſcouia Principi addebat animum amicitia Cæſaris, illum vt facilius retunderet Si-giſmundus, incepit ſtipendia quotannis præbere Tartaris, vt ſubinde bello laceſſerent Moſchos.

Cruciferorū
ſeditio in
Hungariam.

Crudelis illa ſeditio & laniena Cruciferorum incidit in annum 1514. Frequens erat ſermo inter omnes ordines, nimis grauem eſſe ſocordiam noſtrorum Regum, quod in illa ciuili diſſenſione Turcorum, non retraherent ad ſe ditiones auulſas à regno Hungariæ. Sed Vladislaus, cui dulce erat ſuum ocium, & qui erat indulgentiſſimus erga ſuos proceres, nihil ſe commouebat.

Thomas

Thomas vero Archiepiscopus Strigoniensis, legatus Pontificius, proposuit venalem vitam æternam illis, qui nomina darent ad bellum Turcicum, eosque signabat cruce: ibi subito confluit amplissima quædam colluies perditissimorum hominum ex tota Hungaria, & simul consurgebant ingentia agmina rusticorum, qui detestati tyrannidem nobilitatis, præsertim Episcoporum, in castra accurrebant. In Pannonia enim ex negligentia Regis creuerat apud nobilitatem fastus, luxus, & crudelitas enormis in subditos.

Caterua illa rustica electo duce, subito totam fermè Pannoniam rabie inaudita peruagata est, ubique trucidata nobilitate & Episcopis, ex quibus ditiores et clariore palis, teterrimo genere supplicij, viuos solebant configere. Ad eum modum cum grassarentur, coniunxerunt se nobiles & ciuitates iubente rege, & ductore quodam Bornemissa foeliciter aliquoties pugnatum est cum Cruciferis, ex quibus multi concisi sunt, multi etiam Budæ supplicij affecti.

Tandem vero Iohannes Veidanus, Stephani filius, qui postea regnum inuasit, ad internecionem cum ipsis præliatus est, & deleta multitudo comprehendit duces, in quos sæuijt exemplis, quæ vix cadere poterant in sensum humani pectoris. Georgium enim, Imperatorem Rusticorum, in equuleo extendit, caput ipsi corona ex ferro candenti cingit, venas aliquot aperit, & sanguinem profluentem Lucatio fratri Georgij potandum præbet, deinde præcipuos ex rusticis, quos inedia tridui excruciauera, cogit vt dentibus artus Georgij adhuc spirantis lacerent & vorent.

Iohannis Veidani crudelitas.

Inter illos cruciatus nullum edebat gemitum, tantum precabatur, vt Lucatio fratri, quem ipse inuitum ad hoc bellum traxisset, parcerent. Laniatis membris ipsius, cum iam expirasset, viscera ipsi extrahunt, dissecant, eaque ahenis cocta verumque assata militibus voranda proponunt, eosque demum illis Thyesteis epulis satiatis, vnà cum Lucatio longis & diris supplicij interficiunt.

Non extat simile exemplum sæuitiæ planè inhumanæ in historia mundi: ideo non mirum est, si Deus hanc tantam rabiem in domino & gente sua vltus est, immisis latronibus Scythicis, qui penè soli ab omni hominum memoria propter crudelitatem fuerunt celebres: per quæ enim quis peccat, per eadem puni-
tur.

Sæuitiæ inhumane exemplum.

Accitæ sunt copiæ ex Bohemia & Silesia in Hungariam, sed illæ re iam perfectæ venerunt: sedarunt tamen motus, qui alioqui fuissent orituri contra Episcopos, & fortè contra ipsum Regem. Die natali Mariæ, ad Borysthenem fluuium pugnatum est nobili prælio inter Moschum & Sigismundum.

*Sigismundus
ad Borysthe-
nem Moschos
ingenti pre-
lio fundit.*

*Maximilianus
liberat Mos-
chos captiuos.*

Tanta fuit confidentia Moschorum, vt Polonos, numero lon-
gè inferiores, vltro paterentur transire fluuium, sed in ipso confli-
ctu opera sclopetariorum, quibus carebant Moschi, sunt victi. In-
terfecti sunt ad triginta millia, & plurimi capti. Ex illis Sigismun-
dus Rex Procere quatuordecim misit ad Leonem Pontificem, sed
in itinere Cæsar eos liberauit, & ex Lubeca domum remisit. Eas-
dem tamen hyeme cogitatum est de rationibus, quibus Sigismun-
dus posset reconciliari Cæsari, & institutum est, vt reges ipsi coram
anno sequenti conuenirent.

*Selimi pugna
acerrima cum
Persis.*

Die Augusti 26. acerrimum prælium commissum est inter
Selimum Tyrannum Turcicum & Ismaëlem Sophum, regem Pers-
icum, ad oppidum Choim, situm in ripa Araxis, vbi post longam
dimicationem, Persæ iam victores territi tormentis, & vulnere sui
regis, campo cesserunt, sed reliquerunt Turcis victoriam admo-
dum cruentam. Ceciderunt vero ex Selimi exercitu supra tri-
ginta millia hominum, & equitatus Europæus penè totus deletus
est.

*Maximiliani
Cæsaris &
Regum Hun-
garie atq; Po-
lonie conuen-
tus.*

Nobilis conuentus Cæsaris cum regibus Hungariæ & Polo-
niæ, fuit anno 1515. ad Viennam, 16. Iulij. Egregium fuit studium
Sigismundi erga Cæsarem, cum quo redire in gratiam omnibus
modis cupiebat. Dictus erat primum dies ad medium mensis Fe-
bruarij Posonij. Deinde in Martium vsque Cæsar rem protrahi
voluit: Procere Pannoniæ libenter turbassent totum negocium;
sed instabat Sigismundus, & mense Martio Cracouia egressus est,
quamuis Mechouiensis, illius temporis celebris Astrologus, pa-
lam prædiceret, Reges ante medium mensis Iulij Cæsarem non vi-
suros.

*Mechouius
celebris As-
trologus.*

*Bartholemeus
Monsterber-
gensis periit
in Danubio.*

Posonij Cæsar per Legatos cum Regibus de matrimonijs
liberorum tractauit, & dum huc illuc cursitant nuncij, Barthole-
mæus Monsterbergensis, legatus Vladislai ad Maximilianum, na-
uigans Danubium, in vndis periit, magna cum lætitia Vratislavi-
ensium, quos criminatus fuerat apud regem, & vt multa illis in-
diceretur perfecerat, quam etiam Rex exoratus ipsi Principi iam
donauerat, 16. demum Iulij Cæsar Vienna Pridie egressus, cum
Regibus patenti in campo ad pyrum arborem conuenit.

Scribitur Hungaros, cum procul aspicerent turmas Cæsaris
ad radios solares ferro collucentes, expauisse, & nunciassè Sigis-
mundo Regi videri sibi, reges parum tuto se armato Cæsari cre-
dituros: neque enim ad colloquium amicum opus fuisse armis,
quibus renunciauit Sigismundus, se optimo Cæsari nequaquam
diffidere, & omnino processurum, sequerentur sanè ipsi, si ita vide-
retur.

Vbi inter se amicissime consalutassent, dicitur Cæsar in hæc
verba prorupisse: Hæc est dies, quam fecit Dominus, exulte-
mus &

mua & lætemur in ea. Subiecit Rex Sigismundus: Faciat Deus, cle-
mentissime Cæsar, vt hic noster congressus sit faustus & salutaris
nobis, & toti orbi Christiano.

Maximiliani
& Sigismundi
salutatio.

Reges deinde inuitati, Cæsarem Viennam comitati sunt:
vbi alteri ex nepotibus Cæsaris promissa est Anna Hungarica, Lu-
douico autem Maria Burgundica, filia Regis Philippi. Actum
etiam de successione, & certa inita pacta, si regna illa carerent
sobole mascula ex stirpe Regum, successionem transferri debere ad
Principes Austriacos, nepotes Cæsaris, & de eo solennes literæ
consignatæ sunt.

Maximilianus
inuit pacta
de successione
bus cum regibus.

Annæ Hungariæ, Viennæ regia corona à Cæsare imposita
est, eamq; vnâ cum Maria educauit. Obtinuit etiam Sigismundus
à fratre, vt Emporium Vratislauiense abrogaret, quod Rex nimis
facilis concessit, & prouinciam suam graui detrimento affici passus
est. Ita impredientibus Polonis, Silesiæ duo ornamenta, Academia
& Emporium ademta sunt.

Vratislauien. a. v. de Schickfusian
se Emporium lib. 1. Chron. Siles.
abrogatur. 159. 160. p.

Vere eiusdem anni Iohannes Transsylvanus, cui procures
Pannoniæ filiam Regis, & gubernationem regni promittebant, vt
congregantibus regibus, ipse singulare exemplum fortitudinis
ostenderet, collectis copijs Turcos adortus est, sed eo cum euentu,
vt victus, & castris exutus ab hoste fugiens domum rediret.

Iohannes Trāsf-
ylvanus pro-
fligatur à
Turcis.

Sub finem etiam Autumni Cracouiæ Apoplexia extincta est
Barbara regina, quam Poloni multum commendant ob egregiam
pietatem & virtutem in omni genere. Vt autem firmior esset con-
cordia, promisit Sigismundus Cæsari, se ex ipsius arbitrio du-
cturum secundam vxorem, atque ita annitente Maximiliano,
promissa est ipsi Bona, Iohannis Galeaci Ducis Mediolanensis
filia, quæ olim desponsata fuerat Iohanni Coruino.

Barbara Re-
gina Poloniæ
moritur.

In Silesia fuerunt nuptiæ inter Elisabetham sororem Sigis-
mundi, & Fridericum Principem Lignicensem, quas conciliauit
Iohannes Turzo Episcopus Vratislauiensis. In agro Mediola-
nensi 13. Septembris tribus horis ante solis occasum, Heluetij, qui
tunc, vt olim de Spartanis dictum est, ignem spirabant, adorti
sunt iniquo loco castra Regis Francisci Gallici, qui transierat in
Italiam, vt recuperaret Ducatum Mediolanensem: Pugna pro-
tracta est in quartam noctis horam, donec occidente Luna caligo
prælium diremit, quod tamen prima luce sequentis diei redinte-
gratum est, tandem cum Heluetij numero pauciores, & impransi
fortissimè se defenderent, deserti à socijs, & superati multitudine
hostium supra quinquies mille ex suis amiserunt, plures etiam illu-
stres Galli in prælio ceciderunt.

Bona Medio-
lanensis despo-
sata Iohanni
Coruino nup-
sit Sigismun-
do Regi Po-
loniæ.
Fridericus Li-
gnicensis ducit
sororem
Sigismundi
Regis.
Franciscus Gal-
lia Rex præ-
lio fundit Hel-
uetios ad Me-
diolanum.

Vladislaus
rex Hunga-
riae & Bohe-
mie moritur.
Ferdinandus
Hispaniae &
Neapolis rex
moritur.
Vladislai re-
gis natura.

ANno 1516. mortui sunt duo Reges maximi nominis, 13. Martij Vladislaus, anno ætatis suæ sexagesimo primo. Deinde in Hispania Ferdinandus, qui omnium regnorum hæredem reliquit Carolum Maximiliani nepotem.

Fuit Vladislaus quidem Princeps non admodum ingeniosus, sed tamen præditus iudicio non malo, peritus linguæ latinæ, amans iusticiæ & quietis. In grauioribus deliberationibus, ubi multorum sententias audiuiſſet tacitus, tandem, si quis scopum negotij attingere videbatur, solebat disputationem hac voce finire, Doberſi: vnde à multis hoc nomine appellatus est. Beneficentia & clementia in eo fuit eximia, adeo vt eo nomine præcipuè laudem quæreret, quod neminem vellet offendere. Ideo eius facilitate multi ex potentibus sceleratè abusi sunt.

Vladislaus
rex fuit ſimi-
lis Arcadio
Cæsari.
Ludouici Re-
gis tutores.

Denique, si facienda est collatio, videtur non diſſimilis fuiſſe Arcadio Romano Cæsari, poſt cuius ætatem etiam ſtatim dilaceratio imperij ſecuta eſt per Gothos & Vandalos. Filio ſuo nondum decenni conſtituit tutores, Cæsarem & Sigismundum fratrem.

Selimus aſſer-
natur conuen-
tus Chriſtia-
norum.

Selimus Turcicus excitatus fama de conuentu Regum ſuperioris anni, & metuens ne arma coniungerentur contra ipſum, in Thraciam ex Aſia rediit, duplex agmen prædabundum in Pannoniam emiſit, ſed ubi ipſi nunciatum eſt, conuentus regum Chriſtianorum ſolere tantum celebrari ſpecioſis concionibus, & magnificis conuiujs, ruſſus arma in orientem conuertit.

Selimus dele-
to regno Ma-
maluchorum
occupat Æ-
gyptum.
Selimus geſit
aſperrima
bella.

Maximilianus Cæſar ex pacto miſit oratores in Moſcouiam, qui facerent pacem inter Moſchum & Sigismundum. Sed illi re infecta redierunt. Tartari hoc anno crudeliſſimè Ruſſiam vaſtarunt. Maxime memorabilia negocia continet annus 1517, cuius initium totum orbem terrarum compleuit fama de Aegypti excidio, & deletione regni Mamaluchorum. Capita euentuum breuiſſimè nominabo.

Selimi victo-
ria in Syria
& Ægypto.

Campſon rex Aegypti formidabat creſcentem potentiam Selimi, illiſq; niſi quieſceret, bellum denunciauit: hoc fuit initium illius belli, quo, meo iudicio, poſt bella punica, nullum in genere humano fuit aſperius. Intra ſpaciū medijs anni quinquies prælio acerrimo dimicatum eſt, & amiſſa ſunt duo magna regna, Syriacum & Aegyptium.

Die Auguſti 26. anno 1516. qui etiam eſt dies pugnae ad Arbelam, Selimus in Syria ornatiffimum exercitum Sultani Aegyptij vicit, proditione cuiuſdam ductoris, qui in pugna ad Turcos defecit,

defecit, in fuga Rex Campson labore & mœrore animi sine vulnere exanimatus est. Secundo, Selimus in aditu Aegypti rursus *Campson Rex* cruentissima pugna deleuit magnum exercitum Mamaluchorum. *extinguitur.* Tertio, 24. Ianuarij anni 1517. idem Selimus non procul à Memphi, magno prælio Sultanum nouum, Tomumbeium superauit, sed tamen robur sui exercitus ab equitatu hostium deletum est. Quarto, occupata vna parte vrbis illius amplissimæ, Mamaluchos in parte munita fortissimè pugnantes deuicit: vbi rursus is fuit ardor animorum, vt Selimus iam de victoriâ & de vita inciperet desperare, sed tunc etiam à suis proditi fuerunt Mamaluchi. Selimus contra datam fidem illos, qui se dediderunt, omnes interfecit. Vltimo ad ripam Nili Tomumbeium, qui contraxerat reliquias & omnes vires regni, victum cepit cum multo sanguine suorum, eum deinde in vrbe Memphitica excruciatum tormentis, quæ ipse constantissimè pertulit, 13. Aprilis, qui fuit dies lunæ Christiani Paschatis mulæ impositum & laqueo ex collo pendente, per totam vrbem circumductum, ad frequentissimam portam vrbis suspendi iussit.

*Tomumbeius
Rex necatur
à Selimo.*

Hic fuit finis regni Mamaluchorum in Aegypto, qui tenuerunt eam annos 260. Fuerunt autem Mamaluchi serui venditi in Aegyptum ex ea regione, quæ adiacet ponto Euxino & paludi Mæotidi, versus Moscouiam, vbi nunc sunt Circassi. Ibi exercebantur ad militiam abiurata doctrina Christi, amplectebantur furores Mahometi: sicut ipsum nomen significat circumcisos: tandem euehebantur ad honores & ad regnum.

*Mamaluchi
quales homines
fuerint.*

Tristis autem ista seruitus & calamitas Aegypti, quæ olim fuit florentissimum regnum, commonefaciat omnes homines de ira Dei aduersus peccata generis humani.

*Aegyptus puni-
ta est pro-
pter blasphemias in Chris-
tum.*

Neque enim dubium est, hoc regnum ita miserabiliter discerp-
tum fuisse, quod primum Arrij furores genuerit, & latè propaga-
uerit, & quod deinde odio Christianæ religionis, sicut semper istius
gentis fuit curiositas & petulantia enormis, Sarracenos & Mahometanos attraxerit.

In Pannonia inſcelix orphanus Ludouicus spernebatur à suis proceribus, qui iam constituebant factiones inter sese. Vere huius anni fuit conuentus Budæ, vbi actum fuit de gubernatore constituendo in regnum, & magna erat autoritas Iohannis Veidani, qui ad eam dignitatem aspirabat: miserunt legatos Budam Cæsar & Sigismundus, vt Iohannem, cui nihil fidebant, impedirent.

Venit etiam eò Nicolaus Schombergius nobilis Misnensis, qui in Italia fuerat ingressus religionem Dominici, vir eloquens, vafer-
rimus, & plane natura Italica imbutus. Missus fuerat in Hungariam à Leone, suadente hoc Iulio Medice fratre Pontificis. Cæsari ex ipsa Roma significatum fuerat, vt obseruaret artes istius Mo-
nachi, quæ essent mirabiles,

*Nicolaus
Schombergius
legatus Ponti-
ficis ad regnū
Hungariæ.*

In ipsa

In ipsa tractatione primum mirificè omnium mentes sibi conciliauit, & iam bene de ipso sperabat Cæsar, sed tandem, ubi se patrefecit, animaduersum est, eum hoc agere, vt Pontifici permitteretur potestas collocandi in regnum Hungariæ gubernatorem, qui ex ipsius arbitrio ibi regeret, ipsiq; pareret. Tali enim artificio aula Romana conabatur illud potens regnum ad se trahere. Valde autem offendit Cæsarem ista improbitas, neque in tanta dissensione tunc aliquid potuit perfici.

Nicolaus Schombergius offendit Maximilianum Cæsarem. Elisabetha coniunx Friderici Lignicensis moritur.

Floruit deinde ille Schombergius in Italia multos annos, creatus est Cardinalis, & à Carolo Cæsare impetrauit Archiepiscopatum Capuanum. In Silesia 17. Februarij decessit Elisabetha Polonica in puerperio. Mors eius fuit admodum detrimentosa Friderico Principi marito, qui ex eo coniugio, si præsertim vixisset Vladislaus frater, potuisset crescere.

Lutherus oratur instauracionem doctrinæ sacræ.

Hoc etiam anno fulgere coepit lux doctrinæ Christi, repurgatæ à D. Luthero. Circumferebantur venales indulgentiæ Romani Pontificis, cuius lacunas, opes totius Europæ in illis sumtibus bellorum, & profusionibus ad luxum, plusquam Persicum, non poterant explere. Tanta autem fuit impudentia quæstorum Pontificiorum, vt publicè prædicarent, ad tinnitum argenti coniecti in cistam, subito animam liberam ex cruciatibus purgatorij in cælum euolare.

Lutherus taxat indulgentias.

Lutherus verò, vir egregiè doctus & pius, excitatus à Deo, Pridie Calendas Octobris ad valuas templi Vitebergensis, in arce, ubi die omnium Sanctorum solebant esse insignes nundinæ Indulgentiarum, hora duodecima Propositiones affixit, quæ grauitertaxant impiam audaciam Pontificiorum, monstrant veram doctrinam de conuersione, & remissione peccatorum propter obedientiam, & mortem filij Dei. Vnde deinceps, semel motis rebus, paulatim alij articuli, obscurati fecibus Pontificijs, illustrati sunt, & magna lux, Dei beneficio, cœlestis vocis accensa.

Religio in toto orbe terrarum immutata est.

Tempus hoc emendationis prædictum fuit à Iohanne Husso morituro, & à Iohanne Hilteno Isenacensi, Monacho Franciscano. Intuenti vero historiam mundi, mirum est quod intra viginti annos, ferme in toto orbe terrarum motæ sunt disputationes de religione, & multæ factæ mutationes. Nam primum latissimæ illæ terræ Indicæ & Aphricanæ, recens inuentæ, quæ fuerunt implicatæ tetrus idolis, magna ex parte doctrinam Christi acceperunt. In Asia secta Mahometica in duas partes scissa est, & Persæ novos instituerunt cultus. Nunc vero, præeunte Luthero, paulatim magna pars Europæ oculos sustulit ad Solem iusticiæ Filium Dei, relictis tenebris Pontificijs.

Bellum Venetum finitum est foedere, quod in Belgico factum est Nouioduni inter Franciscum Regem & Carolum, conditionibus

bus iniquissimis adolescenti Carolo, ideo non modò cito turbatum est, verum etiam causam præbuit sæuis bellis, quæ vix hisce proximis annis restingui potuerunt. Sub finem Septembris Glogouia in Silesia penè tota miserabiliter conflagrauit: perierunt in incendio plurimi homines.

Frācisus rex Gallie & Carolus Hispanus iunguntur fœdere.

Selimus deuictis regnis Orientis, aspirabat ad imperium Europæ, & reuersus in Thraciam, parabat bellum terra maricq; in orbem Christianum. Maximilianus Cæsar, qui erat in excubijs pro suo imperio, indixit conuentum ordinum Imperij Augustam, anno 1518. belli Turcici causa, vbi conclusum fuit, vt Gallis & Venetis in societatem belli pertractis, Pontifex, Hispanus & Veneti, classe Græciam inuaderent, Cæsar vero auxilijs Germaniæ, Gallicæ & Angliæ, ex Pannonia Turcos adoriretur: descripta fuit etiam formula militum & pecuniæ in hanc sacram expeditionem, & videbantur omnium studia in hoc bellum esse erecta.

Selimus parat bellum in regna Christianorum.

Maximilianus deliberat de bello Turcico.

Vocatus fuit etiam Augustam Lutherus ad Cardinalem Caietanum, qui eum minis terrere voluit, vt caneret palinodiam. Ipse in illo tantorum certaminum exordio, aliquanto motus à Pontificijs, promisit Cardinali, se deinceps silere velle, modo etiam aduersarijs suis silentium indiceretur. Sed cum hoc nequaquam impetrasset, & tantum adigeretur ad reuocationem, Augusta discessit, & telam, quam Deus ipsum ordiri voluit, constanti animo per texuit.

Lutherus Augustæ sistitur Caietano Cardinali.

Pulcherrimas cogitationes Maximiliani de inferendo bello Turcis, & rursus furores Selimi de euertendis Ecclesijs, & regnis Christianorum, vtriusque mors interrupit. Inuaserat Cæsarem lenis & lenta quædam febricula: Medicus vero minus cautus propinauit ipsi pharmacum deiectorium potens, tempore non opportuno, inde & febris aucta est, & diarrhææ colliquatiuæ multorum dierum, ita vires affligerunt, vt vim morbi amplius non ferrent.

Maximiliani Cæsaris mors & eius uirtutes.

Decessit igitur Cæsar optimus 12. Ianuarij, anni 1519. apud oppidum Velsium, & ex testamento in noua ciuitate sepultus est sub ara, ita vt sacerdos, panem consecratum attollens, supra pectus Cæsaris consistat.

Fuit in eo ingenij & corporis robur planè heroicum, atque is est, qui Deo iuuante inclitam familiam Austriacam ad illud supremum fastigium honorum, vbi nunc fœliciter fulget & floret, euexit. Expertus est in sua gubernatione vtramq; fortunam, quam tamen magnitudine & mediocritate animi egregiè tulit. Nupta ipsi fuit Maria Burgundica, quæ non solum opes & regiam dotem, verum etiam bella & æumnas attulit: quo tempore ipse tamen potentem & vasserrimum regem Galliæ Ludouicum Vndecimum, etsi omnibus rebus inferior, repressit: & prouinciam suam, aliquot splendidis victorijs partis, tutatus est.

Mortua

Maximiliano
eripitur spon-
sa à Gallo.

Mortua Maria, & quidem infelici ex casu, contraxit coniugium cum muliere Gallica, quam nouo & detestando scelere, ipsi itinere eripuit petulans & impurus rex Carolus Octauus, & modestissimam virginem, filiam Maximiliani, Margaritam, quæ voluntate patris sui ipsi fuerat desponsata, ex Gallia cum contumelia domum remisit. Inter istas calamitates & dolorem insignem, tamen veram animi æquabilitatem retinuit. Gallo, appetenti regnum Italiae & Europæ, restitit, & paulò post vidit eum extinctum qui florenti in ætate, & scelerum suorum dare poenâs.

Gessit deinde varia bella, Gallicum, Helueticum, Venetum: ubi eius virtus & industria enituit, ita ut Imperio Germanico amissum decus & robur redderet. Respublica Veneta à condita vrbe non est grauius afflicta, quàm ab hoc Cæsare, quem tanquam imbecillem contemnebat.

Memoriæ proditum est, legatos ipsorum, fiducia potentiæ elatos, Romana & superba voce bellum illi denunciaſſe: S. P. Q. Venetus indicit bellum Maximiliano: quibus Cæsar sapiens & placidus respondit: Ite, inquit, & gerite bellum simili stultitia, qua indixistis.

Sed dolendum est, nondum inuentum esse virum aliquem literatum, & rerum in vita peritum, qui historiam tanti Cæsaris ordine & eleganter describeret, cum tamen ipse Cæsar, non solum indoctos esset munificus, verum etiam lectione & scriptione historiarum imprimis delectaretur. Ego in hoc breui scripto plura commemorare nec debeo nec possum.

Selimus in
Thracia ex-
tinguitur
luc.
Carolus Au-
striacus crea-
tur Cæsar.

In Thracia vero venenum veneno extinctum est. Selimus enim propè illum pagum, ubi ipse ante annos septem patrem suum senem bello adortus fuerat, pestilentia iugulatus est. 28. Iunii Francofurti ad Mænum renunciatus est Cæsar Carolus Austriacus, Hispaniarum Rex. Historia & disceptatio electionis, quæ est insignis, legatur apud Sleidanum.

Friderici Ele-
ctoris Saxo-
niæ sapientia.

Enituit tunc prudentia & dexteritas singularis Friderici Saxoniae Electoris, qui non modo delatum sibi imperium ab omnibus Electoribus recusauit, excusatione ætatis vsus, verum etiam, cum voluntates principum vehementer essent distractæ, studijs partium Gallicarum atq; Austriacarum, ipse, ne ex dissensione ciuili accenderetur bellum in Germania, autor fuit, ut singuli Electores sanctissimè iurarent, non se habituros vllum pro Cæsare, nisi cum, qui ex communi consensu omnium esset electus.

Solymanus
succedit Sen-
limo patri.

Pecuniam grandem, quam ipsi obtulerant legati Caroli, reiciebat constanter, & ut idem sui aulici facerent, iussit. Meminerunt aliqui ex senioribus, dixisse Principem illum: Equidem quæro virtutem, sed eam cum non inueniam, accipio potentiam. Selimo successit filius vnicus Solymanus, natus ex muliere Scythica, filia regis

regis Bosphorani: contudit eodem anno satrapam Syriæ, qui antiquum regnum Mamaluchorum restituere conabatur, victoria magna, sed non incruenta.

In Prussia accensum est bellum inter Sigismundum & Albertum Brandenburgicum Prussiæ Magistrum, qui volebat haberi pro Principe Imperij, & à Polonis reposcebat vrbes olim occupatas proditione subditorum Ordinis. Durauit bellum illud totum quadriennium, & si Albertus impetrasset auxilia Germanica, sicut sperabat, non cessisset Polonis, sed demum noua & inopinata compositione bellum sedatum est. 2. Augusti anno 1520. Nissæ in Silesia moritur Iohannes Turso Episcopus Vratislauiensis: Fortuito vero excitato incendio, aiunt magnam partem cadaueris ante sepulturam flammis esse absumtam, quod ipsum fuit omen emendationis & repurgationis Ecclesiarum in Silesia.

Albertus Brā-
deburgicus
gerit bellum
cum Polonis.

Electus est in locum defuncti nobilis Iacobus Salzensis, Legum doctor, qui nomine regio ducatus Glogouiensi præerat, & Ladislaum Sternbergium fuerat comitatus ad comitia Francofurtensia, vbi propter illustrem operam nauatam Carolo, aulæ regiæ factus est carus. Præfuit Ecclesijs cum laude sapientiæ & moderationis ad annos 19. fuit alienus à sæuitia, ad quam alioqui flabella Diabolorum Episcopos solent accendere.

D. Iacobus Sal-
zensis Episco-
pus Vratisla-
uiensis.

In littore Oceani congressi sunt Galliæ Rex & Henricus Anglus. Fuit tantum mutua ostentatio opum & splendoris aulici. Ad duxerat Henricus ligneam domum mirifici operis, illi inscripserat: Cui adhæreo, præest. Certabant enim inter se Carolus & Franciscus, inter quos iam semina noui belli oriebantur, vter sibi coniungere posset Britannum. Sed Carolus nauigans ex Hispania ad hunc diuertit, eumq; ab amicitia Galli auertit. 22. Octobris, Carolus celebri pompa Aquisgranum ductus est, & postridie solenni cum ritu coronatus.

Frāsciscus Gal-
lus & Henri-
cus Anglus
cōgrediuntur.

Carolus coro-
natur Aquis-
grani.

Fridericus Saxonie Elector, propter valetudinem substitit Coloniae, eoque vocauit ad se Erasmus Louanio, cuius iudicium de Lutheri doctrina sciscitatus est: Erasmus festiuè respondit: Duo esse magna peccata Lutheri, quod attigisset coronam Papæ, & ventres Monachorum. Deinde significauit genus doctrinæ rectum esse, sibiq; probari, sed suadebat, hortaretur Princeps Lutherum, vt quædam minus horride diceret.

Friderici Ele-
ctoris Saxo-
nie colloquiū
cum Erasmo.

Anno 1521. factum est initium calamitatum Hungaricarum, & perrupta repagula, quæ diu Turcos à ceruicibus Pannoniæ auerterant. Principes occupati erant in apparandis nuptijs, Budæ Ludouicus adolescens quindecim annorum ducebat Mariam Burgundicam: Lincij Ferdinandus Austriæ Archidux, anno ætatis decimo nono celebrabat nuptias cum Anna Hungarica mediocri cum pompa.

Ludouicus &
Ferdinandus
celebrant nu-
ptias.

*Hungari stulti
ta superbia
irritant Turcos.*

Interea Solymanus insidiatus est regno Ludouici, & quidem attractus fuit ex stulta superbia procerum regni. Miserat Solymanus legationem in Pannoniam, quæ pro more phrasi Turcica, denunciabat Ludouico, confedisse Solymanum in paternum solium, & iam portam ipsius regiam patere omnibus, qui aut pacem aut bellum poscere vellent: deliberarent igitur Hungari, vtrum placeret.

Superbi Principes legatum illum Turcicum retinuerunt, posita ipsi custodia. Disputabant enim, vindicandam esse hoc pacto iniuriam Selimi, qui ante triennium legatum Pannonium apud se detinuisset. Venerat is ad Selimum iturum ad bellum Aegyptium, eumque ille in castris secum circumduxerat, sed demum Constanti-
nopolin reuersus, honorificè eum in patriam remiserat.

Nunc igitur similiter plectere volebant filium Solymanum, quem aspernabantur, tanquam adolescentem, eumque stolidum, deditum voluptatibus, & omnium rerum imperitum. Sigismundus Poloniae Rex, ad quem similis legatio Turcica peruenerat, misit Budam ad nepotem & Senatum Pannonium, eosque monuit, vt vnà secum ablegarent Constantinopolin aliquos ex suis, qui inducias paciscerentur cum Turcis, neque eos in hac ætate Regis, & rerum perturbatione irritarent. Verum consilium Sigismundi neglectum & reiectum est, & existimabatur Hungaris satis esse virium ad arcendum filium, cuius patrem non formidassent.

*Leo Pontifex
putatur Turcos
immisisse
Hungaris.*

Solymanus ista detentione sui legati irritatus, bellum in Pannoniam molitur. Multus tamen fuit eo tempore sermo, Leonem Pontificem, qui metuebat Italiae, & simul irascebatur Hungariae, quod suum gubernatorem accipere noluisset, pretio in aula Turcica effecisse, vt bellum in Pannoniam transferretur: quam post castigationem aliquam opinabatur facilius accepturam frenum.

Solymanus occupat Belgradum.

Collecto igitur exercitu, dum nostri epulantur & ludunt, Belgradum, Hungariae & Europæ repagulum, adoritur & acerrimè oppugnat. Nostri sero expectati conueniunt segniter, vrbs Vra-
tislauensis etiam misit quingentos pedites. Sed antequam ad hostem peruentum est, iam Belgradum 21. Augusti captum est cum ignominia vniuersi orbis Christiani, qui eam arcem contra abauum Solymani Amurathem, & proauum Mahometum, duo fulmina bellica, fortissimè olim defenderat.

Carolus Cæsar agit conuentum Vormatæ.

Lutheri confessio in conuentu Vormatensi.

In Germania conuentum imperij agebat Carolus nouus Cæsar, ad quem euocatus est Lutherus: is coram Cæsare & Principibus publicè & intrepidè confessionem suam edidit, testatus est, nullo modo veritatem Euangelij sese deserturum & abiecturum: Publica fides ipsi est seruata, in reditu vero, iubente ita suo principe, qui eum, sicut Abdias olim Prophetas, suffurabatur, in suam Pathmon ductus est, & fermè biennio Viteberga absuit.

Cæsar

Cæsar persuasus consilijs suorum, qui traducere in suas partes cupiebant Pontificem, Lutherum & omnes socios ipsius proscripsit. Et fuit sanè hoc quæstuosum aulæ. Pontifex enim deserto Gallo transiit ad Cæsarem, & hoc anno ductores Pontificij & Cæsaris, Prosper Columna & Ferdinandus Piscarius bellator virtutis & fortunæ mirificæ, Gallos victos & fusos Mediolanensi ducatu eicerunt.

Lutherus pro-
scribitur à Cæ-
sare & duci-
tur in Path-
mon.

Caroli Cæsa-
ris copiae oc-
cupant ducatum
Mediolanen-
sem.

Pontifici vero gaudium hoc non fuit solidum. Statim enim post nuncium victoriæ Mediolanensis interijt, hausto veneno, vel in vino, vel, vt creditum est, inter familiaria catapotia, quæ singulis mensibus, pro iuuanda valetudine, solebat deuorare. Decessit etiam hoc anno Iohannes Capnio, præceptor nostri Philippi, illustrator linguæ Græcæ & Hebrææ.

Leo Pontifex
tollitur ueneno.

Iohannis Cap-
nionis uita.

Romæ audiuerat Iudæum docentem linguam sacram, cui *διδάκτωρ* numerabatur pro singulis horis singuli aurei. In auditorio etiam Argyropyli Græcè legit periodum ex concione Thucydidea scitè, eamq; rectè interpretatus est: ibi senex Argyropylus illacrymans exclamauit: Græcia nostro exilio transuolauit Alpes, cum sentiret studijs linguarum artes & eruditionem Græcam etiam in his horridioribus gentibus accendi.

vide Aloysium Numanum lib.
schol. armistum sacro-grammaticum
pag. 200.

Fuit illi longum bellum cum stultis & avaris Monachis, qui nihil aliud effecerunt, nisi quod stulticiam suam mundo deridendam propinarunt, & animum addiderunt Luthero, vt totum regnum Monasticum & Pontificium cum applausu Germaniæ conuelleret. 30. Maij mortuus est Georgius Bregensis in Silesia, frater Friderici, Princeps ingeniosus quidem, & optimè educatus in aula Maximiliani Cæsaris, sed corruptus crapula & voluptatibus. Hæredem habuit fratrem Fridericum.

Georgius
Bregensis
moritur.

Nono Ianuarij anni 1522. Romæ mirabili casu in Pontificem electus est Adrianus vir Belgicus. Natus fuit ex parentibus fortunæ admodum tenuis, Louanij nutritus est ex eleemosyna, innotuit propter laudem industriæ & doctrinæ: ascendit subinde per gradus ad honores, factus est gubernator Academiæ, vocatus est demum in aulam, vt erudiret adolescentem Carolum, qui tamen in discenda lingua latina minus obsequens fuit præceptori, abductus ab alijs ad exercitia equestria.

Adrianus Tra-
iectensis creatus
Pontifex.

Adrianus fuit
præceptor Ca-
roli Quinti.

Ipse Carolus Cæsar, post multos annos, cum orationem latinam Genuæ eleganter recitatam minus intelligeret, conuersus ad suos: Nunc, inquit, agnosco adhortationes præceptoris mei fuisse veras, qui sæpe prædicebat, me puerilis incuriæ daturum aliquando poenas. Doleo enim me flores & elegantias sermonis istius non rectè assequi.

Carolus Quintus
accusauit
incuriam ado-
lescentiæ suæ
in discendo.

Adrianus demum in Hispania est factus Episcopus, & vbi Carolus illa regna adeptus est, cum imperio toti Hispaniæ præfectus est. A Leone lectus est in Senatum Cardinalium anno 1517.

Adriano erecti sunt arcus triumphales in Belgico inuerecundi.

Et nunc demum, postquam diu litigassent inter se Cardinales, nec illi fluctus æmulationum mutuo possent sedari, iste absens, alienigena & incognitus Romanis, ad Pontificatum euectus est.

Adrianus fuit ineptus ad gubernationem.

In Belgico sunt ipsi erecti arcus triumphales, & pro more gentis, ornati dictis sacris petulanter detortis. Ita enim fuit scriptum: Traiectum plantauit, Louanium rigauit, Cæsar dedit incrementum. Vir quidam pius, detestatus illam profanitatem, subscripsit: Hic Deus nihil fecit. Fuit in ipso mirabilis Melancholia, oderat studia Poëtica, quod diceret ea aduersari religioni. Cognatis suis, qui ex Belgico pedibus Romam accurrerant, nihil est largitus, ne videretur imitari profusionem superiorum Pontificum in suos.

Solymanus occupat Rhodum.

Cæsarem Carolum in Hispania noluit videre, & somniabat veterem Romam. Sed fuit eius gubernatio breuis & infelicissima. Romæ est grassata sæuissima pestilentia, quæ ideo grauius inualuit, quod ipse contagia, vilitata seueritate Italica, nollet coercere. Solymanus autem re bene gesta in Pannonia, alterum etiam propugnaculum orbis Christiani, Rhodum oppugnauit.

Defendebant eam fortissimè 700. equites Rhodij in septimum mensem vsque, deserti vero à Pontifice & Christianis regibus, die natali Christi fecerunt deditionem, pacti corporum & rerum suarum incolumitatem, quam Turci egregiè ipsis præstiterunt.

Vratislauiæ creatur periculum apud Ludouicum propter emendationem doctrinæ.

Georgius Brandeburgicus regit Vratislauienses.

In Silesia fuit hoc anno status turbulentus Vratislauiæ. Iam illuxerat emendatio doctrinæ, instituta per Lutherum, neq; amplius premi poterat veritas. Senatus pio studio quædam monasteria, sine iniuria tamen Monachorum, conuertebat in vsus pauperum. Hoc ægre ferebant Monachi, & inueniebant patronos potentes in aula, Bohemos, Hungaros & Germanos. Re disceptata per aliquot annos, tandem isto anno, cum Pragæ esset Rex Ludouicus, qui à Principibus imperij Noribergæ postulabat auxilia contra Turcos, incensus à Pontificijs minatus est bellum Vratislauiensibus, & vtrique præsidii Silesiæ, Casimiro Tescheni & Friderico Lignicensi mandauit, vt pararent arma. Sed interueniente Georgio Marchione Brandeburgensi, qui præcipuè regem in ea ætate gubernabat, & veram doctrinam amabat, Vratislauiæ controuersia ea sedata est.

Suidnicenses ciues afficiuntur supplicio Vratislauiæ.

Multis etiam annis de moneta lis fuerat Suidniciæ, & populus contra voluntatem Senatus & Regis non admittebat mutationem. Vocati sunt à Georgio Brandeburgensi & Friderico Lignicensi Vratislauiam ex tribunis & populo, qui putabantur esse auctores dissensionum, & cum ex illis aliquot damnati essent ad capitalia supplicia, Georgius tamen Brandeburgensis, exoratus à matronis Vratislauiensibus, vitam suis donauit. Sed Fridericus Lignicensis tres capite plecti curauit.

Accessit

Accesserunt deinde cum exercitu Suidniciam, vt cogerent ciues ad obedientiam, sed cum Bohemi denunciarent Principibus, se Suidnicensem populum omnino, si opus foret, armis defensurum, domum Principes reuersi sunt, & hoc etiam negotium secundo anno post, amicè tractatum est.

Isto anno etiam fuit initium liberationis Monachorum. Pastor Ecclesiæ Kembergensis prope Vitebergam duxit vxorem. Iussus est igitur à Principe causas exponere, cur nec Pontificia lege, nec voto impediuntur coniugia diuinitus probata. Inde magnæ disputationes in Academia ortæ sunt de lege coelibatus, de votis Monasticis & similibus. Lutherus ex suo pathmo misit Propositiones de votis, & totum laqueum legum & votorum impiorum vno ictu conscidit. Eas propositiones cum primum legeret D. Bugenhagius Pomeranus, dixisse scribitur: Hæc res mutationem publici status efficiet, doctrina vero ante has propositiones tradita publicum statum non mutasset. Ita laqueus contritus est, & multi sunt liberati ex tristi seruitute conscientiarum & corporum.

Monachi liberantur ex monasterijs.

Ludouicus ex consilio Principum vincula quædam obedientiæ iniecit Bohemiæ, & gubernatorem generalem regni nominauit Carolum Monstbergensem, frementibus & indignantibus Bohemis. Ipse paulò post in Pannoniam regressus est, quæ ipsi nihil parebat.

Carolus Monstbergensis constituitur gubernator Silesiæ.

Anno 1523. Romæ Adrianus, qui nimis erat hebes ad aulam Romanam, & fortassis melior, quam decebat Pontificem illius ætatis, Idibus Septembris mortuus est febricula, vt scribunt satellites Pontificis, quam contraxerat quarto Augusti, dum in magno æstu missam canit, sed potius, vt adhuc hodie notum est in Italia, ex veneno, quod Cardinales hostiæ, vt nominant, in missa illeuerant: Successorem habuit Iulium Medicen, qui se nominauit Clementem Septimum: is euertit Romam: huic cum fortiter & sceleriter se opposeretur Pompeius Columna Cardinalis, vulgo à Poëtis scriptum est, Romam rursus à Pompeio & Iulio turbari, quærendum igitur esse nouum Brutum, & nouum Photinum.

Adrianus Pontifex Romæ ueneno tollitur.

Clemens Septimus oppugnetur à Pompeio Columna.

Franciscus Galliæ Rex misit in Italiam exercitum peditum 40000. inter quos plurimi erant Heluetij, equitum 1000. & tamen ille, administrante bellum Piscario, à Cæsarianis longe inferioribus, per partes hinc inde oppressus & concisus est. Vratislaviæ etiam hoc anno sacerdotes duxerunt vxores.

Vratislaviæ sacerdotes ducunt uxores.

Semina seditionis rusticanæ orta sunt anno 1524, ex tali occasione, vt quidem vrbs Noriberga in suos annales retulit: Abbas quidam Sueuicus prope Ulmam habebat rusticos seruos, & decedente agricola, ex veteri consuetudine, abducere solebat iumentum aliquod: Tunc autem, mortuo villico quodam auriga, ipse vxori & miseris orphanis eripuit duos equos magni pretij, meliorem partimonij nempe partem. Hac tyrannide moti rustici, primum con-

Rusticanæ seditionis semina.

currerunt, & deinde aucto paulatim agmine tam crudele incendium ortum est.

In Italia memorabiles acciderunt vices rerum, & celeberrima fuit deinde etiam in nostra regione fama prælii Ticinensis. Annoto igitur præcipua capita euentuum, ex diuersis descriptionibus Pauli Iouij excerpta.

*Ticinensis
prælii
historia.*

Æstate anni 1524. duces Cæsariani penetrarunt in Galliam, & oppugnarunt Massiliam, maximo sed irritum conatu. Franciscus Rex incensus ira, omnibus viribus parauit bellum, & superatis Alpibus celeriter toto ducatu Mediolanensi potitus est, exceptis duabus urbibus, Laude Pompeia, quo profugerat cum Hispanis Piscarius, & Ticino, quod defendebat cum Germanis Antonius Leua. Rex inutili consilio statuit oppugnare Antonium: Sed Germani fortissimè sustinuerunt obsidionem in quintum usque mensem. Anno demum proximo post mirabilis est secuta conuersio. Videbantur Cæsariani iam, penè profligati, expectare vltimum interitum: Pontifex etiam & Veneti ad latus naus felicius se inclinauerant. Sed quod sæpè aliàs accidit, tunc etiam fortuna inexpectato flatu Cæsari fauit.

*Georgius
Fronspergius
& Marcus
Sittius Ger-
mani ductores
Cæsaris.*

Venerunt auxilia ex Germania, quæ adduxit dux Borbonius, illisque præerant Nicolaus Salmenis comes, Georgius Fronspergius & Marcus Sittius, maximi nominis duces: Piscarius igitur bellator ingenio & manu promptissimus euestigio victoriam sibi despondit.

Coniunxit Hispanos cum Germanis, & Ticinum ad eripiendos Germanos ex obsidione profectus est. Tota Italia, & multi Principes Galliarum monebant Franciscum regem, ut relinqueret obsidionem, nec cum audacissimo milite Cæsariano confligeret, cui paulò post esset defutura pecunia, & qui deinde sua sponte esset dilapsurus. Sed Rex ex sua quadam opinione statuit perseuerandum esse, & urgendam oppugnationem: Piscarius diu, etsi vteretur artibus vasserrimè cogitatis, non potuit elicere Gallos ad dimicationem, tandem murum aræ, in qua castra locauerat Rex, quam Itali parum nominant, cum sit septum ferarum, nocturno tempore perripuit, & partem agminis introduxit, ipse autem cum reliquo exercitu insecutus est.

Ea occasione Franciscus Rex iuuenis, & gloriæ cupidus, in aciem prodijt, & videbatur omnibus rebus superior esse Cæsarianis, tormentis, equitatu, & peditatu, qui constabat ex Heluetijs & Germanis militibus, quos appellabant legionem nigram. Initium etiam pugnae scælix fuit Gallis, profligarunt pedites Italos auulsos à reliquo exercitu, tormentis equitatum Cæsaris dissiparunt, & ipse equitatus Gallicus, genere armorum & disciplina militari illustris, latè equites Hispanos & Germanos, quorum non erant supra duo millia, submouit.

Verum

Verum inter praeliandum, dum Rex studio vincendi longius à peditatu progreditur, conuersa fuit fortuna. Nam amissus fuit vsus tormentorum, & Piscarius equitatum Gallicum à tergo & lateribus circumfudit sclopetarijs Hispanis, qui illis suis longis canis ferreis, tunc recens excogitatis, miserabili procella glandium ornatissimos equites conciderunt, ita vt vnus saepenumero humilis & retorridus Hispanus duos nobilissimos equites, aut duos generosos equos vno globo transuerberaret.

Hispani sclopetarij sternunt equitatum Gallicum.

Cum ita ab equitatu initium fugae oriretur, simul perturbati sunt ordines Helueticorum ab ipsis Gallis fugientibus, & Alphonsus Vastius cum peditatu Caesariano ampliore ipsis incussit terrorem, vt pene nihil motis armis turpiter aufugerent.

Legionis autem Germanicae tantum fuit robur, vt ipsa videretur restituere posse praelium, ibi Piscarius cohortatus Fronspergium & Sittium, vt pro fortuna Caesaris egregie laborarent, ipse inter primos, Germanos hostes in equo inuadit, sed infelici cum successu. Nam ex equo deturbatus duo grauius accepit vulnera, ita vt pro mortuo haberetur.

Verum Fronspergius & Sittius, ex peculiari sua disciplina, laxatis ordinibus, legionem nigram in medium accipiunt, eamque acerrime se defendentem vniuersam contrucidant, imprecati illis mala, quod nati in Germania ferrent arma contra Caesarem. Interea profligato equitatu Gallico, nobilissimis Gallorum ducibus captis, aut interfectis, ipse Franciscus Rex prolabente equo capitur ac ceptis duobus vulneribus non magnis, & Lanoio traditur. Capto rege victoria à Caesarianis ubique conclamatur, & Galli sese dedunt.

Franciscus Gallus capitur.

Rex abductus, diu altum tenuit silentium, tandem cum à Vastio benignè appellaretur in campo, respondit: Nihil magis se optasse quam mortem, viuere tamen vnica hac spe, quod amplius in tota vita nihil tristius sibi accidere posset, quam hoc quod iam sustineret. Existimarunt Pontificij, eum globis sclopetorum non potuisse transire, quod in pectore gestaret frustulum ex sacra cruce donatum ipsi à Leone Pontifice. Ceciderunt eo die, qui fuit sacer Matthiae Apostolo, & Caroli Caesaris natalis, supra decem millia hominum. Caesar, vbi de victoria rescivit, vetuit excitatis ignibus aut ludis ullam significationem publicae laeticiae dari, sed per triduum preces in templis recitari iussit, vt victoria illa utilis esset orbi Christiano.

Francisci Gallici capti uox.

Carolus Quintus modeste se gessit post victoriam Ticiensem.

Galliae Rex aliquamdiu asseruatus in Italia, cum Pontificem & Venetos nihil conari pro liberatione sui uideret, in Hispaniam à Carolo Lanoio Belga prorege Neapolitano, nesciente Piscario, ductus est. Putauerat Franciscus, Caesarem illico amice ipsum compellaturum, & inito foedere in suum regnum dimissurum. Sed iussus fuit subsistere Madriti, & Caesar per duos menses eum non vidit,

Francisci Regis morbus in carcere.

Ideo Rex ex mœrore animi in grauissimum incidit morbum, vt de vita ipsius dubitaretur, tandem Cæsar eum inuifit, atq; amicè affatus & consolatus est, ex ea animi lætitia euestigio vires in rege recreatæ sunt, & morbus facili negotio superatus.

Disputatum fuit in senatu Cæsaris de conditionibus ferendis Francisco, penè simili cum ratione & euentu, sicut accidit apud Samnites post captas legiones Romanorum. Piscarij & aliorum ducum hæc erat sententia, vt Cæsar regem liberaliter dimitteret, cum eo amicitiam iungeret, & persuaderet, vt ab Italia abstineret: eandem vero Italiam Carolus veterum Cæsarum more perdomaret, & imperata facere cogeret, illudq; futurum esse factu facile omnes putabant.

Carolus Quintus incaute proposuit conditiones Francisco captiuo.

Mercurinus, cuius summa apud Cæsarem erat autoritas, contra differebat, non habendam esse fidem Regi captiuo, quam ille non esset seruaturus, vbi liber foret, aut gratia aut armis prius recipiendam esse Burgundiam, quam Galli, mortuo Carolo Burgundico, nullo iure ad se traxissent, deinde inito foedere regem demum esse dimittendum: Italiam vero, deuicta Gallia, vltro futuram in potestate Cæsaris. Carolus vero suo quodam fato oblitus illius dicti: medias vias in consilijs plærumq; esse periculosas, mediam sententiam elegit: præscripsit regi conditiones, quibus ipse promittit restitutionem Burgundiæ, renunciat Italiæ, pollicetur Cæsari pecuniam, naues & alia quædam: despondetur ipsi soror Cæsaris Heleonora, traduntur Cæsari obsides, filij Regij Franciscus & Henricus: nisi pacta seruet, spondet sese denuo sistere captiuum.

Franciscus rex turbatis conditionibus pacis, Cæsarem bello aggredditur.

Sed, quam primum fines sui regni attigit, quod fuit sub initio anni 1526. profitetur publicè nolle se pacta illa, expressa vltima necessitate carceris, seruare: & cum Pontifice atque Venetis foedus facit contra Cæsarem, eo euentu, vt ex breui interuallo Roma bis vnà cum ipso Pontifice caperetur: Veneti demum supplices pacem à Cæsare precari cogerentur, & Galliæ Rex ornatissimo exercitu ad Neapolin, Duce Lotrechio miserè perduto, pro filijs obsidibus vicies centena millia aureorum exolueret. Sed has historias persequi institutum nostrum non patitur.

Rusticana seditio in Germania.

In Germania ille annus 25. fatalis fuit furore rusticorum, qui vbiq; arma fumebant contra Magistratum. Commouebant eos fanatici concionatores, qui simulatis visionibus & Enthusiasticis miris homines dementabant & inflammabant. Concisa fuerunt in diuersis locis supra 50000. rusticorum.

Friderici Electoris Saxonie mors.

Optimus Princeps Fridericus Saxonie Elector triduo ante mortem, sub initium tumultus rustici, orti etiam in Thuringia, concitante plebem Monetario, homine deliro & fanatico, misit Epistolam ad fratrem Ducem Iohannem, in qua consolatur fratrem, narrat sperare se, Deum omnino protectorem fore istius regionis, & hunc

& hunc errorem plebis non fore longum : monet vt per pastores homines de suo officio rectè erudiantur, & vt ipse comparatis præfidijs, & paucis castigatis, parcat multitudini : postremo significat, natura sua vi morbi superata, se iam in cœlestem vitam migrare, vbi sese denuo sint conspecturi & complexuri. Paruit huic consilio optimus Princeps, & suam plebem facile ad officium reuocauit.

Menſe Nouembri eiufdem anni in Italia ex Heſtica febris deſceſſit Ferdinandus Daualus Piſcarius, bellator virtutis & fortunæ admirandæ. Vix exceſſerat annum ætatis 34. & tamen nullus ex ductoribus in Europa ipſi poterat comparari. Octies aut etiam ſæpius iuſta acie conſlixit, & ſemper fuit victor, præterquam in prælio Rauenneniſi, vbi fuit adhuc Tyro.

*Piſcarij for-
tiſſimi ducti
obitus.*

Tantum illius indiſtriæ & fortunæ tribuit Italia, vt Pontifex & Veneti offerrent ipſi poſſeſſionem regni Neapolitani, ſi vellet deſerere Carolum : cui tamen ipſe, etſi pro tantis rebus geſtis non multa obtinuit, fuit fidiffimus. Ducatus certè Mediolanenſis & Galliæ Rex, ita volente Deo, viri huius virtute capti ſunt.

Vratiſlaviæ in Sileſia hoc anno, docentibus D. Ambroſio Moibano, & D. Iohanne Heſſo, emendati ſunt ritus Eccleſiaſtici, aboliti impij cultus ſtatuarum & conſecrati panis : paſſim etiam in alijs Sileſiæ oppidis Euangelij lux innotuit, ſed intermixti fuerunt fanatici doctores, qui multos turbarunt. Nobilis clades ad Mogarum & interitus Regis Ludouici accidit anno 1526. Hiſtoriam illam recenſeo.

*Vratiſlaviæ
emendantur
Eccleſiæ.*

In veteribus fabulis ingenioſè ſcriptum eſt, matrem terram ante tempus belli Troiani ſupplicem factam eſſe Ioui, grauiterq; conqueſtam, intolerabili ſe pondere hominum malorum & vita indignorum premi, iniret igitur rationem, quomodo ſibi poſſet conſuli. Iouem vero re deliberata excitaffe bellum Troianum, vt iſta tot gentium cæde terra ab inutilibus ponderibus leuaretur & reſurgaretur : Ita propemodum tunc Pannoniæ peccata hominum attraxerunt poenas publicas.

*Ludouici re-
gis interitus.*

Euerſæ erant magna ex parte leges ſub Vladislao, qui nimium conſuebat, creuerat in ocio luxus, ſuperbia, tyrannis in ſubditos, cumulabantur idola, cultus ſtatuarum portentoso modo. Vladislao mortuo ſucceſſit adoleſcentulus Ludouicus, præſtans quidem naturæ bonitate & ſingulari modeſtia : ſed deerant ipſi idonei rectores. Conſtitutæ ſunt ſtatim factiones inter proceres, Episcopos & Principes, & verè inducebatur quædam ἀναρχία : Iohannes Veidanus, cuius pater ſub Mathia inclaruerat, gerebat ſpiritus indomitos, præſtabat opibus, coniunxerat ſibi affinitate regem Poloniæ, deſpondebat ſibi gubernationem regni, illi reſiſtebat Cæſar, Maximilianus, demum etiam Sigismundus.

*Hungariæ re-
gnum fatales
ſuſtinet cla-
des.*

Adiunctus

Adiunctus fuit tandem adolescenti Georgius Brandeburgensis, Princeps cognatus, bonus & sapiens, sed præualebant studia nobilitatis Hungaricæ. Imminebat ipsis potentissimus hostis, quem errore & superbia attraxerant, eripuerat ipsis præcipuum regni propugnaculum, & tamen non parabantur necessaria ad defensionem. Bona regia abriperant harpyæ, præsertim Episcopi, & ea profundebant immani cum luxu.

Scripsit vir illustris Dominus ab Herberstein, vidisse se aliquot conuentus Hungaricos illo tempore, ingressos fuisse Episcopos, & proceres regni aliquos splendore plus quam regio, ita ut tota vrbs perstreperet tubarum clangore, & tympanorum crepitu, non secus ac si quotidie de hoste deuicto duceretur triumphus: Viæ publicæ, inquit, equitantibus Episcopis ab omni parte refertæ erant sectatoribus & seruis, epulantibus illis audiebatur primum tubarum & tympanorum quasi tonitru, deinde concentus Musicus, dignus magnis Monarchis.

Interea in aula Regis adolescentis erat solitudo, adeoq; detracti ipsi erant nerui, ut interdum egeret: perebatur vinum ad mensam regiam ex cellis vrbani ciuium, & lagenæ ipsæ sæpe exhauriebantur ad contumeliam regis à petulantibus seruis procerum in vestibulo.

Ipsi Episcopi & Principes certabant odijs, æmulatione, pompa, nec curæ ipsis erat regni salus. Nam interea dum sese pascunt, limites regni erant nudi à militibus, armis & pecunia, ita patebat hosti aditus facillimus. Intuebantur exemplum Hungariæ etiam reliquæ prouinciæ, quæ & ipse in tanto periculo minus erant vigilantes, minusq; liberales quam oportebat. Nam scimus, negatam fuisse regi adolescenti in bellum Turcicum summam non magnam: quod deinde sæpe fuit deploratum à prudentibus. Hoc nimirum est, quod dixit Poëta: *Nam cætera regna*

Luxuries vitijs, odijsq; superbia vertit.

Ludouicus
rex non impe-
travit auxilia
à Germania.

Irruebat Solymanus copijs ingentibus, impositurus tandem finem bello Hungarico, regnumq; in suam potestatem traducturus. Belgrado Balibeio duce leuioris armaturæ equites emisit, qui Pannoniam longè latèque effuse populati sunt. Ludouicus in isto metu bellico Oratores miserat Spiram, vbi tunc erat conuentus imperij, & sollicitè admodum à Germania, præsertim à Sororio Ferdinando opem petebat.

Intelligebant aliqui periculi magnitudinem, & suadebant, ut conscriberentur copię: multi verò in illa voluntatum distractione, alias ferebant suspiciones, ita ut aliud perfici non posset, nisi quod decreta est legatio ad inspiciendas res Hungariæ, sed antequam ea redijt, iam perierat Rex, & Turcus Budam inspexerat.

Misit

Misit etiam ad patrum Sigismundum aulae suae magistrum Ludouicus frustra à pa-
virum fidissimum Trepconem, qui eum interpellaret de auxilijs truo Sigis-
tam necessario suo tempore, aut si ea non impetraret, saltem exora- mundo collo-
ret Sigismundum, ut ad fines Hungariae ad paucorum dierum col- quium expo-
loquium accederet: cupere enim Ludouicum ipsius uti consilio. scit.

Neutrum potuit obtineri. Nam Sigismundus longè à Panonia Dantiscum progressus est, ut motus urbanos ibi sedaret. Ibi legatus ille obortis lacrymis, cladem futuram praeficiens, dixit, Ergo, inquit, Rex, neque dulcem tuum nepotem amplius in hac vita intueberis, neque aliam ab eo unquam habebis legationem. Et quidem iste nimis verus vates post paucos dies una cum domino suo interfectus est. Conuocauerat ordines in isto metu panico Rex Budam, deliberatum est de arcendo hoste, Episcopi appellati de auxilijs, milites & pecuniam infideliter contulerunt. Nobilitas ebria ocio & luxu superbè Turcos contemnebat, quos concisuros & deleturos se exigua manu iactabant.

Volitabat in caetibus hominum Paulus Tomoræus, Paulus Tomoræus Monachus bellator. Monachus quondam Franciscanus, tunc vero Archiepiscopus Collocensis: is, ut homo imperitus & Thraconicus, petebat sibi imperium in exercitum, & monstrabat manu, quomodo esse profligaturus hostes: Illique credebatur, quod aliquando excursores Turcorum non incoeliter repressisset. Decretum est igitur bellum magno animo, adductae sunt etiam paucae cohortes peditum conscriptae in Germania, & Bohemia, ex pecunia indulgentiarum, ut narrabatur, illisque adiunctus equitatus, ita ut vniuersae copiae non excederent Ludouici copia exigua. numerum vices quinque millium.

Ludouicus ipse, Maria regina Posonium remissa, exultabundus Buda egressus est, & omnium magna erat alacritas. Ideo deinde multus inter prudentes fuit sermo, nullum unquam regnum maiori cum laetitia amissum esse, quam illud: proponebant aliqui saniores ex consiliarijs, ut parceretur aetati regis, qui vix vigesimum annum excesserat, & is extra periculum Budae relinqueretur, sed vincit Tomoræus, ut ipse Rex coram spectatore esset fortitudinis suorum militum.

Exercitum regium cito adepti sunt antecursores Turcici, Turci antecursores inuadunt exercitum Ludouici. duce Balibeio, qui ad omnes partes diffusi regis comeatum interciperiebant, eosque prohibebant ab aquatione. Inter has difficultates ventum est ad Mogatium oppidum, medio loco positum inter Budam & Belgradum: ibi regis compulsi intra castra, quae carris & plaustris obseperant, cum arcerentur à flumine, puteis effosis in castris, metu hostilium incursionum, aquam quærere coacti sunt.

Disputatum est igitur in consilio Regio de conferenda pugna. Ductores Germani & Bohemi maxime dissuadebant praelium, in illa tanta copiarum imparitate, & disserebant non videri huma-

num esse, singulos Christianos octonos Turcos, eosque strenuos & bene armatos posse sustinere, hortabantur igitur regem, saltem aduentum Iohannis Veidani, qui cum suo agmine statim venturus esse putabatur, expectaret.

Iohannes Veidanus non uenit in castra regis.

Sed Tomoræus, partim ex temeritate partim ex ambitione, contra differuit. Videbat Iohanni superuenienti tradendum esse imperium exercitus, etsi ipse fortassis nunquam constituerat opitulari regi, deinde adeo inflatus erat fiducia sui roboris & fortunæ, ut Turcos, quamuis iam castigatus ab illis, insolenter adhuc aspernaretur.

Ludouicus fuit proditus à suis.

Francisci Pereni Episcopi præsigium de clade Mogatiensi.

Assensus fuit huic Georgius Sepusienfis frater Iohannis, quæ ratione non liquebat: spargebatur tamen tunc palam, regem domesticis hostibus, qui nihilo ipsi fuissent æquiores quàm Turci, circumdatum fuisse. Franciscus tamen Perenus Episcopus Varadiensis detestatus Tomoræi imprudentiam & temeritatem, publicè dixit, futurum se vatem, quid Monachus ille imperator esset effecturus: præuideo enim, inquit, eum Christianis fastis inserturum diem à cæde triginta millium martyrum Hungaricorum celebrem, qui pro defensione religionis à Turcis trucidati sint.

Ludouici uox ante prælium.

Ipse Rex urgentibus suis dixisse fertur, optare se, ut omnes sint forti & præsentis animo, se quidem non futurum ignauum nec sanguini suo se velle parcere. Postridie igitur, qui dies festus est ob memoriam interfecti Baptistæ, Tomoræus instruit aciem, permittis inter se equitibus & peditibus, ut ordinibus ita dilatatis ab hostibus circumdari non possent.

Ludouicus collocatur in primâ aciem.

Memoria proditum est, regem in tertium ordinem agminis fuisse collocatum, & in ipso conflictu impetu pugnæ ad primos fuisse protrusum: Prope tamen vallum castrorum apposita erat ala lectissimorum equitum, ut ea regi, si euentus prælii non responderet, præsidio esset. Sed longe aliter res cecidit quàm putauerat Tomoræus.

Mogatiense prælium.

Præfecerat Solymanus suo exercitui duos præfectos præcipuos, Habraymum & Becramum, eos cum monuisset, quid fieri vellet, eductis copijs ex castris, tormenta in hostem displodit, ea verò etsi magnitudine & numero essent eximia, tamen Christianis nihil nocuerunt, & vix apices hastarum perculerunt. Tormenta Ludouici pauca & futilia etiam hosti nihil attulerunt incommodi.

Tunc vero Turci extendentes latissima agmina sua, non modo Christianam aciem vndique circumfuderunt, verum etiam eodem impetu & tractu ad ipsa usque castra regis peruaferunt. Cadit inter primos Tomoræus, totus equitatus cœdè conciditur, ala equitum quæ iussa fuerat operiri regem, in Turcos, qui castra adoriebantur delata est. Orta igitur effusissima fuga, Rex prælio sese eripit.

Traditum

Traditum est tantum fuisse fugientium pauorem, vt vnus ^{Hungarorum} Turcus immixtus primis agminibus regijs, multis nobilissimis & ^{fugientium} fortissimis Hungaris capita acinace suo nemine sese defendente de- ^{pauor.} truncaret, donec Germanus miles conspecta rei indignitate eum hasta transfixit. Georgius Sepulsiensis, cum equo in nauim insilire niteretur, in flumine perijt.

Rex autem insidens equo vasti corporis, & grauibus protectus armis, vno modo comitatus cubiculario suo Cetericio Silesio, ad amnem non magnum venit, quem minister agilior facile transijt, Rex autem secutus eum inuenit vadum à fugientibus turbatum & cauatum, ita vt minus esset peruium. Equus igitur in luto hæsit, ^{Ludouicus} quem cum Rex impelleret, dicitur ripam extractis pedibus anterioribus appetijisse, sed cum posteriores explicare non posset retro- ^{rex suffoca-} actus esse & collapsus supra regem, atque regem in limum altè de- ^{tur in aquis.} turbatum, itaq; suffocatum esse in illa ignobili aqua, cuius profunditas scribitur non superasse sex palmos.

Locum illum, cum Regi nullam opem afferre potuisset Cetericius, notauit: ex cuius indicio deinde corpus regium repertum est. Dicuntur interfecta esse quindecim millia Christianorum, prope sine vulnere Turcorum. Solymanus tanta victoria parta Budam profectus est & 14. Septembris vrbe & arce potitus est. Inuisit ipse quidem regiam arcem, sed in ea non pernoctauit, quod hoc vetaretur lege Turcica. ^{Cetericius Silesius fuit spectator mortis Ludouici.}

In castris ad eum allata sunt Episcoporum & procerum interfectorum cruenta capita septem, quæ cum ex ordine collocata essent, & à satrapis, qui eos strenuos Papas appellabant, salutarentur & irriderentur, Solymanus nomina eorum percunctatus est. Deinde vehementer detestatus est Ladislaum Strigoniensem, qui regi expetenti negauerat mutuo aurum ad vsum belli, quo tamen maxime abundabat. Merito igitur eum ob auaritiam & perfidiam poenas luisse dicebat Turcus. ^{Solymanus detestatur furores Episcoporum.}

Tomoræum arguit propter temeritatem, quod ex latebris Monasticis erumpens maluisset esse bellator quàm monachus. Perenum Varadiensem ob fidem erga regem suum commendauit. Ostensa sunt ipsi demum simulacra Ludouici & Mariæ: vbi palam dixit Turcus, misereri se calamitatis Regis adolescentis, quem infani consiliarij ad prælium & mortem præcipitassent, neque venisse se in Hungariam, vt Ludouico regnum eriperet, sed vt iniuriam & ignominiam acceptam ab Hungaris ultore suo acinace vindicaret.

Ideo, si Rex discrimen prælij euasisset, omnino se fuisse ipsi redditurum regnum, mediocri tributo imposito, quod sciret eum culpa vacare, & sibi gloriosum putaret, si conseruare potuisset nepotem amici sui regis Sigismundi, eumq; qui propinqua affinitate coniunctus esset familiæ Austriacæ florentissimæ. ^{Solymanus præ se fert dolorem propter necem Ludouici.}

Hæc Mariæ reginæ, quæ tunc Posoniæ erat, nunciari iussit. Ipse interea per 10. dies, quibus Budæ commoratus est, prædatorias manus in omnes partes Hungariæ emisit, quæ ultra 150000. omnis sexus & ætatis homines mactarunt, aut in seruitutem abduxerunt.

*Solymanus ex
arce Budensi
abstulit ueteres
res statuas.*

Ex arce Budensi, quæ mirifico studio Mathiæ Regis fuit exornata, abstulit tres statuas æneas, prisce & exquisiti operis, Herculis cum claua, Apollonis Cytharædi, & Dianæ cum pharetra, eas tanquam trophæum victoriæ Pannonicæ Byzanti in Hippodromo collocauit. Abduxit etiam tria inusitatæ magnitudinis tormenta, quæ olim Mathias capta bello, ex Bosna aduexerat.

Ludouici sepultura.

Discedente hoste, corpus Regis ex limo extractum, die S. Martini Pannoniæ in Alba regali, regia, sed miserabili cum pompa sub terram conditum est. Hæc est historia necis Ludouici Regis, adolescentis optimi & modestissimi, de quo verè vsurpari illud querulum carmen de Pallante potest:

Quem non virtutis egentem

Abstulit atra dies & funere mersit acerbo.

Pannoniæ ea fuit fortuna, vt deinceps fermè semper posterior dies priori, vt olim dictum est, ipsi tristior & grauior illuxerit. Reaundauit etiam hoc detrimentum ad orbem Christianum vniuersum, qui dormitantibus, aut inuicem pugnantibus nostris Principibus, commodissimum illud propugnaculum vidit à latronibus Scythicis discerpi, & immani seruitute opprimi. Faciat Deus & magnus Michaël, qui stat in excubijs pro filijs populi sui, ne nostri etiam niduli, extincta luce sanctæ doctrinæ, & euerso ordine politico, fiant stabula prædonum Turcicorum.

Iohannes Veidanus à quibusdam acclamatur Hungariæ rex.

Sepulto Rege indictum est armatum concilium, pro more gentis, ibique Iohannes Veidanus, qui arma tenebat, & cui mors Regis, non solum grata, verumetiam quæstuosa erat, aliquorum procerum suffragia impetrauit, à quibus Rex renunciatus est, illique imposita corona regni. Sed multi ex honestioribus, memores veterum pactorum, contulerunt se ad Ferdinandum Austriacum, ad quem regnum iusto ordine detulerunt.

*FERDINANDVS PRIMVS, ROMANORUM Imperator, Hungariæ & Bohemiæ Rex,
Archidux Austriæ, Princeps Silesiæ.*

PERduximus annales nostros ad exitum vsque Ludouici Regis, quibus nunc finem imponimus, non modo, quòd historiam sui temporis scribere iudicetur esse periculosum, sed multò magis, quod

quod res gestæ in Hungaria, & apud alias gentes exteras, luculentius prius descriptæ sunt, partim à Iulio Italico, partim à Sleidano: & speramus adhuc alios, sapientia, iudicio & usu rerum præstantes, daturus meliora. Silesiæ vero status Dei beneficio talis fuit, ut historiam bellorum aut aliarum tragicarum calamitatum texere non possimus.

Exculta est sub potentissimo Cæsare Ferdinando hæc Provincia literis, religione, opibus, honesta disciplina, morum & ædificiorum elegantia, neque intra annos 76. ex singulari Dei benignitate bellum experta est, cum pleræque ex vicinis regionibus grauiter sint concussæ. Regnante etiam hoc Rege non fuit oppressa enormi aliqua fame, qualem viderunt aliæ gentes, atrocissima etiam pestilentia, qualis olim frequens in hac terra sæuit, non est conspecta. Quæ quidem beneficia diuinitus collata, grata mente agnoscere, & vera vitæ pietate celebrare nos decet.

Delineationem regionis, qualis nunc est, formam status publici, & mores gentis, breuiter altero in libro describemus. Simul vero gratam & honorificam, cum perpetuo obseruantia cultu, memoriam retineamus optimi & beneficentissimi nostri Cæsaris Ferdinandi, quem Deus in illa fatali ruina imperiorum, & inter excidia multorum populorum euexit, texit & gubernauit, ipsiusque cursum voluit esse salutarem omnibus suis regnis, & huic imprimis nostræ patriæ.

Nam si quis Principis huius curriculum mente complectitur, is manifesta signa præsentia Dei intuetur, qui inter maxima pericula bellorum & motuum, æumnas clementer leniit, & tolerabiles dedit euentus. Natus fuit Ferdinandus Modinæ in regno Castiliæ Hispaniarum anno 1503.10. Martij, hora pomeridiana decima, patre Philippo, Maximiliani filio, & Iohanna filia Ferdinandi & Isabellæ in Hispanijs.

Amisit patrem extinctum maligna febris, quam contraxisset scribitur ex liberaliori & Germanico victu in nouo & insueti climate, cum nondum expleisset annum ætatis 4. Ingenij bonitas & vis maturè in ipso eluxit. Auide & rectè didicit linguam Latinam, neque solum vtilis scriptores cum legeret, rectè intelligebat, sed etiam animi cogitata eleganti & vere Romano sermone exposcebat, eoque familiariter utebatur.

Secutus est magistros Ludouicum Viuem & Erasmus, quem semper nominabat præceptorem. Initia Mathematicum in prima ætate cupide hausit, adeoque artes illas amauit in ætate prouectiori, ut ex inspectione τῶν αὐτομάτων præcipuam caperet oblectationem, quando animum defatigatum æumnis & laboribus gubernationis, ex contemplatione admirandæ harmoniæ motuum in corporibus

ribus cœlestibus recreabat. Eaque in arte ita fuit exercitatus, ut eum nullus Princeps huius ætatis superaret, & poterat cum præstantissimis artificibus de difficillimis hypothesibus eruditè & accuratè differere.

Ferdinandus studiose coluit fratrem Carolum. Mortuo utroque auo, & fratre ad dignitatem imperij vocato, Austriam pro parte patrimonij sui possidendam accepit, & quamvis fratris longè latius esset imperium, tamen illi volens celsit, eum dilexit & obseruauit studiosissimè, ita ut singulare exemplum fidei & concordiae fraternae essent isti duo Monarchae, quale non crebro in historijs ostendi potest.

Ferdinandi castitas coniugalis. Ex autoritate Cæsaris aui desponsata ipsi fuit Anna Vladislai Regis filia, cuius Reginae ea in Deum & homines fuit pietas, ut sanctis & heroicis matronis, Saræ, Abigail, Esther, & alijs possit iure annumerari. Vixit cum ea in coniugio casto & dulcissimo *Anna regina coniunx Ferdinandi quindages fuit puerpera.* optimus Princeps, sicut Theodosius cum sua sancta Placilla, ad annum vsque 26. Ipsaque domina quindecies fuit puerpera.

Audiuimus Cæsarem nostrum aliquando compellatum fuisse à suis, qui putabant minus rectè fieri, quod reginam coniugem, & gynecæum ad conuentus imperij secum duceret propter sumtum magnitudinem, illis Cæsar piè & prudenter respondit: Est, inquit, honesti Principis in coniugio castè viuere, & constat plura profundi in libidines vetitas, quam in sumtus honestæ vitæ coniugalis.

Ferdinandus coronatur Praga. Extincto sororio Ludouico renunciatus est primum Bohemiæ Rex, & Pragæ coronatus est 24. Februarij. Calendis Maij eiusdem anni 1527. vnà cum regina Vratislauriam ingressus est. Excipiebatur singulari omnium ordinum studio & gratulatione, qui lætabantur in illo publico luctu, & periculo Deum his regionibus rursus præfecisse Regem sapientem & potentem, qui arcere posset à ceruicibus nostris gladios barbaricos. 20. Maij Rex Suidniciam profectus est, & inde, edoctus de commutatione rerum in Hungaria, celeriter Budam properauit cum exercitu, quem ducebat Nicolaus Salmensis.

Ferdinandi copiae Iohannem Veidam ex Hungaria eiiciunt. Iohannes Budam deseruit, eum tamen affecutus est exercitus Regius ad Tocacium & prælio commisso 25. Septembris, à Rege profligatus est. Cæsus deinde à Iohanne Catianero, & amissis reliquijs suorum in Poloniam fugit. Ferdinandus pulso hoste coronam regni Hungariæ vnà cum Regina accepit, regnumq; in suam traduxit potestatem.

Hieronymi Laszi consilium perdidit Hungariam. Iohannes inuenit hospitium & auxilia in Polonia, & ex consilio atque ope Hieronymi Laszi, viri ingeniosi, rerumq; aulicarum valde periti, in fidem Tyranni Turcici se dedit, ex quo consilio impiè ambizioso, in totum orbem Christianum verè Ilias malorum redundauit.

Fuit

Fuit quidem Cæsar noster præliator minus foelix, quàm Carolus frater, sicut nec Augustus ad arma natus erat, tamen in illis difficillimis fluctibus bellorum, & in tanta armorum imparitate, manifeste conspecta est dextera Dei, qui Regem nostrum & hæc regna aduersus tantam potentiam, qualis nunc est Turcica, clementer defendit, & quamuis præcipui tractus Pannoniæ amissi sunt, tamen mirifica Dei ope repressi sunt barbari, & sæpe parua manu terri, ne progredierentur vltius, & vicinas regiones absorberent.

Ferdinandum
Deus texit cō
tra potentiam
Turcicam.

Quaternis expeditionibus terribilibus ipse Solymannus tanquam horribile fulmen nostrum Regem inuasit, & quidem spe sua totam Germaniam iam deuorabat. Sed à moenibus Viennæ planè diuina ope, sicut rex Assyrius ab vrbe Hierosolyma, magna parte exercitus amissa, repulsus est, & deinceps etiam reiectus, ne in vicinam Germaniam posset transire. Debet igitur proculdubio æternam gratiam huic Cæsari Germania, quem Deus voluit esse murum patriæ aduersus irruptiones Tyranni audacissimi & foelicissimi.

Solymanus
quater regna-
te Ferdinando
uenit in Hun-
gariam.

Solymanus ab
obsidione Vi-
ennæ à Deo
repulsus est.

Qualis fuerit ipsius gubernatio & vita interior, publicè notum est. Olim & recens de aliquibus Principibus pronunciatum fuit dictum Dionis de Antonino Pio, quod profecto in nostrum Cæsarem imprimis congruit: Similis sibi semper fuit, nec mutatus est vlla in re vnquam. Erat autem bonus, & nihil erat in eo ascitum, plurimum autem iuuabatur à doctrina. Item hoc, quod de imperatore Seuero scriptum est: Fuit intentus in ea, quæ agenda erant, & populi fabellas neglexit.

Ferdinandi
bonitas, indu-
stria & reli- Non Divit,
que virtutes, apud hunc en-
nem legem, p[ro]p[ri]a
sed Sicut. V. l. Tom 3. tit.
August. pag. 176. 27.

Enituerunt in nostro Imperatore præcipuè hæ virtutes, Pietas, Iusticia, Clementia, Humanitas vel Affabilitas, Temperantia & diligentia, seruans ordinem in omnibus actionibus. Fulgebat in ipso ardens studium pietatis erga Deum, quem in vera fide intuente misericordiam Dei inuocabat: publicè etiam quotidie preces fundebat, quibus Ecclesiæ & imperiorum salutem Deo commendabat.

Ecclesiæ nomen maximè veneratus est, & cum motæ essent controuersiæ de multis articulis doctrinæ, ipse Ecclesias emendatas in hac nostra Silesia non oppressit: sed legitimam in pia Synodo multarum gentium fieri voluit cognitionem, eaque, quod non coiret aut insidiosè turbaretur, acerbè indoluit.

Ferdinandus
non oppressit
Ecclesias in
Silesia.

In morbo etiam suo extremo, non desijt laborare, quomodo Ecclesijs distractis, pia posset afferri concordia, ita vt verum fuerit de ipso, quod D. Ambrosius scripsit de suo Cæsare Theodosio, *Ferdinandus fuit similis Theodosio.* à quo hic noster natura & instituto non valde fuit dissimilis: Dixi virum, qui, cum corpore solueretur, magis de Ecclesiarum statu, quam de suis periculis angebatur.

Ferdinandus
fuit similis
Theodosio.

*Ferdinandus
fuit amans
pacis.*

Erat præterea custos legum & ordinis politici diligentissimus: æquale ius dicebat potenti & inopi: parcebat supplicibus, & multis, qui graues poenas erant meriti, clementer ignouit. Fluctus etiam ciuiliū bellorum singulari cum prudentia sedauit, offensionibus medebatur, & tandem sua autoritate Carolum fratrem flexit, & pacem salutarem Germaniæ reddidit, quæ tamen semel motis armis intestinis, non videbatur etiam ex sapientum iudicio, nisi euerſo imperio conquietura.

*Ferdinandus
fuit tolerans
laborum.*

Distribuebat necessarias operas diei in certas horas, quas seruabat accuratissimè, & in tanta corporis imbecillitate sustinebat labores, qui etiam robustissimis videbantur futuri intolerabiles. Sed alebat vires mentis & corporis temperantia & sobrietate, plane inusitata in hac nostræ ætatis ingluuie, ita vt constanter referatur,

*Ferdinandi
temperantia.*

Cæsarem non visum esse ebrium. Sæpe solum prandebat, & quidem sine longa pompa epularum, vt cognitioni causarum & deliberationibus iustum tempus posset tribuere, peracto prandio promiscue exponebat se omnibus, audiebat omnium, etiam infimorum, sermonem & petitiones, omnibusq; commode respondebat.

*Ferdinandi
affabilitas.*

Narratur obiurgatum fuisse cubicularium ab ipso acriter, qui noluerat sceminam humiliorem ad colloquium Regis admittere, & addidit Cæsar: Si nos excludimus inopes à conspectu nostro, quid nobis ipsis ad tribunal Dei eueniet?

*Ferdinandi
ingeniosa
pophthegmata.*

In mensa familiariter audiebat sermones doctorum de natura rerum, aut alia parte utilis doctrinæ: vbi ipse non modo multa prudenter sciscitabatur, sed etiam eruditè suam sententiam ostendebat: sæpe etiam ex occasione colloquiorum intermiscebat apophthegmata Ethica, ingeniose & rotunde cogitata: quibusque, sicut Augustus, & multi alij Principes, in quibus fuit heroica quædam melancholia, delectabatur.

*Ferdinandus
floruit in senectute.*

Accidit in puncto, quod non speratur in anno, solebat dicere, vbi quid præter expectationem euenisset. Subiecerat vero quidam ex consiliarijs: Perditur in puncto, quod non reparatur in anno: Cæsar rursus respondit: Incommodo isti medentur piæ preces & sapiens consilium. Sed ego non institui panægyricum, quem fortassis scribent alij, verum breuem in calce historiæ de nostra patria etiam patris patriæ mentionem facere debui, qui cum ornatus esset illis virtutibus, quas nominaui, & quæ in gubernatore sunt summæ, rursus Deus eum ad supremæ dignitatis fastigium euexit, largitus est illi senectam tranquillam, florentem autoritate, gratia & laude apud omnes, quam multi alij potentissimi reges & bellatores non sunt adepti, quos ad extremum fortuna destituit & euertit. In ipso autem verè apparuit exemplum huius diuinæ promissionis: Beati mites, illi possidebunt terram. Nam verè pietas & clementia ipsi

ipsi fuerunt fructuosæ, & amplum atque foelix ipsi pepererunt imperium. Exitus etiam planè congruit ad dictum: Plantati in domo Domini, etiam in senectâ florebut.

In morbo, quem ex assiduitate laborum & curarum contraxerat, vera fide conuersus ad filium Dei insignia testimonia pietatis suæ in Deum, inuocationis, spei & patientiæ edidit, & in vera inuocatione filij Dei placidissimè decessit 25. die Iulij, quo celebratur recordatio Iacobi Apostoli, filij Zebedæi & Salomes, hora à meridie sexta, anno 1564. Consumtus fuit longa tabe: & in sectione animaduersum est, pulmones ex longis destillationibus vitium & putrilaginem aliquam contraxisse. Vixit annos 61, menses 4, dies 14, horas 20.

*Ferdinandi
exitus placidissimus.*

Oremus omnes pijs votis æternum Deum, patrem vnici Saluatoris nostri Iesu Christi, vt ipse inter nos perpetuo sibi colligat Ecclesiam, sit custos ordinis politici in his regionibus, tueatur sanctissimum magistratum nostrum Maximilianum Secundum Imperatorem, omnium votis exoptatissimum, & inclytam familiam Austriacam, quam ipse in hac mundi senectâ ruentis Monarchiæ Romanæ voluit esse columnen, & talum in illa Gigantæa Danielis statua, qui compagem adhuc fulciret & sustineret, donec æternum regnum filij Dei inchoetur, eosque Principes, quos præ cæteris ornauit pietate, humanitate, affabilitate & temperantia, diutissimè in florenti cursu gubernationis, repressis Diabolis & omnibus satellitibus ipsorum, Turcis & alijs, conseruet, vt ipse verè inter nos agnoscatur & celebretur, & multi fiant hæredes æternæ vitæ & gloriæ, partæ per Filium Dei Redemptorem nostrum.

Austriaca familia est talus in Gigantæa, statua Danielis.

260 ALTERA PARS ANNA-
LIVM SILESIORVM, COMPLECTENS
DESCRIPTIONEM REGIONIS, FORMAM STATVS
publici & annotationem euentuum particularium, qui
inclytæ vrbi Vratislauiae & ducatus Glogo-
uiensis acciderunt.

GLOGOVIA JOACHIMI
CVREI FREISTA-
DIENSIS.

N ARGONAVTICO CARMINE
Apollonij, heroes Græci deliberantes de
reditu, accersunt quendam ex suis peri-
torem, Phryxi filium, qui situm terra-
rum callebat: is narrat, apud Aegyptios
in templis vidisse se tabellas religiose su-
spensas, in quibus metæ totius terræ, am-
bitus Oceani, fontes & cursus fluminum,
spacia regionum & urbium insigniorum

loca picta fuerint. Et in narratione Herodoti, Aristagoras Milesius
Spartanis ostendit æneam tabulam, cui situs & figura orbis terra-
rum & maris fuit insculpta.

*Patriæ situs
est cognos-
cendus.*

Hæc cum fuerit illius melioris antiquitatis sapientia, haud
dubiè accepta à primis patribus, qui in viridi cespite alicubi consi-
dentes, nepotes suos de forma & positu huius mundi, qui est domi-
cilium generis humani, erudierunt, & fortassis in pulvere interual-
la locorum appositè pinxerunt, proculdubio amanda & magnifa-
cienda est: sicut econtra barbaries est digna odio, eorum, qui hanc
considerationem, cum aliarum regionum, tum patriæ suæ asper-
nantur aut negligunt, nihilq; magis solliciti sunt de solo illo, quod
eos primum nascentes in hanc lucem excepit & pavit, quam Ho-
mericus Cyclops, quem in sua spelunca epulæ, ex carne humana,
pascunt.

*Martini Hel-
uigij diligen-
tia laudatur.*

Laudandum est igitur studium viri docti & periti M. Mar-
tini Heluigij, qui superioribus annis picturam nostræ Silesiæ edi-
dit, & optandum est, vt collatis iudicijs & laboribus, subinde plura
illustrentur. Ego autem, vt superiori historiæ lucem addam, subi-
cio breuem delineationem huius prouinciæ, eiusque situm & sta-
tum, qualis nunc est, depingo: deinde recitabo positum inclytæ
urbis Vratislauiae, Silesiæ metropolis, & euentus præcipuos, qui
in ea Republica acciderunt. Hæc vbi breuissimè contexuero, con-
uertam me ad descriptionem ducatus Glogouiensis, patriæ meæ,
qui libri huius præcipuum est argumentum.

Etsi

Et si vero in hac parte non potero recitare res insigniter arduas, quales olim fuerunt bella Punica, aut consilia Senatus Romani de gubernatione orbis terrarum: tamen & ista digna sunt, quæ conseruentur in memoria nostrorum ciuium, & propter recordationem patriæ & maiorum nostrorum, illæ ipsæ narrationes, quamuis exiliores, dulcescunt: sicut apud Homerum vir senex & sapiens Nestor, cum insigni delectatione solet commemorare euentus etiam non arduos, qui in sua vicinia acciderunt.

Silesia, si quis positum ipsius intueatur, ferme habet figuram tetragoni, sed laterum inæqualium. Longitudo enim, quæ est circiter milliarius quadraginta Germanicorum, valde superat latitudinem, quæ vix est milliarius viginti. Latus orientale statuo à fontibus Vistulæ, qui sunt ad radices Carpathi montis, non procul ab oppido Teschena, vsque ad fontes alterius fluij non magni, quem lingua Sclauonica Brednicium nuncupat, non procul ab oppido Beuteno, vbi sunt veteres venæ argenti. Hoc latus est milliarius ferme 20. Occidentale latus constituo à fontibus fluij, quem nominamus Queissam, qui non longè distant à thermis Silesijs, vsque ad confluentem Boberæ & Viadri, qui est ad oppidum Crosnam, quod ipsum lingua Græca significat simbriam, & est limes Silesiæ versus Marchiam Brandeburgensem, etiam hoc latus est milliarius ferme 20.

*Silesiæ deli-
neatio.*

Meridionalis pars est à fontibus Vistulæ vsque ad fontes fluij Queissæ. Excurrit autem hoc latus in occasum ad radices montium, quos Ptolemæus nominat Sudetes, qui diuidunt Bohemiam à Silesia, longitudo huius est milliarius ferme 40. videlicet ab oppido Teschena, vsque ad fines Lusatiae. Latus septentrionale metior à fontibus Brednicij & radicibus Carpathi, vsque ad confluentem, qui est Crosnæ, & ferme est milliarius 40.

Deducitur autem hoc propè ripam Viadri vel Guttali, qui olim etiam dictus est esse limes Germaniæ, ita tamen vt interdum in alteram ripam aliquot milliariis versus Poloniam, quam ferme continentes syluæ à Silesia diuidunt, extendatur. Annoto etiam hoc. Initium longitudinis est à gradu 32. ferme vsque ad 36. & aliquot scrupula. Maxima latitudo est graduum ferme 52. minima paulò minor quam graduum 50. Inde eruditi facillè de situ regionis possunt ratiocinari.

*Viadrus est
limes Ger-
maniæ.
Silesiæ longi-
tudo & lati-
tudo.
Silesiæ ducatus.
Ratiboriensis
& Tropauien-
sis ducatus.
Teschinensis,
Opoliensis, Bre-
gensis, Nissen-
sis, Vratisla-
uiensis, Olsni-
ensis, Ligni-
ensis, Mon-
sterbergensis,
Suidnicensis,
laurensis, Glo-
gouensis, Sa-
ganensis.*

Distribuitur hodie Silesia in Ducatus, vt nominant, Quindécim, ex quibus singuli nomina sua acceperunt à sua metropoli. Ratiboriensis & Tropauiensis, qui sunt finitimi, excurrunt ad montes Sudetes vsque, & attingunt fines Morauiae: Teschinensis extenditur ad Carpathum vsque, Pannoniæ limites, & ad Poloniam minorem. Opoliensis attingit similiter Poloniam minorem, sicut etiam Bregensis, vbi excurrit vltra Viadrum. Nissensis & Vratislauen-
sis collocati sunt quasi in vmbilico Prouinciæ: Vratislauen-
men in

men in ripam fluminis Septentrionalem extenditur. Olfnicensis totus ferme situs est yltra Viadrum, versus Poloniam maiorem. Lignicensis medio loco in regione constitutus est: Monsterbergensis, Suidnicensis & laurenſis excurrunt vsque ad fines Bohemiæ, & laurenſis etiam versus occasum ad Lusatiam, quæ nominatur superior. Glogouiensis vicinam habet Poloniam maiorem & Marchiam Brandenburgensem: Saganensis autem Lusatiam inferiorem.

*Lignicensium
Principum
stirps.*

De stirpe Principum veterum dictum est in annalibus. Superſunt hodiè tres familiæ in Silesia: Lignicensis, quæ etiam tenet ducatum Bregensem, orta materna stirpe à Carolo Magno, & à beata Heduige, paterna vero à Regibus Poloniæ longo ordine. Autor familiæ ciuis fuit Crusnicensis, qui propter pietatem ad regnum vocatus est, cum Polonia nondum fidem Christi profiteretur.

Tanta generis claritas & vetustas digna est obseruantia, cum præsertim in illustri hoc stemmate, adhuc Dei beneficio conspicimus fulgere pietatem, amorem religionis & artium, virtutem & iusticiam: vt hoc Pindaricum omnino de illis verum sit:

σέφοι δ' ἐπὶ κάλλιον φέρουσι τὰν θεόδοτον δυνάμιν: Sapientes ornant fortunam à Deo datam.

Dominatur autem nunc Bregæ Georgius, Friderici Secundi filius, Lignicij Henricus, filius Friderici Tertij, Principes sapientia & bonitate præstantes, quos Deus in florenti curriculo gubernationis diutissimè conseruet.

*Teschinenses
Principes.*

Teschinenses etiam veteres sunt, origo tamen familiæ mihi non est certo cognita. Enituit virtus eorum sub Regibus Bohemiæ, qui Silesiam ad se transtulerunt, diùque domini fuerunt, etiam aliqua ex parte Ducatus Glogouiensis: Peperit ista familia Principes aliquot excellentes sapientia & virtute, & hodie adhuc cum laude superſtes est.

*Monsterbergensium
Principum stirps.*

Principes Monsterbergenses & Olfnicenses sunt orti à Georgio Podiebracio, Bohemiæ Rege, qui filijs suis impetrauit dignitatem Principum à Friderico Tertio Imperatore. Olfnicensem Ducatum permutatione acceperunt à Vladislao Rege. Magna virtus fuit Henrici Glocensis & Monsterbergensis Principis: & quàm salutaris fuerit gubernatio Caroli Ducis Monsterbergensis, qui fuit gubernator totius regni Bohemiæ, præses Silesiæ, & præfectus ducatus Glogouiensis, meminerunt seniores. Nunc quoque reliqui sunt ex ea stirpe Principes pietate & virtute excellentes, quos Deus regat & protegat.

*Olfnicenses
& Bernstadienses.*

Reliqui Ducatus, extinctis veteribus dominis, peruenerunt sub potestatem regum Bohemiæ. Vnum tamen tractum in Ducatu Tro-

catu Tropauensi, & alterum in Opoliensi impetrauit à Ludouico rege Georgius Marchio Brandeburgensis, qui Regi adolescenti fuit adiunctus tanquam pater, & optime de toto regno fuit meritus.

*Georgius Br̃a
deburgicus
tenuit ditio-
nes aliquas
Silesiæ.*

Crosnam etiam & Zulichiam oppida, quæ olim fuerunt ditionis Glogouiensis, ante annos 80. ex transactione in possessionem acceperunt Marchiones Brandeburgenses. Nissam religiosa beneficentia obtinuerunt à Ducibus Lignicensibus iam olim Episcopi, ut ex illis opibus alerentur Ecclesiæ & Scholæ. Ipsi etiam Episcopi emtionibus ditionem suam auxerunt, ita ut apud maiores nostros, Episcopatus ille sit appellatus aureus.

*Crosna et Zu-
lichia sunt ac-
uulse à ducatu
Glogouiensi.*

Numerantur deinde inter status Prouinciæ tres familiæ nobilium dominorum, qui nominantur liberi Barones, inter quos nunc est præcipuus D. Vilhelmus Curzbachius, dominus Trachenbergensis, & vicinæ ditionis in ripa Viadri Aquilonari, præses consiliij Cæsarei in vrbe Vratislauia, vir præstans sapientia, virtute & humanitate. Ditionem Milesiam ad extremos Poloniae limites tenet eiusdem familiæ generosus Baro D. Sigismundus Curzbachius, cui nupsit Helena Friderici Tertij Lignicensis filia.

*Barones qui
sunt status
prouinciæ.*

*Curzbachij
liberi Barones.*

Secundus est dominus Vartembergensis, quam ditionem nunc tenet magnificus D. Malsanius. Tertius est Plessensis ad limites Poloniae minoris in Ducatu Teschinensi, cuius nunc est dominus magnificus D. Stanislaus Promicius, nepos ex fratre D. Balthasaris Episcopi Vratislauiensis.

*Malsanij liberi
Barones.*

*Promicij liberi
Barones.*

Creuerunt sub Cæsare Ferdinando aliquæ familiæ nobiles opibus & autoritate quàm maximè, inter quas præcipuæ sunt Schöneichij. Late enim iam dominatur in Silesia inferiori D. Fabianus Schöneichius, vir animi excelsi & fortitudinis eximiae, qui propter scientiam rei militaris & virtutem singularem gratissimus fuit Cæsari & Electori Saxoniae Mauricio, apud quos summa cum laude ordines duxit.

*Fabianus
Schöneichius
eques auratus
potens consilio
& opibus.*

Sunt deinde Domini Promicij liberi Barones, producti ad magnam dignitatem & opes ab Episcopo Balthasare, qui non modo eximias opes, sed etiam dulcissimam memoriam sui propter placiditatem & studia pacis ad posteritatem reliquit. Sunt deinde aliæ familiæ vetustiores, quæ ante multa secula inclaruerunt: ut Gutschij & aliæ; neque enim recensere possum omnes. Faciat Deus, ut ista nostræ patriæ nobilitas, quam Deus ornauit generis splendore, autoritate & diuitiarum assiduo incremento, sit in excubijs pro vera Ecclesia, & nostra Republica, & omnes sint organa salutaria, per quæ Deo grata fiant, memores illius commonefactionis diuinæ, pronunciatae à scemina sancta & sapiente: Quia praelia Domini praeliaris: non inueniatur in te iniquitas: & vocis diui Baptistæ: Estote contenti stipendijs vestris: Neminem concutiatis & neminem calumniemini.

*Nobilitatis
equestris officia.*

Silesia alia superior, alia inferior.

Silesiæ præfectus generalis.

Statuum tribunal in urbe Vratislaviensi.

Cæsarea curia & consilium in urbe Vratislaviensi.

Lusatia brevis descriptio.

Silesiæ positus ad cælum.

Silesiorum ingenia.

Silesia vísitate diuiditur in superiorem & inferiorem, ita vt Vratislavia constituitur pro vmbilico. Constituitur à Rege præses totius Prouinciæ vir Princeps plerumque, penes quem suprema in regione est autoritas: Singulis deinde ducatibus sui tribuuntur præfecti ex arbitrio Regis, quem tamen certæ leges circumscribunt.

Vratislaviæ supremum ex statibus Prouinciæ conuocatur tribunal, vbi ipse Rex etiam lege agit in eos, qui quocunque modo deliquisse vísi sunt. Nunc ex autoritate Cæsarum nostrorum in eadem vrbe constitutum est consilium Cæsareum, ex viris magnæ dignitatis & sapientiæ, qui ordinis & disciplinæ in hac regione, nomine ipsius Cæsaris, sunt custodes.

Lusatia, tam superior quàm inferior, Silesiæ nunc non annumerantur: cuius rationem hanc esse puto, quod illi tractus raro, & non diu paruerunt Polonis, sed recepti sunt maturè à Marchionibus Germanicis, qui erant custodes limitum, collocati eò à Cæsaribus.

Varia fortuna illi bellum cum Polonis gesserunt, & tandem inter ruinas illius regni ditiones suas amplificauerunt, occupatis vicinis locis Silesiæ. Henricus Barbatus autem & filij ipsius adhuc imperarunt Gorlicio, Sittaviæ & alijs vrbibus. Fuerunt Lusatij illi aliquando coniuncti cum Misnia, tandem Bohemi, qui regnum suum angustum, vndique conabantur extendere, eos ad sese traxerunt. Ingenia, mores & lingua parum à Silesijs differunt: sed vnica fermè appellatio & distincta præfectura facit discrimen. Ipsum vocabulum Lusatiorum affine est voci Elysiorum, vel Lygiorum, quorum sedes in illa vicinia fuisse certum est.

Exposita est Silesia ventis præcipuè Aquilonaribus & Occidentalibus. Nam ad Austrum cingitur montibus Bohemicis, ab ortu vero longis iugis montis Carpathi. Aquilones vero ex Polonia libere in eam excurrunt, & ex Marchia occidentales.

Astrologi arbitrantur eam subiacere Virgini & Mercurio. Nec ab ea cœli aërisq; constitutione ingenia hominum multum diuersa sunt, quæ vt plurimum media sunt inter sanguinea & melancholica. Ideo plerumq; in illis, qui doctrina & vsu exculti non sunt, cernitur naturalis quædam tristitia, morositas, *δυωμία*, vel subagrestis quidam pudor.

Verum vbi accedit cultura, ex liberali institutione & assuetudine, apparet ingenia nostrorum hominum non solum optime esse omnium artium capacia, verum etiam accipere ea elegantem quandam dexteritatem ad res magnas efficiendas, & plurimos adiutos literis, cum splendore & vbertate quadam, animi cogitata exponere & proloqui posse: sicut scimus præstantissimum D. Philippum sæpè familiari sermone Silesijs facultatem oratoriam tribuisse.

De veteribus incolis Prouinciæ, libro superiori dictum est, *Silesiæ ueteris incolæ.* posteaquam hæc Regio exhausta fuit perpetuis migrationibus popu-
 pulorum, creberrimis bellis & tyrannide Attilæ, occuparunt eam
 Sarmatæ, quorum origo Heneta est, progressi ex locis Arctoïis,
 vbi nunc domicilium suum habent Moschi. Fuit Silesia prouincia
 regni Poloniæ, conditi à Lecho, annos penè 860. Expleta enim
 fuit sub idolomania ethnica integra periodus, sub professione reli-
 gionis Christianæ anni 360.

Ante annos vero 230. auulsa à Polonia propter discordiam
 Principum & ruinas regni Poloniæ, facta est socia regni Bohemiæ,
 quod olim ab eadem gente Sarmatica, duce Zecho fuit constitu-
 tum. Primus Rex Bohemiæ, cui Imperium fuit in Silesiam, est
 Iohannes Lucelburgensis, Pater Caroli Quarti Imperatoris.

Imperat nunc ex Regibus Bohemiæ duodecimus, exoptatissi-
 mus Maximilianus Secundus Imperator, amor & deliciæ Germa-
 niæ. Ex regibus istis sex fuerunt Romanorum Cæsares, genere Bo-
 hemus tantum vnus, Pannonius vnus, Quatuor Lucelburgenses, *Bohemiæ re-*
 Quatuor ex inclyta familia Austriaca, Duo Poloni, sanguine ta- *ges, qui impe-*
 men materno Austriaci. *rarunt Silesiæ.*

Scriptura Prophetica, prædicans terræ Palestinæ bonitatem,
 dicit eam fluere lacte & melle, quod significat abundantiam omni-
 um rerum ad vitam & victum hominum necessariorum. Non tri-
 bui potest hæc laus alijs regionibus, præsertim his Arctoïis, vbi cœ-
 li maior est inclementia, & terræ horriditas: tamen etiam nos fateri
 oportet, Silesiam esse benignam matrem, eamq̃ satis larga cum v-
 bertate fundere res, quibus vita nostra non potest carere.

Veterum ea fuit diligentia, vt fertilitatem soli in qualibet re-
 gione diligenter obseruarent, & quidem pars disciplinæ est, vesti-
 gia diuinæ benedictionis agnoscere & celebrare. Isacio Deus scri-
 bitur donasse centuplum, hoc est, singulos medimnos frumento-
 rum messem centum tulisse.

Herodotus scribit, agros Babylonios ferre ducentuplum, in-
 terdum etiam trecentuplum, & Plinius locum quendam in Aphri-
 ca nominat, vbi proueniat trecentuplum, eaque summa vbertas est,
 quæ in historijs extat. Siciliam & Tauricam Chersonesum, præser-
 tim ad vrbem Theudasiam, ferre sexagecuplum narratur. In Italia
 alicubi tregecuplum prouenire certum est. In Germania maxima
 vbertas existimatur assurgere ad quindenos aut circiter medimnos, *Silesiæ ubera*
 eamq̃ aliqui statuunt in veteri sede Senonum, quæ nunc est vetus *tas.*
 Marchia, & vicinus tractus. Nam bonitatem soli Thuringiaci,
 quæ alioqui egregia est, exhauriri multum Isatide, prudentes iu-
 dicant.

Agros Silesiæ meliores, quales sunt ad Strelam & Lubischi-
 am, vbi quasi est fumen regionis: deinde etiam ad Glogouiam,

ferre medimnos octones aut etiam denos constat: & tanta Deo dante frumentorum est copia, vt vicinæ etiam gentes sæpe numero inde alantur. Multis annis, Dei beneficio, non vidit hæc nostra patria insignem aliquam difficultatem annonæ aut famem, qualis fuit olim alibi, & etiam nostra ætate.

Ex Verrinis Ciceronis intelligi potest, precium medimini Attici, qui pene æqualis est mensuræ Glogouiensi, quæ à scapha nomen habet, frumenti in Sicilia fuisse annis mediocribus 24. grossorum alborum, vt loquimur, monetæ nostræ: Chcenix vero frumenti, demensum diurnum serui, emebatur vsitatis annis fermè grossulo nostrate cruciato, aut non multo pluris. Eadem ratio emtionum etiam hodie in hac regione familiaris est.

*Pretia rerum
ferme manent
eadem in mun-
do.*

Ex veteribus Comcedijs colligimus, vitulum communiter emtum fuisse pretio medijs loachimici, nec hodie mos multum diuersus est: ita vt non temerè pronunciauerit noster Philippus, in genere humano in regionibus cultis & benè habitatis fermè semper eadem mansisse precia rerum. Sed in calamitatibus publicis, Deo puniente peccata hominum, sæpe tristitia accidunt exempla.

*Fames prædi-
cta ab Agabo.*

In Apocalypsi de fame, quæ fuit sub Claudio, dicitur: Chcenix tritici emetur denario. Ea ratione precium Medimni nostratis esset s. aureorum, vel 10. marcarum Glogouiensium, vt vulgo loquimur. Hæc difficultas magna fuit. In Italia nostra ætate multi homines mortui sunt fame, qui inuenti sunt tenere gramina & herbas in ore. Et tamen acerbiores casus in hac nostra Silesia legimus accidisse.

*Fames horri-
bilis in Silesia.*

Nam ex consentienti testimonio multorum historicorum, anno 1315. & proximè sequentibus, tanta in Silesia & vicina Polonia fuit annonæ charitas, tantæque fames, vt parentes efferati rabie inediæ cadauera mortuorum liberorum vorarent, & rursus liberi parentum. Tam triste exemplum cum non legamus in alijs historijs, nisi in longis obsidionibus euenisse, agamus Deo gratias, quod in ira misericordiæ suæ recordatur, neq; nos tam terribilibus supplicijs plectit.

lumentorum etiam optimorum copiam, ad escam & laborem, affatim hæc regio educat, & suppeditat vicina Polonia. Lactinia tam sunt copiosa apud nos, itaq; proba, vt etiam apud exteras gentes ea clara sint, multæq; familiæ nobiles inde ditescant.

Nec defunt syluæ, quæ alunt feras ad vsus & delicias hominum crebriores quam alibi. Flumina piscosa maiora & minora sunt multa, & præterea stagna ingentis magnitudinis, quæ præbent pisces eximiæ bonitatis & salubritatis, ita vt hac in parte non cedat ulli ex prouincijs Germaniæ.

*Thermæ Sile-
siæ.*

Ex beneficio conditoris Dei etiam ad radices Sudetum prope urbem Hirspergam sunt thermæ, sulphureæ præcipuè, deinde non
nihil

nihil etiam nitrosæ & aluminosæ, quæ propter medicationem appetuntur à multis populis. Est etiam alia aqua medicatrix, cuius scaturigo est non procul à Francosteino, quæ etiam sulphur redollet, & visceribus mirifice prodest.

Constat autem singulare beneficium Dei esse fontes illos medicamentosos, qui vitæ hominum multis modis opitulantur. Metallæ aurea vel argentea non quidem in summa copia effodiuntur: Sunt tamen ad radices Carpathi ad Bythoniam oppidum venæ ar- *Venæ Metallica Silesiæ.* genti veteres, alicubi etiam ad montes Sudetes reperitur aurum non ignobilius Hungarico: & sunt fluuij, qui auream arenam ducunt: vt Cattus & alij.

Ferrum cuditur maximo numero, & multum inde nobilitati accedit lucri. Sale hæctenus sumus vsi importato ex Saxonia & *Sal quo utitur Silesia.* Polonia, nunc etiam cura Imperatorum Ferdinandi & Maximiliani, excrementum quoddam maris allatum ex Hispanijs, quod *ἄλς ἁχνη*, spuma maris à veteribus dictum est, & in littoribus illis, post validiorem tempestatem frigore aëris concretum, copiosè reperitur, melius excoquitur & defecatur apud nos, atque in vsum feliciter assumitur.

Vinum pluribus in locis colitur, præsertim in Silesia inferiori, subaulsterum quidem, sed tamen non incommodum. Cereuisia *Vina Silesiæ.* autem triticea magnæ probitatis multiq; nutrimenti passim coquitur, inter quas præcipuam laudem habet Vratislauen- *Cereuisia Silesiæ.* sis. His donis fecunditatis prouincia hæc cum ornata sit, abundat multitu- *Silesia abundat multitudine hominū.* dine hominum, frequentia ciuitatum & pagorum. Et quamuis hæreant adhuc in multis locis vestigia negligentiae Sarmaticæ in ædificando, tamen rursus alibi multi excitantur ad elegantiam in structuris, vtilem ad ordinem & valetudinem in vita.

Oppida autem omnia fermè, valde populosa sunt, referta cœtibus opificum, & habent ea etiam vera ornamenta religionis, studiorum disciplinæ & honestæ Oeconomiae. Nam in plerisque *Ecclesiæ & studia Silesiæ.* vrbibus & pagis, cura magistratus Ecclesiæ emendatæ sunt, & accensa lux doctrinæ purioris, quæ magna diligentia inter grauiâ pericula hæctenus Dei beneficio est conseruata.

Adiunctæ sunt etiam Ecclesijs scholæ, vbi iuuentus ad pietatem & artes vtilis in vita eruditur. Fuit autem magistra nostræ gentis multis annis schola Goltpergensis, quam aluit beneficentia Principum Lignicensium, ibiq; ingenia multorum scelerissime for- *Goltpergensis schola.* mauit vir æterna laude dignus Valentinus Trocendorffius, natus *Valentinus Trocendorffius formator sceleris inuentus.* ad gubernationem scholarum, ex cuius ludo, tanquam ex equo Troiano, magna examina doctorum prodierunt.

Fuit is vir imprimis sedulus propagator veræ doctrinæ, & *Vratislauen- sis schola.* custos seuerus honestæ disciplinæ. Enituit deinde schola Vratis- *lauiensis,*

Freistadiensis
schola.
Erasmus Be-
nedictus dicitur
in schola
Freistadiensis.

lauiensis, & post aliquot annos Freistadiensis, erecta à viro doctri-
na & virtute præstanti, M. Erasmo Benedicto Freistadiensi, qui
ad annos 15. fuerat auditor Philippi, & cum eo in domestica fami-
liaritate coniunctissime vixerat: præreptus quidem fuit immatura
morte, cum magno studiorum detrimento, sed tamen propter me-
moriam ipsius schola est conseruata.

Reipublica
Silesiæ.

Gubernatio politica iusta est, & ubiq; in vrbibus senatus
honestis legibus, & Aristocratica gubernatione vitam ciuium regit.
Domi liberis & familiæ præscribitur ordo precationum & labo-
rum ab honestis ciuibus, & recitantur à pueris manè, vesperi & ad
mensam preces & sententiæ piæ, quibus commonefunt homines,
singulas familias debere esse Ecclesiam & templa Dei, vt recte di-
ctum est: Vult Ecclesiolam quamlibet esse domum.

Oeconomia
Silesiæ.

Antecellit autem populus Silesiæ plerisque alijs sedulitate, &
cura faciendi necessarios labores, ita vt vix alibi reperiantur Oeco-
nomiæ, in quibus diligentius operis domesticis incumbitur, non so-
lum à viris, verum etiam à mulieribus, ipsæque nobilibus & ignobi-
libus. Magna ubique est multitudo opificum, conficiuntur panni
maxima in copia. Magna sunt mercimonia ex lino quod tractatur
à fœminis nobilibus & alijs. Ideo pecunia in hanc regionem im-
portatur ex precio pannorum, lini, ex rubea tinctorum, quæ ad
Vratislauiam colitur, & ex ferro.

Mercimonia
Silesiæ.

Silesia amat
mundiciem
in victu.

Victus etiam mundior & elegantior est, quàm inter alias gen-
tes, quæ quidem mundicies cum sit nutrix valetudinis, & multa-
rum virtutum, digna est laude. Vult enim Deus nos habere ho-
norem corpori, vt Paulus inquit, hoc est, delectu ciborum, potus,
eorum ordine & apparatu conseruare vires corporis non modo, vt
corpus sanum fungi possit officio suæ vocationis, verum etiam, vt
in homine sobrio & alacri, diuinas suas actiones efficere possit Spi-
ritus Dei, qui in pectoribus piorum habitat.

Matresfami-
lias Silesiæ.

Ingens decus in illa domestica consuetudine est modestia &
industria matronarum, quæ Oeconomias præcipuè gubernant,
quarum exempla filia, figura, forma corporis & modestia excel-
lentes intuentur, & ab illis ad agnitionem Dei, ad bonos mores,
ad scientiam Oeconomicam à prima vsq; ætate assuefiunt.

VRATISLAVIA SILE.

SILÆ CAPVT.

Vratislauiæ
situs.

LVmen & oculus Silesiæ, vnicumq; veri decoris exemplum est
Vratislauia, de qua vrbe nunc pauca sumus dicturi: situs ipsius
talisis est. Longitudo vrbis est graduum 34. M. 34. Latitudo gra-
duum

duum *sr. M. 10.* De origine eius nulla extant certa monumenta, sed nos probabiles coniecturas recitabimus.

In Ptolemæo nominatur ciuitas Budorgis vel Bidorgis, quæ ^{*Bidorgis Ptolemæi est Vratislavia.*} fermè cum hoc situ congruit, ideo aliqui ex eruditis opinantur ex ruinis illius cœpisse Vratislauiam. Hæc opinio, à qua nec ego, cum spatia fermè eadem sint, abhorreo, si certa est, iucundum est etymologiam & rationem appellationis inquirere. Recito autem meas diuinationes, sumtas ab affinitate soni, qui fermè in talibus solet esse iudex.

Docent historiæ, gentes has Arctoas huc commigrasse ex oriente, & paulatim eas deinde versus occidentem longius progressas. De peregrinationibus Sueuorum, Francorum, Gotthorum, Vandalorum & aliorum supra diximus: Imprimis vero memorabile est, quod scribitur ab Eutropio, Quados ex his locis in Heluetiam, & vicinam Galliam profectos esse, etiam ante Cæsaris tempora, proculdubio in illis terribilibus motibus Cimbricis, ubi omnes hi populi exciti suis sedibus noua loca appetiuerunt. Et manifestum est, Lygios vel Lygiriscos populos Gallicos, quibus fuerunt intermixti Heneti, appellatione & alijs rebus nostris fuisse cognatos.

Numerantur inter gentes Gallicas Bituriges, quod vocabu- ^{*Biturix Lygi- us conditor ucteris Vratislaviæ.*} lum sine dubio Germanicum est. Nam Biturix, secundum illam inflexionem, quæ veteribus scriptoribus, imperitis linguæ nostræ, præsertim vero Cæsari & Ptolemæo familiaris est, videtur esse *Widerreich*, hoc est, vir honestus & integer, quæ Græci καλὸν κ' ἀγαθὸν nominant. Vetus enim lingua nostræ gentis *Wiederman* nominat, quasi, ein Man bey ehren / virum honoris & famæ integræ, sicut contra *Schelman* appellat virum malum & infamem. Ab isto Principe protectionis, quem gens Lygia in Galliam & Aquitaniam habuit ducem, mansit appellatio populi.

Et testatur Strabo, solos Bituriges inter populos Aquitaniae esse alienigenas, differentes à reliquis lingua, moribus & cultu, atq; fortassis inde est nomen celebris vrbs Burdegala. A Principe igitur Lygio huius nominis censemus olim conditam fuisse urbem hanc Budorgim aut Bidorgim. Nomina enim à scriptoribus mirifice deprauata sunt.

Hæc etymologia grata nobis esse debet, non solum, quia ho- ^{*Biturigis etymon.*} norifica est, verum etiam, quia ominis loco accipi potest. Videmus enim, Dei beneficio, hanc præclaram urbem multis seculis verè fuisse honestatis & pietatis in nostra gente magistram, eamq; singulari cura religionem & virtutum ornamenta in hac regione plantasse & defendisse.

Et si autem potentia ciuitatum Germanicarum, in illis perpetuis migrationibus & mutationibus, non fuit magna, tamen credibile est illas, quas annotauit Ptolemæus, etiam olim cultura & fre-

quentia reliquas antecelluisse. Posteaquàm vero gens Sclauonica post mortem Attilæ sese infudit, hæc etiam vrbs deserta à suis colonis veteribus, qui meo iudicio magna ex parte Longobardis se adiunxerunt, quassata etiam prioribus bellis sub Attila, penè diruta est, ita vt vix exiguæ manserint reliquæ. Ideo non arbitror veram esse coniecturam illorum, qui putant Vratislauiam conditam esse imperante Carolo Magno in Germania, cuius rei testimonium habeo valde euidens.

Anno Christi 965. imperante in Germania Ottone Primo, Silesia fuit amplexa fidem Christi, anno verò proximo post institutæ sunt scholæ & Episcopatus in Polonia, tunc Godefridus Romanus, primus Silesiæ Episcopus, sedem suam collocauit Smogram, in vicum aut pagum ignobilem, qui, præsertim vt homo Italus, studiosus elegantiae & frequentiae, prætulisset Vratislauiam, si ea tunc fuisset vrbs alicuius nominis.

*Vratislauia
instaurata ex
ruinis veteri-
bus.*

Deinde Duglossus, quo nullus inter scriptores Polonos est locupletior, commemorat Vratislauiam conditam esse à Mieslao Polonorum Principe, paulò ante annum Christi millesimum, in quod tempus etiam natales Glogouiæ coniicio: putarim tamen Principem ex veteribus ruinis aut ruderibus ciuitates illas instaurasse, sicut postea expresse in historia dicitur, Boleslaum procerum Lignicium & Lubenam amplificasse. Sed tamen neque proximis annis post aliqua fuit huius oppidi celebritas.

Nam, cum sub Boleslao Rege, Mieslai filio, inter se inciperent dimicare Bohemi & Poloni, & multæ in Silesia fierent vastationes, Episcopus cum suo collegio ex Smogra migravit Bicinam in agrum Bregensem. Ego vero arbitror urbem hanc, etsi fortassis ipsius fundamenta iacta sunt à Mieslao, & structura deinde per illa continua bella impedita, reductam in quandam ciuitatis formam eo tempore, quo Bohemi in Silesia dominati sunt, quod accidit circa annum Christi 1030.

*Vratislauia
instaurata &
denominata à
Principe Bo-
hemico.*

Extincto enim Boleslao viro acerrimo & fortunato, successit filius imbecillis animo & corpore: is amisit Silesiam occupatam à Bohemis, eamq; deinde mortuo Mieslao Secundo, tempore interregni, cum nobilitas Polonica, per seditionem matrem & filium in exilium pepulisset, munierunt ex auctoritate etiam Conradi Saliqui Cæsaris, qui iratus Polonis obiecitum Principem & matrem Rixam, neptem Ottonis Tertij Cæsaris, Silesiam sub conditione tributum numerandi Imperatori, adiudicauit Bohemo.

Circa hunc igitur temporis articulum colloco vera primordia & veram exornationem huius vrbs, quæ tunc etiam nomen suum, quod omnino Bohemicum est, accepit. Fuit autem is Vratislavus, meo iudicio, filius Bisetislai, natus ex matre Germanica luditha, qui mortuo patre factus est Dominus Moraviæ & vicinæ Silesiæ, & demum ab Henrico Quarto renunciatus est Rex Bohe-

mia,

miæ, illiq̃ permissum, vt, quoniam Poloni pacta inita cum Casimiro monacho non seruabant, Silesiam bello repeteret. Celebratur ob pietatem & religionis studium.

Istis annis tam turbulentis Episcopus habitauit Bicinæ: Sed Casimirus exul anno 1041. reuocatus in regnum, cum Polonia Cæsari esset reconciliata, recepit Silesiam à Bohemis, & collegio locum ad studia & exercitia pietatis construxit in Viadri insula, templo ex materia lignea ædificato, cum seculum illud adhuc religioni, non fastui aut pompæ seruiret. Istæ sunt meæ coniecturæ deductæ partim ex appellationibus, partim sumtæ ex annalibus Polonorum. Ex monumentis nostris docere nihil possumus.

Nam, vt testantur viri studiosi antiquitatis nostræ gentis, vetustissimæ literæ, quæ reperiuntur, sunt Friderici Secundi Cæsaris, scriptæ anno 1200. Olim vero, si literarum vsus aliquis fuit, ad sacra illæ imprimis vsurpatæ sunt: sicut non dubium est, Italicos Episcopos & doctores imprimis fuisse occupatos in docenda religione in his populis, quorum fuit mirifica in superstitionem pronitas. Et si quæ etiam scripta sunt, tamen illis crudelissimis vastationibus Scythicis, & deinde alijs, ijsq̃ diuturnis bellis ea perisse constat.

Poloni, cum Silesiam recuperassent, præfecerunt illi gubernatorem, cuius domicilium fuit Vratislaviæ, ibiq̃ est constituta arx & munita contra incursiones hostium. Vratislaus Bohemiæ Rex, de quo supra diximus, mortuo Casimiro, cum filij non soluerent pensionem promissam imperio, acerbè Silesiam vastauit.

Sub annum Christi 1095. annales Polonorum narrant factum præfecti & ciuitatis Vratislaviensis, plenum æquitatis & humanitatis. Vladislaus Princeps detruferat in monasterium filium nothum Sbigneum inuitum, instigatus à coniuge & proceribus: passim vero populus opprimebatur per vim à quodam potente aulico Sececho, ita vt multi ex nobilitate & plebe fugientes tyrannidem se cederent in voluntarium exilium.

*Vratislavia
defendit exu-
les contra ca-
lumniatores
aulicos.*

Sbigneus autem cum agmine exulum, honestorum hominum, proficiscitur Vratislaviam, orat præfectum prouinciæ Magnum, vt ipsos defendat contra Tyrannum aulicum. Receptus est in urbem ex autoritate præfecti, & missa legatio ad Principem, quæ ipsi causam exulum commendaret. Sed Vladislaus iratus, armis Vratislaviam adortus est. Ciues autem vnà cum Episcopo leoroslao obuiam Principi prodierunt, & professi sunt, nunquam se sumsisse arma contra magistratum, sed recepisse tantum illos bonos homines, qui fuissent supplices, ideo petebant sibi parci.

Vladislaus bonus Princeps cum illis redijt in gratiam, nec multo post Sbigneum filium in pristinum locum restituit. Sbigneus verò cum fratre Boleslao Vratislaviæ inijt consilium in Secechum, eoq̃ rem deduxerunt, vt ille, exutus sua dignitate, pelleretur in exilium. Digna laude fuit illa urbis humanitas, quæ non spre-

uit supplices in iusta causa, nec tamen dimicare voluit cum suo magistratu, sed demissione & reuerentia, quod æquum erat, obtinuit. Ita olim laudata est ciuitas Thebana, quæ recepit & texit exules Atheniensium contra triginta tyrannos, etsi Spartani erant socij ipsorum.

Anno Christi 1109. proditum est à scriptoribus Polonis, nobilem illam pugnam, qua Henricus Quintus Cæsar victus est à Boleslao Polono, factam esse non procul à Vratislavia, quam oppugnaturus erat Cæsar, ad vicum illum, qui nominatur *Hundseldt* / & scribitur victoria parta esse opera Silesiorum, qui in mediam aciem inuecti, ordines exercitus Cæsariani turbauerant. De eo prælio supra meam sententiam exposui.

*Petri Dani
historia.*

Enitere deinde cœpit Vratislaviæ quidam nobilis Danus Petrus, quem Silesij appellarunt Principem: is apud Ethnarchas Polonos omnia poterat, & sedem suam Vratislaviam collocavit: Monasterium S. Vincentij, & plura alia templa extruxisse legitur. Exitum hominis descripsi in historia. Exectis oculis & lingua mortuus est anno 1149.

Anno 1158. fuit bellum Barbarossæ Cæsaris, cum Boleslao Polono. Ager Vratislaviensis direptus est à milite Cæsaris: reconciliatus est Boleslaus Cæsari sub pactis durissimis, quæ tamen ipse, Cæsare occupato bellis Italicis, non seruauit.

*Vratislaviæ
Princeps Bo-
leslaus pro-
ceruus.*

Anno 1163. Silesia distributa est inter filios Vladislai, & Vratislavia assignata est Boleslao procero, primo Principi Silesiæ, viro bellicoso & iusto, qui ad Mediolanū Monomachia superauit & interfecit equitem prodigiosæ & Gigantææ staturæ. His annis, cum in Polonia & Silesia cresceret autoritas & opes Sacerdotum, qui immiscebant se negocijs gubernationis, & ipsos Principes regebant, Valtherus Episcopus Vratislaviensis etiam suum collegium ornauit, extruxit templum ex lapide, instituit vestitum & ritum nouum, quem attulerat Lugduno ex Gallia. Nam eò nostri homines solebant proficisci ad studia. Vrbs tunc lingua & structura adhuc fuit Polonica & exigua.

*Valtherus E-
piscopus or-
nat suum col-
legium.*

Anno 1197. institutus est coelibatus sacerdotum in Silesia, & multa coniugia à legato Pontificio impio scelere diuulsa. Boleslao patri intulit nefaria arma Iaroslaus filius, natus ex muliere Ruthenica, coëgit patrem, vt traderet ipsi Vratislaviam. Tandem urbem patri reddidit, & ipse retinuit Nissam.

Anno 1198. illum impium Iaroslaum ex cupiditate elcæ collegium creauit Episcopum. Episcopatu attribuit ditionem Nissensem, vt hoc modo mulctaret fratres, natos ex nouerca, quos oderat, sed cito dedit pœnas. Non enim totum superuixit triennium. Boleslaus excoluit Lignicium, eaq; vrbs ita creuit, vt Vratislaviam paulò post superaret.

Henricus

Henricus Barbatus & coniunx Heduigis frequentissimè habitauerunt Vratislaviæ, illiq; magno studio urbem exornarunt: Sed aduersata est fortuna. Nam fatali clade, vt quidem ego annotatum reperio, 1200. & rursus 1219. maxima pars vrbs incendijs perijt.

Vratislavia perit ex incendijs.

Lignicium obtinebat Henricus Pius, Heduigis filius, qui eò vocauit ex Germania passim colonos, eosq; dilexit, ita vrbs creuit frequentia & cultura. Nam in tota Silesia illæ ciuitates citissime excultæ sunt, in quas migrarunt Germani. Mortuo Henrico Barbato anno 1241. secuta est miserabilis vastatio Tartarica, vbi Silesij corpora sua obiecerunt furori & rabiei Scytharum, qui toti Germaniæ excidium & vastitatem minabantur.

Lignicium uicit Vratislaviam.

Tartari deuastata Polonia accesserunt ad Vratislaviam paulò ante ferias Paschatis. Vrbs, quæ parum munita erat propter recentem conflagrationem, à ciuibz fuit deserta. Importata sunt bona in arcem, domus vero inflammata. Cinxerunt obsidione arcem Tartari, sed frustra. Nam precantibus pjs dicuntur flammæ & fulgura ex cælo cecidisse & Tartaros latè ambussisse atq; terruisse. Ita diuinitus repulsi sunt Scythæ ab arce Vratislaviensi precibus piorum: sicut olim Attila ab vrbe Aurelia in Gallia. Historia belli Tartarici legatur suo in loco.

Vratislaviæ arx sustinet impetum Tartarorum.

Post hanc cladem sequitur noua ætas vrbs. Fuit enim dominus Vratislaviæ Henricus Tertius adolescens, quem regebant mater Anna, filia Regis Bohemiæ Ottocari Primi, mulier sapiens, & Thomas Episcopus: illis assentientibus, vt ciuitas citius augetetur, permissum est illi ius Germanicum, & abolitæ sunt iniquæ leges, & seruitus Polonica, concessæ vero immunitates, quales sunt in ciuitatibus Germanicis.

Vratislavia accipit formam nouæ urbis.

Cito igitur creuit habitatoribus, & mediocriter etiam munita est, propter loci insignem oportunitatem, adeo vt anno 1245. quarto post conflagrationem, iam sustineret trimestrem obsidionem Boleslai Lignicensis, qui fratrem excutere ex Ducatu suo conabatur. Discessit tunc re infecta, & cum non multo post bellum redintegraret, propè Vratislaviam captus, & in arcem ductus est.

Vratislaviæ trimestris obsidio.

Anno tertio post fuerunt Vratislaviæ legati Pontificij, missi Lugduno ab Innocentio Quarto, isti petierunt pecuniam à Silesijs Pontifici in vsus bellicos contra Fridericum Secundum Cæsarem, & vt nostros homines simpliciores inescarent, ieiunio quadragesimali ex autoritate Pontificis detraxerunt dies Septendecim, & cum ex veteri more Moschouitico & Græco prius inchoatum esset ieiunium illa Dominica, quæ nominatur Septuagesima, iusserunt fieri initium die cinerum, vt loquimur, & prius more Romano agitare Bacchanalia, ita plebs delinita, concessione conuiuiorum & ludorum Pontifici misit nummos.

Legati Pontificij ueniunt Vratislaviam.

Quadragesimæ ieiunium mutatur.

Subinde

*Boleslaus Cal-
uus fuit pestes
Silesiæ.*

Subinde autem recruderunt odia inter fratres Principes, & fiebant continuæ vastationes in Silesia, quarum autor erat Boleslaus Lignicensis, vir supra modum iniustus & stultus. Is non modo Lignicium & Silesiam perdidit, verum etiam animos Polonorum à Silesijs abalienauit, ita vt regnum deinde illis inuiderent.

Anno 1266. mortuus est Henricus Tertius Vratislaviensis, reliquit filium puerum Henricum Quartum, qui postea probus dictus est. Hoc proximè sequenti decennio tranquillus & fortunatus fuit status Vratislaviæ, & auctæ sunt opes ciuium mercimonijs. Princeps enim adolescens habebat curatores aliquos ex præcipuis ciuibus, qui bene gubernabant ditionem, & Principi magnam pecuniæ vim collegerunt.

*Vratislavia
rursus con-
flagrat.*

Sed anno 1276. rursus secutæ sunt turbæ & calamitates. Nam, vt scriptum reperio, die S. Marci vrbs tota conflagrauit, & anno proximo post Henricus probus captus est à patruo Boleslao Lignicenses, & posteaquam multis oppidis mulctatus est, vix tandem dimissus est.

Anno deinde 81. Henricus Probus, vlturus veteres iniurias, per speciem amicitiae ad se vocatos multos ex Principibus Silesiæ cepit: Poloni ideo indixerunt ipsi bellum, & agrum Vratislaviensem grauitè vastarunt. Iste Princeps, anno 1288. cum recepisset in gratiam Episcopum, quem acerbissimè afflixerat, erexit collegium sacrae Crucis Vratislaviæ, adeoque in religionem factus est procliuis, vt offerret Episcopo dono urbem Vratislaviam, quam tamen ipse, metuens inuidiam Principum & bella, non accepit, moritur anno 90. 22. Augusti: successorem habuit Henricum Quintum obcesum Lignicensem, patruelem suum, quem anno 1292. abductum ex balneo in suburbij Vratislaviæ per insidias, Conradus Glogouiensis in caueam ferream inclusit, ibique eum penè necauit, ademit illi oppida pleraque in territorio Vratislaviensi, & ipse Henricus triennio post moritur. Tutor filiorum Henrici Quinti fuit Episcopus Henricus.

*Vratislavia
creuit opibus.*

Hiscè annis viginti rursus respirauit Vratislavia, & cumulauit opes non contemnendas, adeo vt circa annum Christi 1320. ciues Vratislavienses Hannouiam & Goltpergam vrbes, à Boleslao Lignicenses Principe prodigo & iniusto, hypothecæ nomine pro magna summa pecuniæ acciperent. Nec multo post consilio vrbis Vratislaviensis facta est illa mutatio in Silesia, quæ adhuc hodie manet.

*Vratislavia
facit inclina-
tionem ordi-
num ad re-
gnum Bohe-
miæ.*

Videbant omnes homines prudentes, Principum Silesiæ non modo esse imbecillitatem magnam, in illa prouinciæ inter plures dominos dilaceratione, verum etiam plurimorum enormem petulantiam & tyrannidem, vnde perpetua oriebantur bella, & necesse erat tandem prouinciā ab hoste externo opprimi. His malis

vnica

vnica inueniebatur medicina, si vocaretur Monarcha potens, qui Principes tumultuantes sua autoritate coherceret, & esset custos legum & disciplinæ.

Senatores igitur Vratislauienses, qui autoritate & gratia in aula sui Principis Henrici Sexti valebant, imitati sunt consilium Meccenatis. Nam & is Augusto deliberanti, ecquid expediret imperium Senatui & populo Romano reddere, dissentiens ab Agrippa, hoc dissuasit, quod putaret, non eam virtutem atq; coniunctionem esse Senatus, quæ tueri posset pacem, sed ciuilibus laniens eos mutuo perituros, potius igitur autoritate Monarchica compescendos esse turbulentos, & illud imperium conseruandum. Respexerunt igitur ad Regem aliquem præstantem virtute & viribus, qui hanc regionem posset pacare.

*Vratislauien-
sis Senatus
imitatur con-
silium Meccen-
natis.*

Et si autem credibile est, eos magni fecisse Imperium Cæsarium Germanicorum, & futurum erat honorificum, si hæc prouincia fuisset immediatè subiecta Imperio Romano: tamen has cogitationes interuertebat tunc status Germaniæ turbulentissimus. Extincto enim Henrico Septimo Lucelburgense, dissidijs Electorum inuaserunt Imperium duo, Ludouicus Bauaricus, & Fridericus Austriacus, vnde tota Germania motibus ciuiliū bellorum amplius viginti annis fuit concussa, atque ita nostra patria inde nihil opis potuit expectare.

Erant autem in vicinia duo Reges, Polonicus Vladislaus Locticus, & Iohannes Lucelburgensis, qui cum filia Venceslai adeptus erat Bohemiæ regnum. Locticus inuisus erat omnibus Silesijs, quia erat Tyrannus, & sceleratus grassator: oderat etiam acerbissimè totum nomen Teutonicum: oppugnabat ordinem in Prussia: sæuiebat in ciuitates Germanicas: peruenerat ad regnum cum contumelia Principum Silesiorum, qui erant iniquè præteriti, & nunquam assensi fuerant isti electioni. Deinde gubernatio Polonica, in qua tunc multum erat seruitutis, non placebat ciuitatibus.

Iohannem vero regem multa commendabant: natus erat ex patre Cæsare laudatissimo, ipse videbatur excellere humanitate & clementia. Florebat tunc etiam regnum Bohemiæ, & longè præstabat Polonico, quod rapinis Scythicis & bellis intestinis planè erat debilitatum: Præterea tenebat iam Bohemus ducatus Silesiæ superioris, ita vt non posset sine incommodo fieri diuulsio.

Has causas grauissimas habuit ciuitas Vratislauiensis, cum suasset suo Principi, vt se cum Bohemis coniungeret, eiusque auctoritati obsecutus est Henricus. Non dubium est igitur, gentem Bohemicam debere gratiam huic vrbi, quæ prima fecit inclinationem ad ipsorum regnum. Procatacetica vero erant furia Boleslai, qui affligebat

*Vratislauien-
sis Senatus mo-
tus fuit gra-
uibus causis,
quando suasse
coniunctionem
cum Bohemis.*

affligebat fratrem, conabatur eum eijcere Vratislauia, quam ipse deinde funditus euertisset.

Transegit igitur Henricus Sextus cum Iohanne: nominauit eum hæredem sui ducatus, cum ipse non suscepisset prolem masculam, muneris autem loco accepit ad tempora vitæ suæ ditionem Glocensem, quam Iohannes emerat à duce Monsterbergense. Rapiabantur etiam reliquæ ciuitates incredibili studio in Iohannem, qui intra proximum decennium deinde, precibus, precio, minis, feruè reliquos omnes sibi deuinxit, præter Suidnicensem, vt suo loco narratum est.

Iohannes Bohemix Rex
potitur Silesia.

Quare ego existimo, non proditam fuisse libertatem patriæ nostræ, sed fuisse causas huius consilij necessarias, & vtilis huic regioni, quæ intra paucos annos tota concidisset, nisi hæc à Deo fuisset monstrata ratio. Nam diadema regium Poloniae, Locticus, qui iam genuerat filios, & erat satis foelix præliator, nunquam erat redditurus Silesijs, & quidem iam gliscebant odia inter has duas gentes, quæ non facile potuissent restingui.

Grati etiam fuerunt reges Bohemici erga Vratislauiam. Nam & viuentem Henrico Iohannes effecit, vt ciuitas administrationem iudiciorum acciperet, emta ea à viris nobilibus, qui negligentia superiorum Principum eam sibi vendicauerant: & Carolus filius eam urbem in primis dilexit.

Vratislauiense collegium
fauit Polonis.

Iuratum est in verba Iohannis Regis anno 1337. Sabbato, qui præcessit dominicam Palmarum, Henrico iam mortuo. Qualis tunc fuerit lis Regi cum importuno Episcopo Nancero, scriptum est alibi. Ciuitas etiam experta est grauissima odia collegij, quod magis fauebat Polonis.

Vratislauiam
denuo perit
ex incendio.

Anno 1341. 7. Septembris rursus conflagrauit Vratislauiam penè tota, sed ea calamitas Dei benignitate ciuitati in commodum cessit. Tunc enim inchoata est noua exædificationis forma, & ædes eleganti ordine penè omnes ex lapide extructæ. Deinde anno 1353. Carolus Cæsar suo sumtu templum arduum ædificauit, sub nomine Diuæ Dorotheæ, & ciuitati adiecit insignem appendicem, ripam videlicet vltiorem Olauix fluij.

Vratislauiæ
structura noua & egregia.

Ita igitur excreuit vrbs, vt nulli ex Germanicis structuræ pulcritudine cedat, plerasque autem ordinata concinnitate platearum superet.

Carolus Quartus venit Vratislauiam anno 1348. 7. Nouembris. Senatus Vratislauiensis anno 1355. Carolum comitatus est ad coronationem Romam, triennio post Cæsar Senatui magistratum perfecturæ super totum territorium attribuit.

Vratislauiam
magna ornamenta accepit
à Carolo Quarto.

Hoc modo sub tam propitio & benigno Cæsare, qui verè fuit patriæ nostræ pater, conquieuit Silesia, & Vratislauiam, Deo benedicente, creuit in urbem laudatam & elegantem, ita vt plerisque ex Italicis possit opponi. Dixerat idem Carolus, lætari se, quod haberet in

beret in limitibus imperij duas præclaras vrbes, in Italia Romam, in Germania Lubecam, ipsius autem beneficentia effectum est, vt etiam his annumerari possit Vratislauiæ.

Carolus Quartus euexit vrbes.

Ornauit Pragam quoque, ita vt de ea scripserit Aeneas Syluius, eam parem esse Florentiæ, sed illa euerfa fuit furore Hussiticorum. Anno 1381. fuit ciuitati lis cum sacerdotibus, orta ex cereuisia intercepta: Sed pcenas superbiæ dederunt, grauius mulctati à Venceslao rege, sicut prius dictum est.

Anno 1404. fuerunt Vratislauiæ vnà Vladislaus Iagello Poloniae Rex, & Venceslaus Bohemus. Sperabat vafer Rex Lithuanicus, se decepturum simplicem & credulum Regem Bohemiæ, sed tamen impedita fuerunt eius consilia, & alioqui leges foederum inter reges constitutæ. Florebat tunc ciuitas, sed, quod solet accidere, fortunam sequebatur insolentia in populo.

Legerat Venceslaus nouum Senatum, sed cum plebs vrba annu sequenti post per seditionem 9. Septembris abrogauit, & ab eo tempore in vrbe coeperunt gliscere factiones, quæ eruperunt in tristes motus, & multis extremas calamitates attraxerunt. Non enim sedari potuit furor multitudinis multis annis.

Vratislauiensis seditio.

Anno 1418. 18. Iulij plebs vrba horribilibus acta furijs expugnauit curiam, plerosq; ex ordine senatorio, aut suis manibus, aut etiam per carnificem trucidauit, vnum ex loco sublimi præcipitem deiecerunt, & hastis armatorum confixerunt. Tam tristia scelera in armis populi confirmauit diuturnum ocium, ignauia Regis & cupiditas licentiæ. Sed tristes sunt secutæ pcenæ, non modo quas inflixit Sigismundus Cæsar, sed etiam bella multorum annorum, quæ vlta sunt contemptum legum & disciplinæ neglectiorem.

Cæsar quidem 6. Martij anno 1420. securi percussit autores seditionis viginti duos, qui fermè erant tribuni opificum, multos in exilium eiecit, & bona eorum ærario Senatus adiudicauit. Secutum est deinde bellum Hussiticum. Quia Bohemi irritati sæuitia concilij Constantiensis, & quod Silesij, secuti exercitum Sigismundi, Bohemiam vastassent, Silesiam latè depopulati sunt, grassati ferro, flamma & rapinis, rabie plusquam Turcica.

Seditiosorum supplicia in vrbe Vratislauiensi.

Etsi autem agmina illa se nominabant Hussitica: tamen plerumq; conflata erant ex perditissimis latronibus Bohemis, Morauis & Polonis, qui trucidabant pueros in scholis, exurebant templa & statuas, vnà cum ipsis sacerdotibus & hominibus, quos adepti erant, perierunt tunc præcipua & optima oppida Silesiæ: Huic tanto incendio nulla opponebatur defensio à magistratu superiori: procul enim aberat Sigismundus Rex occupatus alijs bellis.

*Vratislavia
defendit Si-
lesiam contra
latrones Huf-
fiticos.*

Ibi in publico periculo virtus huius verbis enituit, quæ pro patria fuit in excubijs, sicut olim ciuitas Attica in bello Persico. Coniunxit se ipsi vrbs Suidnicensis, cuius erant tunc opes non vulgares. Conducto exercitu passim represserunt latrones Bohemicos, multa oppida texerunt, atq; etiam receperunt ab hostibus.

Laborauerunt in ea statione annos pene sedecim vario & dissimili cum euentu, benignitate tamen Dei ita sunt accisæ vires hostium, vt regionem in suam potestatem redigere non possent. Bellum Bohemicum excepit Polonicum, ortum à fratribus Poloniæ regibus, Vladislao & Casimiro, qui primum Albertum Austriacum, Sigismundi generum, ex regno Bohemiæ excutere, deinde Ladislao Posthumo regnum Hungariæ eripere conati sunt.

Albertus Cæsar venit Vratislaviam 18. Nouembris, 1438. mansit ibi vsque ad ver anni sequentis: prolapsus ex gradibus scallæ, postea claudicauit. Vratislaviensibus belli ducem dedit Marchionem Albertum Brandeburgensem, qui fortiter reiecit Polonos, illisq; incussit metum, ne, sicut assueuerant, liberè grassarentur. Certa tamen pax in Silesia non fuit ab anno Christi 1420. vsq; ad regnum Vladislai Poloni, annos 70.

Poloni subinde carpebant Silesiam incursionibus, etiam post interitum sui Vladislai ad Varnam, & deprædationes illæ bellicæ tot annorum, repleuerunt regionem latronibus & prædonibus, qui omnes vias obsidebant. Mortuo deinde Ladislao cœperunt litigare de Silesia primum Georgius Bohemus & Mathias, postea Mathias & Vladislaus. Historiam motuum illorum non repeto, cum ea copiosè libro superiori sit descripta.

Ladislaus Posthumus venit Vratislaviam 1454. die S. Nicolai, triennio post Pragæ perijt. Anno priori fuit Vratislaviæ Capistranus hypocrita italicus. Non fuit alius error maior, & magis perniciosus huic vrbi, quàm ista mirifica & tamen non necessaria fortitudo, quòd ista Respublica se opposuit Georgio Bohemo, eumq; tandem armis & consilijs suis Silesia eiecit.

*Vratislaviæ
error in bello
contra Ge-
orgium Bo-
hemum.*

Erat is vir sapiens & clemens creatus in Regem legitimo modo, tribuebat illi titulum regni Cæsar, tota Silesia & Lusatia agnoscebat eum pro rege. Sola autem hæc vrbs constanter eum reiecit. Cuius ardoris duæ fuerunt causæ: prior sæuum odium erga Bohemos, qui superioribus annis crudelissimè Silesiam afflixerant, deinde persuasio religionis vel pietatis, quam instillabant ipsis sacerdotes, qui publicè sine fine Georgium tanquam hæreticum execrabantur.

Sed illi ipsi, qui erant faces huius incendiij, postea leuiter icti resiliuerunt: plerosq; ex ciuibus iuuabant pecunia, sed sub conditione graui

ne grauis fœnoris, & quasi vniuersas ciuitatis cædes seruitute sibi deuinxerunt. Ipsi autem, vrbe iam exhausta, occultè apud hostem sibi cauerunt.

Georgius urbem amabat, cui noluit supremam adhibere vim, etsi à principio beneuolentia & viribus suorum egregiè erat instructus: potuisset Respublica per transactionem ab hoc rege libertatem & alia ornamenta adipisci. Nam Georgius etiam illi annuam pensionem de suo promittebat, si modo vellet quiescere, & abstinere à bello: Sed alia fuerunt fata. Peruicit quidem consilium vrbis, & cum immisceret se Mathias Huniades, Georgius Silesia eiectus est: sed graui cum patriæ detrimento.

Nam filij Georgij regionem sæpè acerbissimè diripuerunt & exusserunt, & tandem Mathias à duobus regibus Vratislaviæ cum exitio regionis oppugnatus est. Et quamuis Poloni & Bohemi grauius cæsi sunt, tamen, vt olim dictum est, victus quidem plorauit, sed victor interiit, Silesia nempe ferro & flamma deuastata. Ordinem rerum istarum poterit lector inspicere in historia, quæ ipsa commonefacere debet prudentes de illo præcepto Paulino: In hoc sitis ambitiosi, vt propria faciatis. Item: Patriam quoque perdidit olim Gloria paucorum laudis tituliq; cupido.

Existimatum fuit Mathiam ad extremum non fuisse bonam gratiam relaturum Vratislaviensibus, si diutius vixisset. Quia aduersabantur consilijs ipsius, nimium interdum calidis. Mandaue-
Mathias non fuit gratus Vratislaviensi urbi.
 rat ne mutarentur magistratus vrbanus ante ipsius aduentum, & de-
 nuo volebat Silesiam & hanc præcipuè urbem constituere arcem belli Polonici. Sed mors Regis hæc omnia interrupit.

Anno igitur 1490. quieuerunt quidem bella, sed successerunt latrocinia admodum terribilia. Vladislaus vero Rex segnis & parum efficax, nullum opponebat præsidium. Vrbs Vratislaviensis & Gorlicensis represserunt grassatores per equites suos emisarios. Deinde Sigismundus frater Regis bonam operam nauauit in extirpandis prædonibus, & multos ex nobilitate etiam, inquinatos rapinis & cædibus affecit supplicijs.

Intercessit deinde vrbi breuis quædam lis cum Friderico Lignicensi, quæ tamen cito sopita est, & bonus Princeps magno deinde redemisset, si non iræ suæ indulgisset. Sub hoc Rege fuit
Vladislaus regnante fuit foelix mercatura in Silesia.
 foelix successus mercaturæ, & auctæ sunt opes multorum ciuium in vrbe. Floruit etiam Respublica Senatoribus præstantibus consilio & fide, inter quos eminebat Iohannes Haunoldus: is multos annos egregie retudit fastum sacerdotum, qui inflati opibus & potentia meditabantur singularem dominatum constituere, & omnia
Vratislavia habuit sapientem Senatorem.
 conabantur figere & refigere pro suo arbitrio.

Vratislauiensium
lites de
Academia &
emporio.

Autor fuit Senatui, Academiæ constituendæ in sua vrbe, consilio laudatissimo & vtilissimo. Sed hoc bonum publicum, & singulare prouinciæ nostræ ornamentum euertit iniquitas sacerdotum, qui hoc impediunt largitione in aula Iulij Pontificis, vere illa laudati, cum & lucem doctrinarum in illa sua tyrannica barbarie non ferrent, & quia à Rege quidam redditus sacri, ipsis detracti, donati fuerant recenti Academiæ: putauerim tamen consilia sacerdotum non futura fuisse superiora, cum præsertim Leo, qui Iulio successerat, faueret artibus & literatis, nisi urbem retardassent duo incommoda: mors Haunoldi viri industrii & magnanimi, deinde disceptationes, quæ fuerunt vrbi cum Polonis propter emporium.

Anno enim 1511. 29. Ianuarij cum liberis, Anna & Ludouico, urbem ingressus est Vladislaus Rex, & mense Februario edicto publico iussit Vratislaviam esse limitem commerciorum inter Poloniam & Germaniam. Sed cum totum quadriennium acriter esset litigatum, & Poloni commercia cum Silesijs vetarent, freti audacia Bohemorum, qui ipsis dabant transitum, cum maximo detrimento vrbis ius illud abrogatum est.

Bartholemaeus
Monsterbergensis
hostis
Vratislauiensium.

Fuit deinde vrbi negotium cum Bartholemæo Monsterbergense, Principe facundo, sed inquieto. Is cæsus est ad Cantium, & quamuis ciuitatem apud Regem in odium adduxerat, tamen hoc illi nihil profuit. Anno enim 1515. perijt in Danubio,

Vratislaviæ
emendantur
Ecclesiæ.

Post mortem Vladislai, & primis annis regni Ludouici, illustre fuit studium vrbis in emendatione doctrinæ cœlestis, & abolendis idolis Pontificijs. Qua in re ipsi etiam exemplo suo, reliquæ Silesiæ optimè præluxerunt, neque moti sunt vlla periculorum denunciatione, etsi in aula Regis habebant aduersarios Episcopos, qui omnia poterant, & domi circumfessi erant à domesticis hostibus sacerdotibus.

Iohannes Hessus
& Ambrosius
Moibanus
instauratores
Ecclesiarum
in vrbe Vratislauiensi.

Nacti sunt ab initio statim doctorem pictate doctrina & modestia excellentem, D. Ambrosium Moibanum, qui circumspectè grauioribus abusus taxauit, & peritè monstrato discrimine Euangelij & ordinationum politicarum, animos multitudinis admodum incensos delinijt, ne orirentur seditiones aut alij violenti motus. Electus etiam tunc fuit Episcopus Iacobus Salzensis, Legum Doctor, vir sapiens & moderatus, qui veritatem opprimere vi, quod petebant sacerdotes, non voluit, cum præuideret, inde secutura grauissima mala.

Ipsam D. Moibanum adductum, vt manus ipsi imponeret, his verbis affatus esse dicitur: Vade, doceas Euangelium Iesu Christi in nomine Patris, Filij & Spiritus sancti. Inchoauit verò primus ministerium purioris doctrinæ vocatus in urbem ex collegio, anno 1523. D. Iohannes Hessus præstans sapientia & mirifica eaq; quasi

Periclea

Periclea eloquentia. Illi coniunctis sententijs & operis ceremonias Ecclesiasticas emendarunt, reiectis superstitiosis & idolatricis ritibus, tamen retinuerunt eos, qui prodesse possunt ad ordinem, & ad excitandos motus inuocationis in animis hominum.

Cum etiam in hac regione passim vagarentur erronei Enthusiastici, Anabaptistæ & alij, qui homines abducebant à ministerio, & multos in doctrina turbabant, ipsi constanter coniuncti cum Academia Vitebergense eos refutarunt, & ab Ecclesia sua deliria illa excluderunt.

Hoc exemplum cum intuerentur alia pleraque oppida in Silesia, Enthusiasticis non patuit publicè locus docendi, nisi alicubi, ubi singulari fato miseri & dementati populi irrepererunt, eosque aculeos in animis hominum reliquerunt, qui nondum planè potuerunt eximi. Vratislavia amavit moderationem in disputationibus religionis. Ea fuit etiam prudentia amplissimi Senatus, ut semper frenum calidis motibus in religione iniiceret, & voluerit dici necessaria, omis- sis inutilibus disputationibus aut criminationibus, & imprimis auctoritatem superioris magistratus diligentissimè curauit muniri, ne vlla specie contumaciæ possent prægrauari.

Ideo mortuo etiam Ludouico, & euecto ad imperium diuo Cæsare Ferdinando, etsi multa crudelitatis flabella in aula fuerunt, & ipse Rex ter urbem eam reuisit, anno 1527. Calendis Maij, rursum 1538. 9. Maij, & tertio. 1546. 20. Martij, tamen vrbs singulari modestia & demissa obedientiæ significatione, clementissimi Cæsaris animum ita flexit, ne propter emendationem religionis ipsis irasceretur: cui etiam concessione, non dissimili edicto Cyri, permisit vsum rituum receptorum, donec in synodo legitime conuocata posset fieri dijudicatio dogmatum. Vratislavia impetrauit ut religioni daretur pax à Ferdinando Rege.

Hæc tanta moderatio non solum vrbi, verum etiam reliquæ Silesiæ fuit salutaris, adeo ut ardente seditione rustica, fermè in tota Germania, hæc Regio à contagijs furorum illorum fuerit immunis, & æquissimus Cæsar nullam etiam ex minoribus ciuitatibus consentientem in doctrina cum Vratislaviensi perdiderit.

Anabaptistas vero & alios, qui seditiosa & perniciofa dogmata circumferebant, hæc vrbs & reliquæ maturè represserunt, & relegarunt, qui deinde in Morauiam profugerunt, ubi inuenerunt domicilium, ibique singularem politiam Platoniam, plenam turpitudinis & scelerum constituerunt. Anabaptistica colluies fuit exclusa à Vratislavia.

Fuit etiam hoc beneficium Dei eximium, quod in ea religionis purioris plantatione largitus est duos Episcopos huic regioni, sapientes & bonos, qui admodum propitij fuerunt aduersarij, neque vnquam ad sæuitiam se accendi passi sunt, sed quietem publicam consilijs iracundis anteferre maluerunt.

D. Iacobo enim successit Balthasar Promicius nobilis Freistadiensis Princeps doctus eloquens & beneficus, qui cum imperio

*Iacobus Sal-
zenfis & Bal-
thasar Promi-
cius fuerunt
Episcopi salu-
tares Silesiæ.*

etiam Silesiæ, nomine regio, præfuit, & urbem hanc sicut reliquam Silesiam totam amore verè patrio complexus est, fuit custos pacis, concordiæ & iusticiæ assiduus, neq; vllum ordinem, propter confessionem veræ doctrinæ afflixit.

Non dubium est igitur, æternam huic optimo Principi deberi gratiam, qui verè talis fuit, sicut versus græcus inquit: *ἄνθρωπος ἀγαθὸς ἐστὶν καὶ τὸ κοινὸν ἀγαθόν ἐστι*: Vir bonus est bonum publicum. Ipse etiam in vita præsentiam Dei expertus est, qui cum euexit, textit & amplissimis opibus auxit, secundum promissionem: Beati mites, illi possidebunt terram.

Recensui seriem euentuum memorabilium, qui acciderunt vrbi vsq; ad necem regis Ludouici, vt illi in vna quasi tabella facilius possint aspici & considerari. Exposita sunt autem ista copiosius in historia. Chorographiam vrbs accuratam non describo, & extant picturæ non inuenuitæ. Magnitudo satis ampla est, & ex mea æstimatione, quam tamen non pro certa pono, diameter non est minor sex stadîjs.

*Vratislaviæ
magnitudo.*

Veteres Philosophi & medici iusserunt considerare, quibus ventis quælibet ciuitates expositæ sint. Nam cum corpora nostra ex aëre nobis circumfuso maximè immutentur, prodest ea diligentia ad curam tuendæ valetudinis. Sita est vrbs in magna camporum planicie in ripa Viadri Australi. Ad ortum tamen brumalem montibus protensis excluditur Euronotus. Liberrimè autem perflatur Aquilonibus, excurrentibus per longos campos ex Polonia, deinde etiam ventis orientalibus & Zephyris.

*Vratislaviæ
qualis sit aëris
constitutio.*

Siccitas vero Aquilonum retunditur ex duabus potentibus causis. Versus Septentrionem enim cingitur plurimis locis palustribus, vlginosis & multum humidis, sicut traditur, ipsam urbem olim in lacu exiccato extructam. Ripa etiam illa Viadri admodum depressa est & decliuus. Deinde prope urbem passim est ager, qui habet glebam pinguem & humidam.

Ex his causis siccitas ventorum remittitur, & aër potius ad humiditatem quandam notabilem declinat. Deinde etiam frigiditas propter halitus terrestres & palustres, præditos vuida quadam caliditate, atq; ex incurfu calidiorum ventorum remittitur. Ita vt crediderim, constitutionem aëris primo quidem esse humidam, deinde nonnihil calidam, eamq; respondere ex quadam analogia, seruato videlicet discrimine climatum, aëri Italico, præsertim Bononiensi aut etiam Longobardico.

*Vratislaviæ
sunt ingenia.*

Nec ab hac nostra opinione dissentunt Astrologi, qui urbem subijciunt Virgini & Mercurio, eamq; conferunt cum Ticino, Lugeteria, Basilea. Ingenia etiam vt plurimum congruere manifestum est, quæ ex temperie quodammodo media sunt inter sanguinea & biliosa. Ideo plurimi ex inclytis ciuibus, non modo sunt excitati ad honestas actiones diligenter efficiendas, capaces artium, prudentes,

aman-

amantes religionis & artium, verum etiam præditi singulari dexterritate in familiari consuetudine, affabilitate & morum eleganti ciuilitate, quæ quidem virtutes propriæ sunt gentis Italicæ excultæ.

Morbi familiares, & quasi *ἐνδημιοί* sunt, procliuitas in febres ex facili errore, calculi renum & dolores articularum omnis generis. Causæ sunt non solum ex aëris qualitate, verum etiam ex ratione victus, qui apud plerosq; est liberalior & plenior, accedit simul ratio in potu, qui constat ex cereuisia succulenta, multi nutrimenti illiusq; subuiscidi, ita vt, si cibi potusq; in genere facienda sit collatio, ego eam cereuisiam ex proportionem respondere existimauerim carni suillæ, quæ ex testimonio Galeni, vbi bene conficitur, & in habitum corporis distribuitur, præbet alimentum multum, laudatum & compactum.

*Vratislaniæ
qui sint mor-
bi familiares.*

Deinde hauriuntur ibi familiariter vina plena, fumosa & dulcia, Hungarica, Austriaca & Francica. Inde suppeditari ex erroribus intemperantiæ excrementum partim pituitosum, partim biliosum, euident est, multumq; repleti caput exhalationibus illis calidis & humidis. Humores eiusmodi præbere occasionem generationi calculorum constat. Articularum vero imbecillitas est à naturali humiditate, quæ efficit laxitatem, & occasionem ad recipienda excrementa affluentia ex capite, præcipuè quæ ab humore bilioso & acri, tanquam à vehiculo eò deducuntur & intruduntur. Sed hanc considerationem prudentissimis Medicis illius ciuitatis relinquimus & subijcimus.

De statu ciuitatis sparsim iam dictum est. Vetustas laudauit Massiliam, veterum Ionum coloniam, qui ex sua patria in littus illud Gallicum importarunt sapientiam & eruditionem Græcam, ipsaq; vrbs tanquam illustris Academia, Romanam iuuentutem & aliarum gentium diu erudit doctrina & honestis in omni genere virtutum exemplis.

Hæc nostra vrbs ciuilibus ornamentis Massiliæ non cedit, alijs verò illisq; verioribus bonis, longè eam superat. Nam Principio habet Ecclesias rectè constitutas, in quibus sonat vox incorruptæ doctrinæ de agnitione Christi & de vera inuocatione Dei propter Mediatorem, resectis omnibus erroribus idolatricis.

*Vratislaniæ
ornamenta.*

Ita vero amans est populus publicorum congressuum, vt etiam illa spaciosissima templa tantam multitudinem non capiant, in ea frequentia funduntur preces publicæ pro Ecclesia, pro Magistratu & Oeconomis ardentes & piæ. Templis adiunctæ sunt scholæ, constitutæ ex pia liberalitate Senatus & ciuium, vbi iuuentuti magna cura & assiduitate traduntur initia pietatis & optimarum artium semina. Hæc nimirum sunt vera & laudata bona, quibus hæc ciuitas illustris est, multasq; alias, etsi potentia superiores, sed implicatas idolatria, aut inquinatas barbarie, quales sunt Constantinopolis, Alexandria, atq; ipsa etiam Roma, antecellit: de quibus verum est

*Vratislaniens-
es Ecclesie
& scholæ.*

hoc, quod in Græco versu de Helide dicitur, eas esse ebrias & mendaces, hoc est, defendere ipsas idola, & contaminatas esse luxu & libidinum immundicie.

Vratislauiensis Aristocratiæ.

Respublica autem ipsa pulchra est Aristocratiæ, in qua nec sunt Oligarchiæ, nec Democraticæ confusiones. Magistratus vrbæ seuerus custos est legis diuinæ in vtrâq; tabula. Tuetur ministerium, punit blasphemos, homicidas, inquinatos libidinibus, fures & alia scelera cum decalogo pugnancia.

In consilijs sunt circumspecti, non præcipientes, sed amantes exquisitæ & cunctatrici cuiusdam prudentiæ. Atq; prorsus ea præstantissimi Senatus augusta est dignitas, & ad suos ciues cum graui cultu reuerentiæ caritas, vt verum sit illud poetæ: Formosi pecoris custos formosior ipse.

Ferdinandi Cæsaris elogium de Repub. Vratislauiensi.

Ideo honestissimo hoc elogio Cæsar sapiens, diuus Ferdinandus, urbem hanc ad fratrem Carolum Imperatorem ornauerat: Est, dixerat, Vratislauiæ vrbis pulchra, ibiq; forma gubernationis optima est. Aedificia quidem vrbis etsi sunt splendida, eaq; structuræ & ordinis elegantia distincta, vt Germania ea in re non habeat urbem meliorem, tamen pulchriora non sunt, quàm ipsi domini, & œconomix, in quibus sunt multi ciues ornati honestis opibus, quibus benefaciunt discipulis doctrinam Ecclesiæ & artes vitæ necessarias, animi promptitudine maximè pia, ita vt quorundam præstantium ciuium in hoc genere liberalitas sit par magnis Principibus.

Vratislauiæ aedificia & œconomix.

Vratislauiensis liberalitas & studia discipulorum.

Erga ministros etiam doctores suarum Ecclesiarum & Scholarum sunt munifici & officiosi. Magistratui cum superiori tum vrbano largiuntur liberaliter ad conseruationem pacis & disciplinæ. Nulla etiam in Silesia, aut in vicinia quoq; est vrbis, vbi ita accurata habetur ratio pauperum, sicut in ista. Nam & publica impensa extructa sunt commodissima nosocomia, vbi inopibus & ægrotis munda & locuples alimonia datur, & præterea peritis medicationibus iuuantur: in eamq; rem ciues eleemosynas amplissimas contribuant.

D. Iohannes Hessus erexit amplam nosocomia Vratislauiæ.

Instituti huius pater primus autor & hortator fuit D. Iohannes Hessus, qui voce sua studia reipublicæ & ciuium ad hanc pietatem mirificè excitauit. Oeconomix domi gubernantur piè, sobriè, ciuilitè, & ex conuenienti inprimis ordini. Nam liberi & familia assuescunt ad preces & exercitia pietatis: dicuntur preces manè, ante & post cibum, ante somnum à liberis, qui inspectores habent domesticos præter parentes doctos & modestos pædagogos. Matronæ excellentes forma, ingenio & pudicitia filiabus sunt monstratrices pietatis, modestiæ, elegantis culturæ & assiduitatis in œconomijs. Verè itaq; in multis pijs familijs conspicitur exemplum Prophetici voti: Sint filij nostri sicut plantulæ crescentes in iuuentute sua: Filiæ nostræ sicut anguli ornati ad similitudinem templi: nempe, vt

pe, vt

pe, vt non solum puellæ figura & cultu corporis sint similes templo ornato, verum etiam, vt ipsæ intus sint templa Spiritus sancti, in quibus verâ lux de Deo, & veræ virtutes fulgeant.

Nec facile locum reperies, vbi mundior & exquisitior sit vitæ, maiorq; elegantia & ciuilitas in œconomijs, quàm in ista vrbe. Sed ego, ne nimium euagari videar, desino, & Deum supplex oro, vt hanc regionem atq; hanc urbem, quæ est corona huius Prouinciæ, protegat, & ipse faciat, vt ad omnem posteritatem nostræ vrbes sint domicilia pietatis, sapientiæ, doctrinæ & virtutis, ipseq; arceat à nostris ceruicibus, aris & focis latrones Scythicos, ne ista Ecclesiarum atq; politiarum hospitola & niduli fiant mapalia aut stabula impietatis, blasphemiarum & barbaricæ turpitudinis, propter Filium Mediatorem & Saluatorem nostrum. Non enim frustra dictum est: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

DVCATVS GLOGOVI.

ENSIS.

Non est mei instituti depingere vel describere omnes Silesiæ vrbes aut loca. Nam & hoc esset laboris infiniti, & multa repetitione rerum non magnarum oboriretur fastidium legentibus, cum præsertim nunc extent picturæ. Verum posteaquam in genere situm & statum Prouinciæ recitaui, & quædam etiam de inclyta vrbe primaria dixi, nunc harum urbium, in quibus natus sum & magnam partem vitæ meæ transegi, breuem historiam texam: vt in hac re etiam amorem meum patriæ testificer, quam verè diligo, & cui opto, vt Deus tribuat ciues multos, qui ipsi tanquam dulcissimæ matri pareant, à qua victum, leges, disciplinæ, religionis, literarum & artium intellectum acceperunt, & cogitent, tali se foedere obligatos, vt eadem bona posteris tradant, nec laxent frenos iniustis cupiditatibus odiorum, ambitionis, curiositatis, aut auaritiæ, ex quibus accendi possunt dissensiones, aut alioqui attrahi mala inextricabilia, memores illius tristissimi vocabuli, quod multi ex veteribus Principibus Græciæ, quamuis excelluerunt sapientia & autoritate, tamen, quòd suis consilijs, ortis ex flammis malarum cupiditatum, vrbes suas euerterunt, nominati sunt parricidæ patriæ.

Patriæ debetur gratitudo.

Nouum regnum Sclauonicum vel Sarmaticum veteres ciues Silesiæ coëgit accipere leges & linguam suam, & inter tot bella vrbes antiquæ, si quæ fuerunt, sunt deletæ: quamuis nunquam sub imperio Lygiorum & Marcomannorum fuisse insignes aut valde amplas ciuitates in hac regione consentaneum est, quia perpetuæ erant harum gentium migrationes, & vix vsquam diu hæserunt. Ideo etiam veteres historici de Germania scribunt, eam non fuisse excultam magnis urbibus.

Distri-

*Silesiæ & Ger-
mania ueteris
urbes quales.*

Distributa erat gens in præfecturas & pagos, ita ut plures vici parerent vni præfidi: sicut ea vocabula manserunt penes Heluetios. Deinde populi Sarmatici nunquam fuerunt studiosi ædificationum. Vrbes igitur Silesiæ penè omnes sunt recentes, & cæperunt ab eo tempore, quo religio Christi his populis innotuit: tunc enim, cum doctrina, etiam ordinem politicum in hæc loca intulerunt homines Itali & Germani: qui huc ex vicina Misia & Saxonia commigrarunt. Interea tamen verisimile est, mansisse aliquorum locorum appellationes veteres, quæ deinde ob memoriam vetustatis sunt repetitæ.

Inuenio nominatim antiquas vrbes esse Lignicium & Lubenam, de quibus dicitur, quod Boleslaus procerus primus Silesiæ Princeps, circa annum Christi 1170, eas exornauit & amplificauit. Tales autem fuerunt veteres vrbes, ut circa arcem aliquam munitam trabibus & cratibus, starent aliquot casæ congestæ ex materia lignea rudi & cespitibus: quales adhuc hodie multæ sunt ciuitates in Lithuania & Moscouia.

*Germanorum
ueterum numina.*

Cœnobium Leubense etiam antiquum est: & scribitur locum illum sub idolomania ethnica fuisse sacrum statuæ cuidam, quæ religiose colebatur: aliqui suspicati sunt, eam fuisse Martis. Apud Lucanum nominantur numina veterum Germanorum, quæ fuerunt heroes gentis proculdubio Theudates, Taran & Hesus. Isti sunt Deudschman/Garman, vel Herman: & Hesus, quem dicunt fuisse Martem, forte est Herzog. Monstrantur etiam alibi adhuc templa, quæ putantur fuisse ethnicorum. Ea fuerunt ab initio parua, sed à Christianis amplificata sunt. Quia templa Christianorum sunt condita propter doctrinam, ethnicorum tantum propter sacrificia: Conciones autem gentium meliorum & cultiorum erant poemata scenica, quæ recitabantur in theatris.

Glogouia antiquissima ciuitas in hoc ducatu.

Bythomia uetus oppidum est.

Vtrum Suidnicia & Suibusium nomina sua retineant à Sueuis, non possum certo affirmare. In hoc nostro ducatu non credo esse antiquiorem urbem Glogouia, quæ est metropolis ducatus. Est quoddam oppidulum Bethania, quod olim appellatum est Bythomia, illud est quidem vetus, & haud scio an non habeat suum nomen à Biturige, sed iam non est in veteri sua sede.

Complectitur hic ducatus præter Glogouiam alia oppida quinque, Freistadium, Guram, Sprottam, Grunbergam & Suibusium, de quibus annotabo ea, quæ videntur memoria digna.

GLOGOVIA.

IN Ptolemæo nominatur vrbs Lugidunum, cuius situs non multum differens est ab hac ciuitate, cui ascribuntur Gradus longitudinis

dinis 33. M. 1. Latitud. Gr. 51. M. 31. Existimo igitur antiqua rudera *Glogouia in-*
& *ἐρείματα* Lugiduni excitata & coacta in formam nouæ vrbis Glo- *stauratur, ex*
gouia. Origo vocabuli Lugiduni, meo iudicio est, à Lygjs, vel à *ruinis Lugi-*
Luijs: Ita enim hos populos nominant Strabo & Ptolemæus: & *duni.*
proculdubio vetus appellatio in lingua Germanica fuit *Lienu*: *Lugiduni etymologia.*
vnde, vt esset mollior flexus, gentes exteræ dixerunt Luiunum &
Lugidunum.

Vtrum vocabulum Luij sit à leonibus, non certo determino:
quamuis sonus alienus non est, & notum est, veteres Principes sibi
tribuisse appellationem Leonum, Vrforum, & talia etiam symbola
pinxisse. Apud Herodotum est, Lygios vel Luios sua lingua mer- *Sigynæ Heron-*
catores nominare Sigynas: & ita scribit appellari gentem, quæ ha- *doti qui sint.*
bitet ad ripas Istri in Germania: posset quis existimare, hoc nomen
esse nostrum *Ziehgan*, qua voce maiores nostri appellarunt homi-
nes vagabundos, qui in assidujs fuerunt profectiõibus, etiam ante-
quam noti fuerunt illi erronei Aegyptij: & apparet Herodotum
hoc velle, illos populos sic nominari, quod propter commercia
longa suscipiant itinera. Ex mea opinione ab eadem sunt origine
Lugidunum, Lignicium, Leubusium, Lubena, Libusium, & si quæ
sunt alia, videlicet à Lygjs vel à Luijs.

Quo tempore Glogouia sit instaurata, & hoc nouum nomen *Glogouia in-*
Sclauonicum acceperit, certò non possum indicare, cum nulla ex- *stauratio.*
tent monumenta. Vetustissimæ literæ, quas ego Glogouia vide-
re potui, sunt scriptæ anno 1285. sub nomine Henrici Principis, qui
fuit filius Conradi, nepos S. Hedwigis. Scio tamen, in hac vicinia
apud viros nobiles extare paulò vetustiores, paucis annis post bella
Tartarica scriptas.

Historiæ Polonicae incipiunt disertè facere mentionem Sile-
siæ sub annum Christi 1100. & nominatur Glogouia primum
apud Duglossum circa annum Christi 1104. vbi dicitur, Boles-
laum Crispum Principem collegisse copias Glogouia, quas du-
xit in Pomeranos. Deinde narrat, anno 1109. urbem eam ab
Henrico Quinto Cæsare obsessam esse: Sed eandem non tunc pri-
mum coepisse indicio est, quod Duglossus scribit, oppidum illud
tunc fuisse frequens numero hominum, sed mœnia illa fuisse col-
lapsa ex vetustate. Ergo iam vrbs fortassis longius vno seculo ste-
terat. Neque enim muri, etsi ex roboribus constructi, quales fue-
runt veterum, cito cadunt.

Existimo igitur natales illius incidere in Vratislaviae instau-
rationem: quo tempore nempe in toto regno Poloniae fuerunt
plantatae Ecclesiae, scholæ, & vrbes, illarum domicilia, gubernan-
tibus consilia ista hominibus Italis Godefrido Episcopo & alijs.
Regnabat autem tunc Mieslaus Princeps. Crebro Episcopi fuerunt
in hac

*Breichauu-
ensis ager do-
natur Episco-
po.*

in hac vicinia, quia ager *Breichau* prima fuit donatio, quæ Episcopo facta est. Ideo apud maiores nostros fuit sermo, Episcopum domicilium suum ibi habuisse, quod tamen historiæ Polonicæ non testantur. Verum eos ideo sæpe & multum in hæc loca excurrisse constat, ut Ecclesias hinc inde constituerent: cum Episcopus Smogrensis inspector esset Ecclesiarum ad ipsum usque Libusium, Marchiæ oppidum.

*Glogouia ue-
teris situs.*

Deinde hæc mea est opinio, urbem ab initio sitam fuisse in altera ripa, Aquilonari fluminis Viadri, non vero in Australi, ubi nunc est. Cuius rei istas habeo coniecturas, propemodum certas. Narrat historia, Cæsarem cum exercitu Germanico & Bohemico progressum ex Misnia expugnasse primum Libusium, quod nunc est Marchiæ oppidum, deinde penetrasse eum in loca interiora ad ripam fluuij, & irrito conatu tentasse Bythomiam, postea transisse ipsum fluuium Oderam die S. Bartholemæi, & oppugnasse magna vi Glogouiam. Deinde interfecto Principe Bohemo, eum, motis castris, in eadem ripa Aquilonari perrexisse Vratislauiam, & ad vicum *Hundsfeldt* conflixisse cum Polonis. Ex qua narratione manifestè colligitur, urbem fuisse in altera ripa.

In annalibus etiam manuscriptis dicitur, Glogouiam eò loci sitam fuisse, ubi nunc est collegiata Ecclesia S. Mariæ, ita enim loquuntur. Forma quidem loci omnino talis est, qualem amauit vetustas, palustris & vliginosa, ut non facile pateat aditus. In vicinia illa adhuc effodiuntur urnæ, & similia vestigia sepulturæ ethnicæ, ita ut mihi plane videatur probabile, stetisse urbem in illa ripa, ubi nunc est sedes collegij sacerdotalis, & via, quæ nominatur lapidea: neque tunc valde magna fuit.

*Glogouia e-
tymon.*

Facit etiam fidem appellatio, quæ deducitur à frutice spinoso, quem latini nominant paliurum: Significat igitur spinetum vel senticetum. Qua in re accuso nostros maiores, quod non maluerint vrbi attribuire nomen minus horridum, minusque ominosum. Fermè enim nomina solent esse fatalia. Porro in ista ripa adhuc hodie tale est fruticetum & spinetum.

*Nomina sunt
fatalia.*

Non procul ab ea parte est pagus, qui paret ciuitati, is nominatur *das Höffrich*, quæ vox planè est interpretatio vocabuli Sclauonici Glogau: & fortassis hic etiam locum habet opinio nostri Philippi, qui putabat inde usque ab antiquissimis temporibus promiscuè habitasse Teutones & Henetos, qui simil ex oriente sunt progressi versus Aquilonem & Occasum: etsi magna pars Henetorum consedit in Sarmatia vel Moscouia. Quælibet autem gens habitationibus suis, suæ linguæ attribuit nomina. Sicut Lipsia significat tilietum, & non procul ab ipsa vrbe pagus est, qui Germanicam appellationem habet à *tilia*. Plurima vero similia exempla passim in Germania reperiuntur.

Quo

Quo tempore translata sit Glogouia in hanc, vbi nunc est, ripam, etiam videor posse colligere ex historia. Anno proximo post obsidionem, nempe 1110. Boleslaus Crispus fuit Babebergæ apud Cæsarem, cui tunc est reconciliatus, & vt firmior esset concordia, coniugia ibi sanxit. Reuersus ex Germania diu substitit Glogouia, eamq; urbem bene meritam de nomine Polonico, quassatam verò priori bello, vt historia narrat, restituit & ornauit.

Tunc igitur urbem ex illa loci angustia, quæ frequentiam ciuium non bene capiebat, & ex illo sabulo transtulit in hanc ripam vberiore & ameniorem. Descripsit formam vrbis ampliorem, eamq; vt ornaret & cœtibus religiosorum augeret, assentiente & iuuante Haymo Episcopo Vratislauenſe, instituit collegium sacerdotum ad doctrinam & ad exercitia pietatis: illudq; cum Vratislauenſi, tanquam cum suo corpore, coniunxit.

Fundatio scribitur facta 1120. Fuit vero templum Canoniorum in illo loco, vbi postea extructum est cœnobium sodalibus Dominici: & adhuc hodie notum est, quæ ædes fuerint domicilia præcipuorum ex collegio. Huic narrationi de condita vrbe fidem facit euentus. Anno quadragesimo octauo post hoc tempus, Fridericus Barbarossa cum exercitu inuasit Poloniam, ibi Princeps Polonicus, filius huius Boleslai, cum desperasset Glogouiam urbem magnam, sed recentem, & adhuc non satis munitam, posse defendi aduersus Cæsarem, eam exussit: Si autem in veteri sede ripæ aduersæ fuisset, proculdubio exemplo patris eam munisset præsidio, cum præsertim prius sceleris fuisset euentus.

Neq; etiam consilium de collegio vrbi fuit salutare. Nam breui tempore annitentibus Episcopis, magna pars vrbis venit in potestatem sacerdotum, qui hic dominati sunt pro suo arbitrio, & cum iniquiores essent Germanis, ciuitas in illo suo oportunissimo situ non magna habuit incrementa. Creuerunt interea Lignicium & Vratislavia excultæ à Germanis.

Tandem sub annum Christi 1260. Conradus Glogouienſis, nepos S. Hedwigis, qui domicilium suum in arcem Pridomiam vno milliari ab vrbe distantem collocauerat, eamq; ad vsus bellicos muniuerat, collegium ex vrbe, facta permutatione, in istam, vbi nunc est, Viadri insulam transtulit: ipse autem extructa arce in urbem migravit: exemplo fratrum huc accersijt colonos ex Germania. Atq; ita Glogouia serius quàm aliæ vrbes, mores & deinde linguam Polonorum deseruit, & primum sub isto Conrado accipit formam veræ vrbis, cum prius, quod esset inflammata, & quod seruiret sacerdotibus, esset neglecta.

Inuenio igitur istum Conradum vrbi tribuisse iura & priuilegia ciuitatis Germanicæ, cum abrogasset imperium sacerdotum, & iniquas leges Polonicas. Istorum saluberrimorum consiliorum apud maritum Principem fuit gubernatrix Salome Posnanienſis,

Monasterio=
rum Glogoui=
ensium fun=
datio.

cuius opera cœnobium Dominicanorum constructum est in parte ciuitatis occidentali, & rursus ad ortum Solstitialem magna ciuitas ti adiuncta appendix, & ille locus, vbi olim cruces publicorum suppliciorum steterant, designatus ad cœnobium Virginum erigendum, quam ædificationem absoluit Henricus Tertius Glogouiensis, filius Salomes. Fœmina ista propter pietatem adeo fuit celebris, vt post mortem à Monachis & alijs fuerit adorata.

Glogouia ma=
gnitudo.

Hoc modo paulatim vrbs aucta est, & in eam formam, qua nunc cernitur, promota. Diameter eius, meo iudicio, est quatuor stadiorum: ambitus duodecim stadiorum fermè. Situs ita oportunus est, vt post Vratislauiam in Silesia locus commodior non sit. Ex Polonia enim, quæ vrbes magnas in hac vicinia non habet, importantur annona, carnes, merces omnis generis magna cum vberitate, ita vt hæc ciuitas multorum populorum sit commune quasi horreum, vnde frumenta magna in copia euehuntur.

Glogouia cõ=
moditates.

Agrorum circa urbem magna etiam est fertilitas, & rei pecuariae insignia sunt studia. Flumen piscosum est, piscinæ etiam in vicinia multæ: Secundo fluuio aduehuntur ligna, atq; ita forum egregium, refertum omnium rerum necessariarum copia est, nisi auaritia hominum precia auget.

Glogouia sa=
lubritas.

Vrbs ipsa versus Austrum montibus & locis editioribus cincta est, neq; ab vlla alia parte liberè à ventis perflatur, præterquam ab Aquilonibus, & angularibus ventis, ipsi proximis, qui ex planicie Polonica per flumen ad urbem feruntur. Ipsa ripa meridionalis fluuij alta est, non depressa aut decliuus, qualis est Vratislauiensis: Salubritas igitur aëris satis commoda est, melior etiam quam Vratislauia, & constitutio talis, quæ non facile impressiones putridas recipit.

Nam cum auram Australem, eamq; insalubrem, montes excludant: Aquilones vero, qui omnium maximè aërem à putridis halitibus expurgant, sine impedimento aliquo quotidie aspirent, atq; horum tamen mordacitas & acrimonia ab halitibus fluminis humidis, & quasi tepidis refrenetur, manifestum est hunc aërem, qui Vratislauensi paulò est frigidior & siccior, non esse pronum ad pestifera semina admittenda, neq; tamen eundem ob nimiam tenuitatem & mordacitatem inimicum esse cerebro & pulmonibus.

Ratione igitur aëris, qui, vt in hoc climate, nullo enormi vitio præditus est, non multi sunt in hac ciuitate morbi ἐνδημοί: propter delicta tamen in potu præcipuè deinde propter ventorum naturam huic etiam vrbi familiarior est Arthritis quam vicinis.

Cereuisia enim coquitur ex aqua, cuius fontes pleriq; sunt versus Austrum, in solo pinguiori & limoso, ipse etiam Viadrus vehit aquam lentam, turbidam & tepidiorem: Præterea magna ex parte triticum quidem probum pingueq; est, sed ex nimia torrefactione in præparatione contrahit quandam acrimoniam fumosam, quæ proculdubio

culdubio qualitas est accedens ad aliquam putredinem. Cereuisia ^{Glogouensis} igitur efficitur succulenta quidem, multiq̃ nutrimenti sed turbida ^{cereuisia est succulenta & fumosa.} or, acris & fumosa, cum præsertim largè condiatur lupulo, qui sua natura caput petit.

Victus etiam vt plurimum plenus, crassiorisq̃ succi est ex carne suilla, bubula, caseo, brassica condita, & similibus. Ex his vitæ ^{Glogouia familiares morbi.} erroribus corpora excremento pituitoso & bilioso impleri manifestum est, & imprimis caput, in quo fumi isti eleuati & condensati necessario transeunt in serum limosum & acre, quod deinde in caua spatia articulorum, qui alioqui ab Aquilonibus debilitari solent, delabitur.

Secundo loco, corpora hæc multum nephritidi obnoxia sunt, ex eadem causa. Materia enim proxima, ex qua lapis aut arenulæ in renibus concrescunt, est pituita diluta sero bilioso & acri. Aedificia ^{Glogouia} urbis paulatim emendantur. Nam huc vsq̃ semper fuit neglectio ^{edificia.} Sarmatica in ædificando, & vrbs magna ex parte adhuc lignea est. Nihil est amoenius collegio sacerdotum, quod in suburbio flumensano extructum est in insula Viadri pulchra, ibiq̃ sunt horti feraces. Nam solum alterius ripæ aridius, arboribus non est æquum.

Figura urbis penè est oualis, maximè protenditur ab Austro versus Aquilonem. Fuit olim arx in parte Australi, sed ea diruta est, & commutata in portam urbis, extructa vero est alia versus occasum solstitialem ad ripam fluuij, eaq̃ studio veterum Principum pro ratione illius ætatis munita est. Fuit ea domicilium veterum Principum, & ibi est magna, & tetra illa turris albicans, vbi fame necatus est Senatus Glogouienſis, ex mandato Ducis Iohannis, vt postea referetur.

Templum vrbis in loco editiori (nam versus Austrum vrbs affurgit in quandam altitudinem) ad meridiem locatum est, structura vetustissima est, sed subinde annexæ sibi sunt appendices, pro vt aut vrbs creuit frequentia habitatorum, aut inualescentibus subinde superstitionibus, aut nouis cultibus diuorum. Habet hoc templum turrim altam, crassitudinis miræ, ita vt grandiore Silesia vix videat. Aetas eius ignoratur: sed proculdubio ante annos 400. vnà cum ciuitate cœpit, ignoratur etiam quando ipsi sit auulsum fastigium. ^{Glogouienſis templi turris.}

Sunt in vrbe monasteria tria. Virginum vnum ad ortum solstitialem prope flumen, ante annos ferme 300. constitutum, religiosa pietate veterum Principum, qui ibi voluerunt educari puellas ad pietatem & honesta officia disciplinæ, quæ consilia adhuc hodie essent vtilissima, si abolitis impijs votis & superstitionis cultibus ætas puellaris, in hac præsertim domesticæ disciplinæ nostra ætate laxatione, assuefierent ad exercitia precationum, lectionum cantionum & modestiæ in omni vita. Ad Aquilonem est Monasterium ^{Virginum cœnobicia sunt vtili consilio constituta.} sodalitij S. Francisci, in quod deinde immigrarunt illi, qui nominantur

Glogouienſis
urbis portæ.

nantur obſervantes Bernhardini, & aliud Dominicanorum, vbi olim fuit collegium ſacerdotum ad occaſum Solis, cum templo ſpacioſo & egregio, extructo ex eleemoſynis multorum piorum civium. In illis, ſicut alibi etiam, olim habitaverunt apes, quæ fundebant mella utilis doctrinæ, deinde ſucceſſerunt fuci ignavi, & ebrj venetres: faciat Deus, ne immigrent auaræ harpyiæ, ſicut in multis locis accidit. Portæ urbis ſunt quinque, ex quibus duæ ſunt flumentanæ, quarum tamen altera tantum ſervit molæ urbanæ: præterea duæ ianuæ minores, pro viatoribus.

Urbs quidem fermè duplici muro & ſoſſa cincta eſt, ſed tamen ad longas oppugnationes nihil haberet roboris: Pacem igitur poſcamus, & Deum oremus, vt ipſe ſit murus igneus in circuitu noſtro, ſicut in Propheta dicitur.

FREISTADIVM VEL ELEUTHE.

ROPOLIS ELYSIORVM.

Ioachimi Cu-
rei familia.

A Pud Homerum vir ſapiens Vlyſſes de ſua arida & ſaxoſa Ithaca inquit, inter longa ſua exilia nondum ſe reperiffe terram dulciorem iſta: ita certè ego verè diligo hoc oppidum, quod auctore meo paterno, nato in oppido Camencio Luſatiæ, & deinde dulciſſimis meis parentibus, Gregorio Cureo & Margarethæ matri, hoſpitiū tribuit annos propemodum 70. ab anno nempe 1494. vſq; ad annum 1564. quo matrem noſtram, poſt mortem Vitrici, inde abduximus. Ibi ego quidem non ſolum vitales ſpiritus, verum etiam ſemina cœleſtis doctrinæ & artium hauſi.

Freiſtadij com-
moda.

Cum igitur virtus ſit amare patriam, & eius tranquillitatem omni officio tueri, amorem & gratitudinem huic oppido debeo, quod etſi nō ita liberum eſt, ſicut urbs Veneta, quæ tenet imperium & regias opes, tamen eſt Eleutheropolis Chriſti, exempta tyrannidi Diaboli & idolatrarum: adiuncta autem Eccleſiæ filiū Dei, in qua eſt vera libertas in cœleſti republica, parta per Chriſtum, nec tamen etiam oppreſſa eſt tyrannica ſervitute corporum, ſed fruitor libertate, quam honeſtis legibus circumſcripſit legitimus magiſtratus, & in ea modeſtè tolerat communes ærumnas imperiorum in hac ſenecta mundi, & vitat illa vulgaria errata hominum, de quibus dicitur: *Libertatis amor ſtultas cur decipis vrbes.*

Freiſtadij
ſitus.

Situs oppidi talis fermè eſt: Longitudo (ſi modo certæ ſunt annotationes Appiani) eſt Grad. 32. M. 36. Latitudo Grad. 51. M. 28. Eſt quaſi centrum collatum ad vicina oppida, Sprottam, Saganum, Grunbergam, Bethaniam: vbiq; enim interuallum eſt milliarium trium: diſtat à Vratiſlauia milliariis 16. verſus occaſum, à Glogouia quinque. Situm eſt quaſi in valle: Cingitur enim montibus & locis editioribus ad omnes plagas cœli, præterquam ad Aquilonem proximum ortui ſolſtitiali.

Freiſtadij con-
ſtitutio.

Defenditur igitur ab omni

omnibus ventis vel aura, & solum liberrimè perflat ventis Septentrionalibus & orientalibus solstitialibus, qui feriunt ciuitatem, accurrentes per loca decliua, fabulosa & arida, ita vt ipsis nulli vapores aquei aut humidiores misceantur. Viadrus enim spacio vnus magni milliaris abest. Inde facile est ratiocinari de loci salubritate, quæ esset ad aëris puritatem, & ad putredinem eius arcendam, valde commoda, nisi ex erratis hominum aliquantum deprauaretur. Stagna enim prope urbem, inquinata cœno & sordibus opificum, tetrum exhalant fœtorem, qui bonitatem aëris corrumpit.

Præterea cum maxima sit aëris tenuitas cum frigiditate, manifestum est illum minus commodum esse pulmonibus, qui cum sint aëris receptaculum, & constent ex substantia delicata & flaccida, facilè à talibus halitibus acrioribus sauciantur, & simul propter penetrationis facilitatem ad cerebrū, expressionem factam ab aura frigidiori, excitantur catharri tenues & acres, ad loca thoracis defluentes. Ideo huic oppido morbus *ἐνδημῶν* & familiaris est Phthisis, *Freistadio familiaris morbus.* eaq̃ immedicabilis, qua totæ familiæ intereunt, præsertim mulieres, cum etiam errata laborum & defatigationum sub Sole, delicta in victu, & expurgationum muliebrium difficultas accedant.

Diameter oppidi, ex æstimatione mea, est duorum stadiorum: ambitus stadiorum ferme 6. Oppidum ligneum est, quamuis etiam quotannis quædam emendentur. Arx posita est ad Aquilonem, exstructa & munita fossis à veteribus Principibus, præsertim ab Henrico decimo. Instauratur vero splendide à D. Fabiano Schöneichio ditionis illius hypothecario. Templum & schola sunt ad occasum solstitialem. *Freistadij magnitudo.* Nullum fuit in oppido monasterium, sed ab Henrico Decimo templo fuit annexa appendix lapideis fornicibus iuncta, in eam collocati sunt sacerdotes, quos ætas illa nominauit Mansionarios: illis attributi sunt locupletes redditus, & iniunctum, vt sonarent in templo cantilenas de passione Christi. Princeps enim pius, qui iam illa ætate detestabatur scelera monachorum, maluit tales, qui minus essent hypocritæ, eosq̃ voluit seruare memoriam passionis Christi, omiſſis alijs canciónibus de Sanctis, quæ admodum sunt inuerecundæ. Agri sunt fabulosi, partim etiam lapidosi, sed cultura emendantur. Sunt circa urbem horti non inamæni, plures & meliores quàm Glogouiæ.

Frequentes in territorio illo sunt pagi, ideo in hoc oppido etiam, vbi alioqui hominum multitudo magna est, forum est egregium, *Freistadiense forum.* & mediocre precium omnium rerum, carniū, piscium, leguminum, frumentorum, & cereuisiæ, ita vt tenuiores ibi facilius viuunt quàm alibi, vbi precia rerum sunt maiora, aut vbi ea, quæ ad victum plebeium pertinent, venum quotidie non exponuntur.

Ætas certa oppidi ignoratur, sed ex coniectura probabili ea potest æstimari. In annalibus manu scriptis inuenio, primam mentionem fieri Freistadij sub annum Christi 1380. Sed oppidum esse *Freistadij ætas.*

vetustius inde potest intelligi. Tres Henrici fratres, cum partirentur ducatum paternum, constituerunt pro prima parte Saganum, Croſnam, Naumburgum & Suibufium, pro ſecunda mediam partem Glogouiæ & Guræ, Stinauiam & Hencedorſium arcem, pro tertia Sprottam & Freiftadium. Ergo neceſſe eſt hoc oppidum tunc fuiſſe mediocriter cultum, quod vna cum Sprotta potuit æquare aliarum partium vrbes multas.

Anno 1309. poſt mortem Henrici Tertij Glogouienſis, qui fuit filius Conradi, facta eſt diuiſio inter quatuor filios Henrici, ex quibus natus maximus domicilium ſuum collocauit Saganum, & dicitur ſimul obtinuiſſe Sprottam cum vicinis locis. Ibi nulla adhuc fit mentio Freiftadij. Sed credibile eſt urbem hanc, ſicut & reliquas, paulatim accepiſſe incrementa, neque vno anno formam veræ urbis accepiſſe.

Quia autem appellatio oppidi, ſicut fermè omnium pagorum in vicinia, Germanica eſt, certum eſt illud cœpiſſe eo tempore, cum uſus linguæ Germanicæ in his locis fieret familiarior: quod ut plurimum accidit ſub Henrico Tertio Conradi filio, ſub annum Chriſti 1300. Nupta fuit illi Henrico fœmina ſancta & ſapiens Mechtildis, filia Alberti Ducis Brunſuicenſis, quæ maximo ſtudio ditioſiorem hanc excoluit. Deduxit huc ex Saxonia plurimas familias nobiles & urbanas, quibus ſedem & amplas immunitates attribuit.

*Mechtildis
exornauit
Freiſtadium.*

*Freiſtadienſis
character un-
de.*

Ideo, cum Freiftadium in ſignis ſuis pingat turrim cum litera M. grandiori, exiſtimo hoc propter memoriam præſtantis huius dominæ in uſum aſſumptum, ut ad poſteritatem extaret monumentum, ex beneficentia Mechtildis turrim, hoc eſt, urbem illam ſua accepiſſe exordia. Quæri etiam poteſt de origine glorioſi illius nominis, deducti à libertate. Nescio an exiſtimare debeam, propoſita immunitate alleſtos fuiſſe Germanos, ut loca illa excolerent, an vero, quod magis puto, vetus nomen loci ſeruatum eſſe.

*Freiſtadij ap-
pellatio.*

Nam in illo tractu iacuerunt campi ſpacioſi, conſiti arboribus omnis generis ſylueſtribus, diſtincti pratis & pascuis, qui erant publici, deſtinati à magiſtratu, ut pro certo vectigali eſſent communes toti viciniæ: ſicut adhuc hodie aliqua reſtant veſtigia. Nam illi campi nominantur liberi ab incolis. Inde igitur cenſeo attributum fuiſſe huic oppido nomen, quod in campis illis fuerit exædificatum: Si tamen prior coniectura cuiquam videtur probabilior, ego non repugno. Nam certum eſt, oppida hæc omnia tunc creuiſſe, quando Reſpublicæ ex legibus Germanicis fuerunt conſtitutæ.

*Freiſtadij no-
men Poloni-
cum.*

Poloni nominarunt hanc urbem Cozuchouiam, à veſtibus pelliceis, quod ipſum documento eſt, frequentes hic conſediſſe opifices Germanos. Multum autem, ut ex omnibus circumſtantijs colligi poteſt, creuit ſub filijs Henrici Tertij, quando Glogouia

gouia Principibus istis adempta fuit à Iohanne Rege, quod fuit anno Christi 1331.

Tunc enim Princeps Henricus Quartus Saganum migravit, & vt damna sua refarciret, noua oppida partim condidit, partim iam inchoata excoluit: præcipuè caput suum tamen exeruit, quando Principes domicilium in urbem eam transtulerunt, quod factum est circa annum Christi 1415. atq; hac occasione accidit.

Mediam partem Glogouiæ vnà cum arce, reges Bohemici attribuerant Principibus Theschinensibus: Saganum etiam assignatum erat fratri natu maximo ex filijs Henrici passeris. Ibi Henricus Decimus sedem suam fixit Freistadium, opibusq; valde creuit, cum ex breui interuallo duos fratres amisisset, quorum ipse solus fuerat hæres, quia Iohannes Saganensis diu antea à fratribus plane fuerat seiunctus.

*Freistadium
quo tempore
creuerit.*

Simul etiam intra annos 18. bis conflagrauit Glogouia, & præterea exposita erat iniurijs & incurfionibus Polonorum. Ideo multi ex vicinis urbibus commigrarunt Freistadinm, & ipse Princeps, vt propitius pater, ciues tegebat & iuuabat omni genere beneficentiæ. Breui itaq; tempore ita auctum est oppidum, vt inueniam annotatum, anno 1444. adeo honestas fuisse opes ciuium Freistadiensium, vt ciuis quidam opifex elocauerit filiam suam, illiq; præter iustam partem patrimonij donauerit vestitum & ornamenta, æquantia precium aureorum Hungaricorum 194. quæ pecuniæ summa tunc non fuit exigua: Similis etiam pietas in ciuitatem fuit Henrici filij, clementis & iusti Principis.

*Freistadiensium
ciuium
opes.*

Sed deinde secuti sunt motus horribiles sub Iohanne Saganense viro furioso, & sub tyrannicis præfectis Regum Poloniæ, vt in historia paulò post recensebimus. Ex mea igitur opinione, quæ probabili nititur coniectura, ætas oppidi est circiter 250. annorum. Reliquæ descriptiones & narrationes postea attexentur. Nam ista capita situm urbium præcipuè recitant.

G V R A.

Oppidum est non valde inæquale Freistadio: Distat à Glogouia versus ortum solstitialem milliaribus quatuor. Situm est in limite Polonico, & ipsum vocabulum, quod significat montem, Sclauonicum est. Stat enim in loco edito, exposito omnibus ventis, præsertim Aquilonibus. Sed versus Septentrionem syluæ & dumeta sunt palustria, & multum cœnosa, quæ vapore humido Aquilonum siccitatem & mordacitatem refrigerant, ideo, etsi sit constitutio frigida & Borealis: tamen minus est sicca, quàm Freistadiensis, minusq; subtilis. Agri sunt sabulosi & lapidosi, mediocriter tamen fertiles.

*Gura oppidi
situm.*

hoc male versum est in Germanica translatione. Vide Curium Germanicum pag. 306. f. 56. f. fusiorem lib. 4. Chron. Siles. pag. 151.

Oppidum vetustius est quàm Freistadium, quod, sicut existimo, coepit ætate Henrici Barbat, qui libenter in illa vicinia crebro vixit, propter venationes: & passim in illa vicinia, vt in oppidulo Cöbena & alibi dicitur erexisse arces, ad vsus venationum. Neq; tamen subito creuit. Nam sub annum Christi 1300. Conradus Gibbofus à fratre Henrico Glogouienſe collocatus est Stinauiam, non vero Guram.

Sed prima mentio Guræ in historijs fit anno 1309. Eo enim anno Iohanni filio Henrici Tertij pro parte sui patrimonij assignata sunt oppida Stinauia & Gura. Non fuit ibi citò magna frequentia habitatorum, quia propter vicinitatem Poloniæ fuit, exposita primis periculis.

Nam ipse Henricus Barbatus, & deinde filij atq; nepotes ipsius multis annis dimicarunt de possessione Poloniæ maioris, in quibus bellis crebræ sunt factæ vastationes in illis locis. Deinde culpa Principum inopum oppidum fuit distractum inter plures dominos, & peruenit tandem in potestatem Principum Teschinensium.

Guram amavit
Margareta
Ciliensis.

Valde dilexit oppidum hoc, illiq; benefecit Margareta Ciliensis, vidua Vladislai Glogouienſis, nec quidem iniuria. Nam Gurenſes egregia fide & constantia ducissam defenderunt aliquot annos, contra tyrannicam vim Iohannis Saganenſis, qui mediam partem Glogoulæ tenebat, & tandem viduam ex arce eiecit: Gurenſes eam in suam receperunt urbem, fecerunt Iohanni bellum, & quamuis ab omnibus essent deserti, tamen transfegerunt cum Iohanne conditionibus non iniquis, & interea ex beneficio ducissæ ornati sunt immunitatibus & peculiari iurisdictione in suo territorio. Forum frumentarium in hoc oppido est locuples propter situs opportunitatem ad Poloniam.

S P R O T T A.

Sprotta oppi-
di ætate.

Omnes populi amarunt ripas fluminum in condendis urbibus, propter plurimas commoditates. Ideo in Silesia etiam cito culta sunt loca vicina fluuijs. Atq; ita Sprotta post Glogouiam & Bythomiam in hoc ducatu est antiquissima, meo iudicio. Ipsum nomen, sicut multorum pagorum in vicinia, Sclauonicum est, quod significat locum repurgatum à vepribus & dumetis ad vsus habitationum, der Neumauff.

Sprottenſis
arcis antiquitas.

Adeo magna opinio est de vetustate, vt in propinquo agro adhuc monſtrentur templa, condita ab ethnicis. Arx vero longè ciuitate ipsa est antiquior, & si ex probabili coniectura, in hac veterum monumentorum inopia, iudicandum est, extructa est circa ætatem Boleslai curui paulò post annum Christi 1100. Nam in historia illius Principis scribitur, eum, cum præuideret bellum Bohemicum & Germanicum, multa loca oportuna in Silesia munisse, hinc inde arcibus

aribus & propugnaculis extructis : Postea vero Silesia iam distributa inter filios Vladislai ethnarchæ, cum sedatis motibus bellicis certa spes pacis apparet, cōfluxit eò multitudo hominum, qui aliquam formam oppidi inchoarunt, excisis vepribus & arboribus in illo sylvestri loco. Ante tempora tamen Conradi Glogouiensis non redactum est ad formam vrbis Germanicæ.

In historia, prima mentio Sprottæ fit sub annum Christi 1280. Eo enim tempore, cum Conradus ducatum inter filios partiretur, Sprottam collocavit Primislaum, illiç etiam Saganum assignauit. Inde æstimari potest iam tunc Sprottam mediocriter fuisse auctam. Ibi enim Princeps suum habuit domicilium, & Saganum, quod Sprotta tunc erat infirmius, locupletauit. Ex oppido Naumburgo huc transtulit collegium Canonorum, qui vocantur regulares, illiç donauit redditus admodum vberes, qui tamen deinde paulatim ad maximas opes creuerunt.

Bythoniam debilitauit Glogouia, ideo propter inopiam oppiduli & damna incendiorum, cœnobium Virginum Sprottam translatum est. Sed tandem Saganum, & postea Freistadium, hoc oppidum rursus exhauserunt. Nam Henricus Quartus Saganum migravit, eoç sedem suam fixit, & tandem Henricus Freistadiensis Sagano etiam amisso Freistadium Sprottæ prætulit, & cum ibi habitare mallet, oppidum illud multum euexit.

Virginum cœnobium in oppido Sprotta.

Situs est amœnus & commodus. Ad meridiem alluitur Bobera fluuiio, qui cum habeat solum lapidosum & arenosum, vehit pisces optimi succi & admodum salubres. Ab altera parte affluit fluuius minor, cui nomen est à nigredine, & appellatur etiam ab ipso oppidi nomine. Arx sita est versus ortum, loco qui circumdatur à fluuijs & paludibus, atq; ita satis munita est.

Sprottæ situs & cōstitutio.

Oppidum Freistadio paulò minus est, satis tamen frequens. Aëris salubritas est mediocris, sed tamen impeditur à duabus causis. Nam amnis ille niger, qui vehit aquam cœnosam & limosam, inquinat aërem vaporibus crassis & humidis. Deinde magnam partem auræ Aquilonaris ab vrbe excludunt montes. Rursus tamen Austros multū arcent syluæ magnæ & propinquæ vrbi, eosç emendant exhalationes à Bobera frigidæ & tenues. Distat à Glogouia versus occasum brumalem milliaribus quinç magnis.

GRUNBERGA VEL PRASIAE

ELYSIORVM.

Oppidum inter omnia huius ducatus est recentissimum, conditum à Germanis sub filijs Henrici Fidelis, post annum Christi 1320. non multo antequam Silesia venit in potestatem regum Bohemiæ. Apud Thucydidem oppidum est Laconicæ, Prasiæ, quod appellatione huic est affine,

Grunbergæ situs & situs.

Situm

Situm est in valle longe amoenissima, quæ egregijs ornata est commoditatibus. Aër frigidus est & humidus. Sunt ibi pulcherrimæ scaturigines & riuuli limpidissimi. Aues & feras suppeditant vicinæ sylvæ, pisces Viadrus, qui inde abest milliari vno, & sunt plurimæ piscinæ in vicinia. Sunt etiam egregij horti, & montes ex culti ferunt vina mediocriter proba.

Magnitudo congruit cum Sprotta. Abbati Saganensi olim ibi extructum fuit domicilium, qui eò mittebat suos colonos Monachos. Tenuerunt illi templum oppidi: Sed nostra ætate est facta emendatio. Distat à Glogouia versus occasum solstitialem milliaribus septem.

SVIBVSIVM.

Suibusij etymon & situs.

EXISTIMO & hoc oppidum esse vetus, sed tamen rara in historijs illius fit mentio. Sonus appellationis non est alienus à nomine Sueuorum, vel Suionum. Possibile est igitur hæsisse in hoc loco veterem appellationem. Situm est vltra Viadrum versus Aquilonem & Poloniam.

Acerrimè dimicarunt de hoc oppido Marchiones Brandeburgenses & Poloni. Posteaquam enim Polonia fuit distributa inter multos, eosq; discordes Principes, non fuit par Prutenis & Pomeranis, qui subinde totam illam oram hostiliter ferro & flamma percurrerant. Accersiti sunt igitur Germani ex Saxonia & aliunde, illisq; datæ sedes, vt arcerent illos prædones ethnicos. Collocatus est etiam eò ordo militum Teutonicorum, qui nominantur S. Mariæ. Illi homines equestres & militares optimam operam nauarunt Poloniæ, & tandem ita illas gentes affligerunt, vt fidem & imperium Christianorum acciperent. Sed demum parta victoria Poloni coeperunt litigare de finibus cum Germanis: & repetebant tractus illos, quos Germani suo sanguine emerant, tanquam suos. Inde orta sunt sæua & diuturna bella, quæ nostra ætate vix sunt sedata.

Acerrimè autem dimicarunt de parte illa, quæ nominatur Marchia noua, cum ducibus Poloniæ maioris Marchiones Brandeburgenses, & anno 1296. Primislaum Posnaniensem, cui ex longo interuallo imposita erat corona regni Poloniæ, nocte oppressum vicerunt & trucidarunt. Anno tricesimo post, Vladislaus Lothicus Rex, adiutus à Scythis & Moschis, rursus crudeliter vastauit Marchiam & Silesiam.

Suibusij fuit varia fortuna.

Ita tunc variæ fuerunt vices huius etiam vrbis, quæ erat limitanea, & modo fuit in possessione Marchionum, modo Polonorum. Tandem vero opera regum Bohemiæ, qui erant recentes Domini Silesiæ, constitutis limitibus, attributa est duci Glogouiensi, & illius fit mentio sub annum Christi 1380. Iam tunc enim paruit Principi Saganensi.

Hæc

Hæc fuit causa, cur oppidum minus cito creuerit, quod propter propinquam Poloniam semper esset in metu: propter loci tamen oportunitatem magna copia est ibi omnium rerum necessaria-
rum. Abest à Glogouia versus occasum solstitialem miliaribus decem.

Fuerunt olim cum ducatu Glogouiense coniuncta alia oppida plura, ditio tota Saganensis, quæ complectitur præter Saganum, ^{Glogouiensis ducatus amisit multas ditio- nes.} Pribusium & Naumburgum, præterea Stinauia, Crofna, Zülchium: imo magna pars Poloniæ maioris, sed illi tractus iniquitate temporum sunt auulsi & distracti: sicut inferius narrabimus.

Sunt in ducatu isto adhuc alia oppidula ignobilia & parua, ^{Bythomiæ oppidi ætas.} partim vetusta, partim recentia, inter quæ primi locum tenet Bethania, quam veteres nominarunt Bythomiam. Habuit olim arcem satis munitam, quæ anno 1109. sustinuit oppugnationem Henrici Quinti Cæsaris. Sed ea tunc sita fuit in colle quodam excelso prope ripam Viadri, quem iam in vineam conuertit vir nobilis & optimus, dominus loci, Volfgangus Glaubisius. Distat spatio fermè mediæ miliaris ab eo loco, vbi nunc est Bethania.

Nam posteaquam vetus oppidum in motibus bellicis fuit incensum, incolæ migrarunt in ripam paulò inferiorem & magis occidentalem. Sed cum Glogouia subinde augeretur, Bythomia non potuit coalescere, & collegium virginum migravit Sprottam. In nidum vero Virginum immigrarunt Monachi Saganenses, quos tunc Principes locupletabant. Nunc dominus oppiduli est D. Fabianus Schoneichius.

In eodem territorio Glogouiense est aliud oppidulum Polco- ^{Pol.} uicium etiam vetus, quod multis seculis paruit Principibus Glogouiensibus. Prope Guram est Cöbena, quæ coepit sub Henrico Bar- ^{Cöbena.} hato. Ad Freistadium sunt oppidula recentia Neustadia & Var- ^{Neustadium. Vartemberga.} temberga. Vbicunq; enim nomina sunt Germanica, structuræ sunt nouæ. Ad Sprottam est Primislauia, sic nominata à Principe ^{Primislauia.} Sprottensi, qui celebratur hoc nomine, quod fuerit diligens in augenda & ornanda sua ditioe.

ANNOTATIO PRÆCIPVARVM MV.

tationum, & euentuum, qui acciderunt ciuitatibus ducatus
Glogouiensis in Silesia inferiori.

IN vestibulo historiæ indicauimus, in Silesia hac inferiori olim confedisse Elysios, Manimos & quosdam ex vicinis populis, teste Tacito, qui fuit Germaniæ inquisitor diligentissimus. Compre-
hendebatur autem olim & iste tractus sub nomine Sueuorum: sicut non longissimè abest à nostris limitibus fluuius, qui Sueuus est no-
minatus.

Cognas

Cognitione vero moueor, vt credam vocabulum Elyſij eſſe ab Eliſcha. Nec dubito de illa opinione, quam ſecuti ſunt viri doctiſſimi, quod videlicet noſtri maiores ex Aſia, cum bella & tyrannidem fugerent, huc progreſſi ſint. Et ſicut in Aſia vicinas ſedes habuerunt Aſcanij, Lygij, Myſi & Heneti: ita iſtæ gentes ſimul etiam profectæ ſunt, & promiſcuè habitarunt. Deinde aucta multitudine, cum ſubinde affluerent noui populi, cognati tamen prioribus, ex oriente, ex littore maris Caſpij, quæſitæ ſunt etiam nouæ ſedes verſus occaſum & Aquilonem. Vbi autem quælibet gens diutiſſimè ſæſit, ibi impreſſit locis ſua nomina.

Grata autem nobis eſſe debet recordatio veterum Elyſiorum, de quorum pietate & beatitudine multa dixerunt veteres poëtæ: ſicut recentiores de Inſulis Fortunatis: & ipſum nomen ſignificat ſalutem Domini, hoc eſt, felicitatem à Deo datam.

Ex narratione etiam Taciti manifeſtum eſt, in hac vicinia fuiſſe ſingularem & celebrem cultum, & quaſi religioſum quoddam foedus, quod continebat pacta pietatis & honeſtatis in vita: illud igitur etiam indicio eſt, noſtros maiores claros fuiſſe ob pietatem & modeſtiam. Hæc ornamenta vetera noſtræ patriæ, non minus quam ipſos agros & ædificia nos tueri & augere par eſt. Articulos præcipuarum mutationum, ex probabili coniectura, & indicatione veterum hiftoriarum, colligere poſſumus.

*Glogouienſis
ducatus veteres
incole.*

Conſtat Sueuos ante Iulium Cæſarem tranſiſſe Rhenum, ex quibus multi exercitibus Cimbricis in Italia & Græcia permiſſi fuerunt, multi etiam in Galliam migrarunt: ſicut expreſſe fit mentio Lygiorum & Quadorum in Gallia & Heluetia. Deinde poſt ætatem Auguſti cœpit regnum Marcomannorum, quod complexum eſt totam hanc viciniam: geſſit aſperrima bella cum Romanis vario cum euentu: deſijt ſub annum Chriſti 400. & aliquanto antea iam innotefcere cœperat nomen & potentia Vandalorum. Quia in ſedes vacuas Lygiorum, qui aut in bellis ceciderant, aut in alias regiones profecti erant, ſucceſſerunt magna agmina vicinorum Henetorum ex Sarmatia, vel Moſcouia: qui Vandali, hoc eſt, Heneti vel vagabundi dicti ſunt: & tamen illi adhuc imperium Lygiorum acceperunt.

Paulò poſt illi ipſi Vandali, collectis ingentibus copijs ex tota vicinia, inuaſerunt Galliam, Hispanias: Ceperunt Romam, & in Aphrica nouum regnum condiderunt: quæ omnia acciderunt circa annum Chriſti 450. ea ætate magnæ cateruæ noſtrorum maiorum ex his locis migrarunt, allekti vbertate illorum regnorum, & quia illis imminebat periculum ex vicina Pannonia, quam occupauerunt populi Scythici Hunni, & deinde Auares.

Seruñt autem nostra Silesia etiam, sicut alij populi multi, trucidantissimo Tyranno Attilæ, illiusq; castra est secuta. Vbi cogitemus de miseris nostrorum maiorum, qui amplius viginti annis, pertulerunt seruitutem & tyrannidem sæuissimam: sicut gens ludæica sub Assyrijs. Necato Attila, Sarmatæ & Sclauu infusi innumerable agmine hæc loca, penè deserta, compleuerunt.

Narrant vetusti annales, Lechum & Zechum sine sanguine potitos esse his locis: atq; ego credo illos ultro inuitatos fuisse cōtra Attilam: sicut recitat historia Romana, ex vltima Sarmatia accurrisse populos in Galliam ad opprimendum Attilam. Illi noui hospites arripuerunt dominatum, & paulatim aucta multitudine plurima loca Germaniæ sibi deuinxerunt. Tandem autem conuenit agmen quoddam, quod nominarunt Longobardos, à longa agrorum planicie, illud fugiens imperium Sclauonicum, & appetens libertatem, per Silesiam transiit in Pannoniam superiorem, vbi nunc est Austria. Factum est hoc sub annum Christi quingentesimum.

Tunc igitur temporis flos gentis Lygiæ & Elysiæ, ex mea opinionione, sedes suas reliquit. Illi populi regnum Longobardorum in Italia condiderunt, quod stetit annos 204. vsque ad Carolum Magnum. Ampla laus tribuitur à vetustis scriptoribus Longobardis, quod antecelluerint pietate, virtute & iusticia, domi & foris.

Apud Ligurinum veterem Poëtam, qui vixit ætate Cæsaris Barbarossæ, eiusq; res gestas carmine non inuenusto descripsit, inter alios isti sunt de Longobardis, hoc est, de nostris maioribus versus:

*Gens astuta, sagax, prudens, industria, solers,
Prouida consilio, legum iurisq; perita,
Corpore, mente valens, animo vigil, ore venusta,
Membrorum leuitate vicens, patiensq; laboris,
Promta manu, sermone fluens, auidissima laudis.*

Longobardorum commendatio.

Inter alias hæc lex Longobardica laudata est, quæ dignitatem equestrem pro præmio virtutis omnibus tribuit, non solum nativis ex familia veteri. Ita igitur in Silesia ccepit regnum Sclauonicum, quod principio non solum fuit barbarum, sed etiam inops & tenue. Non sunt constitutæ magnæ & splendidæ vrbes, sed passim, præcipuè vbi Principes Sclauonici locum aliquem palustrem muniuerant, ædificatæ humiles aliquot casæ, quæ sine magno detrimento poterant dirui & restitui. Etsi autem opinabile est, aliquas reliquias etiam veterum habitatorum mansisse in hac terra, tamen illi tandem linguam, imperium & mores Sclauorum acceperunt.

Sclauonicum regnum ab initio fuit inops.

Apparet hodie loca illa, vbi nunc sunt vastissimæ syluæ, olim fuisse arata & consita, postea autem ea neglecta & inculta iacuisse:

*Sclauonici re-
gni periodus.*

quod ipsum indicio est, regionem olim expletam fuisse habitatoribus, ante tempora nimirum Sclauonica, postea secutam fuisse solitudinem, populis illis per bella & migrationes varias dissipatis. Durauit regnum Sarmaticum sub idolomania ethnica fermè integram periodum, hoc est, annos quingentos: quo tempore qualis huius nostræ patriæ fuerit fortuna, facile potest æstimari ex historijs.

*Glogouiensis
Ducatus forma
sub regno Sclauo-
nico.*

Vsq; ad Carolum Magnum mediocres fuerunt successus nostrorum, quia Franci diu occupati fuerunt in bellis Italicis & Saracenicis: sed eo temporis articulo, cum media periodus esset expleta, Potentia Sclauonica nonnihil est languefacta. Nam à Carolo Poloni cæsi sunt & ad pensionem tributi adacti. Deinde, vt omittam cætera, hæc nostra patria duriter quassata est ab Henrico Auaupe, circa annum Christi 920. Deuictis enim Sarmatis, Cæsar constituit Marchias in hac vicinia, contra nostros homines: Brandeburgensem, Lusaticam & Misnensem.

In illo bellorum feruore, quotannis fermè hæc ditio arsit. Nam vbi hostis irruebat, illa sua mapalia ipsi ciues inflammabant, ne essent vsui hosti: eodem abeunte, noua constituebantur tuguria. Expleta periodo ethnica, paulò ante annum Christi millesimum, qui erat Iubilæus magnus, propagata est in Silesiam religio Christi, & cum ea initia quædam culturæ politicæ & œconomicæ. Ducatus iste fuit subiectus inspectioni Episcopi Smogrensis, & prima donatio fuit agri Breichauiensis, non procul à Glogouia.

Tunc igitur, ex meo iudicio, cœpit Glogouia, & quidem ex consilio fortassis Episcopi, excitata ex veteribus ruderibus Ligiduni: vbi tamen etiam post veteris vrbis deletionem semper aliquot casæ propter loci oportunitatem steterant. Nec multo post etiam condita fuit arx Bythomia, & quædam aliæ, inter quas primæ fuerunt Sprotta & Crosna, quæ etiam antiqua est, sed tamen longo intervallo post Glogouiam.

Hinc igitur incepit noua periodus, & initium regni Sclauonici. Nam corona regni imposita est Boleslao Gnesnæ ab Ottone Tertio Cæsare, qui procul dubio per hæc nostra loca iter fecit, anno 1001. Fuit pax vsq; ad annum Christi 1012. Nam tunc ex hac Silesia inferiori, Boleslaus Rex bellicosus, intulit bellum vicinis Marchionibus, & latè Germaniam vastauit. Post quinquennium, bellum hoc sedatum est, & Boleslaus rursus redijt in gratiam cum Henrico Bauaro Cæsare.

Et si autem tunc continua fuerunt bella cum Prutenis & Moschis, ad quæ etiam proculdubio maiores nostri ducti sunt, tamen ego solum facio mentionem earum rerum, quæ in hoc Ducatu acciderunt. Incidit in hanc ætatem initium bellorum Bohemicorum cum Polonis, quæ Silesiæ admodum fuerunt exitiosa & funesta.

Sub

Sub annum Christi 1030. Marchio Brandeburgensis multa loca in limite huius Silesiæ inferioris ademit Polonis, eaq̃ immediatè subiecit imperio Germanico: Sexennio post insignis mutatio toti Silesiæ contigit. Nam cum nobilitas Polonica eiecisset matrem Regis & filium Casimirum, secutæ sunt seditiones, & domestica bella teterrima, ea vsus occasione Princeps Bohemicus, totam Silesiam in suam redegit potestatem. Dicitur eum tenuisse Vratislaviam & Poseniam. Casimirus tamen reuersus, Silesiam per transactionem à Bohemis recepit.

Valde fuit vastata hæc Silesia sub annum Christi 1090. à Vratislao Bohemiæ Rege: cui titulum Regis tribuerat Henricus Quartus, eiq̃ permisit, vt Silesiam Polono, qui contemnebat Cæsarem, eriperet.

Narrat historia hanc partem tunc fuisse ex longa pace benè cultam, ideo grauissima tunc fuerunt accepta damna. Nam etsi erant crebra bella ex Bohemia, tamen illa rarius attingebant hanc partem Silesiæ, quæ erat remotior. Boleslaus curuus, qui factus est Princeps Poloniæ anno 1102. iure nominatur pater ducatus Glogouienfis. *Boleslaus curuus est pater ducatus Glogouienfis.* Meditabatur bellum in Bohemiam & in Cæsarem, ideo munijt hæc loca, sita in limite imperij Germanici versus Marchiam.

Anno 1104. Glogouiæ collegit exercitum, quem duxit in Pomeranos, qui erant ethnici, & perpetui hostes Poloniæ.

Anno 1109. ab Henrico Cæsare, qui huc accessit ex Misnia, obsessa est primum Bythomia, deinde Glogouia, sed frustra. Nam ciues defenderunt urbem, & ideo celebrem famam fidei & virtutis Glogouienfes apud Polonos adepti sunt. Historia legatur in libro superiori. Oppugnatio coepit die S. Bartholemæi, Cæsaris castra fuerunt in ripa Viadri Aquilonari, in illis 21. Septembris interfectus est Suantopultus Princeps Bohemicus, & plurimi Germani & Bohemi in illis tumultis arenarum sunt sepulti, sicut adhuc hodie interdum reperiuntur vestigia. Cæterum tota ditio foedè fuit vastata & exusta ab exercitu Cæsaris. Rursus igitur nostra patria interiit. *Glogouia obsidio.*

Anno 1110. incipiunt noui natales Glogouiæ. Nam vrbs translata est in nouam sedem, & dati sunt illi spaciosi campi. Verum successum culturæ eripuit fundatio Collegij, facta anno 1120. à Boleslao Principe & ab Episcopo Vratislaviense Haymo. Nam sacerdotes facti sunt non vicini, sed Domini nouæ vrbs, itaq̃ reuerunt, vt nemo libens illis pareret, aut hic habitaret. Ideo vrbs parum vel nihil creuit. Interea Petrus Danus ornauit Vratislaviam & Silesiam superiorem. Superuenit etiam noua calamitas. *Glogouia in alterâ ripam translata.*

Nam anno 1158. cum Fridericus Barbarossa duceret exercitum contra Poloniam, Boleslaus Princeps oppida ducatus Glogouienfis exussit, inter quæ præcipua fuerunt Glogouia & Bythomia. *Glogouia incensa à suo Principe.*

Imperator non procul à Glogouia transiit flumen 22. Augusti, & deinde à Boleslao obedientiam extorsit.

Conradus Pri-
mus Princeps
Glogouienfis.

Anno 1163. Silesia accepit primos suos Principes, cum post bellum Barbarossæ diuideretur inter filios Vladislai. Boleslaus procerus adeptus est Silesiæ ditionem mediam, Vratislauiam nempe & Lignicium. Nam istæ vrbes nominantur: Mieslaus factus est dominus Silesiæ superioris: Conrado adolescenti valetudinario data est Silesia inferior, & nominantur istæ vrbes, Glogouia, Crosna, Saganum: ita tunc quasi est constitutus ducatus Glogouienfis: Sed ea ordinatio non fuit diuturna.

Erant adolescentes Principes nati ex matre Germanica, educati in Germania, & moribus Germanicis imbuti. Ideo coeperunt imitari mores & culturam Germanicam in suis oppidis. Sed ducatus Glogouienfis adhuc fuit iniqua fortuna. Nam Conradus Glogouienfis cito mortuus est, atq; ita omnis Glogouienfis ditio peruenit ad Boleslaum, is fuit occupatus in ornando Lignicio, & Glogouia neglecta est.

Conradus Hē-
rici Barbati
filius extin-
guitur in ue-
natione.

Henricus Barbatus factus est dominus totius Silesiæ, anno 1201. Iste fuit Princeps bonus & amans suorum. Ideo etiam Glogouia, vbi Princeps crebro erat, aliquantum sub ipso creuit. Anno 1213. fuit ciuile bellum inter duos filios Henrici Conradum & Henricum, quod pater putaretur patrimonium assignasse locupletius Henrico quam Conrado. Dederat enim Conrado Crosnam, Saganum & aliquam partem Lusatiae superioris: praeliati sunt prope Lignicium: Conradus ducebat Polonos, Henricus Germanos. Henricus pater, eo tempore fuit Glogouiae: Conradus victus ad patrem eò profugit, vt esset tutus à fratre: paucis diebus post interiit in venatione ad pagum Tarnau, prope Bythomiam, fractis ceruicibus ex lapsu ab equo.

Anno 1221. coepit ingens fames & lues totam hanc regionem premere, durauit per triennium.

Anno 1233. Polonia maior venit in potestatem Henrici Barbati, quæ deinde cum ducatu Glogouienfi fuit coniuncta.

Tartaricæ ua-
stationes inci-
dunt in medi-
am periodum
regni Poloni-
ci.

Anno 1238. Henricus Barbatus inspexit ciuitates ducatus Glogouienfis, mortuus est Crosnæ 19. Martij. Henricus pius tenuit totam Silesiam & Poloniam maiorem: posteaquam fuit expleta media periodus regni Polonici, inciderunt horribiles vastationes Scythicæ, à quibus tamen hic ducatus fuit immunis.

Glogouienfis
præfecti uir-
tus in prælio
Tartarico.

Heduigis cum virginibus Trebnicensibus tempore belli fuit Crosnæ in oppido limitaneo. In ipso prælio fuit egregia virtus Clementis præfecti Glogouienfis, qui Principem suum, desertum ab equitibus, conatus est tegere contra Tartaros, & prope ipsum trucidatus est, cum etiam Princeps in eodem loco cecidisset. Fuit hoc anno 1241. 9. Aprilis.

Anno

Anno 1244. Maior Polonia magna ex parte fuit amissa : Silesia vero diuisa est inter filios Henrici Secundi, & exarserunt inde ciuilia bella luctuosa. Boleslaus tenebat Lignicensem & Glogouensem ducatum: is fratri natu minimo noluit cedere Glogouia, & insuper alteri fratri Henrico conabatur eripere Vratislauiam. Ita autem furijs Principum fuit concussa Silesia, vt, cum alioqui futura fuisset domina totius Poloniæ, tunc auctoritatem suam amiserit.

Conradus, qui vixerat in studijs Lutetiæ, & destinatus fuerat ad Episcopatum Bambergensem, repudiato sacerdotio, coniunxit se cum Primislao Duce Gnesnense, sororio suo, & duxit sororem Primislai Salomen. Ab eo fuit adiutus, occupauit primum ditio-

Conradus Secundus occupat Crosnam & munit Pridomiam.

nem Crosnensem : Deinde prope Glogouiam muniit arcem Pridomiam, ex ea vastauit agros Lignicenses & Vratislauienses, & coëgit tandem fratres ad transactionem.

Anno 1255. fuit conuentus Principum Glogouiæ, ibi opera Thomæ Episcopi Vratislauiensis, est facta pax inter fratres, & Conrado attributus Ducatus Glogouiensis, qui tunc simul complectebatur tractus, Costensem & Fraunstadiensem in Polonia maiori : præterea Stinauiam, Sprottam, Saganum & Crosnam. Ab isto Conrado proximè descendunt Principes Glogouienses. Habitasse dicitur aliquot annos in arce Pridomia, cum in vrbe adhuc dominaretur collegium.

Glogouiensis ducatus tempore Conradi Secundi. Conrado attribuitur Glogouia.

Sub hoc Principe paulatim immigrarunt Germani, non solum in oppida ista, verum etiam in agros Poloniæ maioris, Fraunstadiensem & Costensem, qui omnes tunc sub nomine Silesiæ censabantur.

Anno 1257. Conradus fratrem Boleslaum Lignicij captum abduxit Glogouiam, illumq; coëgit sibi renumerare militiam, quam paulò ante extorferat ab Episcopo.

Conradus abduxit Boleslaum secum captum.

Non fuerunt æqui isti Principes ordini sacerdotali, quem iam tunc propter auaritiam accusabant, & Episcopus captus, coactus est promittere, se deinceps ommissa postulatione decimarum contentum esse velle mediocri pecuniæ summa, vt supra recitatum est. Conradus facta pace adiecit animum ad exornandam Glogouiam, quam primo liberauit ab imperio Sacerdotum.

Transtulit eos in insulam Viadri ad illum locum, vbi olim arx & templum vrbis steterat : ibi extruxit templum & habitationes, pro illa ætate, satis magnificas. Templum collegij in vrbe munit, ex contributione multorum piorum hominum (nam ipse Princeps non abundabat) amplificauit, & in illud collocauit monachos instituti S. Dominici, qui tunc recens in lucem editi erant. Hæc consilia præcipuè gubernauit Salome, fœmina sancta & sapiens, quæ anno 1271. apud Dominicanos est sepulta.

Conradus exornat Glogouiam.

Dominicanorum monachorum extruitur. Salome Glogouiensis monachorum.

Tunc simul enituerunt Sprotta, Saganum, Gura, quæ oppida omnia accessione Germanorum auxit Conradus, etsi nobilitas adhuc & aula sermonem retinebat Sclauonicum. Eodem anno Con-

radus egens pecuniæ duxit Brigittam, filiam Marchionis Misnensis cum ampla dote. Sed cum eadem anno proximo post esset mortua, implicatus fuit nouis damnis.

*Crosna uenit
in potestatem
Henrici Pro-
bi.*

Nam Marchio socer Crosnam & vicinas quasdam arces, donatas filiae propter nuptias, pignoris loco tribuit Archiepiscopo Magdeburgensi : easdem biennio post sua pecunia redemit Henricus probus Vratislaviensis, & fuit Crosna aliquandiu in potestate Principis Vratislaviensis. Anno 1277. Boleslaus Lignicensis cepit nepotem suum Henricum probum adolescentem ex insidijs. Intulerunt ipsi propter hoc scelus bellum Princeps Posnaniensis & Conradus Glogouiensis. Pugnatum est die S. Georgij. Victoria mansit penes Lignicenses, & captus est Primislaus Posnaniensis adolescens, qui postea fuit Rex.

*Henricus Ter-
tius Glogoui-
ensis.*

Conradus iam vergens ad senium partitus est ducatum inter filios, ne post mortem suam, sicut prius acciderat, orirentur bella. Henrico assignauit Glogouiam & ditiones in Polonia maiori. Conrado Stinauiam, Guram & vicina loca. Primislaos Sprottam & Saganum. Henricus Glogouiensis anno 1281. captus est ab Henrico probo, ductus est Vratislaviam, & tandem dimissus. Is, sicut ostendunt vetustæ literæ, viuente adhuc patre, sustinuit labores gubernationis, & nominatus est Princeps Glogouiensis.

*Primislaus
Sprottensis
interficatur.*

Anno 1290. Conradus misit filium suum Primislaum Sprotensem cum exercitu, ut ferret opem Henrico probo, tunc lethaliter decumbenti, contra Polonos, qui ipsi conabantur eripere Cracouiam. Pugnatum est 26. Februarij non procul à Cracouia. Silesij pulsi & superati sunt, ipseque Primislaus interfectus.

Habet iste Princeps laudem pietatis & prudentiæ : dicitur exornasse coenobium Canonicorum regularium Sagani, cum mores & religio veterum Canonicorum iudicarentur admodum diffluerent : illud deinde Principes sequentes valde locupletarunt. Henricus Probus moriens scripserat hæredem Conradum Glogouiensem patrum, sed Vratislavienses accerserunt Henricum obcesum Lignicensem. Inde ortum est bellum inter Principes.

Anno 1293. Conradus Henricum proditum à suo ministro captiuum abduxit ex balneo in suburbio Vratislaviensi, & Glogouiæ crudeliter eum excruciauit. Inclusit illum in caueam ferream, angustam, humilem & breuem, cuius duo erant orificia, alterum pro porrigendis alimentis, alterum pro excrementis eiciens, in ea totos menses sex, cum nec sedere erectus nec iacere posset, corpore ita conuoluto delituit, sordibus vermibusque ferme consumtus.

Fuit

Fuit hoc exemplum inusitatæ sæuitiæ allatum ex Italia. Nam ibi & præsertim in ducatu Mediolanensi ipsdem annis tyrāni vrbi-
um, talibus enormis crudelitatis artibus inter se certabant. Exoluit
pro liberatione sui Conrado 30000. marcas, cessit ipsi magna parte
ducatus Vratislauenſis, illis videlicet oppidis, quæ sunt ultra Via-
drum, Namslauia, Bernstadia, Creuceberga, Bicina, Cunstadia, Ro-
senberga, præterea Boleslauia & Hannouia. Ita quidem locupleta-
uit se Conradus, sed hæredes ipsius hac accessione non sunt lætati.

*Conradi cru-
delitas in ne-
potem ex fra-
tre.*

Anno quidem 97. mortuo iam Henrico, territus à tutore pu-
pillorum Conradus, filijs Henrici reddidit Boleslauiam & Han-
nouiam. Ipse Conradus anno proximo post etiam mortuus est, se-
pultus in templo Collegij Glogouiæ, vt quidem scribitur in veteri-
bus chartis. Fuit dominus Ducatus annos 43. eumq; ornauit le-
gibus & ædificijs. Sacerdotes non rectè annotarunt hunc deces-
sisse anno 1270. decepti ea occasione, quod viuente adhuc patre filij
fuerunt in gubernatione.

*Conradi
mors.*

Fuerunt patri superstites duo filij, Henricus & Conradus:
præcipua pars gubernationis tradita est Henrico. Conradus, qui
erat ingenio simplici, & præterea gibbosus, fuit præpositus Vratis-
lauenſis, & simul frater ipsi tradidit Stinauiam, Rudnam & vici-
nos agros.

Fuit anno 1302. renunciatus Archiepiscopus Salzburgenſis,
sed cum nollet relinquere suam cereuiſiam Stinauiensem, Vienna
domum reuersus est, & à fratre collocatus in turrim arcis Glogo-
uiensis, quæ tunc fuit ad portam Nosocomij, ex ea ereptus est à sua
nobilitate Stinauiense & Rudnense, quam ornauit amplis immuni-
tatibus & priuilegijs.

*Conradus Gib-
bosus Stinaui-
ensis.*

Sed anno 1304. ille Conradus mortuus est, & Henricus solus
fuit dominus. Habuit vxorem Mechtildem filiam Alberti Ducis
Brunſuicensis. Ab initio statim iste Henricus munijt sese auxilijs
Germanorum. Sanxit igitur leges honestas & salubres, sustulit la-
trocinia, repressit licentiā barbaricā nobilitatis Polonicæ, pas-
sim attribuit sedes familijs Germanicis, nobilibus & ignobilibus.
Ad quas res habuit hortatricem coniugem suam, sceminam sapien-
tia & bonitate præstantem, & cogeabant eum tempora, Quia Polo-
ni iam oderant Silesiam, eamq; conabantur traducere ad suos Prin-
cipes.

*Henricus Ter-
tius Glogoui-
ensis addidit
nouā formam
ducatus Glo-
gouiensi.*

Hoc igitur tempore mutatus est sermo, & noua facies rerum
orta in hoc Ducatu: habuerunt etiam tunc initia sua vrbes & alia
loca, quorum appellatio Germanica est, vt Freistadium, Grunber-
ga, Vartemberga, & alia plurima.

Vetustas celebrauit Orpheum, Linum & alios gubernatores,
qui sapienter constituerunt & auxerunt suas vrbes. Retineatur igitur
memoria etiam huius Principis, qui nostræ patriæ barbariem

Cc iij detraxit,

Henrici Ter-
tij Glogoui-
ensis titulus.

detraxit, eamq̃ multis vitæ commodis ornauit. Posteaquam mor-
tuus est Venceslaus Bohemiæ & Poloniæ Rex anno 1305. Henri-
cus potitus est tota Polonia maiori. Tunc igitur vulgo appellatus
est Rex Poloniæ, sed ipse scripsit talem titulum, Henricus D. G.
hæres regni Poloniæ, Dux Silesiæ, Dominus Glogouiæ & Posna-
niæ.

Vladislaus
Locticus
Henrico de-
trahit Polo-
niam.

Verum anno 1306. Vladislaus Locticus, cui maior Polonia
fauebat, & qui armatus erat auxilijs Lithuanorum, Hungarorum
atque etiam Scytharum, Henrico Glogouiensi bellum intulit, &
quamuis præsidia plerasq̃ munitiones defenderunt, tamen magna
pars ditionis miserabiliter est deuastata rapinis & flammis. Locti-
cus etiam, cum mutassent fidem Episcopi, in Polonia maiori multa
ad se traxit.

Iohannes Bi-
berstenius So-
rauiensis in-
foeliciter ge-
rit bellum.

Iohannes Biberstenius Sorauiensis anno 1308. Henrico iam
decumbente, cum exercitu ad pacandam Poloniam profectus est,
sed nulla re perfecta regressus est: Princeps anno proximo post
consumtus animi mœstitia, 15. Decembris decessit. Imagines ipsius
& coniugis sunt collocatæ in templum Collegij. Sepultus est in
monasterio Leubensi. Liberis suis Epitaphium in monasterium
Leubense posuit, quod propter memoriam veteris & simplicis
scripturæ annoto: Hic iacent pueri S. Hedwigis:

Henricus Ter-
tius Glogoui-
ensis moritur.

*Hedwig vnd auch Salome mit Gott vrobent sich vmmern/ Hin-
ricus zwey edele Kindt von Glogowe hy begrabē ligen/alle hernach.*

Henrici Ter-
tij Glogoui-
ensis filij di-
uidunt patri-
monium.

Quatuor filij huius Henrici Tertij Glogouiensis partiti sunt
patrimonium. Henricus Quartus accepit Saganum, Sprottam &
loca vicina: Conradus Tertius Olsnam, Volauiam & oppida illa,
quæ auus detraxerat Principi Vratislaviensi: Iohanni cessit Stina-
uia, Gura & vicina ora: Primislaus Secundus natu minimus reti-
nuit Glogouiæ, Territorium Costense & Fraunstadiense, cum
Locticus Polonia maiori alia esset potitus.

Henricus ere-
xit Epitaphi-
um suis libe-
ris.

Silesia auulsa
à Polonia ex
fatalibus cau-
sis.

Hoc tempore facta est inclinatio ad Regem Bohemiæ Iohan-
nem, qui recens fuera adeptus regnum Bohemiæ. Præbuerunt cau-
sam ad hanc mutationem, primum, quod Principes Silesiæ essent
adolescentes, & grassarentur mutuo bellis & cædibus: Secundo
quòd Poloni prætulissent Silesijs Locticum, virum malum, &
quod Iohannes Rex esset Princeps Germanus, præstans consilio &
humanitate.

Primislai Glo-
gouiensis in-
dustria &
fortitudo.

Primislaus Glogouiensis, etsi sæpe prece, precio & minis fue-
rat tentatus, vt se Iohanni subijceret, tamen constanter hoc negauit,
& in illa sua adolescentia habet laudem, quod fuit industrius in gu-
bernatione: Pingi se curabat cum gladio erecto, & scripsit se domi-
num & hæredem Poloniæ.

Anno 1315. fuit illa miserabilis & horribilis inedia, vbi pa-
rentes cadauera filiorum, & liberi parentum vorarunt. Boleslaus
Bregensis

Bregensis anno 1319. Conrado Olsnicensi oppida pleraq; Vratislauiensis ditionis ademit. Anno 1331. mortuus est sine hærede Primislaus Glogouiensis sepultus in monasterio Leubensi. Exuuias illius diuiserunt fratres, Conrado Olnicensi inopi Principi data est à Iohanne fratre Stinauia, quæ deinceps fermè semper coniuncta mansit cum ducatu Olsnicensi, quem etiam rexit stirps Principum Glogouiensium, sed auulsa & separata à reliquis Principibus.

Glogouia traditur in potestatem Bohemæ regis.

Ipse autem Iohannes retinuit Guram, & adeptus est mediam partem Glogouiæ, altera pars cessit Henrico Saganensi, qui est quartus inter Henricos Glogouienses. Sed Iohannes Gurensis partem suam vendidit Iohanni Bohemiæ Regi: Is cum non impetraret ab Henrico Saganensi, ut se profiteretur subditum regni Bohemiæ, eiecit eum Glogouia anno 1332. Rex habuit castra in pago Creisdeluisio, milliaribus duobus ab vrbe.

Interea à ciuibus & nobilibus vexillum regium ab arce suspensum est, & Rex in urbem receptus, præfecit huic Heinamanum Dubensem, quæ familia apud Reges Bohemiæ Lucelburgenes in magna fuit autoritate. Fuit tota Glogouia immediatè in potestate Regis Bohemiæ amplius viginti annis. Henricus Saganensis, cum quo nupta fuit Mechtildis filia Marchionis Brandeburgensis, Princeps pius & modestus, domi ex mœrore animi mortuus est, successorem habuit Henricum Quintum, qui nominatus est Ferreus.

Henricus Saganensis pater Henrici Ferrei.

Anno 1333. Locticus Rex vastauit agros, quos adhuc Silesij Principes in Polonia maiori tenebant, & tunc amissum est territorium Costense. Biennio post est facta pax inter regem Poloniæ Casimirum, Loctici filium, & Regem Iohannem. Casimirus renunciauit toti Silesiæ, & descripti sunt fines regnorum, eo tempore Suiusium Silesiæ adiudicatum est.

Costense territorium amittitur.

Silesiæ fines describuntur.

Decennio post turbauit pacem inopinatò contra pacta idem Casimirus, & ducibus Glogouiensibus, absente Rege Iohanne, eripuit territorium Fraunstadiense. Occupauit & inflammauit Stinauiam. Principes impares tantæ potentiæ, pacem à Polono cessione Fraunstadij redemerunt. Fraunstudio oppido ius cudendæ monetæ & leges Germanicæ sunt conseruatae.

Suiusium adiudicatur Silesiæ.

Fraunstudium amittitur.

Anno 1345. Iohannes Rex iniuriam istam ultus est, & foedè vastauit Poloniam minorem. Conradus etiam Olsnicensis vir proceri corporis, & animi magni Polonos grandi strage fudit, multosq; captiuos abduxit. Henricus ferreus subinde excursionibus hisce annis vexauit præfectum Glogouiensem, nullum tamen bellum grandius exarsit. Carolus Quartus Cæsar, cum faueret virtuti ipsius, promisit restitutionem Glogouiæ, eumq; vnà Romam ad coronationem duxit.

Anno

Glogouia à
Carolo Cæsa-
re diuiditur.

Anno 1349. & proximè sequenti sæuissima pestilentia in hoc,
& in toto orbe cognito grassata est, quam descripserunt Bocatius
Florentinus & Guido Medicus Chirurgus.

Glogouia au-
cto immunita-
tibus à Carolo
Cæsare.

Anno 1360. scribitur ipse Carolus fuisse Glogouiæ, partitus
est urbem in duas æquales partes, ex quibus alteram tribuit Henri-
co ferreo, in arcem autem Aquilonarem (Nam Australis paulò an-
te sub rege Iohanne fuit diruta) collocauit præfectum suum.

Extant monumenta, quibus Carolus Cæsar ciuitati Glogoui-
ensi tribuit ius in syluis Bythomiensibus, quas tunc ad arcem Glo-
gouiensem transtulit, & præterea administrationem iudiciorum
Reriorum. Henricus Ferreus, Iohanne Gurense extincto sine sobo-
le, etiam mediam partem oppidi Guræ adeptus est: habitauit Saga-
ni, fuitq; Princeps satis potens. Tenebat enim Crofnam, Suibufium,
Zulichium, Freistadium, Sprottam, Saganum, Grunbergam, me-
diam partem Glogouiæ, mediamq; Guræ.

Henricus fer-
reus superauit
Biberstenium
Sorauiensem.

Intercessit illi bellum cum Domino Biberstenio Sorauienfi
propter aliquos agros, quem coëgit facere imperata. Hic tamen
Princeps florens opibus & dignitate, in senectâ adeo spretus est à
sua nobilitate, ut annotatum inueniam, potentiores quosdam no-

Henricus Fer-
reus contem-
nitur in se-
nectâ.

Glogouia li-
berat Princi-
pem captiuum.

biles, eum captum velata facie circumduxisse per ludibrium, fron-
dibus ipsum percussisse, & inclamasse, ut auerso capite ictus ramo-
rum vitaret in sylua. Tandem abdiderunt eum in vicinum pagum
Jacobs Kirch in cellam subterraneam: hoc cum à rustico quodam,
qui ex eodem carcere euaserat, significatum esset, ciuitas Glogoui-
ensis Principem liberatum cum magna lætitia in urbem reduxit.

Henricus fer-
reus moritur.

Henrici tres
impueres.

Adeo cum ætate magnæ accrescunt calamitates etiam poten-
tibus & foelicibus hominibus. Ideo non temere dixit antiquitas:
φόβος τὸ γῆρας: & γὰρ ἔρχεται μόνον: Formidato senectam: non enim venit
sola. Dicitur Principem hunc, quasi intemperanter amasse suam
coniugem, cui fuit nomen Catharina, de cuius tamen stirpe nihil est
annotatum. Mortuus est Henricus Ferreus anno 1369. sepultus Sa-
gani: reliquit tres filios superstites impueres, Henricos, illi aliquot
annos simul educati sunt, sicut ostendunt multa monumenta, edita
sub nomine trium Henricorum.

Henricorum
trium diuisio.

Sub annum Christi 1380. facta est diuisio Ducatus inter tres
Principes. Henrico Sexto Saganensi, qui est nominatus senior, da-
ta sunt territoria Saganense, Crofense & Suibufiense. Henrico
Septimo, Rapoldo dicto, cessit media Glogouia, medietas Guræ
& Stinauiæ etiam, præterea arx Hencedorfensis cum suis agris.
Henrico Octauo, qui ob foecunditatem nominatus est Passer, ob-
uenit Freistadium & Sprotta cum vicinis locis, inter quæ procul-
dubio fuit Grunberga.

Rapol-

Rapoldus Glogouiensis fuit Princeps non ignauus. Anno enim 1388. Polonia fuit quassata bellis ciuilibus, cum Poloni repudiarent Sigismundum, qui postea fuit Cæsar: Ibi Rapoldus adiutus auxilijs Conradi Stinauiensis & Gurensis, adortus est territorium Fraunstadiense, illudq; post annum quadragesimum, ex quo amissum fuit, conatus est recuperare: Sed non respondit fortuna.

Henricus Rapoldus superat Polonos.

Oppidum enim, etsi in diuersis locis fuit incensum, tamen à ciuibus & præsidiarijs est defensum, Poloni etiam maturè noua submiserunt auxilia, quibus cum Rapoldus cederet, factæ sunt vastationes in agro Glogouiensi: Sed Rapoldus sese colligens profligauit Polonos ad pagum Veschiz prope flumen, ibi magna multitudine fugiens in vndis Viadri perijt. Ex spolijs hostilibus Princeps in suburbio Glogouiensi prope pontem fluuij extruxit templum sub nomine & honore diui Georgij.

D. Georgij templum erectum ex manibus hostiū.

Non diu superstites fuerunt Principes isti. Scribitur enim Henricus Passer adeptus esse Glogouiam & Saganum, fratribus sine liberis extinctis. Grassabatur ea ætate frequens & popularis lues, quæ cum in illa inscitia, atque etiam superstitione hominum, nihil coherceretur, maximam turbam hominum subinde tollebat.

Henricus Passer totum ducatum Glogouiensem adipsit.

Anno 1395. Glogouiæ tanta fuit pestilentia: sæuitia, vt scribatur, extincta esse supra duo millia hominum. Annonæ vero mira fuit vilitas. Annotarunt sacerdotes, medimnum tritici emptum fuisse tribus grossis Glogouiensibus. Olyra duobus, Auenæ vno, atq; etiam quatuor numulis. Fuerunt tunc vero vñtati in his vrbus Grossi Misnenses, insigniti ensibus.

Pestilentia grauis. Annonæ vilitas.

Eodem anno mortuus est Henricus Passer, qui reliquit filios quatuor, Iohannem Venceslaum, Henricum Nonum dictum Rapoldum, & Henricum Decimum. Natus maximus plane voluit se iungi à fratribus, illi datum est territorium Saganense, quod hoc modo à Glogouiensi ditione auulsuum est, & cœpit habere nomen peculiaris ducatus.

Henrici Passeris mors & filij eius.

Saganensis ducatus constituitur.

Freistadij longo tempore simul vixerunt tres fratres, sicut ostendunt literæ editæ sub nomine Principum iuniorum scriptæ lingua germanica. Cœpit autem vsus Germanicæ scriptionis sub Carolo Quarto, & paucis annis ante sub Henrico Tertio & filijs eius. Et vt extet testimonium vetustæ simplicitatis, & rectitudinis, subiicio formulam ex antiquis literis Glogouiensibus. Tale igitur est exordium monumenti scripti anno 1373. Glogouiæ.

Germanica scripturæ initium.

Wir Rathman der S. G. G. in dem theil des Innerlückten Fürsten vnserß gnadigen Herrn Carls/ von G. G. vnd gunst göttlicher mildikeit/ Römischen Keisers/ zu allen zeiten mehrer des Reichs/ vnd Kunigs zu Bemen/ etc.

Anno

*Iudæi exusti
Glogouia.*

Anno 1401. exusti sunt Iudæi Glogouia, qui dicti sunt affec-
cisse contumelia panem consecratum in missa Pontificia: tabula rei
gestæ pendet in templo Glogouiensi. Paulò ante annum Christi
quadringentesimum Venceslaus Bohemiæ Rex mediam partem
Glogouia attribuit Boleslao Duci Teschinensi, quem ob fidem &
virtutem diligebat. Tenuerunt isti Principes Glogouiam ad an-
nos fermè octoginta, habitarunt in arce, & paulò pòst etiam adepti
sunt Guram vniuersam, Principibus vero Olsnicensibus tota Sti-
naui data fuit.

*Glogouia fuit
incendium.*

Anno 1406. Glogouia magnum fuit incendium in suburbio
flumentano. Conflagrauit longa platea, quæ nominatur lapidea, &
tota area, vbi sunt casæ piscatorum. Anno 1412. rursus per bien-
nium tota Silesia fuit lue infecta. Anno 1414. Venceslaus Glo-
gouiensis militauit regi Vladislao Polono contra Prutenos, in bel-
lo quod nominatum est famelicum.

Gubernatio fuit penes Henricum Decimum, qui paulò pòst
duorum fratrum fuit hæres: Venceslao assignata fuerat Crosna &
illa vicinia, sed cum in ea vrbe incautè tractaret machinam belli-
cam, ab ea discerptus est. Henricus Rapoldus, cum aliquamdiu mi-
litaſſet in Bohemia, profectus est in Daniam ad regem, ibiq; mortu-
us est.

*Henricus Deci-
mus Prin-
ceps potens.*

Henricus Decimus fuerat vocatus ad possessionem Episcopa-
tus Vratislaviensis, quia amabatur propter morum pietatem &
placiditatem, sed ipse hoc repudiavit. Fuit potentissimus inter
omnes Principes Silesiæ sui temporis, & complectebatur tunc
Ducatus Glogouiensis, mediam partem Glogouia, Freistadium,
Sprottam, Grunbergam, Zulichium, Suibulium, Crosnam, & præ-
terea oppidula minora multa, arcesq;.

*Glogouia cõ-
flagrauit.*

Anno 1420. quo Sigismundus Cæsar venit Vratislaviam:
postridie festi Dominicæ Ascensionis tota Glogouia conflagrauit,
præter monasterium sodalium Dominici: Princeps habitauit Frei-
stadij, sub quo oppidum illud floruit.

*Henrici Deci-
mi fœdus cum
Biberstenijs.
Terræmotus
in Silesia.*

Anno 1426. factum est initium deprædationum Hussitica-
rum in Silesia, sed illæ non peruenerunt in ducatum Glogoui-
ensem, quia magna erat potentia Henrici Ducis, & ipse non irritabat
Bohemos. Quia metuebat fratrem, hominem malum & turbulen-
tum, fecit fœdus cum Biberstenijs, qui tunc erant potentes.

*Glogouia rur-
sus perit in-
cendio.*

Anno 1433. tota Silesia scribitur esse concussa terræmotu, qui
denunciauit sequentia bella.

Anno 1433. die Iacobi filij Zebedæi, qui tunc erat Domini-
cus, & dicatus recordationi consecrationis templi parœcialis, dum
populus spectat missam, tota Glogouia igne perijt, præter cœnobi-
um fratrum S. Francisci. Magnas igitur oportet fuisse calamita-
tes huius vrbis, quæ toties interijt.

Testantur

Testantur etiam historiæ multum mali omnibus temporibus accidisse sub theatricis missis, cum Deus puniret idolatriam. Eodem anno excitatum est bellum Polonicum, cum Poloni conarentur eiectione Alberto Austriaco, Sigismundi genero, collocare in regnum Bohemiæ Casimirum, Vladislai Regis fratrem.

Anno 1439. mense Ianuario, manus quædam prædonum Polonicorum inuasit oram Suibusiensem. Tanta fuit virtus ciuium & agrestium, ut euestigio obuiam irent hostibus, quos circumuentos in syluis iugularunt, capitaneis præcipuis captis. Interfecti sunt ex Polonis supra 250. Mortuus est eo anno Iohannes Saganensis Henrici frater, vir malus & Tyrannus. Scribitur coniugem suam, quæ fuit filia Landgrauij Thuringiæ, calcaribus peragitantem, eamque cum duabus filiabus & tribus filiis domo eiecit. Abbati Saganensi eruit oculos, & præterea in multos alios seuit.

Dicitur familiari sermone sæpe multumque dixisse, non se moriturum, priusquam turris Saganensis cecidisset. Illa ipsa turris cecidit eodem anno, die Iouis antecedente Orgia Bacchi, ibi Princeps accipiens omen, peccata sua deplorare coepit, & post Pascha mortuus est. Reliquit superstites quatuor filios, Venceslaum, Rodolphum, Balthasarem & Iohannem, qui proximis istis annis simul Saganæ educati sunt.

Anno 1441. Varteberga oppidum agri Freistadiensis totum conflagrauit. Fuit eo anno paræcus Glogouiensis, vir pie liberalis & diues, qui celebratur ob virtutem. Maluit opes suas collocare in vsus pios quàm in luxum. Adiutus ab altero ciue hoc anno instituit in suo templo sacellum, ubi decantari voluit religiosas cantiones de Passione Christi. Tabulæ in ara illa ad statuam Christi crucifixi inscripsit hos rythmos: Vt viuant morior, non est dilectio maior, Pellicanus vocor, pro pullis scindor.

Anno deinde decimo octauo post accersuit alios præsbiteros, illisque alimoniam de suo constituit, qui in altero sacello sonarent cantum de beata virgine, sed ille magis est superstitiosus. Nam cum videret à sacerdotibus maioribus negligi rem diuinam, hoc modo putabat se mederi aliquantum posse profanitati hominum. In testamento assignauit aureos trecentos ciuitati, ex qua pecunia sculperetur tabula, quæ collocata fuit in altare templi præcipuum. Legauit etiam summam pecuniæ in vsus publicos, qua canales & aquæductus per ciuitatem traducerentur. Quæ omnia cum sint indicia voluntatis honestæ, merentur approbationem, nomen illius fuit Franciscus Launald.

Iudæorum synagoga Glogouiae euer- titur.

Anno 1442. fuit Glogouiae incendium in platea Iudæorum die S. Marci, populus vsus ea occasione domos Iudæorum diripuit & synagogam eorum euerit.

Margarita Cilien- sis fuit sa- piens femina.

Anno 1445. Glogouiam venit die S. Dorotheæ Margarita Cilienfis, nupta Vladislao Teschinenfi & Glogouienfi, qui hisce annis bellum fecit Vratislauenfibus, quod supplicio capitis affecissent Hassenheimerum Austriacum. Sedata fuit controuersia triennio post ab Episcopo. Ipsa autem domina fuit sapientior & melior marito. Rursus eo anno platea lapidea suburbij frumentarij exusta est.

Glogouienfis Consul inter- ficitur in se- ditione.

Anno 1453. Glogouiae fuerunt motus seditiosi. Aduersatus fuerat tribui fullonum Consul in parte ciuitatis, quæ parebat Henrico, eosq; ad Principem detulerat, ibi tribuni & socij ipsorum Consulem oppressum per vim necarunt. Nomen eius fuit Georgius Schillingius. Seditiosi recepti sunt in cœnobium Domini- canorum.

Rodolphus Saganensis ui- ctor cadit in acie.

Anno sequenti post nobilitas Silesia iuit militatum in Prussia aduersus Casimirum Polonicum: duxerunt ordines duo Principes Saganenses, Rodolphus & Balthasar: prælium commissum est 17. Septembris ad oppidum Cunizum. Exiguum agmē Germanorum grandem exercitum Polonorum profligauit. Rodolphus in acie cecidit, sed Balthasar pugnam restituit, & fuit victor: capta sunt supra 4000. currum, & impedimenta omnis generis.

Gura oppi- dum perit incendio. Polcouicium oppidum conflagrât.

Anno 1457. quo Pragæ mortuus est Ladislaus Rex, 6. Septembris, oppidum Gura vniuersum vnâ cum templo conflagrauit. Eodem anno 16. Martij oppidum Polcouicium etiam totum incendio absumtum est, sicut ex simili calamitate rursus anno 1564. 26. Iulij interijt.

Sigismundus Freistadiensis moritur.

Anno 1458. 24. Decembris Freistadij decessit Sigismundus, Henrici Principis filius, iuuenis annorum 28.

Henricus Decimus recepit Georgium re- gem.

Hoc tempore cœpit dissensio in Silesia propter electionem Georgij Podiebrachij. Vladislaus Glogouienfis constanter tueba- tur partes Georgij. Henricus Princeps sapiens principio noluit consentire in electionem, tandem cum videret Georgium confirmationem regni impetrasse à Cæsare, acquieuit, & cæteris etiam fuit autor, ne amplius reluctarentur. Multos quidem autoritas tanti Principis mouit, soli Vratislauenfes manserunt in sententia, & bellum quam imperium Georgij pati maluerunt.

Anno 1459. oppugnauit eos cum alijs Vladislaus Glogouienfis, sed cum in prælio glande scopeti esset percussus, delatus est Glogouiam, vbi integrum penè quadriennium decubuit, & nullo relicto hærede mortuus est.

Anno 1462. 15. Maij ingressus est Glogouiam Rex Georgius cum comitatu equitum 2000. secutus est Regem inter alios Principes Henricus Freistadiensis.

Die 18. Maij Glogouiam venit Casimirus Poloniæ Rex, duxit secum equites 5000. Certarunt reges splendore & pompa, sed Georgius fuit superatus. Casimirus deductus est in arcem, Georgius diuertit in curia vrbana. Magnifico conuiuio excepit Casimirus Georgium, eumq; luxu & ostentatione ita terruit, vt ipse Polonum ad suas epulas inuitare non auderet. Sancitum est foedus inter Reges, cum animi interea pleni essent odiorum. Fuerunt vnà dies nouem.

Anno 1463. à legato Pontificio, qui erat Archiepiscopus Glogouienſes Cretenſis, emerunt iſtæ ciuitates recentem cultum: permittit iſtis legatus, vt ſingulis diebus quintis panem conſecratum cum theatrica pompa in cœmiterio vrbis geſtarent. Adeo ſtultitia humana Diabolus abutitur ad cumulanda idola. Vt vero Paulus inquit, Corinthios morbis & morte fuiſſe punitos propter profanationem ſacræ cœnæ: ita euſtigio pœnæ apud noſtros ſecutæ ſunt.

Nam anno proximo poſt, inaudita lues ſæuijt in tota hac vicinia, propagata ex Miſnia. Et quidem ratione atq; experientia certum eſt, periculoſſima contagia peſtifera his locis eſſe ea, quæ ex Miſnia, regione nobis Auſtrali, huc deferuntur. Glogouia ſæpe vno die extincti ſunt homines 68. interdum plures. Graſſata fuit à medio menſis Auguſti uſq; ad initium Decembris.

Anno 1465. Margarita Cilienſis vidua extruxit nouum monaſterium, in ſuburbio prope arcem in colle editiori, in quod collocauit fratres obſeruantes, quos ante annos duodecim in Sileſiam adduxerat Capiſtranus Italus, animalia non bona. Anno 1467. fuerunt turbæ bellicæ in agro Freiſtadienſi.

Iohannes Pribuſienſis ſua bona decoxerat, & appetebat Saganum, qd tenebant duo fratres, Venceslaus & Balthaſar, cum ſororibus. Inuenit *περὶ φασιν* belli, quod Balthaſar frater oppugnabat partes Georgij, quas ipſe defendebat: inuadit igitur Saganum, & urbem in ſuam traducit poteſtatem. Balthaſar Princeps tunc militabat Vratiſlauienſibus, ab illis impetrat milites quadringentos, properat domum, & putat ſe fratrem inopinato oppreſſurum. Sed ille præmonitus de ſuo periculo, iam vigilabat & erat in armis. Balthaſar igitur, diffidens ſuis copijs, deſcendit ex itinere Freiſtadium, vt patrum Principem de auxilijs interpellaret.

Iohannes ſubito fratrem eſt conſecutus, eumq; 12. Octobris, qui tunc fuit dies Lunæ, prope urbem Freiſtadienſem proſtigauit. Ademta ſunt militibus Vratiſlauienſibus arma & impedimenta, eoſq; ſpoliatos nudosq; domum remiſit. Episcopus Vratiſlauienſis offenus iniuſticia Iohannis, fulmen ſacrum in ipſum emiſit, quod tamen ipſe deriſit. Ideo Henricus Freiſtadienſis excogitauit fulmen efficacius, armauit ſuos, 18. Octobris acceſſit ad Saganum, coëgit Iohannem cedere vrbe, promittere pacem, & Saganum reſtituere fratri.

Glogouienſes ciuitates emunt nouum cultum à legato Pontificio.

Peſtilentiæ contagia unde afferantur in Sileſiam.

Monafterium Bernhardinorum, extructum à Margarita Cilienſe.

Iohannes Pribuſienſis proſtigat fratrem Balthaſarem.

Iohannes Pribuſienſis reſtigitur ab Henrico Decimo.

Henrici Deci-
mi mors &
elogium.

Verum ista fuerunt initia maiorum motuum, qui postea orti sunt. Vndecimo die Nouembris proximè post, optimus Princeps, sapientia, virtute & clementia excellens, Freistadji moritur. Retineat memoriam Principis huius Freistadium, quod nec expertum est, nec fortassis experietur similem dominum. Verè hoc de ipso prædicare nostra patria potest, *πατὴρ δὲ ὡς ἡμεῖς ἦεν*. Erat tanquam propitius pater.

Successit ipsi vnicus filius Henricus Vndecimus, bonitate patre non inferior, sed ingenio & corpore imbecillior. Anna filia nupsit domino Rosenbergio Bohemio. Elizabeth vixit apud fratrem, & dicitur habitasse in vrbe. Hoc anno rursus sæuijt hic pestilentia: contagia allata esse dicuntur ex Austria: plura fuerunt funera in pagis quàm in vrbibus. Henricus nouus Princeps fuit Vratislauiæ in conuentu, & ibi adduci se passus fuit ad rem non bonam.

Henrici ultimi
copiæ uin-
cuntur à Bo-
hemis.

Anno enim 1468. motus à sacerdotibus, qui execrabantur Georgium Regem, misit auxilia collecta ex sua ditione ciuitatibus Lusatiæ superioris: illa multitudo imperita inuasit Bohemiam, & grauiter cæsa est. Multum detrimenti acceperunt ciuitates Freistadium & Glogouia.

Anno 1469. cum Matthias Rex Vratislauiæ domum rediens in Morauia cepisset Victorinum Georgij filium, venit in Silesiam Henricus Monsterbergensis, frater Victorini, eamq; crudeliter vastauit. Videbatur is etiam imminere ducatu Glogouiensi, sed Henricus subito comparatis auxilijs profectus est ad Lubenam vsque, & ita terruit Henricum Monsterbergensem, vt copias alio duceret, & hoc modo ducatum suum incolumem seruauit.

Annus calidif-
simus & sic-
cissimus.

Maiores nostri annotauerunt, constitutionem anni septuagesimi primi, quæ fuit calidissima & siccissima. Sexto Martij apparuerunt Violæ. Die Baptistæ in foro Glogouiensi poma & pyra recentia fuerunt venalia; messis finita fuit ante ferias Apostolorum Petri & Pauli. Sub medium mensis Decembris adhuc flores in campis conspecti sunt. Hoc vero anno & sequenti fulserunt Cometae. Mense Septembri ex hoc ducatu & reliqua vicinia conscripti sunt equites quadringenti ductore Abrahamo Donauienſe & Iohanne Lestio ex mandato Casimiri Regis Poloniae. Missi sunt cum Casimiro filio in Hungariam. Redierunt amissis equis & sine stipendio.

Iohannes Pri-
busiensis cij-
cit & necat
fratrem suum.

Annus 1472. fuit infœlix ducatu Saganensi. Iohannes Pribusiensis Tyrannus desierat metuere Henricum Freistadiensem patrum, ideo anno 1470. rursus fuerat minatus bellum fratribus, qui placauerant eum data pecunia, quam singulis annis ex Prussia & Dania solebant accipere. Ipse iuit militatum ad Regem Mathiam, vt conciliaret sibi patronum potentem. Hoc anno quarto Marj collegit

collegit prædones exteros, & armauit suam multitudinem rusticam & oppidanos, ista manu oppugnavit Saganum.

Balthasar Princeps, qui & ipse erat vir militaris aliquamdiu sustinuit obsidionem. Sed Iohannes septimo Maij, quo, eo anno celebrata fuit memoria triumphus filij Dei ascendentis in coelum, coniecit ex machinis in urbem faces & ignita tela, vnde tecta conceperunt flammam, & tota ciuitas vnà cum templo & magna monasterij parte, in quod ciues bona sua congefferant, exusta est. Balthasar in arce, paucos dies adhuc se defendit. Dedit arcem 16. Maij, quod erat pridie Pentecostes.

Crudelis frater etiam contra fidem datam fratrem vincitum duxit Pribusum in vicinum oppidum, eumq; in tetram turrim coniecit, vbi squalore carceris & morbo paulò post interijt. Sepultus est Sagani 15. Iulij. Coniunx ipsius, quæ fuit filia Ducis Teschinentis, in exilium à leuiro impio pulsa est. Commorata est ea Glogouiae per aliquot septimanas, post mortem mariti deinde redijt ad patrem.

Iohannes perpetrato hoc scelere, cum metueret odia reliquæ Silesiæ, totum ducatum vendidit Principibus Saxoniae fratribus, Ernesto & Alberto. Fuit ipse Dresdæ mense Decembri, precium fuit 55000. aureorum Hungaricorum. Venceslao fratri Iohannis Principes ex summa ista exoluerunt aureos 2100. qui deinde in honesto ocio omnibus carus ob bonitatem & virtutem Vratislaviae consenuit. Tribus sororibus singulis mille aureos numerarunt. Reliquum promiserunt Iohanni post triennium, vbi prius assensum Regis Mathiæ impetrasset.

Iohannes ducatum Saganensem vendidit Saxoniae Principibus.

Nobilitas & oppida iurarunt eodem mense in verba Principum, qui eò miserant suos legatos. Ita Saganum, quod olim fuit territorium ducatus Glogouiensis, peruenit in manus Ducum Saxoniae: mansit in eorum potestate annos 77. fuitq; gubernatio horum Principum salutaris & foelix isti ditioni. Nam bella & calamitates, quæ paulò post reliquam Silesiam, & inprimis ducatum Glogouensem duriter oppresserunt, prudentia & virtute Principum Saganum non attigerunt.

Saganum fuit tranquillum & foelix sub Principibus Saxoniae.

Recuperauit ditionem eandem per transactionem ab Electore Saxoniae Mauricio, anno 1549. potentissimus Cæsar Ferdinandus, cui nunc nomine Cæsaris præest Sigefridus Promicius Baro liber dominus Sorauiensis, pietate in Deum & virtutibus heroicis ornatissimus. Mense Iulio eiusdem ætatis Henrico Freistadiensi desponsata est Barbara filia Alberti Electoris Brandeburgensis, puella annorum septem. Fuit constitutum, vt traderetur ipsi post quinquennium. Mense octobri publice sunt facta sponsalia.

Henricus ultimus ducit Barbaram Brandeburgicam.

Eadem ætate in hoc Ducatu magna fuit lis de moneta. Superiori anno ex decreto conuentus prouincialis ciuitas Vratislaviensis mutauerat monetam, cudebat numulos, quorum octoni valerent vsitato grosso Misnensi, cuius insigne sunt gladij, duodeni vero æstimarentur grosso Silesio, quem album nominamus, rursus seni grosso albo medio, qui respondet cruciatis Germanicis. Hæc ratio tandem præualuit. Sed cum ciuitates Glogouienses imitari vellent hanc constitutionem, non successit.

Monetæ mutatio in ducatu Glogouiensi.

Aureus Hungaricus, cuius precium iam tunc iudicabatur nimium crescere, iubebatur valere albis grossis quadraginta: & grossi ensiferi, qui existimabantur esse minus probi, excludebantur. Edebantur Glogouiæ & Freistadij noui numuli, & tertio Augusti numuli veteres, quorum duodeni æquabant grossum ensiferum, edicto tollebantur. Verum, cum precia omnium rerum crescerent, populus concurrebat, petebat rem numariam relinqui priori in loco, & iam omnia spectabant ad seditionem.

Rythmi Sparsi de ciuitatibus Ducatus Glogouiensis.

Post varias autem actiones, cum Princeps sæpe auctoritatem suam frustra interposuisset, mense Septembri negotium fuit suspensum, & veteres numuli in vsum recepti. Excogitatum est vectigal nouum frumenti, ex quo ciuitatibus facta est compensatio sumtuum. Sacerdotes annotarunt, in illo fremitu populi iactatos esse hos rythmos, *Der Gloger Gebot / der Freistädter Rath / der Sprotter Vrtel / geschehen selden on furtel.*

Glogouia nouas instituit nundinas. Rodolphus Episcopus primo uenit Glogouiam.

Ciuitas Glogouiensis, assentiente Henrico Principe, eodem anno instituit mercatum annuum hybernum sub festo D. Andreae. Anno 1473. 4. Ianuarij Rodolphus Episcopus Vratislaviensis, legatus Pontificius, primo venit Glogouiam, & ne nihil ageret, consecrauit suo more templum Monachorum instituti Bernhardini post arcem.

Glogouiensis templi ruina.

Nocte, quæ antecessit diem festum, quo celebratur memoria Christi infantis gestati à matre in templum, columna lapidea in templo maximo corruit, cum qua tres proximæ testudines ingenti cum fragore sunt collapsæ. Oppressi fuissent multi homines, si hoc accidisset die sequenti. Fuit omen denuncians huic Reipublicæ eersionem, & inprimis interitum Senatus.

Sprotta perit incendio.

Pridie diei S. Margaritæ hora matutina octaua oppidum Sprotta totum conflagrauit cum monasterio & templo, arx non est læsa: perierunt incendio duo homines, adolescens & puella.

BELLVM POLONICVM.

Occasionem & seriem belli, quod gessit Mathias cum Rege Polonico patre & filio, retulimus in parte scripti superiori. Hic mentionem faciemus solum eorum, quæ attigerunt hunc ducatum.

Mandante Rege Mathia, Iohannes Saganensis exul spontaneus conscripsit Stinauiæ ex Silesia equites ter mille, & pedites totidem, præfecit huic exercitui ductorem, virum rei militaris peritum, Melchiorum Löbelium: 18. die Martij, anno 1474. transierunt flumen Stinauiæ, progressi per agrum Gurensem, 20. die mensis illius oppugnarunt Fraunstadium, oppidum ditionis Polonicæ: Iohannes de uastat Poloniam maiorem. per quadriduum excitata fuerunt in eo incendia diuersis in locis, sed tamen ciues urbem non dediderunt.

Totum autem agrum vicinum, scedè diripuerunt, & exusserunt hostes, processerunt in loca Poloniæ interiora, omnia ferro & flamma, sursum & deorsum miscentes. Consumti sunt incedijs supra 600. pagi & vici: Palatini Polonici contraxerunt agmen duodecim millium militum tumultuariorum, verum non sunt ausi præliari cum hoste armis & bombardis optimè instructo.

Dum verò ita circumfert flammæ Iohannes, in oppido Kieszelio incenso, præcepit in ignem subterraneum, superiori contignatione corruente, lapsus est, eripuit cum ex flamma, miserè iam vstus, quidam nobilis Freistadiensis Bussus, quem Princeps postea patrem nominauit. In media flamma dicitur alta voce inclamasse opem Heduigis cognatæ. Sub initium Aprilis ductus est Stinauiam ad socrum, ut ibi sanaretur. Nam etiam crus perfregerat. Ludit in eum populus talibus Rythmis: *Herzog Hans one Landt/ hat für der Riesel das Maul verbrandt.* Fraunstadium defenditur contra Iohannem Pribusensem. Rythmi in Iohannem exullem.

Milites regressi ex Polonia, inhiabant collegio sacerdotum Glogouiæ, ut ex illa quasi certa arce subinde facerent excursions in Poloniam. Sed Henricus Princeps, qui nihil fidebat Iohanni, statim sub initium Aprilis, de nocte misit præfectos duos, Georgium Glaubisium & Melchiorum Gurum, qui ex mandato Principis coegerunt validum agmen ciuium & agrestium ex vicinia, atq; subito oportunis locis munitiones in collegio excitarunt. Postquam autem 28. die Aprilis indictæ fuerunt induciæ inter Polonos & Silesios, domum reuersi sunt. Exercitus autem Regius, qui in limite Poloniæ partim in pago Vilca, partim in Suusa desidebat, dilapsus est.

Vere superioris anni Henrico, qui videbatur valetudine esse parum firma, sponsa Marchica Crosnam adducta fuit, ipsiq; sponso commendata, qui isto anno cum ea concubuit, cum ætatis annum

decimum nondum expleffet: Sacerdotes scripserunt de illa visita-
tum Canonem: Malicia supplet ætatem.

Autumno recrudit bellum Polonicum. Missi sunt à Rege
Mathia Fridericus Lignicensis & Stephanus Sepusienſis, pater Io-
hannis Veidani Hungari, illis adiunxit ex sua nobilitate multos
Henricus Freistadienſis, ductore Casparo Noſticio. Venerunt Glo-
gouiam 20. Octobris, ducebant ſecum equites ſeptingentos, inter
quos erant multi Pannonij, & ducentos pedites. Intromiſſi fue-
runt in ciuitatem, ſed timide.

Mandauerat Rex, vt illis traderetur arx, vnde inuadere poſ-
ſent Poloniam, ſed hoc Margarita Cilienſis conſtanter negauit.
25. Octobris propè pagum Beichau tranſierunt flumen, & ſubito
viſa eſt ardere tota ea Poloniæ ora, quam Iohannes reliquerat in-
taſtam. 28. die occuparunt oppidum & arcem Meſericium, quod in
illis locis magni eſt nominis, ditati ſunt multa præda.

*Meſericium
oppidum ca-
pitur à Sile-
ſijs & Hun-
garis.*

Calendis Nouembris. Fridericus Lignicensis cum paucis do-
mum recurrit, reſſurus hoſtes Polonos in ſuo ducatu. Iſdem
diebus venit Glogouiam Melchior Løbelius Capitanius Regius,
cum comitatu equitum quadringentorum, in urbem non eſt intro-
miſſus, pagi ſacerdotum fuerunt prædæ equitibus, qui deinde in-
greſſi in Poloniam conſederunt Suibuſij, vt inde Regionem depo-
pularentur. Agmen Stephani Hungari manſit Meſericij, & to-
tum oppidum inflammauit. Sedato bello arx eſt reſtituta Polonis
ex pacto. Collegio ſumtu ſacerdotum impoſuit mediocre præſi-
dium Princeps.

*Venceslaus
Stimauienſis
moritur.
Neuſtadium
conflagrat.*

Circa initium menſis Februarij eiſdem anni mortuus eſt Sti-
nauiæ ſocer Iohannis Venceslaus Princeps, qui fuerat dominus
loci annos viginti duos. Menſe Martio oppidum Neuſtadium
propè Freiſtadium totum conflagrauit. Hyeme huius anni aſcri-
ptus eſt collegio ſacerdotum ſuperiorum Iohannes Dobergasti-
us Freiſtadienſis patruus auia paternæ Ioachimi Curai.

*Iohannes Do-
bergastius
Freiſtadienſis.*

Habet laudem ingenij, & amauit ſtudia Mathematicum.
Duos nepotes ex fratre, Iohannem & Martinum aluit in Acade-
mia Coloniienſi, ea ratione, vt, cum in ſtudijs profeciſſent, alternis
vicibus in ſcholis alter doceret, & illis redditibus fratrem in Acade-
mia ſuſtenteret. Fuit ingenio magno Iohannes, & celebris ob do-
ctrinam illa ætate, ſed Coloniæ immatura morte deceſſit. Marti-
nus autem vir doctriinæ non mediocris & vitæ laudatæ, poſtea
floruit Cracouiæ, adeptus laudem oratoriam in religione Pon-
tificia.

*Martinus Do-
bergastius
Freiſtadien-
ſis.*

*Duellum in
urbe Glogo-
uienſe.*

Anno 1475. poſt Paſcha, Glogouiæ, ſpectante Henrico Prin-
cipe, duello decertarunt duo nobiles in circo, Buſuius & Bernhar-
dus Noſticius, qui fuit victus, & vitam ab altero impetrauit. Pon-
tifex

tifex hunc annum habuit pro Iubilæo, & multi homines ex ciuitatibus istis Romam profecti sunt, inter quos fuit Fridericus Lignicensis.

Ex mandato Regis sancita est moneta Vratislaviensis, & prior abolita, populus tamen diu reluctatus est. Pontifex etiam misit his ciuitatibus nundinas indulgentiarum domum, & auexerunt quæstores ipsius ex hac ciuitate ultra septingentos aureos Hungaricos. Mense Septembri conflagrauit oppidum Beuthen, templum tamen mansit incolume.

Moneta Vratislaviensis sancitur.

Haftenus fuit mediocris foelicitas harum vrbiū, sed proximis annis viginti post magnis fluctibus calamitatum obrutæ sunt, ita vt penè ex toto conciderent. Initium ærumnarum fuit mors Henrici Principis modesti & iusti, qui anno 1476. 21. Februarij, qui erat dies Iouis antecedens festa Bacchi, Freistadē mortuus est. Nullam reliquit sobolem Henricus, neq̃ coniunx Barbara egressa erat annum ætatis duodecimum, cui, cum Iohannem propter feritatem & iniusticiam odisset, vniuersam suam ditionem legauerat.

Henrici ultimi mors & testamentum.

Vt vero vniuersæ huic historiæ lucem addamus, deficiente iam stirpe, pingo Genealogiam Principum Glogouiensium.

STIRPS DVCEVM GLOGO-

VIENSIVM.

Vladislaus Secundus Ethnarcha Poloniæ, exul, natus ex familia Regia, cui ex transactione fuit promissa Silesia à fratribus, quam tamen ipse non est adeptus. Distributa est Silesia inter filios huius Vladislai anno 1163.

Mieslaus Princeps Silesiæ superioris, dominus Ducatum Opoliensis, Rati-
boriensis, Teschinensis.
Stirps eius extincta fuit circa annum Christi 1250.
Si modo Duglossio creditur.

Boleslaus Procerus, Dux Vratislaviæ & Lignicē, mortuo demum fratre etiam Glogouiæ. Habuit duas coniuges.

Conradus I. Loripes dictus, dux Glogouiæ, Sagani, Crosnæ, decessit sine liberis.

Ex Venceslaua Moscouitica suscepit

Ex Adelheide, quæ erat soror coniugis Conradi Sueui Caesaris nati sunt.

Iaroslaum, qui intulit bellum patri, factus est Episcopus Vratislaviensis. Nissenfē territorium detractum patri attribuit Episcopæ. Sed non fuit postea superstes ultra triennium.

Boleslaus Otilia mortuus in adolescentia.

Henricus Barbatus vnicus hæres & dominus totius Silesiæ, coniunx ipsius S. Heduigis filiæ ducis Meraniæ.

Conradus Iohannes puer mortuus in adolescentia. Conradus Iohannes puer mortuus in adolescentia. Conradus Iohannes puer mortuus in adolescentia.

Henricus

Henricus Barbatus moritur Crosnæ 1238. 19. Martij
FILII.

Boleslaus constitutus à patre dominus Lusatiae inferioris, prodigè vixit, & cito mortuus est.	Conradus Secundus, collocatus à patre in extremam oram Silesiae & Lusatiae superioris, dominus Saganii & Crosnæ. Post bellum ciuile motum in fratrem perijt in venatione ad Bythomiam anno 1213.	Henricus Secundus, Pius post patrem dominus totius Silesiae & Poloniae maioris. Coniunx eius Anna filia Ottocari Primi Bohemiae Regis, interfectus à Tartaris, anno 1241. 9. Aprilis.
---	--	---

Henricus Tertius Princeps Vratislauiensis, cuius progenies mascula defecit anno 1290. dominati sunt post eū duo Principes Lignicenses vsq; ad annum 1337.	Boleslaus sæuus ex quo longo ordine nati sunt Principes Lignicenses, quorum stirps adhuc Brengæ & Lignicij foeliciter superstes est.	Vladislaus Archiepiscopus Salzburgensis, mortuus anno 1270.	Conradus Tertius primū consecratus in Diaconum, deinde Princeps Glogouiensis, coniunx eius Salome, filia Ducis Posnaniensis, mortuus 1298.
---	--	---	--

Filij Conradi Glogouiensis.

Primislaus dux Sprotensis & Saganensis, interfectus in prælio Polonico 1290.	Conradus Quartus, Gibbosus præpositus Vratislauiensis, electus in Archiepiscopum Salzburgensem, sed noluit relinquere suam ceuissā, moritur anno 1304. Stinauiæ.	Henricus Tertius Glogouiensis, coniunx eius Mechtildis, filia Ducis Brunsvicensis, dominus Poloniae maioris, præterea ditionum Glogouiensis, Saganensis, Stinauiensis, Volauicnsis & Olsnicensis, electus ab aliquibus ordinibus in Regem Poloniae, mortuus 1309.
--	--	---

Henricus Quartus, Glogouiensis & Saganensis, dictus fidelis, cōiunx Mechtildis, filia Marchionis Brandenburgensis, mortuus circa annum Christi	Primislaus Glogouiensis mortuus sine liberis 1331.	Iohannes Gurensis mortuus sine liberis.	Conradus Olsnicensis à quo descendunt duces Olsnicenses & Stinauienses, pleriq; dicti Conradi, stirps deleta est anno Christi 1491.
--	--	---	---

1334.

Henricus

Henricus Quintus Ferreus Glogouienſis & Saganenſis
mortuus, anno 1369.

Henricus Sextus, Henricus Septimus, Henricus Octauus, Paſſer,
Senior dictus Sa- Rapoldus, Glogo- Freſtadienſis & Sprotten-
ganenſis & Croſ- uienſis mortuus ſine ſis, mortuis fratrib⁹ etiam
nenſis, non reli- hærede, Glogouienſis & Saganen-
quit ſobolem. ſis, deceſſit anno 1395.

Iohannes Sa- Venceslaus Henricus No- Henricus Decimus,
ganenſis ſe- Croſnenſis nus, Rapoldus dominus totius Du-
iunctus à re- perijt ado- dictus, mortu- catus Glogouienſis,
liquis fratri- leſcens. us in Dania. Coniunx Hedwigis
bus, moritur mortuus anno 1467.
anno 1437.

Henricus Vndecimus, Glo-
gouienſis, coniunx Barbara
Brandenburgica moritur ſine
liberis, anno 1476.

Filij Iohannis Saganenſis.

Rodulphus Balthaſar Venceslaus Iohannes Pribuſienſis,
interfectus mortuus mortuus ſucceſſor Henrici Vnde-
in bello in turri Vratiſla- cimi, coniunx Cathari-
Prutenico, Pribuſi- uia, anno na, filia Venceslai Stina-
enſi, 1488. uienſis, quæ peperit ipſi
quatuor filias.

Margarita Salome Hedwigis Anna nupta Carolo Mon-
nupta Ba- nupta Al- nupta Ge- ſterbergenſi, vnde eſt ma-
roni Pan- berto Mon- orgio Mon- terna ſtirps Ducum Olsni-
nonio. ſterbergēſi. ſterbergenſi. cenſium.

BELLVM MARCHICVM.

Extincto Principe, die 27. Februarij, qui eo anno erat is, quo Pon-
tificij ſolent cinerem ſpargere in capita, fuit conuentus ordinum
ducatus Freſtadij, & in illo mœrore & metu omnium, fuerunt pro-
poſitæ deliberationes de ſtatu publico. Auditæ ſunt legationes
multorum Principum, qui omnes petebant ducatum.

Primo loco præfecti Regis Mathiæ commemorabant, ducatus
morte Henrici, qui non reliquiſſet ſobolem, rediſſe ad regem,
totius prouinciæ dominum. Secundo legati Marchici allegabant
teſtamentū mortui Principis, qui totum territorium coniugi ſuæ vi-
duæ assignaſſet. Tertio Vladislaus Bohemus vrgebat ſuū ius, quod
ſe pro legitimo Rege Bohemiæ, ratione acceptæ coronæ gereret.
Quarto Iohannes Saganenſis proponebat iura agnationis in ſucceſ-
ſionem, quod Henricus fuiſſet frater ſuus patruelis, ideo æquū eſſe
ſui haberi rationem.

Ordines

Glog. Chron. f. 192^a

*Nicht in der Chronik, al-
ſer dings daraus zu entneh-
men.
Glogouienſis
ducatus uoca-
tur in diſce-
ptationem.*

*aliqui constituti in capitaneos
Schencius
Marchicus
nocuit suis
dominis.*

Ordines re deliberata prudenter responderunt, sese disceptationem hanc æquo & legitimo permiffuros iudicio, & habituros pro domino illum, quem leges dominari iuberent. Interea visum est, iustum esse, vt vidua ante cognitionem maneret in possessione ducatus: atq; ita post paucos dies gubernator supremus à Marchione nominatus est dominus Schencius, qui magistratum vrbani in ciuitatibus constituit. Sed is obfuit causæ sui domini. Accusabatur propter superbiam, quæ in ipso maior fuit, quàm in Principe mortuo, viro placidissimo & humanissimo.

Rodolphus Episcopus excluditur à Glogouia.

Die 29. Martij Rodolphus Episcopus Vratislauiensis accessit ad Glogouiam eo consilio, sicut constabat, vt ciuitati persuaaderet imperium Regis Mathiæ. Etsi autem ipse, vt callidè propositum suum tegeret, plures eò miserat, qui ordines sacros ibi essent accepturi: tamen præfecti ciuitatis mandarunt Senatui, ne ipsum in urbem recipere.

Glogouia excommunicatur ab Episcopo.

Fuit hoc denunciatum Episcopo, qui petebat, vt cum comitibus octo, vel sex paterentur adire ipsum collegium, & in suam aulam diuertere: verum etiam hoc fuit negatum. Pernoctauit igitur fremens ira in habitatione Cruciferorum in suburbio Nosocomij, mane aliquos initiauit sacris, & finita missa, cum nihil cibi gustasset, Vratislauiam rediit, fulmen excommunicationis in omnem magistratum ciuitatis torfit.

Erat hoc Dominico die Palmarum, & septimana sancta, ideo valde laboratum est de reconciliatione. Placatus est tandem Episcopus multa aureorum Hungaricorum 16. & rursus ciuitati vsum sacrorum permisit. Sacerdotes scripserunt, Deum excitato bello Glogouiensi puniuisse hoc scelus, quod non fuit receptus Episcopus.

Iohannes Saganensis sciebat fouere se causam non valde bonam. Quia olim disertè cautum erat, vt patri & liberis nullum esset ius in ducatu Glogouiensi, & Henricus Decimus solus fuerat hæres fratrum mortuorum, præterito Iohanne. Præterea ipse Iohannes, cum Saganum dissipauisset, nullum territorium in Silesia possidebat, atq; ideo secundum leges ad has ciuitates vix poterat habere accessum.

Iohanni Saganensi traditur ducatus Glogouiensis à Mathia.

Confugit vero ad Mathiam, qui legibus & armis erat validior. Is tunc parabat nuptias, præuidebat bellum Austriacum, amabat etiam Iohannem, qui ipsi operam egregiam contra Polonos nauauerat, ideo huic concessit, vt ducatum in suam potestatem traduceret, eaq; de re mandata ad Glogouienses misit: sed iam tunc certa pacta interuenerunt. Quia Rex ducatum illum destinabat filio suo naturali Iohanni Coruino.

Hæc consilia cum intelligeret Elector Brandenburgicus Albertus, quem Germania nominauit Achillem, pater Barbaræ, conuertit se ad Vladislaum, & tandem post longam tractionem hæc fuit

fuit inuenta ratio, vt Barbara vidua nuberet Vladislao, ipsiq; loco dotis, & tanquam Regi Bohemiæ traderetur possessio Ducatus Glogouiensis.

Actum hoc fuit sub exitum Augusti: 26. Augusti conuocati fuerunt ordines Freistadium, fuerunt ibi legati Vladislai & Marchionis, quorum Principes erant Henricus Dux Monsterbergensis, cum quo nupta erat Vrsula, filia Electoris Alberri, & Schencius, qui postulabant iuramentum fidelitatis ab ordinibus. Eo die quidam perfici hoc non potuit, sed postridie curarunt cum certa conditione, hoc nempe pacto: Promittimus fidelitatem & obedientiam, Vladislao Bohemiæ Regi, marito nostræ dominæ, quatenus ipsa domina de iure in nos potest habere imperium. In hanc sententiam etiam fuerunt confectæ literæ.

Barbara Brandenburgica promittitur Vladislao Regi.

hujus in fine

Non multo post Iohannes, qui nitebatur Mathia, & sciebat Vladislaum esse segnem bellatorem, non amplius lege, sed armis statuit agere. Stinauiæ igitur magnas spirans minas coëgit exercitum equestrem & pedestrem. Calendis Decembris ordines denuo congregati Freistadij, missa legatione rogauerunt eum, vt ageret mitius, & responsum ipsorum expectaret.

Glogouiensis ducatus iurat in uerba Vladislai.

Septimo Decembris vocauit ordines Saganum: vbi cum prius de iure suo quædam esset locutus, protulit literas Mathiæ Regis, quibus tribuebatur ipsi possessio Ducatus. Ordines multum ancipites, in diuersa studia scindebantur, quia iam præuidebant bellum funestum patriæ. 9. Decembris iurauit in verba eius tota nobilitas ducatus, & ciuitas Glogouia sola, quam præ cæteris oderat Iohannes: reliquæ vero vrbes, quibus cara erat Barbara vidua, discesserunt.

Iohannes occupat armis ducatum Glogouiensem.

Iohannes nihil cunctatus, post biduum accessit ad Sprottam armatus. Vrbs re deliberata elegit minus malum, aperuit ipsi portas, & promisit obedientiam. Postridie iuit Freistadium, & idem obtinuit. Sequenti die Grunbergæ, ipsum oppidum, præterea Zulichienfes & Suibusienfes eò vocati, potestati eius se permiserunt.

Hæc cum summa celeritate perfecisset, 14. Decembris properauit Crosnam, sed ea iam erat munita præsidio Marchionis. Conabatur Iohannes ab illis exprimere deditiōem: per triduum inflammavit ædificia suburbana, sed cum præsidarij eum contemnerent, reuersus est Sprottam.

Crosna occupatur à Marchione.

Die 9. Ianuarij, anno 1477. ordines conuenerunt Freistadij, collocti sunt per triduum, & pacti sunt inducias cum Marchione vsq; ad ferias S. Georgij. Tempore induciarum Iohannes domicilium suum collocauit Sprottam, & occultè nobilitatem in Lusatia inferiori, quæ parebat Marchioni, ad Cotbusium & Sprembergam, conatus est sibi conciliare, sed frustra.

Ee

Vix

hujus fori Curia s. Quella feria tertia post octauas Epiphaniæ iussu duximus.

Freistadiensis
arx obsidetur
à Iohanne.

Vix dum elapsis inducijs, Iohannes conuertit se ad bellum. Tenebatur præsidio Marchico arx Freistadiensis, illud statuit ejus cere. Die lunæ sequenti ferias Dominicæ Ascensionis venit Freistadium: vrbs, quæ diligebat viduam, & præterea prohibebatur à præsidio, non recepit eum: recessit plenus furoris. Reuersus est post octiduum, in ferijs Pentecostes armatus, ciuitas ipsi aperuit portas, sed arx exclusit eum.

woher?

Marchio Albertus, Princeps non solum militaris, sed etiam prudens, nolbat rem cito deduci ad arma. Parcebat enim miseris ciuibus, & sperabat Mathiam facturum quod esset æquum, ideo segniter opposuit se Iohanni. Arcem Freistadiensem muniuit præsidio militum solum sexaginta, quibus præerat Sigismundus Rotenbergius.

Eph. II. 351-55.

Dlug. 554-55

woher?

Salaczky VI. 154.

Barbara Brä-
ceburgica de-
seritur à Vla-
dislao.

Vladislaus Bohemus promiserat suæ sponsæ auxilia & defensionem, & sub initium Maij duplex agmen ex Bohemia emiserat, quod Glogouiam proficisceretur, sed vtrumq; infelicitè rem gessit: Prius in ducatu Suidnicensi exterritum armis incolarum, domum redijt: alterum, cum in Lusatia superiori frustra ciuitates aliquas tentasset, etiam dilapsus est. Ipse Vladislaus respiciebat bellum Austriacum, & iam cum affinitatis Marchiæ poenitebat: atq; ita Barbaram suam deseruit, & Cæsarem non defendit.

Die sexta post Pentecosten, præsidarij & ciues Crofnenses conati sunt pulso Iohanne, soluere obsidionem arcis, verum hoc frustra fuit: in reditu aliquot pagos agri Freistadiensis & Grunbergensis inflammant.

Crofnenses de-
uastāt agrum
Freistadien-
sem.

Die Sabbati Iohannes conuentum suorum habuit in pago Brega, agri Glogouiensis, & petijt auxilia. Sequenti die, qui erat festus S. Trinitati, Glogouienses, qui multum formidabant iram Iohannis, miserunt ipsi ex oppidanis pedites triginta, equites 16. detinuit eos Freistadij septimanas tres: 21. Iulij de nocte venit in suburbium Glogouiense, mane vix tandem exoratus à senatu vtriusq; partis, urbem ingressus est. Abijt inde Calendis Iulij, collocutus fuit cum Margarita Ciliensi, sed non obtinuit quod quærebat.

woher?

Iuni 7.

Iohannes Epi-
scopus Huel-
bergensis ca-
pitur à Iohan-
ne.

Quarto Iulij, prope Francofurtum, interceptus est ab equitibus Iohannis Episcopus Huelburgensis, ductus fuit captiuus Sprottam, deinde mense Octobri missus est Freistadium, donec mense Martio anni sequentis soluit λύτρον aureorum mille, & dimissus est.

Iohannes Mar-
chio frustra
conatur solue-
re obsidionem
arcis Freista-
diensis.

Quinto Iulij Iohannes Marchio Alberti filius, missus à patre cum mediocri exercitu, venit Freistadium: Castra prope urbem posuit, obsidionem arcis soluere non potuit: multa parua prælia facta sunt, in quibus plerisq; Silesij fuerunt superiores: sed pagi multi in territorio Freistadiensi & Grunbergensi à Marchicis sunt exusti.

Die

Die 27. Iulij Iohannes Glogouiae armauit suam nobilitatem, & conscripsit milites stipendio in bellum Marchicum. Eodem die, qui fuit Dominicus, Grunbergenses conflixerunt cum Crosnensibus, qui populabantur agros ipsorum: victoria fuit penes Grunbergenses. Interfecerunt viros 60. ceperunt viuos 150.

Grunbergenses profligaverunt Crosnenses.

Vltimo Iulij in oppidulo Bethania vna fuerunt Episcopus Varadiensis, Iohannes, & Fridericus Lignicensis, egerunt de pace inter Iohannem & Marchionem, pax non conuenit, sed rursus dictae fuerunt induciae usque ad festum Galli, hac conditione permixtum est, ut obsessi ex arce egredierentur, si vero pax intra dictum diem constitui non posset, promiserunt iidem se redituros in arcem, & fortunam belli expectaturos.

Freistadiensis arcis obsidio soluitur.

Sic obsidio post decimam septimanam est soluta, & Marchio domum rediit. 27. Augusti Iohannes, quem priores successus animauerant, statuit urgere bellum contra pacta, omnem nobilitatem vocauit Freistadium, eam sibi denuo deuinxit iuramento, multos ex illis, quod putarentur fauisse Marchioni, afflixit acerbè, aliquos vero in gratiam recepit.

Wohr?

1. ep. 15. 11. 63.

Die Iohannis interfecti, traduxit in suam potestatem Zulichium, & paulò post Suibusium urbem & arcem. 28. Septembris ante finem induciarum euocauit suos ad expeditionem Neustadium. Glogouia misit ipsi equites quadraginta, pedites centum. Contraxit stipendiarios magno numero: praetergressus Viadrum obsedit arcem Beutenicium, vbi Bohemi erant in praesidio, qui relictis equis & impedimentis fugerunt. Adeptus est Iohannes equos centum, arcem captam inflammauit.

Iohannes occupat Zulichium & Suibusium.

Aug 30

f. 11. post R. 11.

Iohannes occupat arcem Beutenicium.

Accessit ad Crosnam, vastauit suburbia, processit vltius. Quinto Octobris venit ad Francofurtum, quam urbem cum praesidio tenebat Marchio filius, is erupit, & prope pontem conflixit cum Iohanne improsperè, Marchici in urbem compulsi sunt, capti sunt 350. Vastauit aedificia suburbana, abegit armenta pecorum, extorsit pecuniam à vicis & pagis hinc inde.

Iohannes ad Francofurtum prospere dimicat.

400

Vrbs Francofurtenensis fidem suam pro captiuis interposuit, promisit numeraturam sese Iohanni aureorum 14000. aut captiuos omnes ad festa Martini Sprottam missuram. His rebus confectis, 17. Octobris domum rediit, suosque ditatos spolijs dimisit. 29. Octobris denuo nobilitatem Neustadium euocauit. Die Martini Episcopi, secundum pacta, Marchici Sprottae se sistebant, distribuit eos in carceres hinc inde per vrbes, quidam se ipsos redemerunt. Mense vero Martio ciuitas Francofurtenensis numerauit pro reliquis 8000. aureorum, eosque liberauit.

vel se praesentare auriat!

30 wohr?

Eodem anno nocte, quae praecessit diem Dominicæ Ascensionis, oppidum Gura exceptis quadraginta aedibus & templo totum conflagrauit. [Iohannes hac aestate ascripsit collegio Sacerdotum

Opicius Colovir turbulens.

Wohr?

Ee ij

prima

Wohr?

primariorum Opicium Colonem consiliarium suum, eumq̃ deinde ad magnam dignitatem euexit.

*Mathiæ Regis
consilarij in-
tercipiuntur
in Silesia.*

utitur?

Ante hoc Henr. Silesiæ

Fuit is vir fax & pestis huius ditionis, proiectus in omne scelus & flagitium. Die 18. Septembris prope Cöbenum oppidulum in ducatu Glogouiensi, capti sunt legati Regij, Doctor Fabianus & scriba Reipub: Vratislauiensis à prædonibus: omnes Principes Silesiæ, qui metuebant iram Regis, fecerunt diligentissimam inquisitionem, neq̃ tamen constabat, quo ducti essent.

Vere anni sequentis emissi sunt ex carcere arcis prope Sittauiam, cum Vratislauiensis scriba soluisset aureos trecentos, Consiliarius vero Regius 1500. Sub initium veris anni 1478. rursus fuit actum de concordia ex mandato Regis inter Marchionem & Iohannem: sed frustra. Quia Marchio irritatus, iam armabat se contra hostem.

Iohannes occupat Belicium oppidum Marchiæ.

Post Pascha milites Iohannis tempore nundinarum per fraudem occuparunt Belicium, Marchiæ oppidum, plenum bonarum rerum. Marchio re cognita obsedit oppidum spacio trium septimanarum, tandem iniecit ignem, quo ciuitas, supellex & equi militum omnes perierunt. Ipsi milites nudi se Marchioni dediderunt, fuerunt numero 160.

Circa festum Pentecostes rursus constitutæ sunt induciæ usq̃ ad diem recordationis Bartholemæi Apostoli, redditi sunt vtriusque captiui, & causa tota permissa est arbitrio Regis Matthiæ. Sub medium mensis Iunij ipse Iohannes ad Regem profectus est, redijt 18. Iulij plenus bonæ spei, quia ardente bello inter Mathiam & Cæsarem, etiam Principes Germaniæ distineri voluit hinc inde Mathias, ne possent opitulari Cæsari.

*Primislaus
Princeps scholasticus Glogouiensis moritur.*

Circa hoc tempus mortuus est Glogouiæ Primislaus, Dux Teschinentis, scholasticus collegij Glogouiensis, & gubernator Margaritæ Ciliensis: exuias ipsius tribuit Princeps scelerum suorum ministro Opicio. Margarita iam tunc metuebat Iohannem, quem videbat clam tentare suorum ciuium animos: ideo accersiu it leuirum Casimirum Teschinentem, vt sibi esset præsidio. Venit is cum magno comitatu Glogouiam 5. Septembris.

*Casimirus
Teschinensis
punit magistratum Glogouiensem.*

Tertio die post ab omnibus subditis Margaritæ postulauit iuramentum obedientiæ. Ipsi autem hoc negarunt, vsi tali excusatione, quod nondum esset hæres. Postridie nobiles & magistratum vrbs vocauit in arcem, eosq̃ captiuos esse iussit. Senatores decem in turrim inclusit. Sequenti die accersiu it ciues quosdam Gura, vt essent præsidio arcis in isto motu.

Venit interea Iohannes in vrbs, qui per suos egit de concordia, atq̃ ita 11. Septembris iuratum est Casimiro vt tutori in quinque annos. Ipse ante abitum mutauit magistratum arcis & vrbs, atq̃ Guram

Guram successit, vbi aliquandiu expectauit, vt videret conatum lo-
hannis. 20. Septembris Iohannes denuo inchoauit bellum, arma-
uit suos subditos & stipendiarios, accessit ad Crosnam, 22. die in-
flammauit pontem fluminis, vastauit vineas, per dies septem popu-
latus est territorium Corbusiense, deinde ad Crosnam redijt.

Interea, rogatus à suis, iuit Francofurtum ad Marchionem, *Iohannis ex-
ercitus in ca-
stris ad Cros-
nam profliga-
tur à Marchia-
one.*
sub fide publica. Sed nulla potuit sanciri pax. 10. Octobris, cum
Princeps ex castris Crosnensibus iuisset Freistadium, Marchio Si-
lesios, incautè se gerentes, cum exercitu adortus est. Commissa pu-
gna Marchici magna strage Silesios superarunt, euaserunt pauci
equites, pedites capti sunt omnes, omnia arma & impedimenta.
Captiui ducti sunt Francofurtum, per totum autem quadriennium
sæpe coacti sunt illi se ad mandatum Marchicorum hinc inde siste-
re, donec tandem prorsus pax facta est.

Octobris die 16. venit ad Glogouiam Selenus Bohemus, mis-
sus à Mathia cum turma equitum Pannoniorum 1800. populati
sunt vicinos pagos, vbi habebant diuersoria sua. 26. Octobris Prin-
ceps subditos suos ad arma exciuit: Conscripsit Glogouiæ stipen-
diarios 300. & coniunxit se cum Hungaris. Ingressi sunt Marchi-
am, eamq; duriter vastarunt. Ipse Princeps cum suis reuersus est
sub initium mensis Nouembris, stipendiarij 14. die post, Pannonij
diutius ibi hæserunt, & vastitatem in multis locis fecerunt.

Interea miserum hunc ducatum Iohannes etiam grauissimis
exactionibus exhauriebat. Nam sub ferias sanctorum Angelorum,
singula capita in sua ditione, tam hominum quàm brutorum gran-
diorum exoluerunt ipsi singulos grossos Bohemicos, oues singulæ
grossum medium. Sub finem Nouembris indixit aliam contribu-
tionem, coëgit omnes suos subditos pendere marcam tricesimam
suarum facultatum, ita vt de mille darentur marcæ triginta tres &
paulò amplius, quod certè fuit graue.

Mense tamen Februario anni sequentis, cum milites ob non
soluta stipendia occupassent oppidula Beuthen & Neustadium, il-
lis etiam cogente Principe satisfecerunt ordines. Nobilitas contri-
buit quater mille aureos, ciuitates bis mille, & tamen suo sumtu si-
mul alebant milites in castris ducis. Hæc onera tulerunt maiores
nostri, quæ etiam nostræ ætati, quamuis magis pecuniosæ, vide-
rentur intolerabilia. Sed & inaudita tamen tyrannis tandem muta-
tionem publici status attulit.

Anno 1479. Mathias inclinauit ad pacem, & sua incipiebat
patefacere consilia. Miserat ad eum Iohannes legationem mense
Februario: Mense vero Aprili venerunt à Rege Episcopus Vra-

Ec iij tislauis

tsilauiensis & orator Pontificius, acturi cum Marchione de pace, quæ tamen tunc non conuenit. Selenus cum Pannonijs deserta Marchia transijt in vicinam Lusatiam, deinde in Silesiam montanam, & passim multos concussit. Ademit aliquot oppida Conrado Albo Olsnicensi, propterea quod mortuo fratre totum Ducatum vendere volebat Principibus Saxonix inuito Mathia.

Iohannes sæuit in suum consiliarium.

Pacificatio belli Marchici reiecta fuit ad cognitionem Mathiæ, cuius animum iam callebat Marchio. Iohannes ultro citroque misit ad Regem, sed nihil explicati referebatur. Sæuit autem in quendam ex suis consiliarijs valde atrociter. Is erat Theophilus Bergmanus Glogouiensis vir doctus & facundus, qui multos annos in aula vixerat, carissimus Principi, cuius arcana fermè solus sciebat.

Fortunam vero florentem comitata est inuidia. Nobiles enim oderant illum propter potentiam, & dolebant eum ipsis anteferri: ideo criminati sunt eum apud Principem varijs artibus, & tandem hoc anno, cum à Rege reuersus esset, vicerunt accusationes, & extrema ipsi est conflata calamitas.

Theophilus Bergmanus plectitur capite.

Die 13. Iunij coniecit eum in turrim Sprottæ, detinuit eum sine cibo & potu vsq; ad noctem, quæ secuta est diem Viti, tunc extra oppidum ductus est, & nocte intempesta, spectantibus duobus hominibus, capite truncatus est, cum prius opem Dei suppliciter implorasset, & lugubri sermone questus esset de tyrannide sui Domini, qui ipsi inaudito & indemnato vitam eriperet. Iohannes etiam coëgit omnes ordines sui Ducatus exoluere exactionem, quam priori anno dederant.

BELLVM GLOGOUIENSE.

Tempestas in ducatu Glogouiensi.

Annus sequens, qui fuit 1480. rursus fuit turbulentus in hac ditione, & fuit etiam causa sequentium calamitatum. Prædixit illas ærumnas sæuissima tempestas, quæ fuit 21. Februarij, horis duabus ante Solis occasum, Glogouiæ & in vicinia.

Fuit ingens ventorum commotio, tonitrua & fulmina horribilia, ceciderunt lapilli grandinosi, æquantes magnitudinem oui columbini, qui excusserunt fenestras in ædificijs publicis & priuatis, confRACTA sunt tecta multarum ædium, & in agris passim inuenta sunt cadauera anserum, leporum, volucrum omnis generis.

Eodem tempore Mathias, iam sedato bello Austriaco, nunciavit Iohanni, Glogouiensem Ducatum ex lege deuolutum esse ad ipsum,

ad ipsum, qui sit dominus Prouinciæ, se igitur illum in suam pote-
statem traducturum, cum præsertim Iohannes Marchioni non pos-
sit esse par. Interea tamen Regem Iohanni, coniugi & filiabus ipsi-
us prospecturum cominodè & luculenter, ita vt causam querela-
rum habere non possint.

Tulit hoc Princeps ægerrimè, & euestigio, sicut fuit incogi-
tans, & audax, deliberauit de vindicta. Terruit primum ciuitates
reliquas, quæ ipsi promiserunt auxilia, ex illis armauit manum ali-
quam, venit Glogouiam s. Martij de nocte. Mane in curia conuo-
cata plebe conquestus est oratione admodum demissa & lugubri
de iniusticia Regis, qui ipsi vellet eripere vetus patrimonium Du-
cum Glogouiensem, petijt igitur vt ipsum iuuarent contra regem.
Populus persuasus oratione Principis est assensus.

Iohannes Episcopus Varadiensis, qui intelligebat traduci su-
um Regem de iniusta violentia, & accendi populum rerum impe-
ritum ad exitiosum bellum, subito Vratislauiâ excurrit iturus Glo-
gouiam, vbi in conuentu expositurus erat voluntatem sui Regis.
Iohannes Princeps vero diffidens suæ causæ, vsus technis Opicij,
virum illum, sapientia & gratia Regis florentem, vrbe Glogouia
exclussit, illiq; nunciauit, in vicino pago, cui nomen est Ecclesiæ
altæ, se ipsum velle operiri, urbem autem ipsi patere non posse.
Tulit hoc indignè Episcopus, & Lübenâ Vratislauiam, non viso
Principe, regressus est.

Iohannes Va-
radiensis Epi-
scopus exclu-
ditur Glogo-
uia.

nohen?

Iohannes magna celeritate, antequam de turbis istis doceri
posset Rex, inuenit rationem, qua posset eijcere Margaritam Ci-
liensem, quam intelligebat moto bello futuram à partibus Regis.
Misit suos internuncios ad ducissam & ciues ipsi subiectos, qui
proposuerunt nomine Principis, censere Iohannem, rectè factu-
ram ducissam, cum suis ciuibus, si omnino quiescerent, nec cum
hostibus Iohannis sese coniungerent.

Responsum est, ducissam nihil hostile moliri contra Princi-
pem: sed ipsam non posse præliari cum Rege, cui esset deuincta
religione iuramenti, quare orare se, daret operam Iohannes, ne Rex
irritaretur.

Ipsa 9. Martij misit, qui vocarent Casimirum Teschinensem
in auxilium, quod tamen frustra fuit: Simul ciues, qui iam odora-
bantur mentem Iohannis, comportarunt in arcem ducissæ alimo-
niam & bona sua: data sunt etiam mandata, vt singuli parati essent
ad subitos casus.

Vndecimo Martij Iohannes hanc causam belli arripuit, quod
ducissa videretur munire arcem, armauit oppidanos & nobiles
suos, & paulo ante Solis, occasum bellum miseræ viduæ indixit.

Iohannes op-
pugnat arcem
Glogouien-
sem.

Nocte intempeſta armatus arcem inuaſit, occupauit veſtibulum, abſtulit obſeſſis aliquot tormenta bellica, & multa vaſa cereuiſiæ. Ipli ciues præſidiarij compulſi in arcem interiorem, ſub auroram ædificia veſtibili incenderunt. Venit in poteſtatem Iohannis etiam turris vicinæ portæ, quam muniuerat duciſſa, vt retineret poteſtatem portæ flumentanæ.

Sic factum eſt initium deprædationum & latrociniorum in ipſa vrbe. Adduxit tormenta & alias machinas Sprotta & Freisſtadio, totamq; arcem obſidione cinxit. 13. Martij ciues ſubditi Margaritæ, qui in vrbe manſerunt, renunciant duciſſæ, & iurant in verba Iohannis: Præſidiarij in arce aliquoties egreſſi ſunt, & domos hoſtiles diripuerunt. Fugerunt in arcem Iudæi, quos texerat prius Margarita; domos eorum ſpoliarunt, ſynagogam ſpoliatam euerterunt milites ſtipendiarij, mandante ita Principe.

Ordines in Sileſia grauiter commoueabantur iſto furore inſani Principis, & præuidebant iram aſperrimi Regis, ideo diligenter laborabant de pace. 18. Martij venerunt in pagum Hoheſtich Conradus Olſnicensis, & Legati Friderici Lignicenis, vt Iohanni pacem perſuaderent, quam ipſe planè repudiauit.

Nec tamen propter ſalutem patriæ communis, quæ in diſcrimen proijciebatur, ceſſarunt ordines: Sed denuo 22. Martij in eundem pagum venerunt Iohannes Varadienſis, qui cum Imperio Regio erat in Sileſia, Rodulphus Vratiſlauienſis Episcopus, Fridericus Lignicenis, Legati Vratiſlauienſes & Suidnicenſes, multiq; alij præſtantes viri, qui omnes longa & prudenti oratione dehortabantur Principem ab iſto furore, ſed ipſe ſuperbè omnia contemſit, & cum multa de iniuſticiâ Regis locutus eſſet, dixit, ſe iuuante Deo, proſecuturum ea, quæ inchoaſſet, itaq; colloquium abruptit.

Iactauit poſtea, reſciuiſſe ſe ex conſiliarijs Marchionis, duciſſam aliquando agitaſſe conſilia cum Marchione, ipſiq; tradituram fuiſſe arcem, ſi voluiſſet. Geſſit igitur ſæuum bellum, & inter alia imitatus eſt factum obſidionis Bohemicæ. Nam ex machina quadam in arcem proiecit vaſa referta putridis cadaueribus equorum, cattorum, canum & ſtercore humano, quæ foetore intolerabili miſeram duciſſam cum ſuis penè necaſſent. Neq; tamen præſidiarij fuerunt inertes, ſed globis emiſſis & glandibus, multos quotidie feriebant.

Iohannes proijcit ſtercora in arcem Glo-gouienſem.

Annotatum eſt diebus feſtiuiſ, quales fuerunt Chriſti concepti in aluo virginis, diebus Palmarum, quinta & ſexta in ſeptimana ſancta, quaſi tacitas fuiſſe inducias. Quieuit enim omne bellum, nulla q; ſunt exploſa tormenta.

Die,

Die, quo fit recordatio sanctæ coenæ, Princeps in collegio peccata sua pro more sacerdoti confessus est, & longa oratione in cœtu sacerdotum omnium bonitatem suæ causæ prædicauit, & blandis verbis sacerdotes sibi conciliauit, ita vt in suis annotationibus factum Principis non multum vituperare videantur. Muniit Iohannes proximos pontes & templum S. Georgij in suburbio flumentano impositis præsidijs, quæ arcere possent Gurenſes.

Tertio Aprilis, qui tunc erat dies secundus festiuitatis Christiani Paschatis, eiecit ex vrbe vxores & paruos liberos ciuium illorum, qui erant in arce, illasq; domus attribuit alijs. Ingens vero ab illo misero grege fuit excitatus planctus & eiulatus in vrbe. 5. Aprilis agmen Gurenſium ostendit se prope pontem collegij, nullo cum successu. Redierunt de nocte 9. Aprilis, cohortati sunt obsessos in arce, vt fortiter agerent, se ipsis affuturos.

Eodem die venerunt legati Principum & ciuitatum Silesiæ, qui rursus Iohannem hortabantur ad pacem, sed frustra. 20. Aprilis eiecit Monachos Dominicanos, quod existimarentur colludere cum obsessa ducissa. Die Marci deuastarunt totum agrum Cöbenſem, prædas aduexerunt Glogouiam. Venerunt eo die equites Poloni 50. quos collocauit in collegium. 30. Aprilis ducissa ex arce milit nuncios, qui peterent pacem à Principe, inter quos fuit Nicolaus Dreiffimarchius, res dilata est in diem sequentem.

Nicolaus
Dreiffimarchius
conci-
liat Margari-
tam cum
Iohanne.

Calendis igitur Maij facta est transactio, cum ducissa nullibi auxilium reperiret: Arx est tradita Principi, res suas singuli exportarunt, exules sunt restituti, sed in domos spoliatas. Ducissæ permissum est, vt aut habitaret in arce, aut in ciuitate, frueretur rebus suis vsq; ad mortem, Iohannes iam teneret imperium, & postea esset hæres ducissæ. Ipsa noluit assentiri, sed relictæ arce, eodem die migravit Guram. 8. Maij Gurenſes in suburbio flumentano rapuerunt armenta ciuium, & domum suam abegerunt: Sic deum mutua exercuerunt latrocinia per duos menses.

Glogouienſis
arx traditur
Iohanni.

Cœpit litigare eodem tempore cum collegio, quia sperauerat sacerdotes emollitos blandis suis verbis collaturos pecuniam in stipendia militum, sed cum ipsi hoc negarent, cœpit per vim hoc extorquere à præcipuis tantum. Nam cum senatus collegij inuoluere etiam vellet sacerdotes minores, eosq; posceret pecuniam, Princeps dixisse fertur: *Taus Es hats nicht / Sechs Zinck mus geben*: Addens interpretationem Allegoriæ talibus verbis: Volo vt vos sacerdotes Primarij contribuatis quantum postulo, aut si refragabimini, eiſciam vos, retraham ad me redditus vestros, & inde meos milites alam. Ita collegium denuo agmine Polonorum repleuit.

Die

Iohannes Glogouienſis ex urbe eiſcit Iudæos.

Die 17. Aprilis Gurenſes tranſgreſſi Viadrum, in ripa Auſtrali plurimos pagos depopulati ſunt, Crampſcicium & alios, ab actis inde pecoribus redierunt domum, inſecutus eſt eos Princeps Cöbenum uſq; nullo cum ſucceſſu. Gubernabat vero bellum Caſimirus Teſchinenſis, qui erat Guræ. Die Urbani ipſe Princeps agrum Gurenſem deuastaui, 18. Maij Iudæi Glogouia pulſi ſunt, & iuſſi ſunt perpetuo vrbe exulare. Hoc vnicum pro ſalute ciuitatis ſuſceptum fuit ab hoc Principe.

Sexto Iunij manus quædam prædatoria, quæ militauerat Principi, ob non ſoluta ſtipendia inuaſit agrum Freſtadienſem, & ex pascuis illis armenta rapuit. Secutus eſt eos Princeps ad Tribellum oppidulum uſque, ibiq; cum illis tranſegit, 13. Iunij Princeps collectis omnibus ſuis copijs infudit ſe in ditionem Gurenſem, ibiq; graſſatus eſt rapina & ferro. Arcem, quæ fuit in Narthau obſedit per octiduum, præſidiarijs extorſit deditionem, & arcem exuſſit.

Gurenſe bellum ſedatur.

Die 19. Iunij ad ipſum oppidum Guram factum eſt paruum prælium, vbi tanta fuit alacritas Principis, vt in ipſum pontem inſiliret, & cepiſſet urbem ea die, ſi Poloni maturè cum fuiſſent ſecuti. 23. Iunij Conradus Olſnicenſis ſanciuit inducias annuas inter Principem & Gurenſes. Captiui ſunt redditi vtrinq;. Non multo poſt, cum exiſtimaretur eſſe debellatum, maior confuſio eſt ſecuta.

Mathias irafcitur Iohanni.

Senſerat Iohannes veniſſe fulmen ex aula, ideo cœpit ſe communire contra Regem. Poſtulauit à ciuitate, vt conſcriberet ex pecunia ſua pedites quingentos, extorſit trecentos, atq; rursus graui exactione onerati ſunt homines. Poſtulauit etiam à nobilitate, vt eſſet in procinctu, & cum non impetraret quod vellet, nobiles viros 19. coniecit in turrim. Ultimo Iulij legatus Regius Vraſtislauia mandauit ex Imperio Mathia toti Sileſia, vt Iohanni eriperent ducatum, eumq; captum & vinctum in Pannoniam mitterent.

Ordines Iohannem monuerunt de ſuo periculo, & legatum Regium exorarunt, vt paulum rem differret. 12. Auguſti fuit conuentus Parchenicj in oppido agri Lignicenſis, ibi Iohannes Vraſtadienſis, vt parceret afflicto ducatu Glogouienſi, largitus eſt pacem Iohanni ad vnum annum, vt interea culpam ſuam apud Regem poſſet deprecari, & quærere reconciliationem. Sed pacem penè turbaffent ſtipendiarij Iohannis, qui apud legatum queſti fuerunt, quod ipſis non ſoluerentur promiſſa ſtipendia.

Iohannes conuenit grauiter ſuos ſubditos.

Tandem onera incubuerunt in miſeros ſubditos. Nam 14. Septembris Freſtadij in conuentu nobilitas & ciuitates fidem ſuam pro illo debito interpoſuerunt, profeſſi ſunt hoc apud legatum Vraſtislauia, & coacti ſunt ſoluere ſequenti anno. Redundauit autem malum in ciuitates, quia à nobilitate parum potuit extorqueri.

Margarita Ciliensis, consumpta dolore animi & ærumnis ob-
sidionis, Guræ mortua est die Magdalenæ, sepulta est in templo
collegij Glogouiensis, vbi ante annos vndecim sibi curauerat ex-
trui sepulchrum. Anno 1481. sæpe legati Regij egerunt cum Iohan-
ne de reconciliatione, sed non potuerunt conuenire.

*Margarita
Ciliensis
moritur.*

Tandem igitur persuasus à Georgio Stenio misit ad regem,
suum Opicium & scribam ciuitatis, Iohannem Keppelium, quem
tunc magnificiebat, illi exorarunt regem, & die S. Laurentij re-
nunciarunt suo Principi, recipi ipsum in gratiam à Rege. Ideo pro-
ximo die Dominico post, publicè in templis & in arce Glogouiæ
fuit excitata læticia cantu & ignibus. Postea rursus emunxit suos,
vt posset soluere suis latronibus, & circa Martiniana coëgit nobili-
tatem & ciuitates fideiubere pro aureis Hungaricis 12000.

*Iohannes re-
cipitur in
gratiam à
Mathia.*

Anno proximo post die Iunij 18. venit Glogouiam cum man-
datis Regijs Georgius Stenius, is renunciauit Iohannem publicè
dominum ducatus Glogouiensis, nempe vrbium Glogouiæ, Freis-
stadij, Sprottæ, Grumbergæ, Suibusch & Zulchij. Sed ipse Princeps
& omnes ordines iuramento se deuinxerunt Regi, si Iohannes dece-
deret sine liberis masculis, omnem ditionem immediatè futuram
sub imperio Regis.

Ita Glogouia post annos ferme 120. rursus peruenit sub vnum
Principem. Annitente deinde Georgio Stenio, sedatum est etiam
bellum Marchicum die 16. Septembris Camencij, vbi fuerunt vnà
Principum Saxonix fratrum, & Electoris Brandenburgici Consi-
liarij, Princeps Iohannes & Georgius Stenius.

*Glogouia re-
dit ad imperi-
um unius do-
mini.*

Transactum est hoc modo: Iohannes resignauit in manus Re-
gis oppida, Zulchium, Croßnam, Sommerfeldium, & Boberosper-
gam, illa Georgius nomine Regis, vt quidem inuenio in vetustis
chartis, pro dotalicio Barbaræ viduæ, quod fuit 50000. aureo-
rum tanquam hypothecam tradidit Marchioni. Die deinde Do-
minico, qui fuit 13. Octobris, in omnibus ciuitatibus cantu pu-
blico Deo sunt actæ gratiæ pro concordia. Sed oppidi Croßnæ ea-
dem ætate misera fuit fortuna.

*Iohannes Glo-
gouiensis tra-
sigit cū Mar-
chione.*

Nam 27. Iulij vniuersum conflagrauit, ita vt ne vna quidem
reliqua esset domus: conciderunt cellæ subterraneæ, & plurimi ho-
mines omnis ætatis interierunt, templum etiam oppidi corruit, sed
conclauē supellectilis sacræ, quod mirum est, fuit seruatum, restin-
cto igne sanguine vituli, qui subito fuit iugulatus, fortassis vt eo
casu præmonerentur omnes, in publicis & fatalibus pœnis mitiga-
ri calamitates, & seruari aliquas reliquias, propter intercessionem
filij, qui est victima, cuius sanguis ex terra clamat in cœlum, sicut
sanguis iusti Abel, & placat iram æterni patris, ne totum genus
humanum redigatur ad nihilum. Quomodo fuerit excitatum in-
cendium, nunquam potuit cognosci.

*Croßnæ mise-
rabilis con-
flagratio.*

N.B.

„

„

„

Tsabelia nobilis familie interitus.

Editum est aliud memorabile exemplum in familia nobili eodem anno. Erant Tsabelij viri nobiles, domini Vuartembergæ, & vicini territorij Contupensis, quod longum tractum complectitur in ripa Viadri Aquilonari. Erant fratres tres: Caspar, Bruno & Christophorus. Nec erat familia potentior & ditior in hoc ducatu. Ex fratribus Caspar erat magister equitum in aula Principis Iohannis.

Die vero 21. Octobris, qui appellationem eo anno habebat à Luna, ubi ex consuetudine agrestes in urbem conueniunt ad forum, ministri ciuitatis, ita mandante Rege Mathia, armati ex mensa captiuos abduxerunt Casparum & Brunonem, illum in curiam urbanam, hunc in turrim. Portæ ciuitatis euestigio clausæ sunt, nec ulli hominum patuerunt.

Interea properauit cum paucis familiaribus Freistadium Princeps, armauit ibi viros ducentos, venit Vuartembergam hora noctis secunda, ibique oppressit fratrem tertium Christophorum, quem captiuum misit Freistadium. Eadem nocte occupauit arcem Contupensem: Postridie Vuartembergæ & omnes pagi nobilium illorum iurarunt in verba Principis.

Deinde in arcibus quæsiuit prædam, quam congeffisse dicebantur ex latrocinij, inuenerunt merces omnis generis, pannos intertextos auro, sericum diuersæ formæ, aromata copiosa, margaritas, deinde merces iocularias, grande vas nouacularum, præterea pelles Sabellinas & alias: ex istis multa misit Glogouiam, ubi hora secunda noctis Caspar capite truncatus est, die 23. Octobris Bruno eodem fuit affectus supplicio. Tertius frater Christophorus in turri Freistadiensi fame periit.

Annonæ caritas & pestilentia in ducatu Glogouensi.

Confessi sunt, sicut scribitur, quod agitassent consilia de Principe tradendo hostibus. Tam funestum exitium habuit dignitas huius familiæ. Annus 1483. fuit luctuosus his ciuitatibus, quæ cum respirare debuissent ex bellis tot annorum, subito oppressæ sunt, primum magna annonæ caritate, quam auxit turbatio propter monetam, cum princeps seuerè iuberet tantum valere monetam Vratislauensem. Inediam secuta fuit pestilentia atrocissima, quæ magnam partem populi absumsit.

Saganum incendio perit.

Sequenti anno mediocria fuerunt halcyonia. Iohannes filiam natu maximam nuptum tradidit in Pannoniam cum magna pompa. Anno 1486. 18. Maij Saganum vniuersum incendio periit, unâ cum omnibus templis & monasterijs. Glogouiæ princeps arcem munit, excitata fossa, compulit omnes agrestes ex territorio Glogouiensi in urbem, eosque coegit vt laborarent ad ipsam hyemem usque.

Glogouiensis arx munitur.

Mense Ianuario anni 1487. Salome filia Iohannis desponsata fuit Alberto Monsterbergensi, Henrici filio: Glogouiæ fuit pompa nuptialis. Sponsa nondum egressa erat annum ætatis duodecimum;

num : coniugium dilatum est in annum secundum pòst. Promisit dotem filiae 6000. aureorum, quos in se receperunt ordines.

Autumno tamen anni eiusdem nouam eos postulauit pecuni-
am, qui cum humilimo sermone suam testarentur inopiam, tamen
tyrannicis comminationibus territi, coacti sunt facere quod vole-
bat Princeps, cui promiserunt aureos 18000. Simulabat se redem-
turum ea summa bona sua, quæ partim erant oppignorata, Sed ipse
parabat sibi subsidium ad bellum contra Regem.

BELLVM GLOGOVIENSE.

ORdior narrationem belli non maximi quidem, sed valde tristis
& exitiosi nostræ patriæ, & maioribus nostris, qui concussi
fuerunt continua mole ærumnarum multorum annorum, quem
catalogum miseriarum, vbi legit posteritas, grata mente prædicet
Dei bonitatem, qui hætenus nobis pepercit, ne inuolueremur tam
tragicis calamitatibus, & oremus Deum, vt porro nos suo auxilio
tegat propter Filium, qui est vmbraculum, ne ira Dei totum genus
humanum absorbeat.

Suauis erit hæc lectio nostris popularibus, etsi externos histo-
ria rerum non celeberrimarum frigidius afficit. Et debemus hanc
gratiam patriæ, vt in perpetua memoria vices, quas ipsa sustinuit,
conseruemus, & inde exempla virtutum & modestiæ in tota vita
petamus: sicut sapientissimus inter omnes historicos, Thucydides
narrationibus suis hanc præfixit commonefactionem: Historiam
esse thesaurum vitæ, non tantum declamationem ad delectationem
scriptam. Annotabo igitur seriem omnium rerum, quæ memoria
dignæ sunt.

Dominabatur annos quatuordecim in hoc ducatu Iohannes
Saganensis, varia cum fortuna, quam tamen mores sui ipsi fermè
fingebant, & exhauriebat hanc suam ditionem perpetuis penè bel-
lis, latrocinjs & exactionibus, ita vt omnes ciues, supplices palmas
Deo porrigerent, & peterent liberationem.

Secuta est igitur fatalis mutatio. Nam, sicut Stesichorus eru-
ditè scripsit: Cicadas in campis sonare Tyrannorum scelera, & pe-
tere vindictam à Deo: ita Deus audiit gemitus miseræ & rusticæ
plebis, & Tyrannum ex regno suo deturbari voluit, etsi prius hæc
ditio asperè fuit quassata.

Statuebat Rex Mathias in hunc Ducatum collocare filium
suum nothum, Iohannem Coruinum. Ideo non aliter pacem lar-
gitus fuerat Iohanni, quàm hac conditione, vt post mortem ipsius
ducatus rediret in manus Regis, & ante sexennium omnes ordines
in verba Regis iurauerant. Tulerat hoc ægerrimè Iohannes, tamen
obsecutus tempori aliquamdiu quieuit.

Interea subinde circumspiciebat, quomodo hoc iugum posset excutere, & ducatum transferre ad filias suas. Quærebat igitur illis maritos potentes opibus & armis, qui possent sustinere iram Mathiæ, atq; conuertit se ad Henricum Monsterbergensem, Principem florentem non solum potentia, sed etiam autoritate apud Regem suum Vladislaum, quem totum solus possidebat, & iudicabatur nutu suo armare posse Bohemiam. Deinde sciebat Reges Poloniæ, Bohemiæ & vniuersam Germaniam vnâ cum Cæsare agitare bellum contra Mathiam.

Sperabat igitur Regem, distractum tot curis bellicis, non respecturum ad exiguam hanc ditionem, nec Pannoniam spoliaturum exercitu. Deniq; animabant eum priores successus, quod inuito Rege Margaritam Ciliensem eiecisset, & tamen pacem impetrasset.

Opicius Colo-
accendit bel-
lum Glogo-
uense.

Horum consiliorum autem, quæ Principem & populum euerterunt, architectus fuit Cancellarius Opicius, sacerdos vaser & iniustus. Nam in ipso Principe potius erat rustica quædam ferocia, quàm magna calliditas, ita vt hoc exemplum etiam doceat iniustam πολυπραγμοσύνην, & ambitionem sacerdotum semper fuisse exitiosam Rebuspublicis & regnis. Exitus enim prorsus congruit ad has Regulas: *Εἰμαρτύριον γὰρ τῶν κακῶν βουλευμάτων, κακὰς ἀμείβας ἐστὶν καὶ πᾶσι βροτοῖς.*

Iohannes Glo-
gouiensis pa-
rat nuptias
filiabus suis.

Henricus
Monsterber-
gensis uenit
Glogouiam.

Ineunte anno 1488. vocati sunt ad nuptias Glogouiam Principes, & simul conscripti eò ordines, quos armis terrere volebat, vt facerent imperata. Venerunt Glogouiam die Epiphaniarum, qui tunc erat Dominicus, Henricus Monsterbergensis, & tres filij eius, Albertus, Georgius & Carolus, præterea Dominus Rosenbergius, natus ex filia Henrici Freistadiensis, & plures alij Bohemi, traxerunt secum equites 150. Excepti sunt à Principe honorificè, data illis cœna hora tertiâ noctis: Præses senatus Collegij, quem nominant Præpositum, ex ritu sacro connubia sanxit.

Alberto iuncta est Salome, Georgio Heduigis, Carolo Anna. Postridie fuit apparatus in sacello arcis theatra missa, ea peracta, cum omnes expectarent epulas, Iohannes tragicœdiam exorsus est, quæ ditionem hanc cruore & cæde repleuit. Vocauit ordines nobilitatis & ciuitatum in atrium, locutus est de suo iure, conquestus est præteritas esse filias suas iniquè à Rege, qui patrimonium ipsis eriperet: postulauit igitur, vt moti his causis iuramentum præstarent Principibus Monsterbergensibus, illisq; post mortem suam parerent.

Nouum hoc erat omnibus, & quia ante sexennium obstricti erant iuramento Regi, re deliberata, nobilitas & ciuitates vno consensu responderunt: Futuros sese in potestate sui Domini, quocunque tempore, modo Princeps hac in re ipsis parceret. Non enim posse

posse ipsos discedere à pactis initis cum Rege Mathia. Supplices etiam rogarunt Principem, vt consideratione tantorum malorum, quæ paulò pòst essent secutura, sententiam mutaret.

Disceptatum fuit ea die vsq; ad horam secundam noctis, & acerbæ epulæ conuiujs appositæ sunt. Sequenti die vocauit in curiam multitudinem vrbani, concionatus est ibi de suo iure vsq; ad horam 22. sed frustra: Laborauit deinde per suos singulis diebus, donec ordines, metuentes vim, in consilium venerunt armati.

Tunc die Sabbati, qui erat 12. Ianuarij, Henricus cum omnibus suis discessit. Tandem Princeps conatus est per Senatores aliquos, sibi addictos, populum mouere, vt iurarent, & iactatum fuit, consulem vrbis, Iohannem Keppelium, cuius opera Princeps prius in magnis rebus vsus fuerat, fecisse ipsi aliquam spem populi flectendi. Sed omnia frustra sunt tentata, cum præ oculis versaretur ira Regia. Ciues tamen, ne viderentur reluctari ex contumacia, responderunt, iuratuos se, si prius hoc fecissent nobiles, quorum potior est conditio & locus. Sed Princeps dicebat, si modo obedientem haberet ciuitatem, facile se nobilitatem armis coacturum, vt pareret.

Cum igitur non obtineret, quod volebat, vim meditabatur, & 27. Ianuarij denunciauit Senatui collegij, vt res preciosas Ecclesiæ collocaret in tutum, imminere enim nouos motus. 4. autem Februarij coniugem & filias vnà cum præcipua supellectile suisbussium misit: quia præ se ferebat, Senatum concitare sibi seditionem, ciuibus edictum proposuit, ne quis rerum suarum aliquid ex vrbe exportaret, quod magnos fletus in promiscua multitudine mulierum excitauit.

Iohannes Senatum Glogouiensem insinuat seditionis.

Subinde Princeps interea à nobilitate conabatur extorquere iuramentum, & die Sexto Februarij in arce præcipuos ex nobilitate ita exagitauit, vt Iohannes Crecoicius à Vircheuicio, vir optimus & carus omnibus, ex animi anxietate phrenitide corriperetur, ex qua duodecimo die post mortuus est.

Postridie venit Bregam, in pagum Glogouiæ vicinum, Comes Croscicensis cum comitatu equitum centum, qui putabatur opem laturus esse Iohanni, sed tamen nulla re perfecta abiit. Magnum capiebant dolorem ex illa, vesania Iohannis Silesij Principes. Ideo Fridericus Lignicensis, qui cum imperio Regio præerat Silesiæ, vt maturè turbis illis maderetur, ad diem 10. Februarij conuentum indixerat Lignicj.

Venerunt eò Episcopus Iohannes, Georgius Stenius & alij: Sed Iohannes pertinaciter omnem tractationem pacis reiecit. Quia iam rescuerat, generum suum Georgium Monsterbergensem, collecta manu militum Bohemorum Silesiam attigisse, & perue-

Georgius Monsterbergensis profligatur in ducatu Suidniensi.

nerat ille quidem his ipsis diebus vsq; ad oppidulum Schönau, prope Goltpergam.

Sed Fridericus Lignicensis subito euocauit suam nobilitatem, armavit etiam suos homines Vlrucus Gotschius, illi Bohemos numero 1500. adorti sunt, eosq; ita terruerunt, vt potestati Principis se permitterent, & sponsione facta, quod Silesia excedere, nec militare vellent Iohanni Glogouiensi, dimissi sunt. Ipsi autem Georgio permissum est, vt comitatu equitum 45. ad focerum proficisceretur. Fuit hoc Februarij die nono. Ex Bohemis multi frigore in agris extincti sunt.

Iohannes cum comitatu suo aulico progressus erat Sprottam, vt generum cum exercitu exciperet, sed ibi accepit nuncium de dissipatione suorum. Fremens igitur domum reuersus est. Georgius ad coniugem suam Suibusium profectus est.

Fridericus Lignicensis & Episcopus, cum putarent Iohannem spiritus suos post tantam cladem remissurum, miserunt legatos, qui eum diligenter ad pacem hortati sunt: proposuerunt, cogitaret conatum esse similem insanix, velle præliari cum Rege potentia & fortuna excellentissimo Mathia: parceret igitur sibi suisq;, & tandem resipisceret, sese Regem omni arte placaturos.

Opolienses Principes negant auxilia Iohanni Glogouiensi. Non audijt Iohannes, sed cum de dolo & fraude Georgij Steynij esset prolixè conquestus, legatos re infecta domum remisit. Suum autem idolum Opicium misit ad Principes Opolienses, quos Mathias etiam recens mulctauerat, eosq; ad belli societatem pertrahere nitebatur: Sed illi rectius sapuerunt, neq; malum malo medicari voluerunt. Opicium vacuum dimiserunt, qui in itinere penè interceptus esset ab equitibus Pannonicis.

Mathias Rex mittit exercitum in Silesiam aduersus Iohannem Glogouiensem. Interea nunciatur multorum sermonibus & scriptionibus, Mathiam Regem, irritatum audacia & perfidia Iohannis, mittere exercitum ex Pannonia, cuius ductor præcipuus esset Tetaurus, rei bellicæ imprimis peritus. Nam & Rex ægre ferebat, tam superbè à suo cliente, quem ipse ditauerat, sese contemni, & metuebat, ne suo exemplo Principes Germaniæ ad bellum concitaret.

Iohannes mittit Glogouiensem ad tolerantiam obsidionem. Iohannes nihil motus ea fama, cum semel fortunam suam & aleam belli periclitari decreuisset, vocauit suam nobilitatem in arcem, ab illis obtinuit, vt suo sumtu militem alerent præsidarium, & annonam in arcem importarent. Instituta fuit talis ratio: Qui singulos equos Principi in vsus bellicos debebant, alebant binos pedites, pendebant medimnos olyræ senos, singulos medimnos pisorum, salis medimnum medium, præterea carnes salitæ & duratas fumo, caseos, butyrum & similia.

Vt

Vt autem aliqua simulatione retardaret impetum regionum, iisdem diebus edidit scriptum, quod publicè affixit Vratislaviæ, & alibi, in quo profitebatur, nunquam à suis ordinibus se iuramentum fidelitatis pro generis petiuisse, & minis adduxit aliquos ex ciuitatibus & nobilitate, vt sigilla sua imprimerent. Meliores tamen constanter hoc negauerunt.

Extruxerat Margarita Ciliensis Monachis instituti Bernhardini monasterium in suburbio prope arcem ad Viadri ripam, & erat adiunctus hortus confitus multis egregijs arboribus: quia verò illud ædificium tempore obsidionis poterat esse detrimentosum arci, totum monasterium Princeps funditus demolitus est: Monachis verò donauit nouum domicilium in horto suo suburbano ad orientem, vbi deinde habitarunt.

*Monasterium
Bernhardi-
norum ad ar-
cem destrui-
tur.*

Bohemis, qui à Friderico Lignicense superiori mense fuerant dissipati, impetrauit transitum per Misniam ab Alberto Misnense, qui exercebat inimicitias cum Mathia, & Sprottam vsq; ipsis obuiam profectus est. Adduxit eos Glogouiam s. Martij, qui tunc erat dies Sabbati, antecedens diem Dominicum, quem Ecclesia nominat, Oculi. Distributi erant in quatuor signa, erant numero 1000. instructi armis idoneis.

Transierunt per arcem in aream fori ad curiam circa meridiem: fuit ibi præsto Princeps, cui nunc erat oblata occasio sæuendi in miseram urbem: pro certò relatum est, statuisse illum ex suo furore eijcere ex vrbe omnes ciues, & in vacuas domos collocare Bohemos scelerum suorum ministros. Sed hæc consilia insana dissuasit ipse præfectus Bohemorum, vir non malus, Naslouius.

*Iohannes mu-
nit Glogoui-
am præsidio
Bohemico.*

Vocauit in curiam omnem magistratum vrbis, Senatum, assessores iudiciorum & tribunos opificum; ibi in foro ad populum atroci oratione senatum accusauit, quod seditionem ipsi concitassent inter suos, quòd fidem datam fregissent, ipsum ad Regem essent criminati, & hostem in Silesiam attraxissent.

His dictis, cum ipsi parati essent ad reddendam rationem consiliorum suorum, reiecti sunt, & captiui facti vniuersi, causa nunquam cognita. Claues ciuitatis senatui eripuit, curiam spoliauit, ademit ciuitati literas, continentes antiqua iura & immunitates, ærarium expilauit, pagos & bona ciuitatis fisco suo adiudicauit.

*Iohannes atro-
citer sæuit in
Senatum &
magistratum
Glogouicense.*

In turrim arcis tetram coniecti sunt Senatores fide erga suum Regem & virtute præstantes, quorum nomina sunt ista: Iohannes Keppelius, qui antea fuerat carissimus Principi, Mathias Kelnerus, Caspar Tonfor, Iohannes Pruserus, Antonius Knapius, Bernhardinus Dreissimarchius, & Nicolaus Kunzelius. Iudices vrbanos & tribunos in turres vrbis inclusit eosq; vinctos seruauit in tertium diem vsq; tunc emissi sunt, cum iurassent ipsi fidelitatem, & omnibus bonis, quæ Princeps, ciuitati abstulerat, renunciassent: seruati

Ff iij tamen

tamen sunt in carcere duo, Christophorus Lursius, qui tandem emissus fuit, & Nicolaus Fisch, qui fuit necatus fame. De exitu aliorum suo ordine plura dicemus.

Iohannis securitas cum legere nouum senatum.

Postridie in curia ex plebe legit nouum senatum homines habetes & improbos, qui sub iuramento Principi cesserunt de omnibus bonis Reipublicæ, clauēs ciuitatis tradidit capitaneo Bohemorum. Memoria proditum est, cum senatum recentem ex fece illa plebis legeret, vocatum fuisse cerdonem prodigiosæ staturæ, quem Princeps renunciāuit consulem, is cum diceret, minimè se ad gerendum tale officium esse idoneum, subiiecit Princeps: Equidem tales quæro: nam priores nebulones astutiores erant quam volebam.

Ita quidem tunc sæuist & iussit Tyrannus. 15. Martij ex ciuitate relegauit Christophorum Lursium & coniugem Keppelij foeminam primariam. Freistadij proscripsit Iohannem Scultetum, & Nicolaum Bergmannum. Bohemi graues erant inquilini ciuitati, grassabantur pro suo arbitrio, & silebant omnes leges in vrbe. 24. Martij redijt Suibusio in vrbem coniunx Ducis cum Gynecæo magna cum læticia, quæ tamen ipsis non fuit diuturna.

Septimo Aprilis, qui tunc erat dies secundus festiuitatis in Paschatae, Princeps senatui sacerdotum mandauit, vt collegium præsidio suo sumtu munirent, & propugnacula idoneis in locis exstruerent. Die sequenti fuit exercitus militiæ in vrbe. Inspexit enim Princeps in campo omnes, qui poterant gestare arma. Ciues Glogouienſes numero Bohemos superarunt, sed armis similibus instructi non erant.

Peruenerat Tetaurus in Silesiam, & castra ad Nouoſorum locauerat, ducebat secum exercitum 3500. collectum ex legione nigra Pannonica, ex Rascijs & Triballis, sed illud agmen subinde accessione nouorum militum, à Rege augebatur. Mandabat Tetaurus toti Silesiæ, vt euestigio in castra milites ex uſitata formula mitterent. Sed Fridericus Lignicensis & Episcopus diligenter laborabant de pace, & sperabant Iohannem Principem rediturum ad mentem meliorem. Placuit tamen, vt ex propinquo illi ostenderetur periculum.

Accessit Tetaurus Stinauiam, miserunt eo militem Principes & ciuitates Silesiæ superioris: hæserunt ibi in tertiam septimanam vsque, quia expectabant auxilia ciuitatum Lusaticarum, & omnes abhorrebant à bello. 12. Aprilis Tyrannus vrbe eiecit coniuges & liberos illorum, qui erant captiui.

Glogouia suburbia exuruntur à Iohāne.

Calendis Maij, cum præuideret vicinam obsidionem, suburbium Prosthicense inflammauit, exussit domos, horrea, excidit arbores in hortis: Postridie Bohemi, qui erant Hussitici, templum Cruciferorum euerterunt, sacras vestes induerunt, & imagines per ludibrium in foro vrbis gestarunt.

Quarto

Quarto Maij, qui tunc incidebat in eam dominicam, quam vetustas nominauit Cantate, exoratus est Iohannes precibus Silesiorum, vt veniret ad conuentum in pagum suum Hohekirch. Excepit Principes & Legatos magnifico conuiuio. Erant ibi Tetaurus, Georgius Stenius, legati ciuitatum Vratislaviæ & aliarum.

Proposuit Tetaurus, & proluxa oratione Iohannem ad pacem hortatus est, denunciâns illi mala, quæ passurus esset, si pugnare pergeret cum tanto Rege. Tandem re diu disceptata, Tetaurus dixit: Iohannes Princeps, vide quàm tibi tuisq; velim bene, proficiscere mecum ad Regem, spondeo tibi fidem publicam sine dolo & fraude, promitto etiam, meos milites non venturos interea temporis in tuam ditionem. Apud Regem vero certo tibi veniam & gratiam impetrabo, taliaq; commoda, quæ tu nunquam potuisti sperare.

Iohannes, quem consiliarij ex stulto insanum faciebant, scurrili sermone omnia reijciebat. Suspexit in cœlum atque dixit: Agite, videtis me consenuisse, & ad longa itinera ineptum esse, rupti mihi sunt ramices, & longè propendet scrotum, non videbo ego Hungariam.

Iohannis scurrilitas in colloquio publico.

Offensi tanta scurrilitate Regij, euestigio consurrexerunt, & in castra reuersi sunt. 9. Maij Tetaurus & tota Silesia furioso Principi bellum scripto indixerunt. Eodem die decessit Lignicij Fridericus Princeps, anno ætatis 40. de quo ea fuit opinio, quod si vixisset, & collecto iam exercitu, præsens cum Iohanne colloqui potuisset, hoc bellum non fuisse futurum.

Iohanni indicitur bellum ab ordinibus Silesiæ.

Sequenti die Dominico antecursores Pannonij & Germani ciuitati se ostenderunt. Emissi sunt equites ex vrbe, qui fortunam experirentur, sed nullus fuit successus: duo ex vrbe vulnerati sunt. Interea Iohannes bellum gerebat cum suis suburbij, eoq; die exussit reliqua ædificia suburbana, templa, nosocomia, molas & omnes villas.

Fridericus Primus Lignicensis moritur.

Postridie, qui erat 12. Maij, exercitus Regius ad urbem accessit: castra posita sunt in plaga orientali, ad pagos, Nasteuicium, Schropium & Zarcouium. Gerebant autem bellum mite, quia sperabant Principem, agnita sua temeritate, adhuc insaniam suam muturum.

Glogouiensis obsidionis initium.

Tantum igitur ciuitati intercludebant com meatum, & his primis diebus prope Zarcouium construxerunt pontem super Viadrum, vnde & annonam importabant in castra, & prohibebant ne ex Polonia comeatus in urbem adueheretur. Bohemi præsidarij egressi spoliârunt omnes domos collegij, & proximam plateam lapideam: Princeps, vt præcaueret occasionem motuum, die 13. Maij proposuit edictum, ne amplius campanæ sacræ, aut horologiorum sonarent,

Calendis Iunij, qui fuit dies Sanctæ Trinitati, Iohannes Glogouia eduxit equites 130. transiit Freistadium, infudit se in agrum Sorauensem, abegit aliquot armenta pecorum, & cum diceretur adducturus esse octo millia equitum, reuersus est. 5. Iulij, qui fuit dies profanationis sanctæ Ccenæ, comitati eum sunt 260. pedites Austriaci, qui ad ipsum peruenerant ex Misnia.

Iohannes adducit Glogouiam milites Austriacos.

Die Iunij septimo venerunt in castra Regia milites 4000. missi à Rege ex legione nigra: quia Matthias audiuerat arma parari in Bohemia, fuerunt inter illos selopetarij 400. His copijs auctus Tetaurus cœpit cogitare, quomodo Iohanni detraheret collegium. Nocte, quæ secuta fuit diem Iunij vndecimum, Regij magno labore excitarunt castellum ad ripam fluminis prope collegium, vt inde posset fieri oppugnatio. Explosa fuerunt quidem tormenta creberrimè ista nocte à præsidarijs collegij, sed Regij non sunt deterriti.

Iohannes in prospera dimicat cum Tetauro.

Die sequenti Iohannes, cum desperasset de collegij defensione, statuit aliquid audere. Circa meridiem emisit Bohemos, qui inflammantur ædes & ædificia omnia collegij. Excitato iam incendio, ipse collectis copijs erupit ex vrbe, milites, qui erant in propugnaculo recenti, penè incautos oppressisset, accessit ad ipsum vallum & abduxit duo tormenta, quorum alterum fuit Vratislauenfes, alterum Budissinense, in urbem, quæ demum finito bello fuerunt reddita. Hoc vbi rescivit Tetaurus, subito suis submisit auxilia.

Constiterant primo loco Glogouienfes, deinde Bohemi, postremo agrestes, & quamuis fortiter præliati sunt, tamen multitudine & violentia tormentorum sunt superati et repulsi. Capti sunt ciues 15. Bohemi 40. ceciderunt 17. qui postridie, cum essent induciæ, sunt sepulti. Redeuntibus oppidanis in urbem, totum collegium vnà cum suis templis arsit, similiter platea lapidea & area piscatorum.

Glogouia obsessa aluit multa sacerdotes.

Irruerunt eadem hora in collegium hostes, milites Vratislauenfium, primo, postea Episcopi & alij, qui non modo domos, sed etiam templa spoliarunt, rapuerunt omnia ornamenta, libros & aliam supellectilem sacram. Sacerdotes dissipati sunt, & multi in urbem fugerunt. Fuerunt in vrbe tempore obsidionis sacerdotes septuaginta, inter quos fuit Iohannes Dobergastius Freistadiensis. Nobiles verò viginti septem.

Georgius Monsterbergensis fuit Glogouie tempore obsidionis.

Decimoquarto Iunij Princeps vocauit in curiam ciues & milites, illisq; constituit capitaneos, summum imperium traditum est Georgio Principis genero, sed interea pro suo arbitrio omnia gubernauit, & promiscuè sæuijt Opicius Colo.

His ita constitutis, Princeps obsessos impleuit magnificis promissis, pollicitus est, nunquam se deserturum istam ciuitatem, prius crebrum & sanguinem suum effusurum, nunc verò egredi se, & adductu

ducturum exercitum 22000. qui iam appropinquaret, & breui castra regia dissipaturum. Ita quidem urbem reliquit Iohannes, in quam deinde nunquam rediit.

Decimo sexto Iulij de nocte regij castra propius urbem mouerunt: sed tamen eo die tormentis reiecti sunt. Ex vrbe aliquot equites emissi sunt, qui non bene rem gesserunt. Vicesimo primo Iulij, nocte regij coeperunt urbem circumdare excitatis castellis ex ordine sex, ad portam Polonicam, in monte qui nomen habet ab hirundinibus, ad portam nosocomij, ad templum Diui Iohannis, ad portam Prosthicensem, & ad arcem, illa, cum abundarent multitudine, cito munierunt, vt tormentis peti non possent.

Iohannes Glogouiam deseruit.

Princeps tumultuariam manum militum collegerat ad Sprotam, & expectabat Bohemicum exercitum, qui iam dicebatur aduentare: hisce vero diebus excursionem fecerat ad Boleslauiam, & vrbi rapuerat armenta, hoc fuit nunciatum obsessis-ideo, vt viderentur bene sperare. Opicius 27. Iulij excitauit læticiam sonitu campanarum & cantu in templis.

Aegre tulerunt hoc regij, & nocte sequenti faces & globos ignitos in urbem coniecerunt, sed tamen incendium nullum excitatum est. Moti illo periculo postridie Georgius Dux & Opicius circumierunt, & mandarunt ciuibus, vt ædibus vicinis muro detraherent tecta, nō omnes tamen paruerunt. Venit iisdem diebus in ciuitatem nobilis prædo Sueuus, missus à Principe, ex cuius denunciatione Opicius obsessis proposuit, consociasse arma in Mathiam, & mittere auxilia Iohanni, Reges Poloniae & Bohemiae, Principes Saxonicos & Marchionem, atq; ita regiones non diu victuros. Ipse Sueuus triduo post, cum merueret suo corio, ex vrbe euasit.

Hoc tempore canales aquæductum incisi sunt ab hoste, & aqua intercepta ciuitati. Ultimo Iulij venerunt in castra equites Rascij octingenti. Ideo hoc bellum à rustica plebe nominatum fuit Rascianum. Calendis Iulij accesserunt ad Francosteinum Bohemi 4500. qui excurrerant in vicinas oras, ad ipsa vsq; castra Glogouiensia. Decimo nono Iulij Taurus misit ex castris Rascios 1000. qui ad Suidniciam profecti sunt, vt expectarent motus Bohemorum.

Rascij uenerunt ad Glogouiam.

Sexto Iulij in castra Regis venit multus peditatus, conscriptus in Austria & vicinis locis: triduo post eruperunt oppidani, verum iterum cum clade in urbem compulsi sunt.

Die Diuæ Margaritæ, Opicius magno cum fastu adiit paracum vrbis, ostēdit ipsi literas Principis, quibus nunciabat post quadriduum se affuturum cum exercitu 20000. Rursus igitur theatrica missa cum læticia est decantata. Senatui autem mandauit, vt tentoria in forum collocaret, tormenta ante curiam duceret, legit etiam ex omni numero equites centum, pedites 200. qui veniente Principe facerent eruptionem, regionesq; ab vrbe fugarent.

Misit

Misit eodem die Princeps in urbem virum quendam Alsenium, quem constituēbat imperatorem supremum totius militiæ, sed Bohemi eum sunt aspernati. Naslavius in pomeria ciuitatis collocauit præsidia ex ciuibus & stipendiarijs ad subita pericula.

*Prostha pagus
exurit.*

Decimosexto Iulij stipendiarij ciuitatis excurrerunt, & vicinum pagum Prostham inflammant, totumq; exusserunt. Postridie castra Regia rursus aucta sunt accessione multorum militum pedestrium, qui literis scriptis bellum ciuitati indixerunt.

Die Peccatricis castra mutata sunt: exercitus commigrauit ad pagum Prostham versus plagam occidentalem, & in vicino agro ubiq; castra locata sunt. Eo in metu præsidarij rursus fortunam suam experiri voluerunt, egressi vrbe conflixerunt cum turma hostili, interfectus fuit ex ciuitate quidam ciuis Sprottensis, multiq; vulnerati.

Postridie contracta fuit acrior dimicatio, vbi, cum oppidani timidius refugerent ad urbem, Regij eos longius insecuti pene portam Prosthensem occupassent, accurrentibus tamen pluribus repulsi sunt. Interea fratres duces Monsterbergenses seniores, contracto vndiq; exercitu validissimo, equestri & pedestri, in Silesiam profecti sunt opem laturi Iohanni. Interuenientibus certis pactis per ducatum Suidnicensem transierunt ad Hannouiam vsq;.

Accurrit propere ex Hungaria Iohannes Hauguicius Baro Morauus, qui ex mandato Regis ducebat copias ex legione nigra: coniunxit is sibi equites Rascios missos à Tetauro, cui etiam nunciavit, vt aliquot expeditas cohortes sibi submitteret. Ipso veniente, subito nobilitatem Lignicensem armavit præfectus Ducatus Henricus Zedelicius.

Regij, etsi longe superabantur multitudine ab hostibus, adeo, vt annotatum sit singulis Silesijs fuisse rem cum denis Bohemis, (quod tamen ego non certo affirmo) statuerunt prælio decertare. Instruxit Hauguicius acies quinque, vt altera alteram relcuaret. Rascijs locus pugnandi extra ordinem datus est: prælium commissum est 28. Iulij, quo die fuit æstus intolerabilis, in campis Hannouiensibus.

*Silesij ad Hannouiam
nouam pro-
fligant auxi-
lia Iohannis
Glogouienfis.*

Impetum primum in hostem fecit equitatus Silesius, cui deinde opem tulere Rascij. Submissæ sunt sero re iam inclinata acies secunda, tertia & quarta: Legio nigra, quæ putabatur esse robur exercitus, non fuiteducta ad prælium. Nam Hauguicius non existimabat hostes ita facile cessuros, ideo triarios illos retinebat in ordinibus, vt in subitis casibus alij haberent ad hos receptus.

Sed Silesij terribili boatu tormentorum ita terruerunt Bohemos, vt hoste vix viso in fugam sese conijcerent: potuissent deleri omnes eo die, si Tetaurus misisset equitatum ex castris, sicut promiserat,

ferat, qui ipsis iter Sprottam præcideret. Interfecta fuit ingens multitudo Bohemorum tormentis & gladijs Silesiorum, reliqui ceperunt se Sprottam ad Iohannem, qui non putauerat pugnam in illo loco futuram, ibi posuerunt castra, eaq; munierunt.

Hauguicius reuersus est Hannouiam, collegit suos, vt bellum vrgeret, sed non multo. post cognitum est Bohemos Principes domum esse dilapsos, Iohannem vero retinuisse paucos aliquos, quos distribuisset in præsidia vicinarum vrbiū, Freistadij, Suibusi. Iohannis com-
piæ auxilia-
res dilabun-
tur. Prælij fama cito Gloglouiam perlata est, spargebant Capitanei vrbi, Bohemos fuisse victores, sed facile intellecta fuit vanitas.

Quarto Augusti, Hauguicius cum suis venit Glogouiam & auxit castra Regia.

In vrbe crescebat difficultas victus, & Principe profligato ciues atq; stipendiarij spectabant ad deditionem. Opicius & Dux Georgius militem placarunt rapinis: passim enim spoliabant domos ciuium & sacerdotum, atq; annonam distribuebant inter milites.

Vicesimo septimo Iulij de nocte Regij cœperunt construere sepem cum duplici fossa, quæ totum ambitum vrbi cingebat ab vna ripa Viadri ad alteram: idoneis in locis constituerunt sportas expletas arena. Intra octiduum totum opus perfecerunt, urbemq; ita clauferunt, vt ne canis quidem posset egredi.

Eodem die oppidani obseperunt portam Prosthensem. Nam nosocomij portam sub initium belli statim clauferant.

Die Baptistæ necati, conuenerunt in curia vrba nobiles & ciues, conquesti sunt de miserabili statu rerum suarum, elegerunt Legatos tres, quos miserunt ad Principem, iussi sunt illi exponere calamitatem vrbi, extremas ærumnas obsidionis, & denunciare, non se amplius toleraturos obsidionem.

Vltimo Iulij hostes tormenta grandia in locum munitum prope portam Prosthensem collocarunt, multis ictibus plusquam tertiam partem turris decusserunt, fregerunt ipsam portam, pontem & magnam muri partem: Turre nutante Bohemi conati sunt eam funibus demoliri, & attrahere, vt versus urbem caderet, & quasi nouum propugnaculum efficeret, sed Germani, qui videbant ruderem expletura esse fossam ciuitatis, hoc impedierunt.

Et si vero tormenta multa explosa sunt à Regijs, tamen de industria factum est, ne læderentur homines, quia omnes dolebant vicem ciuium, quos sciebant oppressos esse à Bohemis, neq; plures quàm tres homines toto tempore obsidionis tormentis interfecti sunt, infans, Bohemus & Faber ferrarius.

Glogouia ha-
buit milites
hostes.

Quarto Septembris redierunt legati missi ad Principem, illos comitabatur Busco, qui nominabatur pater Principis, quod eum gestasset

gestasset ex incendio Kifeliensi. Attulit is aliquantum numorum, vt stipendiarij retinerentur in officio, ciuibus autem nunciauit, Principem breui affuturum cum exercitu vniuerso. Expectarent igitur adhuc septimanas sex, & viriliter agerent, se finito bello singulis satisfacturum pro damnis acceptis.

Ciues aperte reclararunt, & testati sunt, non se amplius expectaturos vnum diem. Nobiles & Capitanei tacuerunt. Hoc vbi fuit renunciatum Principi, inuenit rationem, qua ciues compesceret. Octauo Septembris de nocte per flumen immisit in urbem milites 400. quos collegerat ex præsidij vicinarum urbium. Postridie Opicius, cui creuerat animus ex istis nouis auxilijs, cum Duce Georgio vocauit multitudinem in curiam, & multos volebat plectere, qui suaferant deditionem. Mitigatus tamen fuit precibus suorum, pepercit multitudini, aliquos autem inclusit in carceres ad multos dies.

Octauo Septembris in castra Regia venerunt recentes milites, inter alias adducta fuit, bombardæ Suidnicensis, quam trahebant equi 32. castra propius urbem transtulerunt: Tetaurus ab vna parte, Hauguicius ab altera, qui aduexerat bombardam, quam trahebant equi 40. Reuertebatur tunc is ab expugnatione arcis Hencedorffij, quam Iohannes munierat præsidio, sed præsidiarj desperantes de defensione, ipsi arcem inflammârunt & dilapsi sunt.

Decimo Septembris decretum est ex communi consilio in vrbe, vt emitterent equos, quibus iam deficiebat pabulum. Emissi sunt equi 300. quibus singuli insidebant ministri, & iussi sunt euadere per munitiones hostiles. Regij sub auroram eos sunt insectuti, quosdam retraxerunt ex fuga, cæteri euaserunt.

Hiscæ diebus sine intermissione murus tormentis quatiebatur, & is ad plagam Australem late prostratus fuit. Die Mauricij turma quædam regionum adhibitis scalis murum armati adorti sunt cum truci clamore. Bohemi territi audacia hostis relicta custodia ex porta Prosthensi ad Coemiterium Dominicanorum fugerunt, sed Austriaci fortiter sese hosti opposuerunt. Iudicio tamen omnium ciuitas eo die capta fuisset, nisi Tetaurus & Hauguicius proprios suos milites graui cum imperio inuitos à muro reuocassent. Volebant enim parcere ciuitati innoxia.

Mandauit etiam, ne tormentis peteretur turris templi vrbanæ, ne videretur bellum gerere cum religione. Tanta quidem tunc fuit virtus & clementia in his ductoribus. Ex oppidanis aliquot eo die sunt interfecti.

Secundo Octobris Princeps ad ripam Viadri miserat boues ferme trecentos, vt pasceret suos obsessos, sed hostis tota armenta interceptit, & oppidanos delusit.

INTERITVS SENATORVM
GLOGOVIENSIVM.

SVperiori loco recitabam de carcere Senatus Glogouiensis, & tyrannide Principis Iohannis. Quia vero optimi viri circa hoc tempus anni necati inedia decesserunt, referam capita rerum ex scripto quodam, quod ipsi in turri confecerunt, eius hæc ferme est sententia.

Anno, inquit, 1488. octauo Martij, die Sabbati, qui antecede-
cedebat dominicam Oculi, Iohannes Princeps, notus ob enormem tyrannidem, qui fratrem suum Balthasarem fame necauerat, sorores suas in triste eiecerat exilium, Ducissam etiam Margaritam Glogouia per vim expulerat, nos miseros, qui tunc in senatum lecti eramus, captiuos statuit.

*Glogouiensi-
um senatorum
scriptum in
carcere.*

Confinxit in nos crimina atrocia, quasi Regi ipsum prodere decreuissemus, urbem arcemq; in potestatem Regis tradere promississemus, & præterea alia multa. Sed supremum numen testabitur de nostra innocentia, nos nihil tale vnquam conatos esse.

Petebamus vt in legitimo iudicio causa cognosceretur: verum irritæ fuerunt omnes preces. Furens ex ira, duci nos iussit in rotundam turrin arcis, carcerem tetrum & horribilem. Alius etiam vir bonus Nicolaus Fisch coniectus fuit in turrin Polonicam vrbis. Sedimus in eo squalore vsq; ad ferias lætissimi Paschatis, tunc ex instituto Christiano petebamus sanctam Christi cœnam, ea tamen miseris fuit denegata.

Hactenus etiam pauerant nos nostri ex vrbe, sed deinceps & hoc fuit edicto prohibitum: paruo spatio temporis largiti sunt nobis cibum aulicum bis singulis diebus, demum semel.

Cogitent verò pii & boni homines, qualis fuerit vita, quales ærumnæ & animi anxietates nostrum septem hoc tempore, possemus multa narrare, sed commendamus ista propitio Deo. Viximus igitur vna vsq; ad diem Augusti 14. tunc vnus ex nostris Antonius Knappius extinctus est sine ceremonijs sacris, etsi & ipse & nos vna diligenter hoc petebamus. Ita quidem expirauit iste, serio dolens de suis peccatis, & magna pietate intuens misericordiam Dei, cui benefaciat Deus.

Post mortem istius grauius passi sumus, obiecerunt nobis varia & dissimilia scelera, cum tamen teste Deo simus innocentes. Tandem cum nullam inuenirent causam, relictus sumus in carcere, alias quidem nos pascebant, alias cibum detrahebant.

Die natali Virginis dabant aliquid, deinde totum quatridentum nihil accepimus nec cibi nec potus: quilibet vero facile potest æstimare, hoc modo nos diu non fore superstites, postulauimus vsum sacramentorum Ecclesiæ, sed nihil impetrauimus. Nunc qui-

dem intelligimus nobis paratam esse crudelem & tristem necem, nisi quidem ope diuina mirabiliter sustentabimur.

Testamur autem publicè coram omnibus, quicumq; hoc scriptum lecturi sunt, aut audituri, cum arceamur ab usu Sacramentorum Ecclesiæ, nihilominus nos decessuros in vera & sancta fide in Christum, & nos innocentes tam diris affici supplicijs, neq; aliquid in nobis residere culpæ, de qua Princeps nos accusauit in area fori ad curiam, & quotiescunq; ea in nos congerit crimina, equidem affirmamus nobis fieri iniuriam, & prouocamus ad Deum, & quidem Iohanni Principi nostro inclementi respondebimus coram iusto & tremendo tribunali Dei.

Neq; enim difficile est intellectu, siquidem conuincere nos potuisset legitimo modo, non tam crudeliter nos in hoc tetrum antrum detruſos enecaret: verum si in lucem producti fuisset, proculdubio vidit, crudelitatem & iniusticiam suam omnes fuisse cognituros.

Cum igitur omnipotens Deus iuste hoc modo propter peccata nostra nos plectat, tolerabimus patienter & pie. Rogamus vero, vt propter infinitam suam misericordiam tribuat nobis vitæ exitum beatum. Atq; ita oramus omnes bonos, ad quos fama ista perueniet, vt de innocentia nostra testes sint, in gratiam nostri, vxorum & liberorum nostrorum.

Verè enim affirmare possumus, quod honeste & fideliter egerimus. Supplices etiam preces fundant ad Deum pro nobis miseris viris, vt per infinitam misericordiam & mortem suam nos conſoletur in tantis æumnis, largiatur nobis patientiam, & verum fidei robur vsq; ad finem vitæ, & ducat nos in vitam æternam.

Scripta sunt hæc inter dolores & cruciatus inenarrabiles die sexta post ferias Exaltationis Christianæ crucis, fuit vero is decimus nonus Septembris. Paulò post subiecit hæc: Fermè quatuordecim dies nihil cibi aut potus nobis dederunt, parcat illis & omnibus, qui hæc consilia cudunt, propitius Deus.

Die Sabbati post ferias Crucis venerunt, & Nicolaum Kunzelium ex quadam gratia abduxerunt ex turri, nos autem in eadem reliquerunt. Rursus petebamus usum sacramentorum, sed responsi nihil tulimus, rogabamus ne paterentur ita miserabiliter nos perire, sed darent aliquid cibi: attulerunt tunc triginta paruos panes aulicos, duos cantharos impletos cereuisia, & cantharum aquæ: produximus ita vitam vsque ad diem tertium septimanæ, eo die tantum petiuimus potum, dederunt nobis cantharum, qui capiebat mensuras cereuisiæ decem: rursus ad diem Iouis vsq; quieuiamus, ibi in maxima siti propter Deum & beatam ipsius matrem petebamus vnum potum aquæ, nihil obtinuimus. Cruciatum igitur sumus siti inenarrabili, & scitote boni homines, grauius nos torqueri siti quam inedia.

Super

Superuenit deinde nobilis dictus pater Principis, is claues turris ad se recepit & abiit. Relicti igitur sumus in carcere, Deus adsit nobis. Inter hos dolores, anxietates & ærumnas tristissimas, ego Iohannes Keppelius ista scripsi, & atramentum miscui ex fuligine, quam præbuit candela, quæ sit deinde futura nostra conditio, positum est in manu Dei, & in misericordia ipsius. Nam si nobis cibum & potum detrahunt, non diu uiuemus: iuuat & seruet nos Deus.

Hæc quidem est scriptura captiuorum sane miserabilis, præsertim si legatur sermone patrio, qui ex vetusta simplicitate est admodum querulus & lugubris. Miretur sane quis, quomodo in pectus humanum cadere possit tanta rabies immanitatis, & certe talia corda efferantur, ut duriora fiant omnibus in Caucaſo scopulis. Terreant igitur nos talia exempla, & cogitemus de potentia diaboli in impijs, sicut scriptum est: Intrauit in eum satanas.

Rursus etiam subeat animum nostrum cogitatio de ira Dei punientis tragica scelera tragicis exemplis, ut testantur dicta: Qui gladium acceperit, gladio peribit. Visitat Deus iniquitatem patrum in tertiam & quartam generationem. Et manifestum est, multos potentes homines accersere suis familijs & posteritati longam telam tragicorum malorum.

Fuerunt ad ministri tyrannidis Principis præcipuè duo detestanda capita, Opicius, vir vere sacer scelere & immanitate. Deinde Buscus, quem Princeps vocabat patrem, quibus tamen etiam improbitas non fuit impunita. Nam Opicium exulem tota Silesia est execrata tanquam κατὰρα, & commune piaculum: Alter autem, quod claues turris Glogouia abstulisset, Freistadij finito bello capitali supplicio affectus est.

*Glogouienſes
ſenatores in
turri arctis
extinguuntur.*

Sub initium Octobris mortui sunt quatuor, Iohannes Keppelius, Mathias Kellerus, Iohannes Pruferus, & Caspar Tonſor. Scriptum est, eos in agone, ut leones horribili voce ululasse, & frustra misericordiam hominum implorasse. Gestati sunt nudi, spoliati omnibus vestibus, quas habuerant in turri satis elegantes, impositi scalis, ad sepulturam in templum Dominicanorum quinto Octobris, qui erat Dominicus, hora quarta noctis, & sepulti sunt in ambitu Monasterij.

Triduo post septimo Octobris extinctus est etiam Bernhardinus Dreiffmargius, quem exportarunt ad sepulturam amictum indusio, quod vix umbilicum attingebat, sed concionator Monasterij eum vestiit & sepelijt honorifice. Nicolaus Kuntzelius, quem ex turri extraxerant, mortuus est 17. Octobris. Extincta est moerere animi etiam Casparis Tonſoris coniunx.

Glogouienſi-
bus ſenatio-
ribus erigitur
Cenotaphion.

Edictum fuit, ne qua illorum mentio publice aut priuatim fieret, vt quaſi memoria eorum vniuerſa deleteretur, ſed longe aliter reſceſcit. Nam vbi iuſto Dei iudicio facta eſt rerum commutatio, ſunt illis peractæ publice exequiæ, & vt extaret monumentum ad poſteritatem, erectum eſt illis in primario templo vrbiſ Cenotaphion cum pictura, illiſq; rudior illa ætas inſcripſit hos verſus :

Leſtor aue, lachrymanda leges, memoranda notatu,

Quæ peperit quondam liuor & ambitio.

Accurrunt tacite Princeps cum Principe, tandem

In Sleſiam, vt fundant intoleranda mala.

Inclytus Hungariæ vt nouit Rex rite Mathias,

Vallauit populo mœnia Glogouiæ.

Illico & iniuſte clauſit Ducis ira Iohannis

Carcere, conſilij quos habuere viros.

Ille cibum negat, his exhaustis viribus heu mox,

Dira fames vitam ſoluit, & aſtra petunt.

Rem cape, mille, quadringent: octogint: ſimul octo,

Horum, qui legis hæc, dic miſerere Deus.

Freiſtadium
incenditur
à militibus
præſidiarijs.

Decimo tertio Octobris fuit monomachia in campo ex pacto inter Bohemum oppidanum & Polonum hoſtem magnæ ſtaturæ virum, Bohemus fuit victor. Dies 14. fuit fatalis Freiſtadio. Deſperabat iam tyrannus de ſua ſalute, nec poterat ex inopia pecuniæ Bohemos amplius alere & retinere in præſidijs. Fremens igitur ira paulò ante vesperam, quæ iam erat feſtiua propter memoriam Heduigis Sileſiæ, cui dies ſequens eſt dicatus, mandat præſidiarijs, vt ſequenti nocte oppidum diuerſis in locis incendiant, rapiant quæ poſſent & abeant.

His mandatis datis, ipſe monſtrum hominis oppido exceſſit. Bohemi auari & crudeles paruerunt, hora quarta noctis urbem inflammant, quæ tota incendio periit præter arcem, domum paræci, & ſcholam. Supelleſtilem, quam ciues exportabant ex flamma, abripiebant Bohemi, quorum erant 400. Tetaurus illis fide publica cauit, & permiſit vt domum redirent. Arx fuit munita præſidio aliquot militum.

Circa hoc tempus inualeſcebat fames Glogouiæ. Nam prius mediocris fuerat rerum neceſſariarum copia. Scribunt vnum pium emtum fuiſſe ſex numulis, gallinam ſex groſſulis Sileſijs, ternos medimnos auenæ ſingulis aureis Rhenenſibus, quindecim caſeolos ſex cruciatibus: Cereuiſiæ maximum præcium fuit in vas vna marca, hoc eſt, viginti quatuor groſſi Albi: & dicitur ea fuiſſe proba: ſed ad exitum Septembris non potuit amplius haberi.

Hiſce

Hiscē etiam diebus Bohemi cœperunt mactare equos pro cibo, & rapiebant passim panem & potum tanquam latrones. Vagati sunt ex illo victu insalubri contagiosi morbi in ciuitate, & multi ex præsidarijs extincti, & cadauera eorum abiecta hinc inde. Scribunt aliquos ex Bohemis mortuos fuisse in cœmiterio Dominicanorum sepultos, astabat autem inter reliquos spectatores quidam adolescens scribe Capitanei Naslouij, ille eo ipso momento cecidit ex paroxismo Epilepsiæ in terram tanquam mortuus, eum Bohemi subito in sepulchrum abiecerunt, cum autem ille oculos attolleret, & ingemisceret, & aliqui inclamarent milites, viuere istum, Bohemi tamen terram iniecerunt, eumq; viuum sepelierunt: Omnino enim deinceps ipsi moriendum fuisse dicebant.

*Glogouia ob-
fessa sustinuit
magnam fa-
mem.*

Vicesimo quarto Octobris Regij infoeliciter oppugnarunt templum S. Georgij in suburbio flumentano, quod Princeps munierat, vt esset propugnaculum. Concusserunt illud tormentis per triduum tanta cum violentia, vt bombardæ Lignicensis vastæ magnitudinis dissiliret, tamen præsidarij hostem reiecerunt. Propter rem bene gestam publicam læticiam cantu celebrauit Opicius.

*S. Georgij
templum in
suburbio fru-
stra tentatur
à Regijs.*

Regij prope arcem extruxerunt semitam per flumen, vt transire possent ad loca collegij, vbi liberet. Vicesimo nono Octobris fuerunt in curia vnâ magistratus omnes in vrbe, & palam significarunt Opicio & Duci Georgio, non inuenire se vllam rationem, quomodo diutius possit tolerari obsidio. Cederent igitur temporī, & vltimæ necessitati: illi aliquandiu tergiuersati promiserunt, se responsuros die sequenti: sed ipsi postridie de nocte ducti sunt clam per flumen, & euaserunt per syluas: post triduum Opicius misit literas in urbem, sed nuncius cum contumelia reiectus est. Vltimo Octobris magistratus pactus est inducias cum hostibus, cœptum est agi de pace, & nulla amplius tormenta explosa sunt.

*Georgius
Monsterber-
gensis & O-
picius Colo-
profugiunt
Glogouia.*

Tertio Nouembris Tetaurus proposuit conditiones tales: Expectarent omnes rescriptum Regis, & illius se permitterent postestati sine exceptione. Ciuibus, quod fideliter erga Regem suum egissent, promisit securitatem & beneuolentiam Regis. Nobilibus mandauit cogitare, quomodo satisfacerent Regi, contra quem gestassent arma. Militibus præsidarijs hæc proposuit. Exoluant omne æs alienum contractum apud ciues, refarciant damna, sint captiui Regis, neq; militent contra ipsum spatio vnus anni, nullas amplius domos in vrbe demoliantur, nec causam damni alicui præbeant, permisit vt exirent & colligerent ligna: & cum non assentirentur conditionibus propositis, rursus eos inclusit, vt deliberarent.

*Glogouia de-
ditur exerci-
tui Mathiae.*

Interea deficiebat victus in ciuitate, & ingrauescebat fames, ideo omnes supplices, orabant Tetaurum, vt aliquid ex conditi-
nibus mitigaret, ipse misertus inopiæ obfessorum, decimotertio
Nouembris concessit vt exirent, & emerent victum in castris: po-
stridie vero tota res fuit transacta. Inusitatum tunc fuit gelu, ita
vt flumen glaciæ concreveret, & pontem regionum plane euerte-
ret. Decimo sexto demum die Nouembris restituta sunt com-
mercia, apertæ portæ ciuitatis, oppidani exiuerunt maximo nume-
ro, liberati ex diuturna captiuitate, læti emerunt necessaria ad vi-
ctum. Regij ingressi conspexerunt ciuitatem, & iuerunt ad bal-
neum.

Postridie, qui fuit dies Dominicus, præsidarij vrbe excesser-
runt, iussi sunt exoluere debita ciuibus, verum cum ipsi propera-
rent & essent armati, euaserunt: ægroti, quorum fuit ingens nu-
merus, eiectione sunt ex ciuitate & misere perierunt. Ipse Tetaurus in-
ermis cum paucis equitibus in ciuitatem venit, & cum mandata de
aliquibus rebus dedisset, in castra reuersus est. Hungari splendide
sonantibus tubis & tympanis circa meridiem arcem occuparunt.
Ex omni vicinia apportata est annona, potus & res necessariae in
urbem.

Die decimo octauo Nouembris, Tetaurus cum præfectis præ-
cipuis primarium templum ingressus est, & cantu Deo gratiæ actæ
sunt pro pace. Postridie ciuitas iurauit in verba Regis: nobilitas
impetrauit dilationem ad initium vsque noui anni. Eodem die ci-
uitati sunt redditæ clauēs portarum, & promisit Tetaurus, se pri-
mo quoque tempore post rescriptum Regis etiam omnia bona ipsis
restituturum.

*Iohannes na-
gatur exul.*

Iohannes Princeps sub exitum Octobris Suibusio profuge-
rat, & hoc tempore oberrabat in Polonia, venit ad Casimirum Re-
gem, ab eo petijt auxilia contra Mathiam, sed quamuis ipsi prius
fuerat ostensa aliqua spes: tamen, sicut infœlicium rari sunt amici,
iussus est relinquere regnum: neque enim Regem ipsius causa motus
esse bellum. Venit deinde Opoliam, vt illos Principes concia-
ret contra Regem, sed nunquam in conspectum ipsorum admissus
est. Mœrens igitur & gemens profectus est Glocium, in itinere
insecuti sunt eum equites Nissenfes, ab illis pene fuisset comprehen-
sus, ex comitatu quidem plerique capti sunt, ipse autem prolapsus ex
equo latuit in paludibus & syluis aliquot dies, tandem vir rusticus
vexit eum Glocium: ibi, cum ex frigore & dolore animi periculo-
sum contraxisset morbum, diu decubuit: venit ad eum vxor cum fi-
liabus, habitauerunt in oppido in vulgari domo, & fortunam, quam
sibi finxit, passus est.

Die 22. Nouembris, Tetaurus exercitum ex castris duxit oc-
cupaturus reliquas vrbes, quæ adhuc tenebantur præsidio Iohannis.
Tetaurus

Tetaurus quidem profectus est ad oppugnandam Sprottam, Hauguicius Freistadium. Hungari incolas passim crudeliter afflixerunt, & ciuitates oppressæ à præfidiarijs non poterant petere pacem. Calendis Decembris Freistadium fecit deditionem, quia ^{Freistadium deditur Mathie Regi.} vrbs erat vasta & inops: arx vero à præfidiarijs defensa est ad ipsum usque tempus Quadragesimæ: & cum oppidani crebro peterentur tormentis, interfectus est quidam præfectus Regius magni nominis Sturmius: tandem, cum Iohannes ultro renunciaret omni suo iuri in ducatu, illi arce excesserunt, quibus tamen nunquam fuerat suprema vis adhibita à Regijs.

Cogitent vero nostri ciues, qualis fuerit fortuna nostrorum ^{Glogouienfis ducatus calamitates.} maiorum, qui in illis fauillis & ruderibus exustæ ciuitatis casas & tuguria aliqua vilia excitauerant, in quibus ipsis, propter pericula globorum ex tormentis, securi non poterant cum suis paruis natis & puerperis consistere. Vetustas non male dixit, Amandam & colendam esse pacem. In ea enim liberos sepelire parentes, cum tempore belli parentes efferant liberos: & in eadem homines dormientes ad vñtatas operas excitari cantu galli & sonitu campanarum, in bello vero clangore buccinarum & crepitu tympanorum ciues ad necem euocari.

Die Mariæ conceptæ constitutus est nomine Regis præfectus ^{Glogouienfis Ducatus deponitur Ioanni Coruino.} ducatus Vrbanus Nimcius, vir peritus rei militaris, sed auarus & rapax, illi denuo Glogouienfes præstiterunt iuramentum fidelitatis, & iurarunt in verba Regis & Iohannis Coruini filij. Legitimum senatum, in quo fuit Melchior Dreissimargius: ciuitati detraxit mediam partem vectigalis publici, & molas flumentanas, quas tamen deinde ex beneficio Regis recuperarunt.

Statim post brumam Vilhelmus Tetaurus bellator egregius reuocatus est à Rege in Pannoniam. Milites ciuitatum dimissi sunt domum. Ex Regio exercitu copiarum aliquot missæ sunt, quæ occuparunt Francoftenum & Monsterbergam. Tertio Calendas Ianuarij vrbs & arx Sprottensis Regijs fecit deditionem. Venit in potestatem Regis eodem tempore etiam Grunberga. ^{Sprotta deditur Mathie Regi.}

Post diem Epiphaniarum omnes copiarum Regis profectæ sunt ad oppugnandum Suibusium. Erat in vrbe coniunx Iohannis cum filiabus. Oppidum deditum est 15. Februarij, arx 17. Magnis precibus orabat ducissa, vt hæc vnica vrbs sibi relinqueretur pro habitatione, sed nihil impetrauit: permissum tamen est, vt inde auheret suam supellectilem. Inter magnos igitur dolores filias collocauit in currus, profecta est Stinauiam ad matrem, & inde Glocium ad maritum ægrotum. Suibusium attributum est Baroni Hungarico. ^{Suibusium deditur Regi Mathie.}

Glogouia mense Ianuario misit Legatum ad Regem, vt recu-
peraret iura ciuitatis, quæ ipsis interuertebat Capitaneus, & peteret
libertatem ab oneribus publicis in aliquot annos, vt possent respi-
rare post tantas ærumnas. Rex clementer eos affatus est, promi-
sit se illis liberaliter benefacturum, daturum etiam immunitatem
in triennium, modo expectarent, donec ipse veniret in Silesiam,
quod futurum esset breui. Nam decreuerat ex Silesia bellum infer-
re Casimiro Polonico & tandem eum retundere, ne ipsi deinceps
facefferet negotium. Ideo non modo priores copias in Silesia reti-
nuit, sed etiam submisit noua agmina Pannoniorum, vt ea haberet
ad manus, vbi opus esset.

Occupato ducatu Glogouiensi copiæ Regiæ bifariam distri-
butæ sunt. Hauguicius cum suis transijt in Lusatiam inferiorem
ad limites Marchionis Iohannis. Copiæ autem, quæ occupauerant
Francoftenum, profectæ sunt in Lusatiam superiorem ad fines Du-
cum Saxoniarum. Mathias enim iudicabat Principes illos alieno
esse à se animo, illos fauisse Principi Iohanni, & nunc auxilia missu-
ros esse Cæsari: ideo vt retinerentur domi, terruit eos domestico
bello. Hæserunt ibi in tertium vsq; mensem, longiq; tractus vasta-
ti sunt.

Principes Saxoniarum & Marchio collectis copijs sese munie-
bant, multos ex illis prædonibus occiderunt, & videbatur res spe-
ctare ad graue bellum. Venit autem in Silesiam, missus à Rege,
Iohannes Varadiensis, vir præditus egregia animi dexteritate: is
primum negocia quædam Vratislaviæ expediuit. Nam ineunte
anno Rex dederat signa offensionis erga urbem, & mandauerat, ne
pro more suo mutarent magistratum, donec ipse veniret. Istos mo-
tus sopiuit Episcopus.

Venit deinde Glogouiam 23. Aprilis, qui fuit eo anno quar-
tus dies in festiuitate Paschatis, fuerunt præsto Legati Ducis Iohan-
nis, Opicius Colo, Ernestus Tschamerus & alij, qui nomine Ioh-
annis renunciarunt toti Ducatui, eumq; Regi resignarunt. Gra-
ui contumelia affectus fuit Opicius, & tanquam pestis huius ditio-
nis iussus est vrbe excedere. Episcopus fuit æquior sacerdotibus,
& quamuis Rex ciuitati promississet immunitatem, ne quid exol-
uerent ex vilitatis censibus ad triennium, tamen mandauit, vt ali-
quid darent sacerdotibus præsentibus ad urbem.

Iohannes Du-
catum Glogo-
uiensem resi-
gnat in manus
Regis Ma-
thiæ.

Iohannes Va-
radiensis Epi-
scopus Prin-
cipes Saxoni-
cos & Mar-
chicos recon-
ciliat Regi
Mathiæ.

Sub medium mensis Maij fuit in oppido Luca, ibi sedauit
bellum inter Regem & principes vicinos, quo nomine non dubium
est, illum optime meritum esse de Silesia. Post eam reconciliatio-
nem quassatus est Conradus Albus Olsnicensis. Milites ex Lusa-
tia superiori regressi sunt in Ducatum Suidnicensem, ibiq; graues
fuerunt hospites ciuitatibus & agrestibus. Omnes enim mulcta-
runt & duriter afflixerunt.

Haugui-

Hauguicius vero adortus est Conradum propter hanc causam. Ante annum decimumquartum fuerat reconciliatus Regi, & receperat suas vrbes, ita vt eas regeret tanquam gubernator: hoc anno vero mense Februario, cum mortua esset Salome vidua Ducis Venceslai Stinauiensis, socrus Iohannis Saganensis, ipse tanquam verus hæres Stinauiam ad se inconsulto Regi traduxerat. Hoc facto offensus Rex, mandauit suis Capitaneis, vt eum prorsus eijcerent.

Salome Stinauiensis moritur.

Diu rem distulit Hauguicius, & quamuis milites in vrbes distribuerat, tamen à vi abstinebat. Venerat autem in Silesiam Despotus Rasciæ, missus à Rege cum equitibus ter mille, belli Polonici causa: fuit is Glogouiæ mense Maio, postea profectus est in oppida Conradi Albi. Mense Septembri circa diem natalem Mariæ, cum Mathias sententiam non mutaret, & Despotus vrgeret, Hauguicius militem ex oppidis in campum eduxit, postulauit à Conrado, vt omni suo Ducatu cederet, eumq; in manus Regis traderet.

Conradus Albus Olsuicensis eijcitur ex suo ducatu.

Conradus Princeps prudens & bonus, cum nollet inutili pertinacia sibi & Silesiæ creare periculum, obtemperauit. Reliquerunt ipsi solum arcem Aurientem, & promisit ipsi Rex in victum singulis annis aureos 1600. Paulò post Stinauiensis & Rudensis ditio iurauit in verba Regis, & Georgij Stenij, qui promisit, se duas sorores mortuæ Ducissæ placaturum data pecunia. Erant illæ, Abbatissa Trebnicensis & Catharina vxor Iohannis Saganensis.

Georgius Stenius adipiscitur Stinauiam & Rudnam.

Hauguicius deinde excussit aliquot nobiles, qui fouebant prædones in suis arcibus. Baronibus etiam Donauiensibus ex mandato Regis ademit agrum Hernstadiensem. Deinde afflixit Principes Opolienses, eosq; grandi pecunia multauit. Tandem pertæsus tam crudelium vastationum, paulò ante brumam militem in Morauiam abduxit.

Donauiensibus Baronibus adimitur Hernstadiensis ditio.

Talem exitum sortitum fuit bellum excitatum à furioso & crudeli Principe Iohanne, & tota Silesia insania ipsius pene fuit pessundata. Imprimis vero misera Glogouia fuit oppressa malis & ærumnis intolerabilibus. Nam finito bello incendium vrbis, si quid mansit reliquum, absumsit. Grassatum fuit illud nocte, quæ præcessit diem 28. Maij, anni 1489. quo eo anno celebrata fuit memoria triumphi Filij Dei ascendentis in cælum.

Glogouia incendio perijt.

In platea nosocomij ignis excitatus fuit hora quarta noctis negligentia mulieris, quæ cum ad lucernam florem filiginis excuteret, facem ardentem in conclauis reliquerat. Exustæ sunt tres partes vrbis, inter alia domus paræcialis & monasterium virginum, in quo vna ex virginibus fuit suffocata: Perierunt in flamma homines 18. pars ciuitatis ad plagam occidentalem mansit.

Capita

Capitaneus ducatus sæuñt in scribam Reipublicæ Danielelem Timonem Freistadiensem, coniecit eum in turrim, vbi alterum crus & dentes ex lapsu perfregit, iussit eum amoueri ex officio. Erat vir doctus & celebris in Silesia, sed venerat in odium apud Capitaneum, quod putaretur intelligere artes ipsius non bonas, easq; significasse Regi, cum notus esset aulæ.

Glogouia accipit beneficium à Rege Mathia.

Ciuitas à Rege impetrauit immunitatem in decennium, & mandatum est Capitaneo, vt omnia in priorem locum restitueret, & bona adempta ciuitati redderet. Receptus est in gratiam à Rege, cum culpam deprecatus esset, Ernestus Tschamerus, qui fuit intimus Iohanni, & ciuitatibus non carus. Hyeme eiusdem anni misit Rex Glogouiam Legatum, cui mandata dederat, vt cognosceret, ecquid abuteretur sua potestate capitaneus ducatus.

Timo Freistadiensis publice eum de iniusta violentia accusauit, res tamen, cum Capitaneus argenteis lanceis pugnaret, fuit suppressa. Etiam in hoc Ducatu propositum est mandatum Regium, quod iubebat ostendere literas de censibus Ecclesiasticis: quia Rex iudicabat vsuris exhauriri suas regiones, & ipse pecuniam ad futurum bellum colligebat.

Mathias ornauit Glogouiam.

Ineunte anno 1490. nobilitas & ciuitates concordēs miserunt legationem ad Regem, quæ peteret remissionem censuum sacrorum in aliquot annos, donec Ducatus posset se colligere, impetrarunt immunitatem in triennium. Inprimis autem Rex benigne complexus est ciuitatem Glogouiensem propter fidem, eamq; singulari munere ornauit, vt vteretur insigni ipsius Regis, coruo gestante annulum, & cera rubea. Multum quidem commodasset vrbi huic, quæ egregie erga ipsum in fide fuit constans, Mathias, si diutius vixisset: Extinctus vero fuit Apoplexia quinto Aprilis. Nono Maij, qui fuit dies Dominicus, quem Ecclesia nominat Cantate, solennes exequiæ ipsi Glogouiae peractæ sunt in templo vrbs primario. Regnauit post eum Vladislaus.

Mathie Regi Glogouie peraguntur exequiæ.

Graues fuerunt lites ordinibus in ducatu cum sacerdotibus, qui spreto edicto Regio postulabant suos census. Urbanus Nimicius Capitaneus, qui fuit receptator prædonum, & collocauerat Sprottam ministros, qui exercebant latrocinia, remotus est ab officio mense Septembri. Iohannes enim Coruinus profligatus à corpore Vladislai, & illi tandem reconciliatus, cessit Regi de possessione Ducatus.

Iohānes Coruinus amittit ducatum Glogouiensem.

Pridie Calendas Octobris ordines absoluti sunt à iuramento præstito Coruino: eodem die iuratum est Glogouiae in verba Vladislai, qui instituit Capitaneum Ducatus Christophorum Talcebergium.

Mense

Mense Nouembri nobilitas & ciuitates missa legatione impetrarunt à Vladislao confirmationem immunitatis triennalis contra sacerdotes. Conradus Olfnicensis & Henricus Monsterbergensis amissas suas vrbes recuperarunt. Elapsus etiam est fuga ex Silesia Georgius Stenius, & ditio Stinauiensis reddita est duabus fororibus, Abbatissæ Trebnicensi & Catharinæ Saganensi. Talcebergio mense Decembri, ita mandante Casimiro Teschinensi, præfide prouinciæ nomine Regis, successit Glogouiæ nouus capitaneus.

Georgius Stenius eijsitur ex Silesia.

Sub initium statim regni Vladislai omnis Silesia fuit infesta latrocinjs, prædabantur tunc latrones magni nominis, Sueuus, Maxius, Cotbusius, quos valde segniter reprimebant præfecti Regij. Anno proximo post Ducatus Glogouiensis rursus mutauit Dominum. Facta fuerat pax inter Vladislaum Regem & Iohannem Albertum Principem, fratrem Regis, huic Rex donauit in Silesia Ducatus, Glogouiensem & Tropauensem, cum Casimirus pater adhuc esset superstes.

Venit Glogouiam Casimirus Teschinensis Silesiæ præses Dominica proxima post Christianum Pascha, ordines Ducatus exemit ab obedientia Vladislai, & iussit eos iurare Alberto Polono. Deliberatum fuit aliquandiu ab ordinibus, vtrum hoc expediret.

Iohannes Albertus efficitur dominus ducatus Glogouiensis.

Verum cum Regij exposuissent, non propterea Ducatum auelli à regno Bohemiæ, sed manere eos ciues eiusdem Regni, sicut prius, omnes sunt assensi. Capitaneus renunciatus est Iohannes Polacus Ceruicouius vir militaris, sed sæuus & iniustus.

TYRANNIS EDITA IN CIVITATE.

tem Glogouiensem & reliquas à Polaco capitaneo ducatus.

Apuđ Iohannem Principem fuerat flabellum & administer ad varia scelera quidam relatus inter nobilitatem, vt arbitror, Buscus, quem nominabant patrem Principis, is post profligatum suum Principem fuerat aliquandiu hinc inde vagatus: Hoc vero anno comprehenderunt eum Freistadienses: venerunt Freistadium, vocati eò, legati Glogouiensium die Dominicæ Ascensionis, tota nocte sequenti Buscum in equuleo suspensum excruciarunt, qui non solum historiam vitæ & scelerum suorum recitabat, sed etiam nominabat, quos habuisset socios & adiutores, quod deinde multos offendit.

Buscus minister Iohannis Glogouiensis afficitur supplicio.

Glogouienſis
ducatus ordi-
nes diſtrahun-
tur.

Necauerat Balthaſarem Principis fratrem, vxorem eius Saga-
no eiecerat, Theophilum Bergmannum Sprottæ interfecerat, cla-
ues Glogouia abſtulerat, & Senatores in turri fame fuſtulerat: ob
hæc ſcelera poſtridie ipſi in foro ceruices abſciſſæ ſunt. Nobilitas
accenſa à quibuſdam, quorum famam attigerat Buſcus, ob hanc cau-
ſam fuit irata ciuitatibus, & ſecutæ ſunt inde inimicitia non leues,
ita vt vix deinceps, vera potuerit coaleſcere beneuolentia inter ip-
ſos, cum magno malo publico.

Nam, vt leniſſime dicam, in diſſidijs ordinum coniunctorum
ſub eodem imperio, omnino illud Thucydideum verum eſt:

Ἐν τῷ Διγλάσσειν τῆς γνώμης, καὶ αἱ Διφοραὶ τῶν ἔργων καὶ Σιτανται :

Vbi ſententiæ ſociorum diſcordes ſunt, etiam contrariæ ſuſcipiun-
tur actiones.

Accendebat vero vltro odia iſta Polacus, qui propter memo-
riam Mathiæ Regis & bellorum Polonicorum, ciuitates, quæ Re-
gi fuerant fideles, oderat, conabatur ipſorum libertatem abolere, ra-
pere bona publica, & ipſas ciuitates redigere in ſeruitutem Scytia-
cam. Auellebat igitur nobilitatem à ciuitatibus, & augebat diſſen-
ſiones vbi poterat. In ipſo Senatu ſpargebat ſemina diſſidiorum,
& cum tribuni opificum cœpiſſent diſſentire à conſule vrbiſ Mel-
chiore Dreiffimargio, ipſe odia illa amplificauit, ciuitatem ad Re-
gem criminatus eſt, & tandem in eam crudeliter ſæuijt.

Iohannes Va-
radienſis Mo-
nachus uenit
Glogouiam.

Anno 1492. venit Glogouiam Iohannes quondam Epico-
pus Varadienſis & Olomucenſis, quem euexerant ſtudia Poëtices
& Philoſophiæ ad tantum ſtigium, vt Mathiam Regem totum
poſſideret, Eo vero mortuo noua ipſum inceſſit religio, & ingreſſus
eſt ordinem monachorum Bernhardinorum. Templum igitur re-
cens ſui ſodalitij in horto Principis in ſuburbio orientali hoc anno
Glogouia ex ritu Pontificio conſecrauit.

Iohannes Po-
lacus euerſit
Glogouiam.

Polonia Rex renunciatus eſt Iohannes Albertus Glogouien-
ſis: fuit apud ſuum Principem Polacus, redijt ſub exitum anni, & à
miſeris ciuitatibus nouum vectigal cereuiſiæ extorſit, in ſingulos
enim medimnos tritici impoſuit ſingulos groſſos Vratiſlauenſes.
Sub initium quadrageſimæ anni 1493. vbi ſolent creari noui ma-
giſtratus vrbanus, Polacus contra leges ciuitatis totum ſenatum
Glogouia mutauit, & priores omnes loco mouit, iubente illo idem
factum eſt in magiſtratu inferiori. Legit autem illos, quos ſciebat
non aduerſaturos eſſe ſuis conſilijs.

Martinus Ar-
noldus Glogo-
uia capitur.

Glogouia ex-
citatur motus
populi contra
capitaneum.

Geſſerat conſulatum ſuperioribus annis Martinus Arnoldus,
is acriter iura ciuitatis contra præfectum defenderat: eum igitur vt
plecteret ex inſidijs comprehendit in ſuburbio 9. Martij, qui erat
dies Sabbati antecedens Dominicam Lætare, & cum eo Nicolaum
Lincium, vtrumq; coniecit in turrim arcis: poſtridie, vbi violentia
iſta multitudini vrbanæ innotuit, ſonitu campanarum populus ad
arma vocatus eſt.

Conſti-

Constiterunt armati ante curiam, & reposcebant captiuos, responsum est à senatu, ductos esse illos in arcem, missi etiam, qui nomine populi illos expeterent. Respondit præfectus, ex mandato Regis se ista fecisse, expectarent igitur eius rescriptum: promisit tamen, se illos non necaturum. Motus populi irati non potuerunt sedari ante vesperam. Ablegati sunt ad Regem Albertum, qui tunc erat Posnaniae, nomine senatus & ciuitatis Legati sedecim, sed nihil impetrarunt: quia animum Regis nimis creduli plane exulcerauerat Polacus: denuo urgente plebe profecti sunt in aulam post Pascha nullo etiam cum successu.

Sacerdotes ægre ferebant immunitatibus ordinum diminutos esse suos census, ideo apud Regem continuo urgebant, ut res restitueretur in integrum, & videbatur Rex morem esse gesturus Episcopo Vratislauenſi, qui 20. Aprilis, ita petente Rege, venit Glogouiam, sed Rex ad diem constitutum suos non misit: Polaco tamen, qui adueniente Episcopo vrbe excesserat, profecturus Posnaniam, nunciauit, ut ex itinere domum rediret, & obseruaret Episcopum.

Sub ferias Dominicæ Ascensionis senatus obtemperans præfecto, qui omnia poterat in aula, captiuos statuit ciues decem, qui putabantur fuisse autores motus vrbanis. Accidit hoc præter multorum expectationem, quia sperabant senatum potius laboraturum, ut cæteri dimitterentur.

Die Apostolorum Petri & Pauli accesserunt Glogouiam Legati Regis & Episcopi Vratislauenſis. Regis fuerunt Ambrosius Pampouius, qui multos magistratus in Polonia gerebat, Raphaël Liscinius magister aulae Regiae, Iohannes Lubrantius D. & Iohannes Sapientius.

Glogouienſium ciuitatum actiones coram Legatis Regijs.

Primis diebus disputatum est de censibus sacris, & tandem assentientibus Legatis Episcopi & Sacerdotibus facta talis transactio, ut per quinquennium aliquid remitterent sacerdotes, deinde rursus vterentur suo iure. Quinto Iulij coeperunt disputationes inter nobilitatem & ciuitates: Polacus adiunxit sibi nobilitatem, conquestus est de ciuitatibus, quod non essent audientes dicto, & varia comminiscabatur, sicut solent homines vafri & sanguinarii. Producti sunt captiui in conspectum legatorum, qui deserti fuerunt à popularibus, quos deterruerat Polacus, & cum non multa essent locuti, in carcerem reducti sunt.

Octauo Iulij vocatus est solus Arnoldus, quem accusabat præfectus & nobilitas, exorata ad iniquam causam. Omnis multitudo eum prius impleuerat bona spe, ageret viriliter, tueretur causam communem ciuitatis contra iniquum Polacum, sese ipsi futuros præsidio, sed tunc, cum senatus metu resiliiret, ab omnibus fuit desertus. Ipse tamen constanter proposuit, non sibi conscium esse

vllius seditionis: sed cum videret malitiose interuerti iura & libertatem vrbis, se de ea vi iniusta coram præfecto esse locutum, & disceptationem tamen magistratui superiori reliquisse. Interea autem causa non cognita se esse detrusum in tetrum carcerem: quod vero populus armatus ipsum reposceret, hoc se non debere præstare: & cum iure naturæ æquum esset, Vim vi repellere, nullam esse tamen vim factam Polaco.

Legati, qui erant æquiores Polaco, mandarunt vt reduceretur in turrim, donec Rex renunciaret quid fieri vellet. Decimo Iulij Polacus cum nobilitate accusauit Freistadienses, quod eude rent monetam sine concessione præfecti, & quod interfecissent nobilem Buscum ministrum Principis Iohannis, virum omnium pene, quos tunc sol videbat, sceleratissimum. Ciuitas proposuit ius suum tam de moneta, quam de plectendis reis, & prouocauit ad cognitionem Regis, neq; aliud tunc fuit decretum. Postridie à Legatis absolutus est Melchior Dreissimargius, & conscripta monumenta de innocentia ipsius: atq; his rebus perfectis Legati ad Regem reuersi sunt.

Melchior
Dreissimar-
chius absol-
uitur.

Post abitum illorum Polacus Lincium & præterea alium ex carcere ciuitatis emisit. Instituta fuit alia legatio à Senatu ita volente populo ad Regem: sed aures eius surdæ fuerunt, quas calumnijs iniustis occupauerat Polacus. Is tandem mense Octobri cœpit exequi, quod diu fuerat meditatus, protulit mandatum Regium, quod iubebat parere immani Polaco, neq; repugnare audebat senatus. Nono Octobris in foro capite truncatus est Nicolaus Agricola ciuis, pronunciata fuit causa, quod ipse signo dato ex campana plebem ad arma concitasset.

Polacus Capitanus
sæuit in ciues
Glognienses.

Die Galli Abbatis Polacus accersiuit senatum prima cum luce, illisq; terribili mandato præcepit nomine sui regis, vt eo die omnes captiuos publice interficerent: edito hoc fulmine, ipse se proripuit ex vrbe Polceuicium, ne posset res impediri. Sparsa hac fama tota ciuitas luctu fuit impleta: erat planctus & fremitus passim miserabilis: Senatus obtemperaturus tyranno, iussit vt captiui vescerentur sacra ccena, & se ad necem pararent.

Erat tunc in vrbe Ernestus Tschamergus consiliarius olim primarius Principis Iohannis, & ideo infestus ciuitati, tunc verò conscius omnium consiliorum præfecti: ad eum tanquam ad cuspidem Herculis confugiunt cognati aliqui captiuorum, & orant per misericordiam Dei, flecti se patiatur, & iuuat miseros viros. Ille primum tergiuersatus est, tamen quod haberet causas sui consilij, & magis ab extrema sæuicia abhorreret quam Polacus, passus est se exorari, iuit in curiam, rogauit senatum ne istos necarent. Respondum est, senatum non posse negligere mandatum Capitanei, alioqui ipsis parata esse grauissima pericula. Ernestus vero inquit,

Quiescite,

Quiescite, ego placabo præfectum, & rem omnem in me recipio: Sic illis seruata est vita.

Rediit Capitaneus sub vesperam, & euestigio sciscitatus est, an fusus esset sanguis, & cum audisset viuere adhuc captiuos, furere coepit, & exitium toti senatui minabatur. Interea accedit Ernestus, Age inquit Domine, colligas te, neq; tam immanem in modum sæuias: prolocutus est præterea alia quædam, quibus bilem Polaci mitigabat, & vitam insontibus seruauit excepto Arnoldo.

Postridie senatus Duce Ernesto Capitaneum adiit, interposuit preces pro captiuis. Assensus fuit capitaneus, sed hac conditione, vt suum prius expleret animum, & ciuitas ipsi supplicis fieret. Post meridiem vocatus est in curiam omnis magistratus vrbani, & omnes ciues, ibiq; propositum est, publice agendam esse poenitentiam & capitaneo supplicandum.

Accersiti sunt in curiam captiui, iussi sunt exuere calceos, nudare capita, tegere corpus solo panno laneo, imitati sunt hoc omnes ciues, & ordine processerunt ad arcem. Stabat in ponte arcis Polacus cum ministris & Ernesto Tschamero, tunc etiam senatores capita & pedes nudarunt, atque supplices ad pontem accesserunt. Captiui sex prostrauerunt se expansis brachijs in terram ad pedes Capitanei.

Polacus, vt videretur humanus, iussit senatores tegere capita, quod ipsi non deliquissent: deinde Ernestus omnium istorum consiliorum architectus concionem Scythicam habuit ad populum: commemorauit iustam iram Regis in ciues propter contumaciam erga capitaneum. Deinde pronunciauit abolendam esse memoriam omnium euentuum præteritorum, sancendam vero *ἀμνησίαν*, donari captiuis vitam, restitui omnibus priorem tranquillitatem, modo deinceps essent in officio: captiuos tandem iussit exurgere: Vnum vero ciuem Petrum Glogouiensem mandauit Polacus, vt arcem vincirent, illum enim esse venia indignum.

Hoc spectaculo Turcico cum satis oblectatus esset Polacus, discessum est. Ciuitas comitata est captiuos in templum vrbis primum, & ad Diuum Iohannem in cœmeterium, ibiq; Deo sunt actæ gratiæ, & Diuo Nicolao liberatori: tandem in curia vrbana captiui constituerunt fideiussores, quod futuri essent in potestate magistratus, & acturi secundum leges. Ultimo Octobris, cum exoratus esset Polacus barbaricum caput, etiam Petrus Glogouiensis publice egit poenitentiam, sed acerbiores.

Magistratus & vniuersa ciuitas eum est comitata ad arcem, ipse autem genibus insidens ex carcere in curiam, ex curia ad arcem per cœnum repere coactus fuit, in ponte nudauit corpus, & supplicem se prostrauit ad Capitaneum, qui tandem illi donauit vitam. Primis diebus huius mensis Polacus Arnoldum, cuius cruorem

omnino statuerat haurire, coniecerat in fundum turris, septimo Nouembris collocatus est in domunculam turris superiorem: interea nemo ad ipsum admittebatur: Ipse paratus erat in omnem euentum, condiderat testamentum, & expectabat exitum.

Martinus Arnoldus Glogoviensis necatur.

Postridie Polacus vetuit aperire portas vrbs: circa auroram venit in carcerem minister capitalium suppliciorum, dormiebat vero Arnoldus in suo strato, iussus est surgere: Ipse cum non suspicaretur sine legitimo iudicio clandestina & tyrannica nece se interfecitum iri, dixit, quis tu es? Agnosces, inquit ille, & manus capitui vinxit, eumque per posticum arcis eduxit in aream, vbi ante aliquot annos steterat cœnobium Bernhardinorum, & iussit ipsum flectere genua. Quid facies inquit, Arnoldus: confusus iam metu vltimi & iniusti supplicij? Experieris dixit alter, & simul vno ictu bouo viro ceruices abscidit, vestimenta detraxit & cadauere relicto abiit, quod post aliquot horas ministri ciuitatis pheretrum impositum ad turam in cœmeterium suburbanum gestarunt: tunc apertæ sepulcræ sunt portæ ciuitatis, sonitu campanarum conuocatus est populus, & vsitatæ decantatæ sunt nœniæ.

Tanta verò fuit ciuitatis consternatio, & tam mœstum silentium in vrbe, vt nemo tam violentam rabiem Polaci detestari videretur, & cum distracti essent animi factionibus, atque plerique essent mali, nullus alteri poterat fidere, neque satis tuto ingemiscere de perturbatione publici status & calamitate bonorum. Nos vero, vbi legendo in hæc tam horribilia spectacula, quæ maiores nostri sustinuerunt, deducimur, cogitemus de communibus miseris generis humani, & flectamur ad pietatem & modestiam in omni vita.

Non commeruerant tantam suppliciorum atrocitatem, eamque noui exempli, delicta ciuitatis in capitaneum, etsi liberius quædam contra tyrannidem ipsius erant dicta, sed oderat tota aula Polonica acerbe has ciuitates ob fidem & constantiam erga Mathiam, cui Polonia fuit infestissima, & cupiebat grassari hic Scythico more, sicut alibi inter mancipia sua assueuerat Polacus: deinde accedebant faces, aliqui ex nobilitate, qui coniuncti fuerant cum Iohanne, & à Mathia, annitentibus ciuitatibus, ob perfidiam erga Regem suum, eiectioni fuerant in exilium.

Inde igitur hoc incendium excitatum est, & structæ insidiæ vitæ & salutis omnium ciuium: benignitate tamen Dei fuerunt mitigatæ ærumnæ innocentibus hominibus, & imperium tyrannicum non fuit diuturnum. Nam & ipsi Regi, qui sibi & suis nimium indulgebat, in flore ætatis Deus vitam præcidit, & Polacus cito ex suo fastigio deturbatus & eiectioni est.

Interea tamen, cum omnino verum sit illud Prophetæ: Vtinam auscultasses mandatis meis, quod si fecisses, pax velut flumen rigasset terram vestram, proculdubio aliqua enormia peccata populi

puli ista tam tragica mala bellorum, incendiorum & tyrannidis attraxerunt. Et cum apud maiores nostros fuerit alioqui disciplina honestior & seuerior : omnino credibile est, præcipue propter idolatriam eos tam graues poenas luisse.

Oppressa erat lux veræ doctrinæ idolomania intolerabili, vera vox ministerij pene tota conticuerat, proponebantur publice ea idolorum & mendaciorum portenta, vt nunc etiam saniores ex aduersarijs Ecclesiæ eorum suppudeat, populus cæcus inuoluebatur superstitionum horribilium caligine, prouoluebant se homines ad statuas, easq; adorabant, sicut negari nō potest, more plane ethnico.

Idolatria attrahit poenas publicas.

Ita creuerat & quotidie amplificabatur cultus Dei Maozim, vt illæ theatricæ circumgestationes nihil differrent ab Ethnicis & Persicis pompis : paulatim in singulos annos etiam magna cura, magnisq; sumptibus excogitabantur noua Numina, noui cultus diuæ Annæ, Hedugis Silesiæ & alia. Vt non commemorem, quam vere inuerecundæ factæ fuerint salutationes aut potius deformationes beatæ Virginis in his & similibus compellationibus : Fuga mortem, Confer sortem in coeli patria. Solue vincla reis : Monstra te esse matrem : Cogitent modo piæ mentes has similesq; cantilenas, quæ passim in templis cum magno applausu & studio repetebantur, Hedugis sancta, inclyta, nos serues à ruina, nosq; frui facias gratia diuina : Item de S. Catharina : Ab æstu mundi transfer nos ad amœna Paradyfi : Item, Sancta Dorothea cor mundum in nobis crea : cum tamen, vt nihil dicam de idolatrica adoratione, ferme constet narrationem hanc vtramq; de Catharina & Dorothea esse Apologos, scriptos ad imitationem Græcorum Poëtarum ab Apollinari. Hæc cum nunc etiam sonent Pontificij, saltem cogitare debebant, quam incaute iactitent, se defendere consensum Ecclesiæ Catholicæ, cui profecto ista fuerunt ignotissima.

Quia vero ærumnosi nostri parentes tam grauibus calamitatibus propter idolorum cultum oppressi fuerunt, nos maiori cura puritatem doctrinæ amemus, tueamur, & seriam vitæ emendationem instituamus. Non enim dubium est, nunc etiam tyrannidem Turcicam vindicem esse idolomaniæ & aliorum peccatorum orbis Christiani. Polacus etiam postea non cessauit incommodare vrbibus, subinde aluit & auxit odia inter nobilitatem & ciuitates, quas vltimo iugo seruitutis premi cupiebat. Vulnera quidem illa ne nunc quidem coaluerunt, neq; postea firma fuit coniunctio ordinum in hoc ducatu, quod ipsum coniunctum semper fuit cum magna pernicië.

Litigatum est sequenti anno, cum senatui præsideret Melchior Dreissimargius, cum sacerdotibus, qui in illa calamitate vrbis etiam aliquid emungere conabantur, & graues sunt facti sumtus, nec tamen superbæ & segnes illæ aulæ finiebant lites : paulò

pōst castigata est insolentia Polonorum, cum Rex anno 1496. maximum exercitum in Valachia amisisset. Cœpit eo anno grassari in Silesia pestis sæuissima, eaq̃ biennio post in hoc Ducatu, præsertim Freistadij inualuit & magnam turbam hominum interemit.

Iohannis Saganensis exi-
tus.

Vladislaus Rex iam dudum ex pacto reposcebat à fratre ducatum Glogouiensem : fuit ipsi is redditus anno 1498. & ita sceleratus Polacus amotus fuit à gubernatione. Ducatus traditus est Sigismundo fratri Regis, qui tamen primum post mortem Alberti fratris Glogouiam commigrauit. Viuebat quidem adhuc Iohannes Saganensis exul, sed nullam apud fratres Polonos potuit impetrare gratiam, etsi putabatur ab ipsis fuisse incitatus contra Mathiam. Posteaquam re perditâ Glocium euaserat, diu ibi æger decubuit, & per Legatos se suaq̃ Mathiæ Regi permisit.

Eo mortuo plenus bonæ spei volauit ad Vladislaum, nec dubitabat, se breui futurum diuitem : sed Regem opinione sua inuenit duriorē, & animaduertit, non restinctam esse apud eum memoriam veteris odij. Fuit etiam Vratislaviæ eodem anno in conuentu ordinum Silesiæ, & proponebat noua consilia, sed iussus fuit egredi ex vrbe. Iratus Vladislao, contulit se ad fratrem Iohannem Albertum, fuit illi socius in bello Hungarico contra fratrem Regem, sed quia illius belli fuit exitus infœlix, Iohannes hunc nullo beneficio sibi deuinxit. Regem vero grauissime offendit. Mansit Cracouiæ, donec Iohannes Albertus est renunciatus Poloniæ Rex, deinde venit eodem anno sub hyemem in ducatum Glogouiensem, vagatus est præcipue in territorio Crosnensi, & nobiles passim eum pascebant.

Anno sequenti iuit Dresdam ad Principes Saxoniam, vt pararet sibi intercessores ad Regem, illi dato munere eum dimiserunt. Fuit deinde Cotbusij per aliquot dies, & rursus properauit ad Regem Petricouiam. Eundem paulò post adiit Posnaniæ, multa postulauit, & nihil impetrauit, cum non desineret instare apud Regem, donati sunt ipsi aurei sexaginta, & iussus est abire, nec amplius ingredi in prouincias Regis : edicto etiam Regis prohibitum est, ne quis in ducatu Glogouiensi eum hospitio exciperet. Venit etiam Posnaniam coniunx ipsius, sed Rex noluit eam videre.

Inops igitur consilij diuertit ad Marchionem, à quo impetrauit hospitium Francofurti. Ciuitas eum inuita suscepit ob memoriam cladum superiorum annorum, tamen mandato Principis obtemperarunt. Habitauit ibi in domo conductâ humilis & egens, vt esset exemplum illius vetustæ imprecationis :

Ἀφῆντες, ἀγέμισθε ἀνέστητες ἐστὶν ἐκείνῳ,
ὃς πολέμῳ ἐργαζὼν ὀπίθῃ μίαν ὀκρυόεντῳ.

*Exulet hic longe vrbe sua Laribusq̃ domoq̃,
Qui cupit in sese ciues dira arma parare.*

Recu

Recuperauit quidem ditionem Stinauiensem coniunx, sed cautum erat, ne marito ibi vllum esse ius. Serò igitur in illa sua egestate & solitudine cœpit deplorare scelera sua, & anno lubilæo iuit Romam, vt à Pontifice expiaretur. Dicitur tamen & ibi more suo scurriliter lusisse. Cum ipsi sacerdos *Marquard* indixisset, nunciauit illi postridie, excidisse sibi in confessione, quod Senatum Glogouensem fame necasset, annumeraret tamen hoc cæteris peccatis, nec poenam augeret.

Relatum est etiam ipsi, Pontificem, qui audiuiisset in vrbe esse Principem germanum, ipsum admissurum ad oscula sanctorum pedum, Princeps Pontifici renunciauit, se properare domum, nec appetere linctus istos. Reuersus in Silesiam à generis Monsterebergenfibus Principibus impetrauit ad tempora vitæ suæ possessionem ditionis Volauiensis, quam vna cum Ducatu Olsnicensi pater Henricus permutatione à Rege fuerat consecutus. In illam igitur vrbem suam collocauit domicilium, ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans, vt olim dictum est.

Instituit vero, ne nihil ageret, alchymicen, & loco ciuitatum, quas decoxerat, nouum aurum coquebat numero non magno. Ibi igitur vitā suam clausit in miseria, cuius ipse sibi fuerat faber. Adeo dicitur indoluisset de suis peccatis, vt post mortem sparsus sit rumor, dignum eum esse, qui pro exemplo peccatoribus statueretur, & in numerum sanctorum referretur. Fuit in eo animus magnus & plane impavidus: sed ingenium agreste & nimis crudele: in sermone fuit facetus vsq; ad scurrilitatem.

Narrabant maiores nostri, sacerdotes, nescio ex qua causa, emisisse fulmen suum Ecclesiasticum in totam vrbem, ita vt ceremoniæ & cantus in omnibus templis conticerent: Princeps, qui putabat eos non habere causam, cur hoc facerent, rogauit sacerdotes collegij, quoniam aulam suam, tanquam hominis damnati, fugerent, saltem in pontem fluminis venirent ad colloquium. Cupere enim se reconciliationem: paruerunt senatores collegij, venerunt in locum dictum, vbi etiam præsto erat Princeps cum aulico suo comitatu frequenti: interea vero dum in medio ponte consistunt sacerdotes, piscatores ex mandato Principis trabes & asseres pontis à tergo demoliuntur: re perfecta inclamat eos Princeps: Agite, inquit, patres circumspicite vtrum velitis cantare, an vero saltare: Illi, cum vndiq; vndas, vim irati Principis, & præsentem mortem cernerent, territi clamarunt: Domine cantabimus. Redite igitur, inquit, domum, & vestro officio fungamini, aut omnes mala morte peribitis.

Non recitabo plura, sed potius communibus votis precemur Deum, vt nostræ patriæ præficiat magistratus, qui sint organa salutaria Ecclesiæ & Reipublicæ, non verò vasa iræ & pestes patriæ.

Vtilis Princeps huic Ducatui fuit Sigismundus, qui migravit Glogouiam anno 1502. Ipse etiam in illa mediocritate suauiter vixit, & postea, cum in regno experiretur ærumnas & fortunam aduersam, sæpe dicitur huc respexisse, & Glogouiam, quam suam urbem appellabat, desiderasse.

*Sigismundus
Poloniæ Rex
dilexit Glogouiam.*

Sustulit latrocinia in Silesia, quæ superioribus annis, conuiuentibus & interdum iuuantibus præfectis, præter omnem modum creuerant, adeo ut honesti homines vix tuto vrbe egredi possent. Hominibus enim profligatis coniungebant se multi ex nobilitate, quæ in illa annonæ vilitate, rei agrariæ & œconomix negligentia, facile decoquebat, & ad inopiam redigebatur: illi spoliabant mercatores, & ex rapto viuebant. Sigismundus vero vigilantia sua & pœnarum atrocitate itinera repurgauit, cum multos hinc inde, nulla habita generis ratione, meritis supplicijs afficeret.

*Francisci Fabri
carmen
de Sigismundi
Regis uigilantia.*

Celebrauit hoc Sigismundi beneficium versibus amœnis & vere heroicis vir & Poëta optimus Franciscus Faber, quos propter memoriam ascribo:

*Quodq; omnis posthac pacatior ora quieuit,
Tutus & in quauis mercator valle diurnum
Carpsit iter, tibi præstantissime Iagellorum
Iure tuo, meritisq; tuis Sismunde fatemur
Deberi, te magna sequi non Herculis acta
Inuictæ puduit nostris grassantia terris
Monstra domare animo, fontum nec sanguinis ortus,
Aut equitum splendor mouit, nec honestior ensis
Diuisit pœnam, sed equiso pependit eadem
Cannabe cum domino, cupidam & crocantibus escam
Effractæq; olim afflictis solatia cistæ
Præbuit, hic primum nostri videre trementes
Et quauis magnos furca pallescere fures.*

In hoc Ducatu etiam Sigismundus constituit iudicium publicum ex nobilitate, & in illo tanquam supremo ditionis tribunali lites dirimi, & pacem custodiri voluit. Laborabat ut urbem, superiorum Principum culpa deformatam, exornaret legibus & structura: & valde fuit munificus erga omnes ordines, ita ut aula ipsius bonam partem ciuitatis pasceret: sed nimis cito hinc auocatus est, postquam frater Rex Alexander decessit anno 1506.

Ducatus rediit in potestatem Regis, quem deinceps gubernauit per præfectos: Sed statim is discerptus est: Bartholemæo enim Monsterbergensi attributum est pro pecuniæ summa non magna Freistadium, sedes veterum Principum, quibus ipse fuit dissimilimus:

mus: pollebat quidem aliqua aulica dexteritate, sed erat iniustus, & rapina medebatur suæ inopiæ. Trahebat in suo comitatu nobiles prædones, Christophorum Nigrum & alios. Indixit deinde bellum Vratislaviensibus, & multos passim excitauit tumultus, donec tandem Danubij vndis absorptus est.

Anno 1511. coeperunt lites de emporio Vratislaviensi, ibi multi ex Polonis Glogouiam merces aduexerunt, & nisi dissensio illa mature fuisset sopita, magna esset facta mercaturæ mutatio.

Annus 1517. quo factum est initium repurgationis doctrinæ sacrae, fuit fatalis Glogouiæ. Nam 26. Septembris, qui erat dies Sabbati, sub horam noctis quartam, cum minister ebrius incaute tractasset lumen, in area fori occidentali incendium excitatum est, quod subito inualescentibus ventis, & hominibus improuiso malo consternatis, celerrime in omnes partes peruagatum est, & conflagrauit vrbs pene vniuersa.

*Glogouia tota
conflagrat.*

Extincti sunt etiam flamma & fumo homines ferme 80. inter quos fuerunt familiæ in vrbe celebres, quæ pernicioso consilio abdididerant se in cellas subterraneas, vbi fumo & halituum multitudine sunt suffocati. Mansit incolume templum vrbs primarium. Schola & vicinæ ædiculæ pauca, & monasterium sodalium Dominici. Audiuimus vero scholasticum quendam ea nocte ebrium in sua camera scholæ obdormisse, itaq; sopitum fuisse ex crapula, vt tumultum concidentis & pereuntis vrbs non exaudiuerit, sed in multam lucem vix euigilauerit. Fuit ista nox, quæ antecedebat diem, qui consecratus est à Pontificijs apotheosi Stanislai Episcopi Polonici, vbi nostra gens solita est in templis sonare talia vota valde contumeliosa in Deum: Plebem tuam Stanislæ pastor bone fove benedictione, gubernare protectione, sana, salua intercessionem.

Docent vero historiæ, articulos fatalium poenarum sæpe congruere ad circumstantias peccatorum. Sacerdotes medicantes, vt est in prouerbio, malum malo, frustra panem consecratum, flammam sedaturi, circumgestarunt. Annus notatus est illo hymni sacri versu: Tibi Cherubin & Seraphin incessabili voce proclamant: Characteres enim Arithmetici numerum annorum implent. Congruit vere hoc vaticinium ad vocem Lutheri, quæ illo anno, Deo sic volente, coepit tonare, & æternum suum hymnum ordiri.

Extincto Bartholemæo Monsterbergense arcem Freistadiensem cū suis agris adeptus est vir nobilis & magnæ autoritatis apud Reges fratres Iohannes Rechenbergus, qui magna cum laude virtutis & industriæ ordines in Hungaria, Moscouia & Prussia duxerat: Fuit æquus ciuitati eamq; dilexit, ipse etiam carus omnibus ibi consenuit, & anno vigesimo primo, postquam eo migrauerat, Pragæ decessit, & Freistadij cum luctu publico in monumentum, quod viuens sibi extruxerat, conditus est anno 1537. Ducatum nomine Regis gubernauit Iacobus à Salza legum Doctor, qui interfuit

*Iohannes Re-
chenbergius
adipiscitur
Freistadium.*

terfuit electioni Caroli Quinti nomine sui Regis Ludouici: Vbi ita enituit eloquentia & sapientia viri, vt deinde electus sit in Episcopum Vratislauensem.

Fama de emendatione religionis populariter increbuit in his vrbibus sub annum 1519. postquam Lutherus ex conuentu Augustano superioris anni reuersus, Eccium publice Lipsiæ retulisset, & cum paulò ante integra periodus annorum ab accepta religione Christi in Silesia esset expleta. Obuijs vlnis vero multi pñ homines, implicati laqueis inextricabilibus Pontificiorum, lucem veritatis amplexi sunt, & audissime excipiebantur libelli refutantes impiam doctrinam de poenitentia & indulgentijs.

*Freistadiensis
Ecclesiæ ini-
tium.*

Publice primum puriorem doctrinam doceri curarunt Freistadienses in hoc ducatu, nacti viros non indoctos: & omnium tunc erat feruens studium pietatis, quod nunc certe in multorum animis illanguit & refrixit. Turbati sunt multorum animi clamoribus Enthusiatarum, qui passim vagari cœperunt sub annum Christi 1524. & proxime sequentibus.

Extenuabant illi à Principio dignitatem & vsum Sacramentorum maledicebant literis & artibus, paulatim deinde assuerunt plures errores arreptos ex libris multorum fanaticorum hominum Serueti & aliorum. Prima tuba illorum motuum fuit Andreas Carolostadius, qui odio & ambitione ardens à Luthero discessit. Captabat auram popularem & plausus indoctæ plebis, volebat deleri studia & artes, & quidem Vitebergæ scholam puerorum euertit absente Luthero.

*Anabaptista-
rum & En-
thusiatarum
origo.*

Academia vero vix magna cura & vigilantia Philippi Melanthonis & D. Hieronymi Schurffij, qui acerrime fanaticis hominibus aduersabantur, fuit conseruata. Ipse demum Carolostadius, deserta sua vocatione, cum esset Theologiæ Doctor, migravit ad rusticos, & opera seruilia cum simulatione singularis humilitatis fecit, donec desperans de successu sui consilij in alia loco commigravit. Irrepsērunt etiam Anabaptistæ, quorum primus autor fuit quidam fullo Nicolaus Storch, is fuit magister Monetarij, iactabat afflatus, colloquia cum Deo & Angelo Gabriele, passim vagabatur & spargebat suum virus, tandem mortuus est Monaci in nosocomio, in magna miseria.

Latissime contagia illa in Silesia grassata sunt. Populus enim auide quærebat veritatem, magistratus vero, accensus à Sacerdotibus, doctores puriores eiiciebat, interea clam se insinuabant isti errores, qui specie mirabilis sanctimonix & commertij cum Deo animos hominum terrebant & plane capiebant. Tantum effecit hac arte diabolus, vt ex tota Silesia, & ex hoc præcipuè ducatu, magna agmina plebis, præsertim rusticæ, venditis omnibus bonis currerent in Morauiam, vbi Anabaptistæ constituebant suas Respublicas turpes & impias.

Legi annales scriptos ab ipsis Anabaptistis in Moravia, recitantes adeo tetrum multorum furorum Catalogum, vt piam mentem expauescere oporteat, & deplorare, tantam & tam infinitam potentiam esse diaboli, vt animos hominum, plane possit excecicare, in his etiam vsum naturalis, & quæ ferme bestiis communis est, intellectus delere, eosq; ad tam enormia flagitia & scelera abripere.

Initia fuerunt similia exordijs Tragœdiæ Monasteriensis. Confluebat multitudo imperitorum hominum ex multis Germaniæ partibus, cui Moravia propter quæstum dabat hospitium. Illos simulatione arcanorum colloquiorum cum Deo, representatione mirabilium, & sæpe stultorum gestuum, & prodigiosis verborum præstigijs plane mente mouebant illi fanatici impostores. Miseri illi & dementati cœtus, scurriliter sæpe ludentibus suis doctoribus, iacebant prostrati in terra, & cum magno eiulatu preces suas ad Deum fundebant.

Crescente turba Anabaptistica, tandem venerunt duo Magistri homines Bavarici, Iacobus Hutterus, & quidam Gabriel Scheringensis pellio, qui maiores cœtus collegerunt, eosq; gubernarunt paulò maiori cum calliditate, ne propter imposturas nimis euident fierent dissipationes. Sed cito, vt malum seipsum destruit, orta sunt inter ipsos ambitiosos doctores dissidia. Ideo factæ fuerunt separationes, & ipsi Magistri diuersas sectas condiderunt.

Hutterus vir toruior, audax & seditiosus palam docebat, suam toruitatem, Stoicam ἀνέκλιτον, & rigidam vitam esse iusticiam Evangelicam: abolebat ordinem politicum, magistratus, iudicia, sanciebat communionem rerum, quæ quidem miseræ plebeculæ satis fuit grauis, ipsi autem & socijs eius quæstuosa & utilis. Ille Hutterus, cum diu insanisset: tandem propter seditiosum scriptum ex fuga retractus est, & Oeniponte ultimo affectus supplicio.

Gabriel fuit vir paulò astutior & ciuiliior: inflectebat sua dogmata ad temporum conditionem: quando poterat imitabatur ritus Anabaptisticos, vbi imminēbat periculum, vt labrax piscis post deuoratum hamum maxillas sibi lacerat, quærebat ἀνέναντον, addebat molliores interpretationes, iubebat suos dissimulare genus suæ professionis, & obsequi magistratui prohibenti propagationem impiorum dogmatum. Isti duo, præsertim vero Gabriel, habebant suos emissarios, qui in Silesia magnas cateruas hominum ex bonis suis & sedibus eliciebant, & in Morauiam, tanquam in terram promissionis traducebant.

Fuerunt in vno cœtu supra mille homines magna ex parte Silesij, qui collegerant supra septem millia aureorum ex facultatibus vili pretio venditis. Eam pecuniæ summam credebant Gabrieli & socijs.

focijs eius: ipsi inclusi in easdem habitationes, interdum angustas & incommodas, misere victitabant: fatigabant corpora duro labore in agris & vineis dominorum Moraviæ, mercedem colligebant magistri, & de ea statuebant pro suo arbitrio: ex quibus multi scelerate vivebant, & subinde alter alterum ex communione excluderebat: tamen populus fascinatus suis persuasionibus, non modo grauissimam seruitutem patienter ferebat, sed etiam flagitia suorum doctorum dissimulabat.

Exstructæ illis fuerunt ædes in agro in loco solo, vbi sæpe lastrunculis fuerunt prædæ impune. Nam cum docerentur, Euangelium damnare omnem vindictam, quando nuntiabatur venire aliquod agmen vagabundorum militum, qui insidiabantur pecuniæ aut armentis ipsorum, ipsi patefactis ianuis conueniebant in vno conclauis ad precationem, & expectabant percussores.

Gabriel demum ille iussus à magistratu Moravia excessit, & in limite Poloniæ vitam suam finijt, autorq; fuit suis auditoribus, vt manerent in suis possessionibus deinceps, & suas opiniones de religione clam fouerent. Grandis vero illa pecuniâ, quæ ex collatione & labore multorum tenuium hominum conflata fuit, fraudulenter dissipata, & populus egens & inops in patriam remissus est.

Glogouiæ quatuor ex istis erroneis Doctoribus fuerunt affecti supplicio, ex quibus vnus fuit Clemens, qui plurimos deceperat, & qui tamen paulò ante à Gabriele cum suo cœtu peculiari fuerat exclusus. Reliquiæ agminum Hutteri adhuc hodie sunt in Moravia superstites, quæ suam seruant Rempubicam, & Gabrieliticos tanquam transfugas & apostatas damnant.

Sunt tamen ibidem & alij cœtus fanaticorum hominum separati ab istis, ex quibus aliqui se nominant Sabbatarios, quod more Iudaico septimum diem volunt esse festum, isti probant vsum armorum & legum forensium, & quasdam singulares opiniones defendunt. Immiscent vero se illis cateruis quidam erronei admodum blasphemij, qui circumferunt & spargunt furores contumeliosos in diuinitatem Christi & Spiritus sancti, haustos ex fontibus Arrii, Mahometi & Serueti.

Arrianum uirum renouatur.

Tales nunc veniunt applausores in Polonia, & præcipuè in Lithuania: arcent infantes à Baptismo: sanciunt communionem rerum: maledicunt Christo, & Spiritui sancto: & omnes festiuitates, vt Paschatos, Pentecostes, Natalis saluatoris, in quibus solent fieri congressus ad commemorationem beneficiorum Christi, abolent.

Inter istas confusiones opinionum & dogmatum etiam in Ducatu Glogouiensi multa bona ingenia abstracta sunt à studijs,
cum

cum existimaretur professionem illam esse vitæ genus otiosum & inutile. Eximia tamen, gliscentibus illis motibus, fuit prudentia senatus Freistadiensis, qui intuebatur exemplum vrbs Vratisslaviæ: nunquam præbuit locum publicum docendi Enthusiastis, sed diligenter se ad sententiam & doctrinam Academiae Vitebergensis coniunxit, eam consulebat, audiebat, & inde Doctores petebat.

*Freistadiensis
Ecclesiæ fœ-
licitas.*

Et quamvis sæuicia magistratuum in hoc Ducatu, qui pios doctores passim eijciebant, atq; etiam necabant, impediabantur, tamen ipsi, imitati exemplum pñ Abdia, Prophetas suffurabantur, eosq; alebant sicut poterant. Deinde subleuabat eos æquitas & clementia Episcopi Iacobi, qui non patiebatur se accendi ad tyrannidem erga nascentes Ecclesias.

Fuit ad Episcopum illum ablegatus à senatu Georgius Pezelus senator egregiæ sapientiæ & virtutis, vt supplex peteret ab Episcopo, permetteret ciuitati Freistadiensi concionatores suos, qui modeste dicturi essent vera & necessaria populo, & acriter refutaturi Anabaptistas. Episcopus audita oratione commoda viri disertus: Ergo, dixit, ex templo vestro altaria & statuas eiecistis Freistadienses. Respondit Legatus: Equidem Princeps, consistunt illa suo in loco. Maneant, inquit Episcopus, in suis sedibus, & si quis erit, qui ambiget, an lapides & ligna sint, admoneatur denuo. Sacra vero ccena integra vtimini? Omnino, dixit Georgius, secundum Christi institutum. Poteram, inquit Episcopus, hoc existimare, Video igitur ex tuo sermone, vos esse semiLutheranos.

*Georgius Be-
zeltus Freis-
tadiensis pla-
cat Episco-
pum Vratiss-
laviensem.*

Tum Georgius, qui erat mire facetus, profecto, inquit, Domine, qui nunc noster concionator futurus est, tantum dimidium laboris sustinebit. Episcopus vero ridens subduxit se, & legatus, qui erat admonitus, vt modo ciuitas moderate abusus emendari curaret, lætus domum redijt.

Profuit ea circumspectio & pietas oppido inprimis. Nam & Ecclesiæ & Scholæ fuerunt bene constitutæ, & ciuibus assuefactis ad officia pietatis & virtutis melior ibi fuit forma status politici, & honestior disciplina in omni vita. Et propria laus est huius oppidi, quod amat studia & literatos, & quod vix alia vrbs in Silesia reperitur, quæ in illa tenuitate sua plures vires excellentes doctrina educauit & aluit, quam ista.

*Freistadiensis
Reipublicæ
laus.*

Seueritate etiam & vigilantia magistratus honesta ibi custoditur disciplina, & populus, qui plærumq; viuunt ex opificijs, modestior & fugalior est in vestitu & victu, quam alibi: foeminae etiam vsq; ad dispendium valetudinis sunt laboriosæ.

Docet nunc ibi Euangelium Christi in 22. annum vir pietate & eruditione excellens D. Iohannes Gigas Northufanus, qui assiduus

*Iohannes Gi-
gas pastor Ec-
clesiæ Freis-
tadiensis.*

duus hortator est suis ciuibus ad veram agnitionem Dei, & ad virtutem in omni vita : tuetur concordiam publicam maximo studio, & vicissim colitur & diligitur à magistratu, & omnibus suis auditoribus reuerenter : ita vt vere exemplum antiqui dicti ibi conspiciatur : *Εὐδοκίμον πηλίεθρον ἐνὸς κήρυκος ἀκρόου.*

Erasmus Benedictus instaurator scholæ Freistadiensis.

Puericiam subinde etiam ibi erudierunt viri doctrina & industria præstantes : & cum ante annos 18. amore patriæ motus, vir clarissimus Erasmus Benedictus, piæ memoriæ, studiorum gubernationem in oppido illo susciperet, simul cum eo in scholam illam fœlicitas docendi Philippica, sicut in Lesbum Lyra Orphei, immigrauit : adeo vt etiam post beatam decessionem Erasmi possessio utilis doctrinæ, & mediocris discipulorum frequentia à viris eruditione, & fide excellentibus ibi conseruata sit.

Die Innocentium inchoante annum 1523. in oppido illo vna decim aedes incendio perierunt, & tota ciuitas fuit in periculo, sed benignitate Dei flammæ sunt sedatæ. Paulatim in alijs oppidis etiam vicinis veritas illuxit, & Ecclesiæ, etsi inter magnas difficultates, sunt emendatæ. Reuerendus D. Abrahamus Buchholtzerus bonitate naturæ formata à Spiritu sancto & præceptore Philippo, præstantissimus, Ecclesiam Sprottensem 22. annum exulantem in suburbio, traduxit in templum oppidi, assentientibus virginibus cœnobij anno 1564.

Glogouiæ post longum interuallum ministerium veræ doctrinæ instauratæ ad vocem scripturæ Propheticæ & Apostolicæ, & normam confessionis, quæ fuit exhibita Carolo Cæsari Augustæ, ex clementissima concessione, non dissimili edicto Cyri de restitutione veri templi, inuictissimi Cæsaris Maximiliani inchoauit in pago vicino vrbi vir reuerendus D. Ioachim Picus Glogouiensis, auditor Lutheri & Philippi, inter magnas gratulationes populossimæ ciuitatis, agentis Deo & benignissimo Cæsari gratias pro luce veræ doctrinæ, anno 1564. Dominico die, quo celebratur gloria trium personarum diuinitatis.

Sed iam ad metam præfiniti temporis nostra annotatio peruenit. Tribuat nostræ patriæ & toti huic territorio lucem veræ & sanæ doctrinæ, atq; salutarem pacem & tranquillitatem propitius Deus, & nobis omnibus clementer mitiget ærumnas, quas in hac mundi senectâ peccata horribiliter cumulata totis gentibus attrahunt.

CATALOGVS EPISCOPORVM

S I L E S I A E.

ETiam vetustas sapientior & melior iudicauit, præcipua bona in ciuili hominum societate esse ordinem disciplinæ, honestarum legum, iudiciorum & bonorum morum. Ideo Gorgias hos ciuitatum neruos nominauit *ψυχὴ πόλεως*, opes vero, multitudinem, apparatus armorum sine politico ordine vocabat corpus sine anima.

Nos verò, qui veræ Ecclesiæ sumus ciues, scimus præcipuum & vltimum finem consociationis politicæ esse communicationem & propagationem sinceræ religionis, doctrinæ de vera agnitione & inuocatione Dei, artium necessariarum ad conseruationem vitæ & aliarum bonarum rerum, generi humano à Deo traditarum. Hoc vere debebat esse *ἡγεμονικὸν* & caput omnium honestorum cœtuum, illiç *τὸ δορυφορικόν*, vt Plato loquitur, seruire debebat.

*Religio vera
est anima
Reipub:*

Non est enim alia anima præstantior in humanis cœtibus quam Ecclesia. Ideo merito nostra gens Silesia etiam gratam retinet memoriam illorum, qui in plantatione veræ doctrinæ de Deo, & propagatione studiorum & literarum nostris ciuibus vera animæ ornamenta instillarunt, ipsiç iter ad cœlestem patriam monstrarunt.

Et si igitur in historia sparsim Episcoporum, qui Ecclesias & studia in hac prouincia gubernarunt, facta est mentio, tamen perspicuitatis gratia in vna tabella ordinem & successionem illorum describere volui, vt posteritati noti essent illi boni & pii viri, qui ab initio, cum nondum opes nimix & fastus doctores impedirent, religionis & artium fuerunt apud nos propagatores. Sequor autem annotationes Duglossi, cum aliæ meliores narrationes non extent.

GODEFRIDVS PRIMVS EPISCO-

pus Smogrensis.

Mieslaus Princeps Polonicus, cum amplexus esset doctrinam Christi, condidit in suo regno nouem Ecclesias, illisç redditus amplos attribuit, inter quas vna fuit Smogrensis. Doctores accersiti sunt ex Italia, & misit Pontifex Iohannes 13. anno 966. in Poloniam Egidium Cardinalem Tusculanum, qui Ecclesias in Polonia constituit. Is in Ecclesiam Smogrensem collocauit hunc Godefridum. Literæ foundationis, vt quidem in quodam scripto Canonorum Vratislauiensium refertur, non extant.

Ii ij

Fuit

*Godefridus
Episcopus est
instaurator
pietatis in
Silesia.*

Fuit is Godefridus ciuis Romanus, natus ex familia nobili, quæ fortassis, cum nomen sit Germanicum, ex Germania orta fuit. Et fuit Godefridus Catecheta Silesiæ. Vnicum longo tempore, vt scriptum illud Canonicorum recitat, in tota hac Prouincia fuit templum, dicatum memoriæ diui Baptistæ, quem semper nostra gens est venerata, & quidem veteres Principes in suis titulis, vt vetustæ literæ Henrici Barbatî ostendunt, nomen sancti Iohannis præscribebant.

Ad illud ligneum & vile templum nostra gens ad certas festiuitates conuenit, in illo sedit Episcopus humilis: sed vera morum pietate ornatus, & infirmæ atque imperitæ plebeculæ verba Symboli, Decalogi & Dominicæ precationis est præfatus. Abducebat paulatim animos ab opinionibus & cultibus Ethnicis, & monstrabat elementa doctrinæ de essentia & voluntate veri Dei. Sæpe etiam iter faciebat per prouinciam in loca, vbi aliqua erat frequentia hominum, & ciues suos erudiebat, & impios ritus sacrificiorum & rituum abolebat.

*Godefridi pîj
labores & æ-
rumnæ.*

In hoc laudabili vitæ cursu & digno vero Episcopo consummatum sit annos septendecim inter ærumnas grauissimas. Nam multi ex populo idolomaniam ethnicam pertinaciter defendebant: nobilitas etiam vocem pîj Pastoris aspernabatur, & ipsi aduersabatur, atq; omnia plena erant, vt initia mutationum solent essent turbulenta, confusionum. Ipse tamen in statione sua fideliter mansit, & anno 983. piè decessit.

Delector vero omine ex nomine, cum nomina sint fatalia. Primus Episcopus Silesiæ est Godefridus: Ergo Deo agamus gratias, qui nos ex tenebris idolatricis retraxit ad lumen agnitionis veri Dei, & eum precemur, vt perpetuo inter nos seruet incorruptam lucem suæ doctrinæ, & faciat vt nostri Episcopi & doctores semper sint Godefridi, sonantes Deo gloriam, hominibus pacem & læticiam.

VRBANVS PRIMVS.

NON erant in hoc regno viri eruditi, ideo post mortem pîj Pastoris alius gubernator Ecclesiæ ex autoritate Regis Boleslai fuit accersitus Roma Urbanus, qui fuit Canonicus in vrbe Roma, natus ex nobili stirpe: habuit laudem iusticiæ & prudentiæ: Vidit nec propagari nec conseruari religionem posse sine eruditione, ideo

ideo, sicut ab initio Ecclesiæ semper fuerunt coniunctæ scholæ: ita ipse ex Italia adduxit secum cœtum piorum & doctorum hominum, & supellectilem vtilium librorum: Instituit igitur scholam ad templum Smogrense, in qua viri docti adolescentiæ instillarunt femina pietatis, linguam latinam & initia artium, eamq; ad exercitia pietatis, & vtilis ceremonias assuefecerunt.

Vrbani instituit scholam Smogrensem.

Hoc igitur tunc fuit Collegium Smogrense, in quo Episcopus, tanquam supremus inspector, & totius ministerij gubernator, doctoribus & auditoribus victum ex sua mensa dedit: Et hoc consilio ubiq; olim erecta sunt Collegia, vt essent scholæ: sicut ipsa nomina dignitatum Decani, Scholastici, Custodis, quæ olim fuerunt officiorum scholasticorum appellationes, testantur.

Ab hoc igitur Vrbano Silesia vere vrbana & ciuilia ornamenta studiorum accepit: in quibus etsi tunc multum fuit caliginis & barbariei, ex vitio barbari seculi: tamen recta voluntas meretur approbationem, neq; illa initia fuerunt sine fructu. Nam & religio foelicius fuit propagata, & mores gentis sunt facti molliores & humaniores. Rexit Vrbani Ecclesiam suam annos 22, mortuus est anno 1005.

CLEMENS PRIMVS.

Iste fuit vnus ex socijs Collegij Smogrensis, homo Romanus, qui cum Vrbano ex Italia venerat: Et considerandus est mos electionis vsitatus illo tempore, congruens ad consuetudinem primæ & purioris Ecclesiæ. Manifeste dicit historia, fuisse eum electum à Collegio & populo Ecclesiæ Smogrensis, assentiente rege.

Clemens extirpauit idolomaniam.

Olim fiebat exploratio doctrinæ & morum ab vniuersa Ecclesia, & commendabatur ministerium docendi idoneis, & qui videbantur futuri in suo munere fideles. Scribitur fuisse assiduus in extirpandis cultibus ethnicis, quod ea occasione accidisse puto. Vixit tempore belli Saxonici, quod Boleslaus acer gessit cum Germanis, in quo fuit tanta rabies populi Sclauonici, vt odio nominis Germanici etiam religionem Christi abijcerent, & doctores Ecclesiarum trucidarent. Ideo iste bonus Clemens præliatus est ardentem, ne idem accideret in hac regione, & motus insani populi proculdubio non sine graui labore frenauit. Decessit ex febrili anno 1027.

Electio mos in Ecclesia.

LVCILIUS PRIMVS.

Lucilius in-
struxit Biblio-
thecam in
schola Silesia.

ET iste fuit natus in Italia, instructus magna eruditione. Amavit studia & doctos : comparavit sibi Bibliothecam amplissimam, & omne tempus, quod à labore docendi habebat vacuum, consumsit in studijs. Mores eius fuerunt casti & honesti.

Iam tunc autem crescentibus opibus, nimium sibi indulgebant sacerdotes, & multi sibi sumebant licentiam non bonam. Ideo severe flagitia illa puniuit Episcopus, & asperas poenas in delinquentes sanciuuit. Moriens reliquit Bibliothecam suam Collegio Smogrensi, decessit anno 1036.

LEONARDVS PRIMVS.

Leonardus
Episcopus
migrat Bici-
nam.

FVit Decanus & gubernator studiorum in Collegio, homo Italicus. Cumulauit opes : sed cum illo tempore graues fierent variationes in Silesia à Bohemis, & ipse fuit afflictus. Post bellum anno 1041. cum redisset in regnum Casimirus, migravit in vicinum oppidulum Bicinam. Mortuus anno 1045.

TIMOTHEVS PRIMVS.

Electionis
mos mutatur
in Ecclesia.

Crescentibus opibus creuit ambitio : plures igitur tunc locum illum, qui antea fuerat spretus, appetebant, & mutabatur tota forma electionis. Electus fuit à Collegio & iste ortus ex Italia, peritus legum Pontificiarum, & vitæ laudatæ. Mortuus anno 1051.

HIERONYMVS PRIMVS.

Hieronymus
Episcopus
migrat Vra-
tislauiam.

VT homo Romanus quæsiuit incrementa opum & dignitatis. Migravit cum suo Collegio ad ripam Viadri in urbem Vratislauiam. Casimirus Rex, qui viderat splendorem Italicum & Gallicum, multa huic Episcopo donauit. Templum tamen fuit frabricatum ex ligno, & lineum etiam pedum gestabat pastor. Mortuus ex dissenteria 1062.

IOHAN.

IOHANNES PRIMVS.

Commendatum fuit huic munus Episcopi iubente Rege Boleslao. Fuit nobilis Polonus: & tantum hoc annotatum est, egisse eum magno studio, vt in Collegium solum reciperentur homines Poloni, non exteri. Ita ambitione & luxu paulatim studia sunt languefacta & oppressa. Mortuus anno 1072.

PETRVS PRIMVS.

Fuerat Ecclesiae Vratislaviensis Scholasticus, natus est familia nobili in Polonia, creatus est Episcopus ex autoritate Boleslai Secundi Poloniae Regis: fuit familiariter notus Stanislao Episcopo Cracouiensi, quem Boleslaus interfecit: Ob cuius necem, cum totum regnum fulmine anathematis ferirent Episcopi, regem eijcerent, & titulum etiam regium Poloniae detraherent, sectae sunt confusiones miserabiles, vt quidem in historia relatum est.

Petrus scribitur imprimis valde rigide censuram illam obseruasse: etsi miser populus, cui tam graues laquei iniiebantur, nihil deliquerat. Sed opprimebatur tunc orbis Christianus horribili caligine, & artificijs Hildebrandi Pontificis gliscebant sub Henricis in Germania bella plusquam ciuilia, per quae maiestas & potentia istius imperij fuit quassata & euerfa. Ipse Episcopus locupletauit Ecclesiam suam opibus, emtis multis praedijs. Auxit etiam numerum personarum sacrarum in Collegio, & tenuioribus dedit victum ex suis redditibus. Moritur anno 1091.

Petrus Primus fuit familiaris Stanislao Cracouiensi.

ZYROSLAVS.

Natus fuit in nobili familia in illa Poloniae parte, quam patria lingua nominant Cuiauiam. Erat Ecclesiae praepositus: amauit ceremonias, & sacros ritus: instituit in templis ordinem lectionum & cantus vsitatum in Ecclesia Cracouiensi, in quo tamen tunc etiam adhuc plus fuit sinceritatis, cum nondum exortii essent cultus multorum sanctorum, quos aetas recentior perperit.

Zyroslaus instituit Ceremonias Ecclesiae Cracouiensis.

Nec dubium est hanc curam pertinere ad Episcopos, vt instituantur ritus utiles ad disciplinam, & qui rudiores assuefaciant ad amorem doctrinae & pietatis. Omnes etiam homines non efferi

li iij delectan.

delectantur honestis ritibus & ceremonijs, præsertim quibus à teneris annis assueuerunt: vt prudenter apud Herodotum dictum est:

ἔγωγε ἐκθὺς ἐστὶ ἄλλων γε ἢ μαγνόμενον ἄνδρα γέλωτα ὅτ' νόμους ποιεῖται:

Non est consentaneum alium nisi insanum hominem aspernari vñtatos ritus vitæ. Sed in Ecclesia oportet esse delectum & modum ceremoniarum, & necesse est remouere opiniones & abusus supersticiosos. Decessit anno 1120.

IMISLAUS VEL HEIMO.

Imislaus fundauit collegium Glogouienſe.

SVnt flexus Sclauonici in appellationibus. Non fuit diu superstes. Ex consilio ipsius à Boleslao distorto erectum est Collegium Canonorum in vrbe Glogouia, quam Princeps diligebat. Fuerunt tunc sacerdotes in Silesia mariti, & pauciores ordines monachorum tunc erant noti. Erat etiam integer vsus sacrae Coenæ vñtatus, neque dum instituta erat circumgestatio. Moritur anno 1126.

RVPERTVS PRIMVS.

RExit Ecclesiam Vratislauiensem annos decem & septem, & cum laudaretur ipsius dexteritas & industria, collocatus est ex voluntate Principis Boleslai in Ecclesiam Cracouiensem.

MAGNVS PRIMVS.

Natus fuit ex stirpe nobili Zarambiorum, collocatus in Ecclesiam ex aula. Fuit enim Principis Cancellarius. Vt vir politicus quæsiuit dignitates, locupletauit suos cognatos. Commendabat eum eruditio. Moritur anno 1146.

IOHANNES SECVNDVS.

Iohannes Secundus Episcopus accersit Cistercienses in Silesiam.

Celebrata fuit huius pietas. Adiutus à fratre construxit coenobium in territorio Cracouiensi, & in illud collocauit monachos ordinis Cisterciensium accersitos ex Burgundia ex loco, qui nominatur Morimundus. In Collegijs sacerdotum crescentibus opibus studia refrixerant, ideo passim erigebantur monasteria, vt essent scholæ: & inclaruerant propter exercitia doctrinae & pietatis sodales Cistercienses propter gubernatorem ordinis Bernhardum,

hardum, qui tunc adhuc erat superstes, in quo scriptore certe aliquid fuit lucis, cum recitet sententias de iusticia fidei præclaras. Iohannes accersitus fuit Gnesnam, ut esset Archiepiscopus regni.

VALTHERVS PRIMVS.

ETiam iste fuit Cancellarius Principis Boleslai proceri. Induit aliam formam Ecclesiæ suæ. Voluit imitari splendorem Gallicum. Nam in illud regnum tunc nostri homines proficiscebantur ad studia. Vsurpauit insignia Gallica liliorum & Lugduno accersuit ordinem ceremoniarum cantus & vestitus in sua Collegia. Valtherus in-
stituit noua æ-
dificia & uar-
ios cultus in
Ecclesia Vra-
tislauiensi.

Totos annos 22. quam diu fuit in gubernatione, consumpsit in constructione noui templi Cathedralis. Forma ædificationis nunc etiam conspicitur. Fecit graues sumtus. Nam ut homo au-
licus amabat pompam, & Silesia, iam propemodum alienata à Polonia voluit etiam distinctionem in ritibus seruari. Mortuus anno 1176.

ZYROS LAVS SECVNDVS.

REstituēbat huius ætate Boleslaus procerus cœnobium Leu-
bense, & impetrauit ab Episcopo, ut monachis, qui erant recen-
tes hospites in hac prouincia, donaret decimas ex ditione Lignia-
censi. Quia Princeps iudicabat sustentanda esse studia monacho-
rum opibus Episcopi; sed ea liberalitas offendit Collegium. Mo-
ritur 1181.

FRANCISCVS PRIMVS.

ISTE fuit Silesius natus, ut videtur, ex familia nobili Germani-
ca, cum plures Germani tunc in Silesiam commigrarent. Fuerat
etiam Principis Cancellarius, ex cuius autoritate gubernatio Eccle-
siæ ipsi fuit commendata. Sed fuit valetudine admodum tenui &
afflicta.

Paulò ante huius decessionem Ecclesijs Polonicis & Silesijs
graue vulnus inflictum est. Pontifex enim Romanus Cælestinus
Tertius legem cœlibatus sacerdotibus imposuit, & multa coniugia
diremit. Moritur 1198.

IAROS.

IAROSLAVS PRIMVS

Princeps Silesius.

Iaroslavus Episcopus fuit
impus in patriam.

FVitus filius Boleslai proceri natus in priori coniugio. Ex auctoritate patris euectus fuit ad hanc dignitatem: sed fuit impius in patrem, cui intulit scelerata arma. Nouercam Adelheidem foeminam nobilissimam etiam grauidam ex Prouincia eiecit.

Cœnobio Leubensi ademit redditus donatos ab antecessore. Nissenſe territorium totum attribuit suæ Ecclesiæ, ne perueniret in manus fratris. Aſperitas & crudelitas in parentes præcidit ipsi vitam, Extinguitur 1201.

CYPRIANVS PRIMVS.

IRascebatur Canonicis Princeps, quod iuuissent impia consilia & conatus Episcopi. Ideo nullum ex Collegio suo elegerunt, sed accersuerunt istum, qui erat Episcopus Libuſiensis, olim Abbas monasterij S. Vincentij. Post sextum annum interijt apoplexia, anno 1217.

LAVRENTIVS PRIMVS.

Henrichouienſis & Camencenſis monasteriorum fundatio.

AVxit opes Episcopatus. In prædio suo Preichau agri Stinauiensis, cum nimium se oblectaret odoriferis roſis, conciliauit sibi catharrum, qui deſijt in tabem. Mortuus anno 1232. Aetate huius extructa sunt cœnobia, Heinrichouienſe à Cancellario Principis Henrici Barbati, & Camencenſe in monte editiori, vbi olim Vratislaus Bohemiæ Dux, & tunc Dominus Silesiæ, qui Vratislaviam exornauit, sacellum in memoriam beati Procopij erexerat. Locus poſtea attributus fuerat monachis Vratislauenſibus in arena, qui sunt Canonici regulares, qui eum reliquerunt Cisterciensibus.

THOMAS PRIMVS.

Natus fuit ex genere nobili in Polonia. Amauit eum Henricus Barbatus initio: sed poſtea auaricia eius Principem patrem, filios & nepotes offendit, & graues ipsi creauit calamitates. Retraxit ad se redditus, quos Cœnobij Leubensi & Trebnicensi vrgente

urgente Principe donauerant antecessores. Boleslaus sæuus Li-
gnicensis eum cum duobus Canonicis Vratislauiensibus expacia-
tum in pagum ad consecrationem noui templi, captiuum abduxit,
& quamuis Archiepiscopus Gnesnensis & Pontifex Romanus sua
fulmina in Principem mittebant, tamen nihil est motus: coëgit
Episcopum facere pacta de commutatione decimarum in certam
summam pecuniæ. Rexit Ecclesiam annos 35. inter calamitates
publicas & priuatas magnas. Nam in eius ætatem incidit vastatio
Scythica in Silesia. Moritur 1267.

THOMAS SECVNDVS.

ERat nepos prioris Thomæ, vir ærumnosus & infœlix: rediti-
bus sacris, qui ad magnas iam opes excreuerant, insidiabantur
Principes. Vladislaus Archiepiscopus Salzburgenfis, filius Hen-
rici pñ interfecti à Tartaris, qui tunc erat tutor nepotum, impetra-
uit in suum sumtum reditus Episcopatus: post triennium tamen
mortuo Vladislao ius suum Romæ obtinuit Thomas.

Postea duriter quassauit eum Henricus probus Vratislaui-
ensis, cui negauerat pecuniam, eumq; ex tota ditione eiecit. Archie-
piscopus Probum terrebat sacro fulmine: sed Franciscani, qui erant
recentes coloni in vrbe, peragebant sua sacra palam, nihil morati
edictum Episcopi. Exulauit Thomas Ratiboriæ, & ibi post lon-
gas lites & bella supplex est factus Principi, illiq; reconciliatus.
Vt esset gratus hospiti suo Casimiro Opoliensi, crexit Ratisboriæ
Collegium Canonorum, illiq; donauit reditus. Moritur 1292.

*Ratiboriensis
collegij fun-
datio.*

IOHANNES TERTIVS.

EVit prælatus Conrado Gibbofo Glogouiensi Principi: ideo
non fuit gratus aulis, ipse tamen, cum esset nobilis Polonus, vi-
cit apud Archiepiscopum. Aetate huius extructum est Cœnobium
Griffense. Mortuus anno 1301.

*Griffensis
cœnobij fun-
datio.*

HENRICVS PRIMVS.

ORtus fuit ex celebri stirpe dominorum de Virbna. Quæsiuit
pompa & aulicum fastum. Fuit tutor Principum Vratis-
lauiensium, illisq; ex patrimonio grandem pecuniam dissipauit: à
quibus deinde fuit afflictus: adeo fuit exhaustus, vt sumtus fune-
bres dati sint ipsi à Collegio. Mortuus 1319.

VITVS

VITVS PRIMVS.

FVit dissensio inter Canonicos in electione, & gliscentibus tunc diffidijs inter Polonos & Silesios, ubiq̃ creuerunt odia. Litigauit iste, qui erat Germanus, cum Lutoldo Polono, post septennium vicit Romæ in iudicio, & superuixit post victoriam octiduum. Mortuus anno 1326.

NANCERVS PRIMVS.

Nancerus fuit
Episcopus ni-
mis asper.

Migravit ex Episcopatu Cracouiensi Vratislauiam, quod in odio esset apud Regem Locticum, à quo, cum loqueretur liberius, acceperat colaphos. Valde commendatur propter zelum erga Regem Iohannem. Narratio nota est, quam non repeto. Magis digna est admiratione Regis patientia, quam Episcopi audacia, quam armabat fiducia autoritatis Pontificiæ. Fons diffidij fuit inuidia & superbia. Multi ægreferebant diuelli Silesiam à Polonia, eaq̃ potiri Lucelburgenses, qui erant Germani. Ideo Regi parabantur multi aduersarij. Moritur anno 1341.

PRETISLAVS PRIMVS.

Grotcouiensis
ditio emitur
ab Episcopo
Vratislaui-
ense.

FVit nobilis Silesius, electus dum viueret in Academia Bononiensi. Casimirus Rex Polonicus pugnabat, vt Episcopatus possessio maneret apud solos Polonos, sed iste vicit Romæ. Fuit diligens paterfamilias, emit à Boleslao Bregense oppidum & ditionem Grotcouiensem, & ita Ecclesiam suam locupletauit, vt deinde iste Episcopatus sit appellatus aureus. Et ab eo tempore Episcopi pleriq̃ præcipuam partem gubernationis publicæ sustinuerunt.

Eximie veneratus est Gothardum, tanquam datorem tantæ foelicitatis, illicq̃ novos instituit cultus. Sed officia Ecclesiastica & scholastica infœliciter onerantur gubernatione: & sicut à principio in mundum peruasit idolatria ex exemplis non recte accommodatis: ita κακὸς ἡλίαν subinde eam cumulauit & stabiliuit. Rexit Ecclesiam annos 35. mortuus 1376.

THEODORICVS PRIMVS.

Non numeratur ab omnibus in Catalogo Episcoporum: quia, etsi fuit electus, tamen confirmationem à Pontifice non potuit impetrare. Aula Romana audiuerat de aureo Episcopatu: ideo Pontifex reditus ad se traxit, & intra paucos annos emunxit ultra 50000 aureorum. Hæc nimirum sunt foelicia aucupia.

VEN

VENCESLAVS PRIMVS.

ERat Princeps Lignicensis, collocatus fuit Vratislauiam, cum esset Episcopus Libusianus, à Pontifice. Ingratus fuit Regi Venceslao: Ideo multis modis Episcopum & Regem multauit: placatus est tandem data pecunia. Erexit Collegium Canonico- rum in oppido Otmachouio. Resignauit Episcopatum in manus Martini Pontificis, quem creauerat Concilium Constantiense. Moritur 1417.

CONRADVS PRIMVS

Senior.

EVit Princeps Olsnicensis ex stirpe Glogouiensi, commendatus fuit ipsi Episcopatus à Pontifice opera Sigismundi Cæsaris. Conradus Episcopus Vratislauen-
sis amauit cere-
monias. Fuit ingenium Musicum, pronum ad hilaritatem & voluptates. Erat comis & liberalis vsq; ad prodigalitatem. Amabat dulces harmonias in sacris, & multas cantilenas ipse scripsit. Cumulauit superstitiosos cultus Hedwigis Silesiae, S. Annæ, D. Baptistæ. Accusatur ipsius gubernationis infelicitas, sed incidit in misera tempora, cum Hussitici Silesiam, & præcipue ditiones sacras crudeliter vastarent.

Ex Synodo Basiliensi impetrauit constitutionem, quæ vetat tribuere dignitates sacras alijs nisi illis, qui aut sunt nati in hac diocæsi, aut ornati gradu doctoris in professionibus superioribus. Moriens 1447. reliquit Ecclesiam implicatam grandi ære alieno,

PETRVS SECVNDVS

dictus Nouack.

PROpter magnitudinem æris alieni non facile inueniebat Ecclesia gubernatorem, etsi multis apud externos, qui erant pecuniosi, honor ille fuit oblatus: tandem fuit electus iste Petrus, natus in humili pago ex parentibus rusticis. Erat doctor legum Pontificiarum, & collegij præpositus. Fuit vir industrius, præditus magna doctrina & usu rerum. Frugalitate sua corrasit opes, & bona oppignorata ab antecessore redemit. Auxit & iste ceremonias multis modis.

Vtili consilio instituit preces publicas, fundendas pro pace, Ecclesie in Silesia paulatim sunt in-
quinate su-
perstitioni-
bus. cum tunc in Pannonia inualescerent arma Turcica. Sanciuit nouam formam theatricæ circumgestationis die dicato memoriæ corporis Christi, & amplificauit cultum in ferijs Omnium sanctorum. Ita paulatim inuecti & confirmati sunt abusus, qui non solum Ecclesie vetustiori, sed etiam antiquitati in hac gente fuerunt ignoti.

Fouit & promouit Capistranum, qui in Silesiam deduxit colonias sodalium Bernhardini, & sua mirabili vafricie Italica nostros homines in reuerentia Pontificiae maiestatis continuit. Conuocauit Episcopus vniuersum coetum religiosorum, ad quem in templo ianuis clausis, vt arceretur populus, orationem habuit Capistranus, & cum vitia acriter esset infectatus, disputauit de emendatione morum & vitae. Duglossus annotauit Petrum esse mortuum anno 1456.

IODOCVS PRIMVS.

*Iodocus Episcopus fuit
autor pacis.*

EX commendatione Ladislai Regis creatus est Episcopus Iodocus ex clara familia dominorum de Rosenberg Bohemus, etsi adhuc esset adolescens. Fuit in eo egregia doctrina, facundia & prudentia. Multa erant flabella tunc in Silesia ad bellum Bohemicum, sed Episcopus constanter suadebat, vt acciperetur pax, quae sub honestis conditionibus posset impetrari. Ideo apud multos fuit in odio.

Ipse iuit Romam ad Pium Senensem Pontificem pacificationis causa. Archiepiscopum Cretensem, qui eum propter studium pacis graui conuicio sauciauerat, acri recriminatione refutauit. Sed cum Episcopus ad bellum videretur segnior, subinde Vratislaviam veniebant legati Pontificij, qui canebant classicum, & populum accendebant.

Cardinalis Papiensis Romae descripsit historiam illorum motuum. Episcopus Iodocus Vratislaviae, cum idiomatis Germanici minus esset peritus, latinas conciones in suo templo habuit, quas deinde alius est interpretatus. Moritur anno 1467. ex nephritide, vt apparet.

RODOLPHVS PRIMVS.

Natus fuit in oppido non celebri ad Moguntiam. Euexerunt eum literae. Sedit Romae in iudicio Rotae, & fuit deinde familiaris duobus Pontificibus, Pio Senensi, & Paulo secundo. Renunciatus est Episcopus Lauantinus, & missus à Paulo secundo in Poloniam, vbi sedauit bellum Prutenicum conditionibus iniquissimis Ordini.

In Silesia assiduo erat tuba belli aduersus Georgium. Ideo propter talia consilia valde annitente Casimiro Poloniae rege creatus est Episcopus Silesiae. Fuit vir politicus, & in illis negocijs vitam suam consumpsit. Mathiae Regi sponsam suam ex Apulia adduxit. Obijt apoplexia 1482, elatus est humeris Canonorum, quibus fuit gratus.

IOHAN.

IOHANNES QUARTVS

dictus Rotus.

OMnes suos antecessores superauit eruditione. Natus fuit Venedingæ in oppido Sueuæ. Legibus operam dedit Patauî. Roti Episcopi
mæ fuit auditor Vallensis, ex cuius assuefactione, & imitatione egregia doctrina.
formauit orationem bene latinam, elegantem & splendidam, vt quidem ostendunt aliqua eius scripta, quæ hodie leguntur. Notus fuit plerisq; viris doctis suæ ætatis, Philelpho, Guarino, Pogio: scripsit ad eum etiam familiariter Pius Senensis.

Fuit Consiliarius Regis Ladislai, deinde Friderici Cæsaris, apud quem præcipua negotia Imperij Germanici gubernabat: postea fuit familiaris Mathiæ Regi, quo nemo Regum suæ ætatis liberalius homines literatos fouebat, & huic statim spem fecit certam ex autoritate Pontificis de Episcopatu Vratislaviensi, cum prius Rodolpho successisset in Ecclesia Lauantena.

Sæpe dixit, apud præstantissimos homines suæ ætatis fuisse sese in pretio, sed singulari fato esse in odio apud sua Collegia. Cum in solenni pompa progredieretur post electionem ad templum, terribilis fuit orta tempestas, & ex collisione ingentis turbæ hominum fores maximi templi ex cardine euulsæ pene procidissent. Quod omen significabat fatalem ruinam.

Fuit Iohannes vir vitæ admodum honestæ & continentis, qui omne tempus vacuum à laboribus publicis consumebat in studijs, & suis scriptionibus. Ideo, cum reuirescentibus iam tunc bonis literis, multos abusus crassiores non probaret, & esset amans disciplinæ, cogitauit quomodo ritus aliquos profanos emendaret, & restituere posset disciplinam collapsam.

In Collegio vero erant tunc multi valde factiosi, ambitiosi & superbi homines, cum ingentes opes & otium in multis confirmarent fastum & mala consilia. Ideo cœperunt Episcopo, tanquam censori nimis severo, aduersari: primo tamen anno Iohannes aboleuit pompam circumgestionis p̄meridianæ die Corporis Christi, & emendauit alios abusus multos, qui ex superstitione & incuria inoleuerant.

In Ecclesiis voluit reuocari veterem Cantum Gregorianum, qui est sincerior, & sustulit modos Musicæ, quæ nominatur figuratæ, illosq; nominabat cantum crispum. Coniecit in carcerem quosdam ex Collegio, qui ipsi contumacius repugnabant, eaq; seueritate maiora sunt accensa dissidia.

Iohannes
Quartus quædam
correxerat
in abusus
Ecclesiæ.

Cum itaq; finem odiorum nullum prospiceret, & ipsius etiam cordis robur frangerent calumniæ, statuit sibi cooptare viuens successorem, quem nominant coadiutorem, non solum vt sese munitet contra aduersarios, sed etiam, vt onere gubernationis commu-

nicato cum altero, ipse frui posset suo otio in literis. Sed consilij huius exitus fuit valde infauustus.

Principes & ordines petebant, vt assumeret Fridericum Casimiri Teschinentis Ducis filium, qui operam dabat literis Bononiæ. Antequam vero res confici potuit, interuenit Iohannes Turso, vir magna dignitate & multis opibus clarus, qui cum Episcopo Patavi in adolescentia contraxerat familiaritatem: is magno conatu & largitionibus in aulis pugnabat pro suo filio.

Iohannes negotium inuidiosum magna parte reiecit ad Collegium, in quo fiebant distractiones & factiones admodum tetrae. Opicius Colo, qui fuit fax belli & calamitatis Glogouiensis, opugnabat Principes Silesiæ magno furore. Illi aduersabatur in Collegio pars altera, etiam munita suis præsidij. Trahebat secum Opicius gregem latronum & nobilium scortorum, & insidiabatur vitæ & saluti æmulorum.

Collegij Vratislauiensis
intestina dissidia.

Spargebantur libelli pleni turpissimorum conuitiorum, & recitantes spurcissima exempla: Ita vt de istis contentionibus annales scripti in Collegio talia verba recitent: Ea de se mutuo iactabant, quæ non de scurra Mimis, non de latrone homicida, non de scorto meretrix diceret, & tamen impollutis manibus Missas se celebrare credunt.

Nec vero commemorabo plura, sed certum est, tunc multorum animos in hac Prouincia valde tam tetræ exemplis fuisse sauciatis, & ab ordine Ecclesiastico alienatos, donec deinde lux veritatis cœlestis effulset: quam cupidæ, perterritæ & ambigentes mentes sunt complexæ.

Turso pater placauit competitores muneribus, & filio dignitatem obtinuit. Iohannes aliquandiu etiam politicum munus sustinuit: fuit enim Prouinciæ supremus præses, & in ipsius ciuitate sumtum fuit supplicium nouo exemplo de Nicolao Principe Opoliense. Verum ipse defatigatus temporum & hominum iniquitate, abduxit se à negotijs, & vltimam ætatem tribuebat suis studijs, latens in sua Bibliotheca, quam habebat amplissimam. Obijt die S. Agnetis 1506.

IOHANNES QVINTVS.

FVit ex familia Tursonum Cracouiensium, acceptus ad successionem, non sine magno labore. Placati sunt Principes & ordines Silesiæ concessione quarundam rerum, de quibus prius fuerant magnæ dissensiones. Ipse Iohannes Turso non fuit etiam carus suis Collegijs, quæ eum, vt segnem & parum efficacem in rebus gerendis, spernebant: sed fuit ingenio miti, cupidus pacis, humanus, & qui neminem lædebat.

Non

Non erat rudis literarum, & delectabatur consuetudine doctorum, fuit etiam liberalis in discipulos. Moritur 1520. mense Augusto ex tabe catharrali. Contraxit grande æs alienum, quia superbia quorundam in Collegio toti ordini conflauerat plurimos & potentes inimicos, qui sæpe dabant grauius damna.

Iohanni Tursoni successit nobilis D. Iacobus à Salza, præfatus ducatus Glogouiensis, cuius prudentia & virtus præcipue in electione Caroli Cæsaris Francofurti innotuerat, eaque deinde in tota gubernatione ipsius foeliciter est conspecta. Ingruente enim fatali mutatione, orta ex religionis dissidijs, ipse magna sapientia & æquitate certamina illa mitigauit, nec ad sæuitiam iniustam erga Ecclesias nascentes se accendi passus est.

Eam prudentiam imitatus est etiam successor Iacobi Balthasar Promicius, eques Freistadiensis, & sua moderatione dulcem pacem in hac regione, & concordiam inter ordines conseruauit. Intellegebant enim illi sapientes viri, gubernatores oportere consulere salutem totius gentis, & sæpe ut in senili corpore quædam lenire. Et ubi, ut olim dictum est, non contingit *ὁ ἐξ ἑρμίας ἀλῆς*, non decere prudentes, ut iracundia, odijs & pertinacia publicas difficultates augeant: sed rectius esse tentare *δὲ πρὸν ἀλῆν*, sua æquitate lenire incommoda, & sanare rempublicam.

Fatebantur Ecclesiæ opus esse emendatione, sparsa igitur aliqua Euangelij luce nolebant cogi populum ad obseruationem veterum abusuum contra conscientiam. Nam in tali perturbatione animorum & inuocatio multis excutitur, & ubi desunt boni concionatores, qui publice doceant, sæpe à dubitantibus concipiuntur prauæ opiniones, quæ animabus & paci publicæ nocent: Ut quidem exempla satis tristitia alicubi in hac ipsa nostra regione ostendunt.

*Religionis
dissidia non
non descen-
denda armis.*

Placebat igitur prudentibus illis Episcopis hæc mutua & maxime ciuilis moderatio, ut neutra pars alteram impediret, sed communis tranquillitas politica retineretur. Sciebant enim semper in ciuium dissensionibus magis salutaria fuisse mitia consilia, quam violentia, & non æquum esse labefactari conscientias illorum, qui abusus in Ecclesia intelligunt & vitare cupiunt, inutiles pertinacia, quæ aditum deinde posset patefacere impijs opinionibus, paci publicæ perniciosas.

Hanc prudentem moderationem si etiam posteritas intuebitur, non solum timorem Dei & veram inuocationem in populo conseruabit, sed etiam pacem patriæ muniet, & ciuilem crudelitatem prohibebit.

Iacobus Episcopus decessit anno 1539. 25. Augusti, Balthasar 1561. 20. Ianuarij, de quibus ideo plura non dicimus, quia nostræ narrationes desinunt in nece Ludouici Regis, & quia multa horum optimorum Episcoporum mentio in historia est facta.

Nunc vt breui epilogo totum hoc opus concludam, breuem subiicio commemorationem de facie quarundam rerum in publico statu, qualis nunc conspicitur.

Dei beneficio intra annos octoginta in hac prouincia non sunt factæ vastationes bellicæ: & quamuis regimina, præsertim in hac languida mundi senectâ, non sunt sine miserijs: tamen grato animo omnes nostros ciues fateri oportet, illam fuisse hætenus sub propitio magistratu nostro formam gubernationis, vt in ea potuerimus viuere vitam tranquillam & placidam ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι, vt Apostoli verbis vtamur.

Cum Monarchiam Romanam discerperent Arctæ & barbaræ gentes, narrat historia, graues tunc fuisse querelas de Christo, quasi propter mutatos veteres ritus, & abolita priora numina imperium prædæ esset immanibus populis: tales propemodum multorum nunc sunt sermones, qui declamitant, propter emendationem quorundam abusuum in Ecclesia crescere ærumnas & difficultates publicas.

Sed, vt quidem omnibus temporibus, sicut in nocte primi Paschatos, filius Dei per mundum transiens potentissima regna propter blasphemiam & scelera delet, præstantissimos etiam homines veritati suæ aduersantes horribiliter euertit: ita non dubium est nunc quoq; Europam propter idola multis seculis cumulata, & crudeliter etiam defensa, & simul propter alia peccata multa à Christo plecti, non vero propter veritatis professionem. Et tamen Dei beneficium esse agnoscamus, quod ærumnas hætenus clementer nobis mitigauit, & aliquam Ecclesiam & Rempub: in nostra patria conseruauit.

Finis pacis in qualibet honesta societate debet esse propagatio veræ doctrinæ de Deo & alijs rebus bonis, & mutua multorum officiorum communicatio, educatio & institutio sobolis, officia iusticiæ, beneficentiæ, veracitatis & similia. Ista bona cumulate sub imperio diui Ferdinandi nostra patria est adepta.

In multis locis Ecclesiæ piè constitutæ sunt, & populus de Deo, de obedientia debita magistratui, & alijs operibus mandatis à Deo fideliter & recte eruditur. In scholis etiam nostris exulta sunt literis & disciplina multa præclara ingenia, quorum in Ecclesia, & ciuili vita vsus est.

Superioribus annis celebres fuerunt, Vrsinus Velius Poëta diui Ferdinandi, Trocedorffius, D. Iohannes Mezlerus, D. Hesus, D. Moibanus, Erasmus Benedictus: in aula Friderici Secundi Lignicensis floruit vir nobilis Volfgangus Bock, doctrina & quasi Periclea eloquentia præstans: poëma D. Fabri nominat eum eleganti compositione Lycotragum. Enituit ipsius amor & pietas in patriam, cum alias sæpe, tum anno 1546. Vratislaviæ, quando

*Silesia floruit
sub imperio
diui Ferdinandi.*

*Silesiæ ciues
aliquot clari
propter doctrinam.*

quando coram Rege Ferdinando Silesiæ ardua fuit disceptatio cum Bohemis, qui libertatem huius prouinciæ in præcipuis capitibus oppugnabant.

Bohemorum accusationem pronunciauit D. Philippus Gundelius vir eruditus & eloquens, oratione, vt dicitur à multis annis præmeditata: patriam oratione graui, diserta & neruosa foeliciter ille D. Bock defendit eaque subito cõgitata. Respub: Vratislauiensis suppeditauit ipsi argumenta & priuilegia.

Amisit recens Silesia, & præcipuè vrbs Vratislauiensis, viros doctrina, pietate & politica etiam prudentia celebres, primo Franciscum Fabrum virum & Poëtam optimum, Reipub: scribam, cuius fidem, prudentiam & industriam in difficillimis negotijs inclyta illa vrbs conspexit & probauit: fuit excultus multiplici doctrina, & ex vena quadam ingenij graui & seuera fudit carmen vere heroicum & numerosum, eamq; scribendi facultatem ad ornandam patriam contulit: etsi propter occupationum varietatem poëmati suo culturam, quam volebat, addere non potuit.

In eadem etiam vrbe decessit hoc anno D. Vilhelmus Kurtzbachius præses consilij Cæsarei, cuius doctrina, sapientia & moderatio toti huic prouinciæ maxime fuit vsui & emolumento.

Die deinde Scholasticæ extinctus est D. Iohannes Morebergius, qui vere, vt olim Augustus de Cicerone mortuo dixit, fuit *αἰὲρ λόγιος καὶ φιλόπατρις*. Et cum longo tempore ipsi ab inclyto senatu mandata esset Ecclesiarum & Scholarum inspectio, in eo amplissimo munere ita fuit in docentes & discentes munificus, vt totus noster ordo iure huius viri memoriam grato pectore debeat conseruare.

Nam vt Paulus dulcissimis verbis suo Philemoni agit gratias propter beneficia erga Ecclesiam, & inquit: Viscera sanctorum per te reficiuntur: ita iste suis officijs studia necessaria Ecclesiæ & Reipub: iuuuit, fouit & ornauit: & doctoribus Ecclesiæ hospitium, victum & alia beneficia tribuit.

Quarto etiam Calend: Nouemb: anno 1566. in eadem vrbe ^{Adamus Cureus.} immatura morte ex maligna febris superatus emigrauit ad æternam Dei & beatorum consuetudinem M. Adamus Cureus, vnicus & dulciss: frater Ioachimi Curei, qui hos annales edidit, cum amplius quatuordecim annis Euangelium Christi fideliter docuisset. Epitaphium, quod ad ornandam memoriam ipsius scriptum est, subiicio.

Memoriam M. Adami Curei Freistadiensis, qui fuit Eccle- ^{Epitaphium} ^{Adami Curei.} siarum instauratarum in Silesia sua ætate oculus, cum doceret & gubernaret Ecclesiam in inclyta vrbe Vratislauiæ fide, industria,

circumspectione, tolerantia laborum & æumnarum eximia, cum studio tuendi consensum in eadem voce doctrinæ repurgatæ inter docentes nunquam satis laudato, viri ingenij bonitate, doctrina vberima, facundia blanda & composita morum suauitate præstantissimi, donis vero fidei & regenerationis viuificæ beati, sui cum pijs lachrymis & læta in spe ornarunt. Vixit annos 39. Menses quatuor, dies 15. horam nullam. Emisit spiritum in manus æterni patris anno 1566. Mense Octobri, die 29. Elatus funere honorificentissimo ad dulce suum cubile inter luctus, gemitus & lachrymas vniuersæ inclytæ ciuitatis, pridie Calend. Nouemb. Natus fuit in honesta familia Freistadij, quæ etiam prius viros doctrina præstantes peperit, Dobergastios tres, ex quibus Martinus clarus propter doctrinam & eloquentiam, accersitus fuit ad munus docendi in Ecclesia Cracouiensi à Rege Sigismundo, qui eum admodum dilexit.

Caspar etiam Iungius, auunculus Adami Curæi, fuit Cancellarius Friderici Secundi Lignicensis, & Principi & omnibus ordinibus propter fidem & industriam carissimus. Superstites sunt adhuc ex eadem Silesia gente multi donis naturæ & Spiritus sancti excellentes, quorum sapientia & virtus Ecclesiæ & Reipub: Deo iuuante fœliciter seruit.

In aula inuictissimi Cæsaris, dignitate, autoritate & sapientia, regente consilia supremæ gubernationis, florent cum alijs, tum viri magnifici, nobilitate, doctrina & omni virtutum genere amplissimi, D. Ioachim à Berg, D. Georgius Mehlius, regni Bohemiæ procancellarius, D. Iohannes Crato Archiatros Imperialis, & valetudinis Cæsareæ custos.

In aula vero illustrissimi Electoris Saxoniae, D. Abraham à Bock, D. Hieronymus Kisuetterus Cancellarius, viri doctrina vberima, eloquentia & magna virtute ornatissimi. In Prussia consilia politica diu apud Principem iuuat & rexit cum magna laude iusticiæ & moderationis vir Clariss: D. Franciscus Tegius Iurisconsultus Freistadiensis. Nec minus in militia honesta, egregia nostrorum hominum virtus enituit,

*Mathiæ regis
iudicium de
gente Silesia.*

In quodam vetusto scripto reperio, magistratum Silesiæ, cum accerferet Regem Mathiam ad defensionem huius Prouinciæ contra Georgium Bohemum, significasse Regi, in Silesia supra septuaginta esse oppida mediocriter munita, & hanc etiam terram gignere homines non imbelles. Ipse deinde Mathias, cum naturam gentis cognouisset, dixisse scribitur, hominem Silesium domi suæ enutritum non multum esse ad arma idoneum, sed eundem, si militari disciplina imbuatur, esse plus quam virum. Quæ oratio Regis prudentis & magnanimi nostræ genti & ingenium capax bonarum rerum atq; docile, & simul robur animi tribuit.

Mani

Manifestum est etiam, aliquos ex nobilitate Silesia cum magna commendatione fidei & fortitudinis recentibus his annis in multis locis exercitus duxisse. Cum hæc scriberem, in annum septimum Episcopus Vratislaviensis erat, & simul prouinciæ nomine Cæsaris præses, Reuerendissimus D. Caspar Logus, natus in familia equestri Suidnicensi, egregia doctrina & virtute præstans. Ducatum Glogouiensem gubernabat D. Caspar Baro à Kitliz, magna doctrina præditus, ornatus iusticia & quadam dexteritate leniente & dirimente controuersias ex æquitate, & propter pietatem in Ecclesias sinceras non dissimilis præsidi Nazianzeno Olympio, quem prolixè laudat Episcopus ipsius Gregorius.

Senatus Vratislaviensis ad gubernationem Ecclesiæ instauratæ vocauerat D. Iohannem Aurifabrum Vratislaviensem, generum D. Hessi, virum vniuersæ doctrinæ cœlestis rectissime intelligentem, & ornatum cognitione multarum artium, vera pietate & integritate vitæ, & insigni moderationis & concordia communis studio, qui & in Academia Vitebergensi publice docuit, & multas Ecclesias in littore Balthico foeliciter constituit & rexit. Sed ego viuentium timide mentionem facio, cum virtus post funera viuat.

Hoc igitur opus, quod amor patriæ mihi expressit, finio cum Ὁφημία, quæ vere, vt olim dictum est, ἐστὶ ἀκατάπαυστος πόσις: & oro æternum Deum patrem Domini nostri Iesu Christi, vt ipse sit ἐκκοδὲς πάντων, Princeps & gubernator nostræ dulcissimæ patriæ, ipse faciat, vt hæc Prouincia vere sit campus Elysus, sedes beatorum, domicilium veræ religionis, disciplinæ, honestæ societatis politicæ, & omnium virtutum, ipse procul ab his campis, agris & tuguriolis depellat barbarum acinacem latronum Turcicorum, Scythicorum aut Moschorum, vastatorem Ecclesiarum & Rerum; ipse tribuat, vt pax veit flumen terram nostram riget, & in ea animos nostros præparemus ad amorem veræ patriæ, quæ est in cœlo.

A M E N.

hodie die desiderii
p. Barbari, induerunt
quidem saligines germanicas,
refineat tamen
Cor barbarum.

W I T E B E R G Æ
 EXCVDEBAT IOHANNES
 CRATO,

ANNO M. D. LXXI.

